

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ

ΛΕΥΚΩΣΙΑ, Κυριακή 20 Σεπτεμβρίου 2020 • Έτος 12^ο • Αρ. φύλλου 627

Κυριακή Πολιτική και Οικονομική Εφημερίδα

www.kathimerini.com.cy | €2,90

ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΑΠΟΛΥΣΗ

Οχι από Βουλή θα αντιδράσουν οι εθνοφρουροί

Στη συνεδρίαση της Ολομέλειας της Βουλής της Παρασκευής κρίθηκε το ζήτημα της προσωρινής απόλυσης των εθνοφρουρών που έχουν εξασφαλίσει θέση στα βρετανικά πανεπιστήμια. Το ότι της πλειοψηφίας των βουλευτών για τον συμπληρωματικό προϋπολογισμό για το Υπουργείο Άμυνας θεωρείται βέβαιο πως θα προκαλέσει αντιδράσεις από οικογένειες εθνοφρουρών, οι οποίοι προειδοποιούν με διεκδικήσεις από την κυβέρνηση. **Σελ. 16**

ΠΑΙΔΕΙΑ

Πώς θα επηρεάσει η μείωση της ύλης

Η αναβολή της επαναλειποργίας των σχολείων θα έχει αντίκτυπο στην εκπαιδευτική διαδικασία, που το Υπουργείο Παιδείας θα κληθεί να επιλύσει, όπως αν η μείωση της ύλης θα επηρεάσει τις εξετάσεις τετραμήνων και τις Παγκυπριες. Ελλείψεις εντοπίζονται ήδη τόσο στη Δημοτική όσο και στη Μέση Εκπαίδευση. **Σελ. 8**

ΛΥΚΕΙΟ ΠΑΡΑΛΙΜΝΙΟΥ

Εμπόδια στις έρευνες για τα σχολικά έκτροπα

Οι ανακρίτες έχουν οδηγίες να ολοκληρώσουν το συντομότερο την έρευνα σε σχέση με τα έκτροπα στο Λύκειο Παραλιμνίου, με το Υπουργείο Παιδείας να εμφανίζεται αποφασισμένο να προβεί σε παραδειγματική τιμωρία των μαθητών που συμμετείχαν. Εντύπωση προκαλεί η μη συνεργασία ορισμένων εκπαιδευτικών και γονέων με την Αστυνομία. **Σελ. 9**

ΒΙΚΤΩΡ ΜΑΝΤΟΒΑΝΗΣ

Τα λάθη μας άφησαν στάσιμο τον τουρισμό

Η απουσία τουριστικής ταυτότητας, το ανειδίκευτο εργατικό δυναμικό και η απουσία για άνοιγμα σε νέες αγορές, είναι μερικά από τα λάθη και τις παραλείψεις που δεν αφήνουν το τουριστικό μας προϊόν να αναπτυχθεί, τονίζει ο επίτιμος πρόεδρος των ταξιδιωτικών πρακτόρων Κύπρου Βίκτωρ Μαντοβάνης. **Οικονομική, σελ. 4**

ΚΟΡΩΝΟΪΟΣ ΕΛΛΑΔΑ

Συναγερμός στο ΕΣΥ από το β' κύμα

Η αύξηση όχι μόνο των κρουσμάτων, αλλά και των διασωληνωμένων και των θανάτων, ανησυχεί τους επιστήμονες. Η ελληνική κυβέρνηση προχώρησε σε νέα περιοριστικά μέτρα στο Ακατοπείο τα οποία παραμένουν στις ημέρες πριν από το lockdown του πρώτου κύματος στην Ελλάδα. **Σελ. 19**

Είμαστε με το ένα πόδι στο Βαρώσι

Διακήρυξη Ερσίν Τατάρ, κύριου αντίπαλου του Μουσταφά Ακιντζι στις επικείμενες «προεδρικές εκλογές», σε συνέντευξη στην «Κ»

Από τις τελευταίες δημοσκοπήσεις ενόψει των «προεδρικών εκλογών» της 11 Οκτωβρίου στα Κατεχόμενα, προκύπτει ότι μάλλον θα είναι αναμέτρηση στήθους με στήθος μεταξύ του Μουσταφά Ακιντζι και του Ερσίν Τατάρ, «πρωθυπουργού» και αρχηγού του Κόμματος Εθνικής Ενότητας. Ενόψει του ενδεχόμενου

να επικρατήσει και να αναλάβει την ηγεσία της κοινότητάς του, η «Κ» απευθύνθηκε στον κ. Τατάρ για να καταγράψει, μέσω συνέντευξης, τις προθέσεις του, για το Κυπριακό πρωτίστως, το Βαρώσι αλλά και τους υδρογονάνθρακες. Ο Ερσίν Τατάρ θέτει ως προϋπόθεση για να εμπλακεί σε συνομιλίες, μια

Προϋπόθεση για συνομιλίες, συμφωνία για το φυσικό αέριο.

συμφωνία για τον διαμοιρασμό των υδρογονανθράκων. Ακόμα ξεκαθαρίζει ότι εφόσον δεν συμφωνεί με λύση ομοσπονδίας και επιδιώκει διαίτιση των τουρκικών εγγυήσεων, θα πρέπει πλέον να τεθούν στο τραπέζι εναλλακτικά μοντέλα λύσης. Ο Ερσίν Τατάρ, ο οποίος αρχάς Αυγούστου συζήτησε με τον

πρόεδρο της Τουρκίας Ταγίπ Ερντογάν και τον αντιπρόεδρο Οκτάι τις εξελίξεις ενόψει «εκλογών» και τους σχεδιασμούς για το Βαρώσι, λέει στην «Κ» χωρίς περιστροφές ότι η τελική απόφαση έχει πλέον ληφθεί. Το Βαρώσι θα ανοίξει, απομένει μόνο ο καθορισμός της ημερομηνίας. **Σελ. 6**

Στην κονίστρα των εκλογών το κλίμα

«Δεν υπάρχουν Δημοκρατικά θερμόμετρα και Ρεπουμπλικανικά θερμόμετρα. Το θέμα είναι αν αναγνωρίζει κανείς τα αντικειμενικά δεδομένα ή όχι», λέει ο κυβερνήτης της πολιτείας της Καλιφόρνιας, Γκάβιν Νιούσομ. Στην τελική ευθεία για τις εκλογές της 3ης Νοεμβρίου, ο Ντόναλντ Τραμπ παίζει συστηματικά το χαρτί της «εγκληματικότητας», του «χάους» και της «ανομίας», ενώ ο Μπάιντεν απαντά ότι ο πραγματικός τρόμος προέρχεται από άλλου. Λίγο πριν από τις προεδρικές εκλογές στις ΗΠΑ ο Ντόναλντ Τραμπ και Τζο Μπάιντεν διαφωνούν με φόντο τους καπνούς από την Καλιφόρνια που έχουν κάνει στάχτη έκταση που ξεπερνάει τα 2 εκατομμύρια στρέμματα. **Σελ. 23**

Διαχείριση κρίσεων από το Μαξίμου

Πολλά τα καυτά μέτωπα

Η κυβέρνηση του Κυριάκου Μητσοτάκη επιχειρεί να βάλει σε τροχιά επίλυσης ή τουλάχιστον ευνοϊκότερης διαχείρισης την τετραπλή κρίση (ελληνοτουρκικά, κορωνοϊό, οικονομία, προσφυγικό) που αντιμετωπίζει με συντονισμένες ενέργειες. Έκανε αρχή από τα ελληνοτουρκικά και συνεχίζει με την έξαρση της πανδημίας, τις οικονομικές συνέπειες και τελευταία ιεραρχεί το προσφυγικό. **Σελ. 18**

Δάνεια 1,3 δισ. ευρώ μέσα σε εννέα μήνες έδωσαν οι τράπεζες

Το 50% δόθηκε σε νοικοκυριά και μικρομεσαίες επιχειρήσεις

Στην κανονικότητα επιστρέφει ο δανεισμός από τα τραπεζικά ιδρύματα της Κύπρου. Σύμφωνα με πληροφορίες από την αρχή του 2020 οι δύο μεγάλες τράπεζες έδωσαν δάνεια ύψους 1,3 δισ. ευρώ. Το 50% των δανείων δόθηκε σε νοικοκυριά και μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς εξαιτίας της πανδημίας και του «lockdown» μεγάλα πρότζεκτ, όπως ανακαινίσεις και επεκτάσεις ξενοδοχείων,

μπήκαν στον πάγο. Καταλύττες σε αυτό το εγχείρημα είναι οι εποπτικές χαλαρώσεις, αλλά συγχρόνως και οι αποφάσεις του κράτους για επιχορήγηση των επιτοκίων, τουλάχιστον για τα πρώτα χρόνια, σε οικιστικά και επιχειρηματικά δάνεια. Στόχος των τραπεζών είναι τα ποσοστά δανεισμού να αγγίσουν το 85% των δανείων που είχαν παραχωρήσει το 2019. **Οικονομική, σελ. 3**

Ποιος ο διάδοχος της σιδηράς Μέρκελ

Τα φαβορί και τα αουτσάιντερ

Αυτός είναι ο τελευταίος χρόνος της θητείας της Άγκελα Μέρκελ στην Καγκελαρία και η διαδοχή της θα αποφασιστεί το συνέδριο των Χριστιανοδημοκρατών που θα γίνει στις 4 Δεκεμβρίου. Πρόσφατη έρευνα έδειξε ότι πέντε χρόνια μετά τη μεγάλη προσφυγική κρίση και τη θρυλική ρήση της Μέρκελ «Θα τα καταφέρουμε», οι μισοί Γερμανοί εξακολουθούν να αμφισβητούν τη σοφία της φράσης αυτής. **Σελ. 20**

ΕΛΛΗΝΟΤΟΥΡΚΙΚΑ

Διπλωματικός μαραθώνιος

Σε εξέλιξη βρίσκεται ένας διπλωματικός πυρετός με επίκεντρο τα ελληνοτουρκικά, και την άμεση επιτοκή Βερολίνου, Βρυξελλών και Ουάσινγκτον. Σε επίπεδο Ε.Ε. η Αθήνα επενδύει αρκετά και στη σχέση που έχει οικοδομήσει στο Παρίσι. Ιδιαίτερο ενδιαφέρον να φανεί τι στάση θα τηρήσει η Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία εξακολουθεί να μπλοκάρει την απόφαση ευρωπαϊκών κυρώσεων στη Λευκορώσια. **Σελ. 4**

ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΕΝΩΣΗ

Οι κυρώσεις σε ρευστό τοπίο

Ρευστές χαρακτηρίζονται οι συνθήκες όσον αφορά την στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενόψει της κρίσιμης συνάντησης των ηγετών. Κυπριακές διπλωματικές πηγές τονίζουν πως συμπεριλαμβάνονται πέντε άτομα και τρεις εταιρίες στον κατάλογο, όμως ξεκαθαρίζουν πως σε αυτά τα ονόματα δεν περιλαμβάνονται πολιτικοί αξιωματούχοι. **Σελ. 5**

ΚΥΡΙΟ ΑΡΘΡΟ

Διάλογος και προτάσεις

Τα έκτροπα στο Λύκειο Παραλιμνίου με τη θανάτωση οικοδότων ζώων εν είδει θριάμβου ή βάρβαρου αλλοτινών και σκοτεινών καιρών έζημο αναστάτωσαν όχι μόνο την εκπαιδευτική κοινότητα, αλλά και την πλειοψηφία των υγιών σκεπτόμενων πολιτών. Λίγες ημέρες μετά τα νερά της καθημερινότητάς μας τάραξαν οι αλληλοσυγκρουόμενες απόψεις για τον εκπαιδευτικό / ζωγράφο Γιώργο Γαβριήλ και τα αμφιλεγόμενα έργα του, θέτοντας στο παγκύπριο το ερώτημα αν η τέχνη έχει όρια, με πολλούς να θέλουν να το απαντήσουν, υπερθεματίζοντας ή αναθεματίζοντας. Ωστόσο, η επιγύηση από τα δύο παραπάνω συμβάντα είναι ότι η κοινωνία των ενεργών πολιτών και δη οι ταγοί της θα πρέπει επιτέλους να θέτουν επί τον τύπον των ήλων τα πραγματικά γεγονότα και να προτείνουν λύσεις, και όχι να άγονται και να φέρονται από ιδεολογίες και αγκυλώσεις του παρελθόντος.

ΔΙΑΒΑΣΤΕ ΣΗΜΕΡΑ ΣΤΟ ΕΝΘΕΤΟ «ΖΩΗ»

ΙΔΕΕΣ

Η Δημοκρατία κινδυνεύει παντού

«Το ερώτημα είναι γιατί η απολυταρχία βρίσκεται ξανά σε άνοδο», λέει στην «Κ» ο καθηγητής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Γέιλ Άλαν Μίκαϊλ σχετικά με την επικράτηση μιας ομάδας αυταρχικών ηγετών στην παγκόσμια σκηνή. Ο δρ Μίκαϊλ μιλάει και για τη στροφή της Τουρκίας στο παρελθόν της και για την παγκόσμια κρίση. **Ζωή, σελ. 1**

ΘΕΑΤΡΟ

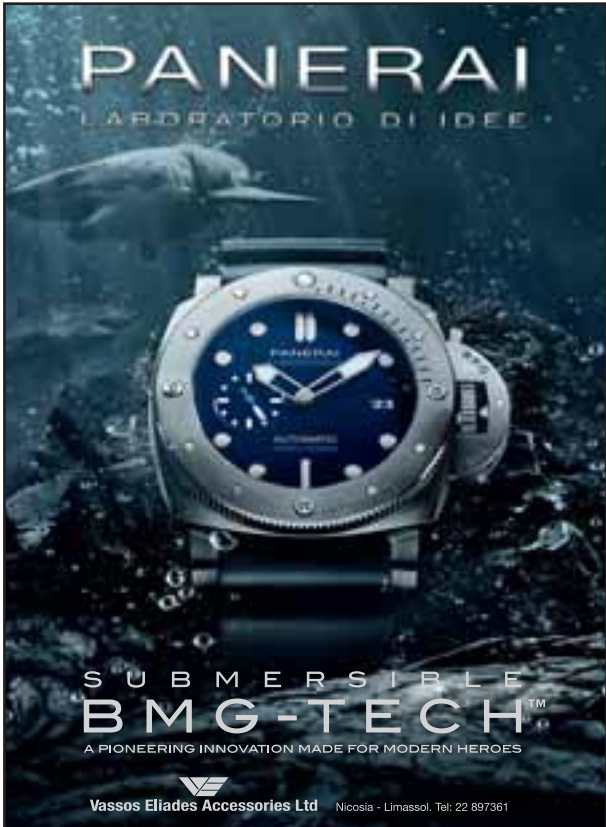
Σκάλα: «Η Βασίλισσα της ομορφιάς»

Οι ηθοποιοί και ο σκηνοθέτης της παράστασης «Η Βασίλισσα της ομορφιάς» του Μάρτιν Μακντόνα μιλάνε στην «Κ» για το έργο. Πρόκειται για ένα σύγχρονο, κλασικό έργο, μια τραγωδία για την ανθρώπινη μοναξιά, με μάυρο, διαβρωτικό χιούμορ, με έντονο σασπένς και μεγάλες ανατροπές. **Ζωή, σελ. 4**

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

Η Μελίνα Μερκούρη ήταν αντάρτισσα

Μία μεγάλη παράσταση στο Ρεξ στο πλαίσιο των εκδηλώσεων για τα 100 χρόνια από τη γέννηση της Μελίνας. Δεκατρείς από τις σημαντικότερες ηθοποιούς, τιμημένες με το βραβείο «Μελίνα Μερκούρη», ξεκινούν αφηγήσεις. Η παράσταση επρόκειτο να ανέβει τον Απρίλιο, όμως το lockdown τη μετέθεσε για τις 20 Οκτωβρίου. **Ζωή, σελ. 11**

ΕΝΟΙΚΙΑΓΟΡΑ ΑΥΤΟΚΙΝΗΤΟΥ

Από μικρός έκανες μεγάλα σχέδια

Καιρός να γίνουν πραγματικότητα!

www.hellenicbank.com/car

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ
Έχεις τη δύναμη.

ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΑΝΘΡΩΠΩΝ

Γράφει ο **ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ**

Σε ποιανού τη φάρα

«Ο εκπαιδευτικός κυρίως οφείλει με το παράδειγμα και την προσωπικότητά του να διαμορφώνει το ήθος των νέων και να τους παραδίδει στην κοινωνία ως πρόσωπα με ολοκληρωμένες προσωπικότητες που σέβονται τους εαυτούς τους, τους άλλους ανθρώπους, την ιστορία και τις παραδόσεις του λαού τους. Στο σημείο αυτό, λυπούμαστε να παρατηρήσουμε ότι ο εν λόγω εκπαιδευτικός, απέτυχε», σημειώνεται στην ανακοίνωση της Αρχιεπισκοπής (17/09/20) σχετικά με τον εικαστικό και διευθυντή γυμνασίου Γιώργο Γαβριήλ και τους πολυσυζητημένους πίνακές του, που ανάρτησε στο facebook. Μάλιστα, ο Αρχιεπίσκοπος σε επιστολή στον υπουργό Παιδείας επιβάλλει και ποιητή στον Γαβριήλ: «Ο εν λόγω εκπαιδευτικός δεν έχει θέση πλέον στην Παιδεία της πατρίδας μας», ενώ σε ΜΜΕ μίλησε και «για τη φάρα του» του εικαστικού. Και διερωτώμαι: Μήπως ο Προκαθήμενος της Εκκλησίας της Κύπρου μπορεί να μας πει γιατί είχε θέση στην παιδεία μας ο θεολόγος της Αρχιεπισκοπής, ο οποίος τον Αύγουστο του 1974 ήταν μεταξύ των ανθρωποειδών που βίασαν και δολοφόνησαν 126 γυναίκο-παιδα στα χωριά Μαράθα, Αλόα, Σανταλάρns, παρά την Περιστερνοπιπνή Αμμοχώστου; Ακόμα σε ποια φάρα ανήκει ένας κληρικός που έλαβε από τον πλέον καταζητούμενο άνθρωπο στον πλανήτη, Μαλαισιανό Jho Low, 300.000 ευρώ μπαξίσι, και του εξασφάλισε «χρυσό διαβατήριο» της ΚΔ και πολλαπλάσια για παραθαλάσσια έπαυλη; Μήπως είναι η ίδια φάρα για την οποία μίλησε (16/09/20) και «η Πρόεδρος της Κομισιόν, Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν κάνοντας έμφεση αναφορά στο Κυπριακό Επενδυτικό Πρόγραμμα και διακηρύττοντας ότι παραβιάσεις του Κράτους Δικαίου, που αφορούν την παροχή χρυσών διαβατηρίων, δεν θα γίνονται δεκτές»; Ακόμα ποιας φάρας είναι εκείνος ο ηγούμενος της μονής Αγίου Νεοφύτου, ο οποίος πούλησε στις 08/01/1978 σε ντιβέλοπερ την Εγκλείστρα του Αγίου, («Κ» 23/09/13); Αυτά σε ό,τι αφορά τις διάφορες φάρες στη μακαρία νήσο Κύπρο.

Σε ό,τι αφορά την ίδια την Τέχνη, εκκωρώ το υπόλοιπο της στήλης σε αυθεντικούς καλλιτέχνες. Εν πρώτοις

στον Πάμπλο Πικάσο: «Η τέχνη είναι ένα είδος εξέγερσης. Δηλαδή κάτι το οποίο πολύ απλά, δεν επιτρέπεται να είναι ελεύθερο. Την τέχνη και την ελευθερία πρέπει να την κλέβουμε, όπως τη φωτιά του Προμηθέα, προκειμένου να τη χρησιμοποιήσουμε εναντίον της καθεστεικής τάξης. Η τέχνη δεν είναι ποτέ σεμνή. Και θα έπρεπε να απαγορεύσουμε στους ανυποψίαστους αθώους να τη φέρνουν σε επαφή με αυτούς που δεν είναι ακόμα αρκετά έτοιμοι για να την αντιμετωπίσουν. Ναι, η τέχνη είναι επικίνδυνη. Όταν όμως οι άνθρωποι βλέπουν έναν πίνακα νομίζουν ότι πρέπει να τον κατανοήσουν. Οι άνθρωποι που θέλουν να ερμηνεύσουν κάποιους πίνακες συνήθως μιλούν στο βρόντο. [...] Ο καλλιτέχνης είναι ένα πολιτικό όν που ζει έχοντας συνείδηση των καταστροφικών, δραματικών ή χαρμόσυνων γεγονότων που συμβαίνουν στον κόσμο, και διαμορφώνεται με βάση αυτά ακριβώς τα γεγονότα. Πώς θα ήταν δυνατόν ν' αδιαφορεί κανείς για τους υπόλοιπους ανθρώπους και ν' απομονωθεί σ' έναν γυάλινο πύργο μακριά από μια ζωή που προσφέρει τόσο απλόχερα; Όχι, η ζωγραφική δεν επινοήθηκε για να διακοσμεί διαμερίσματα! Αποτελεί ένα όπλο επίθεσης και άμυνας εναντίον του εχθρού. Οι καλλιτέχνες δεν μπορούν να μένουν αδιάφοροι μπροστά σε μια διαμάχη κατά την οποία διακυβεύονται οι πιο υψηλές αξίες της ανθρωπότητας και του πολιτισμού. Και ο Θεός δεν είναι τίποτε άλλο παρά ένας καλλιτέχνης. Και για ν' ακριβολογούμε, δεν έχει σταθερή τεχνοτροπία. Δοκιμάζει συνεχώς καινούργια πράγματα». Ο Μάνος Χατζιδάκις σε άρθρο του περί Τέχνης, καταλήγει: «Η Τέχνη περιέχει τα πολιτικά προβλήματα του καιρού της, ενώ η ασκούμενη πολιτική δεν περιέχει ούτε σταγονίδιο από την υψηλή διαχρονική Τέχνη. Γι' αυτό λοιπόν: έξω απ' το κόμμα, μέσα στην πολιτική και την Τέχνη που την περιέχει!». Τέλος, ο Οδυσσέας Ελύτης στ' «Ανοιχτά Χαρτιά», εξηγεί: «Έτσι συμβαίνει πάντοτε: ο ποιητής ριψοκινδυνεύει, ενώ πίσω του άνθρωποι παραπλανημένοι επιμένουν να κρατάνε καλά κλειστή μια πόρτα που από καιρό τώρα έχει χάσει τη δικαιολογία της κλειδαριάς της».

paraschos@kathimerini.com.cy

ΟΜΗΡΟΥ & ΣΕΒΕΡΗ / Γράφει ο **ΟΝΑΣΑΓΟΡΑΣ**

Οι κυρώσεις και οι... προσγειώσεις

Εβδομάδα σοβαρών εξελίξεων αναμένεται να είναι η νέα εβδομάδα. Κάποιοι προβλέπουν πως με τις επαφές και το προσωπικό στοιχίμα που έβαλε η Μέρκελ θα καταφέρει τελικά να ανοίξει διάπλατα την πόρτα του διαλόγου και οι τόσο πολυσυζητημένες κυρώσεις ίσως τελικά να μπουν στο συρτάρι...

Είναι μια πρόβλεψη που έκαναν και πολιτικοί αρχηγοί μετά τη συνάντηση των αρχηγών στο Προεδρικό. Τότε που ο Φούλκς βγήκε, εις και μόνος και έκανε δηλώσεις, λέγοντας πως έρχονται σημαντικές εξελίξεις. Ε, δεν άργησε και πολύ να τον επιβεβαιώσει ο Γκουτιέρες με τη... βούλα του. Δηλώνοντας πως μετά τις εκλογές στη «Βόρεια Κύπρο» θα κάνει re-start με πενταμερή... Κάποιοι πολιτικοί αρχηγοί, που λέτε, μετά τη σύσκεψη του Προεδρικού έλεγαν σε πηγαδάκια πως δεν πρόκειται να δούμε ποτέ τις πολυαναμενόμενες κυρώσεις και αντί αυτών θα δούμε να αρχίζει διάλογος. Τόσο για τα ελληνοτουρκικά όσο και για το Κυπριακό...

Μπορεί όμως να αρχίσει διάλογος χωρίς να τερματιστούν οι τουρκικές προκλήσεις για τις οποίες κάναμε και δικαιολογημένα τόσο ντόρο; Χωρίς να φύγουν τα πλοία της Τουρκίας από την κυπριακή ΑΟΖ όπου συνεχίζουν τις έρευνες και τις γεωτρήσεις ανενόχλητα;

Είμαι περίεργος να δω την εξέλιξη... Και από την άλλη, αν πούμε ότι εμείς δεν πάμε σε διάλογο εάν η Τουρκία δεν αποσύρει τα πλοία της όπως έκανε με το «Ορούτς Ρέις», τι θα γίνει με την Ελλάδα που δεν έχει πια το βαρίδι του τουρκικού πλοίου;

Θα πάει η Ελλάδα σε συνομιλίες, ενώ οι προκλήσεις στην κυπριακή ΑΟΖ συνεχίζονται απρόσκοπτα; Και πώς θα μας το σερβίρουν Μητσοτάκης και Νίκαρς μετά από τόσο σθένος και τόση αντίσταση απέναντι στον νεο-σοουλάνο; Αυτή η νέα, κρίσιμη εβδομάδα αναμένεται ότι θα μας δώσει όλες τις απαντήσεις... Για να έρθουμε και λίγο στο διαλυμένο εσωτερικό μέτωπο, αληθεύει ότι αυτή στις επόμενες ημέρες θα ανακοινωθούν και άλλες παραιτήσεις από το ΔΗΚΟ; Δεν ξέρω εάν οι φήμες αποτελούν κακεντρέχεια αλλά πολιτικός που τις άκουσε διερωτήθηκε: Μα πόσοι έχουν απομείνει για να φύγουν;

Στα σοβαρά τώρα, το κύμα φυγής που εκδηλώθηκε στο άλλοτε ρυθμιστικό κόμμα του Κέντρου φαίνεται να προκαλεί πολλά και αλυσιδωτά προβλήματα στον πρίγκιπα Νικό-

-Άγκελα αγάπη μου, πες στον φίλο σου τον Ταγίπ, αφού δεν μας κάνει χειραψία ας μας δώσει τουλάχιστον μιαν αγκωνιάν.

λαο και τους σχεδιασμούς του για συνεργασίες τόσο για τις βουλευτικές όσο και για τις προεδρικές... Σύμφωνα με άτομο που γνωρίζει ήδη έφθασαν τα πρώτα αρνητικά, διερευνητικά μηνύματα από «στρατηγικό συνεργάτη»...

Ολίγον εκτός τον βρήκα τελευταία τον Φούλη. Δεν συμμετείχε στις αφισμαχίες με την αντιπολίτευση, δεν απαντούσε στις καθημερινές τριβές και γενικά μου φάνηκε να ήταν απών. Είπα λοιπόν να ρωτήσω τη μάνταμ του Φούλη τι συμβαίνει με τον μεγάλο αρχηγό και γιατί έχει καθεί από τα φώτα της δημοσιότητας... Η μάνταμ λοιπόν μου απάντησε πως ο Φούλκς εντελώς συνειδητά αποφάσισε να μη συμμετέχει στην καθημερινή φθορά της πολιτικής αντιπαράθεσης εκτός κι αν πρόκειται για πολύ σοβαρά θέματα. Αντί της αντιπαράθεσης και της πάλης, μου είπε η μάνταμ, επέλεξε τις πράξεις.

Έτσι έβαλε μπροστά την αποστολή «Αρμόχωστος» και ελπίζει σύντομα να παρουσιάσει τα αποτελέσματα των επαφών του με οργανωμένα σύνολα αλλά και γνωστούς νομικούς. «Όχι μόνο στην Κύπρο αλλά και στην Ευρώπη» μου είπε ζητώντας να κάνουμε λίγη υπομονή και θα δούμε...

Την Παρασκευή παρακολούθησα τη συζήτηση που είχε στο Sigma ο επαγγελματίας και

αμειβόμενος ακτιβιστής Δώρος Πολυκάρπου της ΚΙΣΑ για το μεταναστευτικό με τις γνωστές του απόψεις. Σε κάποια στιγμή βγήκε στον αέρα της εκπομπής το αντιπαλο δέος, δηλαδή ο εκπρόσωπος του ΕΛΑΜ Λίνος Παπαγιάννης, ο οποίος έδωσε τις δικές του, επίσης γνωστές απόψεις. Ο Πολυκάρπου του απάντησε με λεξιλόγιο που εμένα με έκανε να νιώσω συμπάθεια γι' αυτόν που κατηγορούσε, δηλαδή το ΕΛΑΜ και τον Παπαγιάννη. Κάτι που δεν φανταζόμουν ποτέ ότι θα μπορούσα να νιώσω... Χαρακτήρισε τον Παπαγιάννη και το ΕΛΑΜ πολιτικά μηδενικά που «δεν έχουν καθόλου θέση στο πολιτικό, δημοκρατικό οικοδόμημα», ακόμα κι όταν ο δημοσιογράφος του υπέδειξε πως είναι εκλεγμένο στη Βουλή κόμμα...

Αλήθεια πως μπορεί κάποιος που χρησιμοποιεί τόσο συχνά ρητορική μίσους, έναντι οποιουδήποτε, να μπορεί να στηρίξει οποιοδήποτε πολιτική και να επικορηγείται μάλιστα αδρά για να την προωθεί; Άραγε όταν η ρητορική μίσους απευθύνεται σε πολιτικούς αντιπάλους ή σε όσους απεχθανόμαστε, παύει να είναι ρητορική μίσους;

ΚΟΥΙΖ: Ποιος φέρελπισ πολιτικός και παρ' ολίγον υποψήφιος βουλευτής όταν είδε ότι δεν βγαίνουν οι αριθμοί με το κόμμα του απλά... μετακόμισε; Όχι σε άλλο σπίτι, σε άλλο κόμμα...

Ο ΦΙΛΙΣΤΩΡ

Επιλογή και επιμέλεια:

ΒΑΣΙΛΗΣ ΜΗΝΑΚΑΚΗΣ, ΜΥΡΤΩ ΚΑΤΣΙΓΕΡΑ80 χρόνια πριν στην «Κ»
20.IX.1940

ΥΠΟΧΡΕΩΤΙΚΗ ΘΗΤΕΙΑ: Τηλεγραφούν εκ Βασικτώνος ότι ο Πρόεδρος Ρούζβελτ υπέγραψε τον Νόμον περί υποχρεωτικής Θητείας και ευθύς αμέσως υπέγραψε Διάταγμα δι' ου καλούνται όπως εγγραφούν την 16ην προσεχούς Οκτωβρίου εις τους στρατολογικούς καταλόγους πάντες οι από του 21ου μέχρι του 35ου έτους της ηλικίας των άρρενες, ήτοι περί τα 16 εκατομμύρια ανδρών. [...] «Αι Ηνωμένοι Πολιτεία απεδέχθησαν την υποχρεωτικήν θητείαν εν ώρα ειρήνης και πράξασαι τούτο δεν απεμπόλησαν τας βασικάς των αντιλήψεις περί των δικαιωμάτων των πολιτών των. [...] Αντιθέτως πρόκειται περί μέτρου το οποίον η φύσις των δημοκρατικών αρχών επιβάλλει ως θυσίαν όλων των πολιτών διά την άμυναν της χώρας των».

ΑΣΙΕΠΑΙΝΗ ΠΡΩΤΟΒΟΥΛΙΑ: Η πρωτοβουλία επιστημόνων της πρωτεύουσας προς σύσταση οργανισμού υπό την επωνυμίαν «Εταιρία διά το βιβλίον του φυλακισμένου», σκοπόντος την δημιουργίαν βιβλιοθηκών εις όλας τας φυλακάς του Κράτους, δεν είναι μόνο αξία επαίνου. Αποτελεί θετικήν συμβολήν εις την όλην σωφρονιστικήν πολιτικήν της Κυβερνήσεως. [...] Αλλ' απομένουν ακόμη πολλά διά να γίνουν διά την ηθολαστικήν μόρφωσιν των κρατουμένων. Και η πρωτοβουλία των Ελλήνων επιστημόνων αποτελεί εν εκ των πολλών αυτών.

Με άριστα
το 10

1 Στην μοίρα μας. Όσο ήταν στην ελληνική περιοχή το Ορούτς Ρέις, γινόταν ένας παγκόσμιος χαμός. Τώρα που πήγε στην κυπριακή θάλασσα είναι σαν στο σπίτι του.

2 Στην γραμμή. Αν αληθεύει πως στη σκληρή γραμμή των κυρώσεων κατά της Τουρκίας είμαστε μόνοι μας, είτε είναι πολύ θαρραλέο το θείο βρέφος είτε έχει άγνοια κινδύνου. Είτε και τα δύο.

3 Στους καλόγερους. Παρέδωσε λέει η κα Καλογήρου στο Υπουργικό Συμβούλιο την έκθεση της επιτροπής της για τα 29 τόσα διαβατήρια που θα πρέπει να ανακληθούν. Από τότε σιγή, τάξη και ηρεμία. Τι θα γίνει αυτή η έκθεση; Θα πάει στην εισαγγελία, θα την κλειδώσει σε ένα συρτάρι ο Νουρή και θα καταπεί το κλειδί; Είναι σκληρή η καλογερική αγαπητή μου. Κι εσύ όταν πας να κάνεις μια δουλειά, την κάνεις σωστά, και βρήκες «πιθανό ξέπλυμα χρήματος», στον εθνικό χορηγό μας;

4 Στην εθνική. Την ομοψυχία καλέ. Αυτήν που επικράτησε στο Εθνικό Συμβούλιο και δεν διέρρευσε ο καβγάς του ζευγαριού. Το κουτσομπολιό λέει πως ο Πάφιος τα πήρε στο κρανίο με

«Η υπομονή είναι η τέχνη της ελπίδας» *Βασιλανάγκ.*

τις προτάσεις του Πρίγκιπα και έγινε γης Μαδιάμ. Κάποιος είπε πως τον έβαλε στα καλάθια ο Παφίτης. Σαν ζευγάρι που χώρισε έμοιαζαν, μου είπε άλλο μέλος του Συμβουλίου.

5 Στο κρανίο. Που λέτε ο Αβέρωφ φαίνεται πως θέλει να δείξει στον Πρίγκιπα πώς είναι να τον έχει απέναντί του και όχι κολλητό να παίζουν τάβλι στη Στράκκα. Πλην, όμως, ο Αρμένιος εί-

να ακόμη δύσπιστος και θεωρεί πως οι καυγάδες του ζευγαριού είναι για το θεαθήναι.

6 Στους στόχους. Πάντως, λέγεται πως στο Πριγκιπάτο άλλαξαν στόχους. Μετά το «Νικόλα, κώνεψε το δεν σε κατεβάζουμε», που του είπε ο Αντροκ, υπάρχει Plan B σε εξέλιξη. «Which is not bad» που θα έλεγε και Πρεσβεία.

7 Στο ψάξιμο. Πάντως η κοινή γνώμη ψάχνει στα σκοτεινά υπόγεια της Βουλής να βρει ποιο αόρατο χέρι έφυγε από το τελευταίο νομοσχέδιο για τα διαβατήρια, την επιλογή επενδύσεων σε τεχνολογία, παιδεία και αγροτική ανάπτυξη. Και άφησε τα λεφτά μόνο στους φίλους μας. «Which is fine» που θα έλεγαν και στο Προεδρικό.

8 Στο block. Όταν συνασπίζονται ο «Die Hard» Πετρίδης, με τον «Dirty Harry» Γεωργιάδη και το «Θείο Βρέφος» Χριστοδουλάκη εναντίον των διαβατηρίων και δεν τα καταφέρνουν απέναντι στον Νουρή, αντιλαμβάνεστε το House of Cards που παίζεται.

1 Στην πρόταση. Αν π.χ. είχαμε ως υποχρεωτική επένδυση για να πάρεις διαβατήριο τους πυλώνες της «πράσινης ανάπτυξης» της Ούρσουλας δηλαδή το περίφημο «Green Deal» και φέρναμε διασ. στην Ευρώπη σε επενδύσεις στο περιβάλλον, τεχνολογία, ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, εκπαίδευση και αγροτική ανάπτυξη, αν λέω, γινόταν έτσι, θα μας έπαιναν στο στόμα τους οι Βρυξέλλες και το κάθε AL Jazeera;

10 Στην επιστροφή. Η «αγαπούλα» μπήκε επιτέλους Ευρωπαϊκούς Ομίλους, να πνάσει και λίγο ο Αντροκ από την μουρμούρα του λαού. Οι Παπαστάυρου - Μπεργκ, είναι ίσως η μεγαλύτερη πολιτική κίνηση στην καριέρα του συντρόφου Αντροκ for President.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ιδιοκτησία
«Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ ΕΚΔΟΣΗ ΚΥΠΡΟΥ ΛΤΔ»

Εκδίδεται σε συνεργασία και μετά από άδεια της εταιρείας
ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΕΣ ΕΚΔΟΣΕΙΣ Α.Ε.

Διευθύνων Σύμβουλος: ΔΗΜΗΤΡΗΣ ΛΟΤΤΙΔΗΣ • Διευθυντής: ΑΝΔΡΕΑΣ ΠΑΡΑΣΧΟΣ • Σύμβουλος Εκδόσης: ΑΛΚΗΣ ΑΝΔΡΕΟΥ
Αρχισυντάκτης: ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ • Υπεύθυνος Υλ.Σ: ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΙΑΚΗΣ • Υπεύθυνος Ατελιέ: ΠΑΝΤΕΛΗΣ ΔΑΜΙΑΝΟΥ

Νίκου Κρανιδιάτη 7Ε, 3ος όροφος, 2411 Έγκωμη, Λευκωσία, Κύπρος
e-mail: info@kathimerini.com.cy Τηλ.: 22472500 Fax: Σύνταξη +357 22472540
Fax: Διαφημιστικό Τμήμα - Μικρές Αγγελίες +357 22472550

ΑΠΑΓΟΡΕΥΕΤΑΙ η αναδημοσίευση, αναπαραγωγή, διασκευή ή απόδοση του περιεχομένου της εφημερίδας με οποιονδήποτε τρόπο, χωρίς προηγούμενη γραπτή άδεια του εκδότη.

Διευθυντής: ΑΛΕΞΗΣ ΠΑΠΑΧΕΛΑΣ • Διεύθυνση συντάξεως: ΚΩΣΤΗΣ ΦΑΦΟΥΤΗΣ - ΝΟΤΗΣ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ

Τώρα Apple Pay με κάρτες της Ελληνικής Τράπεζας.

Γρήγορες και ασφαλείς πληρωμές
με Mastercard και Visa.

Απόλαυσε όλα τα πλεονεκτήματα των καρτών της Ελληνικής Τράπεζας με το Apple Pay στο iPhone, Apple Watch, iPad και Mac.* Το Apple Pay είναι απλό στη χρήση και πλήρως συμβατό με τις συσκευές σου. Οι καθημερινές σου συναλλαγές δεν ήταν ποτέ τόσο γρήγορες και ασφαλείς.

*Για τη λίστα των συμβατών συσκευών με το Apple Pay επισκέψου το support.apple.com/km207105

Διερευνητικές με σφραγίδα Μέρκελ

Οι επαφές μεταξύ Αθήνας και Αγκυρας αναμένεται να ξεκινήσουν μετά τη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. στις 24-25 Σεπτεμβρίου

Του **ΒΑΣΙΛΗ ΝΕΔΟΥ**

Ενας διπλωματικός πυρετός με επίκεντρο τα ελληνοτουρκικά, και την άμεση εμπλοκή Βερολίνου, Βρυξελλών και Ουάσιγκτον, βρίσκεται σε εξέλιξη και θα εντατικοποιηθεί τις επόμενες ημέρες. Εντός των επόμενων 24ώρων αναμένονται ανακοινώσεις από Αθήνα και Αγκυρα για επανέναρξη των διερευνητικών επαφών, διαδικασία η οποία διακόπηκε τον Μάρτιο του 2016. Ο επόμενος γύρος (61ος) των διερευνητικών πρόκειται να ξεκινήσει μετά τη Σύνοδο Κορυφής της Ε.Ε. (24-25 Σεπτεμβρίου), όπου θα τεθεί επί τάπητος μια συνολική προσέγγιση της Ευρώπης έναντι της Τουρκίας. Την επόμενη εβδομάδα αναμένεται θα φτάσει στην Αθήνα και ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΠΑ Μάικ Πομπέο, επίσκεψη η οποία συνδέεται με προγραμματισμένες επαφές ανάμεσα στις δύο χώρες, ωστόσο έχει και ξεκάθαρη σχέση με την υφιστάμενη προσπάθεια να προχωρήσουν οι διαπραγματεύσεις ανάμεσα στις δύο χώρες.

Κυβερνητικές πηγές ανέφεραν ότι ήδη, την Παρασκευή, υπήρξε τριμερής τηλεδιάσκεψη της Ελένης Σουρανή με τον Ιμπραήμ Καλίν και τον διπλωματικό σύμβουλο της Γερμανίδας καγκελαρίου Γιαν Χέκερ. Είναι απολύτως σαφές ότι, μετά τις ανακινώσεις, οι συζητήσεις στο τραπέζι των διερευνητικών επαφών θα είναι αμιγώς ελληνοτουρκικές, όπως άλλωστε και πριν από το 2016. Επικεφαλής της ελληνικής ομάδας θα είναι ο πρέσβης ε.τ. Παύλος Αποστολίδης, με εκ των έδρων γνώση όλων όσα έχουν διαδραματιστεί στις διερευνητικές ανάμεσα στο 2002 και το 2016.

Από την τουρκική πλευρά δεν έχει διευκρινιστεί ακόμη αν επικεφαλής θα είναι ο μόνιμος υφυπουργός Εξωτερικών Σετζντίν Ονάλ ή ο γενικός διευθυντής αεροναυτιλιακών υποθέσεων Ταγκατάι Ερτσιγές. Με οποιαδήποτε ιδιότητα, ο κ. Ερτσιγές μάλλον θα είναι στην τουρκική ομάδα των διερευνητικών επαφών, καθώς έχει εμπειρία επί αυτών της τουολογίας των διαπραγματεύσεων, πριν από το 2016, μάλιστα υπό τον νυν μόνιμο αντιπρόσωπο της Τουρκίας στον ΟΗΕ, Φερντιντίν Σινιρλίογλου.

Η επίσκεψη του Αμερικανού υπουργού Εξωτερικών στην Αθήνα αναμένεται την εβδομάδα μετά τις 27 Σεπτεμβρίου (στη φωτ. ο κ. Πομπέο συνομιλεί με τον πρωθυπουργό Κυριάκο Μητσοτάκη υπό το βλέμμα του Έλληνα ΥΠΕΞ Νίκου Δένδια, κατά την προηγούμενη επίσκεψή του στην Αθήνα, τον Οκτώβριο του 2019).

Επικεφαλής της ελληνικής ομάδας θα είναι ο πρέσβης ε.τ. Παύλος Αποστολίδης, με εμπειρία από τις διερευνητικές ανάμεσα στο 2002 και το 2016.

Αν και το Βερολίνο δεν διαθέτει θέση στο τραπέζι των διερευνητικών επαφών, έχει γίνει απολύτως σαφές ότι διατηρεί ενεργό ρόλο σε περίπτωση που απαιτηθεί. Ο κ. Καλίν, εκπρόσωπος του Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν και στενός συνεργάτης του στο Ακ Σαράι, προέβλεπε την περασμένη Πέμπτη ότι δεν θα απαιτηθούν «εβδομάδες ή μήνες» για την επίλυση των ελληνοτουρκικών διαφορών, υπενθυμίζοντας ότι η σχετικά απλούστερη διαφωνία Σοβιετικής Ενωσης - Νορβηγίας για τον καθορισμό θαλασσιών συνόρων λυθηκε μετά 40 χρόνια. Αν και ο κ. Καλίν μίλησε για ορίζοντα μετά το τέλος του διαλόγου. Σε γενικές γραμμές, η Αθήνα δια-

Η στάση της Κύπρου

Στη Σύνοδο Κορυφής της Παρασκευής έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον να φανεί τι στάση θα τηρήσει η Κυπριακή Δημοκρατία, η οποία εξακολουθεί να μπλοκάρει την απόφαση ευρωπαϊκών κυρώσεων στη Λευκωσία, συνδεοντάς τις με την ανάγκη να δραστηριοποιηθεί η Ε.Ε. στην Ανατολική Μεσόγειο. Από την πλευρά της, η Αγκυρα δεν διευκολύνει καθόλου την κατάσταση, καθώς ήδη τις τελευταίες ημέρες ανανεώθηκαν μέχρι τα μέσα Οκτωβρίου οι γεωτρήσεις του πλωτού γεωτρήρανου «Γιαβούζ» και οι έρευνες του «Μπαρμπαρός» εντός της κυπριακής υφαλοκρηπίδας. Παράλληλα, η Αγκυρα εξακολουθεί να ασκεί πιέσεις και με αφορμή το Κυπριακό, απειλώντας ακόμα και με δικατόμηση. Η Αγκυρα, βέβαια, επιμένει στη σκληρή ατζέντα στο Κυπριακό, με απειλές για δικατόμηση, προσάρτηση Αμμοχώστου κ.ά., και για να στηρίξει τον εκλεκτό της για τις επικείμενες αποκαλούμενες «προεδρικές εκλογές» στα Κατεχόμενα, όπου ο νυν Τουρκοκύπριος ηγέτης Μουσταφά Ακιντζί εμφανίζεται να είναι δεύτερος στις δημοσκοπήσεις που πραγματοποιούνται.

Βερολίνο θα μπορεί να διαδραματίσει ρόλο στις ελληνοτουρκικές συνομιλίες και με το νέο έτος.

Σε επίπεδο Ε.Ε. η Αθήνα επενδύει αρκετά και στη σχέση που έχει οικοδομήσει με το Παρίσι, καθώς φαίνεται ότι η Γαλλία αντιλαμβάνεται ότι στην Τουρκία έχουν ενεργοποιηθεί δυνάμεις που δεν είναι κατ' ανάγκην υπέρ του διαλόγου. Σε γενικές γραμμές, η Αθήνα δια-

τηρεί το ίδιο επίπεδο επικοινωνίας και συνεργασίας με το Παρίσι και το Βερολίνο, που, παρά τις μεταξύ τους αποκλίσεις για την αντιμετώπιση της Τουρκίας, συμμερίζονται την ανάγκη για τη χάρση μιας συνολικής ευρωπαϊκής πολιτικής στην Ανατολική Μεσόγειο, η οποία θα αφήνει παράθυρα διαλόγου, αλλά θα είναι και επαρκώς σαφής ως προς τα ευρωπαϊκά όρια.

Είναι πάντως απολύτως σαφές –παρά τα μεικτά μηνύματα που εκπέμπονται από την Αγκυρα– ότι βασικός λόγος αποχώρησης του «Ορούτς Ρέις» ήταν η επκείμενη Σύνοδος Κορυφής της 24ης-25ης Σεπτεμβρίου και η πιθανότητα να ξεκινήσει συζήτηση για το ενδεχόμενο κυρώσεων κατά της Τουρκίας, λόγω της παραβίασης κυριαρχικών δικαιωμάτων κρατών-μελών όπως η Ελλάδα και η Κυπριακή Δημοκρατία. Ο κ. Μητσοτάκης στην πρόσφατη συνέντευξή του στον Economist είχε σαφώς περιγράψει τις δύο επιλογές της Τουρκίας: «Μπορεί να συζητήσει με την Ευρώπη, εποικοδομητικά, και κατ' επέκταση να συζητήσει και με εμάς. Ή μπορεί να επιλέξει να συνεχίσει αυτές τις μονομερείς ενέργειες – και σε αυτή την περίπτωση θα υπάρξουν συνέπειες. Άρα οι επιλογές έχουν τεθεί ξεκάθαρα και όλοι ελπίζουμε ότι η επιλογή θα είναι η εποικοδομητική συζήτηση».

Ο κ. Μητσοτάκης είχε, επίσης, σημειώσει ότι «υπάρχει ένα πακέτο πιθανών συνεπειών που αντιμετωπίζει η Τουρκία αν συνεχίσει αυτή τη συμπεριφορά». Κυβερνητικές

πηγές υπογράμιζαν ότι το κεκτημένο του άτυπου συμβουλίου των υπουργών Εξωτερικών εξακολουθεί να βρίσκεται στο τραπέζι, με το πλαίσιο κυρώσεων που έχει καταθέσει ο ύπατος εκπρόσωπος της Ε.Ε. Ζοζέπ Μπορέλ, και εξαρτάται από την ίδια την Τουρκία αν η επικείμενη συζήτηση θα έχει θετικό ή αρνητικό πρόσημο.

Η ενεργοποίηση Πομπέο

Η επίσκεψη του κ. Πομπέο στην Αθήνα, όπου θα συναντηθεί με τον πρωθυπουργό, αλλά και τον ομόλογό του Νίκο Δένδια, γίνεται κατά κύριο λόγο στο πλαίσιο του Στρατηγικού Διαλόγου Ελλάδας-ΗΠΑ που, λόγω και της πανδημίας του κορωνοϊού, δεν έχει προχωρήσει τόσο γρήγορα. Επιπλέον ζήτημα συζητήσεως, στο πλαίσιο του Στρατηγικού Διαλόγου, θα είναι η ανανέωση της Συμφωνίας Αμοιβαίας Αμυντικής Συνεργασίας (MCA) Ελλάδας και ΗΠΑ, κάτι που περιλαμβάνει πολύ περισσότερα από τη βάση της Σωδδας, την οποία ο Αμερικανός υπουργός αναμένεται να επισκεφθεί. Δεδομένου ότι η Αθήνα, μέσω του πρωθυπουργού, έχει επισημώς προαναγγείλει πολυετές εξοπλιστικό πρόγραμμα, θεωρείται δεδομένο ότι στον κ. Πομπέο και την αμερικανική αντιπροσωπεία θα τεθούν και ορισμένα ελληνικά αιτήματα όχι μόνο για τη συνεργασία στον εξοπλιστικό τομέα, αλλά και τη βοήθεια στη βελτίωση κάποιων υποδομών των ελληνικών Ενόπλων Δυνάμεων.

Ο κ. Πομπέο βρέθηκε στην περιοχή μόλις πριν από οκτώ ημέρες, όταν επιστρέφοντας από την Ντόχα προς τις ΗΠΑ, έκανε στάση στην Κύπρο, προκειμένου να απευθύνει μήνυμα για την ανάγκη αποκλιμάκωσης στην περιοχή, μάλιστα μόλις λίγες ημέρες μετά την επίσκεψη του Ρώσου ομολόγου του Σεργκέι Λαβρόφ στη Λευκωσία. Η ενεργοποίηση του κ. Πομπέο, ενώ οι ΗΠΑ βρίσκονται εν μέσω μιας ανηλεούς προεκλογικής περιόδου, δείχνει τα αντανάκλαστικά του Στέιτ Ντιπάρτμεντ και, κυρίως, την πρόθεση να μην παραμείνει η Ουάσιγκτον εντελώς αμέτοχη σε μια περιοχή όπου μέχρι πρότινος ήταν ο βασικός παράγοντας ισχύος και εγγυητής σταθερότητας και ασφάλειας.

24ωρη γραμμή Ελλάδας - Τουρκίας για αποφυγή σύγκρουσης

Κοντά σε τελική, επίσημη συμφωνία για εγκαθίδρυση μιας 24ωρης γραμμής ανάμεσα στις ανώτατες στρατιωτικές αρχές σε Ελλάδα και Τουρκία, με σκοπό την αποφυγή ατυχημάτων στον Εβρο, στο Αιγαίο και στην Ανατολική Μεσόγειο, βρίσκονται οι αντιπροσωπείες των δύο χωρών που συζητούν τις τελευταίες εβδομάδες με τη διμεσολάβηση του Βρετανού προέδρου της Στρατιωτικής Επιτροπής του ΝΑΤΟ, Στιούαρτ Πίτς, αλλά και του Αμερικανού αντιπροέδρου της, Σκοτ Κίντσοντ.

Σήμερα η «Κ» αποκαλύπτει μια από τις πρώτες εκδοχές του άτυπου εγγράφου που είχε συντάξει ο γ.γ. του ΝΑΤΟ Γενς Στόλτενμπεργκ και αποτέλεσε πρόπλασμα για την ανταλλαγή απόψεων Ελλάδας και Τουρκίας, έργο που ανέλαβαν τις προηγούμενες ημέρες οι στρατιωτικοί αντιπρόσωποι των δύο χωρών, ο αντιναύαρχος Ιωάννης Παυλόπουλος και ο ομόλογός του αντιπτεράρχος Ισμαήλ Ουνέρ. Έως σήμερα το έγγραφο έχει υποστεί τουλάχιστον οκτώ μετατροπές, έπειτα από ισάριθμες προτάσεις που κατέθεταν προς τον πρόεδρο ή τον αντιπρόεδρο της Στρατιωτικής Επιτροπής ο εκπρόσωπος της Ελλάδας ή της Τουρκίας, υπό τη μορφή υποβολής σχολίων.

Από τις επτά παραγράφους του άτυπου εγγράφου με τίτλο «προσχέδιο προκαταρκτικού εγγράφου για τον μηχανισμό αποτροπής συγκρούσεων του ΝΑΤΟ», πλέον ενδεικτική της μορφής των επαφών ανάμεσα στις δύο αντιπροσωπείες είναι η πέμπτη. Τονίζεται ότι «για

να διασφαλίσουμε ότι τα έθνη μας έχουν το όφελος της στρατιωτικής κατεύθυνσης και ηγεσίας στο υψηλότερο επίπεδο, δεσμευόμαστε στην άμεση διαθεσιμότητα 24ωρων γραμμών απευθείας επικοινωνίας μέσω ασφαλών νατοϊκών και διμερών δικτύων επικοινωνίας, ώστε να μπορούμε να ελθουμε σε επαφή και να ξεκινήσουμε την αποκλιμάκωση, οπότε είναι απαραίτητο και να συζητήσουμε επείγοντα ζητήματα ενδιαφέροντος που προκύπτουν από

Εως σήμερα το αρχικό έγγραφο που συνέταξε ο γ.γ. του ΝΑΤΟ έχει υποστεί τουλάχιστον οκτώ μετατροπές, ύστερα από ισάριθμες προτάσεις που κατέθεσαν οι δύο πλευρές.

τις στρατιωτικές δραστηριότητες και τους ελιγμούς μας».

Προηγούμενος, στην τρίτη παράγραφο υπάρχει σαφής αναφορά στις δραστηριότητες του «Ορούτς Ρέις» και στην ανάγκη απόσυρσης των ναυτικών μονάδων από την περιοχή. Τονίζεται, συγκεκριμένα, ότι «συμφωνούμε ώστε άμεσα και μεθοδικά να αποχωρήσουν όλες οι ευρισκόμενες σε κόκκινο συναγερμό αεροπορικές και θαλάσσιες αναπτύξεις δραστηριοτήτων που άρρασαν ως αποτέλεσμα των πρόσφατων

Εκδοχή του κειμένου που παρέδωσε ο Γενς Στόλτενμπεργκ στους στρατιωτικούς αντιπροσώπους Ελλάδας και Τουρκίας, με σκοπό τη δημιουργία «μηχανισμού αποτροπής συγκρούσεων» στην Ανατολική Μεσόγειο.

διμερών εντάσεων, ξεκινώντας με την απόσυρση όλων των ναυτικών μονάδων και των σχετικών πολιτικών σκαφών από το σύνολο της περιοχής της αντιπαράθεσης, με σκοπό την αποκλιμάκωση και την αποφυγή των συγκρούσεων». Σημειώνεται ότι η ελληνική πλευρά είχε προτείνει και την ονομαστική αναφορά του «Ορούτς Ρέις» στο υπό διαμόρφωση κείμενο, ωστόσο κάτι τέτοιο δεν έγινε δεκτό από την τουρκική.

Αν και ο αρχηγός ΓΕΕΘΑ Κων-

σταντίνος Φλώρος συμμετείχε στην τηλεδιάσκεψη των αρχηγών των Ενόπλων Δυνάμεων του ΝΑΤΟ υπό τον πρόεδρο της Στρατιωτικής Επιτροπής τιν περασμένη Παρασκευή, κάτι τέτοιο δεν τέθηκε υπό συζήτηση. Ωστόσο, όπως τονίζουν κατ'επικρατέστερο, όπως πληροφορήσαμε πηγές, σκοπός των επαφών σε επίπεδο ΝΑΤΟ δεν είναι παρά η αναβίωση, με πιο συνεκτικό τρόπο, των μέτρων οικοδόμησης εμπιστοσύνης (ΜΟΕ). Όπως φάνηκε και από την επικοινωνιακή διαχείριση της ανταλλαγής απόψε-

ων ανάμεσα σε Ελλάδα και Τουρκία, η Αθήνα δεν επιθυμεί βαθύτερη εμπλοκή του ΝΑΤΟ. Σύμφωνα με ορισμένες εκτιμήσεις, η Αθήνα θεωρεί ότι εμπλεκόντας το ΝΑΤΟ η Αγκυρα επιθυμεί να αμβλύνει τις γωνίες, που δεν είναι άλλες από την αμφισβήτηση των ελληνικών κυριαρχικών δικαιωμάτων, και να τις παρουσιάσει ως «διμερείς» διαφορές. Υπενθυμίζεται ότι σε προηγούμενη φάση, και με την ενθάρρυνση του ΝΑΤΟ, αυτός ο διμερής μηχανισμός αποφυγής συγκρούσεων και αποτροπής ατυχημάτων σχεδiazόταν να γίνει αντικείμενο συζητήσεων σε επίπεδο αρχηγών Ενόπλων Δυνάμεων, δηλαδή ανάμεσα στον κ. Φλώρο και στον Τούρκο ομόλογό του Γιασάρ Γκιουλέρ.

Πρακτικά οι συζητήσεις στο ΝΑΤΟ συνιστούν μια προσπάθεια να επανέλθουν σε ισχύ θέματα για τα οποία υπήρχε πολυετής συμφωνία ανάμεσα σε Αθήνα και Αγκυρα. Στις 10 Ιουνίου 2006, οι τότε υπουργοί Εξωτερικών Ντόρα Μπακογιάννη και Αμνιτουλάχ Γκιουλ, σε συνάντηση που είχαν στην Κωνσταντινούπολη, είχαν συμφωνήσει στην ενεργοποίηση 24ωρης «κόκκινης γραμμής» ανάμεσα στα αεροπορικά στρατηγεία Λάρισας και Εσκή Σεχίρ, την επέκτασή του μνημονίου Γύμνης - Παπούλια από δύο σε τρεις μήνες (δηλαδή του θερινού μορατόριου), αλλά και την εγκαθίδρυση απευθείας «κόκκινης γραμμής» ανάμεσα στους αρχηγούς των Ενόπλων Δυνάμεων των δύο χωρών.

Η επικοινωνία του 2016

Πρακτικά αυτή η «κόκκινη γραμ-

μή» λειτουργήσει μέχρι την απόπειρα πραξικοπήματος. Ενδεικτικό παράδειγμα ήταν η επικοινωνία που είχαν τον Απρίλιο του 2016 οι τότε αρχηγοί ΓΕΑ Ελλάδας, Χρήστος Βαϊτσας, και Αγκυρας, Αμνιτουλάχ Ονάλ, όταν ένα τουρκικό ιπτάμενο τάνκερ KC-135 πέταξε πάνω από τη Λέσβο μιας ανεφοδιαζε ένα τουρκικό F-4. Η υπερτίτηση ενεργοποίησε την «κόκκινη γραμμή», τα τουρκικά αεροσκάφη απομακρύνθηκαν και η περαιτέρω κρίση αποφεύχθηκε. Μάλιστα, δύο μήνες αργότερα (τον Ιούνιο του 2016) ο κ. Βαϊτσας πραγματοποίησε ως αρχηγός ΓΕΑ επίσημη επίσκεψη στην Αγκυρα, προσκεκλημένος του ομολόγου του.

Μετά την απόπειρα πραξικοπήματος τον Ιούλιο 2016 στην Τουρκία, οι οποίοι υφιστάμενοι στρατιωτικοί διαυλοί σε ανώτατο επίπεδο διακόπηκαν. Έκτοτε, σε αρκετές από τις κρίσεις που έχουν προκύψει, με πλέον ενδεικτικό παράδειγμα τη σύλληψη και επί εξάμηνο κράτηση των δύο Ελλήνων στρατιωτικών τον Μάρτιο του 2018, ακόμα και οι επαφές σε χαμηλό στρατιωτικό επίπεδο ατόνησαν. Τις πρώτες ώρες μετά τη σύλληψη των δύο ανδρών υπήρχαν περιορισμένες επαφές σε επίπεδο διοικητών τοπικών στρατιωτικών σχηματισμών στις δύο πλευρές του Εβρου. Σήμερα, σχεδόν δύομισι χρόνια μετά, οι απευθείας επαφές ανάμεσα στις ανώτατες στρατιωτικές ηγεσίες των δύο χωρών είναι πρακτικά ανύπαρκτες, με αποτέλεσμα η διαχείριση κρίσεων να γίνεται σε τοπικό επίπεδο.

ΒΑΣΙΛΗΣ ΝΕΔΟΣ

Κυρώσεις σε κινούμενη άμμο

Πέντε πρόσωπα και τρεις εταιρείες στον κατάλογο, με πολιτικούς αξιωματούχους να μένουν εκτός

Του ανταποκριτή μας στις Βρυξέλλες **ΓΙΩΡΓΟΥ ΚΑΚΟΥΡΗ**

Μόνο ρευστές μπορούν να χαρακτηριστούν οι συνθήκες όσον αφορά την στάση της Ευρωπαϊκής Ένωσης ενόψει της κρίσιμης συνάντησης των ηγετών την ερχόμενη Πέμπτη στις Βρυξέλλες. Κυπριακές διπλωματικές πηγές τονίζουν πως η Κυπριακή Δημοκρατία ζητά μεν την προσθήκη νέων φυσικών και νομικών προσώπων (πρόκειται για πέντε άτομα και τρεις εταιρείες) στον κατάλογο των κυρώσεων για τις τουρκικές έρευνες στην κυπριακή ΑΟΖ, όμως ξεκαθαρίζουν πως σε αυτά τα ονόματα δεν περιλαμβάνονται πολιτικοί αξιωματούχοι. Η τοποθέτηση αυτή είναι και το κλειδί στη συζήτηση που θα εξελιχθεί αρχικά στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων και στη συνέχεια στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο, όπου και θα ληφθούν τυχόν αποφάσεις.

Επένδυση στους Γάλλους

Η κυπριακή πλευρά επενδύει ταυτόχρονα στην στάση της Γαλλίας για να περάσει το μήνυμα στους υπόλοιπους ηγέτες - και κυρίως στη Γερμανία - πως η ΕΕ δεν μπορεί να μην προχωρήσει στη χρήση του πλαισίου κυρώσεων για την Κύπρο την ώρα που συνεχίζεται η συμπεριφορά που προκαλεί την υιοθέτησή του. Οι Βρυξέλλες πάντως φρόντισαν να στείλουν το μήνυμα πως παράλληλα με την προσπάθεια για διάλογο μεταξύ Ελλάδας και Τουρκίας και επανατοποθέτησης των σχέσεων ΕΕ - Τουρκίας, δεν παραγνωρίζουν το ότι η Τουρκία έχει δώσει θετικά σήματα στην Ελλάδα αλλά συνεχίζει τις έρευνες στην κυπριακή ΑΟΖ. Υπογραμμίζουν παράλληλα πως ο στόχος παραμένει όχι η τιμωρία της Τουρκίας, αλλά η αλλαγή συμπεριφοράς.

Η κατάσταση σε σχέση με την Τουρκία μπορεί να είναι καλύτερη όσον αφορά την Ελλάδα, σημείωσε κοινοτικός αξιωματούχος που μίλησε την Παρασκευή στον Τύπο, όμως η αρνητική συμπεριφορά της απέναντι στην Κύπρο συνεχίζεται και για αυτό δεν έχει ανοίξει ακόμα ο δρόμος για συνολικό διάλογο. Ωστόσο, υπογράμμισε πως οι συνθήκες είναι πολύ διαφορετικές σε σχέση με πριν από δύο εβδομάδες όταν βρισκόμασταν στα όρια κάποιου τραγικού ατυχήματος. Το ενδεχόμενο να επιβληθούν επιπλέον κυρώσεις ως αποτέλεσμα των εντάσεων στις σχέσεις Τουρκίας - Ελλάδας φέρεται να απομακρύνεται. Σε αυτό τον ρόλο φαίνεται να παίζουν η απόσυρση του Ουκ Ρεϊς και των προσπαθειών της Γερμανίας να φέρει τις δύο χώρες στο τραπέζι του διαλόγου. Πέραν τούτου, πάλι οι ηγέτες θα κληθούν την Πέμπτη να συζητήσουν όλο το φάσμα των επιλογών της Ε.Ε. απέναντι στην Τουρκία -

και τι είναι διατεθειμένη να προσφέρει στο πλαίσιο μιας ανανεωμένης σχέσης, και πώς θα αντιμετωπίσει μια εκ νέου κλιμάκωση. Και ο Ταγίπ Ερντογάν πραγματοποιεί παράλληλα σειρά τηλεφωνικών επαφών με Ευρωπαίους ηγέτες θέλοντας να αποτρέψει την πιθανότητα κυρώσεων. Ο κ. Ερντογάν έχει τις τελευταίες μέρες συνομιλήσει με την Άγκελα Μέρκελ αλλά και τον Ισπανό πρωθυπουργό Πέδρο Σάντσεζ.

Κοινοτικός αξιωματούχος σχολίασε στην «Κ» την Παρασκευή πως όσον αφορά την ίδια την ΕΕ, τα θέματα της Λευκορωσίας και της Τουρκίας είναι δύο ξεχωριστά ζητήματα και έτσι αντιμετωπίζονται από τον Ύπατο Εκπρόσωπο Ζοζέπ Μπορέλ και την Ευρωπαϊκή Υπηρεσία Εξω-

Ο δρόμος για συνολικό διάλογο δεν έχει ακόμα ανοίξει, λένε στις Βρυξέλλες, δεδομένου ότι η αρνητική στάση της Τουρκίας απέναντι στην Κύπρο συνεχίζεται.

τερικής Δράσης. Οι διεργασίες για επιβολή κυρώσεων στο καθεστώς Λουκασένκο και οι διεργασίες για προσθήκη των ονομάτων τα οποία ζητά η Κυπριακή Δημοκρατία προχωρούν ξεχωριστά, παρά το γεγονός πως μια από τις δύο περιπτώσεις (αυτή της Κύπρου) βρίσκεται σε πιο προχωρημένο στάδιο. Από εκεί και πέρα, σημείωσε, τα κράτη μέλη συζητούν τις επιλογές που υπάρχουν και τις επί μέρους εθνικές θέσεις τους. Απέρριψε όμως αναφορές περί «παγώματος». Ο ίδιος αξιωματούχος είχε αρκετές φορές σε προηγούμενες ερωτήσεις αποφύγει να τοποθετηθεί συγκεκριμένα σε σχέση με την στάση της Κύπρου. Σύμφωνα με τον αξιωματούχο, την Παρασκευή οι προτάσεις για κυρώσεις κατά της Λευκορωσίας βρίσκονταν σε εξέλιξη σε επίπεδο πρέσβων και τεχνοκρατών. Για αυτό δεν μπορούσε να ειπωθεί με βεβαιότητα κατά πόσο οι ΥΠΕΞ θα κληθούν να τις συζητήσουν αύριο Δευτέρα στο Συμβούλιο Εξωτερικών Υποθέσεων. Το ίδιο ανοικτό ήταν και το ερώτημα αν μπορούν να υπάρξουν τελικές αποφάσεις σε σχέση με τη κυπριακή λίστα κυρώσεων μέχρι την Πέμπτη. Πλέον, αναπόκειται στους ηγέτες στο Ευρωπαϊκό Συμβούλιο να αποφασίσουν να θα δώσουν πολιτική εντολή για επιβολή κυρώσεων όταν ολοκληρωθούν οι νομοτεχνικές διεργασίες. Κάτι ανάλογο έγινε όταν λήφθηκε πρώτα η πολιτική απόφαση να μπουν δύο ονόματα στην λίστα των κυρώσεων και αυτό έγινε εφικτό αργότερα.

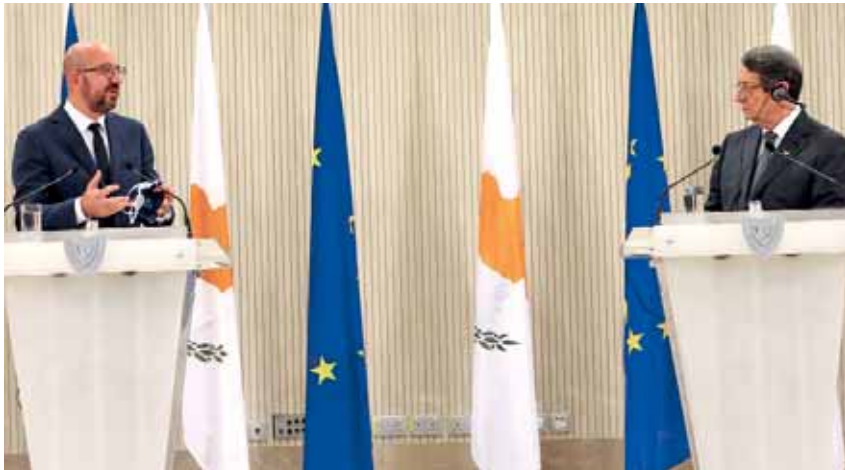

Η Λευκωσία επιμένει, εν μέσω επικρίσεων στα ευρωπαϊκά και διεθνή ΜΜΕ, πως δεν μπλοκάρει κυρώσεις κατά της Λευκορωσίας, αλλά πως μάλιστα πρότεινε και συμπερίληψη Λουκασένκο στη λίστα

Περιφερειακή σύνοδος

Οι προσπάθειες του Προέδρου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ να ρίξει γέφυρες στην Άγκυρα συνεχίζεται. Σύμφωνα εν τω μεταξύ με κοινοτική πηγή, σε τηλεφωνικές συζητήσεις τόσο με τον Τούρκο Πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν όσο και τον Αιγύπτιο Αμπντέλ Φατάχελ-Σισί, ο κ. Μισέλ έθεσε την ανάγκη επανένταξης διμερών διαπραγματεύσεων για επίλυση διμερών διαφορών και το γενικότερο πλαίσιο των σχέσεων ΕΕ - Τουρκίας.

Ταυτόχρονα συζήτησε την ιδέα του για τη διεξαγωγή μιας διεθνούς διάσκεψης για την κατάσταση στην Ανατολική Μεσόγειο, και ιδιαίτερα του ποια κράτη θα συμμετάσχουν, ποιο μπορεί να είναι το αντικείμενο και ποια η καλύτερη χρονική συγκυρία. Ο κ. Μισέλ φαίνεται να βρίσκεται σε μια διαδικασία συλλογής απαντήσεων και φιλοδοξεί να φέρει μια πρόταση για το θέμα στο επόμενο Συμβούλιο, ενώ έχει διαβε-

Ο κ. Μισέλ φιλοδοξεί να φέρει μια πρόταση για διεξαγωγή διεθνούς διάσκεψης στο επόμενο Συμβούλιο, ενώ έχει διαβεβαιώσει τη Λευκωσία πως η Κυπριακή Δημοκρατία εξυπακούεται πως θα συμμετάσχει σε μια τέτοια συνάντηση.

βαιώσει τη Λευκωσία πως η Κυπριακή Δημοκρατία εξυπακούεται πως θα συμμετείχε σε μια τέτοια συνάντηση. Ωστόσο, η στάση της Τουρκίας κινείται μεταξύ της αμφισβήτησης της δυνατότητας της ΕΕ να είναι έντιμος διαμεσολαβητής μεταξύ της ίδιας και της Ελλάδας, και της προσθήκης του παράγοντα των Τ/Κ στο τραπέζι. Ο Τούρκος υφυπουργός για θέματα ΕΕ Φαρούκ

Καϊμακτσί ανέφερε μιλώντας κατά τη διάρκεια διαδικτυακού σεμιναρίου της δεξαμενής σκέψης European Policy Centre, που έχει τη βάση της στις Βρυξέλλες, πως η Τουρκία στηρίζει την ιδέα για πολυμερή διάλογο χωρίς να αποκλείει τη συμμετοχή της Κύπρου, αλλά εκφράζοντας παράπονα για τη στάση των Ε/Κ πως οι Τ/Κ δεν μπορούν να είναι παρόντες.

Προτείνουμε... Λουκασένκο

Η Λευκωσία πάντως επιμένει, εν μέσω επικρίσεων στα ευρωπαϊκά και διεθνή ΜΜΕ, πως δεν μπλοκάρει κυρώσεις κατά της Λευκορωσίας, αλλά πως μάλιστα πρότεινε τόσο συμπερίληψη Λουκασένκο στη λίστα όσο και τομεακές κυρώσεις, μαζί με τα κράτη της Βαλτικής και την Πολωνία. Οι καθυστερήσεις, επιμένει η κυπριακή πλευρά, οφείλονται στο ότι κατέθεσαν ως εθιμική επιφύλαξη μέχρι να μελετηθούν τα ονόματα. Την ίδια στιγμή η συζήτηση σε σχέση με την Λευκορωσία και η κατάρτιση του καταλόγου των κυρώσεων εξελίσσεται πυρετωδώς με τα ονόματα που προτείνονται να έχουν ξεπεράσει συνολικά τα 40. Η Γερμανία φέρεται να έχει προσπαθήσει περί τα τέλη της εβδομάδας να επισπεύσει τη συζήτηση με ενισχυμένη πλειοψηφία των κυρώσεων κατά της Λευκορωσίας, απηχώντας την αναφορά της προέδρου της Κομισιόν Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν από το βήμα του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου πως για θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και κρότους δικαίου θα πρέπει οι αποφάσεις να λαμβάνονται με αυτόν τον τρόπο και όχι με αυστηρή ομοφωνία. Ωστόσο, φέρεται να συνάντησε διαφωνίες σε επίπεδο πρέσβων. Αν και, όπως εκτίμησε σε συνέντευξή της στην «Κ» και η Νάταλι Τότσι, διευθύντρια της Ιταλικής δεξαμενής σκέψης Istituto Affari Internazionali και εκ των συμβούλων του Ύπατου Εκπροσώπου Ζοζέπ Μπορέλ, μεγάλες χώρες του νότου όπως η Ιταλία και η Ισπανία κινούνται περισσότερο προς την κατεύθυνση της προσέγγισης της Γερμανίας όσον αφορά νέες κυρώσεις στην Τουρκία, η Λευκωσία παρουσιάζεται αισιόδοξη πως όσον αφορά τα δικά της θέματα, τουλάχιστον η Ισπανία φαίνεται να έχει πειστεί. Η Λευκωσία επενδύει επίσης στο γεγονός πως Γαλλία και Γερμανία, αν θέλουν να υπάρξει αποτέλεσμα στη συζήτηση στο Συμβούλιο για τις ευρωτουρκικές σχέσεις, θα πρέπει να συντονιστούν και να βρουν κοινή συνισταμένη πριν την Πέμπτη. Και αναμένει τα αποτελέσματα των εν εξελίξει προσπαθειών της Γαλλικής διπλωματίας.

ΑΡΘΡΟ / Της **ΟΥΡΣΟΥΛΑΣ ΦΟΝ ΝΤΕΡ ΛΑΙΕΝ**

Ας κάνουμε την αλλαγή πράξη

Στον ρου της ιστορίας, οι πανδημίες έχουν αλλάξει το πεπρωμένο των ανθρώπων. Μας κάνουν να βλέπουμε τον κόσμο με διαφορετικό πρίσμα και μας υπενθυμίζουν την αξία πολλών από τα απλούστερα πράγματα στη ζωή, από τις καθημερινές μας συνήθειες έως το να δώσουμε μια αγκαλιά στους οικείους μας και να εκτιμήσουμε τη φύση που μας περιβάλλει. Επίσης, μας κάνουν να αμφισβητούμε τον τρόπο με τον οποίο κάνουμε κάτι και να αναρωτιόμαστε μήπως μπορούμε να κάνουμε το ίδιο πράγμα καλύτερα. Και μας δίνουν την ευκαιρία να επανασκεδιάσουμε το μέλλον μας.

Η τρέχουσα πανδημία δεν θα είναι διαφορετική. Έφερε φυσικά πόνο και ανησυχία για εκατομμύρια συμπολίτες μας και πρέπει να συνεχίσουμε να επαγρυπνούμε, καθώς τα κρούσματα αυξάνονται και πάλι σε ορισμένες περιοχές της Ευρώπης. Ωστόσο, οι τελευταίοι έξι μήνες μας έδειξαν επίσης την αξία πράξεων, όπως το ότι είμαστε μέλη μιας Ένωσης όπου μπορούμε να βασιστούμε στις δυνάμεις 27 χωρών

για να ανακάμψουμε. Και μας προσφέρει την ευκαιρία να βγούμε απ' αυτή την κρίση ενωμένοι και πιο δυνατοί.

Η ιστορική συμφωνία για το Next Generation EU, το σχέδιο μας ύψους 750 δισεκατομμυρίων ευρώ για την ανάκαμψη και το μέλλον, αποδεικνύει ότι μπορούμε να τα καταφέρουμε. Ποτέ άλλοτε η Ευρώπη δεν ένωσε τις δυνάμεις της με αυτόν τον τρόπο. Τώρα, λοιπόν, ήρθε η ώρα να χρησιμοποιήσουμε αυτό το πνεύμα ενότητας, για να βρούμε από κοινού λύσεις σε άλλα θέματα.

Ας πάρουμε για παράδειγμα τη μετανάστευση. Πρόκειται για ένα ζήτημα που διχάζει την Ευρώπη εδώ και πολύ καιρό και το οποίο είμαι πεπεισμένη ότι μπορεί και πρέπει να αντιμετωπιστεί από κοινού. Αρκεί, όμως να δει κανείς τις ειδήσεις, για να διαπιστώσει πόσο επείγον είναι να βρεθεί μια βιώσιμη λύση για όλους. Όπως εξήγγειλα στην ομιλία μου για την Κατάσταση της Ένωσης νωρίτερα αυτή την εβδομάδα, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή θα παρουσιάσει τις επόμενες ημέρες ένα Νέο Ευρωπαϊκό Σύμφωνο για

τη Μετανάστευση. Το Σύμφωνο αυτό θα εφαρμόσει μια ανθρώπινη και ανθρωπιστική προσέγγιση. Θα διασφαλίσουμε ότι δεν πρόκειται απλώς για ένα ευρωπαϊκό σύμφωνο κατ' όνομα, αλλά για μια ουσιαστική κοινή ευρωπαϊκή λύση εκ σχεδιασμού. Θα βασίζεται στην αλληλεγγύη, τόσο μεταξύ των Ευρωπαίων όσο και προς τους πρόσφυγες, καθώς και στη συλλογική ευθύνη των εθνικών κυβερνήσεων. Η μετανάστευση θα συνεχίσει να μας απασχολεί. Πρέπει να τη διαχειριστούμε σωστά, λαμβάνοντας υπόψη τις προκλήσεις και τις ευκαιρίες που προσφέρει.

Τώρα είναι η στιγμή για να ξανασταθεί η Ευρώπη στα πόδια της και να σχεδιάσουμε αυτόν τον καλύτερο τρόπο ζωής. Κατά τη διάρκεια του περιορισμού στα σπίτια μας, επιζητούσαμε καθαρότερο αέρα και πιο πράσινες πόλεις. Οι ψηφιακές τεχνολογίες επέτρεψαν στους μαθητές και τους φοιτητές να συνεχίσουν τα μαθήματά τους, καθώς επίσης επέτρεψε στις επιχειρήσεις να συνεχίσουν τη λειτουργία τους. Ωστόσο, πάρα πολλοί

Ευρωπαίοι, σε αγροτικές περιοχές ή σε μειονεκτούσες οικογένειες, έμειναν στο περιθώριο. Ο κόσμος μετά την πανδημία πρέπει να είναι καλύτερος από τον τωρινό και πλέον έχουμε ό,τι χρειάζεται για να τον κάνουμε πραγματικότητα.

Με το Next Generation EU διαθέτουμε τους οικονομικούς πόρους που χρειαζόμαστε, για να αναλάβουμε επείγουσα και στρατηγική δράση, από τη βελτίωση των ταχυτήτων στο διαδίκτυο έως τη στήριξη της βιομηχανίας μας. Έχουμε την ευκαιρία να κάνουμε κάτι περισσότερο από την απλή αποκατάσταση της οικονομίας μας: μπορούμε να διαμορφώσουμε έναν καλύτερο τρόπο ζωής για τον κόσμο του αύριο. Πουθενά αυτό δεν είναι πιο σημαντικό απ' ό,τι στη σχέση μας με τον πλανήτη μας. Με την Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία θέσαμε ως στόχο να καταστεί η Ευρώπη κλιματικά ουδέτερη έως το 2050. Για να διασφαλίσουμε ότι αυτό θα συμβεί, θα προτείνουμε τώρα να αυξηθεί ο στόχος μας για μείωση των εκπομπών έως το 2030 σε τουλάχιστον 55 %, αντί για 40 %

που αποτελεί τον σημερινό στόχο.

Πρόκειται για ένα μεγάλο και φιλόδοξο άλημα, το οποίο, όμως, είναι και ρεαλιστικό και επωφελές για την οικονομία και τη βιομηχανία μας. Τις τελευταίες εβδομάδες, έλαβα εκατοντάδες επιστολές από πολίτες μέχρι διευθυνόντες συμβούλους και ΜΚΟ, στις οποίες ζητούσαν από την Ευρώπη να ηγηθεί αυτής της προσπάθειας. Και είμαστε έτοιμοι να κάνουμε ακριβώς αυτό. Αυτή η προσπάθεια δεν αφορά μόνο τη μείωση των εκπομπών. Αφορά την οικοδόμηση ενός καλύτερου κόσμου για να ζήσει κανείς, από τα κτήρια έως τις καθαρότερες μεταφορές.

Η αλλαγή του πλανήτη μας προς το καλύτερο σημαίνει επίσης αλλαγή της νοοτροπίας μας προς το καλύτερο. Η Ευρωπαϊκή Πράσινη Συμφωνία δεν είναι απλώς ένα περαστικό οικονομικό έργο: πρέπει να αποτελέσει ένα νέο πολιτιστικό έργο για την Ευρώπη. Ο πολιτισμός γεννιέται όταν συναντώνται μεγάλα μυαλά. Αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο θέλω η ΕΕ να δημιουργήσει ένα νέο ευρωπαϊκό

Bauhaus, στα χνάρια της καλλιτεχνικής σχολής που δημιουργήθηκε πριν από έναν αιώνα και συνδύασε τη μορφή με τη λειτουργία. Θα είναι ένας χώρος συνδημιουργίας για αρχιτέκτονες και καλλιτέχνες, μηχανικούς και σχεδιαστές, όπου θα συνεργάζονται για να συνδυάσουν την τεχνολογία με τη βιωσιμότητα.

Πρόκειται μόνο για ένα μικρό μέρος του έργου που μας περιμένει. Θα πρέπει να επιδείξουμε αποφασιστικότητα όσον αφορά είτε την οικοδόμηση μιας ισχυρότερης Ευρωπαϊκής Ένωσης Υγείας είτε τη διασφάλιση ότι η εργασία αποδίδει για όλους. Είμαι, όμως, πεπεισμένη ότι η Ευρώπη διαθέτει ό,τι χρειάζεται για να το πραγματοποιήσει. Έχουμε τη όραμα, το σχέδιο, τα χρήματα για τις επενδύσεις. Και έχουμε επιβεβαιώσει εκ νέου ότι είμαστε ενωμένοι. Ας στρωθούμε, λοιπόν, στη δουλειά και ας διασφαλίσουμε ότι αυτή η πανδημία θα αλλάξει το πεπρωμένο μας προς το καλύτερο.

Η κα Ούρσουλα Φον Ντερ Λάιεν είναι πρόεδρος της Ευρωπαϊκής Επιτροπής.

Ο ΕΡΣΙΝ ΤΑΤΑΡ ΣΤΗΝ «Κ»

Εφόσον δεν συμφωνούμε στην ομοσπονδία να συζητήσουμε εναλλακτικά μοντέλα λύσης

«Κανείς δεν θα πρέπει να αναμένει από εμένα ότι θα συνεχίσω τη διαπραγμάτευση από το σημείο που τη διέκοψε ο κ. Ακιντζί»

Συνέντευξη στον **ΝΙΚΟ ΣΤΕΛΓΙΑ**

Ο Ερσίν Τατάρ, αρχηγός του Κόμματος Εθνικής Ενότητας και βασιλικός αντιπάλος του Τ/κ ηγέτη Μουσταφά Ακιντζί στις επικείμενες «προεδρικές εκλογές» στα Κατεχόμενα, είκοσι μέρες πριν από τις κάλπες και ενώσει του ενδεχόμενου να επικρατήσει και να αναλάβει την ηγεσία της κοινότητάς του, μιλάει στην «Κ» για τις προθέσεις του. Θέτει ως προϋπόθεση για να εμπλακεί σε συνομιλίες για το Κυπριακό, μια συμφωνία για τη διαχείριση και τον διαμοιρασμό των υδρογονανθράκων. Διευκρινίζει ότι δεν θα συνεχίσει τις συνομιλίες από εκεί που διακόπηκαν και ξεκαθαρίζει ότι εφόσον ο ίδιος δεν συμφωνεί με λύση ομοσπονδίας και επιδιώκει διαιώνιση των τουρκικών εγγυήσεων, θα πρέπει πλέον να τεθούν στο τραπέζι προς συζήτηση εναλλακτικά μοντέλα λύσης. Ο κ. Τατάρ, ο οποίος στις 5 Αυγούστου μετέβη στην Κωνσταντινούπολη και συζήτησε με τον Τούρκο πρόεδρο Ταγίπ Ερντογάν και τον αντιπρόεδρο Φουάτ Οκτάι τις εξελίξεις ενώσει «εκλογών» και τους σχεδιασμούς για το Βαρώσι, λέει στην «Κ» χωρίς περιστροφές ότι η τελική απόφαση έχει πλέον ληφθεί. Το Βαρώσι θα ανοίξει, απομένει μόνο ο καθορισμός της ημερομηνίας.

—Σε περίπτωση που αναδειχθείτε στην ηγεσία της τ/κ κοινότητας ποια θα είναι η στρατηγική που θα ακολουθήσετε στις σχέσεις με την ε/κ πλευρά;

—Θα επαναλάβω ένα σημείο το οποίο επισήμανα το προηγούμενο διάστημα. Εγώ θα είμαι ένας Πρόεδρος ανοικτός προς τις συνομιλίες, με θετική προσέγγιση στον διάλογο για το Κυπριακό. Ωστόσο, σε καμία περίπτωση δεν πρέπει αυτό να μας οδηγήσει σε λάθος συμπεράσματα. Δεν πρόκειται να ξεκινήσω τις συ-

“

Ο πιο σημαντικός μας στόχος θα είναι πρώτα από όλα η διευθέτηση του ζητήματος των υδρογονανθράκων. Αν δεν επιλύσουμε αυτό το πρόβλημα, τότε πώς θα λύσουμε τα υπόλοιπα;

“

Η διαδικασία λύσης θα πρέπει να βασίζεται σε συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και να μην είναι ανοικτού τέλους.

νομιλίες από το σημείο που διακόπηκαν στο Κρανς Μοντάνα. Τι έπραξε ο κ. Αναστασιάδης όταν εκλέχθηκε στην ε/κ διοίκηση το 2013; Δεν συνέχισε να διαπραγματεύεται από το σημείο που άφησε τις συνομιλίες ο Χριστόφιας. Κανείς δεν πρέπει να αναμένει από εμένα ότι θα συνεχίσω την διαπραγμάτευση από το σημείο που διέκοψε ο κ. Ακιντζί. Το 2013 ο κ. Αναστασιάδης απαίτησε την διεξαγωγή μιας σειράς προπαρασκευαστικών επαφών. Έτσι και εμείς θα έχουμε ορισμένες απαιτήσεις.

—Ποιο θα είναι το μοντέλο λύσης που θα φέρετε στο τραπέζι των συνομιλιών;

—Θα συνεργαστώ με μια μεγάλη, έμπειρη ομάδα, η οποία γνωρίζει

Ο λαός μας υποστηρίζει τις έρευνες της Τουρκίας για υδρογονάνθρακες, τη διαιώνιση των τουρκικών εγγυήσεων και φυσικά δεν πιστεύει ότι η ομοσπονδιακή λύση είναι επιτεύξιμος στόχος, διακηρύττει ο Ερσίν Τατάρ.

και παρακολουθεί από κοντά τις εξελίξεις στην παγκόσμια σκηνή και στο Κυπριακό. Ήδη η ομάδα μου έχει ξεκινήσει να παρακολουθεί τις εξελίξεις σε ημερήσια βάση. Ο πιο σημαντικός μας στόχος θα είναι πρώτα από όλα η διευθέτηση του ζητήματος των υδρογονανθράκων. Αν δεν επιλύσουμε αυτό το πρόβλημα, τότε πώς θα λύσουμε τα υπόλοιπα προβλήματα; Από τη δική μας σκοπιά, η διευθέτηση των υπόλοιπων ζητημάτων θα είναι πιο εύκολη εάν επιλύσουμε αυτό το πρόβλημα με βάση τις υφιστάμενες πραγματικότητες και την αλληλοκατανόηση.

—Δεν θα πάρει χρόνο μια τέτοια προσέγγιση;

—Η επίλυση του Κυπριακού, δεν

θα πρέπει να είναι μια μακροχρόνια διαδικασία. Εφόσον δεν συμφωνούμε στην ομοσπονδία, θα πρέπει να έρθουν στο τραπέζι τα υπόλοιπα εναλλακτικά μοντέλα λύσης. Θα μοιραστούμε τις εν λόγω απόψεις μας με τους διεθνείς οργανισμούς και τις ξένες κυβερνήσεις αμέσως μετά την εκλογή μας. Αν πρόκειται να καθίσουμε σε συνομιλίες, θα πρέπει να γνωρίζουμε το τι θα συζητήσουμε και εάν δεν συμφωνούμε στα βασικά σημεία τότε θα πρέπει να γνωρίζουμε εξ αρχής το τι θα συμβεί, στο τέλος των συνομιλιών. Αυτή η διαδικασία δεν πρέπει να είναι μακροσκελής. Δεν πρόκειται να επιτρέψουμε ο λαός μας να χάσει άλλη μια πενταετία. Σε περίπτωση που θα ξεκινήσει η διαδικασία λύσης

θα πρέπει να είναι επικεντρωμένη στο αποτέλεσμα, να βασίζεται σε ένα συγκεκριμένο χρονοδιάγραμμα και να μην είναι μια διαδικασία ανοικτού τέλους. Να προσθέσω ότι είμαι ένας άνθρωπος που γνωρίζει πολύ καλά τον έξω κόσμο. Έζησα για χρόνια στο Λονδίνο, στην Κωνσταντινούπολη. Αγαπώ πολύ και την Κύπρο. Είμαι επίσης ένας πρακτικός άνθρωπος. Πιστεύω ότι εάν δεν παραγνωριστεί η εμπειρία του παρελθόντος και οι υφιστάμενες πραγματικότητες, τότε θα είμαστε σε θέση να πραγματοποιήσουμε ένα νέο ξεκίνημα, να δημιουργήσουμε έναν νέο συνεταιρισμό ο οποίος θα είναι υπέρ των δυο λαών της Κύπρου, της Τουρκίας, της Ελλάδας και της περιοχής.

—Προηγουμένως αναφερθήκατε στο ζήτημα των υδρογονανθράκων. Ποια είναι η άποψή σας για την ένταση που επικρατεί αυτή τη στιγμή στην Ανατολική Μεσόγειο και τον αντίκτυπο της στην Κύπρο;

—Από τη δική μας οπτική γωνία την ευθύνη για την ένταση φέρουν χώρες οι οποίες δεν θα έπρεπε να έχουν παρουσία στην περιοχή, όπως η Ελλάδα και η Γαλλία, αλλά και η ηγεσία του Αναστασιάδη που επιχειρεί να φέρει αυτές τις δυνάμεις στην περιοχή. Όπως ήταν αναμενόμενο αυτή η ένταση επηρεάζει αρνητικά και το Κυπριακό. Όλες οι τελευταίες δημοσκοπήσεις στην ΤΑΒΚ δείχνουν ότι ο λαός μας θεωρεί ότι υπεύθυνη για αυτήν την ένταση είναι η ε/κ πλευρά. Ο λαός μας υποστηρίζει τις έρευνες της Τουρκίας για υδρογονάνθρακες, την διαιώνιση των τουρκικών εγγυήσεων και φυσικά δεν πιστεύει ότι η ομοσπονδιακή λύση είναι επιτεύξιμος στόχος.

—Κατά την διάρκεια αυτής της νέας προσπάθειας ποια θα είναι η στάση σας απέναντι στην Τουρκία;

—Εμείς είμαστε πολύ σημαντικοί για την Τουρκία. Και η Τουρκία έχει μεγάλη σημασία για εμάς. Η Τουρκία είναι η εγγυήτρια δύναμη και η μητέρα πατρίδα μας. Έχουμε πολύ ισχυρά ιστορικά, πολιτισμικά και κοινωνικοοικονομικά δεσμά. Το Κόμμα Εθνικής Ενότητας (ΚΕΕ) στοχεύει στην ανάπτυξη και ενίσχυση των διμερών σχέσεων μας με την Τουρκία, με βάση την αρχή των δυο κρατών και τον αλληλοσεβασμό. Η συγκεκριμένη πολιτική αντίληψη θα αντικατοπτριστεί στη θητεία μας στο Προεδρικό. Με αυτόν τον τρόπο θα εξουδετερώσουμε τα προβλήματα που προέκυψαν κατά την διάρκεια της θητείας του κ. Ακιντζί εξαιτίας των λαθασμένων τοποθετήσεων και των κριτικών του για την Τουρκία.

Η απόφαση για το Βαρώσι και οι υποψηφιότητες στις «προεδρικές»

—Σε ποια φάση βρίσκεται το σχέδιο του ανοίγματος του Βαρωσιού; Τι είδους εξελίξεις θα πρέπει να αναμένουμε από τώρα και στο εξής για το εσωτερικό της περικλεισμένης πόλης;

—Η τελική απόφαση έχει πλέον ληφθεί. Το Βαρώσι θα ανοίξει. Έχουμε ενώπιόν μας κι έναν οδικό χάρτη. Αυτήν την περίοδο, συνεχίζονται οι εργασίες για το άνοιγμα της περικλεισμένης περιοχής. Απομένει η ολοκλήρωση των εργασιών και ο καθορισμός της ημερομηνίας. Δεν πρόκειται για μια μακροχρόνια διαδικασία.

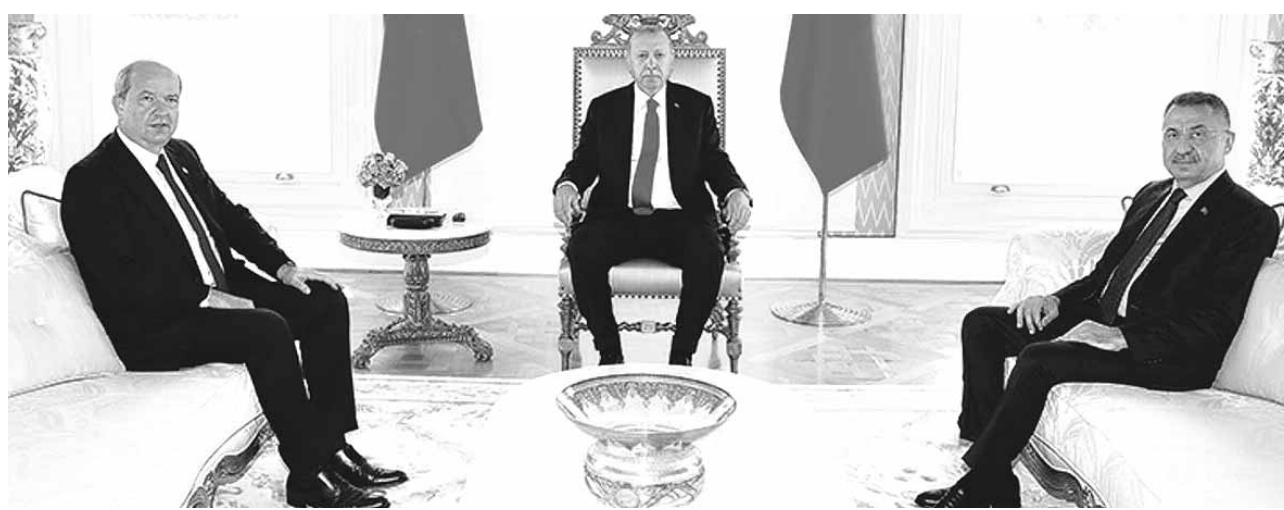
—Η τ/κ Δεξιά κατεβαίνει στις «εκλογές» με πολλούς υποψηφιότητες. Δεν θεωρείτε ότι αυτό έχει αρνητικό αντίκτυπο για την υποψηφιότητά σας; Δεν θα υπάρξει διάσπαση ψήφων της τ/κ Δεξιάς στον πρώτο γύρο;

—Το ΚΕΕ ιδρύθηκε στις 11 Οκτωβρίου 1975. Στην 45η επέτειο ίδρυσης του κόμματος θα έχουμε εκλο-

“

Στοχεύουμε να εξουδετερώσουμε τα προβλήματα που προέκυψαν κατά τη διάρκεια της θητείας του κ. Ακιντζί εξαιτίας των λαθασμένων τοποθετήσεων και των κριτικών του για την Τουρκία.

γές. Πρόκειται για μια ευτυχή σύμπτωση. Το ΚΕΕ είναι ένα κόμμα που έχει μια συγκεκριμένη αποστολή. Πρόκειται για το κόμμα που εκπροσωπεί τον αγώνα για ελευθερία, κυριαρχία, εκσυγχρονισμό και ευμάρεια του τ/κ λαού, οι ρίζες του οποίου χάνονται στην ιστορία.

Στις 5 Αυγούστου ο Ερσίν Τατάρ κλήθηκε στην Κωνσταντινούπολη, όπου με τον Ταγίπ Ερντογάν και τον αντιπρόεδρο Οκτάι συζήτησαν τις εξελίξεις ενώσει «εκλογών» και τους σχεδιασμούς για το Βαρώσι. Ο κ. Τατάρ δηλώνει τώρα στην «Κ» ότι είναι οριστικό, «Το Βαρώσι θα ανοίξει», προσεχώς.

Τα υπόλοιπα κόμματα της τ/κ Δεξιάς ιδρύθηκαν πολύ αργότερα. Σέβομαι τους υποψήφιους τους. Ωστόσο, εμείς σε αυτόν τον αγώνα βρισκόμαστε ένα βήμα πιο μπροστά. Και αυτές οι εκλογές είναι πολύ δια-

φορετικές από τις προηγούμενες. Πρόκειται για μια εκλογική αναμέτρηση την οποία πρέπει οπωσδήποτε να κερδίσει ο υποψήφιος του ΚΕΕ, ο οποίος επιθυμεί να φέρει εναλλακτικά σχέδια στο τραπέζι

των συνομιλιών για το Κυπριακό, να ανοίξει το κλειστό τμήμα της Αμμοχώστου για τους ιδιοκτήτες από πριν από το 1974, υπό τη διοίκηση της ΤΑΒΚ, και ο οποίος θα ανοίξει τις πύλες του Προεδρικού

στον λαό. Όλα τα τελευταία δεδομένα δείχνουν ότι αυτό το όραμα είναι υλοποιήσιμο. Προσωπικά πιστεύω ότι θα συγκεντρώσω τις ψήφους του στρατοπέδου το οποίο εσείς το ονομάζετε ως Δεξιά, εκείνων των μεριδίων της κοινωνίας που επιθυμούν να διαιωνιστεί και να αναπτυχθεί η ΤΑΒΚ και να αναπτύχθούν οι σχέσεις με την Τουρκία. Δεν αναμένω τον κατακερματισμό των ψήφων σε σημείο τέτοιο που θα μας προκαλούσε πρόβλημα.

—Συμμετέχετε ως υποψήφιος στις «εκλογές» όπως και ο συνεταιρικός σας στην εξουσία Κουντρέτ Όζερσαϊ. Αυτή η εξέλιξη δεν θέτει σε κίνδυνο το μέλλον της «κυβέρνησης»;

—Θα αναμένουμε τις εξελίξεις και θα το δούμε. Στην πολιτική υπάρχουν ενδεχόμενα και σενάρια. Ωστόσο, ποιο από αυτά τα σενάρια θα υλοποιηθεί, θα εξαρτηθεί από τις εξελίξεις και η συνολική εκτίμηση θα γίνει στο τέλος.

MC MEDOCHEMIE

44 ΧΡΟΝΙΑ

φροντίδα για τον άνθρωπο και την υγεία

Η ευρωπαϊκή στρατηγική για την Τουρκία

Η δεύτερη ανάγνωση των δύο σχολών σκέψης για την αντιμετώπιση της επεκτατικής πολιτικής της Άγκυρας στη Μεσόγειο

Του ΜΙΧΑΗΛ ΑΤΤΑΛΙΔΗ

Στην Κύπρο είναι δυνατό να διακριθούν δύο τάσεις σκέψης για την αντιμετώπιση της αναθεωρητικής και επεκτατικής πολιτικής της Τουρκίας στην Μεσόγειο και ιδιαίτερα εναντίον της Κύπρου και της Ελλάδας. Η πρώτη, η πιο σκληρή, θέλει την «πρόκληση κόστους» στην Τουρκία ως μέθοδο λύσης του Κυπριακού, αλλά και ως αντιμετώπιση των επιθετικών δραστηριοτήτων της στην ΑΟΖ της Κύπρου. Αυτή είναι η λεγόμενη «ρεαλιστική» αντιμετώπιση, η οποία αναγνωρίζει βασικά μόνο την ισχύ ως τον καθοριστικό παράγοντα στην έκβαση διεθνών ζητημάτων και διενέξεων. Ασφαλώς, όμως, ο ρεαλισμός οδηγεί και στο συμπέρασμα ότι η Κύπρος δεν είναι από μόνη της ικανή να ασκήσει τέτοιου είδους ισχύ και καταλήγει στην προσπάθεια να πεισθεί η Ε.Ε., οι ΗΠΑ, ή η Ρωσία να ασκήσουν την αναγκαία πίεση, ή να επιφέρουν το αναγκαίο κόστος. Στην παρούσα συγκυρία αυτή η τάση σκέψης επικεντρώνεται στην προσπάθεια επιβολής κυρώσεων από την Ε.Ε., επικρίνοντας την μάλιστα έντονα για την καθυστέρηση που παρατηρείται.

Ρεαλιστική και λειτουργική
Η δεύτερη τάση σκέψης, που θα μπορούσε να αποκληθεί «λειτουργική», υποβάλλει ότι, όσον αφορά στην Κύπρο, ο τρόπος επίλυσης των προβλημάτων με την Τουρκία είναι η λύση του Κυπριακού προβλήματος. Στην ουσία, επικρίνει την Ελληνοκυπριακή πλευρά για τους χειρισμούς της ως αφορηή για την επιθετικότητα της Τουρκίας, ανατρέχοντας στο δημοψήφισμα του 2004 και στο Κρανς Μοντανά, υποθέτοντας ότι η διευθέτηση του Κυπριακού θα λύσει το τουρκικό πρόβλημα συνολικά και ότι από τη λύση του Κυπριακού προβλήματος θα προκύψει και απόσυρση των τουρκικών απαιτήσεων στην κυ-

Η πολιτική της κυβέρνησης σωστά ενσωματώνει, σε κάποιο βαθμό, στοιχεία και των δύο «σχολών». Εν τούτοις, αδέξια και ζημιογόνα για την πορεία του Κυπριακού, επέτρεψε απώλεια χρόνου και κεφαλαίου καλής θέλησης με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη.

Και οι δύο προσεγγίσεις έχουν βάσιμα στοιχεία, όμως καμία από τις δύο δεν μπορεί να αποτελέσει συνολική βάση πολιτικής.

πριακά ΑΟΖ. Και οι δύο προσεγγίσεις έχουν κάποια βάσιμα στοιχεία, όμως καμία από τις δύο δεν μπορεί να αποτελέσει συνολική βάση αποτελεσματικής πολιτικής. Η «ρεαλιστική» τάση σκέψης δεν λαμβάνει υπόψη της ότι ακόμη και να επιτευχθεί η επιβολή από την Ε.Ε. κυρώσεων εναντίον της Τουρκίας, δεν είναι προβλεπτό αν οι τουρκικές αντιδράσεις θα είναι τέτοιες που θα αποβούν άμεσα προς όφελος της Κύπρου ή όχι. Αφετέρου η «ρεαλιστική» τάση ορθώς αντιλαμβάνεται ότι όλα τα κράτη λαμβάνουν υπόψη το συνολικό κόστος και το συνολικό όφελος οποιασδήποτε πολιτικής, και ότι η απειλή για πραγματικές κυρώσεις αποτελεί σοβαρό αποτρεπτικό παράγοντα για την Τουρκία. Είναι επίσης αδιαμφισβήτητο, στο πλαίσιο της «ρεαλιστικής» αντιμετώπισης, ότι οι, για δικούς τους

Από μόνη της η επιδίωξη κυρώσεων, ακολουθεί μονόπλευρα την «ρεαλιστική» σχολή και παρά την αποτρεπτική αξία, δεν είναι πιθανό να αποδώσει από μόνη της ούτε στήριξη στην πορεία λύσης του Κυπριακού, ούτε να οδηγήσει σε συνολική λύση του τουρκικού προβλήματος.

λόγους, παρεμβάσεις των ΗΠΑ και της Γαλλίας είναι κρίσιμης σημασίας για την αποφυγή άμεσων κινδύνων και για αποκατάσταση περιφερειακών ισορροπιών. Η πρώτη, κινούμενη από το συμφέρον της ως υπερδύναμη, για περιφερειακή σταθερότητα, και η δεύτερη από το ιστορικό της ενδιαφέρον για την Ανατολική Μεσόγειο και την επιθυμία να μην καταστεί η Τουρκία η ηγεμονική δύναμη στην περιοχή. Η δεύτερη τάση, η «λειτουργική», δεν λαμβάνει υπόψη ότι παρά την τολμηρή και κυπριακή στάση του Τουρκοκύπριου ηγέτη κ. Ακιντζι, το αποτέλεσμα οποιονδήποτε μελλοντικών συνομιλιών δεν είναι βέβαιο. Συναφώς αγνοεί την έντονη αντίθεση της Άγκυρας προς τον επανειλημμένο Ακιντζι προς όφελος του διχοτομικού συνδυασμού Τατάρ-Οζερόα. Δεν συνυπολογίζει

επίσης ότι, παράλληλα με τους πειραματισμούς του Προέδρου Αναστασιάδη, υπάρχουν ενδείξεις αλλαγής πορείας και από μέρους της Τουρκίας προς Σχέδιο Β. Επιπλέον, φαίνεται να παραγνωρίζει το ότι οι απαιτήσεις και παραβάσεις της Τουρκίας στο Αιγαίο και στην ΑΟΖ της Κύπρου αποτελούν σκληρή ένδειξη ότι ενδεχόμενη λύση του Κυπριακού δεν εγγυάται ότι θα παύσουν οι αξιώσεις της, ιδιαίτερα αυτές που βασίζονται στη λανθασμένη και παράνομη άποψή της ότι η ΑΟΖ της εφάπτεται με αυτές της Λιβύης και Αιγύπτου. Ίσως μια ενδεχόμενη λύση του Κυπριακού να τερματίσει εκείνες τις αξιώσεις της Τουρκίας που πηγάζουν από την υιοθέτηση των υποτιθέμενων δικαιωμάτων των Τουρκοκυπρίων, αλλά ακόμη και αυτό δεν είναι βέβαιο, αφού προηγούμενη συμπεριφορά της

Άγκυρας είναι να ισχυρισθεί ότι συμφωνίες της «ΤΔΒΚ» αποτελούν υφιστάμενες συμφωνίες που πρέπει να ενσωματωθούν στη λύση. Είναι γεγονός, εν τούτοις, ότι, όπως υποστηρίζει η «λειτουργική» τάση σκέψης, χωρίς λύση του Κυπριακού και χωρίς τη συνδρομή των Τουρκοκυπρίων δεν είναι δυνατό να ομαλοποιηθούν οι σχέσεις Κύπρου - Τουρκίας. Η πολιτική της κυβέρνησης σωστά ενσωματώνει, σε κάποιο βαθμό, στοιχεία και των δύο «σχολών». Εν τούτοις, αδέξια και ζημιογόνα για την πορεία του Κυπριακού, επέτρεψε απώλεια χρόνου και κεφαλαίου καλής θέλησης με τον Τουρκοκύπριο ηγέτη. Διαφαίνεται όμως ότι στο παρόν στάδιο, ακολουθεί ορθολογικές επιλογές. Ιδιαίτερα, όσο είναι εφικτό, επιβάλλεται μια μακροχρόνια σύνδεση με καλές σχέσεις με όλα

τα μέλη του Συμβουλίου ασφαλείας, ιδιαίτερα για να αντιμετωπισθούν οι άμεσες απειλές, αλλά και για να προωθηθεί από το Συμβούλιο Ασφαλείας πορεία που να οδηγήσει σε λύση του Κυπριακού με ένα ικανοποιητικό σύγχρονο πλαίσιο εγγυήσεων της λύσης. Εκεί που παρουνιστάζεται έλλειψη δημιουργικής και ωφέλιμης πολιτικής είναι στην αξιοποίηση της ιδιότητας της Κύπρου ως μέλος της Ε.Ε. Από μόνη της η επιδίωξη κυρώσεων ακολουθεί μονόπλευρα την «ρεαλιστική» σχολή και παρά την αποτρεπτική αξία, δεν είναι πιθανό να αποδώσει από μόνη της ούτε στήριξη στην πορεία λύσης του Κυπριακού, ούτε να οδηγήσει σε συνολική λύση του τουρκικού προβλήματος.

Ο Μιχάλης Ατταλίδης είναι πρώην διπλωμάτης και ακαδημαϊκός.

Ενα συνολικό πλαίσιο σχέσεων Ε.Ε. με Άγκυρα

Κίνητρα και αντικίνητρα για την Τουρκία, παρόμοια με αυτά του πλαισίου του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ελσίνκι

Του ΜΙΧΑΗΛ ΑΤΤΑΛΙΔΗ

Επιβάλλεται, όπως προβλέπει και η «ρεαλιστική» τάση σκέψης, και είναι γενικά αποδεκτό, η πολιτική ενίσχυση της Κύπρου, με τη σύζευξη των κυπριακών συμφερόντων με πιο ισχυρούς παράγοντες, εάν θα έχει πιθανότητες να αντιμετωπίσει αποτελεσματικά το τουρκικό πρόβλημα. Συγχρόνως, όπως προβλέπει η «λειτουργική» σχολή, χρειάζονται λεπτοί και λειτουργικοί χειρισμοί σχέσεων προκειμένου να οδηγηθεί ο τόπος σε λύση, επανένωση και διατήρηση μακροχρόνια της βιωσιμότητας της λύσης. Με άλλα λόγια χρειάζεται μια ολική προσέγγιση αντιμετώπισης του τουρκικού προβλήματος και λύσης του κυπριακού προβλήματος στα πλαίσια της εξέλιξης των σχέσεων Τουρκίας-Ε.Ε. Μια τέτοια προσέγγιση ίσως να είναι εφικτή με την αξιοποίηση της ιδιότητας της Κύπρου ως μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Ένα τέτοιο εγχείρημα δεν θα είναι εύκολο. Αυτή τη στιγμή η Ε.Ε. δεν έχει δομημένο πολιτικό πλαίσιο για τις σχέσεις της ίδιας με την Τουρκία. Η πορεία της Τουρκίας ως υποψήφιας για ένταξη έχει εκπνεύσει στην πραγματικότητα και μόνο για τους τύπους διατηρείται, αν και οι δύο πλευρές δεν το παραδέχονται, από φόβο των συνεπειών τέτοιων παραδοχών, αφού και οι δύο πλευρές αντιλαμβάνονται ότι όσο δύσκολη και να είναι η σχέση, είναι αναπόφευκτη και χρειάζεται να είναι λειτουργική. Αυτή τη στιγμή όμως οι σχέσεις είναι στην ουσία χωρίς πλαίσιο, που να προσφέρει συνολική αντιμετώπιση της Τουρκίας από την Ε.Ε., παρά μόνο επί μέρους πολιτικές αντιμετώπισης της Τουρκίας, ιδιαίτερα από τη Γαλλία και τη Γερ-

Αυτή τη στιγμή η Ε.Ε. δεν έχει δομημένο πολιτικό πλαίσιο για τις σχέσεις της ίδιας με την Τουρκία.

μανία. Όσο πολύτιμες και να είναι αυτές οι παρεμβάσεις, δεν σχηματίζονται από την Ε.Ε. αλλά από τις ατομικές κυβερνήσεις, ευτυχώς με κάποιο βαθμό συνεννόησης μεταξύ τους.

Ο κίνδυνος αναβάθμισης

Το μόνο εναλλακτικό πλαίσιο που αναφέρεται είναι αυτό της Τελωνειακής Ένωσης. Εν τούτοις, αν χρησιμοποιηθεί από μόνο του, είναι πιθανό να έχει μόνο δοσοληπτικό χαρακτήρα, χωρίς να σχηματίζεται ολικό πλαίσιο σχέσεων των δύο πλευρών και υπάρχει κίνδυνος να καταλήξει σε αναβάθμιση για την Τουρκία, ενώ παραμένει άλλοτε το Κυπριακό και το ζήτημα της οριοθέτησης της ΑΟΖ Ελλάδας - Τουρκίας. Διακινδυνεύεται, επίσης, να παραμείνουν άλυτα σημαντικά ζητήματα για την Ε.Ε. όπως οι επιμβάσεις της Τουρκίας στη Λιβύη, Σουδάν και Αφρική, η στήριξη της Τουρκίας προς το πολιτικό ισλάμ και η συνεργασία της με τη Ρωσία και το Ιράν με τρόπους που υποσκάπτουν ευρωπαϊκές πολιτικές, αλλά και άλλα ζητήματα που είναι καίριας σημασίας για την Ε.Ε. όπως το προσφυγικό ζήτημα και το θέμα της καταπολέμησης της τρομοκρατίας. Η Κύπρος αυτή τη στιγμή, σε συνεργασία με άλλες χώρες, καλείται να αναλάβει πρωτοβουλία, ως ευρωπαϊκό κράτος, συνεισφέροντας προτάσεις πολιτικών που συμπλέκουν τα συμφέροντα της με αυτά

Η πορεία της Τουρκίας ως υποψήφιας για ένταξη έχει εκπνεύσει στην πραγματικότητα και μόνο για τους τύπους διατηρείται, αν και οι δύο πλευρές δεν το παραδέχονται.

των άλλων μελών και της Ε.Ε. ως σύνολο. Ασφαλώς, η συνεργασία που προσφέρεται σε πρώτο στάδιο είναι με την Ελλάδα, όχι μόνο για ιστορικούς λόγους, αλλά επειδή οι δύο χώρες είναι μέλη της Ε.Ε. και επειδή απειλούνται άμεσα από την Τουρκία. Οι δύο χώρες, σε διαβούλευση, και αν είναι δυνατό, συνεργασία, με τη Γαλλία και την προεδρεύουσα Γερμανία, πρέπει να στοχεύουν στην επαναφορά ενός συνολικού πλαισίου σχέσεων με την Τουρκία, στο πλαίσιο του οποίου θα μπορούσαν να δημιουργηθούν κίνητρα και αντικίνητρα για την Τουρκία, παρόμοια με αυτά που εί-

χαν δημιουργηθεί με το πλαίσιο του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου του Ελσίνκι και την υποψηφιότητα της Τουρκίας για ένταξη στην Ε.Ε. Η προσφερόμενη νομική βάση είναι αυτή της δημιουργίας μιας ευρωπαϊκής στρατηγικής για την Τουρκία. Η στρατηγική αυτή θα πρέπει να υιοθετηθεί με ομοφωνία από το Ευρωπαϊκό Συμβούλιο. Για να έχει νόημα θα πρέπει να ξεκαθαριστεί ο τελικός στόχος, αν πρόκειται δηλαδή για ένταξη, τελωνειακή ένωση, ή κάποια άλλη ειδική σχέση που θα γινόταν πιο ελκυστική για την Τουρκία αν υπήρχε σύζευξη με τη μελλοντική σχέση της Βρετανίας με την Ε.Ε.

Υπάρχουν πολλά πλεονεκτήματα σε μια τέτοια προσέγγιση. Το ακριβές περιεχόμενο της στρατηγικής θα εξαρτηθεί από τον τελικό στόχο, αλλά και από τις διαπραγματεύσεις μεταξύ των χωρών μελών αλλά και τελικά με την Τουρκία. Η όλη προηγμένη βασίζεται και στην αποτροπή με την έννοια ότι θα καλούσε μίαν ισχυρή Ε.Ε. να διαπραγματευτεί ως ενιαία οντότητα με ένα δύσκολο γείτονα που απειλεί τα σύνορά της, αλλά και στην «λειτουργική» έννοια του κέρδους για όλους εάν εφαρμοστεί ένα συλλογικό πλαίσιο σχέσεων ως τελικό αποτέλεσμα. Οι ευρωπαϊκές συνθήκες διευκολύνουν

μια τέτοια στρατηγική, αφού προνοούν ότι μια και αποφασιστεί η στρατηγική, οι επί μέρους αποφάσεις για την υλοποίηση της μπορούν να λαμβάνονται με σταθμισμένη πλειοψηφία. Όταν χρησιμοποιήθηκε συνολική προσέγγιση με την «στρατηγική του Ελσίνκι» σημειώθηκε μετάβαση από την Τουρκία των «αντιδράσεων άνευ ορίων» σε μια κατάσταση που πλησίασε τη λύση του προβλήματος της ΑΟΖ στο Αιγαίο, και στη λύση του Κυπριακού, ενώ επιτεύχθηκε η ένταξη της Κύπρου στην Ε.Ε. Μια τέτοια πορεία θα ενίσχυε την κυριαρχία της Ε.Ε. και τη δυνατότητα της να προβάλλει τη συλλογική της ισχύ. Θα διασφάλιζε και τη δυνατότητα των κρατών μελών της να περιφρουρούν τα συμφέροντά τους, αφού οι αποφάσεις θα λαμβάνονταν θεσμικά και όχι με προς τούτο διακρατικές διευθετήσεις. Για την Κύπρο, πέραν της συλλογικής αντιμετώπισης της Τουρκίας, θα διασφάλιζε και το ότι οποιαδήποτε «πακετοποίηση» θα γινόταν με τη συμμετοχή και της Κύπρου. Όσον αφορά στην πορεία των σχέσεων Τουρκίας-Ε.Ε. θα ήταν δυνατό να δημιουργηθεί ένας οδικός χάρτης που θα συνέδεε τις επιδιώξεις των πλευρών. Για την Ε.Ε. ζητούμενα θα ήταν η λύση του Κυπριακού, η οριοθέτηση ΑΟΖ στο Αιγαίο και συμφωνίας ΑΟΖ με την Κύπρο, αλλά και θεμάτων του προσφυγικού και των μεταναστευτικών ροών. Για την τουρκική πλευρά θα καθοριζόταν η μορφή και ο βαθμός πρόσβασης στην κρίσιμη σμασία για την ίδια ευρωπαϊκή αγορά, θέματα διακίνησης και θεωρήσεων διαβατηρίων, και ενδεχόμενη συμμετοχή σε άλλες ευρωπαϊκές συνεργασίες

Η ύλη τρέχει να προλάβει τετράμηνα και παγκύπριες

Μαθησιακά κενά ανάμεσα στους μαθητές

Του ΓΙΑΝΝΟΥ ΛΥΤΡΑ

Σοβαρό πρόβλημα ως προς την κάλυψη της ύλης της προηγούμενης χρονιάς προκάλεσε το κλείσιμο των σχολείων λόγω πανδημίας. Η έναρξη της σχολικής χρονιάς φέτος είχε προγραμματιστεί να γίνει νωρίτερα, με στόχο να υπάρξει μια περίοδος δύο εβδομάδων, κατά τις οποίες οι εκπαιδευτικοί να αξιολογούσαν τις ανάγκες των μαθητών, που δεν είχαν καλυφθεί προηγουμένως. Η αναβολή της επαναλειτουργίας των σχολείων, ωστόσο, αναμένεται ότι θα συμβάλει στην αλλαγή του προγραμματισμού που αφορά στο χρονικό διάστημα που θα έχουν στην διάθεσή τους οι εκπαιδευτικοί. Εν όψει, όμως, της αναδιαμόρφωσης που έγινε στην ύλη, τίθενται μερικά σημαντικά θέματα, τα οποία θα κληθεί το Υπουργείο Παιδείας να επιλύσει, όπως η διεξαγωγή των εξετάσεων τετραμήνων και των Παγκυπρίων. Οι διευκρινίσεις που πρέπει να γίνουν αφορούν στο αν η μείωση της ύλης θα επηρεάσει τις εξετάσεις, το περιεχόμενο και ενδεχομένως την δυναμική τους.

Υποδείξεις ΟΗΕ

Η Επιτροπή Παιδείας της Βουλής την προηγούμενη Τετάρτη συζήτησε το θέμα του μαθησιακού ελλείμματος που έχει προκύψει εξαιτίας του ότι τα σχολεία παρέμειναν κλειστά για μεγάλο χρονικό διάστημα, ένεκα της πανδημίας. Φαίνεται ότι το πρόβλημα πλέον είναι ευδιάκριτο, από την πρώτη κιόλας βδομάδα της επαναλειτουργίας των σχολείων, με έλλειψεις να εντοπίζονται τόσο στην Δημοτική όσο και στην Μέση Εκπαίδευση. Το θέμα ενεγράφη για συζήτηση στην Επι-

τροπή Παιδείας με αφορμή τις αναφορές του γενικού γραμματέα του ΟΗΕ, Αντόνιο Γκουτιέρρες, ότι ο Οργανισμός Ηνωμένων Εθνών εκτιμά ότι η εκπαιδευτική κρίση που προκάλεσε η πανδημία επηρεάζει περισσότερο από ένα τρισεκατομμύριο μαθητές παγκόσμια. Σύμφωνα με τον κ. Γκουτιέρρες, ακόμα και τα παιδιά τα οποία έχουν πρόσβαση στην εξ αποστάσεως εκπαίδευση, ενδεχομένως να αντιμετωπίζουν άλλες δυσκολίες στο οικογενειακό τους περιβάλλον, οι οποίες δεν τους επιτρέπουν να αφοσιωθούν απερίσπαστοι στα μαθήματά τους.

Κενά στη Μέση

Το γεγονός ότι αναβλήθηκε για μια βδομάδα η επιστροφή των μαθητών στις τάξεις τους, φαίνεται ότι έχει ανατρέψει τον αρχικό προγραμματισμό, παρά το ότι το Υπουργείο Παιδείας διαβεβαιώνει ότι δεν θα υπάρξουν προβλήματα. Στην επίλυση των προβλημάτων αυτών αναμένεται ότι θα συμβάλει ο συντονισμός που γίνεται και με την συμβολή των επιθεωρητών σε εβδομαδιαία βάση στα σχολεία. Μετά την ολοκλήρωση της πρώτης εβδομάδας της επαναλειτουργίας των σχολείων, οι εκπαιδευτικοί θα αναφέρουν τις διαπιστώσεις τους στους επιθεωρητές των ειδικότητων, ώστε να δοθούν οι απαραίτητες οδηγίες. Φέτος, ωστόσο, συνιστάται η όσο το δυνατόν πιο πιστή εφαρμογή του προγραμματισμού του Υπουργείου Παιδείας, ούτως ώστε να υπάρχει ο καλύτερος συντονισμός υπό τις περιστάσεις.

Από πλευράς της, η ΠΟΕΔ προτείνει ένα τρίπτυχο δράσης ως προς το πώς θα γίνει η αξιολόγηση των μαθητών της Δημοτικής Εκπαίδευ-

Σύμφωνα με την ΠΟΕΔ, μεγαλύτερη έμφαση πρέπει να δοθεί στην κάλυψη των αναγκών των μαθητών της Β΄ Δημοτικού, ενώ όσον αφορά στην Μέση Εκπαίδευση σημαντικό ρόλο θα παίξει η πιστή εφαρμογή του προγραμματισμού και ο συντονισμός με τους επιθεωρητές.

Για την κάλυψη των μαθησιακών κενών θα αξιοποιηθεί ο χρόνος που θα κερδηθεί από εκπαιδευτικές και εκδρομές, οι οποίες δεν θα πραγματοποιηθούν φέτος, ένεκα της πανδημίας, βάσει του σχεδιασμού του Υπουργείου Παιδείας.

σης και η στήριξη τους, ενώ προς το παρόν δεν έχουν εξαχθεί ακριβή συμπεράσματα ως προς το μαθησιακό έλλειμμα τους. Συγκεκριμένα, ζητείται όπως εισαχθούν προγράμματα ψυχολογικής στήριξης των μαθητών και πρόγραμμα για αντιμετώπιση των επιπτώσεων της πανδημίας. Τέλος, η ΠΟΕΔ στέκεται στο θέμα της αύξησης του χρόνου του υπεύθυνου τμήματος, γεγονός που θα βοηθήσει τους εκπαιδευτι-

κούς να στηρίξουν επαρκώς τα παιδιά τα οποία μεταβαίνουν από την Προδημοτική στη Δημοτική Εκπαίδευση, καθώς και από την Α΄ στη Β΄ Δημοτικού.

Παράλληλα με τα πιο πάνω, σημαντικό ρόλο θα έπαιζε και η ικανοποίηση του αιτήματος της ΠΟΕΔ για μείωση του αριθμού των παιδιών ανά τάξη, με την εκμετάλλευση άδειων αιθουσών των σχολείων, με σκοπό την αποτελεσματικότερη στήριξη τους, ωστόσο κάτι τέτοιο δεν έγινε. Ανάλογες σημασίες είναι και η στήριξη των μαθητών με μεταναστευτική βιογραφία.

Το γεγονός ότι οι εκπαιδευτικοί υποχρεούνται να επιβλέπουν την τήρηση των πρωτοκόλλων, δημιουργήσει και συνεχίζει να δημιουργεί καθυστέρηση στο να παραμείνουν αφοσιωμένοι στον εκπαιδευτικό τους ρόλο κι αυτό είναι κάτι στο οποίο υπάρχει ομοφωνία.

Υλη και εξετάσεις

Εκπαιδευτικοί κύκλοι ανέφεραν στην «Κ» ότι το κοινό αίτημά τους έχει ικανοποιηθεί σε πρώτο βαθμό,

με την μείωση στην ύλη κάποιων μαθημάτων. Όσον αφορά στην Δημοτική Εκπαίδευση μέχρι στιγμής αφαιρέθηκε ύλη από το μάθημα των Ελληνικών, ενώ αναμένεται ότι θα γίνει και για τα Μαθηματικά.

Στην Μέση Εκπαίδευση έχει αφαιρεθεί ύλη από το μάθημα των Μαθηματικών κατεύθυνσης στην Β΄ Λυκείου, σύμφωνα με τον πρόεδρο της ΟΕΛΜΕΚ, Κώστα Χατζησάββα. Όσον αφορά τους μαθητές της Μέσης, όμως, τίθεται ακόμα ένα ζήτημα το οποίο αφορά στις εξετάσεις των τετραμήνων, όπως και των Παγκυπρίων Εξετάσεων. Όπως είπε στην «Κ» ο πρόεδρος της ΟΕΛΜΕΚ, η αναπροσαρμογή των εκπαιδευτικών στόχων δεν αναμένεται ότι θα επηρεάσει την δυναμική και την εγκυρότητα των Παγκυπρίων Εξετάσεων, καθώς θα γίνει αφαίρεση ασκήσεων και όχι κεφαλαίων. Αναφορικά με τις εξετάσεις των τετραμήνων στις οποίες φέτος θα παρακαθίσουν και οι μαθητές της Β΄ Λυκείου, αυτές θα γίνουν βάσει των διδακτικών στόχων και της ύλης που θα έχει καλυφθεί.

Αξιοποίηση «χαμένου» χρόνου

Οι εκπρόσωποι του Υπουργείου Παιδείας οι οποίοι παρευρέθηκαν στην Επιτροπή Παιδείας την προηγούμενη βδομάδα, είπαν ότι για την κάλυψη των μαθησιακών κενών θα αξιοποιηθεί ο χρόνος που θα κερδηθεί από εκπαιδευτικές και εκδρομές οι οποίες δεν θα πραγματοποιηθούν φέτος, ένεκα της πανδημίας. Παράλληλα, έχουν δοθεί οι οδηγίες στους εκπαιδευτικούς σε Δημοτική, Μέση και Τεχνική Εκπαίδευση για το πώς θα γίνει η επανάληψη και η κάλυψη της ύλης, ενώ έχουν ληφθεί υπ' όψιν οι ιδιαίτερότητες του κάθε γνωστικού αντικείμενου και έχουν γίνει αναπροσαρμογές στο αναλυτικό πρόγραμμα. Ωστόσο, υπήρξε η παραδοχή ότι στην Τεχνική Εκπαίδευση δεν θα καλυφθούν οι στόχοι που αφορούν στα εργαστηριακά μαθήματα, αν παραστεί ανάγκη κατά την διάρκεια της σχολικής χρονιάς για εξ αποστάσεως εκπαίδευση. Ο υπουργός Παιδείας, Πρόεδρος Προεδρόμου, μιλώντας στην «Κ» για το θέμα της σχολικής ύλης, υποστήριξε ότι το πλάνο που προβλέπει την αξιοποίηση των δύο πρώτων βδομάδων από τους εκπαιδευτικούς για να προβούν σε αξιολόγηση και επανάληψη διδακτέας ύλης, θα εφαρμοστεί. Παράλληλα, ο κ. Προδρόμος είπε ότι σε μεγάλο βαθμό έχουν καλυφθεί την προηγούμενη χρονιά οι δείκτες που έχουν καθοριστεί, βάσει του αναλυτικού προγράμματος. Εξήγησε ότι η διαπίστωση αυτή αφορά κυρίως στην Γ΄ Λυκείου, οι ανάγκες της οποίας καταγράφηκαν από την πρώτη στιγμή και κατά τα 2/3 ξεκαθάρισαν οι ανάγκες σε σχέση με την διδακτέα ύλη που έπρεπε να είχε καλυφθεί. Πρόσθεσε, μάλιστα, ότι οι πρώτες δύο βδομάδες της σχολικής χρονιάς θα αξιοποιηθούν για να καλυφθούν οι ανάγκες που έχουν εντοπιστεί, εκκκράζοντας την αισιοδοξία ότι δεν θα παρουσιαστούν ιδιαίτερα προβλήματα.

ΑΡΘΡΟ / Του ΤΑΚΗ ΘΕΟΔΩΡΟΠΟΥΛΟΥ

Απ' τον Βενέζη στον Ουελμπέκ

Στα πρόσωπα ο ίδιος, ζυμωμένος με την σκόνη, στάζει σε λάσπη. Νέοι άντρες είναι λίγοι. Οι πιο πολλοί περπατούν ξυπόλητοι, κι όλοι σηκώνουν στον ώμο ένα φορτίο, ένα τσουβάλι γεμάτο ή έναν μπόγο.

— Αχ! Πού μας στέλνουν να ζήσουμε! Πού μας στέλνουν! Τσίριζε δυνατά μια γυναίκα. Εδώ είναι έρημος! Έρημος!

Τότε οι άλλες γυναίκες, με το σύνθημα το δοσμένο από τη μια, άρχισαν να ολολύζουν, όλες μαζί, και να καθαρίζονται τη μοίρα τους.

— Θα πεθάνουμε σ' αυτό τον άγριο τόπο! Θα πεθάνουμε εμείς και τα παιδιά μας! Θα πεθάνουμε!.

Είναι ένα μικρό παράθεμα από ένα από τα κλασικά έργα της σύγχρονης γραμματείας μας, τη «Γαλήνη» του Ηλία Βενέζη. Δεν ξέρω για τους σημερινούς, πάντως για

τη δική μου γενιά υπήρξε υποχρεωτικό ανάγνωσμα. Το παράθεμα περιγράφει την άφιξη των προσφύγων από τη Μικρά Ασία που τους έστειλαν να κατοικήσουν στον ξερότοπο πίσω από τις αλυκές της Αναβύσσου. Αν και ο πειρασμός είναι μεγάλος, δεν θα μιλήσω εδώ για τον συγκινητικό λυρισμό του Βενέζη. Εξακολουθώ να πιστεύω ότι αυτός συμμετείχε ενεργά στη διαμόρφωση της κοινής μας ευαισθησίας και όταν τον αγνοούμε απλώς την ακρωτηριάζουμε. Στεκόμαστε άοπλοι μπροστά στη γοητεία της ποπ αντιληψής τελευταίας κοπής. Τέλος πάντων.

«Η ιστορία αυτή αρχίζει τον Ιούλιο του 1923». Είναι η πρώτη φράση του μυθιστορήματος το οποίο παρακολουθεί μια κοινότητα προσφύγων από τη Μικρασιατική Καταστροφή, που μετέτρεψαν σε κατοί-

Οι κοινότητες των μεταναστών θα μπορούσαν να εγκατασταθούν σε ακατοίκητες περιοχές και να εργασθούν για να τις μετατρέψουν σε κατοικήσιμες.

κήσιμο τόπο την έρημο στην οποία εγκαταστάθηκαν. Σχεδόν έναν περίπου αιώνα μετά, η Αναβύσσος είναι μία από τις πιο ανεπτυγμένες περιοχές του παραλιακού μετώπου της Αττικής. Και υπενθυμίζω τη «Γαλήνη» του Βενέζη για να απαντήσω σε όσους με κατηγόρησαν ότι «ονειρεύομαι ξερωνήσια» όταν έγραφα πως οι κοινότητες των με-

ταναστών θα μπορούσαν να εγκατασταθούν σε ακατοίκητες περιοχές και να εργασθούν για να τις μετατρέψουν σε κατοικήσιμες.

Αλλο το 1923 κι άλλο το 2020; Ναι, το 1923 δεν υπήρχε Ευρωπαϊκή Ένωση για να επιδοτεί τη διαβίωση των προσφύγων και το ελληνικό κράτος ταλαντευόταν ανάμεσα στη φτώχεια και το αίσθημα της ήττας.

Όμως, απ' την άλλη πλευρά, αυτοί οι άνθρωποι, όπως ο γιατρός Βένος του μυθιστορήματος δεν απαιτεί «δικαιώματα» από την Ελλάδα στην οποία έχει καταφύγει. Κι ως ξέρι πως αυτή ευθύνεται για την προσφυγιά του. Στέκει απέναντι στη μοίρα του και την αντιμετωπίζει με τα δικά του όπλα. Κι ως τον λένε «τουρκόκοπορο» ή ως σφαλίζουν το παράθυρο όταν τον ακούν να ζητεί νερό όπως γράφει ο Σεφέρης στις «Μέρες» του.

Ποια είναι η διαφορά των Μικρασιατών προσφύγων που άνοιξαν τους ορίζοντες του επαρχιωτισμού της ελληνικής κοινωνίας, από τους σημερινούς που υποτίθεται ότι θα μας προσφέρουν τον πολυπολιτισμικό τους πλούτο; Το λέω διότι πολλοί ακόμη και σήμερα ισχυρίζονται ότι κι αυτοί θα ενταχθούν όπως κάποτε εντάχθηκαν κι οι Μικρασιάτες. Το ανιστόρητο είναι οι πυρήνες της πολιτικής ορθότητας θα μου πείτε. Τα πέντε κολλυβογράμματα τελευταίας κοπής αποκτούν οικουμενική αξία. Τα υπόλοιπα είναι λεπτομέρειες. Και δεν αναφέρομαι στις θρησκευτικές διαφορές.

Για τους άθεους προοδευτικούς όλες οι θρησκείες είναι το όπιο του λαού. Τι Χριστιανισμός, τι Ισλάμ. Αδιάφορο αν το Ισλάμ επιβάλλει τον νόμο της σαρίας, τον ακρωτη-

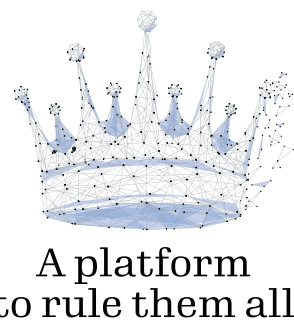
ριασμό του διαρρήκτη ή τη θανατική ποινή. Ας πούμε ότι ο διαφωτισμός είναι τόσο ισχυρός ώστε όλ' αυτά να μπορεί να τα θεραπεύσει και σε λίγα χρόνια να δούμε τους νέους που έκαψαν τη Μόρια να πρωταγωνιστούν στο γκέι πρίντ.

Αναφέρομαι στη διαχείριση. Η Ευρώπη καλλιεργεί στους μεταναστευτικούς πληθυσμούς τη λογική της επιδοτούμενης ύπαρξης. Η δε επιδοτούμενη ύπαρξη σημαίνει ότι κοινότητες ολόκληρες συμμετέχουν στην κοινωνική ζωή με μοναδικό έρεισμα τα δικαιώματά τους. Δικαιώματα τα οποία έχουν τη ρίζα τους στην ταυτότητά τους. Πού να το ήξερε ο λυρικός Βενέζης ότι μια μέρα θα γευόταν την πίκρα του Ουελμπέκ;

ttheodoropoulos@kathimerini.gr

ecommbx
Fintech e-accounts platform

ECOMMBX provides convenient, quality payment solutions of the highest standards by innovatively incorporating e-money and e-accounts into one master platform for enhanced efficiency and transparency.

A platform to rule them all

SWIFT and SEPA Fast Transactions

competitive & instant currency conversions

unique IBAN in multiple currencies

ECOMMBX own BIC #ECBXCYN

+357 22 270 349

Pindarou 27, Alpha Business Center, 3rd floor, Office 301 Block A, 1060, Nicosia Cyprus

info@ecommbx.com

www.ecommbanx.com

Authorised and Licensed by Central Bank of Cyprus Electronic Money Institution #115.1.3.20/2018

Ερευνα μετ’ εμποδίων για τα έκτροπα

Παραδειγματική τιμωρία επιδιώκει το Υπουργείο Παιδείας, ωστόσο, εκπαιδευτικοί και γονείς φέρεται να φρενάρουν την κατάσταση

Της **ΑΝΤΡΗΣ ΘΡΑΣΥΒΟΥΛΟΥ**

Τεράστια ερωτηματικά εγείρονται σε σχέση με τα έκτροπα που εκτυλίχθηκαν την περασμένη Δευτέρα στο Λύκειο Παραλιμνίου όταν μαθητές έρξαν κροτίδες, πετούσαν κότες, κουνέλια και περιστέρια από το μπαλκόνι του σχολείου κατά τη διάρκεια της πρώτης ημέρας λειτουργίας του σχολείου στο πλαίσιο όπως υποστήριξαν των εορτασμών της πρώτης μέρας των τελειόφοιτων. Και λέμε ερωτήματα καθώς η εν λόγω περίπτωση έστειλε το μήνυμα σε πολλούς πως τα σχολεία αποτελούν εν πολλοίς ένα ξέφραγο αμπέλι, όπου οι μαθητές όχι μόνο μπορούν να διανυκτερεύσουν στη σχολική μονάδα με κλειμμένα ζώα από την κτηνοτροφική μονάδα της περιοχής, αλλά και να οδηγούνται σε ανεκδιήγτες συμπεριφορές. Συμπεριφορές που μπορεί αν οδηγήσουν ακόμα και σε ποινή φυλάκισης τους. Ζήτημα τίθεται βεβαίως και για τις ευθύνες τόσο των εκπαιδευτικών όσο και των γονιών των εν λόγω μαθητών.

Ήδη βρίσκεται σε εξέλιξη η αστυνομική έρευνα αλλά και η έρευνα εκ μέρους του Υπουργείου Παιδείας σε σχέση με την υπόθεση. Οι αστυνομικοί ανακριτές έχουν οδηγήσει να ολοκληρωθούν όσο το δυνατόν πιο σύντομα την έρευνα ενώ πληροφορίες της «Κ» αναφέρουν ότι μέχρι στιγμής πέραν των 10 μαθητών έχουν παραδεχθεί την εμπλοκή τους στο «όσο» που στήθηκε στο σχολείο.

Οι ανακριτές συνεχίζουν τη λήψη καταθέσεων ενώ αναμένεται τα άτομα να κατηγορηθούν γραπτώς και στη συνέχεια θ’ ακολουθήσει η καταχώριση των υποθέσεων ενώπιον δικαστηρίου. Οι ανακριτές βρίσκονται παράλληλα στη διαδικασία εξασφάλισης μαρτυριών εναντίον του συνόλου των μαθητών που ενεπλάκησαν στο περιστατικό οι οποίοι υπολογίζονται γύρω στα 25 άτομα. Σύμφωνα με την Αστυνομία, οι πλείστοι μαθητές είναι άνω των 17 ετών οπότε τυγχάνουν μεταχείρισης όπως κάθε πολίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η Αστυνομία διερευνά σοβαρά αδικήματα που αφορούν παράνομη κατοχή και χρήση βεγγαλικών και φωτοβολιδών, αναγραφή συνθημάτων, παράνομη συνάθροιση μαθητών, ανησυχία και κλοπή ζώων. Οι μαθητές κινδυνεύουν ακόμη και με φυλάκιση. Ενδεικτικά, το

Οι μαθητές αναμένεται να περάσουν από πειθαρχικό συμβούλιο αναλόγως με τα συμπεράσματα της έρευνας με την μέγιστη ποινή να είναι η αποβολή διά παντός.

αδίκημα της παράνομης κατοχής εκρηκτικών υλών, επισύρει ποινή φυλάκισης μέχρι και 18 ετη.

«Δεν θα μείνει έτσι»

Στο μεταξύ, το Υπουργείο Παιδείας εμφανίζεται αποφασισμένο να προβεί σε παραδειγματική τιμωρία όσων μαθητών συμμετείχαν στα έκτροπα, ενώ διερευνώνται και οι χειρισμοί εκ μέρους της σχολικής μονάδας τη συγκεκριμένη ημέρα. Σύμφωνα με το Υπουργείο Παιδείας, αναλόγως των ευρημάτων των αστυνομικών ερευνών που διεξάγονται αυτή την περίοδο σχετικά με έκτροπα και ανεπιτρεπτες συμπεριφορές σε ορισμένα λύκεια, θα επιβληθούν και οι προβλεπόμενες κυρώσεις σε μαθητές και μαθήτριες, όπου επιβάλλεται.

Όπως δήλωσε στην «Κ» ο διευθυντής της Μέσης Εκπαίδευσης, Κυπριανός Λούης, έχει παραληφθεί έκθεση από τον διευθυντή του Λυκείου για τα όσα συνέβησαν η οποία μελετάται. Ο κ. Λούης αναμένει επίσης τα πορίσματα της αστυνομικής έρευνας. «Είναι εξαιρετικά σοβαρό το θέμα με τις διαστάσεις που έλαβε με τις ακραίες συμπεριφορές των παιδιών και δεν θα μείνει έτσι για να μπορέσουν τα παιδιά να αποκτήσουν ορθή συμπεριφορά, οι γονείς να λάβουν τα μηνύματα που πρέπει και οι εκπαιδευτικοί αλλά και η διοίκηση του σχολείου να κάνει αυτό που πρέπει να κάνει», διαμήνυσε ο κ. Λούης.

Ακόμα είμαστε στο αρχικό στάδιο της διερεύνησης που εμπεριέχει το ζήτημα αναδιάρθρωσης του τρόπου διαχείρισης του προβλήματος, τόνισε ο ίδιος. Οι μαθητές αναμένεται να περάσουν από πειθαρχικό συμβούλιο αναλόγως με τα συμπεράσματα της έρευνας με τη μέγιστη ποινή να είναι η αποβολή διά παντός από το σχολείο.

Στο μεταξύ, ο υπουργός Παιδείας, Πρόδρομος Προδρόμου, τόνισε ότι «υπάρχει η σκέψη σε περιπτώσεις

Αν υπήρχε η συνεργασία εκπαιδευτικών και γονιών η έρευνα θα είχε ήδη κλείσει αναφέροντας αστυνομικές πηγές.

που σημειώνονται τέτοια περιστατικά με βεγγαλικά, πυροτεχνήματα και άλλες επικίνδυνες εκδηλώσεις μέσα σε σχολεία, ίσως να πρέπει να τεματίζουν τη δραστηριότητά τους και να δίδονται όσοι θέτουν σε κίνδυνο τους μαθητές, τις μαθήτριες και τους εκπαιδευτικούς. Αυτοί οι οποίοι νομίζουν ότι μπορεί η φοίτηση τους στο σχολείο να συνδαστεί με συμπεριφορές βαρβαρότητας θα πρέπει να το ξεχάσουν. Κάτι τέτοιο δεν θα γίνει ανεκτό», σημείωσε ο ίδιος. Παράλληλα, ο πρόεδρος της ΟΕΛΜΕΚ, Κώστας Χατζησάββας παραδέχθηκε ότι κατά την πρώτη ημέρα λειτουργίας των σχολικών μονάδων μερίδα μαθητών από συγκεκριμένα σχολεία προβαίνουν σε ενέργειες προκαλώντας αναστάτωση με κροτίδες, ωστόσο, αυτή ήταν η πρώτη φορά που στο σκηνικό συμπεριλήφθηκαν στο συγκεκριμένο σχολείο ζώα, με την κατοποίηση τους να είναι έκδηλη. Σύμφωνα με τον ίδιο αυτό συμβαίνει σε ορισμένα σχολεία ενώ οι διευθύνσεις των σχολείων πάντοτε τις

προηγούμενες ημέρες είναι σε εγρήγορση για να αντιμετωπίσουν τέτοια απaráδεκτα φαινόμενα και ενημερώνουν και τις κατά τόπους Αστυνομικές Διευθύνσεις.

Τα εμπόδια

Πάντως, ιδιαίτερη εντύπωση προκαλεί η νοστορπία ορισμένων εκπαιδευτικών και γονέων μαθητών οι οποίοι σύμφωνα με πληροφορίες δεν συνεργάζονται με την Αστυνομία, προκαλώντας εμπόδια ακόμη και στο ανακριτικό έργο. Αστυνομική πηγή αναφέρει στην «Κ» ότι θεωρείται απaráδεκτο να συμβαίνει κάτι τέτοιο, ενώ, όπως μας έχει αναφερθεί, εάν υπήρχε η συνεργασία που θα έπρεπε η διερεύνηση της υπόθεσης θα ολοκληρωνόταν μέχρι σήμερα. Η συγκεκριμένη συμπεριφορά, όπως αναφέρουν, επίσης γονείς παιδιών του συγκεκριμένου σχολείου δεν θα έπρεπε να επιδεικνύεται καθώς με αυτόν τον τρόπο δεν αποστέλλεται το μήνυμα ότι τέτοιες συμπεριφορές δεν επιτρέπονται. «Κάποιοι προσπαθούν να δι-

καιολογήσουν τα αδικαιολόγητα», αναφέρει γονιός μαθητή που φοιτά στο συγκεκριμένο σχολείο. Να σημειωθεί ότι συνεχίζεται η λήψη καταθέσεων ενώ οι μαθητές καταθέτουν με την παρουσία των γονέων τους. Κάποιοι δεν θέλουν καν να προσέλθουν για κατάθεση προκαλώντας περισσότερα προβλήματα στο έργο των ανακριτών.

Επιπλέον, οι ευθύνες έχουν γίνει μπαλάκι καθώς γονείς αναφέρουν ότι και η Αστυνομία κατά τη διάρκεια έξω από το σχολείο με περιπολικό υπονοώντας ότι δεν πήρε κανείς από τις αρχές είδηση για το τι συνέβαινε. Πάντως ο Πρόεδρος του Συνδέσμου Γονέων του Λυκείου Παραλιμνίου, Αντρέας Σκίτσας, δηλώνει στην «Κ» ότι το συγκεκριμένο σχολείο δεν πρέπει να στιγματίζεται, οι γονείς είναι προβληματισμένοι ενώ τονίζει ότι θα πρέπει να υπάρξει παραδειγματική τιμωρία για τα όσα συνέβησαν. Επιπλέον ανέριψε ότι τα έκτροπα αποτελούσαν μέρος εθίμου.

Παραβατική πράξη με αιτιολογία

Ο δημιουργός του Παρατηρητηρίου για τη Βία στο σχολείο και με μακρά θητεία ως εκπαιδευτικός ψυχολόγος στα σχολεία της Κύπρου, δρ Μιχάλης Παπαδόπουλος, αναφέρει στην «Κ» ότι το συμβάν στο συγκεκριμένο σχολείο αφορά τον διευθυντή, τους εκπαιδευτικούς, το Υπουργείο Παιδείας και γενικότερα το εκπαιδευτικό σύστημα. «Πρόκειται για μια μαζική παραβατική πράξη η οποία έγινε για το σόου. Όταν μάθουμε να κάνουμε το σχολείο να κινητοποιεί τα παιδιά να κάνουν σόου με την τέχνη, με την μουσική, με την γνώση τότε δεν θα έχουμε τέτοιου είδους γεγονότα. Φυσικά έχει ευθύνη το Υπουργείο Παιδείας για την πρόληψη της παραβατικότητας που είναι υπεύθυνο να κατάρτισε προγράμματα και να διεξάγει έρευνες», τονίζει ο δρ Παπαδόπουλος. Σύμφωνα με τον ίδιο, η παραβατική συμπεριφορά εκ μέρους των παιδιών δεν προκύπτει ξαφνικά. «Συνήθως τέτοιες πρακτικές ακολουθούν παιδιά με σχολική αποτυχία ή που θέλουν να δείξουν ότι κι αυτά υπάρχουν», σημειώνει ο δρ Παπαδόπουλος. «Πρόκειται για σοβαρό πρόβλημα στη σχέση παιδιού - σχολείου. Να μην ξεχνάμε ότι η συμπεριφορά του παιδιού είναι αποτέλεσμα της αλληλεπίδρασης σχολείου - οικογένειας - παιδιού», αναφέρει. Ο ίδιος προσθέτει ότι παγκύρια έρευνα που διεξήχθη πριν από περίπου έξι χρόνια κατέδειξε ότι ο κύριος παράγοντας ενάντια ή υπέρ της σχολικής επιδόσης και συμπεριφοράς είναι το καλό σχολικό κλίμα. Ο δρ Παπαδόπουλος τονίζει επίσης ότι σύμφωνα με διεθνείς έρευνες η αποβολή δεν μειώνει αλλά αυξάνει την παραβατικότητα στα σχολεία.

ΑΡΘΡΟ / Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΧΡΙΣΤΙΑ

Από το καθολικό πνεύμα στην εγκύκλιο παιδεία

«**Εκίνα** να περιγράφεις ένα άτομο και, πριν το καταλάβεις, θα διαπιστώσεις ότι έχεις δημιουργήσει έναν τύπο ανθρώπου. Προσπάθησε να περιγράψεις έναν ανθρώπινο τύπο και στο τέλος θα ανακαλύψεις ότι έχεις δημιουργήσει το τίποτα». Αυτό έγραψε στα 1926 ένας μετρ της λογοτεχνικής περιγραφής, ο Francis Scott-Fitzgerald. Αν θελήσει λοιπόν να περιγράψει ένα «καθολικό πνεύμα», πρέπει να ξεκινήσει από μερικά από τα τρομερά παιδιά του παγκόσμιου πνεύματος που περιδιλήθηκαν στους κυκλώνες των δύο Παγκοσμίων Πολέμων με σαφή, βαθιά και αναλλοτριώτη συναίσθηση του καθήκοντος του διανοούμενου απέναντι στον Άνθρωπο και του στοχαστή απέναντι στην Επιστήμη.

Γεννημένος στο Βερολίνο από εβραϊκή οικογένεια το 1915, ο Albert Hirschman (1915-2012) μαθήτευσε στο Γαλλικό Λύκειο του Βερολίνου, λαμβάνοντας στέρεη θεολογική, φιλοσοφική και μαθηματική παιδεία. Μετά την άνοδο του Χίτλερ στην εξουσία το 1933, διέφυγε στο Παρίσι, όπου σπούδασε στην Ανώτατη Σχολή Εμπορικών Επιστημών και μετά στο Λονδίνο στη Σχολή Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών (LSE). Από το 1936 έως το 1938 πολέμησε τον Φράνκο δίπλα στους Ισπανούς Δημοκρατικούς και μετά την πτώση του δημοκρατικού μετώπου εντάχθηκε στα κυκλώματα αντίστασης

κατά του ιταλικού φασισμού. Το 1938 ολοκλήρωσε το διδακτορικό του στην οικονομία στο πανεπιστήμιο της Τεργέστης. Μετά την απελασή του από την Ιταλία, πέρασε στην Ελεύθερη Ζώνη της Γαλλίας, όπου συμμετείχε στην Αντίσταση κατά της δοτής κυβερνήσεως του Βισύ, οργανώνοντας την απομάκρυνση Εβραίων και αντιστασιακών από τη Γαλλία του Petain. Διέφυγε στην Αμερική, στο Πανεπιστήμιο του Μπέρκλεϊ (1941-43) με υποτροφία του ιδρύματος Ροκφέλερ, για να επιστρέψει στο θέατρο του Δευτέρου Παγκοσμίου Πολέμου ως Αμερικανός πολίτης πλέον και στρατιώτης των αμερικανικών δυνάμεων που αποβίβασταν στη Βόρειο Αφρική (1943-46). Μετά τον πόλεμο, εργάστηκε ακούραστα στην Κεντρική Τράπεζα των ΗΠΑ για την οικονομική ανασυγκρότηση της Ευρώπης στο πλαίσιο του Σχεδίου Μάρσαλ (1946-1952) και από το 1952 έως το 1956 ως οικονομικός σύμβουλος της κυβέρνησης της Κολομβίας. Από το 1956 ακολούθησε ακαδημαϊκή καριέρα διδάσκοντας στα πλέον αναγνωρισμένα πανεπιστήμια του κόσμου: Ήλλ (1956-1958), Κολούμπια (1958-1964), Χάρβαρντ (1964-1974), Πρίνστον (1974-1985). Συνέγραψε μνημειώδη έργα για την οικονομία και τα οικονομικά, τη δημόσια πολιτική, τις πολιτικές και κοινωνικές επιστήμες, τον Διαφωτισμό και τη φιλοσοφία. Η ζωή και το έργο του αποτελούν τον ορισμό

Η επιστημονική κοινότητα και ο εκπαιδευτικός κόσμος οφείλουν να αποδεσμευθούν από τις χαμένες ψευδαισθήσεις της εξειδίκευσης και την εμμονική μονομέρεια στη διδασκαλία και τη μάθηση.

του «καθολικού πνεύματος».

Πλάι σε αυτόν θα μπορούσαν να αναφερθούν δεκάδες άλλοι, όπως ο Καρλ Πόπερ (1902-1994), φυσικός, φιλόσοφος, επιστημολόγος, ο Friedrich Hayek (1899-1992), φιλόσοφος και οικονομολόγος, ο Alfred Schutz (1899-1959), φιλόσοφος, ο Carl Friedrich von Weizsäcker (1912-2007), κβαντικός φυσικός και φιλόσοφος, η Hannah Arendt (1906-1975), πολιτικός στοχαστής, πολιτικός και φιλόσοφος. Όλα αυτά τα καθολικά πνεύματα κατανόησαν τη ζωή και την επιστήμη ως αδιάσπαστα μέρη ενός και του ίδιου υπαρκτού συνόλου. Την ίδια την επιστήμη την κατανόησαν ως αδιάσπαστο σύνολο πέρα από διακρίσεις σε εξειδικευμένους ακαδημαϊκούς κλάδους. Σή-

μερα, η ακαδημαϊκή κοινότητα αρκίζει να αντιλαμβάνεται την ουσία της καθολικής γνώσης μέσα από την ανάγκη για διεπιστημονικότητα. Κατά κοινή πλέον ομολογία, ο χωρισμός των επιστημονικών κλάδων και η αυστηρή οριοθέτηση της ακαδημαϊκής αυθεντίας έχουν φτωχύνει την επιστημονική σκέψη. Όμως η διεπιστημονικότητα, ως τεχνική λύση του ένα ουσιαστικό πρόβλημα, απέχει από την πραγματικότητα του καθολικού πνεύματος. Η διεπιστημονικότητα στην έρευνα πρέπει να συνδαστεί με την εγκύκλιο παιδεία σε όλα τα στάδια της εκπαίδευσης. Η επιστημονική κοινότητα και ο εκπαιδευτικός κόσμος οφείλουν να αποδεσμευθούν από τις χαμένες ψευδαισθήσεις της εξειδίκευσης και την εμμονική μονομέρεια στη διδασκαλία και τη μάθηση. Οι δυσμενείς συνθήκες αυτές της νοστορπίας είναι πλέον εμφανείς στις κοινωνίες που ζούμε, έρμαιο τηλεπερσόνων, συνωμοσιολόγων και απατεώνων. Εξαιτίας της μονομέρειας της εξειδίκευσης, οι πολίτες είναι οικονομικά και νομικά αναλφάβητοι, αγνοούν τις βασικές αρχές της ιατρικής και της βιολογίας, δεν διαθέτουν πολιτική και κοινωνική κρίση.

Το μεγαλύτερο έργο του Διαφωτισμού υπήρξε η έκδοση της Εγκυκλοπαίδειας υπό την επιστημονική καθοδήγηση των D’Alembert και Diderot (1751-1772). Παρότι κορυφώι Ευρωπαίοι επιστήμονες όλων

των τεχνών, επιστημών και επιτευγμάτων συνέβαλαν με άρθρα τους στην εκδοτική αυτή προσπάθεια, η εγχείρημα δεν υπηρέτησε την εξειδίκευση. Η σκοπιμότητα της Εγκυκλοπαίδειας ήταν πρώτιστα πολιτική και στόχο είχε, μέσα από την εγκύκλιο παιδεία, ο λαός να διαμορφώσει κρίση σε όλα τα ζητήματα που αφορούν τα οργανωμένα πολιτικά και κοινωνικά σύνολα. Η εγκύκλιος παιδεία και η καθολική γνώση θεωρήθηκαν από τους Διαφωτιστές ως πυλώνες του δημοκρατικού πολιτεύματος.

Οι αρχές της νεωτερικής επιστήμης θεμελιώθηκαν από καθολικά πνεύματα όπως ο Γαλιλαίος (1564-1642), ο Ντεκάρτ (1596-1650) και ο Πασκάλ (1623-1662), οι οποίοι ήταν ταυτόχρονα μαθηματικοί, φυσικοί, φιλόσοφοι και άνθρωποι των γραμμάτων. Η ενότητα του Λόγου και της λογικής ήταν για αυτούς προφανής. Η σημερινή εκπαίδευση έχει πάρει τα πορίσματα της σκέψης τους και τα έχει αποκόψει από το αυθεντικό τους πνεύμα. Έτσι ο Γαλιλαίος διδάσκεται στα μαθηματικά, τη γεωμετρία και την αστρονομία, ο Descartes στα μαθηματικά, τη γεωμετρία και τη φιλοσοφία και ο Πασκάλ στα μαθηματικά, τη φυσική, τη φιλοσοφία και τη θεολογία. Το σημερινό εκπαιδευτικό σύστημα αναπαράγει με αυτόν τον τρόπο τις επιμέρους γνώσεις σαν μασημένη τροφή, χωρίς να μεταδίδει το πνεύμα που γέννησε

τις γνώσεις αυτές. Το πνεύμα τρέφεται από την εμπειρία της σκέψης, την ενασχόληση με διαφορετικά θέματα και την επίλυση προβλημάτων πάσης φύσεως.

Η εξειδίκευση αποτελεί μέθοδο διαφοροποίησης της επιστημονικής εργασίας με σκοπό τη βελτιστοποίηση των διαδικασιών έρευνας και παραγωγής. Οφείλει να παραμείνει στο στενό πλαίσιο ορισμού της για να μην μετατραπεί σε όργανο κοινωνικής διαφοροποίησης της γνώσης. Σήμερα απαιτείται η αναθεώρηση της εκπαιδευτικής πολιτικής της εξειδίκευσης προς όφελος της διδασκαλίας της ολότητας της μίας, ενιαίας και αδιαίρετης Επιστήμης σε όλα τα στάδια και επίπεδα της εκπαιδευτικής διαδικασίας. Χρειάζεται να εγκαταλείψουμε τη θεσμική λογική του προσανατολισμού της σκέψης σε «δέσμες». Η λογική αυτή μόνο μπιμάρθαι μπορεί να παραγάγει, στρέφοντας τον πολίτη για ενημέρωση σε μη εκπαιδευτικά μέσα αμφιλόγους επιστημονικής εγκυρότητας. Είναι, εν τέλει, επιταγή των καιρών να αλλάξουμε τρόπο σκέψης. Από αυτή την αλλαγή εξαρτάται το μέλλον τόσο της επιστήμης όσο και της δημοκρατίας.

Ο κ. Παναγιώτης Χριστιάς είναι αν. καθηγητής του Πανεπιστημίου Κύπρου και εταίρος του ερευνητικού κέντρου «Ευρωπαϊκές Δυναμικές» του Πανεπιστημίου του Στρασβούργου.

Πώς θα στηρίξουμε τους «αφανείς ήρωές» μας κατά την πανδημία

Η έρευνα έχει ως στόχο να καλύψει τα κενά στη βιβλιογραφία και επιδιώκει να εξετάσει τον ψυχοκοινωνικό αντίκτυπο

Των δρων **ΘΕΑΝΩΣ Β. ΚΑΛΑΒΑΝΑ**
και **ΘΕΟΔΩΡΑΣ ΦΤΕΡΟΠΟΥΛΛΗ**

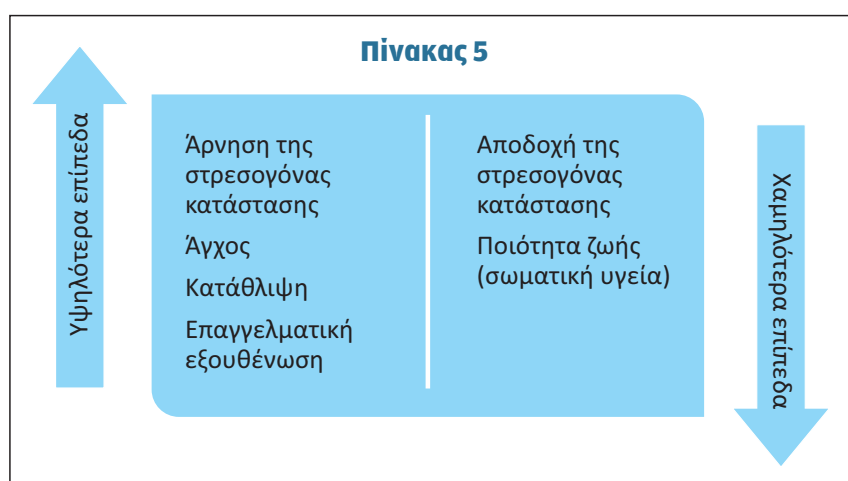
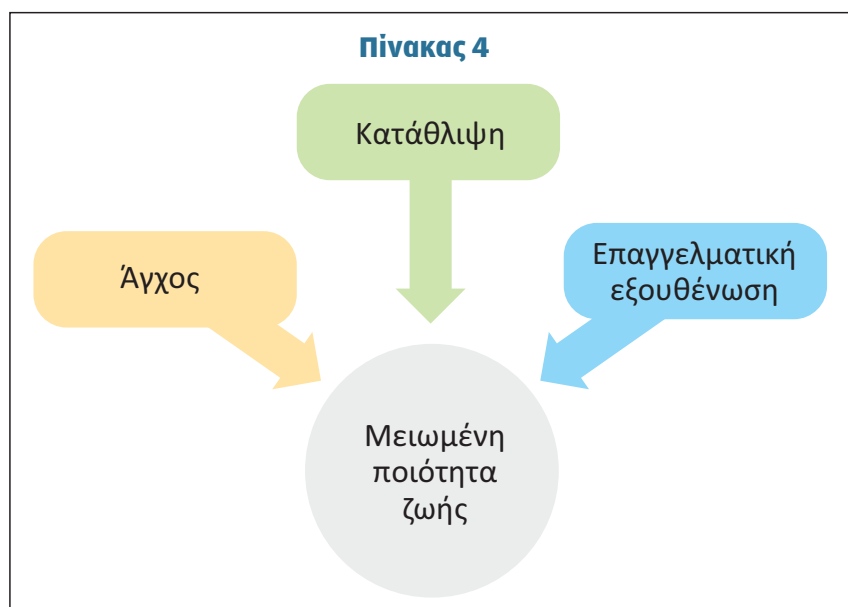
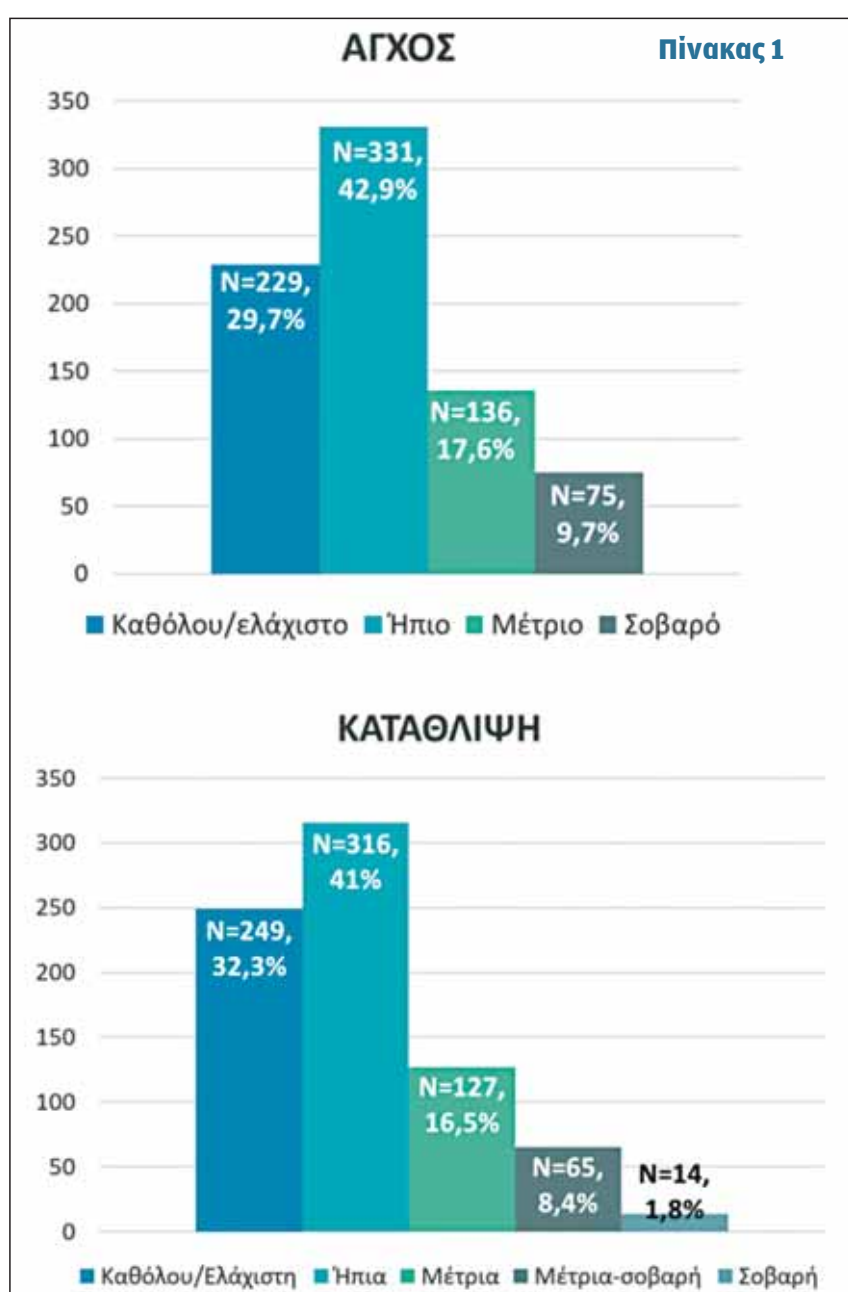
Από τον Δεκέμβριο, η Κύπρος και το νεοσύστατο εθνικό σύστημα υγείας αντιμετωπίζουν μια πρωτόγνωρη κατάσταση, όπως πολλές άλλες χώρες στον κόσμο. Ανάμεσα στο φόβο και την αβεβαιότητα που επικρατεί, αυτοί που παλεύουν απτότοι είναι οι επαγγελματίες υγείας. Είναι οι πρώτοι που καλούνται να διαχειριστούν έναν άγνωστο ιό και να βοηθήσουν στη διάγνωση, θεραπεία, πρόληψη και έλεγχο της πανδημίας. Σε αυτήν την παγκόσμια κατάσταση έκτακτης ανάγκης δεν έχουν άλλη επιλογή παρά να θάψουν δικά τους συναισθήματα και να εργαστούν, θέτοντας τον εαυτό τους σε σωματικό και ψυχολογικό κίνδυνο για χάρη της δημόσιας υγείας.

Παρόλο που έχουν δημοσιευτεί κάποιες έρευνες για τον ψυχολογικό αντίκτυπο της πανδημίας σε επαγγελματίες υγείας σε χώρες με πλούσια εμπειρία στην αντιμετώπιση επιδημιών όπως την Κίνα, δεν υπάρχουν δεδομένα για ευρωπαϊκές χώρες όπως την Κύπρο. Η πλειοψηφία των επαγγελματιών υγείας στην Κύπρο δεν έχει βιώσει ποτέ μέχρι τώρα τις ψυχοκοινωνικές συνέπειες μιας τέτοιας πανδημίας. Έτσι, δεν γνωρίζουμε πώς η πανδημία COVID-19 έχει επηρεάσει τους επαγ-

Μεγάλη έρευνα από την Ιατρική σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου σε συνεργασία με τον Παγκύπριο Ιατρικό Σύλλογο και τον Παγκύπριο Συνδεσμο Νοσηλευτών και Μαιών στοχεύει να απαντήσει το πιο πάνω ερώτημα για τους επαγγελματίες υγείας.

γελματίες υγείας στην Κύπρο. Επίσης, δεν έχει διερευνηθεί προηγουμένως πώς οι επαγγελματίες υγείας διαχειρίζονται καταστάσεις κρίσης. Γι' αυτό και οι δικές μας σκέψεις τον Μάρτιο, ως ερευνήτριες στην Ψυχολογία Υγείας, ήταν να διακρίνουμε ποιες παράμετροι είναι βοηθητικές στην διαχείριση της πανδημίας και πώς αυτές οι παράμετροι συμβάλλουν στην ανθεκτικότητα των επαγγελματιών υγείας. Η έρευνα που διεξαγωγήμε έχει ως στόχο να καλύψει αυτά τα κενά στη βιβλιογραφία και συγκεκριμένα επιδιώκει να εξετάσει τον ψυχοκοινωνικό αντίκτυπο και τις δεξιότητες αυτοδιαχείρισης (self-regulation) σε επαγγελματίες υγείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 στην Κύπρο. Ελπίζουμε ότι η μελέτη θα αποτελέσει τη βάση για μια βραχυπρόθεσμη και μακροπρόθεσμη εθνική στρατηγική για την υποστήριξη επαγγελματιών υγείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας COVID-19 και άλλων κρίσεων δημόσιας υγείας στο μέλλον.

Σε αυτό το άρθρο, θα παρουσιάσουμε κάποια προκαταρκτικά αποτελέσματα από την έρευνα αυτή σε ένα δείγμα από 771 επαγγελματίες υγείας, που συμμετείχαν απαντώντας ερωτηματολόγια διαδικτυακά από το Μάιο του 2020 μέχρι τον Ιούλιο του 2020. Στην έρευνα αυτή, συμμετείχαν επαγγελματίες υγείας από διάφορες κατηγορίες όπως ιατροί (4% του δείγματος), νοσηλευτικό προσωπικό (89%), παραιτητικό προσωπικό (3%) και άτομα που δουλεύουν στο χώρο της υγείας, επιστήμονες και ερευνητές από την

επιδημιολογική επιτροπή της κυπριακής κυβέρνησης (2%).

Οι επαγγελματίες υγείας μετά από πρόσκληση από τους επαγγελματικούς τους συνδέσμους μέσω email, κλήθηκαν να απαντήσουν ερωτήσεις που αφορούν τα δημογραφικά χαρακτηριστικά τους, την ποιότητα ζωής τους, τη διάθεση, το άγχος, την επαγγελματική εξουθένωση, αλλά και τους τρόπους που αντιμετωπίζουν στρεσογόνες καταστάσεις (αυτοδιαχείριση).

Τα κύρια ευρήματα της έρευνας και η σημασία τους περιγράφονται πιο κάτω.

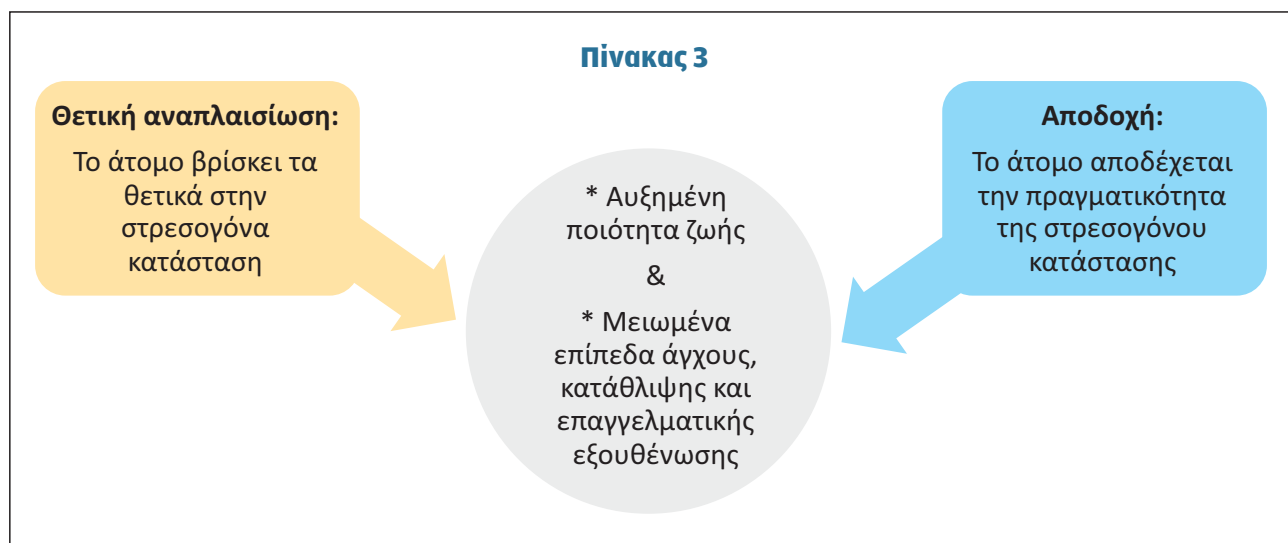
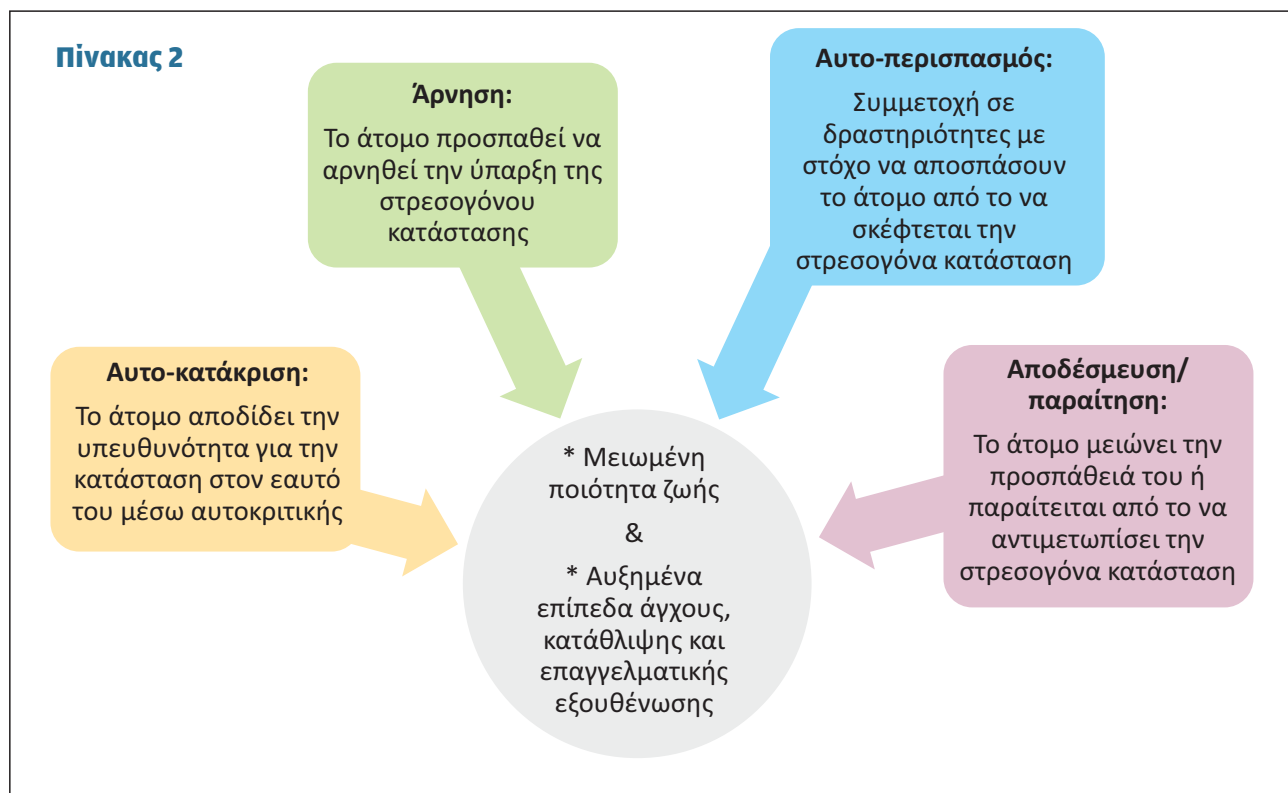
Πίνακας 1
Σημαντικά επίπεδα άγχους και κατάθλιψης σε επαγγελματίες υγείας

κατά την διάρκεια της πανδημίας
Αξιοσημείωτη μερίδα των επαγγελματιών υγείας ανέφερε μέτρια έως σοβαρά επίπεδα άγχους (27,3%) και κατάθλιψης (26,7%) αυτή την περίοδο της πανδημίας.

Πίνακας 2-3
Οι δεξιότητες αυτοδιαχείρισης των επαγγελματιών υγείας είναι σημαντικές για την ψυχοκοινωνική τους υγεία κατά τη διάρκεια της πανδημίας

Η χρήση μη αποτελεσματικών δεξιοτήτων αυτοδιαχείρισης φαίνεται να έχει αρνητικό ψυχοκοινωνικό αντίκτυπο στους επαγγελματίες υγείας.

Αντιθέτως, η χρήση αποτελεσματικών δεξιοτήτων αυτοδιαχεί-

ρις συσχετίζεται με θετικότερα αποτελέσματα σε σχέση με τα επίπεδα άγχους, κατάθλιψης, επαγγελματικής εξουθένωσης και ποιότητας ζωής.

Πίνακας 4
Τα υψηλότερα επίπεδα άγχους, κατάθλιψης και επαγγελματικής εξουθένωσης μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά τη γενικότερη ποιότητα ζωής των επαγγελματιών υγείας κατά τη διάρκεια της πανδημίας.

Πίνακας 5
Το προσωπικό πρώτης γραμμής για την αντιμετώπιση της πανδημίας διατρέχει αυξημένο κίνδυνο εμφάνισης σοβαρότερων ψυχοκοινωνικών επιπτώσεων.

Σχεδόν οι μισοί (48%) επαγγελματίες υγείας που συμμετείχαν στην έρευνα φροντίζουν ή έχουν άμεση επαφή με ασθενείς με COVID-19. Αυτοί οι επαγγελματίες φαίνεται να χρησιμοποιούν μη αποτελεσματικές δεξιότητες αυτοδιαχείρισης σε μεγαλύτερο βαθμό από τους υπόλοιπους επαγγελματίες υγείας. Επίσης, το προσωπικό πρώτης γραμμής ανέφερε μεγαλύτερο ψυχοκοινωνικό αντίκτυπο εν μέσω πανδημίας σε σχέση με τους υπόλοιπους επαγγελματίες υγείας.

Σημασία αποτελεσμάτων

Είναι εμφανές ότι υπάρχουν σημαντικά επίπεδα άγχους και κατάθλιψης σε επαγγελματίες υγείας κατά την διάρκεια της πανδημίας COVID-19. Αυτά, σε συνδυασμό με την επαγγελματική εξουθένωση και τη χρήση μη αποτελεσματικών δεξιοτήτων αυτοδιαχείρισης, μπορούν να επηρεάσουν αρνητικά την ποιότητα ζωής τους. Το προσωπικό πρώτης γραμμής χρήζει ιδιαίτερης σημασίας αφού σε σχέση με το υπόλοιπο προσωπικό διατρέχει αυξημένο κίνδυνο για εμφάνιση σοβαρότερων ψυχοκοινωνικών επιπτώσεων.

Η νέα γνώση που προκύπτει από αυτή την έρευνα μπορεί να βοηθήσει με τους εξής τρόπους:

1. Τον σχεδιασμό άμεσων, βραχυπρόθεσμων ψυχολογικών παρεμβάσεων με στόχο την μείωση του κινδύνου και υποστήριξη των επαγγελματιών υγείας για αύξηση της ανθεκτικότητά τους κατά την παρούσα πανδημία, π.χ. εκπαίδευση στη χρήση αποτελεσματικών δεξιοτήτων αυτοδιαχείρισής, αντιμετώπισης άγχους.

2. Τον σχεδιασμό μακροπρόθεσμων ψυχολογικών παρεμβάσεων που θα έχουν στόχο τη βελτίωση της γενικότερης ποιότητας ζωής των επαγγελματιών υγείας που επηρεάστηκαν από την πανδημία, π.χ. περαιτέρω ανάπτυξη των δεξιοτήτων

αυτοδιαχείρισης, τεχνικές διαχείρισης άγχους, κατάθλιψης και επαγγελματικής εξουθένωσης.

3. Την ανάπτυξη μελλοντικών σχεδίων δράσης και εθνικής στρατηγικής για κρίσεις στο χώρο της υγείας, π.χ. πρωτόκολλα ψυχολογικής ετοιμότητας για τους επαγγελματίες υγείας και εκπαίδευση στην αυτοδιαχείριση ενόψει καταστάσεων έκτακτης ανάγκης στη δημόσια υγεία.

Μελλοντικές κατευθύνσεις

Η έρευνα βρίσκεται ακόμα σε ισχύ και αναμένεται ότι θα τερατιστεί το Δεκέμβριο. Καλούμε όλους τους επαγγελματίες υγείας και τα άτομα που δουλεύουν στο χώρο της υγείας να συμβάλουν με τη συμμετοχή τους μέσω του εξής ηλεκτρονικού συνδέσμου: <https://redcap.ucy.ac.cy/surveys/?s=JXC7RD9PEN>. Η συμμετοχή είναι εντελώς ανώνυμη και τα δεδομένα εμπιστευτικά.

Η δρ. Θεοδώρα Φτεροπούλλη είναι μεταδιδασκαρική ερευνήτρια στην Ιατρική σχολή του Πανεπιστημίου Κύπρου και η υπεύθυνη ερευνήτρια για την παρούσα έρευνα. Για οποιοδήποτε ερωτήματα μπορείτε να επικοινωνήσετε μαζί της στο email: theodora.fteropoully@gmail.com. Η δρ Θεανώ Καραβανά είναι ακαδημαϊκός στον τομέα της Ψυχολογίας Υγείας.

Μπήκε ο «ιός» στην Ιερά Σύνοδο

Η μάσκα

Το περιστατικό με τον εκπαιδευτικό που βρέθηκε θετικός στον κορωνοϊό, αποτελεί ίσως το καλύτερο παράδειγμα για τη χρησιμότητα της προστατευτικής μάσκας στα σχολεία και απάντηση σε όσους το τελευταίο διάστημα είχαν σπρώξει μπασίρακι. Κατένας δεν αμφιβάλλει ότι η συνεχής χρήση της, είναι εννοητική και προκαλεί δυσφορία, τόσο στους εκπαιδευτικούς όσο και τους μαθητές. Την ίδια όμως ώρα δεν πρέπει να ξεχνούμε πόσο επικίνδυνος είναι ο ιός. Τα αυξημένα κρούσματα των τελευταίων ημερών έχουν σημάνει συναγερμό μιας και καταδεικνύουν ότι υπάρχει ελληνική εφαρμογή των υγειονομικών πρωτοκόλλων στο οικογενειακό, επαγγελματικό και κοινωνικό περιβάλλον αρκετών από τα άτομα που βρέθηκαν θετικά στον ιό.

• • • •

Υπευθυνότητα

Οι μπτροπολίτες Κίτιου Νεκτάριος και Ταμσού Ησαΐας με τη στάση τους, απέναντι στον κορωνοϊό απέδειξαν ότι δικαίως χαρακτηρίζονται υπεύθυνοι ιεράρχες. Και οι δύο χωρίς να μειώνουν στο ελάχιστο το σκῆμα τους, ἔσπευσαν να απομονωθούν όταν διαπιστώθηκε πως δυο πρόσωπα του κοντινού τους περιβάλλοντος εντοπίσθηκαν θετικό στον κορωνοϊό. Κίνηση που τους τιμά. Και οι δυο παρά τα ὅσα ακούγονται κατά καιρούς εντός της Εκκλησίας, ἔσπευσαν να πειθαρχήσουν με τα υγειονομικά μέτρα προστατεύοντας τους ίδιους αλλά και τους πιστούς που τους εμπιστεύονται. Αυτά βλέπει ο Μόρφου Νεόφυτος και βγάζει καντῆλες. Κατ’ ἄλλα πρόσφατα καλούσε τους γονεῖς να μὴν βάλουν μάσκα στα παιδιά τους για να μὴν γίνουμε, ὅπως ἔλεγε, μια κοινωῖα μετὰ ἀπὸ 20 χρόνια, δαιμόνων. Και ὕστερα ο Περδίκης ἔχει ἄδικο που λέει ὅτι μας ψεκάζουνε. Ο Θεός να μας φυλάξει.

• • • •

Ο «συστημικός»

Το δικαίωμα στον λόγο ὅπως και στην ἔκφραση, είναι αναφαίρετο στο δυτικό κόσμο ἀκόμα και στην πιο «ακραία» ἔκφρασή τους. Δεν θα επικαλεστώ το τι γίνεται σε ἄλλους πολιτισμούς γιατί προφανῶς δεν αποτελεί μέτρο σύγκρισης. Ὅμως και στις δύο περιπτώσεις, θεωρῶ ὅτι υπάρχουν ἀνθρώποι που ενδεχομένως το ἑλῶρος της ελευθερῆς ἔκφρασης του καλλιτέχνη να ἐνοχλεῖ, στην προκειμένη περίπτωση, το θρησκευτικό τους συναίσθημα. Ὅπως ο καλλιτέχνης ἔχει το δικαίωμα να εκφραστεῖ με ὅποιο τρόπο τον ικανοποιεῖ, το ἴδιο δι-

Αν εξαίρῃσει κάποιος τις δημόσιες ἐξῆρσεις του Ἁγίου Μόρφου, τους τελευταίους μῆνες σε γενικές γραμμές οι ιεράρχες ἦταν σε ἀγρανά-παιση η οποία φαίνεται ὅτι μας τελείωσε. Η εμφάνιση του «συστημικού» καλλιτέχνη ἔβγαλε ἀπὸ το λήθαργο τον Μακαριότατο ο οποίος ἐπα-νῆλθε δριμύτερος. Ἀπὸ την ἄλλη, ο ἐντοπισμός θετικών κρουσμάτων εντός της Εκκλησίας, δείχνει ὅτι ο ιός δεν κόβεται του βούρου, ὅταν βλέπει ράσα.

καίωμα ἔχει και ο κάθε πολίτης να εκφρά-σει τη διαφωνία του. Τα ὑπόλοιπα περὶ επαγγελματικῆς καρατόμησης και το κατὰ πόσο είναι σε θέση να προσφέρει στην ἐκ-παίδευση θεωρῶ ὅτι δεν ἀξίζουν σχολια-σμοῦ. Ἀν το συγκριμένο ἄτομο είναι ἱκα-νός εκπαιδευτικός δεν θα κριθεῖ ἀπὸ την καλλιτεχνική φλασιά του, να προκαλέσει το θρησκευτικό συναίσθημα, κάποιων. Ὅμως λίγη περισσότερη προσοχή, ἀπὸ πλευρὰς καλλιτέχνη, δεν θα ἔβλαπτε.

• • • •

Περὶ πορισμάτων

Προς Γενική Εἰσαγγελία. Η ευγενική τοπο-θέτηση ὅτι ο γενικός εἰσαγγελάς δεν ἐπι-θυμεῖ να τοποθετηθεῖ, δημοσίως, για τα εὐ-ρήματα της ἐπιτροπῆς Καλογῆρου για ἀριθ-μὸ πολιτογραφῶσεων που ἀποκάλυψε η «Κ», ἀφοῦ πρόκειται για λεπτῆς φύσεως και χειρισμοῦ ζητήματα δεν αποτελεί δι-

καιολογία που μπορεί να γίνει δεκτῆ. Πρό-κειται για ἓνα ζήτημα με ἔντονο δημόσιο ἐνδιαφέρον και οι πολίτες οφείλουν να γνωρίζουν π.χ. ἀν το πόρισμα ἔχει πᾶει στη Νομική Υπηρεσία, μιας και ἐντοπίζονται σε αὐτὸ ἐνδεχόμενα ποινικά ἀδικήματα. Ἐπί-σης οφείλουν να γνωρίζουν ποιος θα είναι ο χειρισμός του, ἀπὸ τον Νομικὸ Σύμβουλο του κράτους. Η Γενική Εἰσαγγελία οφείλει να είναι προσεκτική, και οὐδεὶς το ἀμφι-σβήτησε, σε νομικά ζητήματα που ἐνδεχό-μενα θα ἐπηρεάσουν το ἔργο ἀξιολόγησης του πορίσματος. Γενικές τοποθετήσεις ἐπὶ της διαδικασίας, στη δημοσιογραφική γλῶσσα λέγονται ἐνημέρωση της κοινῆς γνώμης.

• • • •

Κυνήγι μαγισσών..

Η δημόσια διαχείριση του ζητήματος με την διαρροή εγγράφων για τις πολιτογρα-

φῆσεις, ἀπὸ το προεδρεῖο της Βουλῆς δεν ἦταν η πρέπουσα. Η δημόσια τοποθέτηση ὅτι ἀπὸ την εσωτερική ἔρευνα ἐντοπίσθηκε το «βαθὺ λαρύγγι» που διέρρευσε τα ἔγ-γραφα στο Al Jazeera και ὅτι πρόκειται για βουλευτῆ, το ὄνομα του οὐοῖου δεν ἀποκα-λύφθηκε δημιουργεῖ παρενέργειες. Δεν θέλω να κάνω τον συνήγορο του Γιώργου Περδίκη ἀλλά για το ὅτι δακτυλοδείχεται ως η διαρροή, ο βουλευτῆς των Οικολόγων, ευθύνη ἔχει και η Βουλὴ που με την ἀπρο-θυμία της να πει ἐπίσημα το ὄνομα, στοχο-ποίησε το σύνολο των βουλευτῶν. Μέγα φάουλ και η ἀναφορά του ονόματος Περδι-κη ἀπὸ το Ὁμέγα χωρίς να παρουσιάσει χαρτιά ἀλλά με ἐπὶκλση πληροφοριῶν ἀπὸ το πόρισμα της Βουλῆς.

• • • •

Ο «δικός μας» Σαρλ...

Το πέρασμα του προέδρου του Ευρωπαϊ-

Ο ΗΡΩΣ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΑΔΟΣ

ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ Β΄

Η επιστολή του Προκαθημένου της Εκκλησίας στον Υπουργό Παιδείας, με την οποία ουσιαστικά ζητάει την απομάκρυνση του «συστημικού» καλλιτέχνη-εκπαιδευτικού, χάλασε την εικόνα που δημιουργήθηκε ἀπὸ την αρχική ἀντίδραση του ἰδίου. Η προσεκτική τοποθέτηση, στη συνέχεια, χάθηκε μέσα στο περιεχόμενο της ἐπιστολῆς προς τον Πρόδρομο Προδρόμου. Κά-ποια πράγματα στην Εκκλησία θέλουν τον χρόνο τους για να ἀλλάξουν.

κού Συμβουλίου ἀπὸ τη Λευκωσία δεν μας ἔκανε σοφότερους για τις βουλές της ἑκτα-κτης Συνόδου 24 και 25 Σεπτεμβρίου για την Τουρκία. Ἐπὶ της ταμπακέρας - κυρώ-σεις δεν εἶπε κάτι το συνταρακτικό, παρὰ το γεγονός ὅτι ο κ. Νίκος του ἔκανε πάσα για ἀποφυγὴ τυχόν προσεγγίσεις δύο μέτρων και δύο σταθμῶν. Ἐπὶ του προκειμένου ο χαμογελαστός Σαρλ το ἔπαιξε κινέζος. Κα-λὲς οι υποδείξεις για τις ἀξίες που βασίζε-ται η Ε.Ε. φθάνει να μὴν μένουμε στα λό-για. Καλή και η ἀλληλεγγύη φθάνει να την κάνουμε πράξη. Γιατὶ ἀγαπητὲ Σαρλ η ἀπο-χώρηση του «Ορούτς Ρέις» δεν ἦταν το μόν-ο ἀγκάθι στις σχέσεις Ε.Ε. με Τουρκία. Υπάρχει και η κυπριακή ΑΟΖ που οι Τούρκοι ἀλωνίζουν ἐδῶ και μῆνες, ἀλλά ἐπὶ του προκειμένου δεν ἀκούσαμε κάτι ἀπὸ τα χεῖλη σας, παρὰ το γεγονός ὅτι προηγουμέ-νως ο κ. Νίκος φρόντισε να σας φρεσκάρει τη μνήμη. Ὅπως λένε και εἰς την τοπική, το προσπεράσατε με ἐλαφρὰ πηδηματάκια.

Γράφει Ο ΙΑΝΟΣ

Οι δεσμεύσεις που απορρέουν από την επίκληση του διεθνούς δικαίου

Του ΕΥΑΓΓΕΛΟΥ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ

Η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ ἔχει το «πλεονέκτημα» να είναι θεσμοθετημένη και επιβε-βλημένη κατὰ το διεθνὲς δίκαιο (άρ-θρα 74 και 83 ΔΣΔΘ), διαδικασία που περιλαμβάνει διαβουλεύσεις, διαπραγματεύσεις, συμφωνία μεταξύ των κρατῶν που ἔχουν ἀντικείμενες ἢ παρακείμενες ακτῆς και των οποίων ὁ δυνάμεις ζῶνες δικαιοδοσίας ἐπι-καλύπτονται ἢ, σε περίπτωση ἀδυ-ναμίας να υπάρξει συμφωνία ἐπὶ της ουσίας, προσφυγὴ στις διαδικασίες που προβλέπει η ΔΣΔΘ και τελικά «δικονομική» συμφωνία για την ἀπὸ κοινού προσφυγὴ σε διεθνή δι-καστική ἢ διαιτητική διαδικασία.

Η ἀνάληψη διπλωματικῶν πρω-τοβουλιῶν ως προς την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ είναι συνεπῶς ὑποχρέωση που ἀπορ-ρέει ἀπὸ το διεθνὲς δίκαιο. Αὐτὸ δεν ἀσφάλει, ἐξαιρούνται ρητῶς ἀπὸ τη δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, ἐκτὸς διλαδὴ και ἀν το θελήσει η Ἑλλάδα.

Σημασία ἔχει να είναι σαφῆς η ἐλληνική θέση. Για μια χώρα, ὅπως η Ἑλλάδα, που δαλῶνει πάντα ὅτι ἀξονας της ἐξωτερικῆς της πολιτικῆς είναι ο σεβασμός των διεθνῶν δι-καίου, η ἀνάληψη παρόμοιων πρω-τοβουλιῶν πρέπει να θεωρεῖται αυ-τονόητη. Αὐτὸ ἄλλωστε δείχνουν η πρόσφατη συμφωνία Ἑλλάδας - Ιτα-λίας για τη μετατροπὴ της συμφωνίας οριοθέτησης της υφαλοκρηπίδας του 1977 σε συμφωνία οριοθέτησης και της ΑΟΖ, πριν καν αὐτὴ ἀνακη-ρυχθεῖ, χωρὶς μεταβολὴ της οριο-γραμμῆς, και η ἀκόμη πιο πρόσφατη συμφωνία μερικῆς οριοθέτησης της ΑΟΖ με την Αἴγυπτο δυτικά του 289 (για την ἀκρίβεια του 27ου και 59') μεσημβρινοῦ και μέχρι τον 26ο. Δεν πρέπει ἐπίσης να ξεχνάμε τις πα-λαιότερες διαπραγματεύσεις με τη Λιβύη, την υπογραφεῖσα το 2009

Οι «γκρίζες χώρες», η λεγόμενη αποστρατιωτικοποίηση των νησιῶν ἢ ἄλλα ζητήματα ἐθνικῆς κυριαρχίας ἢ ἐθνικῆς ἀσφάλειας, ἐξαιρούνται ρητῶς ἀπὸ τη δικαιοδοσία του Διεθνούς Δικαστηρίου της Χάγης, ἐκτὸς διλαδὴ και ἀν το θελήσει η Ἑλλάδα.

συμφωνία με την Ἀλβανία, που δεν κυρώθηκε και δεν τέθηκε σε ἰσχὺ λόγω της ἀλβανικῆς υπαναχώρησης, και κυρίως τους ἀλλεπάλληλους γύ-ρους διερευνητικῶν ἐπαφῶν μεταξύ Ἑλλάδας και Τουρκίας ἀπὸ το 2002 ἔως το 2016. Οι γύροι αὐτοὶ περιέ-λαβαν στο ἀντικείμενό τους, με ἐλ-ληνική πρωτοβουλία, την ἔννοια της ΑΟΖ και τον γεωγραφικὸ χώρο της Μεσογείου μόλις το 2013, με ἐπιμονή και σαφὴ ὁδηγία μου. Τα ἴδια θέματα τέθηκαν τότε και στο ἐπίπεδο των υπουργῶν Ἐξωτερικῶν των δύο χωρῶν.

Πολλοὶ κάνουν σαν να τα «ανα-κάλυσαν» ὅλα αὐτά μετὰ τη σύναψη, κατὰ παράβαση του διεθνούς δι-καίου, του ἀκυρου μνημονίου (ΜΟΥ) Ἐρντογάν - Σαράζ για την οριοθέτηση θαλάσσιων ζωνῶν μεταξύ Τουρκίας και Λιβύης, με ὅλα ὅσα μπορεί και

πρέπει να σημειωθούν για τον τρόπο με τον οὐοῖο λειτουργεῖ ως υποκεί-μενο του διεθνούς δικαίου, ἐκπρο-σωπεῖται διεθνῶς και συνομολογεῖ συνθήκες η Λιβύη.

Τίποτα ὅμως δεν προέκυψε ἑαφ-νικά. Πτυχές του ζητήματος της οριοθέτησης των θαλασσίων ζωνῶν που τους τελευταίους μῆνες κυριαρ-χούν στον δημόσιο διάλογο, ο οὐοῖος διεξάγεται ευκαίρως - ἀκαίρως, εἶχαν τεθεῖ εγκαίρως, ἐδῶ και χρόνια, ἀλλά δεν εἶχαν βρει την προσοχή που ἀναλογεῖ στην κρισιμότητά τους. Δυο παράγοντες συνέτειναν σε αὐτὸ. Πρώτον, η ἐπὶ δεκαετίες κυρίαρχη ἀντίληψη ὅτι ο χρόνος λειτουργεῖ υπὲρ των θεσῶν μας, ἄρα δεν ἐνο-χλοῦν η ἀναμονή, η ἀναβολὴ ἢ η ἀδράνεια. Δεύτερον, η ἐμμονή στον στενὸ γεωγραφικὸ ὀρίζοντα του Αι-γαίου και η ὑποτίμηση του ευρύτερου

ορίζοντα της Ἀνατολικῆς Μεσογείου στην οὐοῖα βρίσκεται γεωγραφικά σημαντικό τμήμα της ἐλληνικῆς ἐπι-κράτειας και μεγάλο μέρος των ὑπὸ οριοθέτηση κυριαρχικῶν δικαιωμά-των της χώρας.

Συνεπῶς η πρόταση για διαβου-λεύσεις και, σε περίπτωση ἀδυναμίας να ἐπιτευχθεῖ συμφωνία, η πρόταση για υπογραφή συνουποσχετικού που θα θεμελιώνει και θα διέπει την ἀπὸ κοινού προσφυγὴ Ἑλλάδας και Τουρ-κίας στη Χάγη, με μόνον ἀντικείμενο την οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ στο Αἰγαῖο και στην Ἀνατολική Μεσόγειο, δεν συνιστοῦν ἀντικείμενο ἐσωτερικῆς πολιτικῆς συζήτησης στην Ἑλλάδα που μπορεί να καταλήξει σε ἄλλη ἐπιλογή, ἀλλά μονόδρομο κατὰ το διεθνὲς δίκαιο.

Αὐτὸ δεν σημαίνει ὅτι η ἐλληνική πρόταση θα γίνει εὐκόλα και γρήγορα

Το εξώφυλλο του βιβλίου του Ευ. Βε-νιζέλου «Οριοθέτηση θαλασσίων ζω-νῶν και ελληνοτουρκικές σχέσεις».

ἀποδεκτῆ ἢ ὅτι δεν θα υπάρξουν διαφορετικές προτάσεις ἢ πρωτο-βουλίες ἢ παραλλαγές ἀπὸ την ἄλλη πλευρά, ὅτι δεν θα διατυπωθούν αι-ρέσεις, ὅροι ἢ προϋποθέσεις. Ἐμεῖς ἔχουμε ὑποχρέωση να καθορίσουμε την ἐλληνική στάση, η οὐοῖα πρέπει να είναι ἀπλή και σαφῆς και να συ-νιστὰ ἀντικείμενο της διπλωματικῆς πρωτοβουλίας που προβλέπει ρητὰ το ἰσχῶν διεθνὲς δίκαιο της θάλασ-σας. Ἀντικείμενο της συζήτησης αυ-τῆς είναι μόνον η οριοθέτηση της υφαλοκρηπίδας και της ΑΟΖ στο Αι-γαῖο και στην Ἀνατολική Μεσόγειο. Οχι οι λεγόμενες γκρίζες ζῶνες, η λεγόμενη αποστρατιωτικοποίηση των νησιῶν ἢ ἄλλα ζητήματα ἐθνικῆς κυριαρχίας ἢ ἐθνικῆς ἀσφάλειας. Αὐτὸ ἀποσαφηνίστηκε και με τις δαλώσεις που υπέβαλε στις 14 Ια-νουαρίου 2015 η Ἑλληνική Δημο-κρατία, με την υπογραφή μου ως υπουργοῦ των Ἐξωτερικῶν, προς τον ΟΗΕ, σχετικὰ με την ἀναγνώριση ἀπὸ την Ἑλλάδα της ὑποχρεωτικῆς δικαιοδοσίας του Διεθνούς Δικα-στηρίου της Χάγης (ΔΔΧ). Πρτὰ ἐξαι-ρούνται τα ζητήματα αὐτά ἀπὸ τη

δικαιοδοσία του ΔΔΧ, ἐκτὸς και ἀν υπάρξει συνουποσχετικό, ἐκτὸς δι-λαδὴ και ἀν το θελήσει η Ἑλλάδα. Η ἐπανεναρξη βέβαια των διερρευ-νητικῶν ἐπαφῶν και η ἐφαρμογὴ της προβλεπόμενης στη ΔΣΔΘ δια-δικασίας για την οριοθέτηση θα ἐπι-ρεάσει συνολικά το κλίμα των διμε-ρῶν σχέσεων.

Η ἐπιλογή της προσφυγῆς στη διεθνή δικαιοσύνη, ἐφόσον δεν ἐπι-τυγχάνεται συμφωνία με ἐκατέρωθεν ὑποχωρήσεις και συμβιβασμούς, δεν είναι ὅμως μια ἐπιλογή που ὁδη-γεῖ πάντα στο ἀπολύτως ἐπιθυμητὸ ἀποτέλεσμα. Πολὺ συχνὰ η διεθνὴς δικαιοσύνη κινεῖται συμψηφιστικά, με κριτήρια πολιτικά, ἀναζητώντας ἰσορροπίες και διευθετήσεις που ὑπερβαίνουν την αὐστηρὰ δικανική ἐφαρμογὴ των κανόνων του διεθνούς δικαίου που τοποθετοῦνται στη μεί-ζονα πρόταση του δικανικοῦ συλ-λογισμού. Ὁμως χωρὶς συμφωνία οριοθέτησης ἢ προσφυγῆς σε συν-διαλλαγὴ ἢ τελικά στη διεθνή δι-καίωσυν, δεν υπάρχει οριοθέτηση. Χωρὶς οριοθέτηση δεν υπάρχουν οι νομικῆς προϋποθέσεις για την πλήρη και ὀριστική ἄσκηση και ἀπόλαυση των σχετικῶν κυριαρχικῶν δικαιω-μάτων στην υφαλοκρηπίδα και στην ΑΟΖ. Ἀρα, πριν ἀπὸ την οριοθέτηση δεν υπάρχει ἓνα ενεργὸ κυριαρχικό δικαίωμα που ἐνδέχεται να περιο-ρισθεῖ. Υπάρχει ἓνα ἐν δυνάμει κυ-ριαρχικὸ δικαίωμα, η πλήρης ἐνεργ-ποίηση του οὐοῖου προϋποθέτει οριοθέτηση, η δε μακρὰ ἀναμονή για την πλήρη ἄσκηση του μπορεί να ὁδηγήσει στην ἀπαξίωση του υλικού του ἀντικειμένου λόγω της σταδιακῆς μείωσης της σημασίας των ορυκτῶν καυσίμων.

Ο κ. Εὐάγγελος Βενιζέλος είναι πρῶην ἀντιπρόεδρος της κυβέρνησης και υπουργὸς Ἐξωτερικῶν, πρῶην υπουργὸς Ἐθνικῆς Ἀμυνας.

Ποιος είναι ο αντισυστημικός;

Της **ΕΛΕΝΗΣ ΞΕΝΟΥ**

Μένω ένα βήμα πίσω από τον οχετό αντι-παράθεσης και φανατισμού που έχουν προκαλέσει τα έργα τέχνης του εκπαιδευτικού-εικαστικού κ. Γαβριήλ. Ένα οχετό που έρχεται να υπογραμμίσει πως ακόμα κι αν η πρόθεση του κ. Γαβριήλ ήταν ο προβληματισμός για τα κακώς έχοντα, δυστυχώς κατάφερε το αντίθετο. Κανέναν ουσιαστικό προβληματισμό δεν είδα να κυκλοφορεί, παρά μόνο μια έξαρση οπαδικών εκδηλώσεων (υπέρ ή κατά), οι οποίες φέρνουν στην επιφάνεια όλες τις παθογένειες του συστήματος καθώς και τη νοοτροπία που συντηρεί τις εν λόγω παθογένειες. Προφανώς και δεν είναι διαπραγματεύσιμη η ελευθερία της έκφρασης, όπως δεν είναι και το δικαίωμα του καθενός να κρίνει ένα έργο τέχνης. Ας μην ξεδουλεύουμε στην υπογράμμιση των αυτονόητων. Κι αν κάποιος σπεύσουν να ισχυριστούν ότι δεν είναι αυτονόητα από τη στιγμή που το Υπουργείο Παιδείας διατάζει πειθαρχική έρευνα και ο προκαθήμενος της Εκκλησίας απαξιώνει τον εν λόγω εκπαιδευτικό, τότε λυπούμαι να παρατηρήσω πως αυτή ήταν εδώ και χρόνια η νοοτροπία του συγκεκριμένου Υπουργείου με την ανοχή και συνενοχή των εκάστοτε κυβερνώντων, οι οποίοι μη θέλοντας να επωμιστούν το πολιτικό κόστος διαχωρισμού κράτους και εκκλησίας προτίμησαν μια παιδεία αποσιώπησης της αλήθειας και παραχάραξης των αξιών γιατί έτσι τους συνέφερε. Όσο δε για τον προκαθήμενο απαξιώ καν να σχολιάσω γιατί είναι γνωστό τοis πάσι τι πραγματικά προσβέυει. Είναι βολικό, λοιπόν, να τοποθετηθούμε με ένα υπέρ ή ένα κατά συμβάλλοντας στον γενικό χαμό και με λάβαρο τη σημαία της ελευθερίας της έκφρασης να ξεπερδεύουμε όσο πιο απλοϊκά και επιδερμικά γίνεται με την ανάγνωση των γεγονότων. Το μη βολικό είναι να μείνουμε ένα βήμα πίσω και να διερωτηθούμε αν αυτό το μένος που έχει ξεσκωθεί και οδηγεί σε διαχωρισμούς για «φασίστες» και «προοδευτικούς» ξεθάβοντας τις χρόνιες μας αγκυλώσεις χωρίς όμως να οδηγεί σε καμία ουσιαστική ανατροπή της αποσιώπησης αληθειών (ένθεν και ένθεν) ούτε και της παραχάραξης αξιών, τελικά όχι μόνο στον ελεύθερο του χρόνο σπεύδει να «βγάλει εκπαιδευτικού-εικαστικού ως αντισυστημική, όσο κι αν ο ίδιος ισχυρίζεται πως «με τα έργα του βγάζει τη γλώσσα του δικτικού στις φαύλες δυνάμεις του συστήματος». Πόσο μάλλον όταν λέει πως η προσωπική του ενασχόληση (που γίνεται στον ελεύθερο του χρόνο) δεν έχει καμία σχέση με το έργο που επιτελεί στο σχολείο. Και ευλόγως ένας νηφάλιος νους διερωτάται. Πόσο αντισυστημικός μπορεί να είναι ένας δημιουργός ο οποίος ανήκει στο σύστημα, πληρώνεται από το σύστημα, ανέχεται το σύστημα και μόνο στον ελεύθερο του χρόνο σπεύδει να «βγάλει εκπαιδευτικού-εικαστικού ως αντισυστημική, όσο κι αν ο ίδιος ισχυρίζεται πως «με τα έργα του βγάζει τη γλώσσα του δικτικού στις φαύλες δυνάμεις του συστήματος». Πόσο μάλλον όταν λέει πως η προσωπική του ενασχόληση (που γίνεται στον ελεύθερο του χρόνο) δεν έχει καμία σχέση με το έργο που επιτελεί στο σχολείο. Και ευλόγως ένας νηφάλιος νους διερωτάται. Πόσο αντισυστημικός μπορεί να είναι ένας δημιουργός ο οποίος ανήκει στο σύστημα, πληρώνεται από το σύστημα, ανέχεται το σύστημα και μόνο στον ελεύθερο του χρόνο σπεύδει να «βγάλει εκπαιδευτικού-εικαστικού ως αντισυστημική, όσο κι αν ο ίδιος ισχυρίζεται πως «με τα έργα του βγάζει τη γλώσσα του δικτικού στις φαύλες δυνάμεις του συστήματος».

elenixenou11@gmail.com

Εργαζόμενοι σε πολιτιστικές επιχειρήσεις από είκοσι διαφορετικές πόλεις διαμαρτύρονται και ζητούν από την ισπανική κυβέρνηση να επιτρέψει τις καλλιτεχνικές εκδηλώσεις.

Η αλυσίδα της συγκάλυψης

Της **ΜΑΡΙΝΑΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ**

Λίγες μέρες μετά τα δημοσιεύματα του Al Jazeera και του υβριδικού πολέμου τον οποίο δεχόμασταν, η τριμελής επιτροπή που είχε συσταθεί για να ελέγξει 26 περιπτώσεις πολιτογραφήσεων παρέδωσε στον υπουργό Εσωτερικών Νίκο Νουρή ένα πολυσέλιδο πόρισμα με τα ευρήματα, τα συμπεράσματα και τις εισηγήσεις της. Είχε συσταθεί τον περασμένο Νοέμβριο, όταν δημοσιεύματα έκαιγαν την κυβέρνηση για καταχρήσεις στο επενδυτικό πρόγραμμα, για παροχή της κυπριακής υπηκοότητας σε καταζητούμενους από την Interpol, ακόμη και δικτάτορες από την Καμπότζη.

Το όλο ζήτημα βεβαίως θα μπορούσε να κλείσει πριν να φτάσουμε στα δημοσιεύματα εκείνου του φθινοπώρου, ίσως δικαστικά αλλά σίγουρα λιγότερο οδυνηρά. Λιγότερο οδυνηρά δεδομένου ότι έφτασε ένα κράτος, να γίνει διεθνώς περιγέλω με τις φωτογραφίες του Μαχισιανού καταζητούμενου Τζο Λόου να συνδέονται άρρηκτα με το κυπριακό διαβατήριο για να λάβουμε μέτρα. Ίσως λοιπόν να έκλεινε ανώδυνα το όλο ζήτημα, αν ο πρόεδρος αντί να βλέπει καιρό πριν, στοχοποίησε της Ε.Ε. και σκοπιμότητες των «ανταγωνιστών», άνοιξε έρευνα για το κυπριακό επενδυτικό πρόγραμμα και το έβαζε σε αυστηρό πλαίσιο.

Η οργή, όμως, της κοινής γνώμης και το σενάριο λήψης μέτρων από την Ε.Ε., μετά τα δημοσιεύματα ανάγκασαν την κυβέρνηση να προχωρήσει σε αλλαγές αλλά και να διορίσει την εν λόγω τριμελή επιτροπή. Το πόρισμα ετοιμάστηκε, δόθηκε και πλέον το ερώτημα είναι αν όλο αυτό αποτελεί ακόμα μία έρευνα που θα μείνει στο συρτάρι.

Η «Κ» αποκάλυψε μέρος του πολυσέλιδου πορίσματος την περασμένη εβδομάδα. Ψευδείς παραστάσεις, ελλιπή στοιχεία των επενδυτών στις αιτήσεις, ασκοιμένοι δικηγόροι που υπέγραψαν ουσιαστικές επενδύσεις, επενδυτές που ενώ έλειπαν από τη χώρα, με μαγικό τρόπο κατέφεραν παράλληλα να υπογράψουν ένορκο δήλωμα στα κυπριακά δικαστήρια και επενδυτές με πλαστά διαβατήρια είναι λίγα από τα παραδείγματα που παρουσιάζονται στο πόρισμα. Λίγοι, αλλά συγκεκριμένοι πάροχοι υπηρεσιών που για να πλουτίσουν δεν δίστασαν να βάλουν το όνομα της χώρας σε κίνδυνο, τραπεζικά ιδρύματα που φέρεται να μην έλεγχαν την προέλευση των χρημάτων που κατατίθεντο στους λογαριασμούς επενδυτών βάσει του AML και περιέργως διαδορμές χρημάτων παρουσιάζονται επίσης στο πόρισμα. Σοβαρές διαφαίνονται και οι ευθύνες των υπουργείων. Ένα Υπουργείο

Εσωτερικών όπου τρεις λειτουργοί επέβλεπαν ένα πρόγραμμα πάνω στο οποίο κατά τα άλλα βασίζονταν η κυπριακή οικονομία. Αυτό από μόνο του καταδεικνύει πως η κυβέρνηση δεν ήθελε να υπάρξει στην ουσία ενδελεχής έλεγχος στο όλο πρόγραμμα. Και ένα Υπουργείο Οικονομικών που μετά το 2013 θα έπρεπε να φροντίσει να ελέγξει τη νέα φούσκα ακινήτων που δημιουργείτο, με τους επενδυτές να καταβάλλουν στις πλείστες περιπτώσεις πέραν του 200% της πραγματικής αξίας των επενδύσεων.

Ευθύνες αποδίδονται και στο Υπουργικό Συμβούλιο. Γιατί, αν ένα άτομο είχε λευκό ποινικό μητρώο, δεν επηρεαζόταν η απόφασή του, ούτε με ενδεχόμενα αρνητικά δημοσιεύματα εις βάρος του, ούτε λάμβανε υπόψη αν προερχόταν από χώρες υψηλού κινδύνου. Όλα αυτά βεβαίως θα μπορούσαν να αποτελούν ιστορίες για να θυμίσουμε. Δεδομένου ότι το πόρισμα θα αξιοποιηθεί και θα αποδοθούν ευθύνες εκεί που πρέπει. Επί του παρόντος η Γενική Εισαγγελία αποφεύγει να πει πώς θα τύχει χειρισμού το πόρισμα Καλογάρου, ενώ το Υπουργείο Εσωτερικών ανεπίσημα υπογραμμίζει πως όλες οι περιπτώσεις θα επανεξεταστούν από την τετραμελή επιτροπή που διόρισε ο γενικός εισαγγελέας και της οποίας προεδρείει ο Μύρων Νικολάτος, τις γνωστές υπόθεσης με τα αξιόγραφα. Εμείς δεν θέλουμε να πιστέψουμε πως αυτό το πόρισμα θα μπει στο συρτάρι. Δεν θέλουμε να διανοηθούμε πως μία νέα επιτροπή θα ξεκινήσει από την αρχή, ξεδύνοντας επιπλέον χρήμα αλλά κυρίως επιπλέον χρόνο μέχρι να ξεχάσουμε το κεφάλαιο των πολιτογραφήσεων.

Και δεν το λέμε γιατί θέλουμε να στηθούν λαϊκά δικαστήρια. Αλλά γιατί μόνο μέσω της απόδοσης ευθυνών θα καταφέρει αυτό το κράτος να γίνει επιτέλους κανονικό. Ιδιαίτερα όταν η Κομισιόν προειδοποιεί ότι απειλείται το κράτος δικαίου. Κάποιοι θα πρέπει να πληρώσουν για το κακό όνομα που έχει αποκτήσει η χώρα. Και αυτό θα πρέπει να το επιδιώξουν όλοι εκείνοι οι πάροχοι υπηρεσιών που εξαιτίας λίγων επιπλέον έχουν στοχοποιηθεί. Θα πρέπει όμως να το επιδιώξουν πρώτα και κύρια τα μέλη του Υπουργικού Συμβουλίου, εκ των οποίων κάποιοι εμπλέκονταν στο παρελθόν με το επενδυτικό πρόγραμμα πολυτογραφήσεων. Μαζί τους κι εμείς ως ΜΜΕ. Γιατί αν και αυτό ξεχαστεί δεν θα αποτελούμε σιδηρή άλλο εκτός από ένα ακόμα κρίκο στην αλυσίδα της συγκάλυψης. Ίσως και συνένοχοι στην επόμενη συμφορά που θα μας βρει.

economidoum@kathimerini.com.cy

Οικονομία και εθνική ασφάλεια

Του **ΚΑΡΗ ΓΕΩΡΓΙΑΔΗ**

Με την εισβολή του 1974 και την κατοχή του βόρειου τμήματος της Κύπρου, η Τουρκία θεωρούσε ότι πετύχαινε έναν βασικό στρατηγικό της στόχο: την πολιτική, στρατιωτική αλλά και οικονομική αποδυνάμωση των Ελλήνων της Κύπρου. Με αυτό τον τρόπο θα αποστέρουσε κάθε δυνατότητα ενάσκησης αυτόνομης εξωτερικής πολιτικής, θα απέτρεπε το ενδεχόμενο παρουσίας υπολογίσιμης ελληνικής στρατιωτικής δύναμης στο νότιο υπογάστριό της και θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει την Κύπρο ως πλεονέκτημα στην ευρύτερη αντιπαράθεση με την Ελλάδα.

Η εκτίμηση ότι μετά την εισβολή θα ακολουθούσε η οικονομική μας αποδυνάμωση δεν ήταν αβάσιμη. Το 70% των παραγωγικών πόρων της Κύπρου βρίσκονταν πράγματι στο κατεχόμενο μέρος του νησιού. Στη βάση αυτού του δεδομένου, το Διεθνές Ινστιτούτο Στρατηγικών Μελετών, στην έγκριτη «Στρατηγική Ανασκόπηση» του για το 1974, προέβαινε στην εκτίμηση ότι «η μακροπρόθεσμη οικονομική βιωσιμότητα του ελληνικού τομέα της Κύπρου τίθεται εν αμφιβόλω».

Όμως η Κύπρος δεν κατέρρευσε οικονομικά. Κάποιες ευνοϊκές περιφερειακές συγκυρίες αλλά κυρίως η ανθεκτικότητα και η σκληρή δουλειά των Κυπρίων οδήγησαν στην ανοικοδόμηση και στην οικονομική ανάπτυξη. Το γεγονός αυτό ήταν καθοριστικό. Ακόρωσε, σε ένα σημαντικό βαθμό, τους τουρκικούς σχεδιασμούς και δημιούργησε προοπτική επιβίωσης και προόδου για τον κυπριακό ελληνισμό.

Αυτό αναδεικνύεται ξεκάθαρα από το γεγονός της ένταξης της Κύπρου στην Ε.Ε. Είναι η ευρωπαϊκή μας συμμετοχή που διασφαλίζει, περισσότερο από κάθε άλλο, την κρατική μας υπόσταση, την εθνική μας ασφάλεια και παρεμβάλλεται στους τουρκικούς σχεδιασμούς. Ήταν όμως η οικονομία που επέτρεψε στην Κυπριακή Δημοκρατία να υιοθετήσει το ευρωπαϊκό κεκτημένο, να εκπληρώσει τα σχετικά κριτήρια και να καταστήσει εφικτή την ένταξη. Όσο αποτελεσματικοί και να ήταν οι χειρισμοί του προέδρου Κληρίδη και της ομάδας που τον πλαισίωσε, όσο αποφασιστική και να ήταν η εμπλοκή και η στήριξη της τότε ελληνικής κυβέρνησης, η Κύπρος δεν θα είχε την ευκαιρία να διεκδικήσει την ένταξη της στη Ε.Ε. εάν δεν διέθετε το αναγκαίο οικονομικό υπόβαθρο και τις δυνάμεις να σύγκρουσε οικονομικά.

Έχω την άποψη ότι η ισχυρή οικονομία πρέπει να είναι και σήμερα η βάση της στρατηγικής του ελληνισμού για την ανάσχεση της Τουρκικής επιθετικότητας. Λαμβάνοντας υπόψη ότι η σύντομη, ειρηνική, επίλυση του συνόλου των διαφορών μας με την Τουρκία, όσο και εάν είναι επιθυμητή, όσο και εάν την επιδιώκουμε, δεν είναι αυτή τη στιγμή πιθανή. Αντιθέτως η Τουρκία επιδιώκει να κυριαρχήσει στην περιοχή προβάλλοντας την στρατιωτική της ισχύ, χωρίς καν να χρειαστεί να πολεμήσει- win by fight instead of fight. Απέναντι σε αυτά τα δεδομένα η ισχυρή οικονομία είναι απόλυτα συνυφασμένη με την εθνική ασφάλεια.

Πρώτα απ' όλα, το πολιτικό και διπλωματικό εκτόπισμα στο σύγχρονο κόσμο εξαρτάται από το οικονομικό εκτόπισμα. Η βαρύτητα και η επιρροή ενός κράτους, ειδικά στους κύκλους της ΕΕ, εξαρτάται σε μεγάλο βαθμό από την οικονομική του ευρωστία. Αντιθέτως, μια χώρα που βρίσκεται σε οικονομικά αδιέξοδα, που βρίσκεται εγκλωβισμένη σε Μνημόνια και που χρειάζεται την στήριξη των εταίρων της, δεν μπορεί να αναμένει ότι θα διαθέτει την απαιτούμενη επιρροή και ότι θα καταφέρει να δημιουργήσει το πλέγμα συμμαχιών που επιβάλλει η εθνική αυτορρηκτική στρατηγική. Ούτε όμως θα είναι σε θέση ο ελληνισμός να επενδύσει στις ένοπλες δυνάμεις όταν δεν έχει το απαιτούμενο οικονομικό εκτόπισμα. Η εθνική ασφάλεια προφανώς δεν εξασφαλίζεται με τις ρητορικές εξάρσεις, ούτε με τα άδεια ταμεία. Εξασφαλίζεται μόνο όταν υπάρχουν οικονομικές δυνατότητες. Έχοντας μάλιστα υπόψη ότι η στρατιωτική υπεροχή στις μέρες μας δεν εξασφαλίζεται τόσο με τον όγκο των ενόπλων δυνάμεων, όσο με την τεχνολογική τους επάρκεια. Αυτό πρέπει να επιδιώξει η Ελλάδα και η Κύπρος. Έτσι θα μπορούσαμε να συγκρατήσουμε τις τουρκικές πιέσεις και να προκαλέσουμε μεταβολή των δεδομένων που θα οδηγήσουν, τελικά, την Τουρκία στον δρόμο της συνεννόησης. Η οικονομία, όπως έχω αναφέρει ξανά, αποκτά μια εθνική διάσταση.

Ο κ. Κάρης Γεωργιάδης είναι αναπληρωτής πρόεδρος του ΔΗΕΥ.

Στρατιώτες επώνυμων γονιών

Του **ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΑΠΑΡΗ**

Το παρόνομο και η οργή ξεχείλισαν σε ήρωα του πολέμου του 1974, ακούγοντας τον υπουργό Άμυνας Χάρηλαμπο Πετρίδη να μιλά για την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου να αναστείλει τη στράτευση των παιδιών, οι οποίοι θα σπουδάζουν στη Βρετανία. Ο ταπεινός βιοπαλαιστής στον καφενέ άνοιξε ίσως για πρώτη φορά το στόμα του και μίλησε για την προσωπική του περιπέτεια, η οποία τον συνοδεύει τα βράδια μέχρι και σήμερα. Φαντάζομαι τότε, τραυματίστηκε σε φυλάκιο της πρόσνης γραμμής της Λευκωσίας, λίγες μέρες μετά την πρώτη εισβολή. Για καλή του τύχη, είχε δίπλα του καλούς συμπολεμιστές, οι οποίοι με αυτοθυσία τον μετέφεραν στο Νοσοκομείο Λευκωσίας. Ο «Πάοτς» του του έδωσε χρόνια, όπως συνήθιζε να λέει και σε μερικές βδομάδες κατάφερε να βγει από το Νοσοκομείο. Δεν πήγε όμως σπίτι του, αλλά πώς στο στρατόπεδο για να συνεχίσει τη θητεία και συνολικά να υπηρετήσει τρία χρόνια. Τις ίδιες μέρες, τα παιδιά του τάδε και του τάδε επώνυμου,

οι οποίοι ούτε που αντίκρυσαν Τούρκο στρατιώτη, έλεγε με βουρκωμένα τα μάτια, γέμισαν τις βαλίτσες τους με λίρες και πήραν το πλοίο για τον Πειραιά και από εκεί στα πέρατα της γης, τάχα για να σπουδάσουν. Όπως έγραψε και ο Αντρέας Παράσχος, «επώνυμου πατρός ουδείς» καταγράφοντας την τραγωδία των αγνοουμένων, οι οποίοι προδοήθηκαν και από τους υπερπατριώτες.

Οι μέρες είναι πονηρές και θυμίζουν την ανακατασούρα πριν από την εισβολή του 1974, έλεγε στον καφενέ, άλλος βετεράνος του πολέμου. Και τότε εμείς φοβόμαστε για την εισβολή της Τουρκίας, αφού συνεχώς κάναμε ασκήσεις στον Πενταδάκτυλο, με σενάρια αντιμετώπισης μιας εισβολής. Στην Ελλάδα, ο στρατός βρίσκεται εις και μίνες σε κατάσταση εγρήγορσης, ενώ η περιρρέουσα ατμόσφαιρα στα κυπριακά στρατόπεδα, δεν διαφέρει και πολύ. Ο φόβος των αξιωματικών, ο οποίος μεταδίδεται εμμέσως και στους φαντάρους, δεν είναι αμελέτητος, έστω και αν καμουφλάρεται πίσω από τελετές και πανηγύρια. Ελπίζουμε να μην φθάσουμε σε καταστάσεις, όπως τις πρώτες μέρες του κο-

ρωναϊού, όπου το ιατρικό και παραϊατρικό προσωπικό του Νοσοκομείου Αναφοράς στο Παράλιμνι, χρειάστηκε ψυχολόγους και άλλους ειδικούς, για να μπορέσουν να αντιμετωπίσουν την κατάσταση. Η κουβέντα συνεχίστηκε επί διαφόρων τραγικών περιστατικών του πολέμου, για να καταλήξουν οι «παντογνώστες» του καφενέ, ότι οι επώνυμοι βρήκαν πάλι τον τρόπο να διώξουν τα «κοπελλούδκια» τους, όπως έκαναν και το 1974.

Η ιστορία με την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου είναι από μόνη της τραγελαφική, αφού αποκάλυψε για ακόμη μία φορά, ότι άλλα δεν οι ταγοί και άλλα κάνουν. Εδώ και μήνες επέμεναν υπουργοί, ότι δεν πρόκειται να δοθεί αναστολή για τους φοιτητές της Βρετανίας και ξαφνικά αποκάλυψε ότι κάποιοι ήξεραν κάτι παραπάνω από τους Υπουργούς και προχώρησαν σε αιτήσεις στα Πανεπιστήμια. Μετά την ξαφνική κυβερνητική απόφαση, αποκάλυφθηκαν τα άλλα κόλπα των ατζέντηδων, οι οποίοι προτείνουν εγγραφή των παιδιών σε δευτεροκλάσδα και αμφιβόλου αξίας Πανεπιστήμια της Βρετανίας –υπάρχουν και αυτά- για να

γλιτώσουν τα παιδιά την θητεία στην Εθνική Φρουρά. Το χειρότερο από όλα, ήταν η προσπάθεια μετακύλησης της ευθύνης από τον υπουργό Άμυνας στους βουλευτές, για δόθεν θυματοποίηση των παιδιών, αφού θα κληθούν οι γονείς να βάλουν πιο βαθιά το χέρι στην τσέπη. Οι φοιτητές οι οποίοι επιλέγουν τη Βρετανία είναι κατά κανόνα παιδιά πανάκριβον ξενόγλωσσων ιδιωτικών σχολείων, οι γονείς των οποίων είναι «ματωμένοι».

Περίεργο είναι και το γεγονός ότι εδώ και χρόνια οι γονείς των παιδιών σε ξενόγλωσσα σχολεία, πάλευαν για να μπορούν να σπουδάσουν τα παιδιά τους σε ξενόγλωσσους κλάδους, στο Πανεπιστήμιο Κύπρου, αφού δεν γνώριζαν καλά ελληνικά. Και το πέτυχαν. Εδώ και μήνες πολλοί φοιτητές από τη Βρετανία ζητούσαν να μεταγραφούν σε κυπριακά Πανεπιστήμια, λόγω κορωνοϊού. Και το πέτυχαν. Τώρα, γιατί άραγε κόπτονται για τα ακριβά δίδακτρα, όταν πολλές άλλες ευρωπαϊκές χώρες, προσφέρουν υψηλότερου επιπέδου πανεπιστημιακή μόρφωση και με ελάχιστα, έως και μηδενικά δίδακτρα. Το κυπριακό ιδιωτικό πανεπιστήμιο διαφημίζουν

ότι είναι στα καλύτερα του κόσμου και ότι διαθέτουν παραρτήματα ξακουστών πανεπιστημίων στο Λονδίνο. Γιατί άραγε δεν αποτελούν την πρώτη επιλογή των νέων φοιτητών, όταν μάλιστα είναι πολύ πιο φθηνά τα δίδακτρα. Σε επίπεδο πρώτου πτυχίου τα πράγματα είναι πολύ πιο απλά. Τώρα αν σε μεταπτυχιακό επίπεδο χρειάζεται ένας νέος να μεταβεί σε μεγάλα πανεπιστήμια, τότε τα δεδομένα είναι πολύ διαφορετικά. Και γιατί όχι το κράτος να στηρίξει οικονομικά τα «δυνατά μυαλά», τα οποία σπανίζουν διεθνώς και αποφέρουν τεράστια «κέρδη» σε κράτη και λαούς. Πέρα από όλα αυτά, δεν πρέπει να ξεχνά κανείς ότι «άνθρωπος, ωσει χόρτος αι ημέραι αυτού, ωσει άνθος του αγρού, ούτος εξανθασει...» όπως έγραψε στους περιφημους ψαλμούς ο να βασιλιάς Δαβίδ. Δηλαδή αστραπή η ζωή του ανθρώπου, όπως είπε και ο Νίκος Καζαντζάκης. Και η θεία δίκη δεν ξεχωρίζει επώνυμους και ανώνυμους και φέρνει την πραγματική ισότητα μεταξύ όλων των ανθρώπων.

kaparispan@yahoo.gr

*Επιστρέφοντας
από τον «πλουν
κατά τοιχαρχίες»*

Του **ΑΛΕΞΗ ΠΑΠΑΧΕΛΑ**

Μερικές φορές είναι καλό να βάζεις τη γνώμη σου στην άκρη και να αφήνεις τους πραγματικούς πρωταγωνιστές και ήρωες να μιλήν. Εμείς γράφουμε και μιλάμε, εκείνοι κάνουν το καθήκον τους κάθε μέρα, κάθε βράδυ μέσα σε πολύ αντίξοες συνθήκες.

«Η βεβαιότητα ότι
τα νερά τούτα
δικά μας είναι και
θα μείνουν επιβεβαι-
ώθηκε από τη στάση
σας [...] Κρατήστε
τις σημειώσεις
των ημερολογίων σας
εύκαιρες. Όταν χρει-
αστεί, τώρα ξέρετε
ότι γίνεται. Και
θα χρειαστεί».

Πριν από λίγες ημέρες, τα πολεμικά σκάφη του Στόλου επεστρεψαν στις βάσεις τους. Το έκαναν αφού πέρασαν δύο μήνες σε συνθήκες που ήταν ό,τι πιο κοντινό σε έναν πραγματικό πόλεμο. Αυτό που στο Ναυτικό ονομάζουν

Περίοδος
ανάπαυλας

Του **ΚΩΣΤΑ ΙΟΡΔΑΝΙΔΗ**

Η επίδειξη στρατιωτικής ισχύος Ελλάδος και Τουρκίας των τελευταίων εβδομάδων έδωσε τη δυνατότητα στις κυβερνήσεις των δύο χωρών να πείσουν τους πολίτες τους για την επάρκεια και ετοιμότητα των Ενόπλων Δυνάμεών τους.

Υπήρξε ασφαλώς καταπόνηση στρατιωτικού υλικού και ανθρώπινου δυναμικού, αλλά όχι απώλειες. Με όρους ποδοσφαιρικούς το αποτέλεσμα υπήρξε ισόπαλο, με την Αθήνα και την Αγκυρα να διατηρούν δικαίωμα ιδίας αξιολογήσεως της αντιπαράθεσης.

Τα δύσκολα αρχίζουν τώρα, εάν υποθέσουμε ότι δεν θα υπάρ-

*Εάν η πρόθεση
της Τουρκίας
είναι να ενεργήσει
στρατιωτικώς
σε κάποια φάση,
δεν θα αναμείνει
την αγορά και ένταξη
των γαλλικών μαχητι-
κών στην Πολεμική
μας Αεροπορία.*

Ξει ταχεία υποτροπή και νέα κρίση σε στρατιωτικό επίπεδο. Οι «αναίμακτες» διπλωματικές διαπραγματεύσεις –όταν και εάν αρχίσουν– θα έχουν ως στόχο συμφωνία, με την οποία θα εξασφαλιζεται στην Τουρκία δικαίωμα εκμεταλλεύσεως ενεργειακών κοιτασμάτων στο Αιγαίο, διά της μειώσεως της επίδρασης του Καστελλόριζου και άλλων νήσων.

Θα ήταν εξαιρετικά οδυνηρό για όποια ελληνική κυβέρνηση, να αναλάβει το πολιτικό κόστος μιας ρυθμίσεως της μορφής αυτής. Γι' αυτό και ο πρωθυπουργός Κυριάκος Μητσοτάκης προτείνει παραπομπή της διαφοράς στο Διεθνές Δικαστήριο της Χάγης σε περίπτωση που δεν επιέλθει συμφωνία σε διμερές επίπεδο – πράγμα που θεωρεί άλλωστε βέβαιο.

«πλουν κατά τοιχαρχίης», το οποίο σημαίνει ότι όλοι, από τον κυβερνήτη μέχρι τον τελευταίο ναύτη, είναι συνεχώς σε θέση μάχης. Ένα λεπτό μπορεί να κάνει τη διαφορά.

Τα πληρώματα έλαβαν αυτό το τηλεγράφημα από τον αρχηγό Στόλου, αντιναύαρχο Λυμπέρνη.

«Καλή επιστροφή. Αναγνωρίζω ότι χρόνος πιθανής ώρας κατά-
πλου πάντα υπολείπεται προσ-
δοκιών. Επαναπλέεται τα από-
νερα των πλοίων σας κουβαλών
σε φίλιες και άξενες ακτές τη θέ-
ληση, την ικανότητα, το πείσμα
και την αγάπη σας για την πατρι-
δα.

Η καθολική αναγνώριση και ο σεβασμός στο έργο σας και σε εσάς πολύτιμο αν και ελάχιστο αντιδωρο. Η βεβαιότητα ότι τα νερά τούτα δικά μας είναι και θα μείνουν επιβεβαιώθηκε από τη στάση σας. Τώρα είναι η ώρα των υπολοίπων να την ενισχύσουν.

Είμαι περήφανος για όλους σας. Αφιερώστε χρόνο σε αυτούς που τους λείψατε. Συμμαζέψτε τα πλοία σας. Ξεκουραστείτε.

Κρατήστε τις σημειώσεις των ημερολογίων σας εύκαιρες. Όταν χρειαστεί, τώρα ξέρετε ότι γίνεται. Και θα χρειαστεί».

Δεν νομίζω ότι χρειάζεται να προσθέσω κάτι άλλο. Για να πετύχεις την ειρήνη, χρειάζεσαι σύνεση και αποφασιστικότητα.

Ως προς το θέμα αυτό ο κ. Μνυστοράκης δεν καινοτομεί, καθώς όλες οι κυβερνήσεις της μεταπολίτευσης προκρίνουν την τελική παραπομπή της διαφοράς στη Χάγη. Διότι διά του τρόπου αυτού η αναίρεση παγίων θέσεων της Ελλάδος, θα γίνει με απόφαση Διεθνούς Δικαστηρίου, και η χώρα μας θα την αποδεχθεί, σεβόμενη τη διεθνή έννομη τάξη.

Αποδοχή πλαισίου διαπραγματεύσεως το οποίο προσδιόρισε ο κ. Μητσοτάκης δεν πρόκειται να υπάρξει από την Τουρκία, που στην περίπτωση προσφυγής στη Χάγη θα επιμείνει να περιληφθεί τουλάχιστον η αποστρατιωτικοποίηση των νήσων που βρίσκονται στο Ανατολικό Αιγαίο.

Κατά συνέπεια και στην παρούσα φάση, η έναρξη διαπραγματεύσεων Ελλάδας και Τουρκίας διδει τη δυνατότητα απλώς στην καγκελάριο Αγκελ Μέρκελ να προχωρήσει σε επαναπροσδιορισμό των σχέσεων Τουρκίας και Ε.Ε., να απομακρύνει το θέμα επιβολής κυρώσεων, έστω προσωρινών, και να ανακόψει ίσως την ορμή της αντιπαράθεσης του Γάλλου προέδρου Εμανουέλ Μακρόν με την Ανγκαρα.

Αλλά και πάλι η επιτυχία της κ. Μέρκελ δεν είναι εξασφαλισμένη, διότι ενώ προς τον παρόν υπάρχει διακοπή της τουρκικής δραστηριότητας στην περιοχή της Δωδεκανήσου, οι έκνομες ενέργειες της Αγκυρας ακαταπαύστως συνεχίζονται στην Κύπρο.

Αναμένεται με ενδιαφέρον, εάν ο πρόεδρος της Κυπριακής Δημοκρατίας Νίκος Αναστασιάδης διευκολύνει την «συνεννόηση» που δρομολογεί το Βερολίνο, με τη «συnergασία» –μάλλον προσχηματική– των Αθηνών και της Αγκυρας.

Ο κίνδυνος συγκρούσεως δεν
εξέλιξη. Οι διαπραγματεύσεις ε-
άν
αρχισουν δεν μπορεί να διαρκέ-
σουν επι' άπειρον. Εάν η πρόθεσις
της Τουρκίας είναι να ενεργήσει
στρατιωτικώς σε κάποια φάση -
όπως πιστεύουν ορισμένοι- δεν
θα αναμείνει την αγορά και ένταξη
των γαλλικών μαχητικών στην
Πολεμική μας Αεροπορία. Μια πε-
ρίοδο ανάπαυλας διανύουμε.

Πάγια τακτική της Τουρκίας είναι να πράττει όπως θέλει και μετά να καταγγέλλει τα θύματα ως υπεύθυνα για ό,τι ίδια έκανε. Παλιότερα, κατηγορούσε τα θύματα γενοκτονίας και πογκρόμ ως υπεύθυνα για τον θάνατό τους. Από το 1975 διατηρεί τη Στρατιά του Αιγαίου απέναντι από ελληνικά νησιά, ενώ Τούρκοι αξιωματούχοι και ο Τύπος επαναλαμβάνουν συνεχώς ότι κακώς αυτά τα νησιά είναι ελληνικά, απαιτώντας αναθεώρηση της Συνθήκης των Λωζάννης, και καταγγέλλουν τη «στρατιωτικοποίηση» των νησιών. Ενώ η Αγκυρα άνοιξε τον ασκό του Αιόλου, συμφωνώντας με την κυβέρνηση στην Τριπολί για τις ΑΟΖ Τουρκίας - Λιβύης, εξοργίστηκε όταν η Ελλάδα προέβλεψε συμφωνία με την Αίγυπτο. Αυτή ήταν, δήθεν, η αφορμή για να στείλει ερευνητικό πλοίο και στολίσκο του πολεμικού ναυτικού σε περιοχές της Ανατολικής Μεσογείου που θέλει να κατοχυρώσει ως δικές της.

Παρότι κινείται επιθετικά και συνεχώς εκτοξεύει απειλές, η Τουρκία παρουσιάζει τον εαυτό της ως θύμα της επιβουλής άλλων. Αυτό

Ξειδι πιδλό ότόκο: να συσπειρώνε τους Τούρκους πολίτες και να πολιτικά κόμματα μπροστά στην υπατιθέμενη απειλή: να δημιουργησάσφαιρα στη διεθνή σκηνή, ώςπνα επιχερήσει να κερδίσει κάτι από τη «διαπραγμάτευση» που απέλει. Πριν από δέκα ήμέρες, ο ανολυτής Νίκολας Ντάνφορθ, συνεργάτης του German Marshall Fund, σχολίασε στο Twitter: «Ο Ερντογάν κατάφερε να φέρει τους (σ.σ.: πολιτικούς) αντιπάλους του στη θέση να υποστηρίζουν την αντίδραση του εναντίον δυτικών προκλήσεων τις οποίες ο ίδιος προκάλεσε μέσω από πολιτικές που οι ίδιοι δεν στήριζαν». Την παρατήρηση αυτή σχολίασε Τούρκος συνάδελφός του από τον ίδιο οργανισμό: «Οι αντιπάλασκούρν κριτική στον Ερντογάν επειδή αποδυναμώνει την τουρκική διπλωματία, αλλά αυτό δεν σημαίνει αναγκαστικά ότι συμφωνούν με την παραβίαση όδων αυτοί θεωρούν τουρκικά δικαιώματα και συμφέροντα». Επιβεβαιώνοντας αυτές τις απόψεις, όταν το «Ορούς Ρέις» στρεψε στο λιμάνι πριν από λίγες ήμέρες, το κύριο κόμμα της αντιπολίτευσης (CHP) απαίτησε από την κυβέρνηση «να μην προβεί σε συμβιβασμούς στον δίκαιο αγώνα».

μας». Η θέση αυτή αποδεικνύει και πως πέτυχε ο Ερντογάν να προκαλέσει εθνικιστική φρενιτιδα (που όλοι θέλουν να καρπωθούν, ενώ λίγοι εναντιώνονται σε αυτήν), αλλά και πως στενεύουν τα περιθώρια κινήσών του εάν αναγκαστεί σε υποχώρηση.

Μέσα σε αυτό το κλίμα, είναι αξιοσημείωτη η ίδρυση ενός τμήματος της διεύθυνσης Προεδρικής Επικοινωνίας για την καταπολέμηση «ψυχολογικού πολέμου, προπαγάνδας και εκκροταριών παραπληροφόρησης εναντίον της Τουρκίας», όπως το περιγράφει η εφημερίδα της κυβερνήσεως. Στην Ελλάδα, γνωρίζοντας πόσο εξελιγμένη είναι ήδη η Τουρκία στον «ψυχολογικό πόλεμο, στην προπαγάνδα και στην παραπληροφόρηση» σε διεθνές επίπεδο (βλ. ανάλυσή μου στην «ΕΚ» στις 1 και 8 Σεπτεμβρίου), πρέπει να αναρωτηθούμε πού στοχεύει η ίδρυση: να πείσει τους Τούρκους πολίτες ότι συνεχίζονται οι άδικες επιθέσεις εναντίον τους και ότι η κυβέρνηση είναι άγρυπνος φρουρός για την προστασία τους; Μήπως πρόκειται για νέο όπλο εναντίον των ιδίων των Τούρκων πολιτών; Ή μήπως αναμείνονται νέες αποκαλύψεις για την τουρκική παρα-

πληροφόρηση, όπως τον περασμένο Ιούνιο, όταν το Twitter κατέβασε 7.400 λογαριασμούς που συνδέονταν με την τουρκική κυβέρνηση;

Όπως και να έχει, την ερχόμενη εβδομάδα οι υπουργοί Εξωτερικών της Ευρωπαϊκής Ένωσης και η Σύνοδος Κορυφής θα συζητήσουν εάν η συμπεριφορά της Τουρκίας εναντίον της Ελλάδας και της Κύπρου δικαιολογεί την επιβολή κυρώσεων. Ενώ ο Ερντογάν μετέτρεψε την Αγία Σοφία σε τζαμί, διακηρύττοντας ότι «ο πολιτισμός μας είναι πολιτισμός του κατακτητή!», ενώ ο ίδιος και υπουργοί του προβάλλουν συνεχώς τον πρόεδρο Μακρόν της Γαλλίας, ενώ η Τουρκία υπονομεύει τα δικαιώματα της Ελλάδας και της Κύπρου, η Αγκυρα απατά «αμεροληψία» από την Ε.Ε. και τις ΗΠΑ. Όταν οι απειλές δεν έχουν το θεμιτό αποτέλεσμα, η τουρκική κυβέρνηση επιστρατεύει κάθε μέσο και επιχείρημα για να ισορριστεί το δέχεται αόριστη επίθεση σε όλα τα μέτωπα – και σε αυτό το «ψυχολογικού πολέμου» και τις παραπληροφορήσεις. Έτσι, δεν ευθύνεται η ίδια για όποιο κακό αποτέλεσμα. Ο, τι και αν ισχυρίζεται ο Ερντογάν, όμως, οι τυχοδιωκτισμοί του επιδεινώνουν συνεχώς τη θέση της Τουρκίας.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ / Του ΧΡΗΣΤΟΥ ΓΙΑΝΝΑΡΑ

Πνιγμός η αναξιοκρατία

**Αναξιοκρατία στη στελέ-
κωση του κράτους ση-
μαίνει θελημένη συλλο-
γική αυτοχειρία.**

κήρυξη πολέμου. Φυσικά και απο-
κλείεται να υπάρξουν στη σημερινή
Ελλάδα κυρώσεις για οποιαδήποτε
έσθλα και την πιο ζημιόγιο, από-
φαση πρωθυπουργού. Να θυμηθεί-
με, πως αμνηστεύτηκε αυτοτόνο
η «νύχτα των Υμίλων». Με ποια γλώ-
ση «υπεραναπλήρωση» μειονεξία
χαρίστηκε το όνομα «Μακεδονία»
στους Σκοπιανούς. Πόσο επιδεικτι-
κά τωμάρο (από τον λαό) έμεινε το
έγκλημα επιβολής του μονοτονικού.
Για έναν ολιγόημερο πόλεμο και τη
ανάλλα κάποιων ακόμα νησών στη
Αιγαίο, ποιος θα ζητήσει ευθύνη
από ποιον; Ποιος να ζητήσει ευθύνη
για τον δραματικό εξευτελισμό το-
κράτους στη Μόρια της Λέσβου.
ποιος να τολμήσει το ερώτημα: εί-
μαστε κράτος-μέλος της Ε.Ε. ή μι-
υπηρεσία διευθέτησης των απορ-
ριμμάτων της;

Ζητούμενο είναι, και ήταν πάντοτε, ένας θεσμός που θα μπορούσε να ελέγχει πραγματικά τη διολίσθησή του κοινωνικού λειτουργήματος στην ταύτιση με το ιδιοτελές επάγγελμα. Ένας θεσμός να βρεθεί, που χωρίς να ασκεί εξουσία (και χωρίς να μετέχει σε διαδικασίες διεκδίκησης της εξουσίας) να κρίνει, να αξιολογεί και να ελέγχει τις κρίσιμες γι' την κοινωνία αποφάσεις της εξουσίας.

Μάλλον μια τέτοια ανάγκη γέννησε κάποτε σε αρκετές κοινωνίες τον θεσμό της Γερουσίας. Ποιον πολιτικό ρόλο (ευθύνες και αρμοδιότητες) έχει η Γερουσία στη λογική της δημοκρατίας; Είναι σώμα γνωμοδοτικό, αλλά οι γνωμοδοτήσεις του έχουν ισχύ υπέρτερη των κυβερνητικών αποφάσεων. Επομένως και τα κριτήρια επιλογής των γερουσιαστών πρέπει να είναι σαφώς και για όλους υπέρτερα της «λαϊκής εντολής» που διακρίνουνται οι βουλευτές. Τον βουλευτή τον επιλέγουν οι πολίτες με την προσδοκία να κάνει πράξη το πολιτικό πρόγραμμα του κόμματος στο οποίο ο υποψήφιος ανήκει. Τον δίνουν την ψήφο τους και σε συνάρτηση με την προσωπική του κατάρτιση, την ευφυΐα, το ήθος του, τη δημιουργικότητά του. Τα κριτήρια είναι άμεσα, πραγματικά, υποκείμενα σε εμπειρική επαλήθευση ή διάψευση. Τι περισσότερο πρέπει (και μπορεί) να διαθέτει ο γερουσιαστής;

Η λογική του θεομού της «Γερουσίας» διαφαίνεται στην «ακουστική εικόνα» που κομίζει η λέξη: Κάθε κοινωνία έχει ανάγκη από ηγέτες ευφυείς, επιπονητικούς, συνετούς, οξυδερκείς, αλλά έχει ανάγκη και από τη διορατικότητα που γεννάει η πείρα, την ανθρωπογνωσία που οικοδομείται με την αύξηση της ηλικίας, την αρετή της διορατικότητας που προκύπτει ανεπαίσθητος από τη μακρά εμπειρία. Είναι κατάρκτηση ελευθερίας ενός λαού να επενδύει την εμπιστοσύνη του σε ανδρώπους με νεανικό δυναμισμό, ενθουσιώδεις φιλοδοξίες, τολμηρά οράματα. Αλλά

και κατάκτηση ωριμότητας η αξιοποίηση της σοφίας των έμπειρων, της αρετής των διακεκριμένων, της νηφαλιότητας των αυτοκυριαρχημένων συνετών.

Το γνώρισμα κοινωνιών, που τις αναγνωρίζουμε «προηγμένες», είναι συνήθως η έκδηλη ευθυκρίσια του πληθυσμού – δείγμα όχι μόνο του επιπέδου καλλίεργειας, αλλά και του συλλογικού ήθους. Στο ελλαδικό κράτος, διακόσια χρόνια τώρα, η αξιοκρατία είναι μόνο ανέπικτο όραμα, σπανίως και αιτήμα. Φταίει ο μεσογειακός μας χαρακτήρας; Είναι κατάλοιπο συλλογικής ανασφάλειας; Ύστερα από τετρακόσια χρόνια τουρκοκρατίας; Επιβιώνει στους αιώνες το σύνδρομο της ενδόχλησης για την κοινή αναγνώριση του ζώντος τότε «δικαίου Αριστοτέλη»;

Πάντως, θεσμός Γερουσίας είναι εκ των πραγμάτων αδύνατο να υπάρξει, σε μια κοινωνία, όπου τα κριτήρια «αριστείας» είναι αυτονοητάς και αδιαμαρτυρώτως καταγραφόμενα. Αυτή η διαπίστωση χρειάζεται τεκμηρίωση. Να γνωρίζει ο πολίτης ποιοι βραβεύονται από το ελλαδικό κράτος, ποιοι παρασημοφορούνται, ποιοι και πώς αποκλείονται. Πώς λειτουργεί η αξιολόγηση ως παρωδία σε πάμπολλες επιλογές πανεπιστημιακών καθηγητών, κοσμητόρων, πρωτάνων, μελών της Ακαδημίας Αθηνών, επιτελικών θέσεων σε υπουργεία, στην εξωφρενικά χρυσαυγεμβόμηνι Δικαιοσύνη και στα πλουτοφόρα «πόστα» πολιτισμού. Μοιάζει παλαβό να εξηγήουμε τα πλεονεκτήματα της Γερουσίας με άθικτη την αναξιοκρατία.

Η μάχη δεν έχει κριθεί

Του ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΙΩΑΝΝΟΥ

Η **αυξητική** τάση που καταγράφουν τα κρούσματα του κορωνοϊού διεθνώς το τελευταίο διάστημα, επιβεβαιώνει τις ανησυχίες των επιστημόνων για έξαρση του ιού κατά τη φθινοπωρινή περίοδο και μας υπενθυμίζει ότι η λήξη του συναγερμού θα σημάνει μόνον όταν καρποφορήσει η τитάνια προσπάθεια παρασκευής του εμβολίου. Η απότομη έξαρση της πανδημίας σε αρκετές χώρες καταδεικνύει πόσο ευμετάβλητα είναι τα δεδομένα και πόσο γρήγορα μπορεί να επιδεινωθεί η επιδημιολογική εικόνα, όσο καλή και αν είναι.

Η κατάσταση στην Κύπρο παραμένει σε ικανοποιητικά επίπεδα και ενδεχομένως να είναι εξαιρετική σε σύγκριση με άλλες χώρες. Δυστυχώς όμως το μόνο σίγουρο που μας έχει διδάξει αυτός ο αόρατος εχθρός είναι ότι δεν επιτρέπει τον εφησυχασμό. Αντιθέτως, όπως γνωρίζουμε πολύ καλά, εκμεταλλεύεται τη χαλάρωση και εξαπλώνεται με αστραπιαία ταχύτητα εκεί όπου τα μέτρα προστασίας είναι ανεπαρκή και η τήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων ελλειμματική. Η στρατηγική μας για την αντιμετώπιση του κορωνοϊού έχει αποδειχθεί αποτελεσματική και αυτός είναι ο λόγος για τον οποίο υποθετείται από αρκετές άλλες χώρες. Η προσπάθειά μας στηρίζεται στους εξής πυλώνες: Εντοπισμός και περιορισμός των κρουσμάτων, σχολαστική ικνηλάτηση για ανακοπή εξάπλωσης του ιού, συνεχείς έλεγχοι στην κοινότητα και στις πύλες εισόδου και τήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων. Οι δραστηριοί περιορισμοί που υποκρέωθηκαμε να επιβάλουμε στο πρώτο κύμα της πανδημίας έχουν αρθεί και τα περιοριστικά μέτρα που παραμένουν στόχο έχουν τη διατήρηση της πολύ καλής επιδημιολογικής εικόνας, την οποία επιτύχαμε μαζί μετά από επώδυνες στερήσεις.

Η επιστροφή των μαθητών στα σχολεία και χιλιάδων επαγγελματιών στην εργασία τους, σε συνδυασμό με την επικείμενη αλλαγή της θερμοκρασίας, αυξάνουν το συγκρωτισμό σε κλειστούς χώρους και δημιουργούν συνθήκες οι οποίες ευνοούν την εξάπλωση του ιού. Ως εκ τούτου, απαιτείται η μεγαλύτερη δυνατή προσοχή για την αντιμετώπιση της άγνωστης κατάστασης που επιφυλάσσει το επόμενο διάστημα. Θέλω να διαβεβαιώσω ότι το σύστημα υγείας είναι έτοιμο, οι επαγγελματίες υγείας βρίσκονται σε ετοιμότητα και διαθέτουμε επικαιροποιημένο πλάνο διαχείρισης τυχόν νέου κύματος, σε συνεργασία με τον Παγκόσμιο Οργανισμό Υγείας και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι υπηρεσίες του Υπουργείου Υγείας μαζί με τις υπόλοιπες κρατικές υπηρεσίες, παραμένουν σε εγρήγορση για την διαχείριση της πρωτόγνωρης υγειονομικής κρίσης. Η διαφύλαξη της δημόσιας υγείας και η περιφρούρηση του συστήματος υγείας ώστε να μπο-

ρέσει να προστατεύσει τις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού παραμένει η κορυφαία προτεραιότητά μας.

Τα κρούσματα των τελευταίων ημερών μάς ανησυχούν ιδιαίτερα. Η αύξηση των αλυσίδων μεταδόσης και ιδιαίτερα οι πολυάριθμες στενές επαφές κρουσμάτων, που εντοπίζουν οι ικνηλάτες της Μονάδας Επιδημιολογικής Επιτήρησης, είναι τεκμήρια ελλιπούς τήρησης των μέτρων αυτοπροστασίας στο οικογενειακό, το επαγγελματικό και το κοινωνικό περιβάλλον. Για το λόγο αυτό απευθύνω αγωνιώδη έκκληση προς όλους τους πολίτες να ακολουθούν πιστά τα υγειονομικά πρωτόκολλα και να τηρούν τα μέτρα ατομικής προστασίας.

Η φυσική αποστασιοποίηση, η επιμελής χρήση της προστατευτικής μάσκας, η απολύμανση χώρων και αντικειμένων, είναι η γραμμή άμυνας του κάθε πολίτη για να περιορίσει τον κίνδυνο απρόβλεπτης διασποράς του ιού, που θα έχει επιπτώσεις στις ευάλωτες ομάδες του πληθυσμού.

Πολιτεία και κοινωνία οφείλουμε να συνεχίσουμε την ευλαβική τήρηση των υγειονομικών πρωτοκόλλων για να αποτρέψουμε ένα πιθανό πωγύρισμα, το οποίο θα έχει πολλαπλές επιπτώσεις σε οικονομικό και κοινωνικό επίπεδο.

Ακρογωνιαίος λίθος αυτής της μεγάλης προσπάθειας είναι η συνεργασία μας με τους πολίτες, με το σύνολο της πολιτικής ηγεσίας, τα οργανωμένα σύνολα, τους επαγγελματικούς συνδέσμους και τους εθελοντές. Τους ευχαριστώ όλους για τη συνδρομή τους και τους καλούμε να συνεχίσουν με αταλάντευτη προσπάθεια στο μεγάλο στόχο, μέχρι ο κίνδυνος να εκλείψει οριστικά. Αναγνωρίζω την κόπωση, αφουγκράζομαι την απογοήτευση και σέβομαι την κριτική για λάθη και παραλείψεις. Θέλω να διαβεβαιώσω τον κάθε πολίτη ξεχωριστά ότι όλες μας οι ενέργειες στόχο έχουν να διασφαλίσουν το ιερό αγαθό της υγείας, το οποίο βρίσκεται υπό μια πρωτόγνωρη απειλή σε παγκόσμια κλίμακα. Τους τελευταίους μήνες γίναμε μάρτυρες πρωτοφανών συνθηκών και βιώσαμε στιγμές που παραπέμπουν σε ταινίες επιστημονικής φαντασίας. Προσωπικά αισθάνομαι περήφανος γιατί είδα τη συντριπτική πλειοψηφία του λαού μας να προτάσσει το εμείς αντί του εγώ, επιδεικνύοντας υψηλό αίσθημα κοινωνικής υπευθυνότητας. Καλώ ιδιαίτερα τους νέους να γίνουν η ασπίδα για τους μεγαλύτερους, για τους παππούδες και τις γιαγιάδες, για τους αγαπημένους μας, για όλους αυτούς στους οποίους οφείλουμε πολλά και οφείλουμε να προστατέψουμε. Δεν έχω αμφιβολία ότι και αυτή τη φορά θα κάνουμε το καλύτερο δυνατό, ώστε να καταφέρουμε να βγούμε από τη δοκιμασία ενωμένοι και νικητές.

Ο κ. Κωνσταντίνος Ιωάννου είναι υπουργός Υγείας.

Η **Λευκορωσία** πραγματοποιεί κοινή στρατιωτική άσκηση με τη Ρωσία με την ονομασία «Σλαβική αδελφότητα 2020».

Σε Πενταμερή χωρίς αστερίσκους

Του ΛΑΡΚΟΥ ΛΑΡΚΟΥ

Ε **να θέμα** μετά το άλλο φαίνεται να παίρνει μια διαφορετική τροχιά. Ο Σεπτέμβριος εγκυμονεί νέες διαδικασίες, καθώς ορισμένοι παίκτες και, κυρίως, ο «πάγκος» αντιλαμβάνονται τα πράγματα με μια διαφορετική αξιολόγηση. Το Κυπριακό, τα ελληνoturκικά, καθώς και τα ευρω-τουρκικά θέματα αποκτούν ένα νέο μωμέντουμ. Έτσι πρόθυμοι και απρόθυμοι παίκτες εμφανίζονται να επιθυμούν κάτι διαφορετικό.

Ο γ.γ. του ΟΗΕ Α. Γκουτιέρες δήλωσε: «Είναι η πρόθεσή μου να συγκαλέσω ξανά τους πέντε βασικούς εταίρους – τις γγγυήτριες δυνάμεις και τις δύο κοινότητες – και επίσης να ξαναρχίσω τον διάλογο με τους ηγέτες των δύο κοινοτήτων, σε συνέχεια του δείπνου που οργάνωσα στο Βερολίνο, πριν από λίγους μήνες. Είμαι απόλυτα δεσμευμένος στην αναζωογόνηση της πολιτικής διαδικασίας. Είναι πολύ σημαντικό να αναπτυχθούν ΜΟΕ και να αποφευχθούν μονομερείς ενέργειες που θα μπορούσαν να υπονομεύσουν τη μελλοντική επιτυχία αυτών των διαπραγματεύσεων». Ο γ.γ. επιθυμούσε να ξεκαθαρίσει το σκηνικό στέλλοντας μήνυμα με πολλούς αποδέκτες και βέβαια για να βοηθήσει εκλογικά τον Μ. Ακιντζί, «θα συνεχίσουμε με αποφασιστικότητα να επιδιεκνύω τη βούλησή μας για λύση», σχολίασε τη δήλωση Γκουτιέρες ο Μ. Ακιντζί.

Το τουρκικό ΥΠΕΞ σε ανακίνωσή του στις 17/9 για το Κυπριακό θεωρεί ότι «εάν πρόκειται να δημιουργηθεί μια συνεταιρική σχέση στο νησί, η βασική προϋπόθεση γι' αυτό είναι να γίνει πλήρως αποδεκτή από την ε/κ πλευρά η πολι-

τική ισότητα και να οικοδομηθεί μια νέα διαδικασία διαπραγματεύσεων στη βάση αυτού. Εάν αυτό δεν μπορεί να γίνει, τότε οι δύο πλευρές θα πρέπει να ξεκινήσουν μια νέα διαδικασία διαπραγματεύσεων για μια λύση δύο κρατών βάσει της κυριαρχικής ισότητας». Στο ζήτημα της πολιτικής ισότητας ο γ.γ. του ΟΗΕ (Πλαίσιο της 30 Ιουνίου 2017, σημείο 6) προβλέπει πως «σχετικά με την αποτελεσματική συμμετοχή των Τ/κ θα πρέπει να συζητηθεί περισσότερο σε ό,τι αφορά το ζήτημα της μιας θετικής ψήφου (πότε και κάτω από ποιες συνθήκες, σε ποια σώματα και οι σχετικοί μηχανισμοί επίλυσης αδικιών), ενώ όλα τα εναπομείναντα στοιχεία στην διαμορφωμένη της εξουσίας, συμπεριλαμβανομένων και της τ/κ θέσης για την εκπεριτροπής προεδρία θα πρέπει επίσης να συζητηθούν». Το σημείο αυτό με ειδικότερο βάρος στην εκπεριτροπής προεδρία με στάθμιση της ψήφου στο 20%, έγινε αποδεκτό από όλα τα μέρη το 2017, υπό την άρση της συμφωνίας σε όλο το πακέτο. Η Ε.Ε. άνοιξε τα χαρτιά της. Ο πρόεδρος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου Σαρλ Μισέλ, σε επίσκεψή του στην Πράσινη Γραμμή στις 16/9, δήλωσε ότι «η Ε.Ε. πρέπει να συμμετάσχει περισσότερο στην ειρηνευτική διαδικασία στην Κύπρο, με επικεφαλής τον ΟΗΕ». Ο Ζ. Μπορέλ πρόσθεσε πως «ο ίδιος συζητεί το θέμα της επανάληψης των συνομιλιών για το Κυπριακό με τον γ.γ. του ΟΗΕ, μετά τις εκλογές στην τουρκοκυπριακή κοινότητα. Η Ε.Ε. – και εγώ ως ύπατος εκπρόσωπος – θα συνεχίσουμε να κάνουμε ό,τι μπορούμε για να υποστηρίξουμε τις προσπάθειες επι-

τευξης συνολικής διευθέτησης υπό την αιγίδα του ΟΗΕ σύμφωνα με τα σχετικά ψηφίσματα του Συμβουλίου Ασφαλείας του ΟΗΕ και σύμφωνα με τις αρχές στις οποίες βασίζεται η Ε.Ε. και το κεκτημένο της». Οι απρόθυμοι παίκτες, αντί οι ίδιοι να ζητούν περισσότερη Ε.Ε. στη διαδικασία επίλυσης (ΟΗΕ-Ε.Ε. «συμπρωταγωνιστές» στην πενταμερή), σιωπούν, αν δεν πετούν την μπάλα στην κερκίδα με τη μέθοδο της μετατροπής του Κυπριακού σε ζήτημα «κυρώσεων κατά της Τουρκίας». Είναι η μέθοδος που έχει επιλέξει ο Ε/κ ηγέτης να σκεπάσει τις πραγματικές επιδιώξεις του – εξάντληση της πενταετίας χωρίς ξανά συνομιλίες, καθώς η κοινή γνώμη τρέφεται καθημερινά από την «καταγίδια» μιας ψευδής περιγραφής κινήσεων υπέρ των κυρώσεων. Ολοένα και περισσότεροι παίκτες στην ευρωπαϊκή σκηνή έχουν αντιληφθεί τις πραγματικές επιδιώξεις Αναστασιάδη. Η ευρωπαϊκή ηγεσία, μετά από μια περίοδο σύγκυσης, αντιδρά πλέον, είτε συνομιλώντας απευθείας με τον γ.γ., όπως έκανε ήδη ο κ. Μπορέλ, είτε αφήνοντας ανοικτή την πόρτα για κυρώσεις στη Λευκωσία για την υπόθεση με τα «χρυσά διαβατήρια» όπως έκανε η πρόεδρος της Επιτροπής Ουρσουλα φον Ντερ Λάιεν, «παραβιάσεις του Κράτους Δικαίου, που αφορούν την παροχή χρυσών διαβατηρίων, δεν θα γίνονται δεκτές... τα κράτη-μέλη δεν θα προβαίνουν σε παρατυπίες», 16/9.

Η δημόσια δήλωση του Α. Γκουτιέρες δείχνει ότι έχει λάβει την απόφαση να ολοκληρώσει την αποστολή του άνευ αστερίσκων με τη στήριξη των μελών του Σ.Α. του

ΟΗΕ. Η αλληλουχία των κινήσεων ανάμεσα σε Γκουτιέρες, Μισέλ και Μπορέλ δεν ευχαριστεί τον Ν. Αναστασιάδη, αν δεν του προκαλεί πονοκεφάλους. Όμως, γνωρίζει πολύ καλά ότι εκτός Κύπρου δεν μπορεί να χειραγωγήσει εξελίξεις, όπως κάνει στο εσωτερικό πεδίο όπου στρατευμένοι καναλάρχες αγωνίζονται νυχθημερόν για να μπλοκάρουν κάθε πιθανότητα επανέναρξης των συνομιλιών. Ήδη ο αναπληρωτής Κ.Ε. στην Λευκωσία έσπευσε να δηλώσει την επομένη της παρέμβασης Γκουτιέρες ότι «δεν μπορούμε να προχωρήσουμε σε διαπραγματεύσεις υπό απειλές. Ο όποιος διάλογος θα πρέπει να διεξαχθεί στο κατάλληλο πλαίσιο και για να διαμορφωθεί αυτό το πλαίσιο χρειάζεται να τερματιστούν οι απειλές απέναντι στην Κυπριακή Δημοκρατία, οι απειλές δηλαδή της Τουρκίας και στην ΑΟΖ, αλλά και τα όσα αναφέρει κατά καιρούς για το θέμα των Βαρωσιών». Αν κάποιος μιλά δίνοντας την απειλή να αναζητήσει φόρμουλες λ.χ. μορατόριουμ στις έρευνες στο διάστημα διεξαγωγής των συνομιλιών, κάτι που είχε συμφωνηθεί ξανά στο παρελθόν. Μόνο όμως, η συνολική επίλυση ακυρώνει όλα τα προαναφερθέντα. Αν αναζητεί προσχήματα, τότε κάποιος μπορεί να θυμηθεί πως ο Αναστασιάδης συνομιλούσε για χρόνια με την τ/κ ηγεσία με την παρουσία του τουρκικού στρατού στο 37% του εδάφους της νήσου. Τώρα που θα βρεθεί στην ανάγκη να λάβει αποφάσεις μιλάει «για τον οποίο διάλογο» και αναζητεί σοσιβία στην πολιτική του Σ. Κυπριανού...

www.larkoslarkou.org.cy

Ανιμιστική σκέψη και θεωρίες συνωμοσίας

Του ΧΑΡΙΔΗΜΟΥ Κ. ΤΣΟΥΚΑ

«Ο **πως το αφελές** ή ανεκπαίδευτο μυαλό τείνει να υποθέτει την παρουσία ζωής οπουδήποτε αντιλαμβάνεται κίνηση, τείνει επίσης να υποθέτει τη δραστηριότητα του μυαλού ή του πνεύματος οπουδήποτε αντιλαμβάνεται ότι υπάρχει σκοπός»

Φρίντριχ φον Χάινκε, The Fatal Conceit, 1988, σ.107

Το ανθρώπινο μυαλό δυσκολεύεται να κατανοήσει πώς μείζονα γεγονότα μπορούν να παραχθούν από τετριμμένα αίτια. Είναι δυνατόν ο επικεφαλής της ισχυρότερης χώρας στον κόσμο και εξαιρετικά δημοφιλής πρόεδρος Κένεντι να δολοφονείται στα καλά καθούμενα από έναν ασήμαντο άνθρωπο; Η κοινή γνώμη, ακόμη και τώρα, αρνείται να το πιστέψει. Το ίδιο με την εξάρθρωση της «17 Νοέμβρη». Είναι δυνατόν ανθρώπινα, όπως οι αδελφοί Ξηροί, να ευθύνονται για τη λειτουργία της πιο δολοφονικής τρομοκρατικής οργάνωσης που γνώρισε η Ελλάδα σε καιρό δημοκρατίας; Παρομοίως με τον κορωνοϊό. Είναι δυνατόν μια εξουθενωτική πανδημία να άρχισε με έναν ιό που μεταδόθηκε από νυκτηρίδες στον άνθρωπο, σε μια υπαίθρια αγορά της Κίνας; Δεν μπορεί,

κάτι άλλο θα κρύβεται από πίσω...

Οι απλοϊκές εξηγήσεις επικεντρώνονται σε συνειδητές ενέργειες ισχυρών ατόμων ή ομάδων. Ό, τι γίνεται, συμβαίνει γιατί κάποιοι συνειδητά θέλουν να συμβεί. Ο νομπελίστας οικονομολόγος Φρίντριχ φον Χάινκε αποκάλυψε αυτό τον τρόπο σκέψης «ανιμιστικό». Η ανιμιστική σκέψη ερμηνεύει σύνθετες κοινωνικές δομές, αλλαγές, και συμβάντα ως αποτέλεσμα επιμέρους σχεδιασμού. Όταν, μάλιστα, τα συμβάντα είναι οδυνηρά, θεωρείται αυτονόητο ότι έχουν προκύψει από κακόβουλα – συνωμοτικά – σχέδια. Πρόκειται για πλάνη. Γιατί; Την πιο πειστική απάντηση έδωσε ο μεγάλος φιλόσοφος Καρλ Πόππερ. Η θεωρία συνωμοσίας, παρατηρεί, είναι η εκκοσμημένη εκδοχή θρησκευτικών δεισιδαιμονιών. Η αντίληψη λ.χ. ότι οι συνωμοσίες των ομηρικών θεών κρίνουν την έκβαση του Τρωικού Πολέμου αντικαταστάθηκε με την πεποίθηση ότι οι ισχυροί –καπιταλιστές, μαζόνι, σιωνιστές κ.λπ.– αποφασίζουν τις τύχες του κόσμου.

Το πρόβλημα με τη συνωμοσιολογία, γράφει ο Πόππερ, είναι ότι δεν υπάρχουν συνωμοσίες, αλλά ότι οι συνωμοσίες σπανίως είναι, τελικά, επιτυχείς. «Οι συνωμότες σπάνια

ολοκληρώνουν τη συνωμοσία τους». Γιατί; Διότι αυτό είναι το σύνθημα – προθέσεις και αποτελέσματα αποκλίνουν. Στην κοινωνική ζωή η ανθρώπινη δράση λαμβάνει χώρα σε ένα περιβάλλον θεσμικών κανόνων, ισχύος, και ηθικών αντιλήψεων. Η δράση αυτή οδηγεί συχνά σε απρόβλεπτες αντιδράσεις και απρόβλεπτα αποτελέσματα. Ο θεσμός των λαϊκών αγορών με ζωντανά και νεκρά άγρια ζώα, λ.χ., υπάρχει δεκαετίες, πιθανότατα αιώνες, στην Κίνα. Γνωρίζουμε ότι οι ιοί περνάνε από τα ζώα στους ανθρώπους. Ο κορωνοϊός, ο Εμπολα και το AIDS ήρθαν σε μας από άγρια ζώα – για την ακρίβεια, προήλθαν από την ανθρώπινη επέλαση σε οικοσυστήματα. Μπορεί εμείς να ζούμε διαφορετικά από τους Κινέζους – συνήθως, δεν κυνηγάμε νυκτηρίδες, ούτε τρώμε παγκολίνους – αλλά ταξιθεύουμε. Ο άνθρωπος πολιτισμός, ιδιαίτερα ο σύγχρονος, συνιστά ένα πλανητικό δικτυωτό συνεργασίας και ανταλλαγής. Οι ιοί, αναπόφευκτα, μεταδίδονται ταχύτατα. Αν, λοιπόν, δεν είμαι δεισιδαίμων να πιστεύω, όπως ο Μνητροπολίτης Μόρφου, ότι οι «σαρκικές αμαρτίες [...] οδηγούν στον κορωνοϊό», ή αν δεν είμαι ζηλωτής να νομίζω, όπως ο διαδηλωτής της Πεν-

συλβανίας, ότι «ο Ιησούς είναι το εμβόλιό μου», τότε αυτό που πρέπει να κατανοήσω είναι ότι ζω σε έναν κόσμο που, εν πολλοίς, δεν ελέγχω. Η επιστήμη μου δίνει μερικά πολύτιμα εργαλεία να σχεδιάσω τις υλικές συνθήκες του βίου μου, αλλά δεν εξαλείφει την ουσιαστική υπαρξιακή αβεβαιότητά του – είμαι «σκόνη στον άνεμο». Η κοινωνική πραγματικότητα (όπως π.χ. η πανδημία ή η οικονομική κρίση) δεν πρέπει να ερμηνεύεται «ψυχολογιστικά», παρατηρεί ο Πόππερ – να αποδίδουμε, δηλαδή, την υπαρέξή της σε ατομικά κίνητρα. Αυτό που κάνει την κοινωνική ζωή ενδιαφέρουσα είναι οι απρόβλεπτες συνέπειες της επιρροής της δράσης. Κυνηγώ νυκτηρίδες λ.χ. για να τις πουλήσω στην τοπική λαϊκή αγορά του Γιουκάν (εμπρόθετη δράση) και καταλήγω να επιφέρω τη μεγαλύτερη πανδημία που γνώρισε ο πλανήτης εδώ κι έναν αιώνα (απρόθετη συνέπεια)! Η ανιμιστική σκέψη είναι ελκυστική σε περιόδους κρίσης διότι, αφενός αντλεί από ένα αρχαιολογικό σχήμα ερμηνείας (καλοί-κακοί), αφετέρου εδράζεται στον αστόχαστο εμπειρισμό της καθημερινότητας. Τον κορωνοϊό δεν τον βλέπουμε, οπότε είναι εύκολο να νομίσουμε ότι δεν υπάρχει. Αναπνέοντας με

μάσκα, ίσως νομίσουμε ότι θα πάθουμε υποξεία. Δεν σκεπτόμαστε συνήθως με πιθανότητες, οπότε μας παραξενεύουν περιοριστικά μέτρα που βασίζονται στην πιθανολογική σκέψη.

Τα επιστημονικά πορίσματα είναι συχνά αντι-δαισιθητικά (π.χ. δεν κινείται ο ήλιος γύρω από τη γη) και γι' αυτό ενδέχεται να συγκρουσθεί με τον καθημερινό, ανεπεξέργαστο εμπειρισμό που στηρίζεται στις αισθήσεις, σε φήμες, και τις κληρονομημένες προ-καταλήψεις. Πρόσφατη ακαδημαϊκή εργασία που ερευνήσε τις πληροφορίες που παρέχονται σε μέσα κοινωνικής δικτύωσης και ιστότοπους για τον κορωνοϊό, διαπίστωσε ότι το 82% των πληροφοριών ήταν ψευδείς: επρόκειτο για φήμες (π.χ. «η κλωρίνη σκοτώνει τον ιό»), θεωρίες συνωμοσίας (π.χ. «ο κορωνοϊός είναι βιολογικό όπλο που χρηματοδοτήθηκε από 'Ιδρυμα Γκέιτς») ή θεωρίες συστηματικού («κάθε ασθένεια προέρχεται από την Κίνα»).

Ο ορθολογικός άνθρωπος πασχίζει να ξεπερνά την «προκατάληψη της επιβεβαιώσεως» (να αναζητά πληροφορίες που επιβεβαιώνουν τις αντιλήψεις του). Για να υποθετήσει, όμως, επιστημονικά τεκμηριωμένες απόψεις πρέπει οι θεσμοί παραγωγής

επιστημονικών γνώσεων να έχουν κερδίσει την εμπιστοσύνη του. Γι' αυτό είναι εξαιρετικά σημαντική η ανεξαρτησία του ΠΟΥ – να είναι αμερόληπτη η επιστημονική έρευνα – οι κυβερνήσεις να παίρνουν αποδεδειγμένα τεκμηριωμένες αποφάσεις.

Και, βεβαίως, επειδή η πρόσληψη της γνώσης δεν γίνεται στο κενό, οι οποίες διαφωνίες να μην προσλαμβάνουν χαρακτηρισμό συγκρούσεως κοσμοθεωρήσεων. Όσο πιο δυνατός είναι ο «κοινός λόγος» της βουλευόμενης κοινότητας, τόσο πιο εύκολα διευθετούμε τις διαφορές μας. Η άρνηση της επιστήμης δεν γίνεται τόσο γιατί τα άτομα αρνούνται τα δεδομένα, όσο γιατί τα εκλαμβάνουν ως άρνηση της ταυτότητάς τους. Όσο πιο αναστοχαστικά πλάθεται η ταυτότητα, τόσο περισσότερο αναθεωρήσιμη είναι. Γι' αυτό χρειάζεται, μεταξύ άλλων, ηγεσία – για να δείξει στον πιστό λ.χ. πώς μια αναθεωρημένη θρησκευτική ταυτότητα είναι εφικτή. Δυστυχώς, ελάχιστα ιεράρχες το κατανοούν.

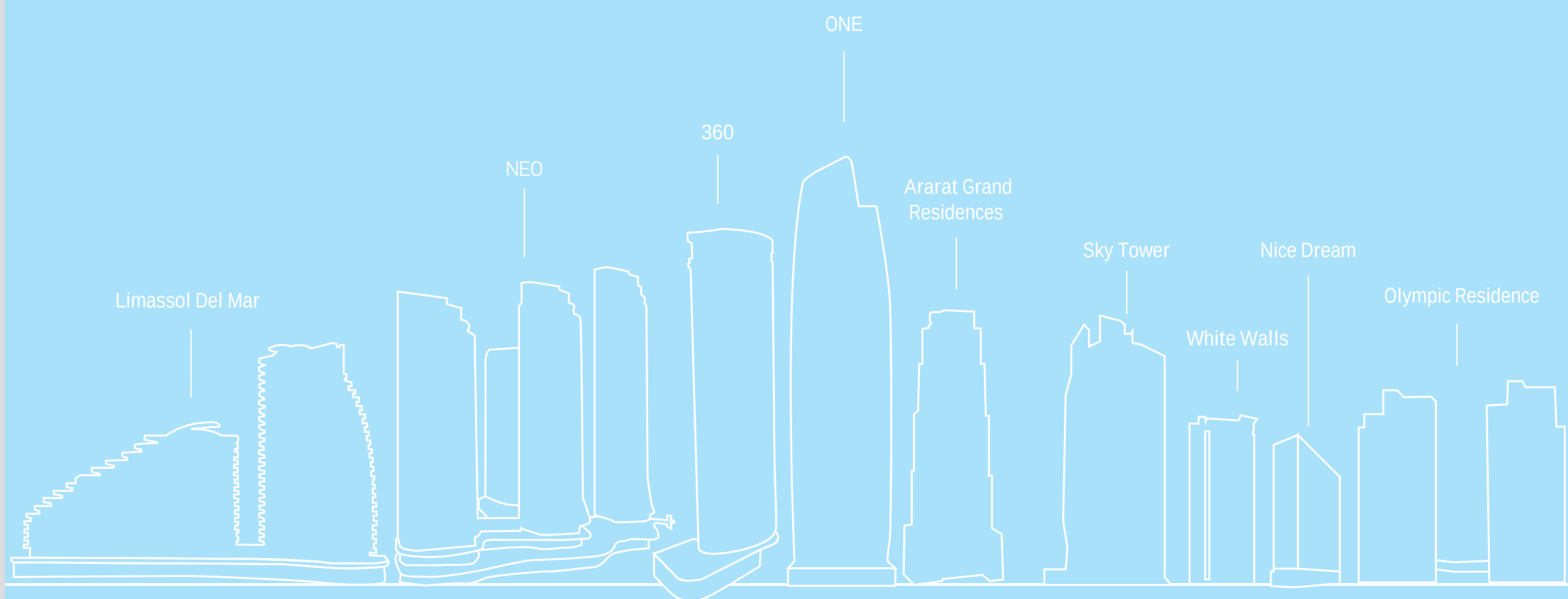
Ο κ. Χαρίδημος Τσοούκας (www.htsoukas.com) είναι καθηγητής στο Πανεπιστήμιο Κύπρου στην Έδρα Columbia Ship Management και Κοσμήτορας της Σχολής Μεταπτυχιακών Σπουδών.

ΕΙΔΙΚΟ ΑΦΙΕΡΩΜΑ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ 2020

Ψηλά Κτήρια 2020

Ισχυρό μέτρο ανάπτυξης

ΕΙΔΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ

Την Κυριακή 27 Σεπτεμβρίου
μαζί με την ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ένα νέο σχέδιο Μάρσαλ προς απάντηση της κρίσης

Η Ε.Ε. θα πρέπει να προχωρήσει σε περισσότερα μέτρα, λέει ο Α. Θεοφάνους

Συνέντευξη στη
ΜΑΡΙΝΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΟΥ

Όσα έκανε η Ε.Ε. για αντιμετώπιση της πανδημίας δεν αρκούν και πως χρειάζεται ένα νέο σχέδιο Μάρσαλ, λέει στη συνέντευξή του στην «Κ» ο καθηγητής Ανδρέας Θεοφάνους. Σε ό,τι αφορά το Κυπριακό, σημειώνει πως αυτό είναι μέρος της εξίσωσης των ελληνοτουρκικών και πως ο Νίκος Αναστασιάδης νομιμοποιείται να ζητήσει από τον πρωθυπουργό Μητσοτάκη να θέσει το ζήτημα της κατοχής, της αναγνώρισης της Κυπριακής Δημοκρατίας από την Τουρκία και της ομαλοποίησης των σχέσεων των δύο χωρών στο πλαίσιο ενός ελληνοτουρκικού διαλόγου. Κληθείς να σχολιάσει κατά πόσο θα εμπλακεί στην πολιτική πιο ενεργά, δεν το αποκλείει, εάν μια τέτοια ενέργεια θα συνεισφέρει ουσιαστικά στον δημόσιο βίο, όπως λέει.

Η τουρκική προκλητικότητα στην ανατολική Μεσόγειο και η απουσία νηκής αντίδρασης από την Ε.Ε. προκάλεσε την αίσθηση πως επικρατεί πλέον διεθνής αναρχία. Ισχύει;

Η ρεαλιστική και γεωπολιτική σχολή σκέψης θεωρούν ως δεδομένο ότι δεν επικρατεί πάντοτε το διεθνές δίκαιο. Αντίθετα, παραπέμπουν σε μια έκβαση όπου το αποτέλεσμα εν πολλοίς καθορίζεται από την αναλογία ισχύος και τα διακυβευόμενα συμφέροντα. Εν ολίγοις το διεθνές περιβάλλον είναι σε μεγάλο βαθμό άναρχο, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι οι κανόνες του διεθνούς δικαίου και οι διεθνείς οργανισμοί δεν έχουν τη σημασία τους. Η τουρκική προκλητικότητα είναι εν πολλοίς απο-

τέλεσμα της αναθεωρητικής πολιτικής που ακολουθεί η Άγκυρα. Για να αναχαιτισθεί απαιτείται ένα αντίπαλο δέος το οποίο δεν υφίσταται σήμερα. Πέραν τούτου η Ε.Ε. δεν έχει σήμερα επαρκές γεωπολιτικό βάρος στην Ανατολική Μεσόγειο και ευρύτερα.

Η Ε.Ε. δίνει την αίσθηση πως ακόμη μία φορά στέκεται παρατηρητής παρά πρωταγωνιστής στις εξελίξεις τόσο σε ό,τι αφορά την πανδημία όσο και τις διεθνείς εξελίξεις...

Η Ε.Ε. αντέδρασε με διαφορετικό τρόπο απ' ό,τι κατά την προηγούμενη κρίση. Για παράδειγμα, οι κανόνες για τη δημοσιονομική πειθαρχία αναστάλησαν, ενώ ταυτόχρονα ενθαρρύνθηκαν η επεκτατική δημοσιονομική και νομισματική πολιτική. Όμως οι νέες δράσεις και προσεγγίσεις της Ε.Ε. αν και καλοδεχούμενες δεν αρκούν. Απαιτούνται πολύ περισσότερα για την αντιμετώπιση της κρίσης και την ανοικοδόμηση της Ευρώπης. Συγκεκριμένα θα απαιτηθεί ένα νέο Σχέδιο Μάρσαλ, μέρος του οποίου μπορεί να χρηματοδοτηθεί από νέο χρήμα που θα δημιουργηθεί. Και ενώ όσοι από εμάς είχαμε ανάλογες θέσεις κατά την προηγούμενη κρίση θεωρηθήκαμε ως αιρετικοί, στη σημερινή συγκυρία οι προτάσεις αυτές ακούγονται ολοένα και περισσότερο σε διάφορα επίπεδα από υψηλούς αξιωματούχους. Επιπρόσθετα, επειδή η Ε.Ε. δεν έχει ακόμα ολοκληρωθεί ως μια συμπαγής πολιτική οντότητα δεν μπορεί να έχει μια πρωταγωνιστική παρουσία στα διεθνή δρώμενα.

Πώς επηρεάζεται η Κύπρος και το Κυπριακό από αυτά τα δεδομένα;

Δεν αποκλείω το ενδεχόμενο να εμπλακώ στην ενεργό πολιτική, εάν μια τέτοια ενέργεια θα συνεισφέρει ουσιαστικά στον δημόσιο βίο, λέει ο διεθνολόγος Ανδρέας Θεοφάνους.

“

Κρίνοντας εκ του αποτελέσματος η πολιτική που έχει ακολουθηθεί όλα αυτά τα χρόνια δεν έχει πετύχει τους στόχους της. Και δεν θα ήταν υπερβολή να πω ότι έχει αποτύχει.

Η χώρα μας πρέπει να κινηθεί προς ένα νέο κοινωνικοοικονομικό υπόδειγμα το οποίο να ανταποκρίνεται επαρκώς στις ανάγκες των πολιτών της και ταυτόχρονα να μπορεί να σταθεί με αξιώσεις απέναντι στις προκλήσεις της νέας εποχής. Είναι καθοριστικής σημασίας να λειτουργήσει το κράτος με τρόπο που η παρουσία και συνέχεια της Κυπριακής Δημοκρατίας να συγκλίνει με ευρύτερα συμφέροντα. Ως εκ τούτου θα πρέπει να ξεφύγουμε από την εσωστρέφεια και να καταστούμε ένα κράτος-πρότυπο χωρίς διαφθορά. Οι εξελίξεις που συντελούνται σήμερα στην Ανατολική Μεσόγειο, την ευρύτερη περιοχή και το διεθνές περιβάλλον οδηγούν σε ανακατα-

τάξεις τις οποίες πρέπει να αξιοποιήσουμε προωθώντας παράλληλα μια διαφορετική έξωθεν αντιμετώπιση του Κυπριακού, η οποία να υποστηρίζει την ανεξαρτησία της Κυπριακής Δημοκρατίας και ταυτόχρονα ενθαρρύνει την ειρηνική συνύπαρξη στο πλαίσιο ενός λειτουργικού ομοσπονδιακού πολιτεύματος.

Η Κύπρος βρίσκεται σε μία διαδικασία επαναπροσδιορισμού των σχέσών της με τις ΗΠΑ και τη Ρωσία. Πρόκειται για πρόοδο στο άρμα της Δύσης;

Ενώ τα τελευταία λίγα χρόνια είδαμε μια στροφή προς τις ΗΠΑ, εντούτοις δεν υπήρξαν χειροπιαστά αποτελέσματα. Οι ΗΠΑ επιθυμούν τη μείωση της ρωσικής παρουσίας στην Κύπρο καθώς και, μεταξύ άλλων, τον τερματισμό της παροχής υπηρεσιών σε ρωσικά πλοία στα λιμάνια μας. Οι Ρώσοι γνωρίζουν ότι δεν μπορούν να είναι το πρώτο βιολί στην Κύπρο, αλλά θέλουν να έχουν μια σημαντική παρουσία. Λαμβάνοντας υπόψη όλα τα δεδομένα, περιλαμβανομένης της πρωτοκαθεδρίας της Δύσης, με την ευρύτερη έννοια του όρου, στην Ανατολική Μεσόγειο, την τουρκική κατοχή και τους κινδύνους που ελλοχεύουν, η Κύπρος θα πρέπει να ακολουθεί μια ισοζυγισμένη εξωτερική πολιτική, η οποία αναπόφευκτα να διατηρεί τη Ρωσία στην ευρύτερη εξίσωση.

Το κυπριακό αποτελεί μέρος της εξίσωσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων

—Ο ελληνοτουρκικός διάλογος που επιχειρείται από χώρες όπως η Γερμανία, βοηθά ή δυσκολεύει τις όποιες απαιτήσεις της Λευκωσίας στο Κυπριακό;

—Μπορεί το Κυπριακό να είναι ένα ιδιαίτερο και ξεχωριστό ζήτημα αλλά ταυτόχρονα αποτελεί και μέρος της εξίσωσης των ελληνοτουρκικών σχέσεων. Σε παλαιότερες αλλά και επικαιροποιημένες δημοσιεύσεις μου είχα υπογραμμίσει και εξακολουθώ να τονίζω ότι η διακονοτική του διάσταση δεν είναι η πιο σημαντική. Υπάρχουν, μεταξύ άλλων, η ευρωπαϊκή, η διεθνής και αναπόφευκτα η ελληνοτουρκική πτυχή. Πέραν της διαδικασίας πρέπει να δούμε την ουσία και να ξεκαθαρίσουμε τους στόχους μας. Δεν αρκεί η διακονοτική διάσταση του Κυπριακού, όπως αντικρίζεται από τον ΟΗΕ και άλλες δυνάμεις. Ο πρόεδρος Αναστασιάδης νομιμοποιείται να ζητήσει από τον πρωθυπουργό Μητσοτάκη να θέσει το ζήτημα της κατοχής, της αναγνώρισης της Κυπριακής Δημοκρατίας από την Τουρκία και της ομαλοποίησης των σχέσεων των δύο χωρών στα πλαίσια ενός ελληνοτουρκικού διαλόγου.

—Το τελευταίο διάστημα εντείνονται οι πληροφορίες που θέλουν να προχωρά ο σχεδιασμός ενοικισμού της περικήλειστης πόλης της Αμμοχώστου. Τι πρέπει να γίνει για αποτροπή μιας τέτοιας εξέλιξης;

—Θα έπρεπε προ πολλού να είχαμε μια ολοκληρωμένη στρατηγική η οποία να περιλαμβάνει δράσεις αφ' ενός συνεννόησης και συνεργασίας και αφ' ετέρου αποτροπής. Στην παρούσα συγκυρία θα πρέπει να κινητοποιήσουμε το Συμβούλιο Ασφαλείας και την Ε.Ε., εκφράζοντας την πρόθεσή μας αφ' ενός για διάλογο και αφ' ετέρου για ουσιαστικά αντίμετρα (π.χ. παρεμπόδιση χρηματοδότησης της Τουρκίας και της κατοχικής οντότητας από ευρωπαϊκά κονδύλια), εάν η τουρκική πλευρά προχωρήσει με τον ενοικισμό της περικήλειστης πόλης της Αμμοχώστου.

—Μετά τις «εκλογές», πάμε στο τραπέζι των διαπραγματεύσεων με άλλα δεδομένα, ίσως και με διαφορετικό πλαίσιο λύσης;

—Κρίνοντας εκ του αποτελέσματος η πολιτική που έχει ακολουθηθεί όλα αυτά τα χρόνια δεν έχει πετύχει τους στόχους της και δεν θα ήταν υπερβολή να πω ότι έχει αποτύχει. Τυχόν εφαρμογή του διαπραγματευτικού κεκτημένου ως έχει θα οδηγήσει σε οδυνηρά αποτελέσματα. Ενώ δεν τίθεται θέμα συζήτησης στη βάση ενός ενιαίου κράτους είναι σημαντικό να αξιολογήσουμε εκείνα τα στοιχεία, τα οποία είναι δυνατό να οδηγήσουν σε ένα ομοσπονδιακό μοντέλο το οποίο να έχει καλές πιθανότητες βιωσιμότητας. Πέραν τούτου θεωρώ την υιοθέ-

“

Να αξιολογήσουμε τα στοιχεία τα οποία είναι δυνατό να οδηγήσουν σε ένα ομοσπονδιακό μοντέλο, το οποίο να έχει καλές πιθανότητες βιωσιμότητας. Πέραν τούτου θεωρώ την υιοθέτηση μιας εξελικτικής προσέγγισης απαραίτητη.

τηση μιας εξελικτικής προσέγγισης απαραίτητη.

—Μέσα από τις παρεμβάσεις σας καταθέτετε απόψεις και προτάσεις, ασκείτε κριτική. Γιατί δεν διεκδικείτε ρόλο στην ενεργό πολιτική για να δοκιμαστεί;

—Ενώ ποτέ δεν ήμουν ενταγμένος σε κόμμα, πάντοτε συμμετείχα στην πολιτική, με την ευρεία έννοια του όρου, παρέχοντας συμβουλευτικές υπηρεσίες, καθώς και με την κατάθεση τεκμηριωμένων προτάσεων και με δημοσιεύσεις βιβλίων, συγγραμμάτων, μελετών και άρθρων. Δεν αποκλείω το ενδεχόμενο να εμπλακώ στην ενεργό πολιτική εάν μια τέτοια ενέργεια θα συνεισφέρει ουσιαστικά στον δημόσιο βίο.

Παιχνίδια στις πλάτες της Ε.Φ.

Το όχι της πλειοψηφίας της Βουλής στις προσωρινές απολύσεις εθνοφρουρών

Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΤΟΜΑΡΑ**

Η συζήτηση στην Ολομέλεια της Βουλής, την περασμένη Παρασκευή, περί του συμπληρωματικού προϋπολογισμού του Υπουργείου Άμυνας, είχε όλα εκείνα τα στοιχεία μιας πρόωγης προεκλογικής αναμέτρησης απ' όλες τις πτέρυγες της Βουλής. Η ψηφοφορία επί του αιτήματος της κυβέρνησης, για έγκριση ενός ποσού της τάξης των 667 χιλιάδων ευρώ για πρόσληψη ΣΥΟΠ, πραγματοποιήθηκε εν μέσω πίεσης που προκάλεσε η κίνηση της κυβέρνησης να διασυνδέσει την υλοποίηση της υπουργικής απόφασης για προσωρινές απολύσεις εθνοφρουρών, με την απόφαση της Βουλής. Ακόμα και τα κόμματα που καταψήφισαν τον συμπληρωματικό προϋπολογισμό, στις τοποθετήσεις τους κατέβησαν προσπάθεια να μετριάσουν τις αντιδράσεις των άμεσα επηρεαζόμενων, για την αρνητική τους ψήφο. Μια στάση που απλώς ήλθε να επιβεβαιώσει το κλίμα που είχε δημιουργηθεί το προηγούμενο διάστημα στην αρμόδια Επιτροπή Άμυνας, όπου τα πλείστα κόμματα εστίαζαν πρώτα στις παράπλευρες επιπτώσεις της κυβερνητικής τακτικής, που αφορούσαν τα ίδια και μετά στην ουσία της υπουργικής απόφασης που εγείρει ζητήματα ισονομίας

και αξιοκρατίας, χωρίς αστερίσκους και άλλα. Όπως φάνηκε στην Ολομέλεια της Βουλής, τα κόμματα όσο και αν προσπάθησαν δεν έκρυψαν την ανησυχία τους για το πολιτικό κόστος της απόφασής τους, σε μια μερίδα του εκλογικού σώματος.

Με γενικότερη αίσθηση ότι η Βουλή προχώρησε σε απόρριψη του κυβερνητικού αιτήματος, χωρίς να αγνοεί τον παράγοντα πολιτικού κόστους, αυτό το οποίο έχει πλέον σημασία είναι το τι μέλλει γενέσθαι, με τον απροσδιόριστο αριθμό εθνοφρουρών οι οποίοι πέτυχαν εγγραφή σε βρετανικά πανεπιστήμια, για την περίοδο 2020-2021 πριν από την υπουργική απόφαση ή κινήθηκαν και το κατάφεραν μετά την κυβερνητική απόφαση, όπως υποστηρίζεται εντόνως. Η θολούρα που επικρατούσε στο συγκεκριμένο θέμα δεν αναμένεται να διαλυθεί μετά τις 32 ψήφους κατά και 16 υπέρ της Βουλής. Μέχρι και την περασμένη Παρασκευή κυβερνητικές πηγές επέμεναν πως η υλοποίηση της υπουργικής απόφασης παρέμενε στην αρχική διακηρυγμένη λογική του take it or leave it, ωστόσο η θέση αυτή δεν πρέπει να θεωρείται δεδομένη. Πηγές από το Υπουργείο Άμυνας δεν απέκλειαν το ενδεχόμενο, η κυβέρνηση να επανέλθει στο όλο ζήτημα με εναλλακτική πρό-

Η απόρριψη του συμπληρωματικού προϋπολογισμού από τη Βουλή, εάν δεν υπάρξει κάποια άλλη κίνηση από την κυβέρνηση, θεωρείται βέβαιο πως θα προκαλέσει αντιδράσεις από οικογένειες εθνοφρουρών, οι οποίοι προειδοποιούν με διεκδικήσεις από την κυβέρνηση.

Κατά του συμπληρωματικού προϋπολογισμού για το Υπουργείο Άμυνας ψήφισαν 32 βουλευτές από τα κόμματα της αντιπολίτευσης και 16 υπέρ από τον Δημοκρατικό Συναγερμό.

ταση, η οποία θα καλύπτει το βασικό ζητούμενο που είναι το οικονομικό σκέλος πρόσληψης ΣΥΟΠ, οι οποίοι θα καλύψουν το κενό των προσωρινών απολύσεων εθνοφρουρών. Μια κίνηση που εάν γίνει θα ενισχύσει τις φωνές εκείνες που υποστηρίζουν πως το συγκεκριμένο θέμα χρησιμοποιήθηκε ως πολιτικό εργαλείο, άρσης των αδιεξόδων που δημιουργήθηκαν κυρίως στο κυβερνητικό στρατόπεδο.

Ενδιαφέρουσες είναι οι απόψεις

που εκφράζονται και από στρατιωτικές πηγές, για το υπόβαθρο των κυβερνητικών επιχειρημάτων στο όλο θέμα. Απόψεις που στην ουσία καθιστούν άνευ αντικείμενου την επιχειρηματολογία του Υπουργείου Άμυνας. Ο θόρυβος που έχει προκληθεί σε σχέση με τον συμπληρωματικό προϋπολογισμό των 667 χιλιάδων ευρώ, που θέτει ως προϋπόθεση η κυβέρνηση για τις προσωρινές απολύσεις, στην ουσία αφορά τη μισθοδοσία των νέων προσλήψεων ΣΥΟΠ για το έτος 2020. Στρατιωτικές πηγές θεωρούν πως ακόμα και αν η Βουλή ικανοποιούσε το κυβερνητικό αίτημα, με βάση τις διαδικασίες που υπάρχουν οι πρώτοι ΣΥΟΠ θα έμπαιναν στα στρατόπεδα όχι νωρίτερα από τα ερχόμενα Χριστούγεννα. Εκτίμηση που καταρρίπτει το σκεπτικό της άμεσης κάλυψης των προσωρινών απολύσεων εθνοφρουρών, οι οποίες, αν προχωρούσαν, θα έπρεπε να γίνουν άμεσα λόγω των υποχρεώσεων των επηρεαζόμενων εθνοφρουρών, στα βρε-

τανικά πανεπιστήμια. Ένα δεύτερο στοιχείο που δεν ενισχύει το κυβερνητικό σκεπτικό είναι η θέση της Επιτροπής Άμυνας ότι το ΥΠΙΑΜ θα μπορούσε να αντλήσει οικονομικούς πόρους από άλλα κονδύλια του Υπουργείου Άμυνας προκειμένου να καλύψει το οικονομικό σκέλος των νέων προσλήψεων για δυο μήνες.

Τα δύσκολα

Μια σημαντική παράμετρος η οποία δεν μπορεί να αγνοηθεί, κυρίως από την κυβέρνηση, είναι τα οικονομικά βάρη που ενδεχομένως να προκλήθηκαν, σε κάποιες περιπτώσεις εθνοφρουρών οι οποίοι πέτυχαν εγγραφή σε βρετανικά πανεπιστήμια, μετά την απόφαση του Υπουργικού Συμβουλίου και προτού η κυβέρνηση θέσει ως προϋπόθεση υλοποίησής της, την έγκριση του συμπληρωματικού προϋπολογισμού από τη Βουλή. Μετά την απόφαση της Βουλής, εκπρόσωποι των άμεσα επηρεαζόμενων ξεκάθαρα διεμήνυαν

πως δεν πρόκειται να μείνουν σε σταυρωμένα τα χέρια και πως θα κινηθούν κατά της κυβέρνησης διεκδικώντας αποζημιώσεις, για την οικονομική ζημία που λένε ότι έχουν υποστεί από την υπουργική απόφαση. Το σκεπτικό που αναπτύσσουν είναι πως η οικονομική επιβάρυνση για εγγραφή τέκνων τους, σε βρετανικά πανεπιστήμια προέκυψε μετά την απόφαση της κυβέρνησης. Με ανεπίσημους υπολογισμούς που παρουσιάστηκαν κατά τη συζήτηση του όλου θέματος στη Βουλή, ο αριθμός των εθνοφρουρών που είχαν εγγραφεί σε βρετανικά πανεπιστήμια ανερχόταν στους 40. Μετά την απόφαση ο αριθμός εκτοξεύθηκε, κοντά στους 400. Σε κάποιες δε περιπτώσεις, όπως υποστηρίζεται, οικογένειες προχώρησαν σε μετακίνηση των προγραμματισμών που είχαν κάνει για την περίοδο 2021-2022 στο 2020-2021 προκειμένου να επωφεληθούν από τα μειωμένα για φέτος δίδακτρα στα βρετανικά πανεπιστήμια λόγω Brexit.

#AKAMASCLEANUP

ΚΥΡΙΑΚΗ 27 ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΥ

AKAMAS CLEANUP

Η Εφημερίδα «Καθημερινή» και οι υπεραγορές «ΑΛΦΑΜΕΓΑ»
διοργανώνουν τον 6ο μαζικό εθελοντικό καθαρισμό των παραλιών του ΑΚΑΜΑ.
ΜΠΛΟΥ ΛΑΓΚΟΥΝ | ΑΜΦΙΘΕΑΤΡΟ | ΑΚΤΗ ΑΡΝΑΟΥΤΗ | ΦΟΝΤΑΝΑ ΑΜΟΡΟΖΑ

POWERED BY

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

αλφάμεγα

LATCHI
WATERSPORTS
CENTRE

Επιχείρηση «διευθέτησης κρίσεων» από το Μαξίμου

Ταυτόχρονα «μέτωπα» με ελληνοτουρκικά, κορωνοϊό, οικονομία, προσφυγικό

Του ΣΤΑΥΡΟΥ Γ. ΠΑΠΑΝΤΩΝΙΟΥ

Να βάλει σε τροχιά επίλυσης ή τουλάχιστον ευνοϊκότερης διαχείρισης την τετραπλή κρίση που αντιμετωπίζει η κυβέρνηση, επιχειρεί με συντονισμένες ενέργειες τα τελευταία 24ωρα ο Κυριάκος Μητσοτάκης.

Αρχικά στα ελληνοτουρκικά, που όπως όλα δείχνουν μπαίνουν σε κάποιες ράγες, καθώς ακόμα και εντός της εβδομάδας δεν αποκλείεται να ανακοινωθεί η έναρξη διερευνητικών επαφών μεταξύ των δύο πλευρών που μπορεί να οδηγήσουν σύντομα, ίσως και αμέσως μετά τη Σύνοδο Κορυφής, σε κάποιο πρώτο ραντεβού μεταξύ των δύο αντιπροσωπειών. Στην κυβέρνηση μπορεί να κρατάνε χαμηλούς τόνους, αλλά είναι σαφές ότι θεωρούν πως τα πρώτα βήματα μετά την αποχώρηση του «Ορούτς Ρέις» από την ελληνική υφαλοκρηπίδα έχουν γίνει, και σε κάθε περίπτωση η έναρξη διαλόγου με την Αγκυρα θα οδηγήσει σε μείωση των τουρκικών προκλήσεων που αναπόφευκτα ξόδευαν πολιτικό κεφάλαιο τα προηγούμενα διάστημα. Εξάλλου ο Κυριάκος Μητσοτάκης πολύ προσεκτικά δεν έχει αποσύρει από το τραπέζι την απειλή κυρώσεων, ώστε σε κάθε περίπτωση να μπορεί να τραβήξει κάποιο χαρτί ανάλογα με την εξέλιξη των πραγμάτων.

Το στοίχημα

Ακολούθως, η κυβέρνηση έχει να διαχειριστεί το μείζον πρόβλημα του κορωνοϊού. Η τελευταία σύσκεψη για το θέμα την Παρασκευή που μίας πέρασε και η σαφής τοποθέτηση του πρωθυπουργού για «άμεσα μέτρα», τα οποία θα εφαρμοστούν από αύριο Δευτέρα, δείχνουν τη βούληση να ελεγχθεί η πανδημία με κάθε κόστος, σε ένα χρονικό σημείο που αρχίζει να πιέζεται και το σύστημα υγείας. Η φιλοσοφία άλλωστε του πρωθυπουργού στο εν λόγω ζήτημα είναι καθαρά «επενδυτική». Ο κ. Μητσοτάκης δηλαδή, γνωρίζοντας πως ούτως ή άλλως η φετινή χρονιά είναι έτος διαχείρισης κρίσεων, θέλει να κερδίσει το στοίχημα ώστε να πάρει τους τόκους το 2021. Σε κάθε περίπτωση, η κυβερνητική βούληση είναι να ληφθούν όλα τα μέτρα –ακόμα και lockdown στην Αττική αν κριθεί απαραίτητο– προκειμένου η χώρα να μη χάσει το πλεονέκτημα «της καλής διαχείρισης» που μπορεί να

Την Παρασκευή ο Κυριάκος Μητσοτάκης είχε τηλεδιάσκεψη με την πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν και την καγκελάριο της Γερμανίας Άγκελα Μέρκελ για το προσφυγικό. Ο πρωθυπουργός θέλει να καταστήσει το πρόβλημα ευρωπαϊκό και όχι ελληνικό.

Ακόμα και εντός της εβδομάδας δεν αποκλείεται να ανακοινωθεί η έναρξη διερευνητικών επαφών μεταξύ Αθηνas και Αγκυρας – Βούληση να ελεγχθεί η πανδημία με κάθε κόστος.

εκμεταλλευτεί ποικιλοτρόπως –τόσο οικονομικά όσο και σε επίπεδο brand– μόλις περάσει η υγειονομική κρίση.

Κωδικός «μεσαία τάξη»

Άμεσα εξαρτώμενη με την πανδημία είναι η οικονομική κρίση. Ουσιαστικά πρόκειται για δύο όψεις του ίδιου νομίσματος που κανείς δεν μπορεί αυτή τη στιγμή να προβλέψει με βεβαιότητα πότε θα τελειώσουν. Γι' αυτό και από το βήμα της ΔΕΘ ο κ. Μητσοτάκης μίλησε επανειλημμένως για «εφεδρείες» και «πολεμοφόδια» που έχει κρατήσει για το μέλλον. Ακριβώς επειδή κανείς δεν γνωρίζει την εξέλιξη και το τέλος της πανδημίας –οι προβλέψεις πάντως το τοποθετούν την άνοιξη– ο πρωθυπουργός με όσα

εξήγγειλε την περασμένη εβδομάδα στη ΔΕΘ δημιούργησε ένα πρώτο και βασικό πλέγμα προστασίας για τη μεσαία τάξη, η οποία δέχεται μεγάλη πίεση λόγω της πανδημίας. Στο Μαξίμου θεωρούν πως η μεσαία τάξη είναι μακράν η πιο αδίκημένη της τελευταίας πενταετίας, καθώς σήκωσε το μεγαλύτερο βάρος ώστε να επιτευχθούν οι στόχοι του τρίτου μνημονίου του ΣΥΡΙΖΑ, αλλά ξέρουν παράλληλα πως και λόγω της μεγάλης ύφεσης, η κριτική ακουμπά πλέον και την κυβέρνηση στο συγκεκριμένο θέμα. Με δεδομένο πως η μεσαία τάξη και ο ιδιωτικός τομέας, για τον οποίο επίσης εξαγγέλλθηκαν συγκεκριμένα μέτρα στήριξης, αποτελούν την εκλογική ραχοκοκαλιά της κυβέρνησης και καθορίζουν σε μεγάλο βαθμό τις πολιτικές εξελίξεις, ο πρωθυπουργός έστειλε και πολιτικό μήνυμα μέσω της στήριξης τους.

Κυβερνητικά στελέχη τονίζουν άλλωστε πως με τις 12 κυβερνητικές πρωτοβουλίες που ανακοίνωσε ο Κυρ. Μητσοτάκης, απομειώνεται κατά 5,5 δισ. ευρώ φορολογικά και ασφαλιστικά βάρη από τη μεσαία τάξη, με τα οποία είχαν επιβαρυνθεί από την προηγούμενη κυβέρνηση. Οι ίδιες πηγές προσθέτουν πως η συνολική ενίσχυση της ελληνικής οικονομίας που έχει αποφασίσει η κυβέρνηση ανέρχεται

στα 10 δισ. ευρώ, ώστε να δημιουργηθεί το απαραίτητο πλέγμα προστασίας της μεσαίας τάξης και των μικρομεσαίων επιχειρήσεων, που θα δώσει τη δυνατότητα, όταν τελειώσει η πανδημία, η οικονομία να πάρει εκ νέου τον δρόμο της ανάπτυξης.

Πολλαπλά καμπανάκια

Τελευταίο στην ιεράρχηση είναι το θέμα του προσφυγικού. Το τεράστιο πρόβλημα που δημιουργήθηκε με την καταστροφή της Μόριας, χτύπησε πολλαπλά καμπανάκια στο Μαξίμου πως το πρόβλημα δεν μπορεί να μπαίνει κάτω από το χαλί. Οι πολλαπλές επικοινωνίες του κ. Μητσοτάκη με την κ. Μέρκελ για το προσφυγικό ζήτημα, αλλά και η ενήμερωση που έκανε την Παρασκευή μέσω τηλεδιάσκεψης στην πρόεδρο της Ευρωπαϊκής Επιτροπής Ούρσουλα φον ντερ Λάιεν δείχνουν πως ο πρωθυπουργός θέλει να καταστήσει το πρόβλημα ευρωπαϊκό και όχι ελληνικό. Την ίδια ώρα, η άμεση δημιουργία της δομής στον Καρά Τεπέ, που στήθηκε μέσα σε λίγες μέρες, δείχνει την ενεργοποίηση για το θέμα και πως ο κ. Μητσοτάκης θέλει να κάνει άμεσα πράξη τη φράση που είπε μετά την πυρκαγιά της 9ης Σεπτεμβρίου: «Η κατάσταση στη Μόρια δεν μπορεί να συνεχιστεί».

Το νέο πρόγραμμα Θεσσαλονίκης του Αλέξη Τσίπρα

Προτάσεις για την κρίση του κορωνοϊού

Του **ΑΝΤΩΝΗ ΑΝΤΖΟΛΕΤΟΥ**

Την εμπιστοσύνη των πολιτών μέσω μιας πρότασης εξόδου από την κρίση επιχειρεί να κερδίσει ο Αλέξης Τσίπρας με την ομιλία του στο Βελλίδειο Ιδρυμα, επιλέγοντας να δώσει έναν έντονο ιδεολογικό - προγραμματικό χαρακτήρα. Αν και το περιβάλλον για τον ΣΥΡΙΖΑ είναι εντελώς διαφορετικό σε σχέση με τον Σεπτέμβριο του 2014 και του 2015, η Θεσσαλονίκη αποτελεί για άλλη μια φορά σημείο αναφοράς για το κόμμα και το restart που επιθυμεί να κάνει. Ρόλο σε αυτό παίζουν και οι εκτιμήσεις του οικονομικού επιτελείου της Κουμουνδούρου, οι οποίες είναι εξαιρετικά δυσόπτες για το 2021.

Δεκαπέντε μήνες στην αντιπολίτευση είναι αρκετές για τον ΣΥΡΙΖΑ προκειμένου να ξαναβρεί τον προσανατολισμό του και να αφήσει πίσω του μια μακρά περίοδο εσωστρέφειας. Αυτό το σήμα δίνει ο Αλέξης Τσίπρας και, εγκαινιάζοντας έναν πιο δυναμικό γύρο αντιπαράθεσης με την κυβέρνηση, μιλάει για την καταστροφή που έχει επιφέρει η πολιτική του Μαξίμου σε κοινωνία, υγιονομικό και οικονομικό επίπεδο. Δεν είναι τυχαίο το ότι ο αρχηγός της αξιωματικής αντιπολίτευσης προχωρά σε μια αποτίμηση της κατάστασης που παρέλαβε η Ν.Δ. τον περασμένο Ιούλιο, σημειώνοντας πως τα πρώτα σημάδια της ύφεσης είχαν φανεί πριν από την έλευση της πανδημίας.

Σύμφωνα με τον κ. Τσίπρα, οι κρίσεις είναι παράλληλες και η κυβέρνηση βαδίζει χωρίς στρατηγική και σχέδιο, αδρανώντας για έξι μήνες σε όλα τα επίπεδα. Αυτός είναι ο λόγος που προτάσει μια νέα κοινωνική συμφωνία που, όπως υποστήριξε, θα έχει ως βασικά της στοιχεία τη δικαιοσύνη και την ασφάλεια όλων των πολιτών που πλήττονται σφοδρότερα από την κρίση. Η στόχευση του τώως πρωθυπουργού –προκειμένου το κόμμα να ανακάμψει δημοσκοπικά και να ξεφύγει από τη ζώνη του 20%– είναι σαφής και αφορά τις κοινωνικές ομάδες που γύρισαν την πλάτη στον ΣΥΡΙΖΑ μετά τις νίκες του 2015. Για την Κουμουνδούρου τα μέτρα που ανακοίνωσε ο κ. Μητσοτά-

κης πριν από μία εβδομάδα στη ΔΕΘ είναι απλώς «ασπίδες» και στόχος του προέδρου του ΣΥΡΙΖΑ είναι να δώσει τις δικές του απαντήσεις. Μικροί και μεσαίοι επιχειρηματίες, εργαζόμενοι, αυτοαπασχολούμενοι, αγρότες και νέοι δέχονται, σύμφωνα με τον κ. Τσίπρα, καθημερινά πλήγματα, ενώ συγχρόνως βλέπουν την κυβέρνηση να εκμεταλλεύεται την κρίση ως ευκαιρία επιβολής των πιο ακραίων νεοφιλελεύθερων μεταρρυθμίσεων.

Δέσμη δέκα μέτρων

Στο πλαίσιο αυτό, ο Αλέξης Τσίπρας καταθέτει μια δέσμη δέκα άμεσων μέτρων κυρίως μόνιμου χαρακτήρα για τη διάσωση της οικονομίας, τη στήριξη των πολιτών και την ενίσχυση του κοινωνικού κράτους. Κεντρική θέση στις προτάσεις του αποτελεί η δημιουργία ενός πιο σύγχρονου παραγωγικού μοντέλου, καθώς και ο νέος, καθοδηγητικός - πρωταγωνιστικός ρόλος του κράτους στην οικονομία, στην υγεία, στην παιδεία, στις υποδομές, αλλά και στο χρηματοπιστωτικό σύστημα «που οφείλει –επιτέλους– να διαδραματίσει τον ρόλο του στον κύκλο της οικονομίας», όπως αναφέρει χαρακτηριστικά.

Περιγράφει ως κεντρικό στόχο τη δίκαιη αναδιανομή του εισοδήματος στην άμβλυνση των ανισοτήτων και όχι τη διευρυνσή τους που φέρνουν οι επιλογές Μητσοτάκη, όπως αναφέρει. Παράλληλα αναλύει τη στήριξη των αδύναμων και της μεσαίας τάξης στις εξαιρετικά δυσμενείς συνθήκες που διαμορφώθηκαν από την κρίση, αλλά πρωτίστως οι πολιτικές της κυβέρνησης. Η μη επιστρεπτέα ενίσχυση μικρομεσαίων επιχειρήσεων, η μείωση της εισφοράς αλληλεγγύης ως μόνιμο μέτρο, το έκτακτο εισόδημα αλληλεγγύης, η επιδότηση εργασιών στο 40% του μισθού, αλλά και η μείωση προκαταβολής φόρου στο 50% είναι μερικά από τα μέτρα που στον ΣΥΡΙΖΑ κρίνουν απαραίτητα για την καταπολέμηση της ανεργίας και την αναστροφή της ύφεσης. Ο κ. Τσίπρας θεωρεί πως είναι απαραίτητο να προωθηθεί από την κυβέρνηση ένα γενναίο πακέτο προσλήψεων στην υγεία και στην παιδεία.

ΑΠΟΨΗ

Οι ιδεολογικές αγκυλώσεις της κυβέρνησης

Του **ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΜΑΝΟΥ***

Όταν γράφω στην εφημερίδα δεν ξέρω βέβαια ποιος θα με διαβάσει. Γράφω για όλους. Προσπαθώ να είμαι λογικός και απλός. Τα πολύπλοκα είναι συνήθως απόδειξη ότι ο συγγραφέας δεν γνωρίζει ή δεν κατανοεί πλήρως το θέμα με το οποίο καταπνέεται.

Το σημερινό άρθρο αποτελεί εξαιρεση. Δεν είναι δυσνόητο. Κάθε άλλο. Απευθύνεται όμως σε ειδικό αναγνωστικό κοινό. Ελπίζω να διαβαστεί από την ιεραρχία και τους διευθυντές του υπουργείου Οικονομικών, της ΑΑΔΕ και τους δικαστές του ΣτΕ. Από όλους τους παραπάνω έχω παράπονα.

Την περασμένη Κυριακή, στην «Καθημερινή», δημοσιεύτηκε άρθρο του Νίκου Ρουσάνογλου με τίτλο «Ακριβότερο το Κουκάκι από την Εκάλη». Στο άρθρο παρατίθενται οι μέσες τιμές ενοικίασης σε 31 περιοχές της πρωτεύουσας σύμφωνα με τα διαχρονικά στοιχεία ερευνών αγοράς από το δίκτυο μεσιτικών γραφείων RE/MAX.

Θα αναφέρω ένα παράδειγμα με βά-

Με βάση τις μέσες τιμές ενοικίασης, η αντικειμενική αξία στο Κολωνάκι έπρεπε να είναι σήμερα 2.520 ευρώ/τ.μ. και όχι 4.000 ευρώ/τ.μ. που έχει ορίσει το υπ. Οικονομικών.

ση τα στοιχεία της έρευνας και θα παρακαλέσω το ειδικό αναγνωστικό κοινό που φιλοδοξώ να με διαβάσει να παρακολουθήσει τον συλλογισμό:

Η μέση τιμή ενοικίασης φέτος στο Κολωνάκι διαμορφώνεται σε 10,5 ευρώ/τ.μ., από 9,0 ευρώ/τ.μ. το 2018 (αύξηση 16,6%). Ακολουθούν (εύκολοι) δικοί μου πολλαπλασιασμοί: Ένα διαμέρισμα στο Κολωνάκι π.χ. 120 τ.μ. ενοικιάζεται φέτος προς 120 x 10,5 = 1.260 ευρώ μηνιαίως, δηλαδή 1.260 x 12 = 15.120 ευρώ ετησίως.

Ο ιδιοκτήτης του ακινήτου προσδοκά μια συντηρητική απόδοση 5%

στο επενδεδυμένο κεφάλαιό του (πριν από τους φόρους). Συνεπώς, το ακίνητο των 120 τ.μ. στο Κολωνάκι που παράγει 15.120 ευρώ ενοίκια ετησίως αξίζει 15.120/0,05 = 302.400 ευρώ ή 2.520 ευρώ/τ.μ.

Αυτή έπρεπε να είναι το 2020 η αντικειμενική αξία στο Κολωνάκι. Αλλά δεν είναι. Είναι 4.000 ευρώ/τ.μ. Αμετάβλητη εδώ και τέσσερα χρόνια. Απόδειξη της σκηνρίας και της ανικανότητας της διοίκησης να προσαρμολήσει στη μεταβαλλόμενη πραγματικότητα. Απόδειξη όμως και της ανικανότητας του ΣτΕ να επιβάλει κανόνες ευθιδικίας στην απονομή δικαιοσύνης. Για παράδειγμα, το ΣτΕ δεν υποχρεώνει τη διοίκηση να αποδείξει ποια στοιχεία χρησιμοποίησε και ποια έκρυψε για να κατασκευάσει αυθαίρετα τις αντικειμενικές αξίες που ποικίλλουν ανάλογα με τις ιδεολογικές αγκυλώσεις και προκαταλήψεις των κυβερνώντων.

Στο Κολωνάκι, σύμφωνα με τον διαφανή υπολογισμό που μόλις έκανα (στηρίχθηκε στα διαχρονικά στοιχεία ερευνών αγοράς από το δίκτυο μεσιτικών γραφείων RE/MAX), η αντικειμενική αξία για τον υπολογισμό του ΕΝΦΙΑ είναι 4.000 ευ-

ρώ/τ.μ., ενώ θα έπρεπε να είναι 2.520 ευρώ/τ.μ. Το υπουργείο Οικονομικών έχει ορίσει αντικειμενική αξία για το Κολωνάκι 1,6 φορά μεγαλύτερη από το κανονικό.

Στο Παλιό Ψυχικό το μέσο ενοίκιο σύμφωνα με την έρευνα ήταν 9,3 ευρώ/τ.μ., οπότε με την ίδια ακριβώς μεθοδολογία προκύπτει ότι η αντικειμενική αξία έπρεπε να είναι 2.208 ευρώ/τ.μ. Αλλά το υπουργείο Οικονομικών, ως άλλος αδιόστακτος ληστής, έχει ορίσει αντικειμενική τιμή για τον υπολογισμό του ΕΝΦΙΑ και του συμπληρωματικού φόρου 8.000 ευρώ/τ.μ., 3,6 φορές περισσότερο από το κανονικό. Τι δεν μπορεί να κατανοήσει το ΣτΕ;

Στην Εκάλη το μέσο ενοίκιο είναι 6,4 ευρώ/τ.μ., γεγονός που οδηγεί σε διαμόρφωση αντικειμενικής αξίας 1.536 ευρώ/τ.μ., αλλά οι ληστές του υπουργείου Οικονομικών έχουν ορίσει τιμή 4.450 ευρώ/τ.μ., 2,9 φορές περισσότερο από το κανονικό. Τι δεν μπορεί να κατανοήσει το ΣτΕ;

Στο Γαλάτσι η κατάσταση εξομαλύνεται. Η αντικειμενική αξία του υπουργείου Οικονομικών είναι μεγαλύτερη από εκείνη που προκύπτει από

τον υπολογισμό μου κατά μόλις 100 ευρώ. Το ίδιο και στην Καστέλλα.

Ο υφυπουργός κ. Πέτσας, αναλύοντας στον δημοσιογράφο του ΣΚΑΪ κ. Αυτιά (13/9) τα μέτρα που εξήγγειλε στη Θεσσαλονίκη ο πρωθυπουργός, είπε ότι πρόκειται για ένα πακέτο 10 δισεκατομμυρίων ευρώ που θα δώσει μια ώθηση στην ελληνική οικονομία πάνω από πέντε μονάδες του ΑΕΠ! Και συμπλήρωσε: «Είναι τεράστια νούμερα, που δείχνουν ότι δεν υπάρχει καμία ιδεολογική αγκύλωση και πως το μόνο που έχει μπροστά του ο πρωθυπουργός είναι το συμφέρον της χώρας και η στήριξη του κόσμου της εργασίας, της ελληνικής κοινωνίας».

Πριν από δύο χρόνια το ΙΟΒΕ (το ΙΟΒΕ θυμίζω ότι είναι ο βασικός πυλώνας της μελέτης Πισσαρίδη) είχε δημοσιεύσει μια μελέτη η οποία κατέληγε στο συμπέρασμα ότι η κατάρνηση του συμπληρωματικού ΕΝΦΙΑ θα προκαλούσε αύξηση του ΑΕΠ κατά 0,7%.

Τα έσοδα από τον συμπληρωματικό φόρο ΕΝΦΙΑ των ιδιωτών είναι λιγότερα από 400 εκατ. ευρώ, ενώ η αύξηση του ΑΕΠ κατά 0,7% είναι

παραπάνω από 1.250 εκατ. ευρώ.

Είναι προφανές ότι για μια κυβέρνηση που δεν έχει ταξική χροιά και άλλες ιδεολογικές αγκυλώσεις η απόφαση να θυσιάσει 400 εκατ. ευρώ φορολογικά έσοδα για να επιφέρει αύξηση ΑΕΠ 1.250 εκατ. ευρώ δεν απαιτεί πολλή σκέψη. Εκτός βέβαια αν κυριαρχεί η ιδεολογική αγκύλωση που τόσο θέλει ο κ. Πέτσας να μας κάνει να πιστέψουμε ότι δεν υπάρχει.

Το γεγονός είναι, όπως αποδεικνύουν τα γεγονότα και οι αριθμοί, ότι υπάρχει όχι μόνο ιδεολογική αγκύλωση, αλλά αθεράπευτη ανικανότητα. Τις επόμενες ημέρες το υπουργείο Οικονομικών θα αναρτήσει καθυστερημένα τους πίνακες των υποχρεώσεων μας σε ΕΝΦΙΑ και –με τη νοοτροπία του δυνάστη που δεν εννοεί να αποβάλει– θα απαιτήσει να τσασκιστούμε να πληρώσουμε μέχρι το τέλος του μήνα τις αυθαίρετες και εξωφρενικές υποχρεώσεις ΕΝΦΙΑ με τη βεβαιότητα ότι θα έχει την πλήρη διά της αδράνειας και καθυστέρησης κάλυψη του ΣτΕ.

* Ο κ. Στέφανος Μάνος είναι πρώην υπουργός.

Φόβοι να γίνει «τσουνάμι» το β΄ κύμα

Η αύξηση όχι μόνο των κρουσμάτων, αλλά και των διασωληνωμένων και των θανάτων, ανησυχεί τους επιστήμονες

Της ΠΕΝΝΥΣ ΜΠΟΥΛΟΥΤΖΑ

Τον έντονο φόβο ότι το δεύτερο κύμα του κορωνοϊού στη χώρα μας θα είναι ισχυρότερο από το πρώτο, και θα προκαλέσει περισσότερες νοσηλείες και θανάτους εκφράζουν οι ειδικοί επιστήμονες. Μπροστά σε αυτό το ενδεχόμενο, με τον αριθμό των νέων κρουσμάτων στην Αττική την τελευταία εβδομάδα να έχει ξεπεράσει τα 1.000 και με την αυξημένη ζήτηση κλινών μονάδων εντατικής (ΜΕΘ) να έχει ήδη θέσει σε γενικό συναγερμό το ΕΣΥ, η κυβέρνηση προχώρησε σε νέα περιοριστικά μέτρα στο Λεκανοπέδιο τα οποία παραπέμπουν στις ημέρες πριν από το lockdown του πρώτου κύματος στη χώρα μας.

Έτσι, από αύριο και για 14 ημέρες, επιπρόσθετα από τα μέτρα που ήδη ισχύουν, επανέρχεται η τηλεργασία υποχρεωτικά για το 40% των εργαζομένων σε γραφεία στον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα, το ανώτατο όριο των παρισταμένων σε συναθροίσεις σε κλειστούς και ανοιχτούς χώρους είναι τα εννέα άτομα και σε γάμους, κηδείες και βαφτίσεις τα 20 άτομα, οι συναυλίες αναστέλλονται και κλείνουν οι κινηματογράφοι. Αν και η αποτελεσματικότητα των μέτρων θα καταγραφεί σε περίπου δέκα ημέρες στον αριθμό των ημερήσιων κρουσμάτων, και σε 20 ημέρες στον αριθμό των διασωληνωμένων, μία ενδεχόμενη νέα επιδείνωση των επιδημιολογικών δεικτών δεν αποκλείεται να φέρει ακόμα και ένα νέο περιορισμένο lockdown, ενδεχόμενο που δεν το αποκλείει πλέον η κυβέρνηση.

Όπως επισημαίνει στην «Κ» ο καθηγητής Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής στο ΕΚΠΑ, Γιάννης Τούντας, η ραγδαία αύξηση των νέων διαγνωσμένων κρουσμάτων αλλά και των διασωληνωμένων ασθενών και των θανάτων κατά τη διάρκεια των τελευταίων 45 ημερών έχει δημιουργήσει εύλογες ανησυχίες για τον βαθμό αναζωπύρωσης της επιδημίας στη χώρα μας. Τα νέα διαγνωσμένα κρούσματα αυξήθηκαν από 337 τον Μάιο σε 5.994 τον Αύγουστο. Για τους νέους διασωληνωμένους ασθενείς τα

Η Ελλάδα σε «κλοιό» COVID-19

Μηνιαία κατανομή κρουσμάτων, θανάτων και διασωληνωμένων το 2020

ΜΗΝΑΣ	ΝΕΑ ΚΡΟΥΣΜΑΤΑ	ΘΑΝΑΤΟΙ	ΔΙΑΣΩΛΗΝΩΜΕΝΟΙ
Μάρτιος	1.307	49	67
Απρίλιος	1.279	91	14
Μάιος	337	35	9
Ιούνιος	500	17	8
Ιούλιος	1.068	14	13
Αύγουστος	5.994	60	35

Συνολικές εξετάσεις ανά 1.000 κατοίκους

	Μέχρι τέλος Μαρτίου	Μέχρι τέλος Αυγούστου
Ελλάδα	1,61	91,08
Τσεχία	5,23	85,20
Σλοβενία	11,43	76,42
Αυστρία	5,81	131,10
Γερμανία	11,46	147,80
Ιταλία	—	85,35
Ην. Βασίλειο	—	198,08

ΠΗΓΕΣ: <https://covid19.gov.gr>, <https://eody.gov.gr>, <https://ourworldindata.org/>

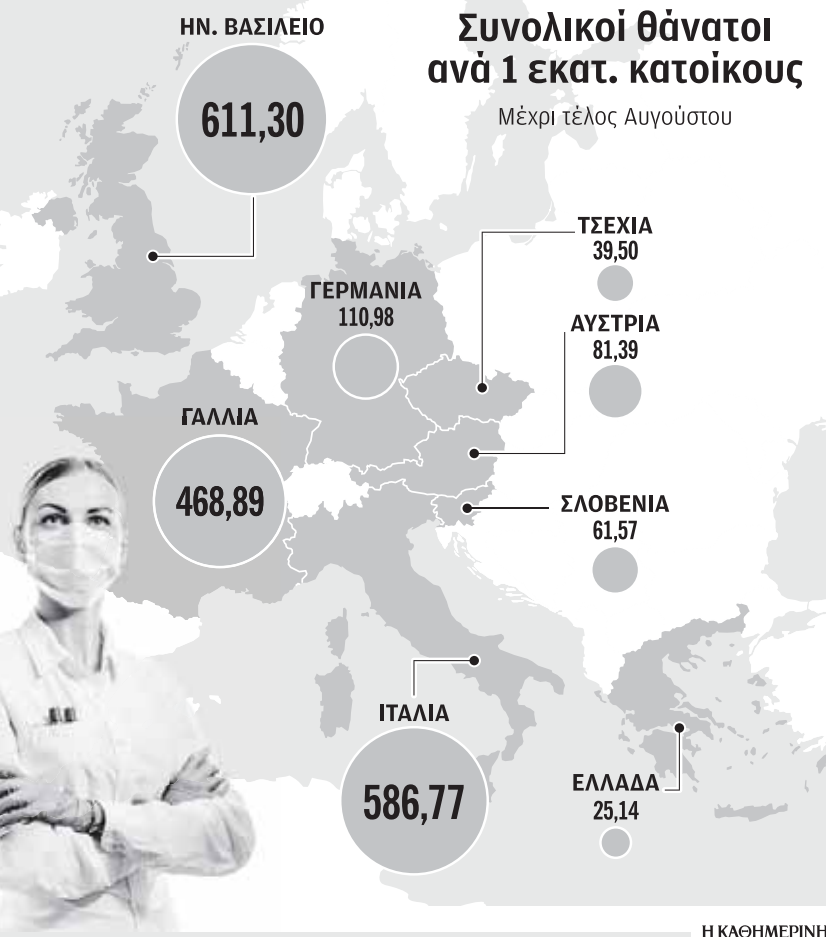
«Πιθανόν να έχουμε ξεπεράσει τις 100.000 κρούσματα στη χώρα, από τα οποία τουλάχιστον 10.000-15.000 είναι ενεργά».

αντίστοιχα νούμερα ήταν 9 και 35 και για τους θανάτους 35 και 60.

«Η εξέλιξη των επιδημιολογικών δεδομένων σαφώς σηματοδοτεί δεύτερο επιδημικό κύμα», σημειώνει ο κ. Τούντας και συνεχίζει, «το σβήσιμο του πρώτου κύματος τον Μάιο και τα λίγα κρούσματα τον Ιούνιο και τον Ιούλιο είχαν δημιουργήσει βάσιμες ελπίδες για πιο ανώδυνο καλοκαίρι. Οι ελπίδες αυτές διαψεύστηκαν, όχι τόσο λόγω του τουρισμού όσο εξαιτίας της καθυστέρησης στη γενικευμένη χρήση της μάσκας και στον περιορισμό των συναθροίσεων. Το ερώ-

τημα που τίθεται τώρα είναι εάν το δεύτερο αυτό κύμα θα μπορέσει να ελεγχθεί πριν ξεπεράσει το πρώτο».

Σύμφωνα με τον καθηγητή, η εκτίμηση για την εξέλιξη του δεύτερου κύματος της επιδημίας, δεν μπορεί να γίνει με βάση τα διαγνωσμένα κρούσματα. Από την ανάλυση των δεδομένων στην οποία προχώρησε το Ινστιτούτο Κοινωνικής και Προληπτικής Ιατρικής προκύπτει ότι τα τριψήφια νούμερα στα ημερήσια κρούσματα που καταγράφονται από 1η Αυγούστου και τα οποία τις τελευταίες ημέρες ξεπερνούν τα 300 οφείλονται κυρίως στην αύξηση των διενεργούμενων εξετάσεων και δεν αντιστοιχούν σε ανάλογη εξάπλωση της επιδημίας. Τον Μάρτιο διενεργούνταν περίπου 800 μοριακές εξετάσεις την ημέρα και τον Αύγουστο ξεπέρασαν τις 15.000. Η Ελλάδα πραγματοποιεί τον Μάρτιο 1,61 τεστ ανά 1.000 κατοίκους, όταν ο αντίστοιχος δείκτης ήταν 5,81 στην Αυστρία και 11,46 στη Γερμανία.

Αλλά και φτωχότερες ευρωπαϊκές χώρες, όπως η Τσεχία και η Σλοβενία, διενεργούσαν περισσότερες εξετάσεις από τη χώρα μας (5,23 και 11,43 αντίστοιχα).

Στη συνέχεια όμως και μέχρι το τέλος Αυγούστου, η Ελλάδα είχε πραγματοποιήσει συνολικά 91,8 τεστ ανά 1.000 κατοίκους, ξεπερνώντας τη Σλοβενία (76,42), την Τσεχία (85,20), αλλά και την Ιταλία (85,35), όχι όμως τη Γερμανία (147,80) ή το Ηνωμένο Βασίλειο (198,08). Και όπως σχολιάζει ο καθηγητής «όταν διενεργούνται περισσότερες εξετάσεις είναι αναμενόμενο να καταγράφονται περισσότερα κρούσματα, ιδιαίτερα όταν μία από τις ιδιομορφίες της συγκεκριμένης επιδημίας είναι τα πολλά ασυμπτωματικά κρούσματα».

Ο κ. Τούντας χαρακτηρίζει πολύ πιο αξιόπιστους δείκτες εξέλιξης της επιδημίας τους αριθμούς των διασωληνωμένων ασθενών και των θανάτων και κυρίως τον ρυθμό

αύξησης ή μείωσής τους, παρά το γεγονός ότι αντικατοπτρίζουν τις προ δεκαπενθημέρου διαστάσεις της επιδημίας. Ο μέγιστος αριθμός διασωληνωμένων ασθενών καταγράφηκε στις 5 Απριλίου (93) και ο ελάχιστος στις 30 Ιουλίου (7). Σε όλη τη διάρκεια του Αυγούστου παρατηρείται συνεχής αύξηση με σταθερό ρυθμό (περίπου 12 νέοι διασωληνωμένοι ασθενείς ανά 10 μέρες), ενώ από 1 μέχρι 15 Σεπτεμβρίου αυξήθηκαν με σχεδόν διπλάσιο ρυθμό (31 νέοι διασωληνωμένοι σε 15 μέρες). Το ίδιο παρατηρείται και στους θανάτους. Οι περισσότεροι καταγράφηκαν τον Απρίλιο (91).

Τον Μάιο είχαμε 35 θανάτους, τον Ιούνιο 13, τον Ιούλιο 14 και τον Αύγουστο 60, ενώ το πρώτο δεκαπενθήμερο του Σεπτεμβρίου καταγράφηκαν 47 θάνατοι. Στο δεκάημερο 28 Μαρτίου έως 7 Απριλίου υπήρξαν 5,1 θάνατοι κατά μέσον όρο την ημέρα, ενώ οι αντίστοιχοι αριθμοί για τον Αύγουστο ήταν 0,8

Συναγερμός στο ΕΣΥ, εκτίναξη αριθμού ασθενών στις ΜΕΘ

Αντιμέτωπο με τη μεγαλύτερη πρόκληση από ιδρύσέως του βρίσκεται το εθνικό σύστημα υγείας, οι αντοχές του οποίου και η ανταπόκριση των νοσοκομείων στο διογκούμενο κύμα πανδημίας και των εισαγωγών ασθενών εκτιμάται ότι θα βρεθούν «στο κόκκινο».

Η πίεση από το δεύτερο κύμα είναι ήδη ιδιαίτερα αισθητή στα νοσοκομεία, με τους υπευθύνους να δεσμεύουν όλο και περισσότερες κλίνες για την περίθαλψη ασθενών με κορωνοϊό. Η ανησυχία καταγράφεται έντονη, με δεδομένο ότι κλινικές και μονάδες μεγάλων νοσοκομείων με εμπειρία στην αντιμετώπιση περιστατικών COVID-19 έχουν ήδη γεμίσει, σε μια περίοδο μάλιστα που το δεύτερο κύμα δεν έχει ακόμα κορυφωθεί και όλα δείχνουν ότι θα είναι σφοδρότερο από το πρώτο.

«Οι μονάδες εντατικής θεραπείας στην Αττική δέχονται πολύ μεγάλη πίεση τις τελευταίες ημέρες και προσπαθούμε συνέχεια να προσθέτουμε κλίνες για τους ασθενείς με COVID-19, εις βάρος όμως των γενικών κλινών ΜΕΘ. Οσοδήποτε σε αυτή τη φάση δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι άλλο. Πρέπει να δώσουμε εκεί το βάρος», σημειώνει στην «Κ» η καθηγήτρια Πνευμονολογίας - Εντατικής Θεραπείας του ΕΚΠΑ και επικεφαλής της Επιτροπής Συντονισμού και Ανάπτυξης ΜΕΘ, Αναστασία Κοτανίδου. Είναι ενδεικτικό ότι στον «Ευαγγελισμό» το βράδυ της Τετάρτης, «Τον Ιούλιο φτάσαμε να έχουμε μόλις ένα-

κατελιημμένες» οι 21. Συνολικά στα νοσοκομεία της Αττικής είναι δεσμευμένες για τον κορωνοϊό 75 κλίνες Εντατικής –προστίθενται αυτές τις μέρες άλλες 40– εκ των οποίων την περασμένη Πέμπτη ήταν ήδη «κατελιημμένες» οι 53.

«Η αύξηση στην κάλυψη των κλινών μάς ανησυχεί πολύ», επισημαίνει η κ. Κοτανίδου, και συνεχίζει ότι «υπάρχει η πιθανότητα σε αυτή τη φάση να έχουμε και περισσότερα περιστατικά στις ΜΕΘ απ' ό,τι είχαμε στην πρώτη φάση της πανδημίας, καθώς δεν έχουμε φτάσει ακόμα στην κορύφωση του κύματος. Δεν αποκλείεται να χρειαστούν και νέα μέτρα στα νοσοκομεία όπως περαιτέρω περιορισμός των σοβαρών χειρουργικών επεμβάσεων που συνήθως απαιτούν τη δέσμευση ΜΕΘ». Για το ενδεχόμενο να δούμε στην Ελλάδα εικόνες νοσοκομείων με τρομακτική πίεση από ασθενείς, όπως αυτές που βίωσαν την άνοιξη άλλες χώρες, η καθηγήτρια τονίζει πως «προσπαθούμε να αποτρέψουμε αυτό το ενδεχόμενο. Από εμάς εξαρτάται. Εάν σοβαρευτούμε όλοι και εφαρμόσουμε τα μέτρα, το κύμα θα σταματήσει εδώ».

Γεμίζουν οι κλίνες

Η κλινική COVID-19 δυναμικότητας 21 κλινών της Γ' Παθολογικής Κλινικής του ΕΚΠΑ στο «Σωτηρία» ήταν η μοναδική που δεν έκλεισε καθόλου καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας. «Τον Ιούλιο φτάσαμε να έχουμε μόλις ένα-

Η κλινική COVID-19 δυναμικότητας 21 κλινών στο «Σωτηρία» ήταν η μοναδική που δεν έκλεισε καθ' όλη τη διάρκεια της πανδημίας. Σήμερα η κλινική έχει γεμίσει, ενώ γεμάτη είναι και ακόμα μία από δύο επιπλέον κλινικές για τον κορωνοϊό, αντίστοιχης δυναμικότητας, που άνοιξαν στο νοσοκομείο.

Συνολικά στα νοσοκομεία της Αττικής είναι δεσμευμένες για τον κορωνοϊό 75 κλίνες Εντατικής, ενώ προστίθενται αυτές τις μέρες άλλες 40.

δύο περιστατικά. Τώρα η κλινική έχει γεμίσει. Στο «Σωτηρία» άνοιξαν άλλες δύο κλινικές COVID-19 αντίστοιχης δυναμικότητας, εκ των οποίων ήδη η μία έχει γεμίσει», σημειώνει στην «Κ» ο καθηγητής και διευθυντής της κλινικής, Κωνσταντίνος Συρίγος.

Όπως τονίζει, «σε αυτή τη φάση βλέπουμε μια αύξηση στον αριθμό των ασθενών και στη διάρκεια της νοσηλείας τους και η

οποία έχει επιδημιολογική εξήγηση. Όσοι νοσηλεύονται τώρα είναι συνήθως πιο νέοι και δεν ανήκουν στις ομάδες υψηλού κινδύνου. Για να φτάσουν αυτά τα άτομα να αναπτύξουν συμπτώματα και να χρειαστούν νοσηλεία, σημαίνει ότι έχουν δεχθεί πολύ μεγάλο ιικό φορτίο και χρειάζονται μεγαλύτερο διάστημα θεραπείας. Και γι' αυτό λέμε ότι πρέπει να τηρούνται τα μέτρα προστασίας από τον ιό. Αυτή η "ασήμαντη" μάσκα μειώνει το ιικό φορτίο το οποίο δεχόμαστε, που σημαίνει εάν μολυνθούμε, έχουμε μεγαλύτερες πιθανότητες να είμαστε ασυμπτωματικοί ή να έχουμε λιγότερα συμπτώματα».

«Πλέον υπάρχει πολύ μεγαλύτερη εμπειρία για τη θεραπεία. Οι ασθενείς από την πρώτη ημέρα λαμβάνουν αγωγή, σε μια προσπάθεια να είναι όσο γίνεται συντομότερη και αποτελεσματικότερη

η θεραπεία τους», επισημαίνει ο κ. Συρίγος και προσθέτει ότι «σε αυτή τη φάση θα ήταν λάθος στην προσπάθεια να ανταποκριθεί το ΕΣΥ στην πίεση να ανοίγει σε κάθε νοσοκομείο και μία κλινική COVID-19. Αυτό που πρέπει να γίνει είναι όσες κλινικές έχουν την εμπειρία να στηριχθούν για να αναπτύξουν περισσότερα κρεβάτια». Καταλήγοντας επισημαίνει: «Επιπρόσθετα, είναι ανάγκη να συνεχίσει να έχει το ΕΣΥ μια φυσιολογική λειτουργία για να μην έχουμε παράπλευρες απώλειες από ασθενείς με άλλες σοβαρές παθήσεις. Βλέπουμε σήμερα ασθενείς που είχαν διαγνωστεί με πρώτου σταδίου καρκίνο τον Ιανουάριο και τον Φεβρουάριο και λόγω COVID-19 αμέλησαν να αντιμετωπίσουν το πρόβλημά τους και τώρα νοσηλεύονται με μεταστάσεις».

Οι υγειονομικοί

Πάνω από 180 εργαζόμενοι σε δημόσια νοσοκομεία έχουν βρεθεί θετικοί στον SARS-CoV-2 τις τελευταίες 45 ημέρες, σύμφωνα με τις καταγραφές της Πανελληνίας Ομοσπονδίας Εργαζομένων Δημόσιων Νοσοκομείων. Όπως ανέφερε στην «Κ» ο πρόεδρος της ΠΟΕΔΗΝ Μ. Γιαννακός, οι μισοί εξ αυτών φαίνεται ότι μολύνθηκαν κατά την καλοκαιρινή τους άδεια, ενώ περισσότεροι από τους μισούς (περίπου 100) είναι ασυμπτωματικοί. Σύμφωνα με τον ίδιο, το διάστημα από τα τέλη Φεβρουαρίου έως και τον Ιούλιο είχαν νοσήσει περίπου 600 υγειονομικοί. Από τις 10 Αυγούστου όταν και άρχισε να εκδηλώνεται το δεύτερο κύμα της πανδημίας έχουν καταγραφεί μικρές συρροές κρουσμάτων σε νοσοκομεία, με χαρακτηριστικά παραδείγματα το νοσοκομείο ΑΧΕΠΑ, το νοσοκομείο Λάρισας και πιο πρόσφατα το νοσοκομείο Γιαννιτών. Όπως σημειώνει ο κ. Γιαννακός, «ο έλεγχος των υγειονομικών που επέστρεψαν από άδειες φαίνεται ότι "ξεσκέπασε" ασυμπτωματικά περιστατικά, γεγονός που δείχνει την αναγκαιότητα των προληπτικών μνησίων τεστ σε όλο το προσωπικό». Η ΠΟΕΔΗΝ ζητεί τακτικά τεστ στο προσωπικό του ΕΣΥ, βελτίωση των μέσων ατομικής προστασίας, και επείγουσα καραντίνα σε κάθε εργαζόμενο που έχει εκτεθεί στον ιό.

Η τελευταία χρονιά της Μέρκελ και η ιστορική διαδοχή της

Φαβορί και αουτσάιντερ στην κούρσα για την ηγεσία των Χριστιανοδημοκρατών

Της ΞΕΝΙΑΣ ΚΟΥΝΑΛΑΚΗ

Αν η καγκελάριος Άγκελα Μέρκελ ολοκλήρωνε τη θητεία της στην αρχή της πανδημίας, θα αποχωρούσε από το πόστο της στο απόγειο της δόξας της. Όμως ο πολιτικός χρόνος είναι τόσο συμπτυκνυμένος, ώστε λίγους μήνες αργότερα η δημοτικότητα της φθίνει εκ νέου, όπως και η αποδοχή του κυβερνητικού έργου στο ζήτημα. Τον Απρίλιο, το 60% των πολιτών ήταν μάλλον ικανοποιημένο από τη διαχείριση της κρίσης, ενώ σήμερα το ποσοστό αυτό έχει περιοριστεί στο 49%. Και ενώ την άνοιξη μόνο το 25% πίστευε ότι το Βερολίνο ακολουθεί μάλλον λάθος κατεύθυνση, τώρα το αντίστοιχο ποσοστό έχει εκτοξευθεί στο 42%.

Την ίδια στιγμή, πρόσφατη έρευνα έδειξε ότι πέντε χρόνια μετά τη μεγάλη προσφυγική κρίση και τη θρυλική ρήση της Μέρκελ «Θα τα καταφέρουμε», οι μισοί Γερμανοί εξακολουθούν να αμφισβητούν τη σοφία της φράσης – πόσο μάλλον μετά την ανακοίνωση ότι η χώρα θα υποδεχθεί άλλους 1.500 μετανάστες, που έχουν εξασφαλίσει άσυλο, από τη χώρα μας. Και όμως, από τα σχεδόν δύο εκατομμύρια που έφθασαν στην χώρα το 2015-16, τα τρία τέταρτα μένουν σε δικά τους διαμερίσματα και τα δύο τρίτα εργάζονται ή μετεκπαιδεύονται. Η Μέρκελ διανύει τον τελευταίο χρόνο της θητείας της και τη διαδοχή της θα αποφασίσει το συνέδριο των Χριστιανοδημοκρατών (CDU), που θα πραγματοποιηθεί στη Στουτγάρδη στις 4 Δεκεμβρίου, υπό ειδικές συνθήκες λόγω κορωνοϊού. Η κούρσα μέχρι τις αρχές του έτους ήταν σχεδόν προδιαγεγραμμένη, καθώς η ίδια η Μέρκελ είχε επιλέξει για διάδοχό της την Ανεγκρετ Κραμπ-Κάρενμπάουερ (AKK), η οποία παραμένει υπουργός Άμυνας της χώρας. Εξαρχής, όμως, διεφάνη ότι η επανομαζόμενη «μίνι Μέρκελ» είναι πολύ μίνι και ελάχιστα Μέρκελ. «Δεν ελέγχει το κόμμα, κάνει ατυχείς δηλώσεις, οδήγησε σε κατάρρευση το κόμμα στη Θουριγγία» τον Φεβρουάριο, ήταν μερικά από τα επικριρήματα εναντίον της ΑΚΚ – ακριβώς τη στιγμή κατά την οποία ο υπόλοιπος κόσμος έμαθε να προφέρει ολόκληρο το όνομά της.

Μετά την παραίτησή της από την ηγεσία των Χριστιανοδημοκρατών, τρεις ήταν οι επικρατέστεροι διεκδικητές του πόστου: ο πρωθυπουργός του μεγαλύτερου κρατιδίου της χώρας, της Βόρειας

Η Άγκελα Μέρκελ προσέρχεται στο γερμανικό Κοινοβούλιο. Πέντε χρόνια μετά τη μεγάλη προσφυγική κρίση και τη θρυλική ρήση της «Θα τα καταφέρουμε», οι μισοί Γερμανοί εξακολουθούν να αμφισβητούν τη σοφία της φράσης.

Σχεδόν ένας στους δύο Γερμανούς θα προτιμούσε συμμαχία Συντηρητικών και Πρασίνων παρά κεντροαριστερή κυβέρνηση.

Ρηνανίας-Βεστφαλίας, Άρμιν Λάσσετ, ο οποίος είναι ο πιο κεντρικός υποψήφιος, ο ειδικός σε θέματα εξωτερικής πολιτικής Νόρμπερτ Ρέτγκεν, που τάσσεται υπέρ της οριστικής διακοπής των ενταξιακών διαπραγματεύσεων της Τουρκίας στην Ε.Ε. και ο σκληρός εκλεκτός του Βόλφγκανγκ Σόιμπλε και του επιχειρηματικού κόσμου, Φρίντριχ Μερτς.

Παρά την τελευταία του συνέντευξη, στην οποία πλέκει το εγκώμιο της Μέρκελ (θαυμάζει «την ικανότητά της να κυβερνά τη χώρα με σταθερό χέρι εν μέσω κρίσης»), είναι σαφές ότι ενδεχόμενη εκλογική νίκη του Μερτς θα σημάδευε πολύ διαφορετική πολιτική του κόμματος από εκείνη της καγκελαρίου.

Χαρακτηριστική ήταν η στάση του στο ζήτημα της Μόριας. Τη στιγμή που σύσσωμο σχεδόν το συντηρητικό στρατόπεδο τόνιζε την ανάγκη γερμανικής συνδρομής στην κρίση, ο Μερτς υιοθε-

τούσε την πλέον αμείλικτη στάση. Αφενός αποκέρυξε τη «μοναχική» προθυμία του Βερολίνου για φιλοξενία μεταναστών, αφετέρου πρότεινε να διαμένουν οι αιτούντες άσυλο σε κρουαζιερόπλοια και να γίνεται εκεί η επεξεργασία των αιτήσεων. Παράλληλα, υπογράμμισε ότι δεν βλέπει να έχει νόημα μια ευρωπαϊκή λύση και επέμεινε ότι σκηνές σαν αυτές του 2015, με μαζικές αφίξεις μεταναστών στη Γερμανία, δεν πρέπει να επαναληφθούν.

Αντίθετα, ο Λάσετ επισκέφθηκε ο ίδιος τη Μόρια (πριν τη φωτιά) και ο Βαυαρός πρωθυπουργός Μάρκους Ζέντερ χαρακτήρισε «χριστιανικό καθήκον» του Βερολίνου να φιλοξενήσει πρόσφυγες από τον κατεστραμμένο καταυλισμό. Θεωρητικά, δεν είναι απαραίτητο ο οποίος εκλεγεί επικεφαλής του CDU να είναι και υποψήφιος καγκελάριος στις εκλογές του 2021. Ο Μερτς πιστεύει ότι θα έπρεπε να είναι το ίδιο πρόσωπο, χωρίς όμως να αποκλείει και μια μοιρασίδα στους θώκους. Πάντως, η διανομή των ρόλων είναι υπόθεση των συνέδρων τον Δεκέμβριο. Στις τελευταίες δημοσκοπήσεις, το 31% των ερωτηθέντων προτιμά ως καγκελάριο τον Ζέντερ, το 14% τον υπουργό Υγείας Γιεβς Σπαν, το 13% τον Μερτς και μόλις το 8% τον Λάσετ.

Οι Σοσιαλδημοκράτες εταίροι της Μέρκελ βιάστηκαν να ανακοι-

νώσουν την υποψηφιότητα του υπουργού Οικονομικών και πρώην πρωθυπουργού του Άμβουργου, Ολαφ Σολτς, η οποία όμως έχει αρχίσει ήδη να «καίγεται». Ο Σολτς βάλλεται πανταχόθεν τόσο για τον ρόλο του στην υπόθεση Wirecard, ένα από τα μεγαλύτερα μεταπολεμικά σκάνδαλα στη Γερμανία, αφού αποδείχθηκε ότι από τις αρχές του 2019 είχε αρχίσει να ερευνάται η εταιρεία για χειραγώγηση μετοχών, όσο και για διόγκωση του γερμανικού δημοσιονομικού χρέους και την παράταση του καθεστώτος της Kurzarbeit στο όνομα της πανδημίας. «Ξοδεύει σαν να μην υπάρχει αύριο», είπε εναντίον του ο Μερτς.

Εκτός απροόπτου, οι σημερινοί εταίροι δεν θα ξαναβρεθούν στην κυβέρνηση μετά τις εκλογές του 2021. Σχεδόν ένας στους δύο Γερμανούς ψηφοφόρους θα προτιμούσε του χρόνου μια συμμαχία Συντηρητικών και Πρασίνων σε ομοσπονδιακό επίπεδο παρά μια κεντροαριστερή κυβέρνηση, αποτελούμενη από Σοσιαλδημοκράτες, Πράσινους και το Κόμμα της Αριστεράς. Με βάση τη δημοσκοπήση της Infratest Dimap για τη Welt τον περασμένο μήνα, το 49% βλέπει με καλό μάτι μια πρασινόμαυρη συνεργασία έναντι μόλις 34% που προκρίνουν την κεντροαριστερή συμμαχία στο Βερολίνο.

Δύο πρωθυπουργοί λιγότεροι στη Λιβύη εν μέσω διαδηλώσεων

Παραίτηση Σαράζ, ανησυχία Ερντογάν

Εντονη κινητικότητα αναπτύσσεται στη Λιβύη, καθώς μέσα σε τέσσερα εβδομήντα παραίτηθηκαν οι πρωθυπουργοί των δύο αντιμαχόμενων στρατοπέδων, εν μέσω του συνεχιζόμενου κύματος λαϊκών διαδηλώσεων, που αποκτούν διαστάσεις εξέγερσης εναντίον των Αρχών, τόσο στο δυτικό όσο και στο ανατολικό τμήμα της χώρας. Σε μεγάλο βαθμό αυθόρμητες, με πρωταγωνιστικό τον ρόλο της άνεργης νεολαίας, οι διαδηλώσεις μαίνονται από τις αρχές Αυγούστου, καθώς τροφοδοτούνται από τη λαϊκή αγανάκτηση για τα αλληπάλληλα λοκ-άουτ, την αύξηση των τιμών βασικών προϊόντων και τη γενικευμένη διαφθορά. Την περασμένη Κυριακή, ο Αμπντούλάχ αλ Θανί, πρωθυπουργός της κυβέρνησης της ανατολικής Λιβύης, που έχει την έδρα της στη Βεγγάζη και στηρίζεται στις ένοπλες δυνάμεις του Χαλίφα Χαφτάρ, υπέβαλε την παραίτησή του στον πρόεδρο της Βουλής των Αντιπροσώπων, Αγκίλα Σάλεχ. Είχαν προηγηθεί διαδηλώσεις, κατάληψεις και λεηλασίες κυβερνητικών κτιρίων στη Βεγγάζη, την Αλ Μπάιντα, τη Σάμπα και άλλες πόλεις της ανατολικής Λιβύης, συμπεριλαμβανομένου του Αλ Μαρτζ, οχυρού και επιτελικού κέντρου του Χαφτάρ.

Τρεις ημέρες αργότερα ήρθε η σειρά του Φαγέζ Σαράζ, πρωθυπουργού της «διεθνώς αναγνωρισμένης» κυβέρνησης της Τρίπολης, που ελέγχει τη δυτική Λιβύη, να προαναγγείλει την παραίτησή του.

Στο τηλεοπτικό διάγγελμα που απηύθυνε αργά τη νύχτα της Τετάρτης, ο Σαράζ ανακοίνωσε ότι θα παραιτηθεί μέχρι τέλη Οκτωβρίου. Δικαιολόγησε την απόφασή του ως χειρονομία διευκόλυνσης των διαπραγματεύσεων με το αντίπαλο στρατόπεδο, που βρίσκονται σε εξέλιξη, με στόχο την ανάδειξη νέου προεδρικού συμβουλίου, μόνιμη εκκενρία και προκήρυξη εκλογών.

Τις προηγούμενες εβδομάδες, οι διαδηλώσεις στη Δυτική Λιβύη και στην ίδια την Τρίπολη είχαν πάρει διαστάσεις εξέγερσης, οδηγώντας σε βαθύ ρήγμα στους κόλπους της κυβέρνησης, ακόμη και σε ένοπλες συγκρούσεις των παραστρατιωτικών ομάδων που τη στηρίζουν – κατά κύριο λόγο μεταξύ εκείνων της Τρίπολης και της

Ο Φαγέζ Σαράζ, κατά το τηλεοπτικό του διάγγελμα, όταν ανακοίνωσε την παραίτησή του.

Παρασκηνιακές κινήσεις Δύσης, Ρωσίας και Τουρκίας για την επόμενη μέρα.

Μισράτα. Αντανάκλαση αυτών των συγκρούσεων ήταν η απόφαση του Σαράζ να καθαιρέσει τον ισχυρό υπουργό Εσωτερικών Φατί Μπασάγκα, για να ανακρούσει πρύμναν ύστερα από τη βίαιη αντίδραση της πολιτοφυλακής του, η οποία προέρχεται από μαχητές της Μισράτα.

Ρεπορτάζ της ιστοσελίδας Ahval υποστήριζε ότι η κυβέρνηση Τραμπ άσκησε πιέσεις για την παραίτηση Σαράζ με στόχο τη Λιβύη, να προαναγγείλει την ειρήνευση στη Λιβύη προ των αμερικανικών εκλογών και να αποδυναμώσει τη συμφωνία με την Τουρκία για τη χάραξη ΑΟΖ, που ερέθισε όχι μόνο την Ελλάδα, αλλά και ισχυρούς Ευρωπαίους συμμάχους των ΗΠΑ. Ο Γερμανός πρεσβευτής στην Τρίπολη χαιρέτισε την ανακοίνωση Σαράζ περί παραίτησης, ενώ ικανοποιημένη εμφανίζεται και η Γαλλία, η οποία απειλούσε να καταθέσει ψήφισμα στο Συμβούλιο Ασφαλείας για άρση της διεθνούς αναγνώρισης στην κυβέρνηση της Τρίπολης.

Την ανησυχία του για την επικείμενη παραίτηση Σαράζ εξέφρασε την Παρασκευή ο Ταγίπ Ερντογάν, προαναγγέλλοντας συνομιλίες μεταξύ της τουρκικής κυβέρνησης και της διοίκησης της Τρίπολης, την ερχόμενη εβδομάδα.

REUTERS

Ανησυχία του Ερντογάν για τη Λιβύη

Δυσφορεί η Αγκυρα για την επικείμενη παραίτηση του πρωθυπουργού Σαράζ

Ο Ταγίπ Ερντογάν σε κοσμική εκδήλωση στην Αγκυρα. Τουρκική αντιπροσωπεία θα βρεθεί την ερχόμενη εβδομάδα στην Τρίπολη για συζητήσεις.

Θορυβημένη εμφανίζεται η Αγκυρα ύστερα από την ανακοίνωση του Λίβυου πρωθυπουργού Φαγέζ Σαράζ ότι πρόκειται να παραιτηθεί εντός Οκτωβρίου, καθώς η εξέλιξη αυτή θέτει σε αμφιβολία τις συμφωνίες που έχει υπογράψει η κυβέρνηση Ερντογάν με τις Αρχές της Δυτικής Λιβύης, συμπεριλαμβανομένης της χάραξης ΑΟΖ εις βάρος της Ελλάδας.

«Μια εξέλιξη όπως αυτή, όταν ακούμε τέτοια νέα, είναι κάτι ανησυχητικό για εμάς», αναγνώρισε χθες ο Ταγίπ Ερντογάν, απαντώντας σε σχετική ερώτηση δημοσιογράφου μετά την προσευχή της Παρασκευής.

Ο Τούρκος πρόεδρος ανακοίνωσε ότι αντιπροσωπεία της κυβέρνησής του θα βρεθεί στην Τρίπολη την ερχόμενη εβδομάδα για να συζητήσει τις εξελίξεις και προσέθεσε: «Σε αυτές τις συναντήσεις, Θεού θέλοντος, θα στρέψουμε τις εξελίξεις στην κατεύθυνση που πρέπει να ακολουθήσουν».

Ο Φαγέζ Σαράζ, η κυβέρνηση

Την επανένταξη της ομαλότητας στην παραγωγή και στους τερματικούς σταθμούς πετρελαίου ανακοίνωσε ο Χαλίφα Χαφτάρ.

του οποίου ελέγχει τη Δυτική Λιβύη και βρίσκεται σε ένοπλη αντιπαράθεση με τις δυνάμεις του Χαλίφα Χαφτάρ, ισχυρού άνδρα της Ανατολικής Λιβύης, και το Κοινοβούλιο του Τομπρούκ, ανακοίνωσε αργά τη νύχτα της Τετάρτης ότι θα παραιτηθεί μέχρι τα τέλη Οκτωβρίου για να διευκολύνει τις ειρηνευτικές διαπραγματεύσεις με το αντίπαλο στρατόπεδο, που βρίσκονται σε εξέλιξη. Είχε προηγηθεί μεγάλο κύμα διαδηλώσεων κατά της φτώχειας, της ανεργίας και της διαφθοράς σε όλες τις μεγάλες πόλεις της χώρας, οι οποίες οδήγησαν στην παραίτηση του

πρωθυπουργού της Ανατολικής Λιβύης, Αμπντούλάχ αλ Θανί, την περασμένη Κυριακή.

Στη Δυτική Λιβύη, το κύμα των διαδηλώσεων προκάλεσε ρήγμα ανάμεσα στον Σαράζ, που υποστηρίζεται από τους Αδελφούς Μουσουλμάνους, και τον ισχυρό υπουργό Εσωτερικών Φατί Μπασάγκα, ο οποίος ελέγχει την πολιτοφυλακή της Μισράτα, μιας από τις ισχυρότερες ένοπλες δυνάμεις σε αυτό το τμήμα της χώρας. Ο Σαράζ είχε αποπέμψει προσωρινά τον Μπασάγκα, αλλά αναγκάστηκε να τον επαναφέρει και πάλι στο αξίωμά του, καθώς οι αντιδράσεις πήραν τον χαρακτήρα ένοπλης εξέγερσης εναντίον του.

Ρεπορτάζ της ιστοσελίδας Ahval, η οποία ασχολείται με θέματα Τουρκίας, Μέσης Ανατολής και Ανατολικής Μεσογείου, πιθανολογεί ότι σημαντικό ρόλο στην παραίτηση Σαράζ έπαιξαν παρασκηνιακές πιέσεις της κυβέρνησης Τραμπ, η οποία επιθυμεί να υπάρξει ειρήνευση στη Λιβύη πριν

από τις προεδρικές εκλογές της 3ης Νοεμβρίου. Ο αρθρογράφος υποστηρίζει ότι οι ΗΠΑ ευελπιστούν πως με την αποχώρηση του Σαράζ από το προσκήνιο θα αποδυναμωθεί η συμφωνία που είχε συμφωνήσει με τον Ερντογάν για τη χάραξη ΑΟΖ εις βάρος της Ελλάδας, ερεθίζοντας και ισχυρούς συμμάχους των ΗΠΑ στην Ε.Ε. Την επικείμενη παραίτηση του Σαράζ χαιρέτισε ο Γερμανός πρεσβευτής στη Λιβύη, Ολιβερ Ουεζα. Στο μεταξύ, ο Χαλίφα Χαφτάρ ανακοίνωσε ότι οι δυνάμεις του σταματούν τον αποκλεισμό πετρελαϊκών εγκαταστάσεων και τερματικών σταθμών στις περιοχές του ελέγχου, ώστε να ξαναρχίσουν κανονικά η παραγωγή και η εξαγωγή λιβυκού πετρελαίου. Ωστόσο, η Εθνική Εταιρεία Πετρελαίων δήλωσε ότι δεν θα ξεκινήσουν κανονικά οι εξαγωγές εάν οι παραστρατιωτικές δυνάμεις δεν εγκαταλείψουν τις εγκαταστάσεις πετρελαίου.

REUTERS, AHVAL

Νέο πεδίο «μάχης», η κλιματική αλλαγή

Λίγο πριν από τις προεδρικές εκλογές, Τραμπ και Μπάιντεν διαφωνούν με φόντο τους καπνούς από την Καλιφόρνια

Της **ΕΥΡΥΔΙΚΗΣ ΜΠΕΡΞΗ**

«**Δεν υπάρχουν** Δημοκρατικά θερμόμετρα και Ρεπουμπλικανικά θερμόμετρα. Το θέμα είναι αν αναγνωρίζει κανείς τα αντικειμενικά δεδομένα ή όχι». Ο κυβερνήτης της πολιτείας της Καλιφόρνιας, Γκάβιν Νιούσομ, έκασε την υπομονή του με όσους εξακολουθούν να θεωρούν τις τεραστίων διαστάσεων πυρκαγιές που κατακαίουν τη Δυτική Ακτή των ΗΠΑ άσχετες με την κλιματική αλλαγή. Προτού γίνει στάχτη έκταση που ξεπερνά τα 2 εκατομμύρια στρέμματα (όσο περίπου η Πελοπόννησος), πριν ο καπνός από την Καλιφόρνια θολώσει το φως του ήλιου ακόμη και στην Ανατολική Ακτή των ΗΠΑ, πριν γίνει αντιληπτός, με τη βοήθεια δορυφόρου, ως και πάνω από την Ευρώπη, η πολυπληθέστερη αμερικανική πολιτεία είχε καταγράψει τις υψηλότερες θερμοκρασίες της ιστορίας της. Λίγο πιο βόρεια, στην πολιτεία της Ουάσιγκτον, που συνήθως επηρεάζεται από το κλίμα του ωκεανού, πυροσβέστες με εμπειρία δεκαετιών έλεγαν ότι δεν είχαν δει ποτέ ξανά τέτοιου είδους πυρκαγιές, καθώς ξηροί άνεμοι από την έρμη υπερηπιδούσαν τα Βραχώδη Όρη και έσπρωχναν τις φλόγες από τα βουνά με αστραπαία ταχύτητα στις απροετοίμαστες πόλεις.

«Ντόναλντ Τραμπ, ξέρεις τι είναι αυτό που πραγματικά απειλεί τα προάστιά μας; Οι πυρκαγιές, οι πλημμύρες, οι κυκλώνες. Πρέπει να δράσουμε. Τώρα», έγραψε ο υποψήφιος του Δημοκρατικού Κόμματος Τζο Μπάιντεν, απευθυνόμενος στον Αμερικανό πρόεδρο. Στην τελική ευθεία για τις εκλογές της 3ης Νοεμβρίου, ο Τραμπ παίζει συστηματικά το χαρτί της «εγκληματικότητας», του «χάους» και της «ανομίας», ενώ ο Μπάιντεν απαντά ότι ο πραγματικός τρόμος προέρχεται από αλλού. Ο Τραμπ τόλμησε να εμφανιστεί στην Καλιφόρνια, που μύριζε ολόκληρη καπνό και αποκαΐδια και να υποστηρίξει ότι για τις πυρκαγιές φταιει η κακή διαχείριση των δασών (οι ειδικοί συμφωνούν ότι υπάρχει σοβαρό πρόβλημα διαχείρισης, αν και η πολιτική αξία της δήλωσής αυτής για τον Τραμπ είναι αμφίβολη, αφού πάνω από τα μι-

Οι καταστροφικές πυρκαγιές στις ΗΠΑ έχουν κάνει στάχτη έκταση που ξεπερνάει τα 2 εκατομμύρια στρέμματα (όσο περίπου η Πελοπόννησος).

Παρά τις σχέσεις του με τη βιομηχανία ορυκτών καυσίμων, ο Αμερικανός πρόεδρος παρέτεινε το μορατόριουμ στις εξορύξεις.

σά δάση της πολιτείας είναι υπό την ευθύνη της ομοσπονδιακής κυβέρνησης, μόνο το 3% ανήκει στην πολιτεία της Καλιφόρνιας και τα υπόλοιπα είναι ιδιωτικά). Ο υπεύθυνος φυσικών πόρων της πολιτείας, Γουέντ Κρόουφουτ του απάντησε, πολύ ευγενικά, ότι παίζει ρόλο και η κλιματική αλλαγή και ο πρόεδρος τον διαβεβαίωσε ότι «θα δροσίσει». «Μακάρι οι επιπλήξεις να συμφωνούσαν μαζί σας», επέμεινε ο Κρόουφουτ και ο Τραμπ έδωσε μία από εκείνες τις απαντήσεις που τον καθιστούν αυτομάτως ακατάλληλο να διαχει-

ριστεί τις τύχες των ΗΠΑ και του κόσμου. «Στην πραγματικότητα» είπε, «δεν νομίζω ότι οι επιστήμονες γνωρίζουν».

Οι χρηματοδότες

Οι δικοί του χρηματοδότες, όμως, από τη βιομηχανία ορυκτών καυσίμων, σίγουρα γνωρίζουν: στα τέσσερα χρόνια της προεδρίας του ο Τραμπ τους βοήθησε να ξεφύγουν από σειρά περιβαλλοντικών ρυθμίσεων που θα επέσπευδαν το αναπόφευκτο τέλος των ρυπογόνων δραστηριοτήτων τους. Ο Τραμπ τους εξυπηρέτησε όχι μόνο καλώντας τη βάση των ψηφοφόρων του να αρνηθεί την κλιματική αλλαγή, αλλά και υιοθετώντας ρυθμίσεις οι οποίες, όπως υπολόγισαν οι «Τάιμς της Νέας Υόρκης», αν δεν ανατραπούν, θα οδηγήσουν στη συσσώρευση επιπλέον 1,8 δισ. τόνων ρύπων στην ατμόσφαιρα. Μόνο σε ένα σημείο ο Ρεπουμπλικανός πρόεδρος δεν τους έκανε τη χάρη: στις νέες εξο-

ρύξεις πετρελαίου και φυσικού αερίου στη Φλόριντα, τις οποίες απαγόρευσε για δέκα χρόνια ακόμη. «Με αυτό, ο Κόλπος του Μεξικού και ο ωκεανός σας θα είναι ασφαλής για πολλά χρόνια ακόμη», είπε ο Τραμπ στις 8 Σεπτεμβρίου, στην τελετή υπογραφής της παράτασης του μορατόριουμ, που έγινε στο Τζούπιτερ της Φλόριντα. Ο Τραμπ έλαβε υπόψη όχι μόνο τις διακομματικές αντιδράσεις στην εγκατάσταση εξεδρών στη θάλασσα σε μια πολιτεία που πλήττεται διαρκώς από κυκλώνες αλλά και την κρίσιμη πολιτική συγκυρία, καθώς η αμφιταλαντευόμενη Φλόριντα μπορεί να κρίνει την έκβαση των προεδρικών εκλογών (ίσως, θα έλεγαν μερικοί, έλαβε υπόψη και το στενό συμφέρον του ως ιδιοκτήτη πολυτελούς ξενοδοχείου στο Παλμ Μπιτς).

Ο Μπάιντεν έσπευσε να τον κατηγορήσει για υποκρισία. «Μέχρι πριν από λίγους μήνες, ο Ντόναλντ Τραμπ σχεδίαζε να επιτρέψει τις

εξορύξεις πετρελαίου και αερίου στα ανοικτά της Φλόριντα», δήλωσε. «Τώρα, 56 ημέρες πριν από τις εκλογές, λέει, πολύ βολικά, ότι άλλαξε γνώμη. Απίστευτο. Δεν χρειάζεται να μαντέψετε ποια είναι η δική μου στάση: Είμαι αντίθετος στις νέες εξορύξεις στη θάλασσα».

Το σχέδιο Μπάιντεν

Τον Ιούλιο ο Μπάιντεν παρουσίασε σχέδιο για τη μετατροπή των ΗΠΑ σε οικονομία μηδενικών ρύπων ως το 2050, το οποίο προβλέπει πολύ σημαντικές δαπάνες, της τάξεως των 500 δισ. ετησίως (35% δημόσιες, 65% ιδιωτικές επενδύσεις) για εξοικονόμηση ενέργειας, υιοθέτηση μη ρυπογόνων τεχνολογιών και δίκαιη μετάβαση των περιοχών που σήμερα εξαρτώνται από τον άνθρακα. Το πρόγραμμα του Μπάιντεν, που ξεπερνά κατά πολύ σε μέγεθος την Πράσινη Συμφωνία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, έγινε δεκτό με ανάμεικτα συναισθήματα από όσους ανη-

συχούν για την κλιματική κρίση. Με ενθουσιασμό, που προκύπτει από το γεγονός ότι, έπειτα από τέσσερα χρόνια φρικτής οπισθοδρόμησης επί Ντόναλντ Τραμπ, ο Δημοκρατικός υποψήφιος δεσμεύεται να ασχοληθεί σοβαρά με το πρόβλημα, παρουσιάζοντας μάλιστα ένα σχέδιο πιο φιλόδοξο ακόμη και σε σχέση με όσα ο ίδιος δήλωνε στη διάρκεια των προκριματικών εκλογών. Και με σκεπτικισμό, που προκύπτει από την τεράστια έμφαση που δίνει το πρόγραμμα Μπάιντεν στην τεχνολογία δέσμευσης και αποθήκευσης άνθρακα (Carbon Capture and Storage), μια τεχνολογία που δεν είναι τεχνικά ή εμπορικά βιώσιμη, παρά τις πολυετείς έρευνες και η οποία αποτελεί «γραμμή ζωής» για τις ρυπογόνες βιομηχανίες. Το επιτελείο του Δημοκρατικού υποψηφίου περιλαμβάνει σειρά στελεχών που μετακινήθηκαν τα τελευταία χρόνια μεταξύ κυβερνήσεων Ομπάμα και βιομηχανίας φυσικού αερίου, καθώς ο Μπάιντεν δεν έχει ξεφύγει από την επιχειρηματολογία που συνεχίζει να εμφανίζει το φυσικό αέριο ως «καύσιμο-γέφυρα», παρότι είναι και αυτό, ορुकτό καύσιμο.

Αν στο πρόσωπο του Τραμπ, οι εταιρείες ορυκτών καυσίμων βλέπουν τον σταθερό σύμμαχο που θα κάνει (σχεδόν) οτιδήποτε ζητήσουν, στο πρόσωπο του Μπάιντεν βλέπουν έναν πολιτικό που τουλάχιστον θα τους ρίξει τα σώβια που ζητούν, ώστε να μείνουν στην επιφάνεια απαλλασσόμενες μεν από τα μεγαλύτερα «βαρίδια», όπως ο λιγνίτης, αλλά συνεχίζοντας να ρυπαίνουν. Έρευνες της κοινής γνώμης δείχνουν ότι κάθε χρόνο, περισσότεροι Αμερικανοί ευαισθητοποιούνται γύρω από την κλιματική κρίση. Την ίδια ώρα, ενώ το αμερικανικό χρηματιστήριο ευημερεί, οι μετοχές των εταιρειών ορυκτών καυσίμων πέφτουν, αποκαλύπτοντας ένα αβέβαιο μέλλον.

Με την ταχύτητα που μετακινούνται τα γκολπόστ, καθώς η δραματική πραγματικότητα των ακραίων καιρικών φαινομένων αυξάνει τις πιέσεις, ο Μπάιντεν μπορεί να υποχρεωθεί, εφόσον εκλεγεί, να γίνει ακόμη πιο φιλόδοξος.

Το κοινό μέτωπο κατά του Ιράν και οι αλλαγές στη Μέση Ανατολή

Συμφωνία Ισραήλ - Εμιράτων - Μπαχρέιν

Του **DAVID HALBFINGER**
THE NEW YORK TIMES

Από την ιδρυσή του, το Ισραήλ θεωρεί τον εαυτό του ως τη σύγχρονη εκδοχή της αρχαίας Σπάρτης, ένα μικροσκοπικό κράτος-φρουρίο σε εχθρική έρμη, η επιβίωση του οποίου εξαρτάται από την εσωτερική του συνοχή και τη στρατιωτική του ισχύ.

Οι διαδοχικές συμφωνίες εξομάλυνσης των σχέσεων με τα Ηνωμένα Αραβικά Εμιράτα και το Μπαχρέιν –με κορύφωση τις «Συμφωνίες του Αβραάμ» που υπογράφηκαν αυτή την εβδομάδα στον Λευκό Οίκο, παρουσία του προέδρου Τραμπ– και η πολυδιαφημισμένη ενδεχόμενη συμφωνία με άλλα αραβικά κράτη κάνουν κάποιους Ισραηλινούς να αναρωτιούνται μήπως η Μέση Ανατολή βρίσκεται εν μέσω ευρύτερης γεωπολιτικής μεταστροφής. Θα μπορεί η χώρα τους να γίνει αποδεκτή στην περιοχή ως νόμιμο μέλος της «γειτονιάς» της;

Η αποκατάσταση διπλωματικών σχέσεων έχει μεγάλη σημασία για το Ισραήλ, ύστερα από μεγάλη περίοδο αναμονής στην απομόνωση, με ανταλλάγματα πρεσβευτών, απειλές αεροπορική σύνδεση και νέους του-

ριστικούς προορισμούς. Ο δρ Γτζάκ Κράις, διευθυντής του νοσοκομείου Σίμπα και πρώην επικεφαλής της στρατιωτικής υγειονομικής υπηρεσίας, λέει ότι η σημαντικότερη επίπτωση αφορά την αλλαγή αντιλήψεων που θα συντελεσθεί μεταξύ των Ισραηλινών πολιτών.

«Το πιο σημαντικό για ένα έθνος είναι η ελπίδα για ένα καλύτερο μέλλον. Όταν οι Ισραηλινοί βλέπουν το άνοιγμα της περιοχής, συνειδητοποιούν ότι τα πράγματα μπορούν να βελτιωθούν και ότι η στασιμότητα δεν είναι νομοτελειακή. Αυτή η αλλαγή είναι ιστορική για τους ανθρώπους της γενιάς μου. Η ύπαρξή μας δεν είναι πια συνάρτηση της στρατιωτικής μας ισχύος, αλλά της διπλωματικής μας ικανότητας», λέει ο δρ Κράις.

Ισραηλινοί ειδικοί του αραβικού κόσμου εκτιμούν, όμως, ότι η νέα αυτή εποχή δεν έχει φθάσει ακόμη, προειδοποιώντας ότι το Ισραήλ δεν μπορεί ακόμη να εγκαταλείψει την αμυντική του στάση απέναντι στους νέους του φίλους. Επισημαίνουν, όμως, ότι οι πρόσφατες αλλαγές, όπως αυτές εκφράζονται στον τρόπο με τον οποίο οι ηγεσίες των αραβικών κρατών αναφέρονται στο Ισραήλ, αποτελούν σημαντική πρόοδο.

Ο υπουργός Εξωτερικών του Μπαχρέιν Αλ Χαλίφα, ο πρωθυπουργός του Ισραήλ Νετανιάχου και ο υπουργός Εξωτερικών των ΗΑΕ Αλ Νάχιαν (δεξιά) στην τελετή υπογραφής της συμφωνίας παρουσία του Αμερικανού προέδρου Τραμπ.

Μετά την Αραβική Ανοιξη, το Παλαιστινιακό έφυγε από την πρώτη γραμμή του ενδιαφέροντος σε αρκετές αραβικές χώρες.

Το 2018, ο διάδοχος του θρόνου της Σαουδικής Αραβίας, πρίγκιπας Μοχάμεντ μπιν Σαλμάν, είπε σε συνέντευξή του ότι οι Ισραηλινοί «δικαιούνται να έχουν δική τους πατρίδα», επιμένοντας ότι η χώρα του «δεν έχει κανένα πρόβλημα με τους Εβραίους». Το ίδιο έτος, ο ΥΠΕΞ του Μπαχρέιν δικαιολόγησε τα ισραηλινά αεροπορικά πλήγματα εναντίον ιρανικών στόχων στη Συρία. Στις 4 Σεπτεμβρίου, ο ιμάμης

στο Μεγάλο Τέμενος της Μέκκας υπογράμμισε στο κήρυγμά του την καλοσύνη που επέδειξε ο Μωάμεθ προς τους Εβραίους γείτονές του.

Πριν από μία δεκαετία, το Ισραήλ αποτελούσε «την πηγή κάθε κακού, ενώ ο αγώνας των Παλαιστινίων ήταν ιερός για όλη τη Μέση Ανατολή», λέει η αναλύτης του αραβικού κόσμου, Σιμρίτ Μέιρ. Η Αραβική Ανοιξη διέλυσε, όμως, την εικόνα αυτή, καθώς τα τεκταινόμενα στο Ισραήλ και στα Κατεχόμενα έπαψαν να είναι πρώτη είδηση στην Αίγυπτο και στον Λίβανο. «Οι πολίτες των αραβικών χωρών ήθελαν να ενημερωθούν για τις εσωτερικές εξελίξεις», λέει η κ. Μέιρ.

Την ίδια στιγμή, η συμφωνία για τα πυρηνικά του Ιράν, με την οποία διαφώνησαν το Ισραήλ και οι χώρες του Κόλπου, ο ιρανικός επεκτατισμός σε Συρία, Υεμένη και αλλού

και η αίσθηση ότι οι ΗΠΑ επεδίωκαν τη σταδιακή τους απεμπλοκή από την περιοχή, έπεισαν τα κράτη του Κόλπου για την ανάγκη προσέγγισης με το Ισραήλ.

Οι αναλυτές προειδοποιούν, όμως, ότι κάθε ξέσπασμα αισιοδοξίας μπορεί να αποδειχθεί πρόωρο. Οι μεγάλες ελπίδες για μόνιμη ειρήνη, που συνόδευσαν την υπογραφή της συνθήκης του Οσλό το 1993 και 1995, αποδείχθηκαν φρούδες. Ο κοσμήτορας της Σχολής Πολιτικών Επιστημών του Πανεπιστημίου του Τελ Αβίβ, Γιόσι Σάιν, θυμάται τον ενθουσιασμό των Ισραηλινών στη χώρα τους, αλλά και των Εβραίων στις ΗΠΑ, μετά την υπογραφή των συνθηκών σε Ουάσιγκτον και Τάμπα της Αιγύπτου. «Οι ίδιες ελπίδες είχαν εκφραστεί και η ίδια συζήτηση είχε γίνει και τότε», λέει ο κ. Σάιν.

Το Παλαιστινιακό

Οι Παλαιστίνιοι δεν έδειξαν πρόθυμοι να συμβιβασθούν με τις νέες συνθήκες, λέει η κ. Μέιρ. Μετά την εκλογή του προέδρου Τραμπ, τα κράτη του Κόλπου –οι μεγαλύτεροι χρηματοδότες των Παλαιστινίων– ξεκαθάρισαν την πρόθεσή τους να συνεργασθούν με τον Λευκό Οίκο. Οι Παλαιστίνιοι, από τη μεριά τους, επέμειναν σε μοϊκοτάζ της κυβέρνησης Τραμπ. «Θα έπρεπε να πουν: Μισούμε τον Τραμπ, είναι περιστοικισμένος από απεχθείς Εβραίους, αλλά είναι πρόεδρος. Οι αραβικές χώρες χρηματοδοτούν το κράτος μας, άρα πρέπει να τον εξευμενίσουμε. Απέτυχαν έτσι να αντιληφθούν τις επιπτώσεις και τις ευκαιρίες που παρουσιάζονται από το άνοιγμα του Ισραήλ προς τη Μέση Ανατολή». Οι Παλαιστίνιοι, όμως, δεν πρόκειται να εξοφρανισθούν από την εξέταση, όπως άλλωστε υπενθύμισε αυτή την εβδομάδα ο επικεφαλής διαπραγματευτής τους και γενικός γραμματέας της Οργάνωσης για την Απελευθέρωση της Παλαιστίνης, Σάεμ Ερεκάτ. «Εμείς είμαστε το πρόβλημα στην εξομάλυνση των σχέσεων Ισραήλ - κρατών του Κόλπου και η λύση του προβλήματος περνάει από μας», υπογράμμισε ο κ. Ερεκάτ.

THE NEW YORK TIMES

Το στρες «κτυπά» τα παιδιά όσο και τους ενήλικες

Δραστηριότητες από πολύ μικρή ηλικία δεν αφήνουν χρόνο για χαλάρωση και παιχνίδι

Συνέντευξη στον **ΓΙΑΝΝΟ ΛΥΤΡΑ**

Ο παιδίατρος δρ Νικόλας Νικολαΐδης έχει τιμηθεί με το βραβείο Young Investigator Award 2020, κάτι που θεωρεί μεγάλη διάκριση, τόσο για τον ίδιο, όσο και για την Ελλάδα και την Κύπρο, απ' όπου κατάγεται. Εδώ και πολλά χρόνια έχει αφιερωθεί στην έρευνα και έχει ειδικευθεί στην Παιδιατρική Ενδοκρινολογία. Στη συνέντευξη που παραχωρεί στην «Κ» μιλά για τη μέχρι σήμερα πορεία του, καθώς και για το αντικείμενο της έρευνάς του, τα ευρήματα της οποίας καταδεικνύουν ότι το στρες στις μέρες μας προσβάλλει τα παιδιά στον ίδιο περίπου βαθμό με τους ενήλικες.

—Έχετε τιμηθεί με το βραβείο Young Investigator Award 2020, τι σημαίνει αυτό για εσάς;

—Το βραβείο Young Investigator Award 2020 της Πανευρωπαϊκής Εταιρείας Παιδιατρικής Ενδοκρινολογίας για εμένα είναι υψίστης σημασίας. Επιστήμονες γιατροί απ' όλο τον κόσμο υποβάλλουν κάθε χρόνο υποψηφιότητα για το εν λόγω βραβείο. Η επιλογή του καλύτερου νεαρού επιστήμονα γίνεται με βάση το βιογραφικό του, αλλά και την εμπειρία του στη βασική έρευνα. Λαμβάνονται υπόψη ο αριθμός των δημοσιεύσεων σε έγκριτα επιστημονικά περιοδικά, αλλά και η μέχρι τώρα πορεία στον χώρο της έρευνας. Αποτελεί ηθική καταξίωση, γιατί πραγματικά αφιέρωσα (και αφιερώνω) ένα πολύ μεγάλο κομμάτι της μέχρι τώρα ακαδημαϊκής και επιστημονικής μου σταδιοδρομίας στην έρευνα. Οι ατέλειωτες ώρες στο εργαστήριο, οι κόποι και οι αγωνίες νιώθω ότι ανταμείβονται, κάτι που μου δίνει επιπλέον δύναμη να

Ο δρ Νικολαΐδης σημειώνει ότι είναι η δεύτερη φορά που η Πανευρωπαϊκή Εταιρεία Παιδιατρική Ενδοκρινολογίας τιμά την Ελλάδα και η πρώτη φορά που τιμά την Κύπρο, με την προβολή στο εξωτερικό να είναι σημαντική.

συνεχίσω να ασχολούμαι με την έρευνα με ακόμη περισσότερο πάθος και μεράκι. Επιπλέον νιώθω ότι με το βραβείο αυτό κάνω περήφανη τόσο την Ελλάδα όσο βέβαια και την Κύπρο. Να σημειώσω ότι είναι η δεύτερη φορά που η Πανευρωπαϊκή Εταιρεία Παιδιατρικής Ενδοκρινολογίας τιμά την Ελλάδα και η πρώτη φορά που τιμά την Κύπρο. Είναι πολύ σημαντική η προβολή μας στο εξωτερικό, γιατί με αυτό αποδεικνύουμε ότι παρόλο που είμαστε δύο μικρές χώρες στον παγκόσμιο χάρτη, εντούτοις υπάρχουν μυαλά, αξιόλογοι επιστήμονες οι οποίοι μπορούν να ξεχωρίσουν ακόμη και σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι έρευνες διεξάγονται με πενήνχα κονδύλια σε σχέση με τα εργαστήρια του εξωτερικού, εντούτοις τα αποτελέσματα των ερευνών αυτών καταφέρνουν να ξεχωρίζουν και να προβάλλονται τόσο στα συνέδρια του εξωτερικού όσο και μέσα από τις δημοσιεύσεις σε επιστημονικά περιοδικά μεγάλου κύρους και εμβέλειας.

—Πώς συνδέεται το στρες με την ενδοκρινολογία;

—Το στρες είναι άρρηκτα συνδεδεμένο με την ενδοκρινολογία. Η ενδοκρινολογία είναι ο κλάδος της ιατρικής που μελετά τη λειτουργία του ενδοκρινικού συστήματος του οργανισμού. Το σύστημα αυτό αναφέρεται σε όλες τις ορμόνες, οι οποίες παράγονται από τους ενδοκρινείς αδένες. Οι ενδοκρινείς αδένες και οι ουσίες που παράγουν είναι το μέσο με το οποίο ο εγκέφαλος συντονίζει τη λειτουργία όλων των κυττάρων και συστημάτων του σώματος. Οι ορμόνες, λοιπόν, εκκρίνονται και μεταφέρονται μέσα από το αίμα στα όργανα και διαδραματίζουν βασικό ρόλο στην καλή του λειτουργία. Ρυθμίζουν πολλές λειτουργίες του σώματος, όπως τον μεταβολισμό, την αναπαραγωγική υγεία, την όρεξη, τη θερμοκρασία του σώματος, τον ύπνο, την ανάπτυξη και διατήρηση της υγείας του οργανισμού. Παράλληλα, οι ορμόνες συντελούν σε μεγάλο βαθμό στη ρύθμιση της διάθεσης και του ψυχισμού. Και εδώ ακριβώς βρίσκεται η σύνδεση του στρες με την ενδοκρινολογία.

—Εξηγήστε μας πώς...

—Στον ανθρώπινο οργανισμό υπάρχει το σύστημα του στρες, που ενεργοποιείται υπό την επίδραση στρεσογόνων παραγόντων, οι οποίοι μπορεί να είναι είτε φυσικοί είτε αντιλαμβανόμενοι. Ανάλογα με την διάρκεια τους, διακρίνονται σε οξείς και χρόνιους, οι οποίοι θεωρούνται και περισσότερο επιβλαβείς. Όταν ο άνθρωπος δεχτεί ένα ή και περισσότερα στρεσογόνα ερεθίσματα, τότε το σύστημα του στρες ξεκινά να λειτουργεί παράγοντας διάφορες ορμόνες. Βασικές ορμόνες του στρες είναι η κορτιζόλη και οι κατεχολαμίνες αδρεναλίνη και νοραδρεναλίνη. Οι ορμόνες αυτές παράγονται από το σύστημα του στρες ώστε ο

οργανισμός να αντιμετωπίσει την κατάσταση του στρες και να επαναφέρει τον οργανισμό σε κατάσταση ηρεμίας. Όταν ένας άνθρωπος στρεσορισμένος, τότε το σύστημα του στρες αναγκαστικά δουλεύει αδιάκοπα, οι ορμόνες του στρες εκκρίνονται συνεχώς στον οργανισμό, κάτι το οποίο είναι επιβλαβές και μπορεί να δημιουργήσει μακροχρόνια προβλήματα υγείας.

Πολύ στρες στα παιδιά

—Το στρες συναντάται στα παιδιά και στους έφηβους στον ίδιο βαθμό με τους ενήλικες;

—Τα τελευταία χρόνια δυστυχώς το στρες παρατηρείται στον ίδιο βαθμό με τους ενήλικες. Αυτό το βλέπουμε καθημερινά στο νοσοκομείο ακόμη και σε πολύ μικρά παιδιά. Αυτό έχει να κάνει με τον σύγχρονο τρόπο ζωής. Οι γονείς δουλεύουν αρκετές ώρες, συνεπώς απουσιάζουν από το σπίτι αρκετές ώρες με αποτέλεσμα ο στενός δεσμός των μελών της οικογένειας να έχει χαλαρώσει. Τα παιδιά, από πολύ μικρά, ξεκινούν αρκετές δραστηριότητες με αποτέλεσμα να μην τους απομένει ελεύθερος χρόνος να χαλαρώσουν και να ασχοληθούν με το παιχνίδι. Οι απαιτήσεις των σχολίων από το δημοτικό μέχρι και τη δευτεροβάθμια εκπαίδευση είναι πάρα πολύ μεγάλες, ο φόρτος μελέτης στο σπίτι μεγάλος και η ανάγκη για φροντιστήρια δεν αφήνουν περιθώρια στα παιδιά να χαλαρώσουν και είναι μονίμως στρεσορισμένα. Να τονίσω επίσης ότι η τεχνολογία που έχει εισβάλει στη ζωή όλων μας είναι βασικός παράγοντας επιδείνωσης του στρες. Τα παιδιά στον λίγο ελεύθερό τους χρόνο επιλέγουν να περνούν αρκετές ώρες μπροστά

Ο δρ Νικόλας Νικολαΐδης, νικητής του Young Investigator Award 2020, μιλά για την διάκριση και την δουλειά του στην «Κ» και εξηγεί το πώς ο σύγχρονος τρόπος ζωής επηρεάζει αρνητικά την ψυχοσωματική μας υγεία.

από τον υπολογιστή, παίζοντας παιχνίδια κάτι το οποίο σαφώς δεν βοηθά στη χαλάρωσή τους.

—Υπάρχει κάποια κατηγοριοποίηση;

—Οι διαταραχές που συνδέονται με το στρες ταξινομούνται σε τρεις κατηγορίες, τις σωματικές, τις ψυχολογικές και τις διαταραχές της συμπεριφοράς. Ξεκινώντας από τις σωματικές διαταραχές, το στρες συνδέεται άμεσα με νοκοκεφάλους, ημικρανίες και πρωινή κόπωση. Έρευνες έχουν δείξει ότι το στρες επηρεάζει την εμφάνιση του διαβήτη γιατί η συνεχής έκκριση της κορτιζόλης κατά την ανταπόκριση στο στρες, συμβάλλει στην αύξηση του σακχάρου στο αίμα. Επιπλέον, η έκθεση στο στρες μπορεί να συμβάλει ώστε ο ασθενής να χάνει τον έλεγχο και να παραμελεί τον εαυτό του, να διαταράσσει το διατολόγιό του και να παραμελεί τη φυσική άσκηση με αποτέλεσμα την εμφάνιση της παχυσαρκίας. Ακόμη, έρευνες της τελευταίας δεκαετίας έδειξαν ότι το στρες συμβάλλει στην παρούσα διαταραχών που σχετίζονται με την ψυχική υγεία όπως η

κατάθλιψη και οι αγχώδεις διαταραχές.

—Πώς μπορούμε να το αντιμετωπίσουμε;

—Αυτό που μπορούμε να κάνουμε ώστε να μειώσουμε τα επίπεδα του στρες είναι αρχικά η βελτίωση του τρόπου ζωής. Τόσο οι ενήλικες όσο και τα παιδιά θα πρέπει να υιοθετήσουν μια ιδανική ρουτίνα και ένα υγιεινό τρόπο ζωής. Πιο συγκεκριμένα η ποιότητα του ύπνου, η ισορροπημένη διατροφή, η ένταξη της άσκησης στην ζωή τους και η αποφυγή βλαβερών συνηθειών για τον οργανισμό, όπως είναι το κάπνισμα και το αλκοόλ, θα βοηθήσει κατά πολύ στην μείωση των επιπέδων του στρες. Ακόμη ένα ισορροπημένο εβδομαδιαίο πρόγραμμα, στο οποίο θα εντάσσεται χρόνος για ξεκούραση, ποιοτικές δραστηριότητες μεταξύ των μελών της οικογένειας όπως εκδρομές στη φύση, στη θάλασσα, ελεύθερο παιχνίδι για τα παιδιά πέραν των εβδομαδιαίων δραστηριοτήτων τους θα δημιουργούσαν μια πολύ καλή υποδομή ώστε το στρες να περιοριστεί στο χαμηλότερο επίπεδο.

ΜΕΤΑΛΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
Disney
ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΟ ΣΚΑΡΠΙΑ
ΤΟ ΔΙΠΛΟ ΜΥΣΤΗΡΙΟ ΤΟΥ ΝΤΟΝ ΓΚΟΥΡΜΕ

ΜΕΤΑΛΛΕΣ ΙΣΤΟΡΙΕΣ
Disney
ΤΑ ΑΠΑΝΤΑ ΤΟΥ ΡΟΜΑΝΟ ΣΚΑΡΠΙΑ

Οι αγαπημένοι ήρωες της Disney έρχονται με την υπογραφή ενός θρύλου παγκόσμιου κόμικ.

Την Κυριακή 27 Σεπτεμβρίου μαζί με την Καθημερινή

Αναζητώντας ζωή στον πιο κοντινό μας πλανήτη

Παγκόσμιο ενδιαφέρον για την Αφροδίτη

Αν ένας εντομολόγος ισχυριστεί ότι ανακάλυψε ένα καινούργιο είδος κολεόπτερου, πλάι στις περίπου 400.000 που ήδη γνωρίζουμε, δεν θα χρειαστεί παρά ορισμένες ανατομικές συγκρίσεις για να πείσει τους συναδέλφους του. Αν όμως ένας αστρονόμος, αστροφυσικός ή αστροβιολόγος ετοιμάζεται να ισχυριστεί ότι ανακάλυψε ίχνη εξωγήινης ζωής, με άλλα λόγια ότι έκανε τη μεγαλύτερη επιστημονική ανακάλυψη στην ιστορία της ανθρωπότητας, θα πρέπει να είναι έτοιμος να εισπράξει διάχυτο σκεπτικισμό σε πρώτη φάση, εξονυχιστικό έλεγχο σε δεύτερη και σκληπτικά σχόλια (λοιπόν, τι κάνουν σήμερα τα πράσινα ανθρωπάκια σου από τον Αρη, Τζό-νι;) στην πιθανότατη περίπτωση που θα διαψευστεί.

Η Τζέιν Γκριβς, αστρονόμος από το Πανεπιστήμιο του Κάρντιφ, και οι άλλοι επιστήμονες που συνυπέγραψαν το πολυκροτο άρθρο στο περιοδικό Nature Astronomy δεν ισχυρίστηκαν ότι ανακάλυψαν εξωγήινη ζωή, έστω και στην ταπεινότερη μορφή των μικροβίων. Αποτέλεσμα διασταυρωμένων ερευνών τριών ετών, το πόνημά τους, που δημοσιεύθηκε την περασμένη Δευτέρα, διεκδικεί μόνο τη σεμνή ανακάλυψη μιας σχετικά σπάνιας ουσίας, που ονομάζεται φωσφίνη, στην ατμόσφαιρα της Αφροδίτης. Στη Γη, αυτή η ανόργανη χημική ένωση (ένα άτομο φωσφόρου και τρία υδρογόνου) παράγεται από μικρόβια στα εντόσθια ζώων όπως οι πικουίνιοι, σε περιβάλλοντα φτωχά σε οξυγόνο, όπως οι βάλτοι και σε κάποια εργοστάσια. Ωστόσο, η Αφροδίτη δεν έχει, εξ όσων γνωρίζουμε, ούτε πικουίνους, ούτε εργοστάσια. Εν αναμονή άλλων, πειστικής ερμηνείας, το ενδεχόμενο να παράγεται η φωσφίνη της Αφροδίτης από κάποιου είδους μικρόβια δεν μπορεί να αποκλειστεί.

Μέχρι την περασμένη εβδομάδα, ελάχιστοι από όσους ασχολούνται με την αναζήτηση εξωγήινης ζωής έστρεφαν την προσοχή τους προς την Αφροδίτη, εστιάζοντας τις έρευνές τους κυρίως στον Αρη και σε δορυφόρους του Δία και του Κρόνου. Κι αυτό γιατί, αν και έλκει την ονομασία της από την αρχαία θεά του έρωτα και της ομορφιάς, ο πιο κοντινός μας γείτονας στο ηλιακό σύστημα μοιάζει με πύρινη κόλαση, εντελώς ακατάλληλη για οποιαδήποτε μορφή ζωής μπορεί να συλλάβει η φαντασία μας. Η θερμοκρασία στην επιφάνειά της φτάνει τους 471 βαθμούς Κελσίου, ικανή να λιώσει τον μόλυβδο και όσα διαστημόπλοια προσγειώθηκαν στον πλανήτη καταβροχθίστηκαν μέσα σε λίγα λεπτά – μόνο δύο από αυτά πρόλαβαν να μας στείλουν φωτογραφίες επιφανείας. Η ατμό-

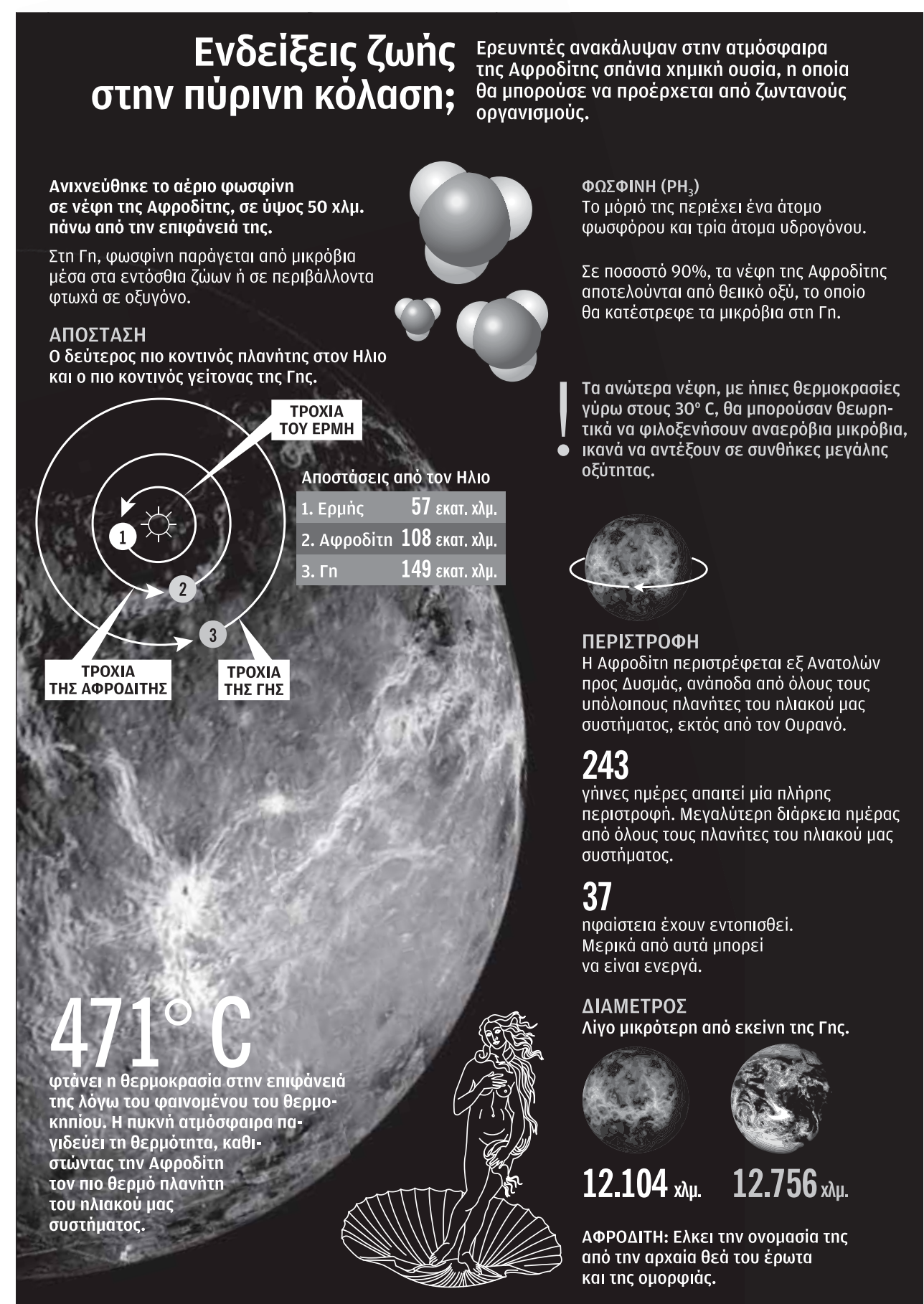
σφαιρα της Αφροδίτης, που αποτελείται σε ποσοστό 96% από διοξείδιο του άνθρακα, παγιδεύει τη θερμότητα, ενώ η ατμοσφαιρική πίεση είναι όση θα αισθανόταν ένας γήινος σε βάθος 900 μέτρων κάτω από την επιφάνεια της θάλασσας. Αν όμως η επιφάνεια της Αφροδίτης είναι αποκαρδιωτικά αφιλόξενη, τα πράγματα αλλάζουν στα νέφη που την περιβάλλουν, σε ύψος 55-60 χιλιομέτρων, όπου η θερμοκρασία πέφτει στους 30

Ο διευθυντής της NASA έκανε λόγο για «το πιο σημαντικό γεγονός στην έρευνα για τον εντοπισμό εξωγήινης ζωής».

βαθμούς Κελσίου και η πίεση είναι ανάλογη με εκείνη που αισθανόμαστε στην επιφάνεια της Γης. Ήδη, το 1967 ο (μετέπειτα διάσημος) αστροφυσικός Καρλ Σέιγκαν και ο βιοφυσικός Χάρολντ Μόροβιτς διατύπωσαν την εικασία ότι ίσως η Αφροδίτη θα μπορούσαν να φιλοξενήσουν μορφές ζωής. Εκείνο που αποθάρρυνε τους περισσότερους ερευνητές ήταν το γεγονός ότι τα εν λόγω νέφη αποτελούνται σε ποσοστό 75-90% από θειικό οξύ. Μόνο πολύ παράξενες

μορφές ζωής, όπως μικρόβια που, μέσω της εξήλιξης, προκίστηκαν με εξαιρετικά ανθεκτικό εξωτερικό κέλυφος, θα μπορούσαν να επιβιώσουν σε τόσο όξινο περιβάλλον.

Κόντρα στο ρεύμα, η ερευνητική ομάδα της καθηγήτριας Γκριβς βάλθηκε να μελετήσει την ατμόσφαιρα της Αφροδίτης με το τηλεσκόπιο «Τζέιμς Κλερκ Μάξγουελ», στη Χαβάη. Η ανακάλυψη της φωσφίνης, τον επόμενο χρόνο, ήταν ένα πραγματικό σοκ για τους ίδιους τους ερευνητές. Κατάφεραν

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Ερωτήματα

Πώς όμως μπορεί να έφτασαν μορφές ζωής στα νέφη της Αφροδίτης; Μια πρώτη υπόθεση στριζέται στην υψηλή περιεκτικότητα της ατμόσφαιρας του πλανήτη σε βαρύ ύδωρ, κάτι που επιτρέπει να υποθέσουμε ότι η επιφάνειά της ήταν κάποτε γεμάτη με το νερό ωκεανών. Καθώς οι ωκεανοί εξατμίζονταν σταδιακά λόγω της ηλιακής ακτινοβολίας, θαλάσσια μικρόβια μπορεί να μεταφέρθηκαν στα νέφη, όπου κατάφεραν να προσαρμοστούν. Μια άλλη εικασία λέει ότι μικροβιακοί οργανισμοί μπορεί να μεταφέρθηκαν από τη Γη (ή κι από τον Αρη, αν είχε κάποτε ζωή) στην Αφροδίτη στη διάρκεια των μεγάλων συγκρούσεων που, όπως γνωρίζουμε σήμερα, ήταν όχι σπάνιες στη βρεφική ηλικία του ηλιακού μας συστήματος. Τέλος, μια τρίτη, πιο πεζή υπόθεση είναι ότι τα υποθετικά μικρόβια μεταφέρθηκαν στην Αφροδίτη από τα σοβιετικά και αμερικανικά διαστημόπλοια που την εξερεύνησαν στη διάρκεια των δεκαετιών του 1970 και του 1980. Φυσικά, η καθηγήτρια Γκριβς και οι συνεργάτες της θεωρούν πιθανό να προέρχεται η φωσφίνη που ανακάλυψαν όχι από ζωντανούς οργανισμούς, αλλά από χημικές ή γεωλογικές διεργασίες (η Αφροδίτη έχει πολλά ηφαίστεια, ενδεχομένως και ενεργά) τις οποίες σήμερα δεν κατανοούμε. Σε κάθε περίπτωση, η ανακάλυψή τους και τα ερωτήματα που αυτή έθεσε ανοίγουν νέα πεδία ερευνών, από τις οποίες πολλά μπορεί να προκύψουν.

Μυστηριώδεις παρενέργειες της COVID-19 στον εγκέφαλο

Φλεγμονές, εγκεφαλικά επεισόδια και ψυχώσεις προβληματίζουν τους ειδικούς, καθώς τα αίτια παραμένουν αδιευκρίνιστα

Ενα από τα πρώτα κρούσματα COVID-19 που εμφάνισε συμπτώματα ψυχώσεως ήταν 55χρονη γυναίκα, η οποία έβλεπε λιοντάρια και πιθήκους μέσα στο σπίτι της, ενώ είχε πεισθεί ότι ο άνδρας της είχε αλλάξει μορφή. Η γυναίκα δεν είχε ιστορικό ψυχιατρικών νοσημάτων, ενώ είχε περάσει την ηλικία, στην οποία οι ψυχώσεις εμφανίζονται για πρώτη φορά, όπως αναφέρει σε άρθρο της η επιστημονική επιθεώρηση Nature.

Τους πρώτους μήνες της πανδημίας, οι γιατροί πάσχιζαν να διατηρήσουν την αναπνευστική λειτουργία των ασθενών, δίνοντας έμφαση κυρίως στην αποκατάσταση των πνευμόνων και του κυκλοφορικού συστήματος. Ακόμη και τότε, όμως, τα δεδομένα που έκαναν λόγο για νευρολογικές βλάβες είχαν αρχίσει να συσσωρεύονται. Κάποιοι ασθενείς είχαν παραισθήσεις, ήταν ταραγμένοι και σε σύγχυση.

Τον Απρίλιο, Ιάπωνες επιστήμονες κατέγραψαν το πρώτο κρούσμα ασθενούς με εγκεφαλικά φλεγμονή, ενώ σε άλλο περιστατικό διαπιστώθηκε υποβάθμιση της μνήμης, της λιπώδους ουσίας, η οποία προστατεύει τους νευρώνες και πλύεται ανεπαρκώς από ασθενείς όπως η πολλαπλή σκλήρυνση.

«Τα νευρολογικά συμπτώματα γίνονται ολοένα και πιο ανησυχητικά», λέει η Αλίσον Μουότρι, νευ-

ρολόγος του Πανεπιστημίου της Καλιφόρνιας.

Ο κατάλογος των νευρολογικών παρενεργειών του κορωνοϊού περιλαμβάνει πλέον εγκεφαλικά, αιματώματα στον εγκέφαλο και απώλεια μνήμης. Παρότι και άλλες σοβαρές ασθένειες μπορεί να προκαλέσουν τέτοιες παρενέργειες, η εξήγηση της πανδημίας σημαίνει ότι δεκάδες χιλιάδες άνθρωποι ενδέχεται να τα εμφανίσουν και να υποφέρουν διά βίου από τις επιπτώσεις τους.

Τα νευρολογικά συμπτώματα γίνονται ολοένα και περισσότερα ανησυχητικά, διαπιστώνουν οι επιστήμονες.

Οι ερευνητές προσπαθούν τώρα να απαντήσουν σε καίρια ερωτήματα, όπως τον αριθμό ανθρώπων που πάσχουν από τις παρενέργειες αυτές, ποιοι ανήκουν στις ομάδες υψηλού κινδύνου και κυρίως τα ακριβή αίτια που τις προκαλούν. Παρότι πολλοί ιοί εισβάλλουν στον εγκέφαλο και τον επηρεάζουν, άγνωστο παραμένει γιατί ο SARS-CoV-2 το κάνει σε τέτοια έκταση. Τα νευρολογικά συμπτώματα ίσως να είναι

βαθμούς Κελσίου και η πίεση είναι ανάλογη με εκείνη που αισθανόμαστε στην επιφάνεια της Γης. Ήδη, το 1967 ο (μετέπειτα διάσημος) αστροφυσικός Καρλ Σέιγκαν και ο βιοφυσικός Χάρολντ Μόροβιτς διατύπωσαν την εικασία ότι ίσως η Αφροδίτη θα μπορούσαν να φιλοξενήσουν μορφές ζωής. Εκείνο που αποθάρρυνε τους περισσότερους ερευνητές ήταν το γεγονός ότι τα εν λόγω νέφη αποτελούνται σε ποσοστό 75-90% από θειικό οξύ. Μόνο πολύ παράξενες

μορφές ζωής, όπως μικρόβια που, μέσω της εξήλιξης, προκίστηκαν με εξαιρετικά ανθεκτικό εξωτερικό κέλυφος, θα μπορούσαν να επιβιώσουν σε τόσο όξινο περιβάλλον.

Κόντρα στο ρεύμα, η ερευνητική ομάδα της καθηγήτριας Γκριβς βάλθηκε να μελετήσει την ατμόσφαιρα της Αφροδίτης με το τηλεσκόπιο «Τζέιμς Κλερκ Μάξγουελ», στη Χαβάη. Η ανακάλυψη της φωσφίνης, τον επόμενο χρόνο, ήταν ένα πραγματικό σοκ για τους ίδιους τους ερευνητές. Κατάφεραν

ερωτήματα, όπως την επάλθευσαν με δεύτερη σειρά ερευνών, χρησιμοποιώντας αυτή τη φορά το πολύ ισχυρό τηλεσκόπιο που βρίσκεται στην έρημο της Ατακάμα, στη Χιλή. Στο μεταξύ, στην ισχυρή ερευνητική ομάδα είχαν προστεθεί κι άλλοι διακεκριμένοι επιστήμονες, όπως η αστροφυσικός του Χάρβαρντ Κλάρα Σούσα-Σίλβα, η αστρονόμος του MIT Σάρα Σίγκερ και ο βιοχημικός του ίδιου ιδρύματος Ουίλιαμ Μπέινς. Ο διευθυντής της NASA Τζιμ Μπρίντενσταϊν δεν

Παρότι πολλοί ιοί εισβάλλουν στον εγκέφαλο και τον επηρεάζουν, άγνωστο παραμένει γιατί ο SARS-CoV-2 το κάνει σε τέτοια έκταση.

αποτέλεσμα υπερβολικής διέγερσης του ανοσοποιητικού, κάτι που θα απαιτούσε διαφορετική θεραπευτική αντιμετώπιση. «Αυτός είναι ο λόγος, που ο μηχανισμός της ασθένειας είναι τόσο σημαντικός», λέει ο νευρολόγος Μπένεντικτ Μάικλ, του Πανεπιστημίου του Λίβερπουλ. Σε δημοσίευσή τους τον Ιούνιο, ο δρ Μάικλ και η ομάδα του προχώρησαν σε ανάλυση των κλινικών δεδομένων 125 ασθενών COVID-19 στη

Βρετανία, οι οποίοι εμφάνιζαν νευρολογικά ή ψυχιατρικά συμπτώματα. Από αυτούς, το 62% είχε υποστεί βλάβες στην αιμάτωση του εγκεφάλου, όπως εγκεφαλικά ή αιμορραγίες και το 31% έπασχε από παραισθήσεις, συνοδευόμενες ενίοτε από εγκεφαλίτιδα, διόγκωση των εγκεφαλικών ιστών. Δέκα ασθενείς με ψυχιατρικές παρενέργειες ανέπτυξαν ψυχώσεις.

«Παρατηρήσαμε ομάδα νεότε-

ρων ασθενών χωρίς νευρολογικό ιστορικό, οι οποίοι επλήγησαν από εγκεφαλικά επεισόδια, ενώ άλλοι αντιμετώπισαν σημαντικές ψυχολογικές μεταβολές», λέει ο δρ Μάικλ.

Κρούσματα εγκεφαλίτιδας εξελίχθηκαν σε σοβαρή μορφή της νόσου, που ονομάζεται οξεία εγκεφαλομυελίτιδα, στην οποία εγκέφαλος και σπονδυλική στήλη εμφανίζουν φλεγμονή, ενώ οι νευρώνες χάνουν το κάλυμμα μυελίνης τους, οδηγώντας σε παραπλήσια συμπτώματα με εκείνα της πολλαπλής σκλήρυνσης. Κάποιοι από τους ασθενείς αυτούς είχαν ελαφρά μόνο αναπνευστικά συμπτώματα. «Ο εγκέφαλος είναι αυτός που επλήγη κυρίως σε αυτούς», λέει ο νευρολόγος του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, Μάικλ Ζάντι.

Πιο σπάνιες επιπλοκές αφορούν περιφερειακές νευρολογικές βλάβες, άγχος και σύνδρομο μετατραυματικού στρες. Τέτοια συμπτώματα είχαν παρατηρηθεί σε ασθενείς με SARS και MERS, ασθένειες που προκαλούνται και αυτές από κορωνοϊούς.

Το πιο επείγον ερώτημα για τους νευρολόγους παραμένει, όμως, γιατί επηρεάζεται ο εγκέφαλος. Παρότι τα συμπτώματα είναι σχεδόν πανομοιότυπα στους ασθενείς, ο μηχανισμός τους παραμένει άγνωστος. Η απάντηση στον γρίφο αυτό, θα επιτρέψει στους ια-

τρόους να επιλέξουν τη σωστή θεραπευτική αγωγή. «Αν πρόκειται για ιογενή μόλυνση του κεντρικού νευρικού συστήματος, πρέπει να χορηγήσουμε remdesivir ή άλλο αντιϊικό. Αν, όμως, ο ιός δεν βρίσκεται στο νευρικό σύστημα, τότε ίσως εντοπίζεται στο σώμα, οπότε ενδείκνυται θεραπεία με αντιφλεγμονώδη. Δεν υπάρχουν περιθώρια για σφάλματα, καθώς η λάθος αγωγή μπορεί να απειλήσει τη ζωή του ασθενούς», λέει ο δρ Μάικλ Ζάντι.

Εντοπισμός του ιού
Την ίδια στιγμή, οι ιατροί δυσκολεύονται να εντοπίσουν τον ιό στον εγκέφαλο, σε σχέση με άλλα όργανα. Τα τεστ PCR δεν είναι πάντα ικανά να τον εντοπίσουν εκεί, παρά τη μεγάλη τους ευαισθησία, ενώ πολλές μελέτες δεν κατάφεραν να εντοπίσουν τον ιό στο υγρό του μυελού της σπονδυλικής στήλης και του εγκεφάλου. Μία αιτία του φαινομένου αυτού ενδέχεται να είναι ότι οι αισθητήρες ACE2, πρωτεΐνη των ανθρώπινων κυττάρων, την οποία εκμεταλλεύεται ο ιός για να διεισδύσει στο σώμα, δεν εκφράζονται σε μεγάλες ποσότητες στα εγκεφαλικά κύτταρα. Πολλές από τις παρενέργειες, που καταγράφονται σε νοσηλείες κορωνοϊού ίσως να είναι αποτέλεσμα της αντίδρασης του ανοσοποιητικού συστήματος στον ιό.

REUTERS, A.P.

SHUTTERSTOCK

SHUTTERSTOCK

Το αποτύπωμα μιας ιστορικής επιτυχίας

Η Ομόνοια πέρασε σε ευρωπαϊκό όμιλο για πρώτη φορά στην ιστορία της

ΤΟΥ ΠΕΤΡΟΥ ΠΑΠΑΓΙΩΡΓΗ

6 Σεπτεμβρίου 2020. Ημερομηνία-σταθμός. Μια ολόχρυση σελίδα στην ιστορία της έγραψε τη μέρα αυτή η Ομόνοια. Οι πράσινοι επικράτησαν του Ερυθρού Αστέρα στο ΓΣΠ με 4-2 στα πέναλτι (1-1 κ. α., παράταση) σε ψυχοβγαλτικό ματς-μαραθώνιο σε συνθήκες αφόρητης ζέστης. Πρωταγωνιστής ο ιπτάμενος κήπερ Φαμπιάνο Ριμπέιρο που απέκρουσε δύο πέναλτι των Ντέκενεκ και Φάλτσινέλι και έκτισε την πρόκριση. Λειτουργήσας ως σύγχρονος Μωυσής οδήγησε την ομάδα του στη Γη της Επαγγελίας. Η Ομό-

Ο Χένινγκ Μπεργκ, μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα παρουσίας, έχει φτιάξει μια ομάδα μηχανή, όπου οι επινοήσεις και οι αυτοματισμοί βγαίνουν σχεδόν αβίαστα.

νοια θα παίζει με τον Ολυμπικό Πειραιώς για μια θέση στους ομίλους του Τσάμπιονς Λιγκ (22-30/9) έχουσα ταυτόχρονα εξασφαλίζει θέση σε όμιλο του Γιουρόπα Λιγκ.

Λίγη ιστορία

Η τελευταία προσπάθεια για παρουσία της Ομόνοιας στους ομίλους του Τσάμπιονς Λιγκ έγινε τη σεζόν 2010-11. Στις 4 Αυγούστου 2010 αποχαιρέτησε τη διοργάνωση με βαριά ήττα (4-1) από τη Σάλτσμπουργκ στη «Red Bull Arena» σε ματς για τον τρίτο γύρο (είχε αποκλείσει τη Ρέννοβα Σκοπίαν στο Β΄ γύρο) Προηγήθηκε η ισοπαλία στη Λευκωσία (1-1). Η Ομόνοια μεταφέρθηκε στα πλέρ οφ των ομίλων του Γιουρόπα τέθειας αντιμετώπι με την Ουκρανική Μέταλιστ Χαρκοβο. Αποκλείστηκε με ήττα (0-1) στο ΓΣΠ και ισοπαλία (2-2) εκτός.

Το επόμενο καλοκαίρι η Ομόνοια φτάνει και δεύτερη συνεχόμενη χρονιά πολύ κοντά σε όμιλο ευρωπαϊκής διοργάνωσης. Ως κυπελλούχος τη σεζόν 2011-12, ξεκίνησε από τον γ' προκριματικό και απέκλεισε την Ολλανδική Ντε Χααγκ. Αντίπαλη η Σάλτσμπουργκ, από την οποία είχε γνωρίσει αποκλεισμό έναν χρόνο πριν, στο Τσάμπιονς Λιγκ. Στο ΓΣΠ ανατρέπει το προβάδισμα των Αυστριακών

και κερδίζει 2-1, αλλά στη ρεβάνς πττάται με σκορ1-0, με ένα γκολ στο 51', που προήλθε από λάθος του τερματοφύλακα Γιωργαλίδη.

Η τέταρτη ευκαιρία παρουσιάστηκε το 2014, όταν έφθασε και πάλι στα πλέρ οφ του Γιουρόπα Λιγκ. Αφού ξεπέρασε το εμπόδιο των Μπούντου-τονοστ και Μέταλουργκ Σκοπίων, κλήθηκε να αναμετρηθεί με την Ντιναμό Μόσχας. Ο πρώτος αγώνας στη Μόσχα τελείωσε ισόπαλος 2-2. Στο ΓΣΠ, η Ομόνοια κρατούσε την πρόκριση μέχρι και το 3ο λεπτό των καθυστερήσεων. Δέχθηκε το δεύτερο γκολ σε μια φάση που έγινε φάουλ από το Σαμπά στο Μορέρα και ο τραγικός Ρουμάνος διαιτητής Τούντορ έκλεισε τα μάτια.

Αυτά από το παρελθόν. Από την περασμένη Τετάρτη η ιστορία γράφει μια νέα σελίδα. Η Ομόνοια θα παίζει σε ευρωπαϊκό όμιλο για πρώτη φορά στην ιστορία της μετά από τόσα χρόνια γεμάτα πίκρες, αντιζηότητες και αδικίες (ματς με Δυναμό Μόσχας).

Η διαδρομή Ερεβάν - Βαρσοβία - Λευκωσία μέσα από εξοντωτικά ματς 120' το καθένα έφτασε σε αίσιο τερματισμό, λόγω της ποιότητας και ωριμότητας της ομάδας που διαθέτει συγκεκριμένο πλάνο γνωρίζουσα πως θα φθάσει στο στόχο. Ομάδα σιδερένια αμυντικά, αέρινη επιθετικά, έχοντας παράλληλα σχεδόν την ιδανική συνοχή και ισορροπία σε όλο το ενεργητικό. Όλα αυτά έχουν άμεση σχέση με τη διατήρηση του περσινού ρόστερ σε μεγάλο βαθμό

Ο Χένινγκ Μπεργκ, ένας προπονητής αναμορφωτής και ταυτόχρονα μαέστρος - μέσα σε μικρό χρονικό διάστημα παρουσίας έχει προλάβει να δείξει σπουδαίο έργο όντας ο πρώτος προπονητής που οδήγησε την Ομόνοια σε ευρωπαϊκό όμιλο - έχει φτιάξει μια ομάδα μηχανή όπου οι επινοήσεις και οι αυτοματισμοί βγαίνουν σχεδόν αβίαστα.

Πρόσθεσε επίσης ποιότητα ο Νορβηγός με την δημιουργία βαθύτερου ρόστερ με τις εσωτερικές μεταγραφές: με τους εκπληκτικούς νεαρούς Ανδρόνικο Κακουλλά, Λοΐζο Λοΐζου και Μαρίνο Τζιωνή. Προσθέτουμε και τους Κωνσταντίνο Βενιζέλο, Χαράλαμπο Χαράλάμπους και Νικόλα Παναγιώτου που για την ώρα έπαιξαν μόνο στο πρωτάθλημα καθώς και τον Χαράλαμπο Κυριακίδη που ο Γιώχαν Βάλεμ φώναξε στο αντιπροσωπευτικό συγκρότημα.

Το ξέσπασμα όλων στην Ομόνοια με το τέλος του αγώνα πάει πίσω πολλά χρόνια δυσκολιών και αποτυχιών.

Οι προεκτάσεις της πρόκρισης

Δίνεται οριστικό τέλος στην εποχή της παρακμής. Η ακμή προηγείται, ακολουθεί η παρακμή . Όμως ήδη η ζωή κάνει κύκλους, η ακμή –όχι πάντα- επανέρχεται. Στην περίπτωση της Ομόνοιας επανήλθε. Επήλθε η αποτίναξη της χρόνιας μιζέριας και του πεσιμισμού, που αποτελούσαν συνέπειες της παρακμής. Γιατί στη ζωή όταν κάτι δεν πάει καλά φτάνει όλοι και όλα. Αυτό τερματίζεται.

Επανέρχεται η θετική ψυχολογία στην ομάδα γιατί δεν υπάρχει πια η ψύχωση που συντηρούσαν οι εκτός αλλά και η ίδια η Ομόνοια. Ψύχωση που δημιουργήθηκε από το γεγονός ότι πέντε κυριακές ομάδες είχαν μπει σε όμιλο και η Ομόνοια δεν το είχε κάνει. Θετική ψυχολογία στην ομάδα σημαίνει ψυχολογία μεγάλης ομάδας. Οι ποδοσφαιριστές ξελαφρυνμένοι – και από την πίεση του κόμμου - θα αγωνίζονται με άλλο αέρα.

Το εγχείρημα στηρίχτηκε και σε νέα παιδιά από τα πλάκνα της. Οι μπόμπρες έδειξαν ότι διαθέτουν ταλέντο. Έτσι κτιζονται οι ομάδες. Μια καλή φουρνιά παικτών σε περίπου την ίδια ηλικία αποτελεί τη ...μαγιά για να φτιαχτεί κάτι καλό. Να λοιπόν μια άλλη σημαντική πτυχή.

Είναι και η άκρως σημαντική οικονομική πλευρά. Δεν είναι και λίγα τα λεφτά που καρπούται. Η Ομόνοια κάνει βουτιά στα εκατομμύρια. Οι πράσινοι έχουν ήδη εξασφαλίσει €1.140.000 από τους δύο προηγούμενους προκριματικούς κόντρα σε Αραράτ Αρμενίας και Λέγκια Βαρσοβίας. Σε περίπτωση αποκλεισμού από τον Ολυμπικό θα καρπωθεί τα 5.000.000 ευρώ που δίνει η ΟΥΕΦΑ στις έξι ομάδες που θα αποκλειστούν από τα play-off του Τσάμπιονς Λιγκ. Επίσης, η

Ομάδα και λαός έγιναν ένα στη Λακατάμια με τους πανηγυρισμούς να θυμίζουν κατάκτηση πρωταθλήματος.

κάθε μια από τις 48 ομάδες που θα συμμετάσχουν στους ομίλους του Γιουρόπα Λιγκ θα πάρει ως μπόνους 2.920.000 ευρώ. Με αυτά τα ποσά, τα συνολικά κέρδη ανέρχονται στα 7.920.000 ευρώ. Προσθέτουμε και τα €1.140.000 και το ποσό γίνεται €9.062.000. Επιπλέον, η ομάδα θα λάβει το μερίδιο από το market pool (μερίδιο τηλεοπτικών δικαιωμάτων και διαφημίσεων) που της αναλογεί και θα εξαρτηθεί από το πόσες κυριακές ομάδες θα προκριθούν στους ομίλους του Γιουρόπα Λιγκ. Θα προκύψουν έσοδα από χορηγίες και πώληση προϊόντων, πιθανότατα και από εισιτήρια εάν η ΟΥΕΦΑ επιτρέψει παρουσία φιλάθλων στα παιχνίδια των ομίλων. Στο... ιδανικό σεναριο που την θέλει ν' αποκλείει και τον Ολυμπικό και μπει ομίλους Τσάμπιονς Λιγκ τότε θα πάρει 15.250.000 ευρώ.

ΑΠΟΨΕΙΣ

Ανάλογα την ημέρα...

Του **ΧΡΙΣΤΟΥ ΖΑΒΟΥ**

Έίναι νομίζω κατανοητή απ' όλους στο νησί η μέθοδος της τακτικής του «ό,τι δηλώσεις είσαι». Είσαι αρχιτέκτονας και θες να δηλώνεις οικοδόμος; Είσαι ιδιοκτήτης εταιρείας τηλεοπτικών παραγωγών και δηλώνεις πρόεδρος; Είσαι ατζέντης ποδοσφαιριστών και δηλώνεις παράγοντας και σύμβολο της κοινωνίας;

Ό,τι θες μπορεί να γίνει, φτάνει να έχεις φίλους στα σωστά σημεία, στη σωστή στιγμή. ; Αμα κιόλας ο ίδιος ξέρεις την πιάτσα, πώς και με ποιο τρόπο κινείσαι, την βγάξεις καθαρή, αφού έτσι κι αλλιώς γνωρίζεις ότι κανείς δεν θα σε τσεκάρει, ζεις δηλαδή ασορτί με την ατιμωρησία.

Αλήθεια, πόσες φορές γίναμε μάρτυρες ανθρώπων που δηλώνουν ή πράττουν με τον Χ τρόπο και την ίδια ώρα υπερασπίζονται κάτι άλλο; Μισάνθρωπος από τη μια, καλός χριστιανός από την άλλη. Ευπατρίδης από τη μια, ψεύτης και απατεώνας από την άλλη. Αριστερός και κουνουνιστής, συνεχή όμως φλερτ με τον νέο-φιλελευθερισμό και τα παράγωγά του. Τίμιος και πθικός στη γειτονιά, βασανιστής και ανήθικος στο σπίτι. Καθώς πρέπει κύριος στη δουλειά, κακοποιό στοιχείο τα βράδια.

Γενικώς ζούμε ένα δικασμό, όχι μονάχα στις ψυχές και την σκέψη μας αλλά και στην κοινωνία γενικότερα. Τα περισσότερα πρότυπα έτσι όπως προωθούνται ή προβάλλονται στο κοινό έχουν αυτή ακριβώς την ιδιότητα. Και προκαλούν αντί σαφήνεια, μπερδεμα γενικώς. Δεν ξέρεις πια, τι, ποιος και τι κάνει;

Το ίδιο ισχύει και στο χώρο μας, τον ποδοσφαιρικό. Και αφορά όλους και τον καθένα ξεχωριστά. Παίκτης που δίνει την ψυχή του για την ομάδα που μπορεί όμως στον κρίσιμο αγώνα να λαδωθεί για να τα κάνει μαντάρα. Προπονητής, φαινομενικά ψυχραιμος και λογικός, που στα αποδυτήρια τα σπάει και τα κάνει κομμάτια. Δημοσιογράφος σαν του λόγου μου, έγκυρος και αδιάφορος και στο καπάκι τα παίρνω και γράφω ό,τι θέλουν. Πρόεδρος Ομοσπονδίας που κόπτεται για το ποδόσφαιρο και την ίδια στιγμή γίνεται εκατομμυριούχος μέσα απ' αυτό. Δαιμόνιος μάντζερ με ύποπτα νταλαβέρια και την άλλη, ρομαντικός και υπερασπιστής των φτωχών.

Ό,τι θες. Ανάλογα δηλαδή με την ημέρα. Δεν υπάρχει και κανείς να σου πει και τίποτα. Ηθικοί φραγμοί; Τι είναι άραγε αυτό;

Συνταγή επιτυχίας

Του **ΓΙΩΡΓΟΥ ΛΟΓΙΑΝ**

Η μετάβαση της Ομόνοιας, από τα «πέτρινα» στα «χρυσά» χρόνια, σε διάστημα μόνο δύο χρόνων, για τους περισσότερους ίσως να μην αναμενόταν. Τυχαίο, ωστόσο, δεν είναι. Απεναντίας είναι αποτέλεσμα μεθοδικής δουλειάς. Γιατί ακόμη και ευνοϊκές συγκυρίες να σου προκύψουν, θα πρέπει να είσαι ομάδα έτοιμη, αλλά και ικανή να τις εκμεταλλευτείς.

Το τωρινό σκηνικό στην Ομόνοια, στην ουσία δίνει και την απάντηση, γιατί οι όποιες προηγούμενες ευκαιρίες έμειναν ευκαιρίες, γιατί οι προηγούμενες... απόπειρες η Ομόνοια να αλλάξει εποχή δεν είχαν αποτέλεσμα.

Και είναι εύκολη η απάντηση, όπως και η σύγκριση του τότε με το τώρα. Τότε που απλά γινόταν μια προσπάθεια, ξεδεύονταν σε κάποιες περιπτώσεις πολλά λεφτά, χωρίς όμως σχεδιασμό, χωρίς να λαμβάνονταν υπόψη σημαντικοί τομείς για την επιτυχία στο ποδόσφαιρο, πέραν των μεταγραφών.

Η μεγάλη επιτυχία, την οποία δικαίως εδώ και μερικές μέρες πανηγυρίζει η οικογένεια της Ομόνοιας, είναι αποτέλεσμα μιας οργανωμένης προσπάθειας η οποία ξεκίνησε από τα πιο απλά, όπως οι επίδεσμοι και οι βιταμίνες στα αποδυτήρια, μέχρι την πλήρη στελέχωση, από επαγγελματίες, των θέσεων με βάση τις ανάγκες λειτουργίας ενός ποδοσφαιρικού τμήματος – εταιρίας. Σημαντικό μερίδιο, αναλογεί τόσο στην στήριξη όσο και στην υπομονή για την υλοποίηση του πλάνου, γιατί μπορεί μόλις στο δεύτερο προς τρίτο χρόνο η επιτυχία να ξεπέρασε ίσως και τις προσδοκίες, αφορμές, ωστόσο, ακόμη και πιέσεις, για ανατροπές ή αλλαγή πλεύσης, υπήρξαν...

Η επιτυχία της Ομόνοιας, όπως και άλλων ομάδων στο παρελθόν, μας διδάσκει για μία ακόμη φορά, πως στο ποδόσφαιρο όσοι βιάζονται να κρίνουν, συνήθως πέφτουν έξω. Πως τα βασιστικά συμπεράσματα, συνήθως ως εντυπώσεις μόνο αποδεκνώνονται.

Και για ακόμη μια φορά, μάθημα για τους... Ξερόλες του κυπριακού ποδοσφαίρου αποτελεί, ο τρόπος με τον οποίο η Ομόνοια διεκδίκησε στόχους ψήλους, μετά από πολλά χρόνια και πολύ περισσότερο κατάφερε να τους υλοποιήσει. Ας μην αναφερόμαστε τώρα, στα όσα λέχθηκαν τους προηγούμενους μήνες, για τον Χενινγκ Μπεργκ, τον Νέοφωτο Λάρκου ή ακόμη και συγκεκριμένους ποδοσφαιριστές. Όλοι αυτοί αποθεώνονται σήμερα...

Σημαντικό και το κομμάτι της διαχείρισης στην επόμενη μέρα, όταν βέβαια οριστικοποιηθεί το εκτόπισμά της... Το δείγμα πάντως, των τελευταίων δύο χρόνων και κάτι στην Ομόνοια, δημιουργεί προοπτική και για σωστή διαχείριση της επιτυχίας.

Με τα «τάσια»

Έτσι θα πηγαίνει η Ομόνοια, και όποια άλλη κυπριακή ομάδα μπει στους ομίλους φέτος. Όλες οι χώρες αντιμετωπίζουν προβλήματα με το καλεντάρι τους κι έτσι προσπαθούν μέχρι το τέλος του 2020 να καλύψουν το χαμένο έδαφος. Η UEFA άρνησε χωρίς κενό ανάμεσα στους αγώνες των ομίλων με εξαίρεση βέβαια τις διακοπές για τις Εθνικές ομάδες, Οκτώβριο και Νοέμβριο. Θα πηγαίνει Τετάρτη-Κυριακή και από αεροπλάνο σε ξενοδοχείο. Πάντα επηρεάζονταν οι ομάδες μας από το πρόγραμμα των ομίλων, αλλά φέτος είναι το πιο σφικτό που υπήρξε ποτέ. Ας καταφέρουν να μπουν και βάλουμε!

* * * * *

Εμειναν σήριαλ

Αυτό του Ουζόχο πήρε προεκτάσεις που μπορεί να μας οδηγήσουν μέχρι τη διαστήρια, μετά τα όσα είπε ο Παπασταύρου για τον «Καραβίδα», όμως αρ-

κετά από τα υπόλοιπα σήριαλ που περιμέναμε κατάληξη πήραν παράταση για το...δεύτερο κύκλο. Ο Ακιντόλα έμεινε Δανία και δε θα μας έρθει, ο Ράγιος και ο Χέφελ το προσπάθησαν αλλά δεν βρήκαν τίποτα εδώ να τους καλύψει και μας εγκατέλειψαν. Δεν έχουμε παρά-πονο όμως, μπορεί να μην έκλεισαν αλλά μας κράτησαν παρέα σε ένα καλοκαίρι που το είχαμε ανάγκη. Θα τα ξαναπούμε όμως μαζί τους, να το θυμάστε.

* * * * *

Νικόλας Ιωάννου

Ούτε στον καθοριστικό αγώνα στο Καζακστάν ο Νικόλας Ιωάννου συμπεριλήφθηκε στο πλάνο του Μαρίνου Ουζουνίδη, παρά το γεγονός ότι ταξίδεψε με την αποστολή. Δύσκολα μπορεί κάποιος να το ερμηνεύσει, ως καθαρή απόφαση τακτικής του Μαρίνου Ουζουνίδη. Είναι φανερό πως το θέμα σχετίζεται με το ενδεχόμενο μεταγραφής του στο εξωτερικό αλλά και την ξεκάθαρη επιθυμία

του ποδοσφαιριστή για κάτι τέτοιο. Αν μέχρι τις 5 Οκτωβρίου κάτι τέτοιο γίνει, λογικά μπορεί να πει κάποιος πως όλες οι πλευρές θα είναι ικανοποιημένες. Σε διαφορετική περίπτωση, το βάρος πέφτει στον Νικόλα Ιωάννου και να αποδεχθεί μια τέτοια εξέλιξη και πολύ περισσότερο να βρει τον τρόπο να επανέλθει σε καλή αγωνιστική κατάσταση

* * * * *

Φαμπιάνο

Πίνουν νερό στο όνομά του οι φίλοι της Ομόνοιας. Για τον Φαμπιάνο υπήρχε από την πρώτη του συμμετοχή θετική άποψη, οι δύο αποκρούσεις, ωστόσο, στη διαδικασία των πέναλτι κόντρα στον Ερυθρό Αστέρα... εκτόξευσαν την αγάπη των φίλων της Ομόνοιας γι' αυτόν. Με αφορμή τη συμβολή Φαμπιάνο στην ιστορική πρόκριση της Ομόνοιας, καλό είναι να υπενθυμίσουμε πως η κάθε μεγάλη επιτυχία κυπριακών ομάδων στην Ευρώπη στηρίχθηκε και στην παρουσία

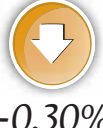
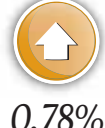
σπουδαίων τερματοφυλάκων. Έφθασε κοντά στη μεγάλη επιτυχία η Ανόρθωση, με σωτήριες επεμβάσεις του Νίκου Παναγιώτου και διακρίθηκε στη φάση των ομίλων του Τσάμπιονς Λιγκ με πρωταγωνιστή τον Μπεκιάι. Τι να πει κανείς για τη συμβολή των Χιώτη, Πάρντο και Βάτερμαν στις μεγάλες επιτυχίες του ΑΠΟΕΛ τα τελευταία χρόνια,

* * * * *

Τζούντο

Η γνωστή υπόθεση που απασχόλησε έστω και λιγάκι την επικαιρότητα σε σχέση με την απόφαση του ΓΣΟ να εκδιώξει κακήν κακώς το άθλημα του Τζούντο από συγκεκριμένη αίθουσα κάτω από το Τοίρειο, έχει και συνέχεια. Η Ομοσπονδία του αθλήματος, με επιστολή της, ζητά από τον Πρόεδρό της Δημοκρατίας να παρέμβει για να δοθεί μια λύση μήπως και σωθεί το άθλημα στη Λεμεσό. Τι και ποια και αν θα υπάρξει απάντηση... ο χρόνος θα το δείξει.

Μεταβολές εβδομάδας

X.A.K.
4,95%X.A.
3,53%Dow Jones
0,14%Nasdaq
-1,23%Nikkei
-0,30%Dax
-0,01%FTSE 100
0,78%ΒΡΕΤΑΝΙΑ
Χάθηκαν
700.000 θέσεις
εργασίας λόγω
της πανδημίας
Σελ. 11Πετρέλαιο
10,29%€/€
0,08%

Ανοιξαν τη στρόφιγγα των δανείων

Οι τράπεζες στρέφονται σε νοικοκυριά και μικρομεσαίες επιχειρήσεις – Οι χαλαρώσεις και τα επιτόκια

Δάνεια ύψους 1,3 δισ. ευρώ έδωσαν οι μεγάλες τράπεζες της Κύπρου τους πρώτους εννέα μήνες του 2020, το μεγαλύτερο μέρος των οποίων αφορούσε οικιστικά και επιχειρηματικά. Η πανδημία έχει αλλάξει τους σχεδιασμούς

τους αναφορικά με τους στόχους που είχαν τεθεί για φέτος.

Ωστόσο, επιστρέφουν στην κανονικότητα και προχωρούν στην παραχώρηση δανείων. Αυτό άλλωστε διαφαίνεται και από τις συνεχείς διαφημίσεις των προ-

γραμμάτων τους στα ΜΜΕ. Καταλύτης σε αυτό το γχείρημα είναι οι εποπτικές χαλαρώσεις, αλλά συγχρόνως και οι αποφάσεις του κράτους για επιχορήγηση των επιτοκίων, τουλάχιστον για τα πρώτα χρόνια, σε οικιστικά

και επιχειρηματικά δάνεια. Στόχος, όπως αναφέρουν τραπεζικές πηγές, είναι τα ποσοστά δανεισμού να αγγίξουν το 85% των δανείων που είχαν παραχωρήσει το 2019.

Τουλάχιστον το 50% των δα-

νείων δόθηκε σε νοικοκυριά και μικρομεσαίες επιχειρήσεις καθώς εξαιτίας της πανδημίας και του «lockdown» μεγάλα πρότζεκτς, όπως ανακαινίσεις και επεκτάσεις ξενοδοχείων, μπήκαν στον πάγο. Σελ. 3

Δανείζονται με την έκδοση «πράσινων» ομολόγων

Ένα είδος προστίμου για την έκδοση «ρυπογόνου χρέους» είναι η νέα τάση που αναπτύσσεται στις αγορές εταιρικών ομολόγων, με τα «πράσινα» ομόλογα να αποτελούν πολύ πιο συμφέρουσα επιλογή για όσες εταιρείες ενδιαφέρονται να δανειστούν. Το συμπέρασμα προκύπτει από όσα αποκαλύπτει σχετικό ρεπορτάζ του Bloomberg και εντυπωσιάζει πολύ περισσότερο από την κοινή πεποίθηση ότι τα «πράσινα» ομόλογα κερδίζουν διαρκώς έδαφος. Οι εταιρείες που εξέδωσαν τις τελευταίες ημέρες «πράσινα» ομόλογα, συμπεριλαμβανομένων των ευρωπαϊκών βιομηχανικών ομίλων Volkswagen, Daimler και Orange, επωφελούνται σημαντικά, καθώς έχουν σαφώς μικρότερο κόστος από το υφιστάμενο χρέος τους. Σελ.10

ΔΙΑΒΑΣΤΕ

ΕΛΛΗΝΕΣ ΞΕΝΟΔΟΧΟΙ

Προσδοκούν σε άλμα στον τουρισμό το 2021

Αισιόδοξοι εμφανίζονται οι Έλληνες ξενοδόχοι για την τουριστική σεζόν του 2021. Στοιχεία των tour operators για τις κρατήσεις δείχνουν σημαντική αύξηση των επισκεπτών και εκφράζονται ελπίδες ότι η επόμενη χρονιά μπορεί να κινηθεί στο 50% του 2019, από το 20% φέτος. Σελ. 8

ΕΛΛΑΔΑ

Αύξηση ενοικίων κατά 5,6% μέσα σε ένα χρόνο

Μπορεί η πανδημία να φρέναρε την ανοδική πορεία των τιμών πώλησης κατοικιών στην Ελλάδα, αλλά δεν αποδεικνύεται το ίδιο αποτελεσματική με τα ενοίκια, που ακολουθούν ανοδική πορεία, ιδιαίτερα στην Αθήνα. Σε πανελλαδικό επίπεδο σημείωσαν αύξηση 5,6% μέσα σε ένα χρόνο. Σελ. 12

Απόδοση δεκαετών ομολόγων

	Απόδοση	Εβδομαδιαία αλλαγή
Κύπρος	0,65%	-0,13%
Γερμανία	-0,48%	0,00%
Γαλλία	-0,23%	0,08%
Ιταλία	1,02%	0,00%
Ισπανία	0,34%	0,00%
Ιρλανδία	-0,14%	0,05%
Ελλάδα	1,13%	0,00%
Ην. Βασίλειο	0,24%	0,00%

Βαθμολογία από οίκους αξιολόγησης

Οίκος Αξιολόγησης	Μακροπρόθεσμο Χρέος	Βραχυπρόθεσμο Χρέος
DBRS	BBB (low)	R-2 (middle)
Fitch	BBB-	F3
Moody's	Ba2	NP
S&P	BBB-	A-3

ΑΝΑΛΥΣΗ / Των **ΑΝΔΡΕΑ ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΥΣ** και **ΟΜΗΡΟΥ ΠΙΣΣΑΡΙΔΗ**

Οίκοι αξιολόγησης και οικονομική πολιτική

Η παγκοσμιοποίηση και η διεύρυνση του παγκόσμιου εμπορίου και των ξένων επενδύσεων κατέδειξε την ανάγκη για αντικειμενική και τεχνοκρατικά τεκμηριωμένη αξιολόγηση των εθνικών οικονομιών. Στο πλαίσιο αυτό, αναδείχθηκε η σημασία των οίκων αξιολόγησης, ως θεσμών ανάλυσης των συγκριτικών πλεονεκτημάτων, των προκλήσεων και των μελλοντικών προοπτικών των εθνικών οικονομιών. Στη σύγχρονη εποχή οι εκθέσεις διεθνών οργανισμών, όπως Moody's, Standard & Poor's και Fitch, ασκούν καθοριστική επιρροή στις αποφάσεις διεθνών επενδυτών και κατ' επέκταση στην οικονομική πολιτική των κρατών.

Σε πρακτικό επίπεδο, τα κράτη αναγνωρίζουν ότι μια αρνητική αξιολόγηση έχει σοβαρό αντίκτυπο στην προσέλκυση ξένων επενδύ-

σεων ενώ παράλληλα οδηγεί σε αύξηση του κόστους δανεισμού από τις αγορές κυβερνητικών ομολόγων. Αυτό ισχύει ιδιαίτερα στην περίπτωση της Ευρωζώνης, όπου η ύπαρξη του ενιαίου νομίσματος δεν επιτρέπει την άσκηση εθνικής νομισματικής πολιτικής. Με βασικό όπλο τη δημοσιονομική πολιτική, τα κράτη μέλη οφείλουν να διασφαλίζουν συνθήκες κοινωνικοοικονομικής ανάπτυξης και σταθερότητας στη βάση ενός μακροπρόθεσμου βιώσιμου προϋπολογισμού. Σε αντίθετη περίπτωση, υπέρμετρες δαπάνες οδηγούν σε αυξανόμενο δημόσιο χρέος το οποίο αποστερεί την οικονομία από πολύτιμους πόρους και περιορίζει τη δυνατότητα αποτελεσματικής αντίδρασης σε περιόδους οικονομικής ύφεσης και εκτάκτων αναγκών.

Η αναγκαιότητα διατήρησης

βιώσιμων δημόσιων οικονομικών συμβατή με επεκτατική δημοσιονομική πολιτική σε περιόδους ύφεσης. Είναι για αυτό κυρίως το λόγο που οι πρόσφατες αποφάσεις των αρχηγών των κρατών μελών της ΕΕ και τα φιλόδοξα σχέδια στα πλαίσια του προγράμματος "ΕΕ Επόμενη Γενιά", μέσω του οποίου 750 δισ ευρώ θα διοχετευτούν στα κράτη μέλη, αντιμετωπίστηκαν θετικά από τους οίκους αξιολόγησης και τους επενδυτές. Το συγκεκριμένο πρόγραμμα φιλοδοξεί να παρέχει τους πόρους για μια κοινωνικά αλληλέγγυα Ευρώπη που θα πρωταγωνιστήσει στους τομείς καταπολέμησης της κλιματικής αλλαγής και τεχνολογικής ανέλιξης.

Στην πρόσφατη αξιολόγηση του οίκου Standard & Poor's για

την κυπριακή οικονομία, το αξιόχρεο διατηρήθηκε στην επενδυτική βαθμίδα με σταθερή προοπτική. Φαίνεται ότι, παρά τα αρνητικά επακόλουθα του Covid-19, οι οίκοι αξιολόγησης διατηρούν την εμπιστοσύνη τους στην Κύπρο και τους μέχρι τώρα χειρισμούς της. Ωστόσο, το γεγονός αυτό δεν πρέπει να οδηγήσει σε εφησυχασμό. Οι εκθέσεις των οίκων αξιολόγησης αναδεικνύουν ταυτόχρονα διαρθρωτικές αδυναμίες, όπως την ύπαρξη μεγάλου δημόσιου και ιδιωτικού χρέους, το υψηλό επίπεδο μη εξυπηρετούμενων δανείων, την αυξημένη πιθανότητα χρεοκοπιών όταν τελειώσει η περίοδος αναστολής δόσεων αλλά και την εξάρτηση της οικονομίας από μικρό αριθμό τομέων, οι οποίοι είναι ευάλωτοι σε εξωτερικούς κραδασμούς. Δεν υπάρχουν εύκολοι τρόποι

αποτελεσματικής αντιμετώπισης των διαχρονικών προβλημάτων και αδυναμιών. Η ορθή όμως αξιοποίηση των ευκαιριών που δημιουργεί το "ΕΕ Επόμενη Γενιά" μπορεί να συμβάλει στην αντιμετώπιση των κοινωνικών προβλημάτων που δημιουργήσε η πανδημία αλλά και στην προσαρμογή στην αυριανή απαιτητική εποχή, χωρίς να επηρεαστεί η μακροχρόνια βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών, που παραμένει το κλειδί για θετική αξιολόγηση από τους οίκους αξιολόγησης και τους επενδυτές.

Ο Ανδρέας Χαράλαμπος είναι οικονομολόγος και πρώην διευθυντής στο Υπουργείο Οικονομικών. Ο Ομήρος Πισσαρίδης είναι διευθυντής σύμβουλος της Price waterhouse Coopers Investment Services.

Cyprus Annual Review

Σεπτέμβριος 2020

Χτίζουμε πάνω στις επιτυχίες μας
Επικεντρωνόμαστε στο μέλλον.

www.pwc.com.cy/annual-review

ΑΝΑΛΥΣΗ Της JANA RANDOW / BLOOMBERG

Η ΕΚΤ στη μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής

Η πανδημία θα μπορούσε εύκολα να εκτροχιάσει το σχέδιο της Κριστίν Λαγκάρντ να εντάξει την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, της οποίας προεδρεύει, στη μάχη κατά της κλιματικής αλλαγής. Ομως δεν θα το επιτρέψει. «Πρόκειται για ζήτημα το οποίο με ενδιαφέρει διακαώς και έχει και συστημική διάσταση», δήλωσε πρόσφατα.

Αλλωστε, η αντιμετώπιση του φαινομένου του θερμοκηπίου απέτελεσε κομβικό στοιχείο της οκταετούς θητείας της ως γενικής διευθύντριας του ΔΝΤ, ενώ είχε προειδοποιήσει την ανθρωπότητα πως, εάν δεν δράσει άμεσα, «θα ψνθεί, θα

των τιμών ή να διεκπεραιώνει αποδοτικά τις εποπτικές της λειτουργίες εάν δεν επαγρυπνεί για τις απειλές από νέες και απρόβλεπτες πηγές.

«Φέτος ένας ιός έφερε την παγκόσμια οικονομία σε ένα σημείο σχεδόν πλήρους ακινητοποίησης, οπότε είναι πράγματι αδιανόητο η νέα οικονομική κρίση να προκληθεί από σωρεία φυσικών καταστροφών όπως οι πλημμύρες ή οι μεγάλες πυρκαγιές», διερωτάται η Κριστίν Λαγκάρντ.

Προ της τοποθέτησής της στην ΕΚΤ, η ίδια είχε αναφέρει ορισμένες ιδέες για το τι μπορούσε να κάνει η τράπεζα. Η πιο ρηζικέλευθη ήταν το να αγοράζει κατά προτεραιότητα ομόλογα εταιρειών που ακολουθούν φιλική προς το περιβάλλον πολιτική—ωστόσο, αυτό δεν γίνεται εν μια νυκτί.

Η ευρωπαϊκή αγορά πράσινων εταιρικών ομολόγων είναι μικρή ακόμα, στα σχεδόν 100 δισεκατομμύρια ευρώ, και η ΕΚΤ οφείλει να μεριμνά ώστε να μην εκτοπίζει άλλους επενδυτές. Σύν τοις άλλοις, στα μέσα του 2021 αναμένονται τα αποτελέσματα της ενδελεχούς αναθεώρησης των εργαλείων νομισματικής πολιτικής, που ζήτησε η Λαγκάρντ, κι αυτό είναι μιας πρώτης τάξεως ευκαιρία να εντάξει η ΕΚΤ στους στόχους της και την αντιμετώπιση της κλιματικής αλλαγής.

Επίσης, η ΕΚΤ εξαρτάται ως επί το πλείστον από οικονομικά μοντέλα για τη νομισματική πολιτική της, οπότε οι συχνότερες φυσικές καταστροφές και οι συνέπειές τους (υψηλότερα ασφάλιστρα κινδύνου, απώλεια παραγωγικής ικανότητας κατεστραμμένων εργοστασίων κ.λπ.) θα επηρεάζουν άμεσα τις προβλέψεις της για ανάπτυξη και πληθωρισμό—τα μοντέλα μπορούν να εκσυγχρονιστούν για να συμπεριλάβουν και αυτούς τους παράγοντες κινδύνου.

ΔΗΚΤΗΣ

Νέα γενιά «ζόμπι»

Παγκόσμια ανησυχία προκαλεί το γεγονός ότι τα δραστικά μέτρα που έλαβαν οι κεντρικές τράπεζες προκαλούν συνθήκες επιβίωσης σε επιχειρήσεις, οι οποίες υπό κανονικές συνθήκες θα είχαν καταρρεύσει. Οι εταιρείες ζόμπι, συνεπώς, καταφέρνουν να συντηρούνται ως αποτέλεσμα της στήριξης αλλά και του φθηνού χρήματος που δημιουργήσαν οι νομισματικές αρχές. Κλείνοντας σχεδόν μια δεκαετία φθηνού χρήματος και αλληπάλληλων προγραμμάτων ποσοτικής χαλάρωσης, αρκετές επιχειρήσεις έχουν καταφέρει να δανειστούν είτε από τις τράπεζες ή από τις αγορές, ενισχύοντας μια νέα γενιά “ζόμπι”, οι οποίες αντικειμενικά δεν μπορούν να εξυπηρετήσουν το χρέος τους.

Αναμένουν καινούργια

Προς άμεση και δραστική μείωση των μη εξυπηρετούμενων χορηγήσεων προσανατολίζεται η τράπεζα της Ελλάδας, προωθώντας τη δημιουργία κρατικής κακής τράπεζας. Στόχος της όλης προσπάθειας είναι να μειωθεί το απόθεμά κακών δανείων για να μπορέσει η οικονομία να υποδεχθεί τα νέα που θα προκληθούν από την πανδημία. Σύμφωνα με το σχέδιο, οι τράπεζες θα έχουν τη δυνατότητα να απορροφήσουν σταδιακά τη ζημιά από τη μεταφορά των δανείων αυτών εκτός υπολογισμού, ενώ σημαντική παράμετρος είναι και η προσέλκυση επενδυτών για κάλυψη μέρους των ομολόγων που θα εκδοθούν.

Φιλόδοξοι στόχοι

Την άντληση του 30% των πόρων του ταμείου ανάκαμψης μέσω «πράσινων» ομολόγων ανακοίνωσε η πρόεδρος της Κομισιόν. Πρόκειται για τη μεγαλύτερη έκδοση πράσινων ομολόγων παγκοσμίως για το συνολικό ποσό των €265 δις. Με βάση τη συμφωνία Ιουνίου, η ΕΕ θα απευθυνθεί στις αγορές από το 2021 για να αντλήσει συνολικά €750 δις για την ανάκαμψη της ευρωπαϊκής οικονομίας. Τα «πράσινα» ομόλογα είναι χρηματοοικονομικά εργαλεία άντλησης πόρων από τις αγορές για τη χρηματοδότηση έργων συνδεδεμένων με την κλιματική αλλαγή και το περιβάλλον. Οι επικριτές του σχεδίου, από την άλλη, υποστηρίζουν ότι δεν υπάρχει πρότυπο για τις «πράσινες» επενδύσεις, με αποτέλεσμα σε ορισμένες περιπτώσεις να χρηματοδοτούνται έργα που απλά βαφτίζονται «πράσινα».

Εναρξη διαδικασίας

Με καθοδήγηση προς τα κράτη μέλη ξεκινά η Κομισιόν τη διαδικασία ενεργοποίησης του ταμείου

Επιμήκυνση των χαλαρώσεων επιθυμούν τράπεζες και επόπτες, ενώσει ενός χειμώνα που αναμένεται δύσκολος από κάθε άποψη.

ανάκαμψης για την Ευρώπη, έχοντας ως στόχο την έναρξη καταβολής πόρων μέχρι το επόμενο καλοκαίρι. Οι τεχνοκράτες των Βρυξελλών έχουν ετοιμάσει τις κατευθυντήριες γραμμές, έτσι ώστε τα κράτη μέλη να βοηθηθούν στο να ετοιμάσουν τα εθνικά τους επενδυτικά προγράμ-

ματα εντός των στόχων του ταμείου ανάκαμψης, ενώ η κατάθεση των προτάσεων ξεκινά από τις 15 Οκτωβρίου και ολοκληρώνεται τον Απρίλιο. Σύμφωνα με την καθοδήγηση, το 37% των επενδύσεων κάθε χώρας θα πρέπει να εστιάζεται στην κλιματική αλλαγή και στο περιβάλλον. Προς αυτήν την κατεύθυνση προσφέρεται ενθάρρυνση για συμπερίληψη επενδύσεων σε ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, στη βελτίωση της ενεργειακής απόδοσης των κτιρίων και στην προώθηση της ηλεκτροκίνησης. Με 20% των επενδυτικών σχεδίων θα συμμετέχει η ψηφιακή ατζέντα με τη συμπερίληψη αναπτύξεων νέας γενιάς δικτύων επικοινωνιών, την ανάπτυξη ψηφιακών δεξιοτήτων στον πληθυσμό και τη δημιουργία ψηφιακών εργαλείων στις δημόσιες υπηρεσίες για εξυπηρέτηση του κοινού.

Ιστορικό χαμηλό

Υποχώρηση σε νέο ιστορικό χαμηλό κατέγραψε η τουρκική λίρα την εβδομάδα που μας πέρασε. Έναντι του δολαρίου το τουρκικό νόμισμα διαπραγματεύθηκε στις 7,54 λίρες, διαπερνώντας το φράγμα των 7,50 τουρκικών λιρών στο δολάριο. Εντός του 2020 η διολίσθηση της τουρκικής λίρας έναντι του δολαρίου ξεπερνά το 20%. Σύμφωνα με διεθνείς αναλυτές, οι πιέσεις αναμένεται να συνεχιστούν καθώς η τουρκική οικονομική πολιτική αποτυγχάνει μέχρι στιγμής να θιθασώσει τον πληθωρισμό που καλπάζει. Η τουρκική κυβέρνηση προκειμένου να τονώσει τη ζήτηση ακολουθεί χαλαρή νομισματική πολιτική διατηρώντας το επιτόκιο βάσης σε αρνητικό έδαφος.

Κλιματική δυστοπία και χαώδης αστυφιλία απειλούν τις ΗΠΑ

Του ABRAHM LUSTGARTEN
THE NEW YORK TIMES

Οι πυρκαγιές στην Καλιφόρνια ακολούθησαν περίοδο υψηλών θερμοκρασιών, με περισσότερες από 900 να καταστρέφουν έξι φορές μεγαλύτερη έκταση από ό,τι το 2019 και υποχρεώνοντας 100.000 πολίτες να εγκαταλείψουν τα σπίτια τους. Μεταξύ των πιο επικίνδυνων επιπτώσεων της υπερθέρμανσης του πλανήτη, η μετακίνηση εκατοντάδων εκατομμυρίων ανθρώπων σε όλον τον κόσμο που μοιάζει πιο σχεδόν αναπόφευκτα.

Εδώ και χρόνια, οι Αμερικανοί αποφεύγουν να αντιμετωπίσουν τον οξύ αυτό κίνδυνο. Η επιλογή κατοικίας βασίζεται, άλλωστε, σε εξωγενείς παράγοντες, όπως την υποβάθμιση του φαινομένου της κλιματικής αλλαγής από τον πολιτικό κόσμο, αλλά και από γενναιοδωρα κίνητρα που προσφέρουν οι κατά τόπους Αρχές. Στον αναπτυσσόμενο κόσμο, ευάλωτοι πληθυσμοί προσπαθούν να διαφύγουν από τις επιπτώσεις της υπερθέρμανσης αναζητώντας εύκρατα κλίματα, περισσότερο πόσιμο νερό και ασφάλεια. Στις ΗΠΑ, όμως, οι πολίτες μοιάζουν να έλκονται σε σημεία υψηλού περιβαλλοντικού κινδύνου, χτίζοντας κατά μήκος των ακτών από το Νιού Τζέρσεϊ μέχρι τη Φλόριδα και επιλέγοντας ως κατοικία τους την έρημο των νοτιοδυτικών ΗΠΑ.

Οι πρόσφατες κλιματικές καταστροφές μοιάζουν, ωστόσο, να οδηγούν τους Αμερικανούς σε νέες καταφυγές. Πάνω από 162 εκατ. άνθρωποι, σχεδόν το ήμισυ του πληθυσμού, θα υποστεί υποβάθ-

Πολλοί Αμερικανοί μοιάζει να έλκονται από σημεία υψηλού περιβαλλοντικού κινδύνου, επιλέγοντας ως κατοικία τους την έρημο.

μιση της ποιότητας ζωής του εξαιτίας της υπερθέρμανσης και της λειψυδρίας. Για 93 εκατ. από αυτούς, οι αλλαγές θα είναι δραματικές, ενώ μέχρι το 2070 τουλάχιστον 4 εκατ. Αμερικανοί θα ζουν «στο όριο», σε σημεία ακατάλληλα για ζωή.

Αξιοματούχοι της Φλόριντα ομολογούν ότι ορισμένοι δρόμοι είναι καταδικασμένοι να βυθιστούν κάτω από τα νερά του ωκεανού. Μελέτη του 2018 έδειξε ότι ένας από κάθε 12 Αμερικανούς στον Νότο της χώρας θα κατευθυνθεί προς την Καλιφόρνια, τα Βραχάδη Ορν ή τις βορειοδυτικές πολιτείες μέσα στα επόμενα 45 χρόνια. Αυτό θα διευρύνει το χάσμα μεταξύ πλούσιων και φτωχών, θα ευνοήσει τη χαώδη αστυφιλία και θα δοκιμάσει την ικανότητα των πόλεων να παρέχουν ζωτικής σημασίας υπηρεσίες. Η διαδικασία αυτή έχει ήδη ξεκινήσει στη Λουιζιάνα και την ακτογραμμή της Τζόρτζια.

Το μήνυμα αυτό φαίνεται να

έχει ενστερνισθεί το 50% των Αμερικανών, καθώς δηλώνουν ότι η κλιματική αλλαγή είναι μια πραγματική τους ανησυχία, από 30% το 2016. Οι νομοθέτες, από την πλευρά τους, έχοντας αφήσει τις ΗΠΑ ανοχύρωτες απέναντι στην κλιματική αλλαγή, αντιμετωπίζουν τώρα σκληρά διλήμματα για το πώς κοινοποιούν τις απόψεις τους και ποιες να αφήσουν στην τύχη τους.

Οι Αμερικανοί έμαθαν ότι αντιμετωπίσαν και στο παρελθόν κλιματικές κρίσεις. Η πολιτική αλόγιστης επέκτασης των γεωργικών εκτάσεων μεταξύ 1929 και 1934 και η ξηρασία προκάλεσαν ανείπωτη καταστροφή στις πεδιάδες των κεντρικών και νότιων ΗΠΑ, υποχρεώνοντας 2,5 εκατ. ανθρώπους να μετακινηθούν προς τα δυτικά. Το ίδιο φαινόμενο απειλεί να επαναληφθεί σήμερα, με το νότιο τμήμα της χώρας να γίνεται ακατάλληλο και εκατομμύρια ανθρώπων να αναζητούν την τύχη τους σε αφιλόξενες πόλεις του Βορρά.

Καπνός από τις ΗΠΑ στην Ευρώπη, από τις πυρκαγιές στη Δυτική Ακτή

ΒΕΡΟΛΙΝΟ. Εως τη Βόρεια Ευρώπη έχει φθάσει ο καπνός από τις πυρκαγιές που μαίνονται τις τελευταίες εβδομάδες στη Δυτική Ακτή των ΗΠΑ, σύμφωνα με τα στοιχεία του δορυφορικού συστήματος Κοπέρνικος της Ε.Ε. Ο καπνός από τις δυτικές πολιτείες έχει θλώσει τον ήλιο στις ανατολικές, ενώ στις κεντρικές ΗΠΑ παρατηρούνται μαζικοί θάνατοι αποδημητικών πουλιών.

«Η κλίμακα και το μέγεθος των πυρκαγιών αυτών ξεπερνούν κατά πολύ οτιδήποτε έχουμε δει στα 18 χρόνια που λειτουργεί το σύστημα παρατήρησης Κοπέρνικος», δήλωσε ο ειδικός στις δασικές πυρκαγιές επιστήμονας στην Υπηρεσία Κοπέρνικος για την Παρατήρηση της Ατμόσφαιρας, Μαρκ Πάριγκτον. Διανύοντας 8.000 χλμ. στα υψηλότερα στρώματα της ατμόσφαιρας, ο καπνός έχει διασχίσει τον Ατλαντικό, φθάνοντας πάνω από τη Βρετανία και άλλες χώρες της Βόρειας Ευρώπης. Συνολικά, μέχρι στιγμής έχουν εκλυθεί 30 εκατ. τόνοι άνθρακα στην ατμόσφαιρα από τα δένδρα που έχουν καεί, ενώ στην κλίμακα μέτρησης της πυκνότητας του καπνού (ΑΟΔ) οι πυρκαγιές αυτές έχουν φθάσει το 7, όταν «η πυκνότητα 1 σημαίνει ότι ήδη υπάρχουν πολλά αιωρούμενα υλικά στην ατμόσφαιρα», σημειώνει ο Πάριγκτον.

Οι φωτιές έχουν κάψει περίπου 13.000 τ. χλμ. και η Καλιφόρνια εξακολουθεί να φλέγεται, ενώ οι βροχοπτώσεις στο Ορεγκόν, που βρίσκεται βορειότερα, έδωσαν μια ανάσα στους πυροσβέστες και στους κατοίκους της πολιτείας.

Πυροσβέστες κοιτάζουν άπραγοι μία από τις πυρκαγιές που κατακαίνε την Καλιφόρνια. Οι φωτιές στην πολιτεία έχουν κάνει μέχρι στιγμής στάχτη περίπου 13.000 τ. χλμ. και εξακολουθούν να μαίνονται.

Σχεδόν 3.000 χλμ. μακριά, στην πρωτεύουσα Ουάσινγκτον και άλλες ανατολικές περιοχές, ο καπνός έχει μειώσει την ποσότητα του φωτός, αν και βρίσκεται πολύ ψηλά ώστε να γίνει αντιληπτός με την όσφρηση. Θεωρείται πιθανό να συμβεί ακόμη και αυτό, σε περίπτωση που ο καιρός κρυώσει απότομα και οι ψυχρές αέριες μάζες κατεβούν πιο χαμηλά.

Την ίδια ώρα, σε πολιτείες όπως η Αριζόνα και το Τέξας καταγράφεται μια πραγματική γενοκτονία αποδημητικών πουλιών, χωρίς να είναι σαφή τα αίτια της. Πολλά πουλιά βρίσκονται νεκρά με μηδενικά αποθέματα λίπους, σημάδι ότι εξαντλήθηκαν και έπεσαν νεκρά στο έδαφος στο μέσο του ταξιδιού τους. Περιστατικά μαζικών θανάτων αποδημητικών πουλιών είναι σπάνια και συνδέονται με ακραία καιρικά φαινόμενα. Οι πρώτοι θάνατοι αναφέρθηκαν στις 20

Αυγούστου στο πεδίο βολής Γουάιτ Σαντς, στο Νέο Μεξικό, ενώ εν συνεχεία υπήρξαν αναφορές από μια μεγάλη περιοχή, που καλύπτει τις πολιτείες Τέξας, Αριζόνα, Κολοράντο, Νιού Μέξικο, ακόμη και Νεμπράσκα.

Στην περιοχή έχει επικρατήσει εξαιρετική ξηρασία, οδηγώντας σε μείωση του πληθυσμού των εντόμων, από τα οποία τρέφονται τα αποδημητικά πουλιά. Το απότομο δριμύ ψύχος της 9ης και 10ης Σεπτεμβρίου μπορεί να ξεγέλασε τα πουλιά να ξεκινήσουν το μεγάλο ταξίδι πριν προλάβουν να συσσωρευτούν τα απαιτούμενα αποθέματα λίπους και ο καπνός στην ατμόσφαιρα ίσως να επηρέασε τους πνευμονές τους, ενώ οι πυρκαγιές τα υποχρέωσαν να τροποποιήσουν τη διαδρομή τους. Όλοι οι παραπάνω παράγοντες συνδέονται με την κλιματική αλλαγή.

REUTERS, A.P., NYT, THE GUARDIAN

Επιστρέφουν στον δανεισμό οι τράπεζες

Προσπαθούν να προσεγγίσουν τους στόχους που είχαν τεθεί προ κορωνοϊού για το 2020 – Καταλύτης το κράτος

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Επιστροφή στην κανονικότητα σχετικά με το δανεισμό που έχουν παραχωρήσει το 2020 επιχειρούν οι κυπριακές τράπεζες. Η πανδημία του κορωνοϊού άλλαξε άρδην τους σχεδιασμούς τους αναφορικά με τους στόχους, που είχαν θέσει για το τρέχον έτος και προσπαθούν να καλύψουν το χαμένο έδαφος. Καταλύτης σε αυτό το γχείριμα οι εποπτικές χαλαρώσεις, αλλά συγχρόνως και οι αποφάσεις του κράτους για επιχορήγηση των επιτοκίων, τουλάχιστον για τα πρώτα χρόνια, σε οικιστικά και επιχειρηματικά δάνεια. Σύμφωνα με πληροφορίες, ο δανεισμός μέσω των κρατικών προγραμμάτων επιχορήγησης των δόσεων εφαρμόζεται ήδη αρκετά από δανειολήπτες, ενώ μέχρι το τέλος του έτους αναμένεται να χρησιμοποιηθεί ακόμα περισσότερο. Στόχος, όπως αναφέρουν τραπεζικές πηγές, είναι τα ποσοστά δανεισμού να αγγίξουν το 85% των δανείων που είχαν παραχωρήσει το 2019. Σίγουρα, όπως αναφέρουν, δεν είναι εφικτό να αγγίξει τα ποσοστά του 2019, καθώς ο χρόνος που χάθηκε μέσα στην πανδημία δεν μπορεί να καλυφθεί όσο και να προσπαθήσουν. Χαρακτηριστικά, από την αρχή του έτους οι μεγάλες τράπεζες της Κύπρου έχουν δανείσει συνολικά περίπου 1,3 δισεκατομμύρια ευρώ, ενώ μεγάλο μέρος της δανειοδότησης από αυτή που δόθηκε απορροφήθηκε από μικρομεσαίες επιχειρήσεις και νοικοκυριά. Σημαντικό δε, πως ο νέος δανεισμός δεν έχει διοχετευθεί ως επί το πλείστον στον τομέα των ακινήτων και στις κατασκευές, αλλά και σε άλλους τομείς. Περίπου το 35% του παραπάνω δανεισμού

έχει πάει στα νοικοκυριά, ενώ γύρω στο 15% οι κυπριακές τράπεζες έχουν δανείσει τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις. Καταλύτης ωστόσο για το δανεισμό είναι οι αποφάσεις του κράτους για την επιχορήγηση οικιστικών και επιχειρηματικών δανείων. Ήδη, όπως πρέπει να έχει παρακολουθήσει κάθε Κύπριος πολίτης, όλες οι τράπεζες έχουν κατακλύσει τα μέσα με διαφημίσεις για σχέδια οικιστικού δανεισμού και επιχειρηματικού συνάμα. Όπως το χαρακτηρίζουν οι τραπεζικοί,

Στόχος, όπως αναφέρουν τραπεζικές πηγές, είναι τα ποσοστά δανεισμού να αγγίξουν το 85% των δανείων που είχαν παραχωρήσει το 2019.

αυτό το μέτρο δεν είναι μόνο βοήθεια προς τις κυπριακές τράπεζες, αλλά μία βοήθεια για όλη την οικονομία της Κύπρου, διότι κάθε ευρώ που μπαίνει στην οικονομία λειτουργεί «Κεύνσιανاً». Με κάθε ευρώ που παραχωρεί η τράπεζα σε ένα δανειολήπτη, είτε επιχειρηματία, είτε πολίτη που θέλει να χτίσει μία κατοικία, πολλαπλασιάζεται. Εκείνο θα δημιουργήσει αγορά, δηλαδή θα «δουλέψει» εκτός από τον ντιβέλοπερ, ο επαγγελματίας που κατασκευάζει έπιπλα και άλλοι παρεμφερείς κλάδοι που έχουν να κάνουν με την κατοικία. Σε παρόμοια κατάσταση και ο επιχειρηματίας που θα λάβει το δάνειο

για να καλύψει τις ανάγκες του ή να επεκτείνει την επιχείρησή του. Θα φέρει καινούργιο εμπόρευμα, θα παραχωρήσει περισσότερες - ενδεχομένως και καλύτερες - υπηρεσίες, θα κρατήσει τους υπαλλήλους του. Δουλεύει πολλαπλασιαστικά το κάθε ευρώ και εκεί. Ο στόχος είναι να μην δοθούν δάνεια τα οποία θα μετεξελιχθούν κάποια στιγμή σε μη εξυπηρετούμενο δανεισμό από τη στιγμή που θα σταματήσει η επιχορήγηση της κάθε δόσης από το κράτος. Εάν μιλάμε με τα οικονομικά δεδομένα σε παγκόσμια βάση υπάρχει όντως κίνδυνος, όμως εάν στην εξίσωση βάζουμε τα οικονομικά δεδομένα του 2019 πριν από την πανδημία, τότε οι οικονομίες αν και είχαν δείξει «σημάδια κόπωσης», δεν υπήρχε κάποια ιδιαίτερη ανησυχία.

Καθυστέρησε πρότζεκτς

Έγινε λόγος ωστόσο για δανεισμό σε «μικρότερους» και όχι σε μεγαλύτερους. Ο λόγος είναι πως με όλη αυτή την πανδημία μεγάλα πρότζεκτς όπως ανακαινίσεις και επεκτάσεις ξενοδοχείων μπήκαν στον πάγο, καθώς και η παύση των εργασιών με το «lockdown» καθυστέρησαν εξίσου μεγάλα επιχειρηματικά πρότζεκτς. Οι τράπεζες έχουν στραφεί σε μικρότερα πρότζεκτς και αυτό καταδεικνύεται από τα ποσά που δανείζουν. Μην ξεχνάμε πως ο δανεισμός με εγγυητή το κράτος σε επιχειρηματικά δάνεια δεν μπορεί να ανέρχεται άνω των 800 χιλιάδων ευρώ, ποσό που είναι πολύ μικρό για ένα μεγάλο όμιλο. Αυτά τα δάνεια εξυπηρετούν τις μικρομεσαίες επιχειρήσεις, δηλαδή την «ραχοκοκαλιά» της Κύπρου όπως είθισται να ονομάζεται.

Όπως το χαρακτηρίζουν οι τραπεζικοί, αυτό το μέτρο δεν είναι μόνο βοήθεια προς τις κυπριακές τράπεζες, αλλά μία βοήθεια για όλη την οικονομία της Κύπρου, διότι κάθε ευρώ που μπαίνει στην οικονομία λειτουργεί «Κεύνσιανاً».

Τα σχέδια για νοικοκυριά και επιχειρήσεις

Το εξαγγελθέν σχέδιο επιδότησης επιτοκίων για νέα στεγαστικά δάνεια, του οποίου στόχος είναι η στήριξη των νοικοκυριών για σύναψη δανείων για σκοπούς ιδιοκατοίκησης, αφορά νέα δάνεια για σκοπούς δημιουργίας πρώτης κατοικίας, καλύπτει δάνεια που εγκρίθηκαν ή θα εγκριθούν από την 1/03/2020 – 31/12/2020, από 10 κυπριακές τράπεζες που συμμετέχουν στο σχέδιο και εξαιρούνται στεγαστικά δάνεια των οποίων το επιτόκιο επιχορηγείται με άλλα ειδικά σχέδια της Κυβέρνησης. Το ύψος του δανείου, του οποίου το επιτόκιο θα επιχορηγείται, δεν πρέπει να υπερβαίνει τις 300 χιλιάδες ευρώ, η διάρκεια της επιδότησης του επιτοκίου θα είναι για περίοδο τεσσάρων ετών, και θα επιδοτείται το επιτόκιο μέχρι 1,5 ποσοστιαίες μονάδες (150 μονάδες βάσης). Τέλος, το δάνειο δύναται να εκταμειωθεί εντός δυο ετών από την

ημερομηνία έγκρισής του δανείου από την τράπεζα. Όσον αφορά στο δεύτερο Σχέδιο, αφορά το σχέδιο επιδότησης επιτοκίων για νέα επιχειρηματικά δάνεια, του οποίου στόχος είναι η βελτίωση των προοπτικών παροχής ρευστότητας σε επιχειρήσεις περιλαμβανομένων και αυτοτελώς εργαζομένων. Καλύπτει δάνεια που εγκρίθηκαν από 1/3/2020 μέχρι 31/12/2020, από οποιαδήποτε συμμετέχουσα τράπεζα και τα οποία αφορούν ανάγκες κεφαλαίων κίνησης και/ή επενδύσεις. Εξαιρούνται τα νέα δάνεια που έχουν προκύψει μέσω αναδιάρθρωσεων. Η διάρκεια επιδότησης του επιτοκίου φτάνει τα τέσσερα έτη και αφορά δάνεια που συνάπτουν πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες, μεγάλες επιχειρήσεις και αυτοτελώς εργαζόμενοι. Το ανώτατο ύψος του δανείου, που μπορεί να παραχωρηθεί ανά αυτοτελώς εργαζόμενο ή επιχείρηση και το οποίο

θα ταχάνει επιδότησης το επιτόκιο, δεν μπορεί να υπερβαίνει τις 800 χιλιάδες ευρώ. Στο Σχέδιο θα μπορούν να συμμετέχουν και τα δάνεια που θα εγκριθούν μέχρι 31/12/2020 μέσω της Ευρωπαϊκής Τράπεζας Επενδύσεων, του Ταμείου Επιχειρηματικότητας Κύπρου και του Πανερωπαϊκού Ταμείου Εγγυήσεων. Και γι' αυτά ισχύει πως εξαιρούνται επιχειρηματικά δάνεια των οποίων το επιτόκιο επιχορηγείται με άλλα ειδικά σχέδια της κυβέρνησης. Η επιδότηση επιτοκίου για το 1ο και 2ο έτος είναι για τις πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες επιχειρήσεις και αυτοτελώς εργαζομένους μέχρι 350 μονάδες βάσης. Για το 3ο - 4ο έτος στις πολύ μικρές, μικρές, μεσαίες επιχειρήσεις και αυτοτελώς εργαζομένους η επιδότηση θα είναι μέχρι 200 μονάδες βάσης και για τις μεγάλες επιχειρήσεις μέχρι τις 150 μονάδες βάσης.

Μοναδική προσφορά* στα λιπαντικά eni

Με καύσιμα κίνησης **€20 και άνω**, ισχύει η ειδική τιμή των **€3,30** ανά λίτρο στο λιπαντικό eni i-Base 15W-40.

* Η προσφορά ισχύει για αγορά ή/και αλλαγή λαδιού για το λιπαντικό eni i-Base 15W-40 σε συσκευασίες 1 λίτρου και 4 λίτρων. Ειδικές τιμές ισχύουν για αγορά ή/και αλλαγή λαδιού και για τα λιπαντικά eni i-Sint 10W-40 και eni i-Sint 5W-30, €3,50 και €6,20 ανά λίτρο αντίστοιχα, σε συσκευασίες 1 λίτρου και 4 λίτρων, καθώς και στο λιπαντικό eni i-Ride Scooter 2T, €5,50 ανά λίτρο στη συσκευασία 1 λίτρου.

Όροι και προϋποθέσεις: www.petrochina.com.cy

Ο τουρισμός χάθηκε στη θεωρία

Απουσία τουριστικής ταυτότητας, ανειδίκευτο δυναμικό και αποτυχία για άνοιγμα σε νέες αγορές - Συνέντευξη Β. Μαντοβάνη

Συνέντευξη στη **ΜΑΡΙΑ ΗΡΑΚΛΕΟΥΣ**

«Μια γνωστή ρήση λέει «ότι ο άνθρωπος προτιμά να ζει με ένα γνωστό πρόβλημα παρά με την άγνωστη λύση του». Δυστυχώς, αυτό ισχύει σε πάρα πολλούς τομείς στη χώρα μας μη εξαιρουμένου και του τουρισμού», επισημαίνει ο Βίκτωρ Μαντοβάνης, επίτιμος πρόεδρος των ταξιδιωτικών πρακτόρων Κύπρου. Περιγράφει τα διαχρονικά λάθη και τις παραλείψεις που δεν αφήνουν το τουριστικό προϊόν της χώρας να αναβαθμιστεί, και τους λόγους που η Κύπρος δεν κατάφερε να απεξαρτηθεί από την ρωσική και βρετανική αγορά και να προσφέρει κάτι πέραν του τουρισμού ηλίου και θαλάσσης.

-Φέτος, περισσότερο από ποτέ, η Κύπρος πληρώνει την εξάρτησή της από Αγγλία και Ρωσία. Έγιναν επαρκείς προσπάθειες για να προσελκύσουμε νέες αγορές;

- Μια γνωστή ρήση λέει «ότι ο άνθρωπος προτιμά να ζει με ένα γνωστό πρόβλημα παρά με την άγνωστη λύση του». Δυστυχώς, αυτό ισχύει σε πάρα πολλούς τομείς στη χώρα μας μη εξαιρουμένου και του τουρισμού. Για χρόνια μιλάμε για τη εξάρτηση του τουρισμού μας από δύο μονάχα αγορές, την εξάρτησή μας από τον τουρισμό ηλίου και θάλασσας και για το πόσο επικίνδυνο είναι αυτό. Δυστυχώς, όμως, δεν βλέπουμε από κανένα την απαιτούμενη αποφασιστικότητα για να εισχωρήσουμε σε νέες αγορές. Πρέπει επιτέλους να αλλάξουμε νοοτροπία, να σταματήσουμε να ψιφιδώμε το γρήγορο κέρδος και να αρχίσουμε να σχεδιάζουμε με ένα πιο μακροπρόθεσμο ορίζοντα. Το «κάλιο πέντε» στο χέρι παρά δέκα και καρτέρι» δεν ισχύει στον τουρισμό. Εγώ προσωπικά επιμένω ότι το βασικότερο συστατικό της επιτυχίας ενός προορισμού είναι η προσφορά στον επισκέπτη ενός ελκυστικού τουριστικού προϊόντος στην σωστή τιμή και μιας ολοκληρωμένης εμπειρίας που δεν θα ξεχάσει γρήγορα. Ακούγεται εύκολο αλλά δεν είναι. Συχνά ο τουρισμός παρομοιάζεται με ένα πολύπλοκο ψηφιδωτό και για να πετύχουμε τον στόχο μας πρέπει τα πετράδια του ψηφιδωτού μας να είναι όλα τοποθετημένα όμορφα, με αγάπη και στην σωστή θέση. Αν τα καταφέρουμε τότε θα δημιουργηθεί και η απαιτούμενη ζήτηση στο εξωτερικό. Αυτόματα δε θα αυξηθεί και η συχνότητα των πτήσεων χωρίς να χρειάζεται να επικορηγούμε τις διάφορες αερογραμμές αλλά και χωρίς να χρειάζονται τεράστια κονδύλια για μάρκετινγκ και διαφήμιση. Είδατε ποτέ την Κυανή Ακτή της Γαλλίας να διαφημίζει;

Το κάνουμε στο branding

-Τι θα πρέπει να αλλάξει για να πετύχει το ψηφιδωτό του τουρισμού μας ;

-Μια πολύ βασική αδυναμία μας είναι το ότι δεν μπορέσαμε όλα αυτά τα χρόνια να δημιουργήσουμε μια ισχυρή τουριστική ταυτότητα (branding). Όπως κάποτε μου έλεγε ένας Ιταλός συνάδελφος αν τον ρίξουν με αλεξίπτωτο στην Ελλάδα, Ισπανία ή Αίγυπτο θα αντιληφθεί αμέσως πού βρίσκεται ενώ αν πέσει στην Κύπρο τίποτα δεν του φανερώνει πού είναι. Ως αποτέλεσμα αυτού η Κύπρος δεν ευρίσκεται στους τουριστικούς προορισμούς πρώτης επιλογής σε καμία χώρα του κόσμου με εξαίρεση ίσως την Βρετανία, Ρωσία και Ισραήλ. Από την άλλη η ακαταστασία, η ακαθαρσία, η παράνομη στάθμευση, η ηχορύπανση και γενικά η κακογουστιά και η ανομία παραμένουν δυστυχώς φαινόμενα που δεν έχουν

Το βασικότερο συστατικό της επιτυχίας ενός προορισμού είναι η προσφορά στον επισκέπτη ενός ελκυστικού τουριστικού προϊόντος στην σωστή τιμή και μιας ολοκληρωμένης εμπειρίας που δεν θα ξεχάσει γρήγορα.

ακόμη εκλείψει. Παρόλο ότι αυτό το θέμα έχει συζητηθεί κατ'επαλήθευ το πρόβλημα παραμένει άλλο. Με αυτή την κατάσταση πραγμάτων ο στόχος για προσέλκυση αυτού που ονομάζουμε «ποιστικό τουρισμό» ή τουρισμό υψηλής ισοδνηματικής τάξης είναι ακόμη απομακρυσμένος. Ο «καλός τουρίστας» ζητά κάτι παραπάνω από ένα ξενοδοχείο πολυτελείας.

«Ο τουρισμός μοιάζει δε με ένα ψηφιδωτό που φαίνεται μεν απλό αλλά η δυσκολία έγκειται στην τοποθέτηση της κάθε ψηφίδας στη σωστή θέση, ώστε να έχουμε ένα όμορφο αποτέλεσμα».

-Ποιες κινήσεις πρέπει να γίνουν άμεσα;

-Χρόνια μιλάμε για την δημιουργία τουριστικής αστυνομίας αλλά δεν την βλέπουμε. Χρειάζεται μια άρτια εκπαιδευμένη τουριστική αστυνομία, η οποία θα πατάσει την παρανομία αλλά θα γνωρίζει επίσης πώς να συμπεριφέρεται στον τουρίστα ώστε να τον κάνει να νιώθει ασφάλεια και άνεση. Χρειάζεται

εξειδικευμένο εργατικό δυναμικό, ή τουλάχιστον προσωπικό με επιμόρφωση. Πώς είναι δυνατό να εργάζονται άτομα σε εταιρείες ενοικιάσεως αυτοκινήτων και να μην γνωρίζουν πού είναι το Τρόοδος ή σε εστιατόρια και να μην γνωρίζουν τι είναι ο μουσακάς. Από την άλλη τα συνδικάτα μας οφείλουν επιτέλους να αντιληφθούν ότι δεν είμαστε ο τουριστικός ομφαλός της γης και

να συμβάλουν και αυτά στην επιστροφή των ντόπιων στην τουριστική βιομηχανία. Μιλάμε για επιμύκνση της τουριστικής περιόδου, αλλά μόλις δούμε τα πρωτοβρόχια αρχίζουμε το κλείσιμο των ξενοδοχείων και άλλων υποστατικών. Αλήθεια τι κίνητρα δίδει το κράτος για την διατήρηση των τουριστικών επιχειρήσεων σε λειτουργία κατά την χειμερινή περίοδο; Από την

άλλη είναι διατεθειμένοι οι επιχειρηματίες να επενδύσουν χωρίς κέρδος για μερικά χρόνια στον χειμερινό τουρισμό; Η εξάρτηση από τον τουρισμό του ηλίου και της θάλασσας αυξάνεται συνεχώς και παρά τις προσπάθειες ακόμη δεν καταφέραμε να προσελκύσουμε τους αριθμούς που επιθυμούμε σε τουρισμό ειδικών ενδιαφερόντων που κινείται καθ'όλη την διάρκεια του έτους.

Δεν έχουν ξεπεραστεί οι παθογένειες του ΚΟΤ

-Υπάρχει ικανοποίηση από τους χειρισμούς του Υφυπουργείου στην βελτίωση του τουριστικού μας προϊόντος;

- Σε γενικές γραμμές ναι. Αγωνιστήκαμε πάρα πολλά χρόνια για να πεισθεί το κράτος ότι σε μια χώρα όπως την δική μας, το Υφυπουργείο Τουρισμού ήταν κάτι το επιβεβλημένο. Το πετύχαμε αλλά ακόμη δεν είδαμε τις τομές που αναμέναμε. Θέλουμε να δούμε ένα ολοκληρωμένο ρεαλιστικό όραμα από το Υφυπουργείο και μια πιο δραστήρια καθοδήγηση προς τον ιδιωτικό τομέα. Για να είμαστε όμως δίκαιοι υπάρχει φέτος το ελαφρυντικό της άνευ προηγουμένου κρίσης του κορωνοϊού που αποπροσανατόλισε τους πάντες. Είναι όμως φανερό ότι πολλές παθογένειες του ΚΟΤ δεν έχουν ακό-

μη ρυθμιστεί. Κατά την άποψή μου είναι αναγκαίο να συσταθεί από τον Υφυπουργό Τουρισμού ένα ανώτατο επιπέδου Συμβουλευτικό Σώμα, το οποίο θα είναι το δεξί του χέρι και θα έχει την ευθύνη να παρουσιάζει στον ίδιο νέες ιδέες, εισηγήσεις και αξιολογήσεις που αφορούν τον τουρισμό. Εδώ δεν μιλάμε για το ήδη υπάρχον σώμα που απαρτίζεται από τους εκάστοτε προέδρους διαφόρων ξενοδοχειακών και τουριστικών συνδέσμων και ΕΤΑΠ, οι οποίοι έχουν ο καθένας την δική του ατζέντα, αλλά για ένα σώμα ανεξάρτητο που να απαρτίζεται από ένα μικρό αριθμό ατόμων τα οποία έχουν βαθιά γνώση στο διεθνή τουρισμό αλλά και στην αρχιτεκτονική μας κληρονομιά, κουλούρα και τέχνη. Διάφορα τέτοια

Η Κύπρος δεν βρίσκεται στους τουριστικούς προορισμούς πρώτης επιλογής σε καμία χώρα του κόσμου με εξαίρεση ίσως την Βρετανία, Ρωσία και Ισραήλ.

σώματα υπάρχουν σε πολλούς τουριστικούς προορισμούς στην Ευρώπη και τα αποτελέσματα είναι εξάρτητο που να απαρτίζεται από ένα μικρό αριθμό ατόμων τα οποία έχουν βαθιά γνώση στο διεθνή τουρισμό αλλά και στην αρχιτεκτονική μας κληρονομιά, κουλούρα και τέχνη. Διάφορα τέτοια

και θα ελέγχει αν ακολουθούνται οι νομοθεσίες. Αυτή η ομάδα πρέπει να υπάγεται κατευθείαν στο Υφυπουργείο για να μην είναι επιρρεπής σε «τοπικά κατάρια». Οι Δήμοι και τα Κοινοτικά Συμβούλια πρέπει να μείνουν εκτός αυτού του μηχανισμού. Η κάθε τουριστική περιοχή θα πρέπει να δημιουργήσει ένα ισχυρό branding για το τι είναι και τι μπορεί να προσφέρει. Σε αυτό οπωσδήποτε θα πρέπει να συνεισφέρουν οι Εταιρείες Τουριστικής Ανάπτυξης και Προβολής της κάθε επαρχίας. Στην Μαγιόρκα για παράδειγμα υπάρχουν περιοχές που προσελκύουν Άγγλους και άλλες που προσφέρονται στους Γερμανούς, περιοχές κατάλληλες για νεολαία ενώ άλλες για οικογένειες και για τουρισμό τρίτης ηλικίας.

-Βλέπουμε και μαθαίνουμε από τα παραδείγματα του εξωτερικού;

- Καμιά φορά στη Κύπρο ξεχνάμε πόσο μικροί είμαστε και ότι υπάρχουν κι άλλοι καλύτεροι από εμάς. Δεν θα ήταν άσχημο αν μια αποστολή υπό το Υφυπουργείο Τουρισμού σε τακτά διαστήματα επισκέπτεται διάφορους ανταγωνιστικούς προορισμούς ώστε να βλέπουμε τι συμβαίνει στον έξω κόσμο. Είμαι πεπεισμένος ότι ο τουρισμός του παριού μας έχει μακροπρόθεσμα τεράστιες προοπτικές. Μας λείπει όμως η τόλμη για να σπάσουμε ορισμένα κατεστημένα και να προχωρήσουμε στις αναγκαίες τομές, ορισμένες εκ των οποίων απλές, που θα βοηθούσαν στην αναβάθμιση του τουριστικού μας προϊόντος.

Α Π Ο Ψ Η / Του ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΔΟΥΚΙΔΗΣ*

Ο ψηφιακός μετασχηματισμός στο λιανεμπόριο

Τις ημέρες της πανδημίας, ο κλάδος με τη μεγαλύτερη ανάπτυξη είναι αυτός του ηλεκτρονικού εμπορίου. Εδώ και τρεις μήνες, η μέση αύξηση έχει ξεπεράσει το 100%, που σημαίνει ότι έγινε ένα επιχειρηματικό άλμα πενταετίας με τερσάτια ζήτηση που θα έπρεπε να καλυφθεί με τις ανάλογες υποδομές και πρακτικές σε λίγες εβδομάδες. Αυτό δημιούργησε προβλήματα στη σωστή διανομή και εξυπηρέτηση των πελατών, στη διαθεσιμότητα των προϊόντων και στην ομαλή λειτουργία των ιστοτόπων.

Το ηλεκτρονικό εμπόριο παρά την αλματώδη ανάπτυξη που είναι ακόμη ένα μικρό μέρος του συνολικού εμπορίου. Παρά όλα αυτά, όμως, οι ψηφιακές τεχνολογίες και υπηρεσίες αντιπροσωπεύουν έναν ουσιαστικό πυλώνα της πελατοκεντρικής στρατηγικής των λιανεμπορικών εταιρειών που τους

προσφέρουν λειτουργική αποτελεσματικότητα και ανταγωνιστικά πλεονεκτήματα. Ο ολοκληρωμένος ψηφιακός μετασχηματισμός πέρα από το ηλεκτρονικό εμπόριο θα πρέπει περιλαμβάνει και τα κάτωθι:

Ψηφιακό μάρκετινγκ. Το Διαδίκτυο στην Ελλάδα χρησιμοποιείται κυρίως ως κανάλι προώθησης και όχι τόσο πολύ ως κανάλι πώλησης/διανομής. Πρόσφατη έρευνα του ΣΕΛ-ΠΕ με το Εργαστήριο ELTRUN κατέγραψε ότι το 50% των συνολικών μας αγορών επηρεάζεται από στοιχεία που βρίσκουμε και έρευνα που κάνουμε στο Διαδίκτυο. Αρα το Διαδίκτυο είναι πολύ σημαντικό για τις λιανεμπορικές εταιρείες και τους προμηθευτές και για τον λόγο αυτό επενδύουν σημαντικά ποσά στο ψηφιακό μάρκετινγκ. Μάλιστα, υπάρχουν περιπτώσεις που οι προϋπολογισμοί σε ψηφιακά μέσα

Εδώ και τρεις μήνες, η μέση αύξηση στο ηλεκτρονικό εμπόριο έχει ξεπεράσει το 100%.

προώθησης ξεπερνάει τους αντίστοιχους στα κλασικά μέσα προώθησης.

Ηλεκτρονική τιμολόγηση. Ένα άλλο σημαντικό θέμα για το λιανεμπόριο είναι η ηλεκτρονική τιμολόγηση, που γίνεται πλέον υποχρεωτική κατά τη διάρκεια του 2020 μέσω της καινοτόμου εθνικής δράσης της ΑΑΔΕ και του υπουργείου Οικονομικών. Για το εμπόριο B-B αυτή η πρωτοβουλία θα μειώσει αρκετά στο διαχειριστικό κόστος διότι μια τυπική λιανεμπορική εταιρεία ανταλλάσσει ετησίως κάποιες χιλιάδες

τιμολόγια. Ταυτόχρονα, για τις οργανωμένες εταιρείες θα καλυτερεύσει τη συνεργασία με τους προμηθευτές τους στο πλαίσιο της εφοδιαστικής αλυσίδας, όπως η συμφωνία καρτελών, οι πληρωμές, οι επιστροφές, η παραγγελιοληψία κ.λπ. **Εξατομικευμένες ψηφιακές υπηρεσίες στον πελάτη.** Ο σύγχρονος καταναλωτής περιμένει εξατομικευμένες υπηρεσίες είτε πριν από την πώληση, κατά τη συναλλαγή ή τη χρήση του προϊόντος. Υπάρχουν ήδη περιπτώσεις στην Ελλάδα που μεγάλες λιανεμπορικές επιχειρήσεις, μέσω έργων που αξιοποιούν πρακτικές επιχειρηματικής αναλυτικής (big data) και τεχνητής νοημοσύνης, αναλύουν τις αγοραστικές συμπεριφορές και με δημογραφικά στοιχεία κατηγοριοποιούν τους πελάτες. Αυτό τους επιτρέπει να καταλαβαίνουν καλύτερα γιατί

έρχονται στο κατάστημα οι καταναλωτές, να κάνουν προωθητικές ενέργειες για κάθε κατηγορία καταναλωτών, αλλά και να τους κάνουν προσφορές που τους ενδιαφέρουν. **Αναβάθμιση της εμπειρίας των καταναλωτών.** Κύριος στόχος του σωστού λιανεμπορίου είναι να αναβαθμίσει την εμπειρία του πελάτη ασχέτως ποιο κανάλι χρησιμοποιεί. Οπότε αναμένουμε σημαντικές επενδύσεις σε τεχνολογίες που καλυτερεύουν τη ροή του πελάτη μέσα στο φυσικό κατάστημα (π.χ. tablets των πωλητών για να εξυπηρετούν καλύτερα τους πελάτες, πληροφοριακά σημεία για προϊόντα, αυτόματα ταμεία, εξατομικευμένη πληροφόρηση του καταναλωτή με βάση προηγούμενες αγορές κ.λπ.) με στόχο την αύξηση της εμπιστοσύνης και αφοσίωσης.

Αυτοματοποίηση και αναδιοργάνωση διαδικασιών. Το λιανεμπόριο είναι μια πολύπλοκη επιχειρηματική δραστηριότητα με πολλές διαδικασίες και κοστοβόρες λειτουργίες. Αρα τα γνωστά συστήματα ERP (για τη διαχείριση των πόρων), CRM (για τη διαχείριση των σχέσεων με τους πελάτες), WMS (για τη διαχείριση της αποθήκης και των διανομών) είναι ιδιαίτερα χρήσιμα και δεν νοείται λιανεμπορική εταιρεία χωρίς να έχει επενδύσει σε αυτές τις τεχνολογίες και να τις αξιοποιεί σωστά. Ηδη πέρα από την απλή αυτοματοποίηση, υπάρχουν παραδείγματα ριζικής αναδιοργάνωσης με στόχο την απλοποίηση και την επιτάχυνση των πολύπλοκων διαδικασιών.

* Ο καθηγητής Γεώργιος Δουκίδης είναι Διευθυντής Εργαστηρίου Ηλεκτρονικού Εμπορίου (ELTRUN) στο Οικονομικό Πανεπιστήμιο Αθηνών.

Τα διαβατήρια ανέβασαν τις τιμές των ακινήτων

«Ενδεχομένως να χρειάζεται πιο αποτελεσματική εποπτεία στον τομέα», δήλωσε ο Υπουργός Οικονομικών

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΡΟΥΓΚΑΛΑ

Το πρόγραμμα των πολιτογραφησών αναμφίβολα έδωσε ώθηση στην κυπριακή οικονομία από το 2013, το προφίλ των επενδύσεων ταίριαζαν στο τότε κυπριακό προφίλ, εντούτοις από την εποχή που εφαρμόστηκε έως και τώρα, τα δεδομένα έχουν διαφοροποιηθεί. Έχουν βγει στην επιφάνεια αρκετές προβληματικές περιπτώσεις επενδυτών που έλαβαν το κυπριακό διαβατήριο, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή έχει στείλει ξεκάθαρα μηνύματα γενικά για τη λειτουργία αυτών των προγραμμάτων από χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, αλλά έχει δημιουργήσει και προβλήματα στις τιμές των ακινήτων, ειδικά στη Λεμεσό. Στην έρευνα της τριμελούς επιτροπής υπό την προεδρία της Δήμητρας Καλογόρου που αποκάλυψε η «Κ», υπάρχει ιδιαίτερη αναφορά λέγοντας πως οι τιμές των επενδυτικών προγράμματος, ασχέτως της εκτίμησης της πραγματικής αξίας του ακινήτου από το Τμήμα Κτηματολογίου.

Στην έρευνα της τριμελούς επιτροπής υπό την προεδρία της Δήμητρας Καλογόρου που αποκάλυψε η «Κ», υπάρχει ιδιαίτερη αναφορά λέγοντας πως οι τιμές των επενδύσεων φαίνεται να καθορίζονται σε τεχνητά επίπεδα για να ικανοποιηθούν τα κριτήρια του επενδυτικού προγράμματος, ασχέτως της εκτίμησης της πραγματικής αξίας του ακινήτου από το Τμήμα Κτηματολογίου.

του Υπουργείου Οικονομικών (μέχρι τότε δηλαδή), ήταν πως βάσει του προγράμματος έχουν γίνει συναλλαγές ύψους 6,6 δισεκατομμυρίων ευρώ στην Κύπρο. Συγκεκριμένα, 3,664 δισ. ευρώ αφορούν ακίνητα, από αυτά τα 2,2 δισ. ευρώ αφορούν απόκτηση κατοικίας, 1 δισ. ευρώ δαπανήθηκε για απόκτηση επιχειρήσεων, 713 εκατ. ευρώ αφορούν καταθέσεις και 519 εκατ. ευρώ κουρεμένους. Τη Δευτέρα ο Υπουργός είπε πως η μελέτη εκείνη θα επικαιροποιηθεί. Συμπλήρωσε όμως ότι, με βάση τα συμπεράσματα, το 60% αυτών των επενδύσεων αφορούν ακίνητα και ότι η επίδραση του προγράμματος στην οικονομία είναι θετική με αρκετά σημαντική την προστιθέμενη αξία και απα-

Αν συνεχιστεί το Πρόγραμμα αναμένεται την επόμενη τριετία, δηλαδή στο 2021 - 2023 να αυξηθεί 1,3% το ΑΕΠ, ενώ αν σταδιακά διακοπεί, θα χαθεί το 0,8% αυτής της αύξησης.

σχόληση ιδιαίτερα στον τομέα των κατασκευών. Σημείωσε ότι την περίοδο 2016-2019 η αύξηση του ΑΕΠ ήταν 18,4% και στο 1,7% της αύξησης αυτής συνέεισε το Πρό-

γραμμα των Πολιτογραφησών του σχεδίου, ενώ την ίδια ώρα δημιουργήθηκαν λόγω του Σχεδίου 3.000 θέσεις εργασίας. Απέστειλε δε και ένα μήνυμα, ότι αν συνεχιστεί το Πρόγραμμα αναμένεται την επόμενη τριετία, δηλαδή στο 2021 - 2023 να αυξηθεί 1,3% το ΑΕΠ, κάτι που φυσικά δεν θα υπάρξει αν σταματήσει. Απάντησε και σε ερώτηση που αφορούσε την κατάργησή του, λέγοντας πως, σε περίπτωση σταδιακής διακοπής του, θα χαθεί το 0,8% αυτής της αύξησης.

Το Πρόγραμμα ανέβασε τις τιμές των ακινήτων. Η μεγαλύτερη αύξηση παρατηρείται το 2017 και 2018 και εντοπίζεται κυρίως σε διαμερίσματα στις επαρχίες Λεμεσού, Λευκωσίας, Πάφου και σε κα-

τοικίες στις επαρχίες Αμμοχώστου, Πάφου και Λεμεσού. Με βάση την τελευταία έκθεση της Κεντρικής Τράπεζας της Κύπρου για τις τιμές των κατοικιών, οι τιμές διαμερισμάτων σε ετήσια βάση, σημείωσαν για όγδοο συνεχόμενο τρίμηνο αύξηση σε όλες τις επαρχίες με επιβράδυνση στην επαρχία Λάρνακας. Συγκεκριμένα, όπως αναφέρει η έκθεση, στην επαρχία Λάρνακας σημειώθηκε ετήσια αύξηση της τάξης του 5% σε σχέση με 7,4% το προηγούμενο τρίμηνο. Στην επαρχία Λεμεσού σημειώθηκε αύξηση 7,9% σε σχέση με 7,6% το τέταρτο τρίμηνο του 2019, στην Πάφο, 4,3% σε σχέση με 1,6%, στην Αμμόχωστο 2,4% σε σχέση με 0,8% και στη Λευκωσία 2,3% σε σχέση με 1,5%. Σε τριμηνιαία βάση κατέγραψαν αύξηση 4,4% στην Πάφο, 1,5% στη Λάρνακα, 1,3% στη Λεμεσό, 0,8% στη Λευκωσία και 0,4% στην Αμμόχωστο. Όπως αναφέρθηκε και πιο πάνω, η Κεντρική τονίζει πως η επιβράδυνση που παρατηρήθηκε και αυτό το τρίμηνο στην αύξηση των τιμών ακινήτων φαίνεται να οφείλεται κυρίως στη μείωση της ζήτησης τόσο των ξένων επενδυτών όσο και των εγχώριων αγοραστών. «Η ζήτηση ξένων επενδυτών ξεκίνησε να παρουσιάζει κάμψη μετά την αλλαγή στα κριτήρια του Προγράμματος τον Μάιο του 2019. Επιπρόσθετα στις εξελίξεις αυτές, το 2020 προστέθηκαν στις προκλήσεις του τομέα οι συνέπειες από την πανδημία Covid-19. Ενώ το προηγούμενο τρίμηνο οι Κύπριοι αγοραστές φαίνεται να έδωσαν σημαντική στήριξη στην αγορά ακινήτων, κατά το υπό εξέταση τρίμηνο, η εγχώρια ζήτηση κινήθηκε σε χαμηλότερα επίπεδα καθώς η κατάσταση που επικρατούσε καθώς

και η αβεβαιότητα που επέφερε η πανδημία ώθησε σε αναβολή μέτρων των επενδύσεων ή άλλων σχεδίων τους», σημειώνει.

Μείωση αλλά λόγω Covid

Σε εξαμηνιαία βάση, το πρώτο εξάμηνο του 2020 τα πωλητήρια έγγραφα μειώθηκαν συνολικά κατά 41,2% σε σχέση με αύξηση 24,4% το πρώτο εξάμηνο του 2019. Η σημαντική αυτή μείωση οφείλεται τόσο στην αγορά από ξένους επενδυτές όσο και από ντόπιους αγοραστές αφού τα πωλητήρια έγγραφα που κατατέθηκαν το πρώτο εξάμηνο του 2020 από τις δύο κατηγορίες σημείωσαν ετήσια μείωση 44% και 38,9%, αντίστοιχα, σε σχέση με αύξηση 13,5% και 34,8%, αντίστοιχα, το πρώτο εξάμηνο του 2019. Η σημαντική αυτή συρρίκνωση που συνέχισε να καταγράφεται στα πωλητήρια έγγραφα ξένων επενδυτών οφείλεται εν μέρει στην εφαρμογή αυστηρότερων κριτηρίων στο ΚΕΠ από το Μάιο του 2019, αλλά κατά κύριο λόγο, όπως και για τους Κύπριους αγοραστές, οφείλεται στις επιπτώσεις από την πανδημία. Συγκεκριμένα, από τα μέσα Μαρτίου ξεκίνησαν οι επιπτώσεις στην οικονομία από τα περιοριστικά μέτρα που εφαρμόστηκαν στη χώρα λόγω της πανδημίας του κορωνοϊού, μεταξύ των οποίων και το κλείσιμο των αεροδρομίων που απέτρεπε ενδιαφερόμενους ξένους επενδυτές να επισκεφθούν την Κύπρο. Το μειωμένο ενδιαφέρον στο σύνολο των αγοραστών ντόπιων και ξένων (-59,9%) το δεύτερο τρίμηνο του 2020 αποδεικνύει τις επιπτώσεις που είχαν τα περιοριστικά μέτρα για την εξάπλωση της πανδημίας στον τομέα των ακινήτων.

Πανεπιστήμιο Νεάπολις Πάφος

www.nup.ac.cy

Facebook Instagram Twitter YouTube LinkedIn Google+

ΝΕΑ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ

ΤΟ ΝΕΑΠΟΛΙΣ ΔΙΠΛΑ ΣΟΥ!

ΣΠΟΥΔΑΣΕ ΜΕ ΑΣΦΑΛΕΙΑ!

Κάνε μετεγγραφή

Συμβατικά Προγράμματα - Ψηφιακή Επιχειρηματικότητα (BSc) - Διεθνείς Σχέσεις και Ασφάλεια (BSc) - Ψηφιακό Μάρκετινγκ (MSc) - Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια (MSc) - Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διακυβέρνηση (MSc) - Πληροφοριακά Συστήματα και Ψηφιακή Καινοτομία (MSc) - Οικονομικό Έγκλημα και Ποινική Δικαιοσύνη (MA) - Ανθεκτικότητα Κατασκευών σε Ακραίες Συνθήκες Φόρτισης (MSc)	Εξ Αποστάσεως Προγράμματα - Ψηφιακό Μάρκετινγκ (MSc) - Διεθνείς Σχέσεις, Στρατηγική και Ασφάλεια (MSc) - Ευρωπαϊκή Πολιτική και Διακυβέρνηση (MSc) - Πληροφοριακά Συστήματα και Ψηφιακή Καινοτομία (MSc) - Διεθνές & Ευρωπαϊκό Δίκαιο των Επιχειρήσεων (LLM)
---	--

Μάθε περισσότερα:

T.: +357 26843331

E: recruitment@nup.ac.cy

W: www.nup.ac.cy

ΑΚΑΔΗΜΑΙΚΕΣ ΣΥΝΕΡΓΑΣΙΕΣ:

In partnership with

Middlesex University London

UNIVERSITY OF HULL

PLUS PROPERTIES

33

ΠΟΛΥΤΕΛΗ ΕΡΓΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ

Η Plus Properties είναι μία εταιρεία αξιοποίησης ακινήτων με 33 πολυτελή έργα στη Λάρνακα, Λεμεσό, Λευκωσία και Πάφο.

Κάποια έργα μας έχουν ήδη παραδοθεί, κάποια βρίσκονται σε προχωρημένο στάδιο κατασκευής ενώ κάποια άλλα βρίσκονται στο στάδιο της μελέτης. Εγγυημένοι τίτλοι ιδιοκτησίας.

Υποσχόμαστε... Παραδίδουμε...

Жилищный кредит под 2%*

Δάνεια για οικιστικά έργα υπό κατασκευή μέχρι 80% για 35 έτη

Επικοινωνήστε μαζί μας για τις ειδικές προσφορές σε περιορισμένες μονάδες.

PLUS PROPERTIES CYPRUS

24 64 24 64 - 77 77 01 03

www.pluspropertiescyprus.com

info@pluspropertiescyprus.com

* Ισχύουν Όροι & Προϋποθέσεις

Τόνωση ανάπτυξης με υγιείς δυνάμεις και όχι εταιρείες «ζόμπι»

Να αξιοποιηθούν σωστά οι πόροι του Ταμείου Ανάκαμψης ζήτησαν οι θεσμοί

Της **ΕΙΡΗΝΗΣ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ**

Πολλοπλά μηνύματα στην ελληνική κυβέρνηση, μεταξύ άλλων για την ανάγκη κάλυψης του επενδυτικού κενού της χώρας και τόνωσης της ανάπτυξης με υγιείς δυνάμεις και όχι εταιρείες «ζόμπι», αλλά και επιστροφής στην οδό της δημοσιονομικής πειθαρχίας κάποια στιγμή, έστειλαν από το βήμα του συνεδρίου του Economist εκπροσωποί των ευρωπαϊκών θεσμών.

Η στήριξη από το Ταμείο Ανάκαμψης κυριάρχησε στον προβληματισμό που αναπτύχθηκε για το μέλλον της ελληνικής οικονομίας, με τους Ευρωπαίους αξιωματούχους να εκφράζουν προβληματισμό για τη δυνατότητα σωστής απορρόφησης των πόρων και τους εκπροσώπους της ελληνικής κυβέρνησης να αναγνωρίζουν ότι πρόκειται για μια τιτάνια προσπάθεια.

Η Ελλάδα χρειάζεται επενδύσεις για να καλύψει το κενό που δημιουργήθηκε τα χρόνια της κρίσης, τόνισε ο κ. Ρέγκλινγκ, σημειώνοντας ότι μέχρι στιγμής ο επενδυτικός ρυθμός υπολείπεται του μέσου όρου της Ε.Ε. Γι' αυτό, είπε, οι μεταρρυθμίσεις πρέπει να επικεντρωθούν σε φιλικές προς την ανάπτυξη πρωτοβουλίες. Στο πλαίσιο αυτό, ο επικεφαλής του ESM χαρακτήρισε ευπρόσδεκτες τις προτάσεις της επιτροπής Πισσαρίδη – και δεν ήταν ο μόνος που το έκανε.

Ο Ντέκλαν Κοστέλο, αναπληρωτής γενικός διευθυντής Οικονομικών Υποθέσεων, αποκάλυψε ότι έχουν ξεκινήσει οι συζητήσεις με την ελληνική κυβέρνηση πάνω στο σχέδιο που θα χρηματοδοτηθεί από το Ταμείο Ανάκαμψης και η ενθαρρυντική, όπως είπε, είναι ότι συμφωνεί η Κομισιόν με την έκθεση Πισσαρίδη, σε ό,τι αφορά την ανάγκη αλλαγών του παραγωγικού μοντέλου και μείωσης των φορολογικών συντελεστών. Επομένως, προέβλεψε ότι

Ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας μίλησε για την ανάγκη «να αξιοποιήσουμε με σωφροσύνη τη δημοσιονομική ευελιξία και να κάνουμε βέλτιστη χρήση των ευρωπαϊκών πόρων», προσθέτοντας ότι «πρέπει να συνεχίσουμε τη δημοσιονομική εξυγίανση μετά το 2021».

«Τα ελλείμματα αναγκαστικά θα αυξηθούν, μετά όμως πρέπει να υπάρξει εξυγίανση», είπε ο πρόεδρος του Euroworking Group.

γρήγορα θα υπάρξει συμφωνία ως προς τις προτεραιότητες, αλλά το βασικό θα έχει να κάνει με την υλοποίηση των σχεδίων. Πρόκειται για μεγάλα ποσά, 2%-3% του ΑΕΠ τον χρόνο τα επόμενα έτη.

Το μήνυμα ότι πέραν της γρήγορης αντιμετώπισης της πανδημίας είναι σημαντικό να διασφαλίσει η Ελλάδα προϋποθέσεις βιώσιμης ανάπτυξης, έστει-

λε, εξάλλου, η Τζούλια Λεντβάι, επικεφαλής της αποστολής της Κομισιόν στην Ελλάδα, που μίλησε επίσης για τη μεγάλη στήριξη του Ταμείου Ανάκαμψης.

Περνώντας στο επίμαχο δημοσιονομικό κομμάτι, ο Τούomas Σααρενχέιμο, πρόεδρος του Euroworking Group, ανέφερε ότι τα ελλείμματα αναγκαστικά θα αυξηθούν, δεν μπορούμε να κάνουμε κάτι γι' αυτό, αλλά πρέπει να ακολουθήσει εξυγίανση τα επόμενα χρόνια. Δεν θέλουμε, είπε, να δημιουργήσουμε εταιρείες «ζόμπι», αλλά βιώσιμες, σε περιβάλλον όπου να μπορούν να προκόψουν.

Η απάντηση των εκπροσώπων της κυβέρνησης ήταν στο ίδιο μήκος κύματος. Ετσι, ο υπουργός Οικονομικών Χρήστος Σταϊκούρας μίλησε για την ανάγκη «να αξιοποιήσουμε με

σωφροσύνη τη δημοσιονομική ευελιξία και να κάνουμε βέλτιστη χρήση των ευρωπαϊκών πόρων».

«Πρέπει να συνεχίσουμε τη δημοσιονομική εξυγίανση μετά το 2021», είπε, εξάλλου ο κ. Σταϊκούρας. «Πρέπει να βρούμε την ισορροπία μεταξύ βιώσιμης ανάκαμψης και σωστής δημοσιονομικής πολιτικής».

Για «ιστορική και ανεπανάληπτη ευκαιρία» μίλησε ο αναπληρωτής υπουργός Οικονομικών Θεόδωρος Σκυλακάκης, αναφερόμενος στους πόρους του Ταμείου Ανάκαμψης. Τόνισε ότι δεν έχουμε την πολυτέλεια να αποτύχουμε, ότι «απαιτείται μια πραγματική επανάσταση», που σημαίνει μεταξύ άλλων τεράστιες αλλαγές στη νοοτροπία, αλλαγή στάσης της δημόσιας διοίκησης, λιγότερη γραφειοκρατία, ανάληψη ευθυνών απ' όλους.

Υφεση μεταξύ 8,5% και 9,4% «βλέπει» ο κ. Κουτεντάκης

Πρωτογενές έλλειμμα 7,7 δισ. ευρώ σημειώθηκε το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης, έναντι πλεονάσματος 1 δισ. ευρώ το αντίστοιχο διάστημα του προηγούμενου έτους, σύμφωνα με τους υπολογισμούς του Γραφείου Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή, που αποτυπώνονται στην έκθεσή του για το β' τρίμηνο του 2020.

Πρόκειται για επιδείνωση 8,7 δισ. ευρώ, το μεγαλύτερο μέρος της οποίας, σύμφωνα με το γραφείο, δηλαδή τα σχεδόν 8 δισ. ευρώ, προέρχεται από την εφαρμογή των έκτακτων δημοσιονομικών μέτρων για την αντιμετώπιση της πανδημίας. Με δεδομένο, όμως, ότι ένα σημαντικό μέρος τους αφορά αναστολές φορολογικών και ασφαλιστικών υποχρεώσεων, δεν είναι εφικτός, σημειώνει το γραφείο, ο εντοπισμός του μέρους εκείνου της δημοσιονομικής επιδείνωσης που προέρχεται από την ίδια την ύφεση και την επιπτώσή της στα δημόσια έσοδα.

Το γραφείο επισημαίνει ότι η επιδείνωση αυτή δεν έχει μεγάλη σημασία βραχυπρόθεσμα, καθώς έχουν ανασταλεί οι δημοσιονομικοί περιορισμοί, αλλά μεσοπρόθεσμα, σε συνδυασμό και με τη μείωση του ΑΕΠ, θα οδηγήσει σε μεγάλη αύξηση του λόγου δημοσίου χρέους προς ΑΕΠ.

Υποστηρίζει ότι είναι σημαντικό να υπάρξει μια μεσοπρόθεσμη στρατηγική για την αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας, καθώς τα έκτακτα μέτρα της ΕΚΤ, που κρατούν χαμηλά τα επιτόκια δανεισμού, και η αναστολή των δημοσιονομικών στόχων δεν θα διατηρηθούν για πάντα. Το γραφείο τάσσεται, εξάλλου, υπέρ της λήψης μέτρων από το κράτος για την τόνωση της δημόσιας κατανάλωσης και των επενδύσεων και όχι μόνο μεταβιβάσεων και φοροαπαλλαγών, καθώς τα πρώτα έχουν ισχυρότερη επίδραση στο ΑΕΠ. Σχετικά με την ύφεση, ο προϊστάμενος του γραφείου, Φραγκίσκος Κουτεντάκης, εκτιμά ότι θα κινηθεί μεταξύ του 8,5% και 9,4%, του μέτρου και δυσμενούς σεναρίου, που είχε εκπονήσει το γραφείο τον Απρίλιο. Το ευνοϊκό σενάριο, για ύφεση 4,4%, έχει προφανώς αποκλεισθεί.

Ο κ. Κουτεντάκης επεσήμανε τον αρνητικό πληθωρισμό και την επιδείνωση του ισοζυγίου πληρωμών ως αρνητικούς παράγοντες.

«Κρίσιμος κίνδυνος», σημειώνει η έκθεση, «είναι ακόμη η εξέλιξη της ανεργίας, που μέχρι πρόσφατα παρέμενε συγκρατημένη λόγω της υποχρέωσης διατήρησης των θέσεων εργασίας και των αναστολών συμβάσεων, αντί απολύσεων. Όταν αρθούν τέτοια περιοριστικά μέτρα, ενδέχεται να εκδηλωθεί απότομη αύξηση της ανεργίας».

Το γραφείο σχολιάζει εξάλλου και την έκθεση Πισσαρίδη, επισημαίνοντας θετικά και προβληματικά σημεία. Για παράδειγμα, τάσσεται υπέρ της πρότασης παροχής πλήρους προσχολικής εκπαίδευσης, δεν παίρνει θέση για τη μετάβαση των

Πρωτογενές έλλειμμα 7,7 δισ. σημειώθηκε το επτάμηνο Ιανουαρίου - Ιουλίου σε επίπεδο γενικής κυβέρνησης.

επικουρικών συντάξεων στο κεφαλαιοποιητικό σύστημα και επισημαίνει ότι η επιβάρυνση της μισθωτής εργασίας, αν και υψηλή, δεν είναι το μοναδικό σοβαρό πρόβλημα, ούτε είναι βέβαιο ότι η μείωση των συντελεστών θα μειώσει τη φοροδιαφυγή. Συνολικά, τη χαρακτηρίζει μια «σημαντική και τεκμηριωμένη ανάλυση των προβλημάτων της ελληνικής οικονομίας και μια χρήσιμη βάση διαλόγου».

Η έκθεση καταγράφει αύξηση στις ληξιπρόθεσμες αιτήσεις κύριας σύνταξης από 105.850 στο τέλος Μαρτίου (εκτιμώμενη δαπάνη 416 εκατ. ευρώ) σε 117.876 (εκτιμώμενη δαπάνη 488,6 εκατ. ευρώ) στο τέλος Ιουνίου. Δεν περιέχει στοιχεία για τις εκκρεμείς συντάξεις, λιγότερο από 90 ημέρες, επειδή δεν τα έδωσε ο ΕΦΚΑ, όπως κατήγγειλε το γραφείο (βλ. και σελ. 32, στήλη Δέκτης).

ΕΙΡΗΝΗ ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ

Οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις χρειάζονται «οξυγόνο»

Την ανάγκη ολοκλήρωσης των μεταρρυθμίσεων στον χρηματοπιστωτικό τομέα, ώστε να στηριχθεί η διαδικασία μείωσης των μη εξυπηρετούμενων δανείων και να εξασφαλισθεί επαρκής προσφορά πιστώσεων στη δια-άκεια των ανάκαμψης, τόνισε στην ομιλία του στο συνέδριο του Economist ο Φάμπιο Πανέτα, μέλος της Εκτελεστικής Επιτροπής της ΕΚΤ, αναγνωρίζοντας ότι οι μικρομεσαίες επιχειρήσεις (ΜμΕ) δεν έχουν πρόσβαση στη χρηματοδότηση. Όπως είπε, «οι μεταρρυθμίσεις αυτές αφορούν μεταξύ άλλων τη βελτίωση του πλαισίου

των ηλεκτρονικών δημοπρασιών, την αναθεώρηση του πλαισίου αφερεγγυότητας, τη μείωση των υποθέσεων αφερεγγυότητας φυσικών προσώπων, που εκκρεμούν ενώπιον των δικαστηρίων, και την εκκαθάριση των κρατικών εγγυήσεων για τραπεζικά δάνεια, οι οποίες έχουν καταπέσει».

Ο κ. Πανέτα σημείωσε ότι οι εθνικές πολιτικές και οι πολιτικές της Ε.Ε. διαδραμάτισαν σημαντικό ρόλο στην απορρόφηση του σοκ, αλλά θα χρειάζονται περισσότερες προσπάθειες.

Τόνισε ότι οι ελληνικές μικρομεσαίες επιχειρήσεις ανησυχούν

όσον αφορά την αδυναμία πρόσβασης τους στη χρηματοδότηση και ότι το κενό χρηματοδότησής τους παραμένει μεγάλο. «Για να στηριχθεί η ανάκαμψη, εξακολουθεί να είναι αναγκαία η στήριξη από την πλευρά της πολιτικής, ούτως ώστε να διαφυλάσσεται η συνεχής παροχή πιστώσεων», είπε.

Ο κ. Πανέτα, όμως, έστειλε μηνύματα και αναφορικά με τη νομισματική πολιτική της ΕΚΤ, αφήνοντας να εννοηθεί ότι δεν υπάρχουν περιθώρια ερμηνείας. Είπε, συγκεκριμένα, ότι τα μέτρα που έχουν ληφθεί «είναι αξιοσημείωτα, δεν είναι, όμως,

ακόμη απολύτως ικανοποιητικά» και έκανε ειδική αναφορά στον πληθωρισμό, υποστηρίζοντας ότι «παραμένει άβολα κάτω από τον στόχο μας». Πρέπει να συνεχίσουμε να είμαστε σε επαγρύπνηση, είπε, και να αξιολογούμε τις πληροφορίες, μεταξύ άλλων για τις εξελίξεις της συναλλαγματικής ισοτιμίας. «Το διοικητικό συμβούλιο της ΕΚΤ παραμένει έτοιμο να προσαρμόσει καταλλήλως όλα τα μέσα που έχει στη διάθεσή του, προκειμένου να διασφαλίσει ότι ο πληθωρισμός κινείται με διατηρήσιμο τρόπο προς επίπεδα συμβατά με την επιδίωξη του».

Το Γραφείο Προϋπολογισμού του Κράτους στη Βουλή υποστηρίζει ότι είναι σημαντικό να υπάρξει μια μεσοπρόθεσμη στρατηγική για την αποκατάσταση της δημοσιονομικής ισορροπίας.

Εκτινάχθηκαν τα ληξιπρόθεσμα χρέη προς τον ΕΦΚΑ το δεύτερο τρίμηνο

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

Σημαντική αύξηση κατά 687 εκατ. ευρώ παρατηρήθηκε στις ληξιπρόθεσμες οφειλές εργοδοτών, ελεύθερων επαγγελματιών, αυτοαπασχολούμενων και αγροτών προς τον ΕΦΚΑ κατά το δεύτερο και κρίσιμο τρίμηνο του τρέχοντος έτους, οπότε και εξελίχθηκε το πρώτο κύμα της πανδημίας του κορωνοϊού στη χώρα μας. Πρόκειται για το τρίμηνο που αρχικά «πάγωσε» κάθε δραστηριότητα, με την κοινωνία και την οικονομία να τίθενται σε υποχρεωτικό και καθολικό lockdown, και στη συνέχεια ξεκίνησε σταδιακά και με μικρά βήματα η επανεκκίνησή της. Από τους ειδικούς δεν θεωρείται ενδεκτική, οδηγεί όμως, όπως προκύπτει και από την 2η τριμηνιαία έκθεση του Κέντρου Εισπραχών Οφειλών (ΚΕΟ), σε ληξιπρόθεσμες ασφαλιστικές

Αυξήθηκαν κατά 687 εκατ. ευρώ την περίοδο που εξελίχθηκε το πρώτο κύμα της πανδημίας.

οφειλές ύψους 37,002 δισ. ευρώ έναντι 36,315 δισ. ευρώ τον περασμένο Μάρτιο.

Η αύξηση αυτή, σύμφωνα με τους συντάκτες της έκθεσης του ΚΕΑΟ, οφείλεται κατά 264,03 εκατ. ευρώ στην αύξηση των κύριων οφειλών και κατά 423,23 εκατ. ευρώ στην αύξηση των προσαυξησών και πρόσθετων τελών.

Να σημειωθεί ότι εντός του δεύτερου τριμήνου του 2020, στο ΚΕΑΟ εντάχθηκαν 5.078 οφειλέτες από το τ. ΙΚΑ-ΕΤΑΜ/ε-ΕΦΚΑ μισθωτών, 11.169 οφειλέτες από τον ε-ΕΦΚΑ

Συνολικά οι ληξιπρόθεσμες ασφαλιστικές οφειλές ανήλθαν στα 37,002 δισ. ευρώ έναντι 36,315 δισ. ευρώ τον περασμένο Μάρτιο.

μη μισθωτών, 12.465 από τον τ. ΟΑ-ΕΕ, 33.241 από τον τ. ΟΓΑ, 9.792 από το τ. ΕΤΑΑ, 30 από το τ. ΕΤΑΠ-ΜΜΕ, 411 από το τ. ΕΤΕΑΕΠ και 15 οφειλέτες από φορείς εκτός ε-ΕΦΚΑ.

Συνολικά στο δεύτερο τρίμηνο του 2020 εντάχθηκαν 72.201 οφειλέτες με οφειλές ύψους 895,03 εκατ. ευρώ, ποσό που αφορά τόσο τις κύριες οφειλές όσο και τα

πρόσθετα τέλη. Σημαντικά μειωμένες ήταν, άλλωστε, εξαιτίας και της δυσκολίας στη λειτουργία του ΚΕΑΟ λόγω των μέτρων αντιμετώπισης του κορωνοϊού, αλλά και του «παγώματος» των ληξιπρόθεσμων οφειλών για κάποιες κατηγορίες ασφαλισμένων, και οι συνολικές εισπράξεις του Κέντρου, είτε δηλαδή αφορούσαν δόσεις ρυθμίσεων είτε έσοδα από αναγκαστικά μέτρα. Συγκεκριμένα, κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2020 τα έσοδα ανήλθαν σε 228,18 εκατ. ευρώ, σημαντικά μειωμένα από τα 346,23 εκατ. ευρώ του πρώτου τριμήνου του τρέχοντος έτους. Οι υπευθύνου του ΚΕΑΟ χαρακτηρίζουν τη μείωση αυτή αναμενόμενη δεδομένης της κατάστασης και των μέτρων που έχουν ληφθεί λόγω της εξάπλωσης του κορωνοϊού, ήτοι του περιορισμού της φυσικής παρουσίας στις υπηρεσίες του ε-ΕΦΚΑ, της τριμηνιαίας παράτασης

στην προθεσμία καταβολής δόσεων όλων των εν ενεργεία ρυθμίσεων για συγκεκριμένες κατηγορίες οφειλετών κ.λπ.

Από την ανάλυση των στοιχείων προκύπτει ότι:

- Υπάρχει συγκεντρωση πληθους οφειλετών στις χαμηλότερες κλίμακες με 1.632.481 οφειλέτες (80,14% των οφειλετών) να έχουν χρέος έως 15.000 ευρώ ο καθένας.
- Το 89,43% των οφειλετών (1.821.720) έχουν οφειλή έως 30.000 ευρώ ο καθένας.
- Μεγάλο μέρος του υπολοίπου οφειλών αφορά 80.438 οφειλέτες που χρωστούν από 50.000 - 100.000 ευρώ (15,16% του τρέχοντος υπολοίπου).
- Το μεγαλύτερο μέρος των οφειλών αφορά λίγους μεγαλο-οφειλέτες με χρέος άνω του 1 εκατ. ευρώ (2.013 οφειλέτες συγκεντρώνουν το 23,5% του υπολοίπου οφειλών).

«Χάθηκε» τζίρος 20 δισ. ευρώ το τρίμηνο Απριλίου - Ιουνίου

Εμπόριο, εστίαση, τουρισμός και τέχνες «χτυπήθηκαν» περισσότερο από τον κορωνοϊό

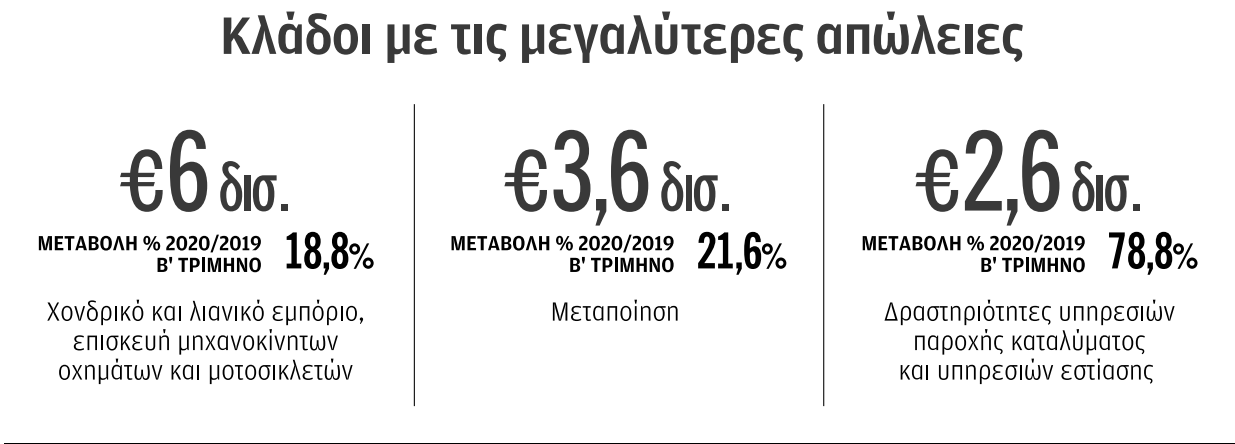
Της **ΔΕΣΠΟΙΝΑΣ ΚΟΝΤΗ**

Απώλειες τζίρου ύψους 20 δισ. ευρώ είχαν οι ελληνικές επιχειρήσεις το δεύτερο τρίμηνο του 2020, με κλάδους όπως το χονδρικό - λιανικό εμπόριο, η εστίαση και ο τουρισμός να χάνουν έσοδα από 1,5 δισ. ευρώ έως 6 δισ. ευρώ σε σύγκριση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα. Όπως προκύπτει από τα στοιχεία της Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ), η έξαρση της πανδημίας σε συνδυασμό με τη λήψη περιοριστικών μέτρων για τη συγκράτησή της παρέλυσαν την οικονομική δραστηριότητα των επιχειρήσεων μειώνοντας δραματικά τον κύκλο εργασιών τους.

Τον μεγαλύτερο «λογαριασμό» από την επέλαση της πανδημίας «πλήρωσαν» κλάδοι όπως το χονδρικό και λιανικό εμπόριο, με τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται σε αυτό να χάνουν κατά το διάστημα Απριλίου - Ιουνίου περίπου 6 δισ. ευρώ σε σχέση με πέρυσι.

Συγκεκριμένα, ο τζίρος τους ανήλθε στα 25,5 δισ. ευρώ από 31,4 δισ. ευρώ το ίδιο διάστημα πέρυσι, σημειώνοντας πτώση της τάξεως του 18,8%. Επίσης, έσοδα ύψους 3,6 δισ. ευρώ έχασε ο κλάδος της μεταποίησης, με τις επιχειρήσεις να καταγράφουν πτώση 21,6% στον κύκλο εργασιών τους, ενώ απώλειες εσόδων ύψους 2,6 δισ. ευρώ είχαν τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια κατά το ίδιο διάστημα, με τον κύκλο εργασιών τους να συρρικνώνεται κατά 78,8%.

Παράλληλα, ο τζίρος των επιχειρήσεων του κλάδου των τεχνών και της ψυχαγωγίας μειώθηκε κατά 53,2%. Ισχυρό πλήγμα έχουν υποστεί και οι επιχειρήσεις του κλάδου μεταφοράς και αποθήκευσης (-1,7 δισ. ευρώ) καθώς και όσες δραστηριοποιούνται στον χρηματοπιστωτικό και ασφαλιστικό κλάδο (-1,38 δισ. ευρώ).

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Οι απώλειες των επιχειρήσεων στο χονδρικό και λιανικό εμπόριο ανήλθαν στα 6 δισ. ευρώ σε σύγκριση με το αντίστοιχο διάστημα πέρυσι.

Σύμφωνα με την ΕΛΣΤΑΤ, ο κύκλος εργασιών των επιχειρήσεων ανήλθε συνολικά στα 58,9 δισ. ευρώ το δεύτερο τρίμηνο του 2020, σημειώνοντας πτώση 25,1% σε σχέση με το δεύτερο τρίμηνο του 2019, όταν είχε διαμορφωθεί στα 78,8 δισ. ευρώ. Σχετικά πιο ανθεκτικές απέναντι

στην πανδημική κρίση στάθηκαν επιχειρήσεις του τομέα γεωργίας, δασοκομίας και αλιείας με τον τζίρο τους να συρρικνώνεται κατά 3,4% σε σύγκριση με πέρυσι, αλλά και όσες προσφέρουν υπηρεσίες σχετικές με την ανθρώπινη υγεία και την κοινωνική μέριμνα (-9,4%).

Τον Ιούλιο

Σταθερά πτωτικά κινήθηκε ο τζίρος των επιχειρήσεων που τηρούν διπλογραφικά βιβλία και τον Ιούλιο του 2020, χάνοντας περίπου 4,2 δισ. ευρώ σε σχέση με το ίδιο διάστημα πέρυσι. Η μειωμένη τουριστική κίνηση αλλά και ο φόβος της μετακίνησης «έπληξαν» για άλλη μια φορά τον ξενοδοχειακό κλάδο και τον κλάδο της εστίασης, με τον τζίρο των επιχειρήσεων που δραστηριο-

ποιούνται σε αυτούς να μειώνεται κατά 71,4%. Καλύτερη είναι η εικόνα που επικρατεί στο λιανεμπόριο με την πτώση να κινείται γύρω στο 7%, ενώ μικρότερες είναι οι απώλειες σε σχέση με τον περυσινό Ιούλιο και για τις επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον κλάδο των τεχνών, της διασκέδασης και της ψυχαγωγίας (-1,7%). Ενδεικτικά, τον Ιούνιο, ο τζίρος του συγκεκριμένου κλάδου κατέγραψε πτώση της τάξεως του 10,4%. Αντίθετα, αύξηση 11,4% σημείωσαν οι επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στον τομέα ορυχεία και λατομεία. Ετσι, για το σύνολο των επιχειρήσεων ο κύκλος εργασιών τον περασμένο Ιούλιο ανήλθε σε 19,8 δισ. ευρώ, σημειώνοντας πτώση 17,5% σε σχέση με τον Ιούλιο του 2019, που είχε ανέλθει σε 24 δισ.

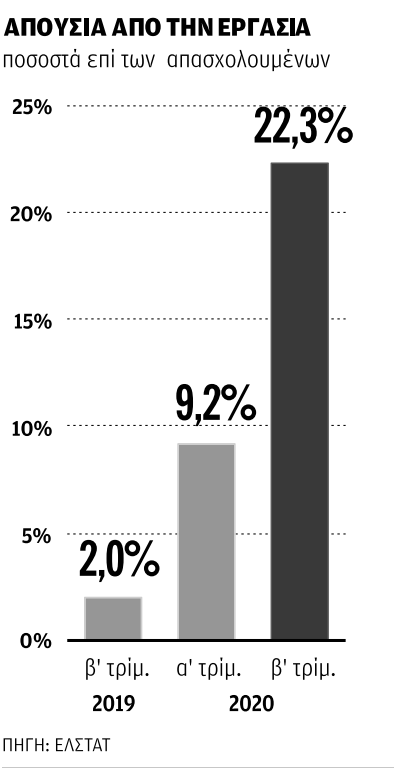
Οι αναστολές συμβάσεων φρέναραν την ανεργία

Της **ΡΟΥΛΑΣ ΣΑΛΟΥΡΟΥ**

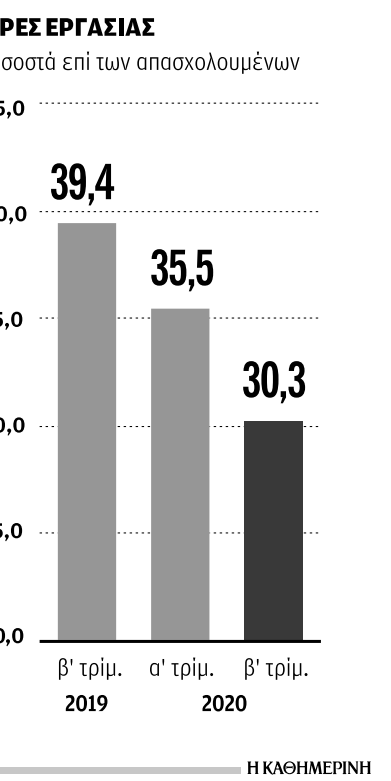
Θύμα της πανδημίας του κορωνοϊού και των πρωτοφανών συνεπειών της σε όλους τους τομείς της οικονομίας, έχουν πέσει και τα στατιστικά στοιχεία που αφορούν την αγορά εργασίας και δη την ανεργία. Όπως παραδέχεται και η Ελληνική Στατιστική Αρχή, που δημοσιοποίησε στοιχεία σύμφωνα με τα οποία η ανεργία κατά το δεύτερο τρίμηνο του 2020 μειώθηκε στο 16,7% από 16,9% το αντίστοιχο διάστημα του 2019, τα μέτρα που έλαβε η κυβέρνηση για την αντιμετώπιση των συνεπειών της υγειονομικής κρίσης, με χιλιάδες εργαζομένους σε αναστολή συμβάσεων, μείωση της απασχόλησης αλλά και των ωρών εργασίας και αύξηση της εξ αποστάσεως εργασίας, επηρέασαν όχι μόνο την αγορά εργασίας αλλά και τον τρόπο συλλογής των στοιχείων της έρευνας της Στατιστικής Αρχής. Με αποτέλεσμα, να παρουσιάζεται ένα «θολό» τοπίο, το οποίο όταν αποκαλυφθεί, εκτιμάται ότι θα προκαλέσει σοκ από το μέγεθος των συνεπειών της πανδημίας στην απασχόληση.

Είναι χαρακτηριστικό ότι, σύμφωνα με τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ, το ποσοστό ανεργίας κατά το διάστημα Απριλίου - Ιουνίου, εν μέσω δηλαδή του «παγώματος» της αγοράς και του γενικευμένου lockdown, ανήλθε στο 16,7%, έναντι 16,2% του προηγούμενου τριμήνου και 16,9% του αντίστοιχου τριμήνου του προηγούμενου έτους. Παράλληλα, βέβαια, καταγράφεται μείωση της απασχόλησης κατά 0,2% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και κατά 2,8% σε σχέση με το αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου

Κύριες επιπτώσεις

ΠΗΓΗ: ΕΛΣΤΑΤ

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

παντελώς οι χιλιάδες αναστολές συμβάσεων που έβαλαν στον «πάγο» εργαζομένους οι οποίοι κλήθηκαν να ζήσουν με την ειδική αποζημίωση των έως 534 ευρώ τον μήνα. Η ΕΛΣΤΑΤ σπεύδει να ξεκαθαρίσει ότι με βάση τις κατευθύνσεις της Ευρωπαϊκής Στατιστικής Υπηρεσίας (Eurostat), τα άτομα που τίθενται σε αναστολή συμβάσης εξακολουθούν να θεωρούνται απασχολούμενοι, εφόσον η διάρκεια της αναστολής είναι μικρότερη από 3 μήνες ή αν λαμβάνουν περισσότερο από το 50% των αποδοχών τους.

Σύμφωνα δε με το ΙΝΕ ΓΣΕΕ, στη συνέχεια, τα άτομα αυτά μεταφέρονται στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό, αλλοιώνοντας

επίσης την πραγματική εικόνα. Είναι ενδεικτικό ότι στα στοιχεία που δημοσιοποιήθηκαν χθες από την Ελληνική Στατιστική Αρχή, οι οικονομικά μη ενεργοί κάτω των 75 ετών, δηλαδή τα άτομα που δεν εργάζονται ούτε αναζητούν εργασία, ανήλθαν σε 3.289.155 άτομα. Το ποσοστό των μη ενεργών μειώθηκε κατά 0,7% σε σχέση με το προηγούμενο τρίμηνο και αυξήθηκε κατά 3,4% σε σχέση με αντίστοιχο τρίμηνο του προηγούμενου έτους. Μέρος αυτής της αύξησης προέρχεται από τη ροή ανέργων προς τους οικονομικά μη ενεργούς, καθώς, σύμφωνα – και πάλι με τον ορισμό –, εάν ένα άτομο δεν εργάζεται, δεν αναζητεί ενεργά εργασία και δεν είναι διαθέσιμο να αναλάβει άμεσα εργασία, δεν κατατάσσεται στους ανέργους αλλά στον οικονομικά μη ενεργό πληθυσμό.

Στο... κάδρο πρέπει να προστεθούν και τα στοιχεία της ποιοτικής ανάλυσης που προκύπτουν από την ΕΛΣΤΑΤ, όπως ότι σχεδόν ένας στους τέσσερις εργαζομένους απουσίασε από την εργασία του κατά τη διάρκεια του β' τριμήνου του 2020, ενώ σημειώθηκε και δραματική μείωση των ωρών εργασίας.

Ετσι, νευραλγικοί κλάδοι της οικονομίας, όπως το εμπόριο, ο τουρισμός με τα ξενοδοχεία και τα εστιατόρια, οι μεταφορές, οι επικοινωνίες, οι κατασκευές αλλά και οι υπηρεσίες έπεσαν κάτω από τις 30 ώρες εργασίας την εβδομάδα. Στους ίδιους κλάδους αυξήθηκαν σημαντικά και οι απουσίες από την εργασία. Το 30,3% των εργαζομένων σε εμπόριο, ξενοδοχεία, εστιατόρια, μεταφορές και επικοινωνίες μέτρησε αυξημένες απουσίες από την εργασία του.

Απώλειες 50 δισ. «βλέπει» η Εθνική για όλο το 2020

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Στα 50 δισ. ευρώ προσδιορίζεται η απώλεια που θα έχει ο τζίρος των επιχειρήσεων το 2020 λόγω της πανδημίας, οδηγώντας στη σημαντική συρρίκνωση της επιχειρηματικής δραστηριότητας. Αυτό επισημαίνει σε μελέτη της η Διεύθυνση Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας, κρούοντας τον κώδωνα του κινδύνου για την έγκαιρη αντιμετώπιση των παρενεργειών της ύφεσης, η οποία αν δεν αντιμετωπιστεί θα εξαντλήσει, όπως επισημαίνει χαρακτηριστικά, «τα όρια αντοχής ακόμη και υγιών επιχειρήσεων, οδηγώντας σε αθετήσεις υποχρεώσεων, κλείσιμο επιχειρήσεων, συρρίκνωση της απασχόλησης και ακόμη πιο βαθιά ύφεση».

Σύμφωνα με τη μελέτη της Διεύθυνσης Οικονομικής Ανάλυσης της Εθνικής Τράπεζας, το έλλειμμα ρευστότητας που θα δημιουργήσει η πτώση της ζήτησης θα φτάσει τα 33 δισ. ευρώ. Το ποσό αυτό προκύπτει αφού συνεκτιμηθεί η προσπάθεια περιορισμού του κόστους μέσω και της μείωσης της δαπάνης για πρώτες ύλες από την πλευρά των επιχειρήσεων, αλλά και η μείωση των ρευστών διαθεσίμων για το 84% του επιχειρηματικού τομέα. Η μελέτη της Εθνικής Τράπεζας επισημαίνει ότι τις υψηλότερες ανάγκες για κεφάλαιο κίνησης έχει ο κλάδος του εμπορίου με 12 δισ. ευρώ, με έμφαση τον κλάδο της εστίασης που εμφανίζει την πιο επείγουσα κατάσταση έλλειψης ρευστότητας.

Όπως προκύπτει από τη σχετική ανάλυση η κατάσταση φαίνεται να είναι προς το παρόν διαχειρίσιμη. Προϋπόθεση είναι ότι η πανδημία στη χώρα μας θα παραμείνει υπό έλεγχο μέχρι το τέλος του έτους και σε αντιστοιχία με ένα σενάριο συρρίκνωσης του ΑΕΠ κατά 7,5% στο σύνολο του 2020. Η έγκαιρη υιοθέτηση μέτρων από την κυβέρνηση (όπως η απόδοτσης του εργασιακού και ασφαλιστικού κόστους, της καταβολής επιδομάτων για εργαζομένους με αναστολή συμβάσεων, η

επιδότηση επιτοκίων, η αναστολή πληρωμών φόρων και ασφαλιστικών υποχρεώσεων και οι βραχυπρόθεσμες ταμειακές διευκολύνσεις), σε συνδυασμό με την άμεση αντίδραση των τραπεζών να «παγώσουν» την πληρωμή χρεολυσίων, περιορίσει το έλλειμμα ρευστότητας κατά 12 δισ. ευρώ περίπου. Υποθέτοντας ότι οι επιχειρήσεις θα χρησιμοποιήσουν το μισό από το διαθέσιμο ταμειακό «μαξιλάρι» που έχουν, δηλαδή περίπου 6 δισ. ευρώ, το εναπομείναν κενό ρευστότητας περιορίζεται στα 15,5 δισ. ευρώ, το οποίο σύμφωνα με την εκτίμηση της Εθνικής, θα

Το έλλειμμα ρευστότητας που θα δημιουργήσει η πτώση της ζήτησης θα φτάσει τα 33 δισ. ευρώ.

καλυφθεί κατά το μεγαλύτερο μέρος του από:

- την αξιοποίηση των εγγυοδοτικών προγραμμάτων και των ΤΕΠΙΧ που θα συνεισφέρουν 9 δισ. ευρώ, καθώς και
- την παροχή νέων δανείων και αναχρηματοδοτήσεων σε συνδυασμό με την πληρέστερη χρήση των πιστωτικών γραμμών.

Συμπερασματικά στο σκέλος της αγοράς εργασίας, η μείωση της απασχόλησης στο σύνολο της οικονομίας αναμένεται να κορυφωθεί το γ' τρίμηνο. Αντίστοιχα, το ποσοστό ανεργίας θα κορυφωθεί το ίδιο τρίμηνο, αλλά θα επανέλθει άμεσα σε πτωτική τάση και σε επίπεδα αισθητά χαμηλότερα του 20% το δ' τρίμηνο του 2020. Οι ανωτέρω εκτιμήσεις υποθέτουν ότι η υγειονομική κρίση παραμένει υπό έλεγχο στο υπόλοιπο του έτους –με χρήση στοχευμένων μόνο παρεμβάσεων– χωρίς την ανάγκη λήψης εκτεταμένων περιοριστικών μέτρων σε εθνικό επίπεδο και χωρίς σημαντική αύξηση της αβεβαιότητας στο υπόλοιπο του έτους.

Η τηλεργασία θα μείνει και μετά την πανδημία

Παρελθόν αποτελεί για πολλές ελληνικές επιχειρήσεις η πλήρης επιστροφή στο γραφείο, καθώς, σύμφωνα με πρόσφατη έρευνα της Randstad Ελλάδας, η προοπτική παρόμοιες της τηλεργασίας αναδεικνύεται μονόδρομος. Η έρευνα διεξήχθη σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα από όλους τους κλάδους της εγχώριας οικονομίας, με στόχο να διερευνηθεί το πώς εξελίσσεται η επάνοδος του ανθρώπινου δυναμικού στο εργασιακό περιβάλλον στην μετά COVID-19 εποχή. Και κατέληξε στο συμπέρασμα πως 7 στις 10 επιχειρήσεις λειτουργούν αποκλειστικά ή μερικώς με το μοντέλο της εξ αποστάσεως εργασίας και μόλις το 6% των ερωτηθέντων της έρευνας απαιτεί φυσική παρουσία για τους εργαζομένους.

Αναλυτικά, 26% των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα, και ανήκουν στους κλάδους της ενέργειας, της φαρμακοβιομηχανίας, της τεχνολογίας και των υπηρεσιών, δήλωσαν ότι εφαρμόζουν στο 100% την πολιτική της απομακρυσμένης εργασίας για το ανθρώπινο δυναμικό τους. Σε ποσοστό 45% οι επιχειρήσεις που συμμετείχαν στην έρευνα, και ανήκουν στους κλάδους της φαρμακοβιομηχανίας, των υπηρεσιών, του Retail και του Fast Moving Consumer Goods (FMCG), δήλωσαν ότι εφαρμόζουν στο 50%-80% την πολιτική της απομακρυσμένης εργασίας για το ανθρώπινο δυναμικό τους.

Το 23% των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα, και ανήκουν στους κλάδους των υπηρεσιών, της τεχνολογίας, των τηλεπικοινωνιών και των ασφαλιστικών, δήλωσε ότι εφαρμόζει στο 10%-30% την πολιτική της απομακρυ-

σμένης εργασίας για το ανθρώπινο δυναμικό του.

Τέλος, 6% των επιχειρήσεων που συμμετείχαν στην έρευνα, και ανήκουν στον κλάδο της μεταποίησης βιομηχανίας, δήλωσαν ότι δεν θα εφαρμόσουν καθόλου την πολιτική της απομακρυσμένης εργασίας για το ανθρώπινο δυναμικό τους.

Στο σύνολο των κλάδων, 2 στις 10 επιχειρήσεις υιοθετούν εξ ολο-

Σύμφωνα με έρευνα, 7 στις 10 επιχειρήσεις λειτουργούν αποκλειστικά ή μερικώς με το μοντέλο της εξ αποστάσεως εργασίας.

κλήρου την απομακρυσμένη εργασία, με ορισμένες από αυτές να συντηρούν το μέτρο μέχρι το τέλος του έτους, ενώ 5 στις 10 επιχειρήσεις διατηρούν την πληρότητα των εργαζομένων τους σε ποσοστό 50%-80% να εργάζονται από το σπίτι, προτείνοντας ένα ευέλικτο πρόγραμμα εργασίας που συνδυάζει παρουσία δύο ημερών στο γραφείο και τρεις από το σπίτι. Στον αντίποδα, μόνο ένα μικρό ποσοστό, της τάξης του 6% των ερωτηθέντων, δηλώνει ότι θα συνεχίσει να απασχολεί τους εργαζομένους του αποκλειστικά με φυσική παρουσία στους εργασιακούς χώρους, ενώ 23% των ερωτηθέντων δηλώνουν ότι θα εφαρμόσουν μεν τηλεργασία, αλλά σε ένα αρκετά μικρότερο ποσοστό του 10%-30% του συνόλου των εργαζομένων τους.

Θετικές ενδείξεις για τον τουρισμό το 2021

Τα στοιχεία των κρατήσεων δείχνουν ότι είναι εφικτό να καλυφθεί μεγάλο μέρος των απωλειών της φετινής σεζόν

Του **ΗΛΙΑ Γ. ΜΠΕΛΛΟΥ**

Παρά την πρόωρη ολοκλήρωση της φετινής σεζόν, εξαιτίας της εξαρσης της πανδημίας, ο ελληνικός τουρισμός κέρδισε το στοίχημα της ασφαλούς λειτουργίας, εγγράφοντας παρακαταθήκη για ένα καλύτερο 2021. Οι πρώτες εκτιμήσεις μεγάλων ξενοδόχων και tour operators αλλά και κορυφαίων παραγόντων του κλάδου για την επόμενη χρονιά βλέπουν τη συνολική δραστηριότητα να ανακάμπτει στα επίπεδα του 50% του 2019 από το 20% του 2019 που πέτυχε η χώρα φέτος, εφόσον δεν σημειωθεί σοβαρή υποτροπή στην πανδημία και δεν υπάρξει ανεξέλεγκτη κλιμάκωση της αντιπαράθεσης με την Τουρκία. Μιλούν δηλαδή για υπερδιπλασιασμό των ξένων ταξιδιωτών τον επόμενο χρόνο σε σχέση με φέτος, κάτι που εφόσον επαληθευθεί, και υπάρχουν πολλές προϋποθέσεις γι' αυτό, θα φέρει και σημαντική ενίσχυση στους ρυθμούς ανάπτυξης της εθνικής οικονομίας.

Χαρακτηριστικό παράδειγμα των προοπτικών για το επόμενο έτος, αλλά και των προοπτιών των γι' αυτές, αποτελεί ίσως η περίπτωση των ξενοδοχείων του ομίλου Sani/ikos, ο οποίος, σύμφωνα με όσα αναφέρουν στην «Κ» πηγές της διοίκησης, έχει ήδη πουλήσει το 22% των διανυκτερεύσεων του επόμενου έτους για τις 9 μονάδες του από τώρα. Και αυτό, την ώρα που την αντίστοιχη χρονική στιγμή του 2019, πριν δηλαδή ξεσπάσει πανδημία, οι αντίστοιχες πωλήσεις δεν ξεπερνούσαν το 8%-9%. Σύμφωνα με τις ίδιες πηγές, οι κρατήσεις αυτές δεν περιλαμβάνουν όσους ακύρωσαν φέτος τις διακοπές τους και έλαβαν voucher αλλά

νέες πωλήσεις και re-bookings. Ο εν λόγω όμιλος, ο οποίος στην παρούσα φάση εμφανίζεται καλύτερα τοποθετημένος για την επόμενη χρονιά με βάση τις κρατήσεις που αναφέρει, αποδίδει την εικόνα αυτή αφενός στην πολιτική του να τεστάρει με δικά του έξοδα σε δύο φάσεις όλους τους πελάτες του και αφετέρου στα αυστηρά πρωτόκολλα λειτουργίας που εφάρμοσε. Σε συνδυασμό με το ισχυρό brand αλλά και τα απευθείας κανάλια πωλήσεων που έχει εδραιώσει, εξασφάλισε πληρότητα της τάξης του 85% με 90% για τα τρία από τα 9

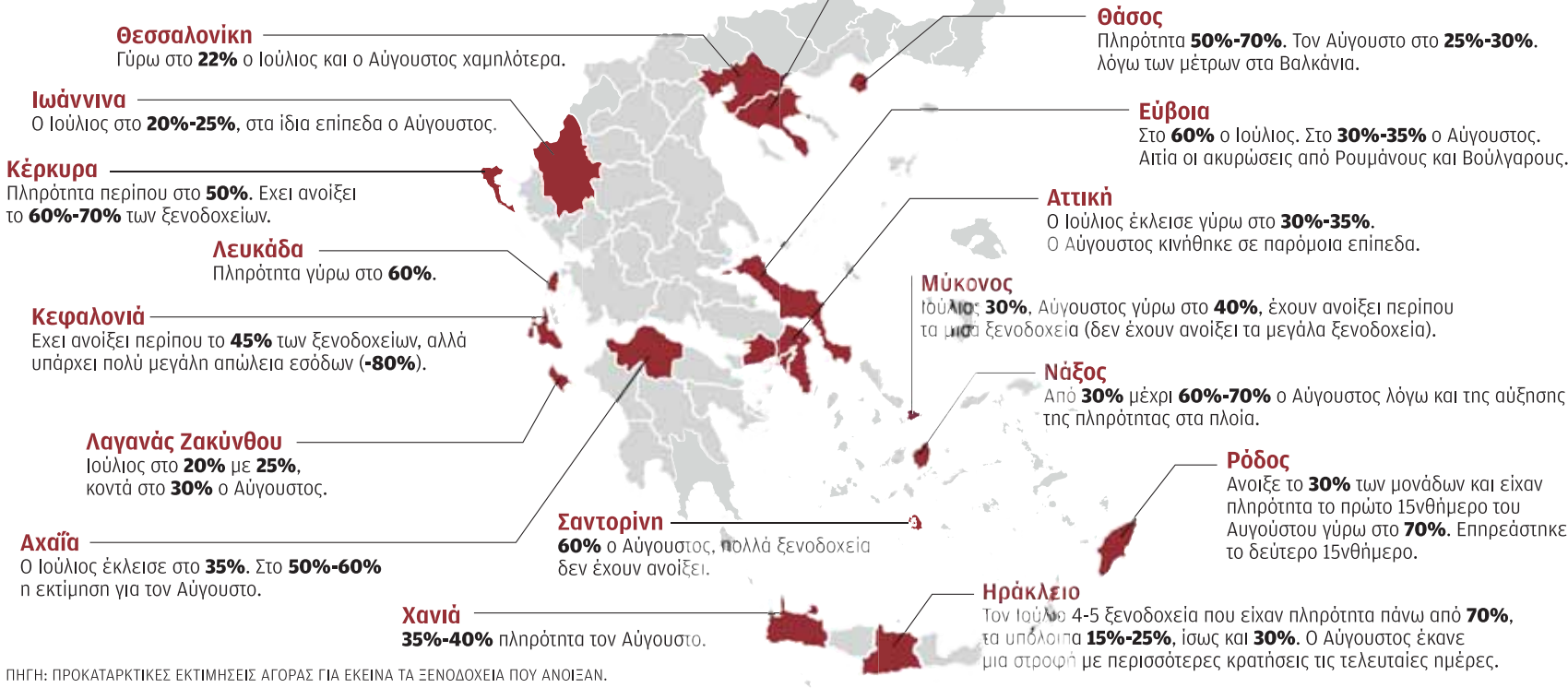
Σημαντική αύξηση επισκεπτών, εφόσον δεν υπάρξει υποτροπή της πανδημίας, προβλέπουν οι μεγάλοι ξενοδόχοι για την επόμενη σεζόν.

ξενοδοχεία του που λειτουργήσε φέτος στην Ελλάδα.

Ιδιαίτερα ικανοποιητικές επιδόσεις, δεδομένης πάντοτε της συγκυρίας, για τα ξενοδοχεία που λειτουργήσε, αναφέρουν και κύκλοι της διοίκησης της Grecotel, σημειώνοντας πως αν και είναι ακόμα νωρίς για ασφαλείς προβλέψεις διαπιστώνουν ισχυρή ζήτηση για το επόμενο έτος. Προσθέτουν δε ότι με βάση τις επαφές που έχουν και με μεγάλους tour operators με τους οποίους συνεργάζονται, την προοπτική ύπαρξης εμβολίου και τις ενδείξεις πως η σεζόν το επόμενο έτος θα περιλαμβάνει τον Ιούνιο αν όχι και τον Μάιο, εκτιμούν πως κατά το 2021 μπορεί να ανακτήσουν από το 60%

Η εκτιμώμενη πληρότητα ξενοδοχείων

που άνοιξαν τον Ιούλιο και το πρώτο διάστημα του Αυγούστου

ΠΗΓΗ: ΠΡΟΚΑΤΑΡΚΤΙΚΕΣ ΕΚΤΙΜΗΣΕΙΣ ΑΓΟΡΑΣ ΓΙΑ ΕΚΕΙΝΑ ΤΑ ΞΕΝΟΔΟΧΕΙΑ ΠΟΥ ΑΝΟΙΞΑΝ.

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

«Βουτιά» των εσόδων κατά 81% φέτος σε σύγκριση με το 2019

Οι ταξιδιωτικές εισπράξεις από το εξωτερικό διαμορφώθηκαν τον Αυγούστο σε 1,5 δισ. ευρώ, όσο δηλαδή και κατά ολόκληρο το προηγούμενο επτάμηνο του 2020. Αυτό προκύπτει από την πρώτη επεξεργασία των δεδομένων που έχουν στη διάθεσή τους το υπουργείο Οικονομικών, φορείς του τουρισμού αλλά και η Τράπεζα της Ελλάδος.

Το τελευταίο τετράμηνο, δηλαδή το διάστημα Σεπτεμβρίου - Δεκεμβρίου, αναμένεται να συνεχίσει να εξελίσσεται το δεύτερο κύμα της πανδημίας, ενώ η αγορά των συνεδρίων και εκδηλώσεων καθώς και αυτή των ταξιδιών city break, που συντηρούν τον τουρισμό μετά την πάροδο του καλοκαιριού, θα παραμείνουν εκ των πραγμάτων «παγωμένες». Η εκτίμηση λοιπόν για το τελευταίο τετράμηνο, το οποίο περιλαμβάνει τον Σεπτέμβριο, που το προϊόν «ήλιος και θάλασσα» συνεχίζει να διατίθεται, υπολογίζεται πως θα εισπραχθούν από το εξωτερικό περίπου 600 εκατ. ευρώ

Ετσι, εκτιμάται πως οι ταξιδιωτικές εισπράξεις από το εξωτερικό θα διαμορφωθούν φέτος συνολικά στα 3,5 δισεκατομμύρια ευρώ περίπου, ποσό κατά 81% χαμηλότερο από τα 18,1 δισ. ευρώ του 2019. Αυτό είναι το βασικό σενάριο για το εύρος του πλήγματος στον τουρισμό τόσο της κυβέρνησης όσο και του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων.

Οι υπολογισμοί αυτοί επιβεβαιώνονται εμμέσως και από τα δεδομένα της αεροπορικής δραστηριότητας. Ειδικότερα, από τα στατιστικά στοιχεία της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας για την ετήσια κίνηση των αεροδρομίων τον οκτάμηνο του 2020 (Ιανουάριος - Αυγούστος) προκύπτουν τα ακόλουθα: Ο συνολικός αριθμός των διακινήσεων επιβατών έφθασε τα 13,4 εκατομμύρια, παρουσιάζοντας πτώση 70% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019, που είχαν πραγματοποιηθεί 368.414 πτήσεις. Αναλύοντας τα επιμέρους δεδομένα της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας για τον Αυγούστο του 2020 προκύπτει ότι στα αεροδρόμια της χώρας διακι-

Στο διάστημα Ιανουαρίου - Αυγούστου ο συνολικός αριθμός των διακινήσεων επιβατών από τα αεροδρόμια της χώρας έφθασε τα 13,4 εκατομμύρια, παρουσιάζοντας πτώση 70% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019, που είχαν διακινήσει 44,9 εκατομμύρια επιβάτες.

Το 2020 οι τουριστικές εισπράξεις θα διαμορφωθούν στην καλύτερη περίπτωση περίπου στα 3,5 δισ., όταν πέρυσι έφθασαν τα 18,1 δισ. ευρώ.

οι επιβάτες εσωτερικού, η πτώση του αριθμού επιβατών εξωτερικού είναι πολύ μεγαλύτερη από 70%. Οσον αφορά τις πτήσεις στα αεροδρόμια της χώρας, ανήλθαν στις 161.180, από τις οποίες 83.852 ήταν εσωτερικού και 77.328 εξωτερικού, παρουσιάζοντας πτώση 56,3% σε σχέση με το αντίστοιχο διάστημα του 2019, που είχαν πραγματοποιηθεί 368.414 πτήσεις. Αναλύοντας τα επιμέρους δεδομένα της Υπηρεσίας Πολιτικής Αεροπορίας για τον Αυγούστο του 2020 προκύπτει ότι στα αεροδρόμια της χώρας διακι-

νός 70% των διανυκτερεύσεων του 2019. Την ίδια ώρα στελέχη της TUI AG με τα οποία συνομιλήσε η «Κ», επιβεβαιώνουν την ύπαρξη ισχυρής ζήτησης για το 2021 και την πεποίθησή τους ότι θα είναι μία πολύ καλύτερη χρονιά από τη φετινή. Θέτουν δε τον πήχυ για τις πωλήσεις διακοπών κατά το 2021 στο 50% αυτών του 2019 από το 30%-35% στο οποίο εκτιμούν πως θα κλείσουν φέτος. Ο εν λόγω ταξιδιωτικός όμιλος καρπώθηκε βέβαια φέτος και τα μερίδια αγοράς της χρεοκοπημένης Thomas Cook γι' αυτό ενδεχομένως να δείχνει καλύτερες επιδόσεις από τον μέσο όρο που στην Ελλάδα φαίνεται να κλείνει στο 20% της δραστηριότητας της περυσινής χρονιάς.

Ο πρόεδρος του Συνδέσμου Ελληνικών Τουριστικών Επιχειρήσεων Γιάννης Ρέτσος, ερωτηθείς σχετικά από την «Κ», σημειώνει πως «αν και είναι δύσκολο επί του παρόντος να γίνει οποιαδήποτε ασφαλής πρόβλεψη και μόνον διαισθητικά μπορεί κανείς να προσεγγίσει τις προοπτικές της επόμενης χρονιάς, φαίνεται πως υπό προϋποθέσεις το 2021 μπορεί να διαμορφωθεί κοντά στο 50% της δραστηριότητας του 2019». Στην εκτίμησή του αυτή καταλήγει με βάση τα τρέχοντα δεδομένα που δείχνουν πως το πρώτο τρίμηνο θα είναι κατά βάση και πάλι ένα χαμένο τρίμηνο αλλά και ότι, εφόσον υπάρξει εμβόλιο, από το δεύτερο τρίμηνο και μετά θα αρχίσει να ανακάμπτει

η καταναλωτική εμπιστοσύνη στις βασικές αγορές της Ελλάδας, τονώνοντας την τουριστική κίνηση. Επιπλέον, προσθέτει, τα τρέχοντα στοιχεία από τα αεροδρόμια και τις αεροπορικές δείχνουν πως αυτές προγραμματίζουν να αξιοποιήσουν στο επόμενο έτος περίπου το 60% της δυναμικότητάς τους από πολύ χαμηλότερα επίπεδα φέτος.

Ο συνδυασμός της καλής επιδημιολογικής εικόνας της χώρας τους πρώτους μήνες του καλοκαιριού σε σύγκριση με ανταγωνιστικούς μεσογειακούς προορισμούς, ιδανικών και ειδικών τοποθεσιών, υψηλού επιπέδου υπηρεσιών, ειδικά διανομιζόμενων για την εξασφάλιση απαιτητικών υγειονομικών συνθη-

κών, αλλά και οι επιθετικές άμεσες πωλήσεις, έφεραν αποτέλεσμα.

Παράλληλα αναδείχθηκε ως επιτυχές και εκείνο το επιχειρηματικό μοντέλο που έχει ως βασικό στόχο την προσέλκυση ποιοτικότερου τουρισμού: οι επιχειρηματικές δραστηριότητες που απευθύνονται στα πολύ υψηλά εισοδήματα εμφανίζονται να αντιπαρήλθαν ευκολότερα από τον ευρύτερο τουρισμό την κρίση. Αυτό προκύπτει τόσο από ξενοδοχεία που απευθύνθηκαν σε αυτό το προνομιούχο διεθνές κοινό όσο και από το πολύ υψηλό εισοδηματικό επίπεδο yachting που προσέλαθε στην ελληνική θάλασσα, αλλά και τις πωλήσεις υπερπολυτελών παρθεριστικών κατοικιών.

Κόκκινα δάνεια ύψους 31 δισ. έχουν μεταβιβάσει σε funds οι τράπεζες

Της **ΕΥΓΕΝΙΑΣ ΤΖΩΡΤΖΗ**

Δάνεια αξίας 31 δισ. ευρώ έχουν πωληθεί από τις τράπεζες σε ξένα επενδυτικά κεφάλαια (funds) και έχουν ανατεθεί σε εξειδικευμένες εταιρείες διαχείρισης (servicers). Σύμφωνα με τα στοιχεία του β' τριμήνου του 2020 που δημοσίευσε η ΤτΕ, τα κόκκινα δάνεια που έχουν αλλάξει χέρια το β' τρίμηνο του έτους εμφανίζουν μικρή μείωση κατά 100 εκατ. ευρώ σε σχέση με το α' τρίμηνο του έτους και αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι μια σειρά συναλλαγών που είχαν δρομολογηθεί από τις τράπεζες είχε παγώσει κατά το β' τρίμηνο του έτους, μετά το ξέσπασμα της πανδημίας.

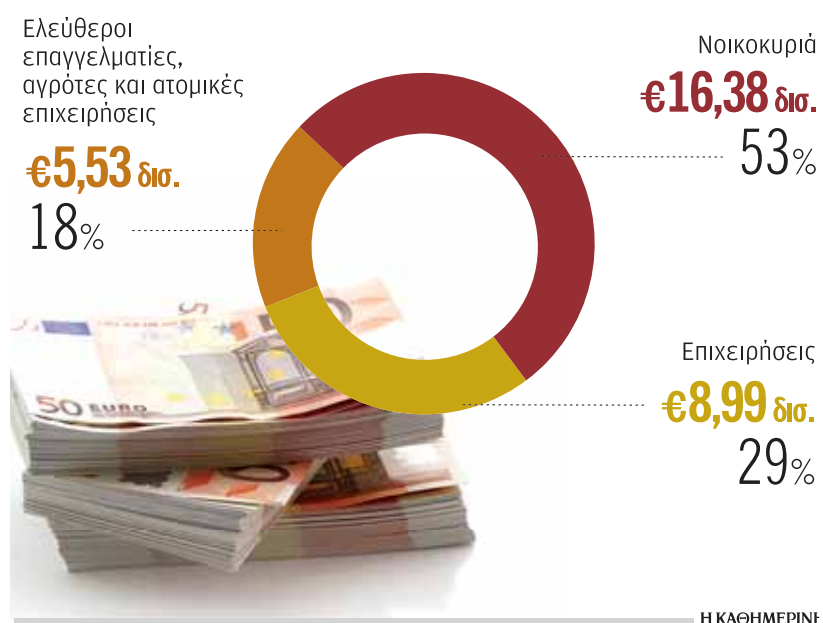
Σε σχέση με το τέλος του 2019, τα κόκκινα δάνεια που έχουν πωληθεί σε funds είναι αυξημένα κατά 7,3 δισ. ευρώ και η αύξηση που καταγράφεται συνδέεται με την πώληση του χαρτοφυλακίου Cairo αξίας 7 δισ. ευρώ που ολοκλήρωσε η Eurobank το α' τρίμηνο του έτους.

Η σταθεροποίηση που αποτυπώνεται στα στοιχεία της ΤτΕ για το β' τρίμηνο του έτους είναι συγκυριακή, καθώς η τάση είναι αυξητική ενόψει των μεγάλων τιτλοποιήσεων που έχουν δρομολογήσει οι τρεις από τις τέσσερις συστημικές τράπεζες.

Πρόκειται για την τιτλοποίηση του χαρτοφυλακίου Galaxy αξίας 10,8 δισ. ευρώ που έχει δρομολογήσει η Alpha Bank, την τιτλοποίηση του χαρτοφυλακίου Frontier αξίας άνω των 6 δισ. ευρώ που έχει δρομολογήσει η Εθνική Τράπεζα και τις δύο τιτλοποιήσεις Phoenix και Vega, αξίας 2 και 5 δισ. ευρώ αντίστοιχα, που έχει δρομολογήσει η Τράπεζα Πειραιώς.

Μέσα από τις συναλλαγές αυτές οι τράπεζες θα έχουν μεταβιβάσουν έως τα τέλη του χρόνου ή έως και το α' τρίμηνο του 2021 κόκκινα δάνεια αξίας 23,8 δισ. ευρώ, η πλειονότητα των οποί-

Η διάρθρωση των δανείων που έχουν πουληθεί σε funds

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Εως τα τέλη του έτους αναμένεται να ολοκληρωθεί η πώληση δανείων αξίας 23,8 δισ. ευρώ.

ων είναι στεγαστικά δάνεια με εξασφαλιστεί σε ακίνητα.

Σε αυτά θα πρέπει να προστεθούν δάνεια αξίας 5 δισ. ευρώ περιρίπου, που έχουν ή πρόκειται να μεταβιβαστούν από τις τράπεζες μέσω μικρότερων συναλλαγών, και τα οποία δεν αποτυπώνονται στα στοιχεία του β' τριμήνου της ΤτΕ. Μεταξύ αυτών είναι η πώληση του χαρτοφυλακίου Neptune από την Alpha Bank, του χαρτοφυλακίου Icon από την Εθνική Τράπεζα και του χαρτοφυλακίου Iris από την Τράπεζα Πειραιώς κ.ά.

Να σημειωθεί ότι οι τέσσερις συστημικές τράπεζες μείωσαν το α' εξάμηνο του 2020 τα κόκκινα

δάνεια κατά 16,3 δισ. ευρώ και κατά 17,3 δισ. ευρώ σε επίπεδο ομίλων σε σχέση με το αντίστοιχο περυσινό διάστημα.

Στο ποσό των 31 δισ. ευρώ, που είναι το ύψος των κόκκινων δανείων που έχουν μεταβιβαστεί ήδη σε ξένα funds, περιλαμβάνονται κατά κύριο λόγο καταναλωτικά δάνεια, ενώ ακολουθούν τα επιχειρηματικά δάνεια, κυρίως μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Συγκεκριμένα, μέχρι σήμερα έχουν μεταβιβαστεί καταναλωτικά δάνεια 11,9 δισ. ευρώ, ενώ στα 9 δισ. ευρώ περίπου είναι οι πωλήσεις επιχειρηματικών δανείων, από τα οποία τα 8,9 δισ. ευρώ είναι δάνεια μικρομεσαίων επιχειρήσεων.

Τα στεγαστικά δάνεια που έχουν πωληθεί είναι αξίας 4,4 δισ. ευρώ περίπου, αλλά το ποσό αυτό πρόκειται να αυξηθεί γεωμετρικά τους προσεχείς μήνες λόγω των τιτλοποιήσεων που περιλαμβάνουν κυρίως στεγαστικά δάνεια και επιχειρηματικά δάνεια με ενέχυρο ακίνητα.

Ανοιξη του 2021 οι πρώτες δόσεις από το Ταμείο Ανάκαμψης

Θα ξεκινήσουν οι εκταμιεύσεις βάσει των εθνικών σχεδίων των χωρών-μελών

Του ανταποκριτή μας στις ΒΡΥΞΕΛΛΕΣ
ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΟΥ

Ενας «αισιόδοξος αλλά ρεαλιστικός στόχος» για την αποδέσμευση των πρώτων δόσεων των πόρων του Recovery & Resilience Facility (RRF) είναι, σύμφωνα με κοινοτικό αξιωματούχο, το πρώτο εξάμηνο του 2021. Ο προϋπολογισμός του RRF –που αποτελεί σχεδόν το 90% της δύναμης πυρός του Ταμείου Ανάκαμψης των 750 δισ. ευρώ– αποτελείται από 312,5 δισ. ευρώ σε επιχορηγήσεις και 360 δισ. ευρώ σε χαμηλότοκα δάνεια από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Η Επιτροπή έδωσε στη δημοσιότητα τις κατευθυντήριες γραμμές για την κατάρτιση των εθνικών σχεδίων ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (Recovery & Resilience Plans ή RRP) βάσει των οποίων τα κράτη-μέλη θα αιτηθούν χρηματοδότηση από το συγκεκριμένο εργαλείο.

Σύμφωνα με τα στοιχεία που δημοσίευσε η Επιτροπή, η Ελλάδα προβλέπεται να λάβει 16,24 δισ. σε επιχορηγήσεις κατά την τριετία 2021-23 από το RRF (το 30% του ποσού βασίζεται σε προβλέψεις για τη διακύμανση του ΑΕΠ της το 2021-22 όπως καταγράφονται στις θερινές προγνώσεις της Κομισιόν). Στο μέτωπο των δανείων,

κάθε χώρα μπορεί να λάβει έως το 6,8% του Ακαθάριστου Εθνικού Εισοδήματός της, που μεταφράζεται σε 12,7 δισ. ευρώ για την Ελλάδα βάσει του ΑΕΠ του 2019. Μαζί με τους πόρους από τα υπόλοιπα προγράμματα του Ταμείου, το ποσό για τη χώρα μας φτάνει τα 32 δισ. ευρώ.

Προθεσμίες

Τα κράτη-μέλη έχουν προθεσμία έως τις 30 Απριλίου του 2021 για να καταθέσουν τα εθνικά τους σχέδια για το 2021 στην τελική τους μορφή, ενώ μπορούν να στείλουν τα προσχέδια από τις 15 Οκτωβρίου. Από τη στιγμή που θα λάβει το τελικό σχέδιο της εκάστοτε χώρας, η Επιτροπή έχει δύο μήνες για να το αξιολογήσει.

Στο ιδανικό σενάριο, ο κανονισμός του RRF θα έχει συμφωνηθεί με το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και θα έχει εγκριθεί πριν από το τέλος του έτους, όπως και η επικύρωση της απόφασης ιδίων πόρων από τα Κοινοβούλια των κρατών-μελών που θα επιτρέψει στην Επιτροπή να αρχίζει να δανείζεται τα ποσά του Ταμείου Ανάκαμψης στις αγορές. Σε αυτήν την περίπτωση, σημειώνουν κοινοτικοί αξιωματούχοι, τα πρώτα χρήματα –η προ-χρηματοδότηση που ισοδου-

Σύμφωνα με τον προγραμματισμό της Κομισιόν, προβλέπονται εκταμιεύσεις δύο φορές τον χρόνο, εφόσον τα κράτη υλοποιούν τα σχέδια που έχουν εγκριθεί.

Το συνολικό ποσό από δάνεια και επιχορηγήσεις που θα λάβει η Ελλάδα φθάνει τα 32 δισ. ευρώ.

ναμεί με το 10% του συνολικού πακέτου– «θα δοθούν την άνοιξη».

Στη συνέχεια, προβλέπονται εκταμιεύσεις δύο φορές τον χρόνο, αν τα κράτη-μέλη υλοποιούν με επαρκή τρόπο τα σχέδια που έχουν εγκριθεί. Ωστόσο το χάσμα που εξακολουθεί να υπάρχει μεταξύ του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου και του Κοινοβουλίου για διάφορες πτυχές της συμφωνίας της Συνόδου Κορυφής του Ιουλίου,

καθώς και απειλή βέτο εκ μέρους της Ουγγαρίας και της Πολωνίας για το θέμα του κράτους δικαίου, ενδέχεται να οδηγήσουν σε καθυστερήσεις στην ενεργοποίηση του Ταμείου.

Όπως αναφέρεται στο σχετικό έγγραφο εργασίας της Κομισιόν, «τα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα πρέπει να αντανακλούν μία ουσιαστική μεταρρυθμιστική και επενδυτική προσπάθεια. Τόσο οι μεταρρυθμίσεις όσο και οι επενδύσεις πρέπει να είναι συνεκτικές και να απευθύνονται στις προκλήσεις που αντιμετωπίζει το κάθε κράτος-μέλος». Οι προκλήσεις αυτές καθορίζονται από τις συστάσεις του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου. Η αξιολόγηση των σχεδίων, σημειώνεται, θα είναι η ίδια ανεξαρτήτως

αν τα κράτη-μέλη αιτούνται επιχορηγήσεις ή δάνεια.

«Ο διάλογος με τα κράτη-μέλη είναι πολύ σημαντικός», τονίζει κοινοτικός αξιωματούχος. «Πρέπει να υπάρξει πλήρης ιδιοκτησία των σχεδίων, αλλιώς οι μεταρρυθμίσεις που περιλαμβάνουν δεν θα εφαρμοστούν». Ετερν αξιωματούχος τονίζει ότι έχει εξηγηθεί στα κράτη-μέλη η ανάγκη «να είναι εξαιρετικά λεπτομερή» τα σχέδια που θα καταθέσουν.

Προτεραιότητες

Στην υπηρεσία των δύο βασικών προτεραιοτήτων της Επιτροπής Φων ντερ Λάιεν, οι κατευθυντήριες γραμμές επιβάλλουν το 37% των πόρων που θα λάβει κάθε χώρα να δαπανηθούν σε εγχειρήματα που συμβάλλουν στην πρά-

σινη μετάβαση (ενώ δεν θα χρηματοδοτηθούν επενδύσεις που «βλάπτουν σημαντικά» το περιβάλλον). Το 20% θα πρέπει να συνδέεται με την ψηφιακή μετάβαση.

Μεταξύ των έργων για τα οποία υπάρχουν ισχυρές ενδείξεις ότι θα χρηματοδοτηθούν στην αξιολόγηση των σχεδίων από την Επιτροπή (χαρακτηρίζονται «εμβληματικά» στο σχετικό ανακοινωθέν), περιλαμβάνονται επενδύσεις στις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, παρεμβάσεις ενεργειακής αναβάθμισης κτιρίων, προώθηση της βιωσιμότητας των μεταφορών, υποδομές ευρωζωνικότητας (μεταξύ των οποίων και κατασκευή δικτύων 5G) και υπολογιστικού νέφους, προγράμματα ψηφιοποίησης της δημόσιας διοίκησης και εκμάθησης δεξιοτήτων.

PIK1 | PIKHD

ΚΑΜΩΜΑΤΑ ΤΖΙ' ΑΡΩΜΑΤΑ

Τα ευτράπελα και τα κωμικά μπερδέματα ανάμεσα στους κατοίκους συνεχίζονται με νέες ιστορίες, πάντοτε με επίκεντρο τις τεταμένες σχέσεις μεταξύ του μouxτάρη Αναστάση και του μouxτάρη Παναή.

Δευτέρα με Παρασκευή
7.20 μ.μ.
PIK 1 - PIK HD

PIK1

KONTA ΕΠΕΣΕΣ

Το νέο τηλεπαιχνίδι του PIK που κερδίζεις παίζοντας όχι μόνο με τις γνώσεις σου, αλλά και με τις εμπειρίες και την τύχη σου!

Παρουσίαση: **Σάββας Πούμπουρας**
Οργάνωση παραγωγής: **Θεόδουλος Κουληλαπή**
Επιμέλεια Παραγωγής - Σκηνοθεσία: **Μόνικα Φανουρίου**

Για συμμετοχές, πληροφορίες και για να διεκδικήσετε μέχρι και 10.000 ευρώ, επικοινωνήστε στο 99-07 11 07 ή ηλεκτρονικά στο kontaepeses@cybc.com.cy

Καθημερινά
6:20 μ.μ.
PIK 1

Χαμηλότερο κόστος δανεισμού με εταιρικά πράσινα ομόλογα

Οι αγορές τιμολογούν ακριβότερα τις εκδόσεις συμβατικού χρέους των επιχειρήσεων

Ενα είδος προστίμου για την έκδοση «ρυπογόνου χρέους» είναι η νέα τάση που αναπτύσσεται στις αγορές εταιρικών ομολόγων, με τα «πράσινα» ομόλογα να αποτελούν πολύ πιο συμφέρουσα επιλογή για όσες εταιρείες ενδιαφέρονται να δανειστούν. Το συμπέρασμα προκύπτει από όσα αποκαλύπτει σχετικό ρεπορτάζ του Bloomberg και εντυπωσιάζει πολύ περισσότερο από την κοινή πεποίθηση ότι τα «πράσινα» ομόλογα κερδίζουν δι-
αρκώς έδαφος.

Οι εταιρείες που εξέδωσαν τις τελευταίες ημέρες «πράσινα» ομόλογα, συμπεριλαμβανομένων των ευρωπαϊκών βιομηχανικών ομίλων Volkswagen, Daimler και Orange, επωφελούνται σημαντικά, καθώς έχουν σαφώς μικρότερο κόστος από το υφιστάμενο χρέος τους.

Ζήτηση

Στο μεταξύ, αυξάνεται διαρκώς η ζήτηση για τίτλους που σύμφωνα με την επικρατούσα αντίληψη, «κάνουν καλό». Το αποτέλεσμα είναι, έτσι, να είναι ακριβότερες οι εκδόσεις συμβατικού χρέους, δηλαδή να έχουν μεγαλύτερο κόστος για όποιον επιλέξει να εκδώσει τίτλους που δεν είναι «πράσινοι».

Σύμφωνα με τους υπολογισμούς

του Bloomberg, η Volkswagen θα εξοικονομεί σχεδόν 3 εκατομμύρια ευρώ ετησίως. Η εμβληματική αυτοκινητοβιομηχανία της Γερμανίας αντίληψε 2 δισεκατομμύρια ευρώ μέσω δύο εκδόσεων «πράσινων» τίτλων που θα έχουν αποδόσεις μικρότερες κατά 15,4 και 13,6 μονάδες βάσης από τις αντίστοιχες των συμβατικών ομολόγων της δετούς και 12ετούς ωρίμανσης.

Όπως τονίζει ο Αρθουρ Κρέμπερς, επικεφαλής του τομέα βιώσιμων εταιρικών ομολόγων στην επενδυτική NatWest Markets, η διαφορά τιμής αποτελεί «πολύ πιο πραγματικό παράγοντα στην πρωτογενή αγορά κατά τρόπον που δεν συνέβαινε πριν από λίγα χρόνια». Κάτι ανάλογο συμβαίνει και με τον γαλλικό όμιλο τηλεπικοινωνιών Orange που εξέδωσε βιώσιμα ομόλογα με τα οποία σχεδιάζει να χρηματοδοτήσει κοινωνικά προγράμματα αλλά και πρωτοβουλίες «πράσινης» ανάπτυξης. Η απόδοσή τους ήταν κατά 15,5 μονάδες βάσης χαμηλότερη από τις αντίστοιχες του υφιστάμενου χρέους της εταιρείας όπως αυτές έχουν διαμορφωθεί τις τελευταίες ημέρες.

Την τάση ακολούθησαν κατά το μάλλον ή ήττον οι αποδόσεις

Ο γαλλικός όμιλος τηλεπικοινωνιών Orange εξέδωσε βιώσιμα ομόλογα με τα οποία σχεδιάζει να χρηματοδοτήσει κοινωνικά προγράμματα αλλά και πρωτοβουλίες «πράσινης» ανάπτυξης. Η απόδοσή τους ήταν κατά 15,5 μονάδες βάσης χαμηλότερη από τις αντίστοιχες του υφιστάμενου χρέους της εταιρείας.

Η Volkswagen θα εξοικονομεί 3 εκατ. ευρώ ετησίως μέσω δύο εκδόσεων «πράσινων» τίτλων.

των περισσότερων «πράσινων» και βιώσιμων ομολόγων που εξέδωσαν μέσα στον Σεπτέμβριο εταιρείες εκτός του χρηματοπιστωτικού τομέα. Απλώς οι Volkswagen και Orange ήταν αυτές που είχαν

το μεγαλύτερο όφελος. Η διαπίστωση οδήγησε τους αναλυτές της αγοράς να διερευνήσουν διεξοδικότερα το κόστος των εκδόσεων ομολόγων από εταιρείες με λιγότερα περιβαλλοντικά και κοινωνικά εκθέματα. Αναζητήσαν, εν ολίγοις, περαιτέρω ενδείξεις περί της «ποιότητας» ή του «επασφάλιστρου ρυπανσης».

Ο Σανασούζ Μπιτζί, στρατηγικός αναλυτής της ABN Amro Bank, επιβεβαίωσε πλήρως την εκτίμηση ότι υφίσταται αυτή η ποιότητα. Μιλώντας στο Bloomberg τονί-
σε πως όσες εταιρείες δεν εμφα-

νίζουν ικανοποιητικά «πράσινο» και κοινωνικά ευαίσθητο προφίλ «καλούνται να καταβάλουν το τίμημα όταν τις πιάσει το ραντάρ των επενδυτών στην επόμενη έκδοση χρέους».

Κοινωνική ευαισθησία

Σύμφωνα με τα στοιχεία που συγκέντρωσε το Bloomberg, οι πωλήσεις των λεγόμενων βιώσιμων ομολόγων, δηλαδή τα «πράσινα» ομόλογα, τα ομόλογα κοινωνικής ευαισθησίας και τα ομόλογα που είναι συνδεδεμένα με την καλή εταιρική διακυβέρνηση, αντιπρο-

σωπεύουν αυτή τη στιγμή περίπου το 8% των κοινοπρακτικών εκδόσεων εταιρικών ομολόγων σε ευρώ.

Ο Kris Μάπουι, στέλεχος της επενδυτικής TwentyFour Asset Management, επισημαίνει ότι καταγράφεται η διαφορά στο κόστος των εκδόσεων και εκτιμά πως από μόνη της αυτή η διαφορά θα στρέψει όλο και περισσότερες εταιρείες στην έκδοση «πράσινων» τίτλων απομακρύνοντάς τις από τα συμβατικά ομόλογα. «Αυτή η κατηγορία τίτλων είναι πολύ ευνοϊκή για όσους τα εκδίδουν», τονίζει ο ίδιος.

Επενδύσεις έως 1,5% του παγκόσμιου ΑΕΠ για μηδενικές εκπομπές καυσαερίων

Πρόσθετες επενδύσεις αξίας ενός έως δύο τρισεκατομμυρίων δολαρίων ετησίως θα χρειαστούν αν οι ανεπτυγμένες οικονομίες θέλουν να επιτύχουν τον φιλόδοξο στόχο που έχουν θέσει για μηδενικές εκπομπές καυσαερίων και μηδενικό αποτύπωμα άνθρακα έως το 2050.

Στην εκτίμηση προέβη στο πλαίσιο σχετικής έκθεσής της, η Επιτροπή Ενέργειας Μετάβασης (ETC), ένας συνασπισμός από 40 παραγωγούς ενέργειας, βιομηχανικούς ομίλους και χρηματοπιστωτικά ιδρύματα. Ανάμεσά τους ο βιομηχανικός όμιλος χαλουργείων ArcelorMittal, οι πετρελαϊκές BP και Shell, αλλά και η ενεργειακή εταιρεία ανανεώσιμων πηγών Orsted, που αυτοχαρακτηρίζεται ως η πλέον βιώσιμη εταιρεία στον κόσμο, καθώς και οι τράπεζες HSBC και Bank of America.

Αντίκτυπος

Όπως τόνισε η ETC, οι επιπλέον επενδύσεις που απαιτούνται αντιστοιχούν στο 1% με 1,5% του παγκόσμιου ΑΕΠ. Αναφερόμενη στον οικονομικό αντίκτυπο που

Σε ετήσια βάση, για να εξαλειφθεί το αποτύπωμα άνθρακα έως το 2050.

μπορεί να έχουν αυτές οι πρόσθετες δαπάνες, η ETC εκτιμά πως έως το 2050 θα έχει μειωθεί το βιοτικό επίπεδο ανεπτυγμένων και αναπτυσσόμενων οικονομιών κατά λιγότερο από το 0,5% του παγκόσμιου ΑΕΠ.

Ιδιαίτερη έμφαση δίνει, όμως, στην ανάγκη για σαφώς πιο αποτελεσματική χρήση της ενέργειας, ενώ η παγκόσμια προσφορά ηλεκτρικής ενέργειας θα πρέπει να τετραπλασιαστεί ή και να πενταπλασιαστεί για να φτάσει στις 90.000 τεραβατώρες. Όσον αφορά τις ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αιολική και ηλιακή, πρέπει να σημειώσουν αύξηση εξαπλάσια εκείνης που καταγράφη στον κλάδο στη διάρκεια του περασμένου έτους.

Παράλληλα, όμως, η ETC υπο-

Οι ανανεώσιμες πηγές ενέργειας, αιολική και ηλιακή, πρέπει να σημειώσουν αύξηση εξαπλάσια εκείνης που καταγράφη στον κλάδο στη διάρκεια του περασμένου έτους για να επιτευχθούν οι περιβαλλοντικοί στόχοι.

γραμμίζει πως τα κτίρια, τα ταξίδια και οι μεταφορές αλλά και οι βιομηχανίες θα πρέπει να χρησιμοποιούν εφεξής ηλεκτρική ενέργεια, ενώ όταν αυτό δεν είναι δυνατόν πρέπει να τροφοδοτούνται με ενέργεια από υδρογόνο. Πέραν αυτών, όση χρήση ενέργειας απομένει πρέπει, σύμφωνα πάντα με την ETC, να απαλλαγεί πλήρως από το αποτύπωμα του άνθρακα με τη χρήση των μηχανισμών εγκλωβισμού του άνθρακα και της αποθήκευσής του αλλά και με τη χρήση της βιώσιμης βιοενέργειας.

Παρουσιάζοντας την εν λόγω έκθεση, ο συνδιευθυντής της ETC, Αντέρ Τέρνερ, τόνισε πως χωρίς αμφιβολία «είναι τεχνικά και οικονομικά εφικτό να φτάσουμε σε μια οικονομία με μηδενικό αποτύπωμα άνθρακα το 2050, όπως άλλωστε είναι ανάγκη να φτάσουμε». Όπως υπογράμμισε, όμως, «θα είναι κρίσιμη η αναγκαία δράση μέσα στην επόμενη δεκαετία, διαφορετικά θα είναι πολύ αργά». Ανέφερε δε ότι ειδικότερα οι αναπτυσσόμενες χώρες πρέπει να είναι σε θέση να μηδενίσουν τις εκ-

πομπές καυσαερίων έως το 2060 το αργότερο, γι' αυτό και απαιτείται να προσελκύσουν επενδυτές από τον ιδιωτικό τομέα που θα χρηματοδοτήσουν πράσινες επενδύσεις και θα διευκολύνουν τη μετάβαση.

Μηχανισμοί

Πρόσθεσε, άλλωστε, με έμφαση πως «όταν λέμε μηδέν, πρέπει να εννοούμε μηδέν και όχι κάποιο σχέδιο που θα βασίζεται σε μια μόνιμη και εκτεταμένη χρήση μηχανισμών για να εξισορροπώ-
με τις συνεχιζόμενες εκπομπές καυσαερίων».

Όσον αφορά την πρόοδο που έχουν σημειώσει οι διάφορες χώρες προς τη μείωση των εκπομπών καυσαερίων και τη μετάβαση σε καθαρή ενέργεια, η ETC κάνει ιδιαίτερη αναφορά στην Κίνα. Όπως τονίζει στη σχετική έκθεσή της, η δεύτερη οικονομία στον κόσμο διαθέτει τόσο τους πόρους όσο και την τεχνολογία για να εξελιχθεί με μια πλούσια οικονομία απαλλαγμένη από τις εκπομπές καυσαερίων έως το 2050.

Χαμηλότερη ύφεση προβλέπει πλέον ο ΟΟΣΑ

Όλα δείχνουν ότι η ανάκαμψη της παγκόσμιας οικονομίας χάνει την κεκτημένη ταχύτητα και θα χρειαστεί νέα στήριξη από κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες. Τη δυσόλιπη διαπίστωση έρχεται, όμως, να εξισορροπήσει μια πιο αισιόδοξη πρόβλεψη του ΟΟΣΑ που εκτιμά τώρα ότι η παγκόσμια ύφεση δεν θα είναι τελικά τόσο ραγδαία όσο είχε αρχικά εκτιμηθεί. Τις νέες εκτιμήσεις του ανακοίνωσε χθες ο διεθνής οργανισμός που αναθεώρησε προς το καλύτερο τις προβλέψεις του για την παγκόσμια οικονομία και για ορισμένες χώρες η βελτίωση είναι σημαντική.

Για το σύνολο του έτους θεωρεί πως το παγκόσμιο ΑΕΠ θα συρρικνωθεί κατά 4,5%, σαφώς λιγότερο δηλαδή από την πρόβλεψη για μείωση 6% στην οποία είχε προβεί τον Ιούνιο.

Σε παγκόσμιο επίπεδο θα διαμορφωθεί στο 4,5% για το 2020 έναντι προηγούμενης εκτίμησης για 6%.

Ο διεθνής οργανισμός εκτιμά τώρα πως θα είναι πολύ θετικότερη η ανταπόκριση των οικονομιών στα έκτακτα μέτρα που έλαβαν κυβερνήσεις και κεντρικές τράπεζες για να στηρίξουν επιχειρήσεις, νοικοκυριά και ανέργους. Ως εκ τούτου οι προβλέψεις του για την οικονομία ορισμένων χωρών είναι τώρα θεαματικά πιο αισιόδοξες από εκείνες του Ιουνίου.

Ενδεικτική περίπτωση η οικονομία των ΗΠΑ, καθώς ο διεθνής

οργανισμός προβλέπει τώρα πως θα συρρικνωθεί μόλις κατά 3,8% όταν η προηγούμενη πρόβλεψη μιλούσε για συρρίκνωση κατά 7,3%. Σημαντική είναι επίσης η προς τα πάνω αναθεώρηση των προβλέψεων του ΟΟΣΑ για την Ευρωζώνη, καθώς τώρα εκτιμά πως το ΑΕΠ της θα συρρικνωθεί κατά 7,9%, ένα ποσοστό εξαιρετικά σημαντικό αλλά σαφώς μικρότερο από την προηγούμενη πρόβλεψη για συρρίκνωση κατά 9,1%.

Σε ό,τι αφορά την Κίνα, είναι η μοναδική οικονομία στον κόσμο που αναμένεται να σημειώσει ανάπτυξη φέτος με το ΑΕΠ της να αυξάνεται κατά 1,8%, όπως προβλέπει ο διεθνής οργανισμός. Ακόμη και για τη δυναμική οικονομία της Κίνας, πάντως, ο ΟΟΣΑ πρόβλεψε τον Ιούνιο συρρίκνωση 2,6%. Στον αντίποδα βρίσκονται,

όμως, οι αναδυόμενες οικονομίες της Ινδίας, του Μεξικού και της Νοτίου Αφρικής, καθώς ο ΟΟΣΑ εκτιμά τώρα ότι θα συρρικνωθούν σε μεγαλύτερο βαθμό από όσο είχε προβλέψει προ τριών μηνών περίπου. Ειδικότερα η Ινδία, που έχει πληγεί βαρύτερα από την πανδημία λόγω και των ανθυγιεινών συνθηκών στις οποίες διαβιώνει μεγάλο τμήμα του πληθυσμού της, αναμένεται να καταγράψει ύφεση 10,2%, ενώ η προηγούμενη εκτίμηση μιλούσε μόνον για 3,7%.

Παρεμφερής περίπτωση η Νότιος Αφρική που αναμένεται τώρα να καταγράψει ύφεση 11,5%, ενώ η προηγούμενη εκτίμηση ήταν για ύφεση 7,5%, αλλά και το Μεξικό, η οικονομία του οποίου προβλέπεται πως θα συρρικνωθεί κατά 10,2%, ενώ η προηγούμενη εκτίμηση μιλούσε για μείωση ΑΕΠ 7,5%.

Για την Ευρωζώνη ο ΟΟΣΑ εκτιμά πως το ΑΕΠ της θα μειωθεί κατά 7,9%, ποσοστό μικρότερο από την προηγούμενη πρόβλεψη για συρρίκνωση 9,1%.

Σε ύφεση εισέρχεται φέτος η Ασία μετά 60 χρόνια

Μειωμένο το ΑΕΠ της Ινδίας κατά 9% – Εξαίρεση η Κίνα, με ανάπτυξη 1,8%

Για πρώτη φορά μετά σχεδόν 60 χρόνια θα εισέλθει φέτος σε ύφεση η αναπτυσσόμενη Ασία, καθώς η πανδημία είχε καταστρεπτικό αντίκτυπο στις οικονομίες της περιοχής. Ο λόγος, για το σύνολο 45 οικονομιών της περιοχής Ασίας και Ειρηνικού, στις οποίες δεν συμπεριλαμβάνονται οι ανεπτυγμένες οικονομίες Ιαπωνίας, Αυστραλίας και Νέας Ζηλανδίας.

Σύμφωνα με στοιχεία της Ασιατικής Αναπτυξιακής Τράπεζας (ADB), το συνολικό ΑΕΠ των οικονομιών της περιοχής θα μειωθεί φέτος κατά 0,7% καθώς περίπου τα τρία τέταρτα των οικονομιών της διολισθαίνουν σε ύφεση. Η πρόβλεψη είναι σαφώς αισιόδοξη, δεδομένου ότι η αμέσως προηγούμενη εκτίμησή της τον Ιούνιο μιλούσε για οριακή ανάπτυξη της περιοχής κατά 0,1%.

Δύσκολη πορεία

Μιλώντας σε διεθνή ΜΜΕ, ο Γαιοσυγιούκι Σαουάντα, επικεφαλής των οικονομολόγων της ADB, τονίζει πως πρόκειται για την πρώτη ύφεση που γνωρίζουν οι οικονομίες της περιοχής από το 1962. «Οι περισσότερες οικονομίες της ευρύτερης περιοχής Ασίας - Ειρηνικού θα έχουν μια πολύ δύσκολη πορεία το υπόλοιπο 2020», τονί-

ζει ο ίδιος, ενώ δηλώνει ανήσυχος για τους κινδύνους που απειλούν την ανάκαμψη το επόμενο έτος. Οπως σημειώνει, «ο κίνδυνος που στοιχειοθετεί για την οικονομία η πανδημία παραμένει ισχυρός καθώς αν υπάρξουν νέο κύμα, μπορεί να καταφύγουμε σε νέα αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας».

Οι εκτιμήσεις της ADB συνάδουν πλήρως με εκείνες του ΔΝΤ, που προέβη προσφάτως σε ανάλογες προβλέψεις. Η Αναπτυξιακή Τράπεζα αισιοδοχεί, πάντως, πως η περιοχή θα επιστρέψει σε θετικό πρόσχημο ανάπτυξης το επόμενο έτος ανακάμποντας κατά 6,8%. Η πρόβλεψη για τόσο υψηλό ρυθμό ανάπτυξης οφείλεται, όμως, εν μέρει και στη διαφορά που αναμένεται να σημειώσει η απόδοση της οικονομίας σε σύγκριση με την ύφεση του τρέχοντος έτους.

Ακόμη κι αν επιβεβαιωθούν, πάντως, οι αισιόδοξες προβλέψεις, η αύξηση του ΑΕΠ της περιοχής θα βρίσκεται κάτω από τα προ πανδημίας επίπεδα και η ανάπτυξη θα αφορά τμήματα της περιοχής και όχι το σύνολό της.

Το μεγαλύτερο πλήγμα έχουν δεχθεί οι χώρες της Νότιας Ασίας ενώ οι χώρες της Νοτιοανατολικής Ασίας θα γνωρίσουν ύφεση της τάξης του 3,8%. Δραματική

Στην Κίνα, μετά τη χαλάρωση των περιορισμών, η οικονομία εμφανίζει σημάδια βελτίωσης. Τον Αύγουστο αυξήθηκαν κατά 0,5% οι λιανικές πωλήσεις για πρώτη φορά μέσα στο έτος. Παράλληλα, η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε κατά 5,6% υπερβαίνοντας τις αισιόδοξες προβλέψεις για αύξηση 5,1%.

Οι 45 οικονομίες της περιοχής Ασίας και Ειρηνικού θα εμφανίσουν εντός του 2020 κάμψη 0,7%.

ήταν η ύφεση σε νησιωτικές χώρες της περιοχής εξαιτίας της μεγάλης εξάρτησής τους από τον τουρισμό. Ενδεικτική περίπτωση τα νησιά Φίτζι, η οικονομία των οποίων αναμένεται να συρρικνωθεί κατά 19,5%, όπως και η Μαλδίβες που αναμένεται να καταγράψουν ύφεση 20,5%.

Η Κίνα, πάντως, εμπροσθοφυλακή στην οικονομία της περιοχής, αναμένεται να σημειώσει ανάπτυξη 1,8% και η σχετική εκτίμηση πα-

ραμένει αμετάβλητη από τον Ιούνιο. Οπως τονίζει η ADB, τα μέτρα που έλαβε το Πεκίνο για να αντιμετωπίσει την υγειονομική κρίση έχουν δημιουργήσει τις κατάλληλες προϋποθέσεις για να αναπτύχθει εκ νέου η κινεζική οικονομία.

Ανάκαμψη

Ως εκ τούτου η τράπεζα εκτιμά πως η ανάπτυξη του ασιατικού οικονομικού γίγαντα θα επιταχυνθεί και πάλι στο 7,7% το επόμενο έτος, υπερβαίνοντας την προηγούμενη πρόβλεψη για ανάπτυξη 7,4%. Ηδη η ανάκαμψη επιταχύνεται στην Κίνα καθώς, μετά τη χαλάρωση των περιορισμών, αυξάνεται η βιομηχανική παραγωγή και οι λιανικές πωλήσεις. Τον Αύγουστο αυξήθηκαν κατά 0,5% οι λιανικές πωλήσεις για πρώτη φορά μέσα στο έτος

σε σύγκριση με την αντίστοιχη περίοδο του περασμένου έτους. Παράλληλα η βιομηχανική παραγωγή αυξήθηκε κατά 5,6% υπερβαίνοντας τις αισιόδοξες προβλέψεις για αύξηση 5,1%.

Τα μέτρα δημοσιονομικής φύσης που έλαβε το Πεκίνο στήριξαν τη χειμαζόμενη από την πανδημία οικονομία. Τώρα η αύξηση των λιανικών πωλήσεων καταδεικνύει ενίσχυση της εγχώριας ζήτησης και ανάκαμψη από την ελεύθερη πτώση που γνώρισε η κινεζική οικονομία τους πρώτους μήνες του έτους.

Στον αντίποδα βρίσκεται η Ινδία, καθώς η οικονομία προβλέπεται πως θα συρρικνωθεί κατά 9% φέτος. Πρόκειται για μια εκτίμηση σαφώς πιο αισιόδοξη από εκείνη του Ιουνίου, όταν η Αναπτυξιακή Τράπεζα προέβλεπε μείωση του

ινδικού ΑΕΠ κατά 4%. Εκτιμά, πάντως, ότι θα είναι εξίσου θεαματική και η ανάκαμψη που θα σημειώσει η οικονομία της Ινδίας το επόμενο έτος με ανάπτυξη 8%.

Παράλληλα, όμως, η ADB αναθεωρεί προς τα κάτω τις προβλέψεις της για αναπτυσσόμενες οικονομίες όπως οι Φιλιππίνες και η Ταϊλάνδη, που προβλέπει τώρα πως θα συρρικνωθούν κατά 7,3% και 8% αντιστοίχως. Σύμφωνα με τον κ. Σαουάντα, στην επί τη χείρω αναθεώρηση των προβλέψεων της ADB στάθηκε καθοριστική η εξέλιξη της πανδημίας που απεδείχθη χειρότερη από τις αρχικές εκτιμήσεις. Ο ίδιος υπογραμμίζει, άλλωστε, ότι οι προστιθέμενες ανάπτυξης υπονομεύονται από την όξυνση της έντασης στις σχέσεις ανάμεσα στην Κίνα και στις ΗΠΑ.

Χάθηκαν 700.000 θέσεις εργασίας στη Βρετανία λόγω πανδημίας

Εντείνονται οι πιέσεις προς τη βρετανική κυβέρνηση να μην προχωρήσει σε άρση των έκτακτων μέτρων στήριξης της οικονομίας, των επιχειρήσεων αλλά και των νοικοκυριών της χώρας, καθώς η αγορά εργασίας παρουσιάζει επιδείνωση. Τα τελευταία στοιχεία φέρουν την ανεργία να αυξάνεται τον Ιούλιο στη Γηραιά Αλβιόνα και τον συνολικό αριθμό των θέσεων εργασίας που χάθηκαν από τη πανδημία να πλησιάζει τις 700.000.

Στοιχεία

Σύμφωνα με στοιχεία που έδωσε χθες στη δημοσιότητα η στατιστική υπηρεσία της Βρετανίας, η απασχόληση στη χώρα μειώθηκε κατά 102.000 θέσεις εργασίας, καταγράφοντας την πρώτη πτώση από τον Απρίλιο και την αναστολή της οικονομικής δραστηριότητας. Οπως τόνισε η εν λόγω Αρχή, η πανδημία άρχισε πλέον να επηρεάζει το ποσοστό της ανεργίας, που έως τώρα είχε παραμείνει σταθερό χάρη στο

Η κυβέρνηση δέχεται πιέσεις να διατηρήσει τα μέτρα στήριξης των επιχειρήσεων αλλά και των νοικοκυριών.

πρόγραμμα επιδότησης των μισθών του ιδιωτικού τομέα. Το αποτέλεσμα είναι να σημειώνεται η μεγαλύτερη αύξηση της ανεργίας των τελευταίων επτά ετών. Σύμφωνα με τις εκτιμήσεις πολλών οικονομολόγων, η ανεργία θα κυμανθεί φέτος γύρω στο 8,5%.

Τα στοιχεία άπτονται ενός ακανθώδους πολιτικού ζητήματος στη χώρα, καθώς η κυβέρνηση Μπόρις Τζόνσον σχεδιάζει να ανακαλέσει το πρόγραμμα επιδότησης των μισθών μειώνοντάς το σταδιακά σε διάστημα δύο μηνών, αρχής γενομένης από τον επόμενο μήνα. Ο Βρετανός υπουργός Ρίσι Σουνάκ υποστηρίζει

Στη Βρετανία καταγράφεται η μεγαλύτερη αύξηση ανεργίας των τελευταίων επτά ετών. Σύμφωνα με εκτιμήσεις οικονομολόγων, θα φθάσει στο 8,5%.

επίμονα πως οι επιχειρήσεις πρέπει να προσαρμοστούν στη νέα πραγματικότητα της πανδημίας παρά τις προειδοποιήσεις των οικονομολόγων για δραματική εκτίναξη

της ανεργίας. Το θέμα έχει πάρει διαστάσεις, με την αντιπολίτευση να ζητεί παράταση του σχετικού προγράμματος. Στη δημόσια αντιπαράθεση για το θέμα λαμβάνεται

άλλωστε υπόψη ότι σε πολλές ευρωπαϊκές χώρες έχουν ήδη παραταθεί τα αντίστοιχα προγράμματα.

Οπως χαρακτηριστικά τονίζει ο Φίλιπ Σο, επικεφαλής της ομάδας οικονομολόγων της Investec Bank, «όποια συμπεράσματα κι αν αντλήσετε από τα τελευταία στοιχεία, ο Οκτώβριος θα είναι η κρίσιμη περίοδος». Τα στοιχεία προδίδουν πως έχει ήδη καταγραφεί ζημία, μολονότι το επίμαχο κυβερνητικό πρόγραμμα έχει έως τώρα συνεισφέρει στο να διατηρηθούν περίπου 10 εκατομμύρια θέσεις εργασίας.

Απασχολούμενοι

Τον Αύγουστο ο αριθμός των απασχολούμενων όπως αναφέρονται στα μισθολόγια των επιχειρήσεων είχε μειωθεί κατά 695.000 άτομα σε σύγκριση με τα επίπεδα του Μαρτίου. Ο αριθμός αυτός αντιστοιχεί περίπου στο 2,4% του εργατικού δυναμικού της χώρας. Στο ίδιο χρονικό διάστημα, άλλωστε, ο αριθμός των ανθρώπων που έχουν υποβάλει

αίτηση για επίδομα ανεργίας έχει υπερδιπλασιασθεί φθάνοντας στα 2,7 εκατομμύρια άτομα.

Τα στοιχεία έχουν εντείνει τις εκκλήσεις προς την κυβέρνηση να λάβει περαιτέρω μέτρα για να διασφαλίσει τις θέσεις εργασίας και τους μισθούς των εργαζομένων, ενώ η βρετανική οικονομία έχει ήδη σημειώσει τη χειρότερη ύφεση εδώ και αιώνες. Οι περισσότεροι οικονομολόγοι εκτιμούν πως η Τράπεζα της Αγγλίας θα αναγκαστεί να επεκτείνει τα μέτρα νομισματικής πολιτικής που έχει λάβει για να στηρίξει την οικονομία. Ενδέχεται να ανακινωθούν σχετικές αποφάσεις στην τακτική συνεδρίαση που θα έχει η τράπεζα μέσα στην εβδομάδα, καθώς η Βρετανία βάλλεται σε τρία μέτωπα ταυτοχρόνως: της ανεργίας, των νέων περιορισμών στην οικονομική δραστηριότητα εξαιτίας του νέου κύματος που ήδη καταγράφεται και, τέλος, του διαφανόμενου άτακτου Brexit στα τέλη του έτους.

Παραχώρηση μίας Κρατικής Υποτροφίας για σπουδές διδακτορικού επιπέδου στη Γαλλία, μέσω του Εθνικού Γαλλικού Οργανισμού Campus France για το ακαδημαϊκό έτος 2020/21

Το Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου προκηρύσσει τη χορήγηση μίας (1) κρατικής υποτροφίας για διδακτορικές σπουδές σε Πανεπιστήμια της Γαλλίας σε πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας. Η υποτροφία χρηματοδοτείται από την Κυβέρνηση της Δημοκρατίας και παρέχεται μέσω του Εθνικού Γαλλικού Οργανισμού CAMPUS FRANCE.

Οι ενδιαφερόμενοι μπορούν να εξασφαλίσουν την Ανακοίνωση με αρ. 443 (απαραίτητη προϋπόθεση για τη συμπλήρωση της Αίτησης) και τη σχετική Αίτηση με αρ. 109, από τα Γραφεία του Ιδρύματος στη Λευκωσία, ή από την Ιστοσελίδα του Ιδρύματος Κρατικών Υποτροφιών Κύπρου (<http://www.cyscholarships.gov.cy>) και να την παραδώσουν ή αποστείλουν (συστημένη) ή μέσω εταιρειών μεταφορών στη διεύθυνση: Ίδρυμα Κρατικών Υποτροφιών, Φωλρίνς 7, Greg Tower, 3ος όροφος, 1065 Λευκωσία ή στην Τ.Θ. 23949, 1687 Λευκωσία, μέχρι την Παρασκευή, 9 Οκτωβρίου 2020, ώρα 2:00 μ.μ. Για περισσότερες πληροφορίες, μπορείτε να αποσταθείτε στο τηλ: 22456433 ή να αποστείλετε ηλεκτρονικό μήνυμα στη διεύθυνση info@iky.k.mof.gov.cy.

ΙΔΡΥΜΑ ΚΡΑΤΙΚΩΝ ΥΠΟΤΡΟΦΙΩΝ ΚΥΠΡΟΥ

Ταμείο Συντάξεων και Χορηγημάτων Υπαλλήλων ΑΤΗΚ

Προκήρυξη και Πρόσκληση για την 6η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση

Το Ταμείο Συντάξεων και Χορηγημάτων των Υπαλλήλων της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου προσκαλεί τα μέλη του στην 6η Ετήσια Τακτική Γενική Συνέλευση, η οποία θα διεξαχθεί την Πέμπτη 15 Οκτωβρίου 2020 και ώρα 16:00, στο Αμφιθέατρο των Κεντρικών Γραφείων της Αρχής Τηλεπικοινωνιών Κύπρου στη Λευκωσία.

UMG Resources Limited (In Voluntary Liquidation) Company No. (1888660)

NOTICE is hereby given pursuant to Section 204, subsection (1)(b) of the BVI Business Companies Act, 2004 that the Company is in voluntary liquidation. The voluntary liquidation commenced on 15th September, 2020. The Liquidator is Xenia Koustai of 8 Romis, Archangelos. 2331 Lakatamia, Cyprus.

Dated 15th September, 2020

(Sgd.) Xenia Koustai
Voluntary Liquidator

Αδεια παραμένουν τα γραφεία στη Νέα Υόρκη

Παρότι η πανδημία του κορωνοϊού δείχνει σημάδια υποχώρησης στη Νέα Υόρκη, οι εταιρείες εξακολουθούν να εμφανίζονται απρόθυμες να καλέσουν τους εργαζομένους τους πίσω στα γραφεία, ενώ δείχνουν ακόμα μεγαλύτερη επιφυλακτικότητα όσον αφορά τη μακροπρόθεσμη δέσμευσή τους στην πόλη.

Λιγότερο από το 10% των εργαζομένων σε γραφεία της Νέας Υόρκης έχουν επιστρέψει στον τόπο εργασίας τους, ενώ μόλις το ένα τέταρτο των εργοδοτών σχεδιάζει να καλέσει το προσωπικό του να επιστρέψει μέχρι το τέλος του έτους, σύμφωνα με νέα έρευνα. Μάλιστα, περισσότερες από τις μισές επιχειρήσεις στην αμερικανική μεγαλούπολη αναφέρουν πως σχεδιάζουν να επιστρέψουν στα γραφεία τους έως τον Ιούλιο του 2021.

«Η κοινωνική απόστασ-

ποίηση παραμένει», επισημαίνεται.

Λιγότερο από το 10% των εργαζομένων στο «Μεγάλο Μήλο» έχει επιστρέψει στον τόπο εργασίας του.

Τέλη του 2020. Επίσης, οι περισσότερες εταιρείες που υπογράφουν συμβόλαια επιλέγουν βραχυπρόθεσμες συμβάσεις, κάτι που οι περισσότεροι ιδιοκτήτες της πόλης θα απέρριπταν υπό φυσιολογικές συνθήκες.

Τα τελευταία στοιχεία δείχνουν πως το καθεστώς της Νέας Υόρκης ως παγκόσμιου κέντρου επιχειρηματικότητας απειλείται, καθώς η αγορά εργασιακών χώρων αποτελεί τον ακρογωνιαίο λίθο της οικονομίας της πόλης. Άλλωστε, οι φόροι ιδιοκτησίας από κτίρια γραφείων αντιπροσωπεύουν περίπου το 10% των ετήσιων φορολογικών εσόδων της.

Ανπουσία προκαλεί και το γεγονός πως η ανάκαμψη της αγοράς αναμένεται να γίνει με πολύ αργούς ρυθμούς, καθώς η επιδημία ωθεί τις εταιρείες να επανεξετάσουν τις ανάγκες τους σε ακίνητα και εργασιακούς χώρους.

Συνεχίζεται η ανοδική τάση των ενοικίων στην Ελλάδα

Αυξήσεις τιμών κόντρα στην κρίση και στη μεγάλη προσφορά ακινήτων

Του **ΝΙΚΟΥ Χ. ΡΟΥΣΑΝΟΓΛΟΥ**

Συνεχίζονται τα «παράδοξα» στις ενοικιάσεις κατοικιών, παρά τη συγκράτηση των αυξητικών τάσεων των τιμών, ιδίως σε περιοχές του κέντρου της Αθήνας, που ευνοήθηκαν και από το φαινόμενο των βραχυχρόνιων μισθώσεων. Ένα τέτοιο παράδειγμα είναι το γεγονός ότι ακόμα και σήμερα, μετά την κάτάρρευση των κρατήσεων για βραχυχρόνια καταλύματα και την εξ αυτών σημαντική άνοδο της προσφοράς διαμερισμάτων, στο Κουκάκι τα ενοίκια καταγράφουν άνοδο της τάξεως του 7,7% σε σχέση με την προ διετίας τιμή και συνολικά 45,8% σε σχέση με το 2017!

Συγκεκριμένα, σύμφωνα με τα διαχρονικά στοιχεία ερευνών αγοράς, από το δίκτυο μεσσιτικών γραφείων RE/MAX, η φετινή μέση τιμή ενοικίασης στη συγκεκριμένη συνοικία της Αθήνας διαμορφώνεται σε 7 ευρώ/τ.μ., από 4,8 ευρώ/τ.μ. το 2017. Στον αντίποδα, στην Εκάλη, η φετινή τιμή διαμορφώνεται σε 6,4 ευρώ/τ.μ. σημειώνοντας μια πολύ μικρή άνοδο στις τάξεις του 3,2% έναντι του 2018, ενώ σε οριζόντια τριετίας το ενοίκιο στην περιοχή έχει υποχωρήσει κατά 6,25%. Πάντως, άλλες περιοχές του κέντρου της Αθήνας, όπως το Κολωνάκι και ο Λυκαβηττός, φαίνεται πως έχουν ξαναβρεί την παλιά τους αίγλη, σε ό, τι αφορά την πορεία των ενοικίων. Με βάση τα σχετικά στοιχεία, η ετήσια άνοδος στο Κολωνάκι άγγιξε το 8,7% και το 16,6% σε σχέση με το 2018, ενώ στον Λυκαβηττό τα αντίστοιχα ποσοστά ήταν 6,1% και 11%. Σε σχέση με το 2017, η αύξηση στο Κολωνάκι προσεγγίζει το 44%! Κατά 46,3% έχουν αυξηθεί και τα ενοίκια στα Εξάρχεια, συγκριτικά με το 2017.

Δωδεκάμηνο

Σύμφωνα με την ανάλυση της RE/MAX για την πορεία των ενοικίων κατά τη διάρκεια του τελευταίου δωδεκαμήνου, σε πανελλαδικό επίπεδο καταγράφεται αύξηση κατά 5,8%. Στην Αττική, η άνοδος αγγίζει το 6,7%, στη Θεσσαλονίκη μόλις 2% και στην υπόλοιπη χώρα το 5,7%. Αντίστοιχα, στο κέντρο της Αθήνας τα ενοίκια αυξήθηκαν κατά 5% τον τελευταίο χρόνο,

Η πορεία των τιμών ενοικίασης κατοικιών τα τελευταία δύο χρόνια

ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΥΡΩ/Τ.Μ.	2018	2020		ΠΟΣΑ ΣΕ ΕΥΡΩ/Τ.Μ.	2018	2020	
Κολωνάκι	9,0	10,5	16,6%	Αιμος	6,0	6,5	8,3%
Καλλιθέα	4,8	5,6	16,5%	Νέο Φάληρο	6,3	6,8	8,0%
Γλυφάδα	7,5	8,6	14,6%	Κουκάκι	6,5	7,0	7,7%
Μαρούσι	6,3	7,0	11,1%	Πειραική	6,5	7,0	7,7%
Λυκαβηττός	6,3	7,0	11,0%	Καμίνια	4,0	4,3	7,25%
Κηφισιά	7,3	8,1	11,0%	Καστέλα	7,0	7,5	7,15%
Πειραιάς (Κέντρο)	5,5	6,1	11,0%	Αμπελόκηποι	4,5	4,8	6,6%
Φρεαττύδα	6,6	7,3	10,6%	Γαλάτσι	4,7	5,0	6,4%
Νέος Κόσμος	5,0	5,5	10,0%	Νέο Ψυχικό	8,0	8,5	6,25%
Νέα Ερυθραία	6,0	6,6	10,0%	Φιλοθέη	8,8	9,3	5,7%
Παλαιό Φάληρο	6,0	6,6	10,0%	Νέα Σμύρνη	5,2	5,5	5,7%
Πασηλμάνι	5,4	5,9	9,25%	Νεάπολη	6,0	6,3	5,0%
Εξάρχεια	5,5	6,0	9,0%	Αγία Βαρβάρα	4,0	4,2	5,0%
Χαλάνδρι	6,8	7,4	8,8%	Βριλήσσια	6,5	6,8	4,6%
Αγία Παρασκευή	6,0	6,5	8,3%	Εκάλη	6,2	6,4	3,2%
				Παλαιό Ψυχικό	9,0	9,2	2,2%

ΠΗΓΗ: RE/MAX Ελλάς

έναντι αυξήσεων 5,4% στα βόρεια προάστια και 7,2% στα νότια προάστια, όπου σημειώθηκε η μεγαλύτερη άνοδος στο λεκανοπέδιο. Για παράδειγμα, στο Ελληνικό και στη Βούλα, τα ενοίκια φέτος αυξήθηκαν με ετήσιο ρυθμό της τάξεως του 8,2% και του 7,9%, αντίστοιχως.

Όπως εύλογα αντιλαμβάνεται κανείς, η επιστροφή αρκετών ακινήτων σε συμβόλαια μακροχρόνιας μίσθωσης (από βραχυχρόνια που ήταν μέχρι πρότινος) δεν έχει κατορθώσει να ανατρέψει τη μέχρι σήμερα εικόνα στην αγορά ενοικίων, εκτός ίσως από το να περιορίσει το ράλι των ενοικίων στο κέντρο της Αθήνας. Εν ολίγοις, και παρά την κρίση λόγω της πανδημίας, οι τιμές εξακολουθούν να κινούνται ανοδικά σχεδόν σε όλες τις περιοχές, έστω και αν ο ρυθμός της ανόδου αυτής έχει επιβραδυνθεί σημαντικά και σε ορισμένες περιοχές έχουν καταγραφεί ακόμα και σταθεροποιητικές τάσεις στα ενοίκια. Σύμφωνα με τη RE/MAX, «τα νέα δεδομένα που ισχύουν τους τελευταίους μήνες δεν έχουν επιφέρει σημαντικές επιπτώσεις στις ενοικιάσεις, όπως κάποιοι πίστευαν, αλλά το αντι-

θέτο: μια σταθεροποίηση με ανοδικές τάσεις στη ζήτηση για ενοικίαση και σε ορισμένες περιπτώσεις και στις τιμές». Οι περισσότεροι επαγγελματίες της αγοράς συγκλίνουν στην άποψη ότι, πλέον, έχει καταγραφεί μια δομική μεταβολή στην αγορά ακινήτων, καθώς ο αριθμός των υποψήφιων αγοραστών είναι αισθητά μικρότερος σε σχέση π.χ. με τη δεκαετία του 2000. Το υψηλό κόστος αγοράς κατοικίας και η απροθυμία πολλών νοικοκυριών να αναλάβουν τη δέσμευση ενός στεγαστικού δανείου διάρκειας 30 ετών σημαίνουν ότι οι περισσότεροι επιλέγουν τη λύση της ενοικίασης. Αυτή η σταθερά μεγάλη ζήτηση συντηρεί τα ενοίκια σε υψηλό επίπεδο, τάση που θα μπορούσε να αντιστραφεί (και να προκύψουν μειώσεις) μόνο αν η παρούσα κρίση διαρκέσει για αρκετά χρόνια ή αν αυξηθεί σημαντικά η προσφορά διαμερισμάτων προς ενοικίαση, ενδεχόμενο αρκετά μακρινό.

Βασικές επιλογές

Με βάση τα στοιχεία της RE/MAX, στις περισσότερες περιοχές της χώρας οι ενδιαφερόμενοι ενοικιαστές προ-

τιμούν τα μικρά διαμερίσματα μέχρι δύο υπνοδωματίων, ηλικίας έως 20 ετών ή και παλαιότερα. Σε κάθε περίπτωση πάντως τα ανακαινισμένα βρίσκονται στις πρώτες επιλογές. Στο κέντρο της Αθήνας και σε περιοχές γύρω από αυτό, προτιμώνται διαμερίσματα μέχρι δύο δωματίων, ανακαινισμένα και ανεξαρτήτως παλαιότητας, εμβαδού 50-100 τ.μ., για όλες τις χρήσεις, με ενοίκιο που κυμαίνεται από 300 έως 600 ευρώ.

Σε συγκεκριμένες περιοχές, όπως για παράδειγμα στο Χαλάνδρι, στο Μαρούσι, στα Βριλήσσια, στην Αγία Παρασκευή και στη Ν. Ιωνία, προτιμώνται διαμερίσματα 2 υπνοδωματίων, γύρω στα 60-100 τ.μ., έως 20 ετών, με τις τιμές να κυμαίνονται από 400 έως 700 ευρώ. Σε περιοχές κοντά στον Πειραιά, όπως είναι ο Κορυδαλλός και η Νίκαια, εξακολουθούν να ζητούνται τα διαμερίσματα δύο υπνοδωματίων, εμβαδού 70-100 τ.μ. σε τιμές από 350 έως 700 ευρώ. Τέλος, σε περιοχές των βορείων προαστίων όπως η Κηφισιά ζητούνται μεζονέτες/μονοκατοικίες 150-300 τ.μ., 20ετίας, με το ύψος του ενοικίου να είναι από 1.200 ευρώ και πάνω.

ΑΡΘΡΟ / Του **ΑΝΔΡΕΑ Α. ΑΝΔΡΕΟΥ**

Open House

Το **Open House** είναι η διοργάνωση μιας εκδήλωσης, κατά την οποία το σπίτι σας είναι άρτια στημένο με ελκυστικό τρόπο που να αναδεικνύει τις περγαμνές του να ζει κάποιος μέσα σε αυτό.

Ξήσει τις πιθανότητες να σας το πουλήσει. Νοείται ότι στην πορεία θα πρέπει να σας δίνει το σωστό feedback και αναλόγως να αναπροσαρμόζονται τα δεδομένα. Στο μυαλό του θα πρέπει να είναι πρώτιστα η ικανοποίηση των πελατών του και μετά η προμήθεια.

Παρανεθτικά αναφέρω πως από την πιο πάνω περιγραφή θα δείτε και γιατί οι κτηματομεσιτικές υπηρεσίες στην χώρα μας πάσχουν. Εκείνο που θα έχετε μεγαλύτερη δυσκολία να παραδεχτείτε είναι το μερίδιο της δικής σας ευθύνης σαν ιδιοκτήτης γιατί η όλη διαδικασία πώλησης πάσχει.

Μια άλλη οδός, η οποία είναι ευρέως διαδεδομένη σε χώρες όπως οι ΗΠΑ, είναι αυτή του Open House, η οποία παρά το γεγονός πως στατιστικά ελκύει μόνο 4%-5% των αγοραστών, εντούτοις είναι μια από τις πιο πετυχημένες μεθόδους πώλησης. Το Open House λοιπόν είναι η διοργάνωση μιας εκδήλωσης κατά την οποία το σπίτι σας είναι άρτια στημένο με ελκυστικό τρόπο που να αναδεικνύει τις περγαμνές του να ζει κάποιος μέσα σε αυτό. Οι υποψήφιοι αγοραστές έρχονται και ξεναγούνται, το περιεργάζονται, ερωτούν και παίρνουν απαντήσεις για το σπίτι, τη γειτονιά, την πε-

ριοχή κλπ, δίνουν feedback, απολαμβάνουν ένα ποτό και ακολούθως αποχωρούν. Μπορεί να κάνουν πρόταση αγοράς, μπορεί όχι.

Συνήθως τέτοια events διοργανώνονται Κυριακές οι οποίες προσφέρονται περισσότερο για εργαζόμενους και οικογένειες. Ο διοργανωτής δεν είναι ο ιδιοκτήτης, αλλά είτε ο μεσίτης ή άτομο που αναλαμβάνει ειδικά τέτοιες εκδηλώσεις. Ο ιδιοκτήτης μάλιστα επιβάλλεται να μην είναι εκεί. Όχι μόνο αυτό, αλλά φωτογραφίες στις οικογένειες ιδιοκτητών και όλων των ειδών των κατοικίδιων ζώων, αφαιρούνται έτσι ώστε ο κάθε ενδιαφερόμενος να μπορεί να ταυτιστεί με τον χώρο.

Τα πλεονεκτήματα είναι πολλά επειδή οι υποψήφιοι αγοραστές έχουν την πραγματική ευκαιρία να λάβουν την πραγματική κλίμακα του χώρου, να δουν την εργονομία και τη λειτουργικότητα του, την ποιότητα κατασκευής του, τη συνθήκη χρωμάτων και υλικών που το χαρακτηρίζουν, την ένταξη του στο περιβάλλον και τόσα άλλα, που είναι αναγκαία στο να προκρίνουν αν τους αγγίζει στην καρδιά και στο μυαλό για να κάνουν πρόταση ή όχι. Το feedback είναι επίσης πολύ σημαντικό. Αν για παράδειγμα ο μπε τοίχος δεν άρεσε σε πολλούς, τότε μπορεί άμεσα να τύχει ... διορθωτικές δράσεις.

Υπάρχουν και μειονεκτήματα.

Δεν είναι όλοι οι ιδιοκτήτες που θα ήθελαν ξένους να περπατούν ελεύθερα μέσα στο σπίτι τους. Μετά σκεφτείτε εκείνο το κοκτέιλ και ενδεχομένως πόσοι «μουχτιζίες» Κυπριαίοι θα πήγαιναν απλά και μόνο να τσιμπήσουν κανένα αλμυρό και 5-6 κούπες, χωρίς να ενδιαφέρονται καν να αγοράσουν σπίτι. Τα Open Houses μπορούν να διοργανωθούν και αποκλειστικά για κτηματομεσιτές και συνήθως γίνονται στα μέσα της βδομάδας, μια καθημερινή.

Όπως και να έχει, για να διοργανωθεί κάτι τέτοιο πρέπει επαναλαμβάνω το σπίτι να είναι άρτια στημένο και σε άρτια λειτουργική κατάσταση. Σκεφτείτε τι εντύπωση θα δώσετε αν μια λάμπα είναι καμένη ή αν το κλιματιστικό δεν λειτουργεί, ή αν η πόρτα είναι σπινωμένη και δεν ανοίγει ή αν οι τοίχοι είναι γεμάτοι μουντζές.

Στην χώρα μας το είδος του Open House που υπάρχει είναι αυτό του Show House, όπου μια μονάδα ή δύο εντός ενός συγκροτήματος αποπερατώνονται πρώτες και επιπλώνονται έτσι ώστε να έρχονται ενδιαφερόμενοι και να τις βλέπουν για να αγοράσουν μια από τις ανεγυρίσσιμες. Αυτό όμως είναι διαφορετικό.

Ο κ. Ανδρέας Α. Ανδρέου, MRICS, είναι CEO της APS Andreou Property Strategy - Chartered Surveyors.

Με ρώτησε προχθές ένας φίλος αν οργανώνουμε εδώ στην Κύπρο Open House events. Του είπα πως το concept δεν είναι γνωστό εδώ στην Κύπρο – όσο για παράδειγμα στις ΗΠΑ – παρά μόνο κάποιες παραλλαγές του.

Τι είναι όμως το Open House και θα μπορούσε κάτι τέτοιο να αποτελέσει μια νέα κουλτούρα προώθησης ακινήτων στην Κύπρο;

Θέλετε να πουλήσετε το σπίτι σας. Οι επιλογές που έχετε ενώπιόν σας είναι ήδη γνωστές. Μπορείτε να προσπαθήσετε από μόνοι σας μέσω διαφήμισης, η οποία διαφήμιση μπορεί να πάρει διάφορες μορφές. Μπορείτε εναλλακτικά να το προωθήσετε μέσω ενός ή περισσότερων κτηματομεσιτικών γραφείων. Η κάθε επιλογή έχει τα υπέρ και τα κατά της. Για παράδειγμα, μόνος σας θα έχετε χαμηλότερη έκθεση σε αγοραστικό κοινό θα έχετε εσείς την αποκλειστική ευθύνη να κλείνετε ραντεβού για να το παρουσιάσετε σε όποιον ενδιαφέρεται, πράγμα που από κάποιο σημείο και μετά καταντά κουραστικό επειδή θα αναγκάζεστε να λέτε συνέχεια το ίδιο ποίημα και τα ραντεβού είναι σε ώρες εντελώς άσφατες. Στον αντίποδα, εσείς γνωρίζετε όσο κανείς το σπίτι σας οπότε ακαριαία μπορείτε να επιλύσετε τις όποιες απορίες, και αν καταφέρετε να το πουλήσετε γλυτώνετε την πληρωμή της όποιας προμή-

Ο σωστός κτηματομεσίτης θα πρέπει πρώτα να βεβαιωθεί πως η ζητούμενη τιμή πώλησης αντικατοπτρίζει το τι προσβέει το σπίτι σας και ανάλογα να προβεί σε συστάσεις. Στο μυαλό του θα πρέπει να είναι πρώτιστα η ικανοποίηση των πελατών του και μετά η προμήθεια.

θείας. Από την άλλη η επιλογή του κτηματομεσίτη, σκοπό έχει να διορθώσει ή να εξορθολογήσει τα μειονεκτήματά του να το προωθήσετε μόνος σας. Και αυτό συνεπάγεται ένα κόστος: την προμήθεια. Ο σωστός κτηματομεσίτης θα πρέπει πρώτα να βεβαιωθεί πως η ζητούμενη τιμή πώλησης αντικατοπτρίζει το τι προσβέει το σπίτι σας και ανάλογα να προβεί σε συστάσεις. Ακολούθως θα πρέπει να μάθει το προϊόν που έχει στα χέρια του, μετά να κάνει το σωστό screening υποψηφίων αγοραστών και τέλος να χρησιμοποιήσει με μαεστρία την τέχνη της πώλησης για να αυ-

Υπάρχει σίγουρα μια μερίδα της τουρκικής πολιτικής ελίτ που έχει συμφέρον να υποβαθμίσει το βυζαντινό παρελθόν της Κωνσταντινούπολης, λέει ο ο καθηγητής Ιστορίας του Πανεπιστημίου Γέιλ Άλαν Μίκαϊλ.

«Παντού σε κίνδυνο η Δημοκρατία»

Ο ιστορικός Άλαν Μίκαϊλ μιλάει στην «Κ» για τη στροφή της Τουρκίας στο παρελθόν της και για την παγκόσμια κρίση

Συνέντευξη στον **ΣΑΚΗ ΙΩΑΝΝΙΔΗ**

«**Το ερώτημα** είναι γιατί η απολυταρχία βρίσκεται ξανά σε άνοδο», λέει στην «Κ» ο καθηγητής Ιστορίας και διευθυντής του τμήματος Ιστορίας του Πανεπιστημίου Γέιλ Άλαν Μίκαϊλ σχετικά με την επικράτηση μιας ομάδας αυταρχικών ηγετών στην παγκόσμια σκηνή.

Το όνομα του καθηγητή έκανε πρόσφατα τον γύρο του Διαδικτύου χάρη στην ανάλυση που υπέγραψε για το περιοδικό «Time» σχετικά με τα χαρακτηριστικά που δείχνουν τον θαυμασμό του Τούρκου προέδρου Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν για τον σουλτάνο Σελίμ τον Α', γνωστό για τη μεγάλη επέκταση των συνόρων της οθωμανικής αυτοκρατορίας.

Οι κατακτήσεις του Σελίμ και ο ρόλος του ως φύλακα των ιερών προσκυνημάτων στη Μέκκα και τη Μεδίνα καθιέρωσαν την οθωμανική αυτοκρατορία ανάμεσα στα μουσουλμανικά κράτη. Σκληρός και αυταρχικός μονάρχης, ήταν ανελέητος με τους εχθρούς του αλλά και με τους οικείους του.

Η ταραχώδης ζωή και η επεκτατική στρατηγική του Σελίμ είναι στο επίκεντρο του πρόσφατου βιβλίου του Άλαν Μίκαϊλ «God's shadow: Sultan Selim, His Ottoman Empire, and the Making of the Modern World» που κυκλοφορεί στα αγγλικά από τις εκδόσεις Liveright. Στο βιβλίο του ο καθηγητής, που είναι ειδικός στην ιστορία της Μέσης Ανατολής, υποστηρίζει ότι ο σύγχρονος κόσμος χρωστάει πολλά στην οθωμανική αυτοκρατορία και παρουσιάζει την απάρχη της Ιστορίας της Δύσης με μια αναθεωρητική ματιά.

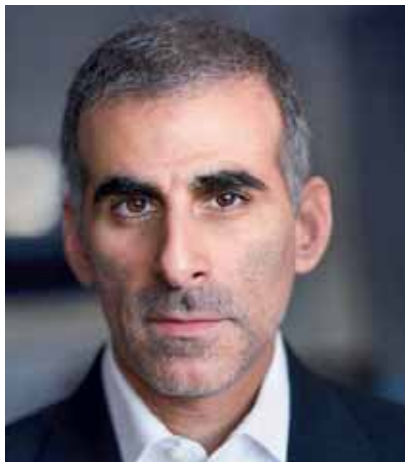
Το παρελθόν όμως είναι αρκετά πολύπλοκο, μας λέει, και δεν πρέπει να επικεντρωνόμαστε σε ό,τι είναι πιο «βολικό» για το παρόν, ξεχνώντας όλα τα υπόλοιπα.

— Πώς σχολιάζετε τις πρόσφατες ανακοινώσεις της Τουρκίας για τη μετατροπή της Αγίας Σοφίας και του Μουσείου της Μονής της Χώρας σε τεμένη; Είναι μια προσπάθεια της Τουρκίας να κόψει τους δεσμούς με το βυζαντινό της παρελθόν;

— Υπάρχει σίγουρα μια μερίδα της τουρκικής πολιτικής ελίτ που έχει συμφέρον να υποβαθμίσει το βυζαντινό παρελθόν της Κωνσταντινούπολης. Αυτό συμβαίνει για αρκετό καιρό με τρόπους όχι ανόμοιους από το πώς η Ελλάδα και άλλα έθνη που βρέθηκαν υπό την

«**Η μετατροπή** της Αγίας Σοφίας σε τζαμί λειτουργεί ως αντιπερισπασμός και ως σύμβολο της δύναμης που έχει ο Ερντογάν να διασφαλίζει την παγκόσμια προσοχή», λέει ο κ. Μίκαϊλ (φωτ. από την πρώτη προσευχή μετά τη μετατροπή του μνημείου σε τζαμί, παρουσία του προέδρου της Τουρκίας).

Ο **καθηγητής** Ιστορίας και διευθυντής του τμήματος Ιστορίας του Πανεπιστημίου Γέιλ Άλαν Μίκαϊλ.

«**Το μεγαλύτερο και πιο ενδιαφέρον ερώτημα είναι, γιατί τώρα, σε αυτό το σημείο της παγκόσμιας Ιστορίας, βρίσκεται και πάλι σε άνοδο η απολυταρχία.**»

οθωμανική αυτοκρατορία προσπαθούν να καλύψουν το οθωμανικό παρελθόν τους. Ο εθνικισμός είναι αρκετά συνεπής με αυτόν τον τρόπο. Όλα τα έθνη είναι επιλεκτικά στο τι θα αγνοήσουν και τι θα αναπτύξουν από το ιστορικό τους παρελθόν. Θα μπορούσαμε να πούμε ότι είναι μέρος και κομμάτι του να είσαι έθνος.

— **Ωστόσο, γιατί πιστεύετε ότι ο πρόεδρος Ερντογάν επέλεξε να μετατρέψει σε τέμενος ένα μνημείο παγκόσμιας πολιτιστικής κληρονομιάς, όπως η Αγία Σοφία, που ήταν επίσης ένα από τα μνημεία με τη μεγαλύτερη επισκεψιμότητα στην Τουρκία;**
— Το κοινό στο οποίο απευθύνεται αυτή η κίνηση είναι κυρίως εσωτερικό. Σε μια περίοδο οικονομικού κινδύνου, εξωτερικών πολέμων και διάσπασης της λαϊκής υποστήριξης, η μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε τζαμί λειτουργεί ως αντιπερισπασμός και ως σύμβολο της δύναμης που έχει ο Ερντογάν να διασφαλίζει την παγκόσμια προσοχή.

— Συμφωνείτε με την κριτική ότι η

Τουρκία διολισθαίνει σε μια νέο-οθωμανική κουλτούρα;

— Δεν υπάρχει φυσικά τίποτα κακό με την αναγνώριση, τη μελέτη και την κατανόηση του οθωμανικού παρελθόντος στην Τουρκία (και αλλού). Ως ιστορικός, καλωσορίζω κάθε σοβαρή ενασχόληση με το παρελθόν. Αυτή όμως θα πρέπει να παρακολουθεί όλες τις πολυπλοκότητες της Ιστορίας και όχι απλώς να επιλέγει να επικεντρωθεί στο τι είναι περισσότερο βολικό για το παρόν και να αγνοεί όλα τα υπόλοιπα.

— Σε ένα πρόσφατο άρθρο σας υποστηρίζετε ότι ο πρόεδρος της Τουρκίας Ρετζέπ Ταγίπ Ερντογάν θυμίζει τον αδιότατο σουλτάνο Σελίμ Α', γνωστό για την επέκταση της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Γιατί θεωρείτε ότι ο Σελίμ ο Α' είναι πρότυπο για τον Ερντογάν;
— Στον Ερντογάν αρέσει ο επεκτατισμός της περιόδου του Σελίμ, ο συνδυασμός της κοσμικής και θείκης εξουσίας που είχε ως σουλτάνος και χαλίφης και οι δριμύεις επιθέσεις του στους ξένους και εγχώριους εχθρούς του.

— Πιστεύετε ότι προσπάθειες «αναβίωσης» μιας πρότερης ιστορικής περιόδου, μιας ατμόσφαιρας αυτοκρατορίας και μεγαλείου μπορούν να έχουν διάρκεια στην εποχή μας;

— Δεν νομίζω ότι κανένας από τους ηγέτες της Τουρκίας σκέφτεται σοβαρά την αναδημιουργία της οθωμανικής αυτοκρατορίας με κάποιον τρόπο. Η αυτοκρατορική κληρονομιά περισσότερο παρέχει ένα «πηνάδι» απ' όπου κάποιος μπορεί να αντλήσει έμπνευση, παράδειγμα και μια συνέχεια.

— Στο άρθρο σας στο περιοδικό «Time» λέτε ότι οι προσπάθειες του Ερντογάν να επαναφέρει ένα πολιτικό πρόγραμμα που προσομοιάζει στους σουλτάνους Σελίμ είναι μια επικίνδυνη προσπάθεια για την Τουρκία, τη Μέση Ανατολή και τον κόσμο: «Το να κάνεις την Τουρκία οθωμανική ξανά απαιτεί το είδος της βίας, της λογοκρισίας και της τοξικότητας που ο Ερντογάν φαίνεται ότι είναι έτοιμος να χρησιμοποιήσει». Θεωρείτε ότι κινδυνεύει η Δημοκρατία στην Τουρκία;

Πρέπει ο κόσμος να ανησυχεί περισσότερο;

— Νομίζω ότι η Δημοκρατία βρίσκεται παντού σε κίνδυνο. Για τον κόσμο, ό,τι συμβεί έξω από την Τουρκία θα έχει τελικώς μεγαλύτερες συνέπειες σε σχέση με το τι θα συμβεί στο εσωτερικό της.

— **Βρίσκετε κοινά στοιχεία με τη ρητορική και την πολιτική του Ντόναλντ Τραμπ στην Αμερική;**

— Υπάρχει αυτή τη στιγμή μια ομάδα απολυταρχικών ηγετών που φαίνεται να έχουν μια συμπάθεια ο ένας για τον άλλο. Οι λόγοι είναι εμφανείς και έχουν μελετηθεί αρκετά. Το μεγαλύτερο και πιο ενδιαφέρον ερώτημα είναι, νομίζω, γιατί τώρα, σε αυτό το σημείο της παγκόσμιας Ιστορίας, βρίσκεται και πάλι σε άνοδο η απολυταρχία. Νομίζω οι απαντήσεις έχουν να κάνουν περισσότερο με την παγκόσμια ανισοκατανομή του πλούτου, τις μετακινήσεις πληθυσμών, τις απειλές στον εθνικισμό (perceived threats to nationalism) και τις περιβαλλοντικές καταστροφές, σε σχέση με μεμονωμένα πρόσωπα. Ειδάλλως, ίσως ο απολυταρχισμός δεν έφυγε ποτέ και είμαστε απλώς σε μια νέα περίοδο της ιστορίας του.

— **Στο πρόσφατο βιβλίο σας «God's shadow: Sultan Selim, His Ottoman Empire, and the Making of the Modern World»** λέτε, μεταξύ άλλων, ότι η επέκταση της οθωμανικής αυτοκρατορίας έπαιξε σημαντικό ρόλο στη δημιουργία του σύγχρονου κόσμου. Πώς συνέβαλε σε αυτό ο σουλτάνος Σελίμ;

— Με πολλούς τρόπους και ελπίζω ότι οι αναγνώστες σας θα αναζητήσουν το βιβλίο για να βρουν όλες τις λεπτομέρειες. Ο Σελίμ έδωσε στην οθωμανική αυτοκρατορία το σχήμα που θα διατηρούσε μέσα στον 20ό αιώνα. Εκστράτευσε και νίκησε τους περισσότερους από τους πιο ισχυρούς αντιπάλους του στη Μέση Ανατολή. Στη διάρκεια της ζωής του οι Οθωμανοί έδωσαν ώθηση στα ταξίδια των Ισπανών στον Ατλαντικό Ωκεανό, βοήθησαν στη Θρησκευτική Μεταρρύθμιση (σ.σ. εμφάνιση του Προτεσταντισμού τον 16ο αιώνα) και στη διάδοση του καφέ ανά τον κόσμο. Οι συνέπειες των Οθωμανών έγιναν αισθητές από την Αμερική μέχρι τη Νοτιοανατολική Ασία. Λίγες αυτοκρατορίες διήρκεσαν τόσο πολύ ή επηρέασαν τόσες πολλές και διαφορετικές κοινότητες.

Ατζέντα

Ε Π Ι Λ Ο Γ Ε Σ

20.9 - 26.9.2020

Επιμέλεια: **ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗΣ**
art@kathimerini.com.cy
kouroupakisa@kathimerini.com.cy
louil@kathimerini.com.cy

ΜΟΥΣΙΚΗ

Νυχτερινές Μπαλάντες

Ο βιολιστής Sorin Alexandru Horlea που ζει και εργάζεται στην Κύπρο συνέθεσε έναν κατάλογο με κομμάτια νυχτερινής διάθεσης, εκφράζοντας την αγάπη και την απώλεια της ρομαντικής φύσης της χώρας μας και την πίστη σε μια πιθανή σωτηρία. Επιλεγμένα ποιήματα θα απαγγέλλονται ζωντανά στη σκηνή με τις θεατρικές επιρροές που θα συνοδεύουν τη μουσική. Στη συναυλία θα ακουστούν μεταξύ άλλων έργα των Bach, Chopin, Rachmaninov, Kreisler, Faure, Debussy. Τρίτη 22 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Κινηματοθέατρο Παλλός, Ρηγαίνης και Αρσινόης, Πύλη Πάφου, Παλαιά Λευκωσία. **Εισιτήρια** www.soldoutticketbox.com

ΘΕΑΤΡΟ

Το έργο «Ο Πάπας» στην Κύπρο

Το έργο του προτεινόμενου για τέσσερα Όσκαρ Anthony McCarten μετέφρασε και σκηνοθετεί ο Ανδρέας Αραούζος, με σκηνικά και κοστούμια του Λάκη Γενεθλή, μουσική του Γιώργου Κολιά και φωτισμούς του Βασίλη Πετεινάρη. Τους δύο «παπικούς πόλους» υποδύονται οι Βαρνάβας Κυριαζής και Φώτης Αποστολίδης ενώ τις καλόγριες στο πλευρό του καθενός η Στέλα Φυρογένη και η Νιόβη Χαραλάμπους. Μαζί τους ο Εύρος Βασιλείου. Μια συναρπαστική, ακόμα και κωμική ιστορία δύο πολύ διαφορετικών ανδρών, οι οποίοι παλεύουν με το πολύπλοκο παρελθόν τους και το αβέβαιο μέλλον τους. Από την ενηλικίωσή τους κά-

τω από τις δικτατορίες της Γερμανίας και της Αργεντινής μέχρι το σκάνδαλο περί σεξουαλικής κακοποίησης στον κλήρο, «Ο Πάπας» ρίχνει φως σε έναν από τους πιο μυστικοπαθείς θεσμούς. Θέτει ένα διαχρονικό ερώτημα: σε καιρό κρίσης, ακολουθούμε τους κανόνες ή το ένστικτό μας; Παραστάσεις κάθε Τετάρτη, Παρασκευή, Σάββατο και Κυριακή στις 8:30 μ.μ. Παραστάσεις σε Λεμεσό: Παρασκευή, 2 Οκτωβρίου, Παττίκειο Δημοτικό Θέατρο, 8:30 μ.μ. και Πάφο, Κυριακή, 4 Οκτωβρίου, Μαρκίδειο Δημοτικό Θέατρο, 6:30 μ.μ. **Εισιτήρια:** tickethour.com.cy **7777 7040 / ACS Courier.**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«It's Getting Hot in Here»

Η Edit Gallery στη Λεμεσό με χαρά παρουσιάζει την πρώτη ατομική έκθεση της Ελένης Φύλα, «It's Getting Hot in Here». Η Ελένη Φύλα είναι μια πολυδιάστατη εικαστικός καλλιτέχνης, η οποία ασχολείται κυρίως με την εννοιολογική τέχνη. Μέσα από τη δουλειά της προσπαθεί να ευαισθητοποιήσει το κοινό για περιβαλλοντικά ζητήματα, να προτείνει νέους τρόπους σκέψης και να καταγράψει την ομορφιά του κόσμου πριν να είναι πολύ αργά. Η κλιματική αλλαγή, η πανδημία, η κοινωνική αδικία και η φυλετική ανισότητα αποτελούν φλέγοντα ζητήματα της εποχής, τα οποία είναι άρρηκτα συνδεδεμένα μεταξύ τους. Διάρκεια Έκθεσης: έως 11 Οκτωβρίου 2020. The Edit Gallery, Αγίας Ζώνης 1, 23 Nicolaou Business Center, Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλέφωνο 25251710.**

ΑΝΑΓΝΩΣΕΙΣ

Της **ΜΑΡΙΑΣ ΚΑΤΣΟΥΝΑΚΗ**

Ενας Γάλλος που ονειρευόταν να γίνει Έλληνας

«Η τέχνη του δεν μοιάζει με καμία, και θα δίσταζε κανείς να χαρακτηρίσει αυτά που βγαίνουν από την κάμερά του. Ταινίες...; Μάλλον πρόκειται για χώρους ανοικτούς, με βάθος και εμμονές, όπου κάθε λεπτομέρεια, κάθε σκηνή, μοιάζει να προέρχεται από τη ζωγραφική, με μια εσωτερική ματιά στα πλάνα και στα χρώματα». Κάπως έτσι περιέγραφε ο Γάλλος συγγραφέας και κριτικός Φίλιπ Σολέρς, τον σκηνοθέτη Ζαν-Ντανιέλ Πολέ, σε κείμενό του το 1989. Η φιλομορφία του, έως εκείνη την περίοδο, είχε ήδη πυκνώσει σε τίτλους κι αυτή η παράξενη, σχεδόν αγνοημένη, μοναχική και πολύ αντιφατική περίπτωση, που είχε θεωρηθεί και ελπίδα της Νουβέλ Βαγκ, είχε ήδη αποκτήσει φανατικούς οπαδούς. Αγνώστος σχεδόν στην Ελλάδα ο Πολέ (1936-2004), τη χώρα που θεωρούσε «δεύτερη, ανεξάντλητη πατρίδα του», την επισκεπτόταν συχνά και το 1965 γύρισε εδώ τη μεγάλη του μεγάλου μήκους ταινία του «Μια σφαίρα στην καρδιά» (είχαν προηγηθεί κι άλλες). Αυτή είναι και ο λόγος που επανερχόμαστε σε έναν δημιουργό «μετεωρίτη».

Το «Μια σφαίρα στην καρδιά» επανεντοπίστηκε στη Γαλλία το 2018 και αποκαταστάθηκε ψηφιακά, προβλήθηκε την περασμένη εβδομάδα στην Αττική σε δύο θερινούς κινηματογράφους (άγνωστο αν συνεχίζεται ακόμη). Κρίμα. Ήταν χαμένη για δεκαετίες, η τύχη εξακολούθησε να μην την ευνοεί. Πανδημία, μειωμένο κοινό, περιορισμένο ενδιαφέρον.

«Η ταινία είναι ένα ψευτο-ελληνο-σιτισλιάνικο(!) ουστέρν», κατά τον σκηνοθέτη της! Θα άξιζε τον κόπο να την αναζητήσει κανείς. Όχι για να διαψεύσει τον δημιουργό της αλλά για να απολαύσει μια «συνάντηση» σχεδόν αποθεωτική. Μια Τζέννη Καρέζη εκτυφλωτικά ωραία, δυναμική και εύθραυστη, να τραγουδά Μίκη Θεοδωράκη, γενναία, μοιραία και αισθαντικά, ως καλλιτέχνης σε κάποιο χαμαιτυπείο της Τρούμπας του '60. Να μιλάει ασπασμένα γαλλικά με τη βραχνή, ελαφρώς μπάσα και διαυγή φωνή της. Έναν Βασίλη Διαμαντόπουλο, Σισιλιάνο μεγαλομαφιόζο, να κυκλοφορεί με κόκκινη ρομπ ντε σαμπρ και ασύμμετρο (απροσδόκητα σπμερινό) κούρεμα! Τον Σπύρο Φωκά, τον Σωτήρη Μουστάκα (ως φωτογράφο γκάνγκστερ), τον Γιώργο Μούτσιο, τον Ζανίνο, ... ένα ακατάκτο προσκλητήριο Ελλήνων ηθοποιών, έως τον Δημήτρη Μυράτ σε ρόλο Γερμανού ιερωμένου. Πρωταγωνιστούν ο Σάμι Φρέι και η Φρανσουάζ Αρντί, δίπλα στο υπόλοιπο καστ.

Η υπόθεση έχει και δεν έχει σημασία. Ένας νεαρός Σικελός αριστοκράτης πέφτει θύμα πλεκτάνης και η περιουσία του περνάει στα χέρια ενός κακοποιού. Ο πρώτος καταφεύγει στην Ελλάδα, ο δεύτερος τον καταδιώκει στέλνοντάς εκτελεστές, ένα δασέστο μίσην υπάρχει ανάμεσα τους, ο πρώτος μετατρέπεται σε δολοφόνο, ο θάνατος είναι η μόνη διέξοδος. Οι γυναίκες εκπροσωπούν τότε τον πειρασμό πούνη την αθωότητα, είναι θύματα μάλλον αλλά και μεγαλόθυμες, ερωτευμένες μέχρι αυτοθυσίας. Όλη η ταινία κινείται ανάμεσα σε ένα εстетισμό, χωρίς να αποφεύγει τον συμβολισμό και την εκζήτηση, και την αγάπη για την Ελλάδα και τα τοπία της, δεν είναι «τουριστικό φυλλάδιο» (σε καμία περίπτωση), ενώ τη διατρέχει ένα αίσθημα μεγαλοχλίας και διαρκούς ανεκπλήρωτου. Χάρη στα πρόσωπα των ηθοποιών, αδιαφορούμε για την αληθοφάνεια του δράματος και της πλοκής του. Δεν μπορεί παρά η περσόνα του Ζαν-Ντανιέλ Πολέ ενός εμμονικού, αντισυμβατικού καλλιτέχνη, που προσπαθούσε να φλερτάρει με το εμπειρικό αλλά τον τραβούσε το δοκιμαστικό προς την πλευρά του, να προκαλέσει αυτό το ανορθόδοξο προσκλητήριο. Σα χορός μεταμφιεσμένων του ελληνικού κινηματογράφου, που διατηρεί, τόσες δεκαετίες μετά, ακεραίο το στοιχείο της έκπληξης και της απόλαυσης. Ανήκει στους κινηματογραφιστές που πήγαν αντίθετα στο ρεύμα, είτε ασχολήθηκε με το ντοκιμαντέρ είτε με το φιλμ, αντιστάθηκαν στη ματαιοδοξία και στον κουραστικό θόρυβο αυτού που αποκαλείται θέαμα, δημιουργώντας με την επιμονή του μελετητή και τη διορατικότητα του ποιητή. Κι όπως έχει γράψει ο στενός φίλος και συνεργάτης του Κώστας Φέρρης: «Ο Ζαν-Ντανιέλ ονειρευόταν να γίνει Έλληνας, κι ήταν το μεγάλο του παράπονο κι ο μεγάλος του καμπός που δεν το κατόρθωσε ποτέ. Όταν έλεγε «Έλληνας» εννοούσε αυτήν την έξαρση, την προχειρότητα, την επιπολαιότητα, αλλά και την αυθεντικότητα με την οποία ο Έλληνας εκφράζεται και εκδηλώνεται».

ΠΑΡΑΣΤΑΣΗ

«Περί Έρωτος και άλλων Τινών»

Η Πάνω Σκηνή του Σατιρικού θεάτρου παρουσιάζει το θεατρικό έργο του Γιώργου Νεοφύτου «Περί Έρωτος και άλλων Τινών», μια σύνθεση με ποιήματα, κείμενα και τραγούδια του Μπέρτολτ Μπρεχτ, σε σκηνοθεσία Νεοκλή Νεοκλέους. Η Αννίτα Σαντοριναίου σε μια πρώτη συνεργασία με το Σατιρικό Θέατρο συναντά επί σκηνής τον σκηνοθέτη της παράστασης Νεοκλή Νεοκλέους, τη Μάρα Κωνσταντινίου, τη Χριστιάνα Λάρκου και τον μουσικό Σάββα Σάββα σε ένα ταξίδι στο παρόν, το παρελθόν και το μέλλον, μέσα από την ποίηση και τα τραγούδια του εμβληματικού συγγραφέα Μπέρτολτ Μπρεχτ. Τρεις γυναίκες και ένας άντρας καταλήγουν σε ένα υπόγειο μπαρ για να προστατευτούν

από μια ξαφνική καταιγίδα. Όταν όμως ο μουσικός του μπαρ αρχίζει να παίζει πιάνο και να τραγουδά, αυτό έχει απάνω τους μια αιφνιδιαστική εξομολογητική επίδραση. Οι τέσσερις χαρακτήρες υπόκεινται σε μια αναδρομή στο παρελθόν, στο παρόν και στο μέλλον, χωρίς κοινωνικούς φραγμούς, χωρίς πρόπει και μη. Συμμετέχουν οι καλλιτέχνες Αννίτα Σαντοριναίου, Νεοκλής Νεοκλέους, Μάρα Κωνσταντινίου, Χριστιάνα Λάρκου και ο μουσικός Σάββας Σάββας. Παραστάσεις 20, 26, 27 και 30 Σεπτεμβρίου στις 8:30 μ.μ. Σατιρικό Θέατρο, Πολιτιστικό Κέντρο Βλαδμήρος Καυκαρίδης, Βλαδμήρου Καυκαρίδη 11-15. Αθλαντζιά. **Πληροφορίες/Κρατήσεις: 22312940, satiriko.tameio@cytanet.com.cy**

ΕΙΚΑΣΤΙΚΑ

«Afterparty» στην eins γκαλερί

Η γκαλερί eins παρουσιάζει την ατομική έκθεση του Αλέξανδρου Βασιμού-λάκη με τίτλο «Afterparty». Στίνοντας εκ νέου καμβάδες ή γλυπτά από υπάρχοντα υλικά, objet trouvé και στοιχεία που αποσπώνται από καθημερινές πραγματικότητες, ο Αλέξανδρος Βασιμούλάκης δημιουργεί διαστρωματώσεις υλικών που προκύπτουν μέσα από διαδικασίες διατήρησης και ανάκτησής τους ως νέα φόρμα, οντότητα ή εμπειρία. Η πρακτική του καλλιτέχνη κινείται ανάμεσα στο γκράφιτι, σε επιτοίχιες εγκαταστάσεις, κολάζ, ζωγραφικά έργα μεγάλης κλίμακας με κυβιστικές αναφορές και αφαιρετικά γλυπτά. Τα άλλοτε παραστατικά αυτά αντικείμενα κατασκευάστηκαν από σίδερο και φελιζόλ για να παρελίσουν στο καρναβάλι της Πάτρας περίπου πριν μια δεκαετία. Από το Σάββατο 12 Σεπτεμβρίου 2020 μέχρι 12 Οκτωβρίου στις 11:00 π.μ. - 8:00 μ.μ. Eins Gallery, Θέμιδος 28, Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99522977.**

στατικά αυτά αντικείμενα κατασκευάστηκαν από σίδερο και φελιζόλ για να παρελίσουν στο καρναβάλι της Πάτρας περίπου πριν μια δεκαετία. Από το Σάββατο 12 Σεπτεμβρίου 2020 μέχρι 12 Οκτωβρίου στις 11:00 π.μ. - 8:00 μ.μ. Eins Gallery, Θέμιδος 28, Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλέφωνο 99522977.**

ΘΕΑΤΡΟ

«Ιστορία χωρίς Όνομα» στο Παττίκειο Λεμεσού

Ο θεαλλόδης έρωτας του Ίωνα Δραγούμη και της Πηνελόπης Δέλτα αναβιώνει σε δύο μοναδικές παραστάσεις, στην Κύπρο. Το πάθος, οι επιθυμίες, τα όνειρα και τα υψηλά ιδανικά συνυπάρχουν στη συγκλονιστική διασκευή του πολυβραβευμένου βιβλίου του Στέφανου Δάνδολου «Ιστορία χωρίς όνομα», σε σκηνοθεσία Κώστα Γάκη, και τις εμβληματικές ερμηνείες των Τάσου Νούσια, Μπέτυς Λιβανού και Μαρίας Παπαφωτίου. «Ιστορία χωρίς όνομα»: Ο μεγάλος νικητής των 10ων Θεατρικών Βραβείων Θεσσαλονίκης 2020, με 4 βραβεία εκ των οποίων, καλύτερης παράστασης της χρονιάς, σκηνοθεσίας, ερμηνευτικού συνόλου και σκηνικών. Οι παραστάσεις εντάσσονται στο πλαίσιο του Διεθνούς

Φεστιβάλ ΚΥΠΡΙΑ 2020. Παττίκειο Λεμεσού, Δευτέρα 21 Σεπτεμβρίου, ώρα 8:30 μ.μ. Αγίας Ζώνης 6 Λεμεσός. **Πληροφορίες τηλέφωνο 77777040.**

ΕΠΙΣΗΜΑΝΣΕΙΣ | Του **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ**

Ars Longa, Vita Brevis

«Η σημερινή κοινωνία δεν θα βγει από την κρίση της, εάν δεν επιχειρήσει μια ριζική μεταμόρφωση του ίδιου του εαυτού της» είπε ο Κορνήλιος Καστοριάδης σε συνέντευξή του το 2002 στην «Ελευθεροτυπία». Δυστυχώς, αυτή η μεταμόρφωση φαίνεται ότι στην Κύπρο αργεί ακόμα να έλθει και απ' όσο καταλαβαίνω ίσως να μην έλθει ποτέ, γιατί ακριβώς δεν θέλουμε να αλλάξουμε, να δούμε παρακάτω, πιο καθαρά ίσως. Μας αρέσει όλα να είναι συσταρισμένα, κατά πως πρέπει, μη δει ο γείτονας και μας κακολογήσει.

Αυτό νιώθω ότι συμβαίνει και με τα έργα του Γιώργου Γαβριήλ, θέτει μερίδα της κοινωνίας μας ενώπιος ενώπιό με τον εαυτό της και αυτό τη φοβίζει και αντιδράει κυρίως στα μέσα κοινωνικής δικτύωσης με οργή, μισαλλόδοξο και φασιστικό λόγο. Φοβάται, εξανίσταται, διότι θίγονται τα άγια και όσα του κόσμου της... Αλλά την ίδια στιγμή κωφεύει και κλείνει τα μάτια της στα έκτροπα του Λυκείου του Παραλιμνίου, όπου κακοποιήθηκαν άχρι θανάτου κουνέλια και κότες... γιατί τα 17χρονα είναι πετυρωμένα όσο ποτέ,

και το Υπουργείο Παιδείας, Πολιτισμού, Αθλητισμού και Νεολαίας παίζει πινκ πονκ με τις ευθύνες. Στην περίπτωση του Γαβριήλ εκδίδει ολόκληρη ανακοίνωση ο κ. υπουργός τονίζοντας ότι του προκαλέσε αλγινή εντύπωση η προσωπική δουλειά του γυμνασιάρχη και ότι κινείται πειθαρχικός έλεγχος, για να διαπιστώσει αν ο καθηγητής διδάσκει αυτά που ζωγραφίζει... Τραγικό, όπως τραγικό είναι να απαιτεί ο αρχιεπίσκοπος την αποπομπή του Γαβριήλ. Πόθεν, πώς;

Φυσικά, δεν είμαι σίγουρος για την αντι-συστημικότητα της τέχνης του Γαβριήλ. Αν ως σύστημα θεωρούμε τη διακυβέρνηση και το κυρίαρχο-διοικούν σύστημα τότε είναι, αν πάλι θεωρήσουμε ότι οι δύο τρέχουσες πολιτικές/κομματικές συσσωματώσεις τότε οπωσδήποτε δεν τη θεωρώ αντι-συστημική. Απλώς βρίσκω αδιανόητο να ζητάμε επί πινακί την κεφαλή οποιουδήποτε καλλιτέχνη/δημιουργού και να του κουνάμε το δακτύλο για το τι είναι ορθό και πού θέτει ο ίδιος το στραλίκι της τέχνης του. Και δεν χρησημοποιώ τυχαία τη διαλεκτική λέξη στραλίκι, η οποία σημαίνει όριο

χωραφιού... δεν είναι χωράφι κανενός η τέχνη να την οριοθετεί, και αν ο καλλιτέχνης θέλει να αφήσει ξεφραγο αμπέλι την τέχνη τότε ας μπει όποιος θέλει, αν πάλι θέλει ο ίδιος να οριοθετεί την έκφρασή του και δέχεται μόνο όσους/ες και νιώθουν άνετα στο χωράφι του, τότε ας μπουν μόνο εκείνοι στο αμπέλι, οι υπόλοιποι δεν πρέπει να μετακινούν τα στραλίκια κατά την επιθυμία τους, για να χωράνε όταν ο ποταμός δεν είναι φουσκωμένος και να μένουν απ' έξω όταν το ποτάμι οργίζεται.

Είμαστε μία αποκαυνωμένη κοινωνία, τίποτα δεν μας συγκινεί παρά μόνο ό,τι θίγει τη συλλογική μνήμη και το συλλογικό φαντασιακό μας παρελθόν. Δεν μας θίγει ότι η Αστυνομία επανασυνέλαβε έναν ειδικό αστυφύλακα που προσποιούνταν τη γυναίκα και ψάρευε ανήλικα, γιατί λέει το Διοικητικό Δίκαιο δεν επιτρέπει την παραπομπή του και αρκούνται να λένε ότι τον έχουν σε καθήκοντα που δεν σχετίζονται με πολίτες και με αρχεία... δηλαδή τι κάνει; Ελέγχει τα λάδια των περιπολικών ή καθαρίζει τα ποσκούπια του Αρχηγείου... Πού είναι οι θυμωμέ-

νοι χριστιανοί να διαμαρτυρηθούν, πού είναι οι φιλήσυχoi πολίτες να φωνάζουν για τα παιδιά τους... Αναμένοντας ακόμη μία επιτροπή...

Το να συζητάμε για την ελευθερία της έκφρασης και τα όρια της Τέχνης εν έτει 2020 και να επαναλαμβάνουμε τα ίδια και τα ίδια περί προσβολής των θρησκευτικών συναισθημάτων νιώθω ότι είναι ένας φαύλος κύκλος, πάντοτε καταλήγουμε στο να μην, αλλά και δεν χάνουμε χρόνο στο να πολιτικοποιήσουμε το ζήτημα και χειρότερα να το κομματικοποιήσουμε για να ικανοποιήσουμε το ακροατήριό μας. Η τρικυμία εν κρανίο στον ΔΗΣΥ και στις ανακοινώσεις των μελών του αποδεικνύει ευθαρσώς αυτό που γράφω, να μην αλλά, όλα κι όλα... ελευθερία, αλλά μην το παρακάνουμε κιόλας...

Είναι πεποίθησή μου ότι η Τέχνη έχει όρια τα οποία ξεπερνούνται όταν γίνονται ad hominem, οι ιδέες δεν παθαίνουν τίποτα, τα συλλογικά αισθήματα και συναισθήματα βρίσκουν τον τρόπο να γίνουν, οι δολοφονίες χαρακτηρών και η προσπάθεια αποσιώπησης και κατάνιχνσης ιδεών και ιδανικών είναι που με τρομάζουν.

Απομεινάρια του καρναβαλιού της Πάτρας

Ο καλλιτέχνης Αλέξανδρος Βασμουλάκης παρουσιάζει την καινούργια του δουλειά με τίτλο «Afterparty» στην γκαλερί eins

Συνέντευξη στη ΛΟΥΙΖΑ ΛΟΥΗ

Η «Κ» μίλησε με τον καλλιτέχνη Αλέξανδρο Βασμουλάκη και εξήγησε για την καινούργια του δουλειά στην γκαλερί eins αλλά και για τον ρόλο του καλλιτέχνη στην κοινωνία και για τις αλήθειες που τέχνη παρουσιάζει. Ο Αλέξανδρος Βασμουλάκης ζει και εργάζεται μεταξύ Λονδίνου και Αθήνας. Ξεκίνησε δημιουργώντας τοιογραφίες που κοσμούν διάφορα σημεία της Αθήνας αλλά και του εξωτερικού. Τα τελευταία χρόνια, έχοντας πια σταματήσει τη δημιουργία σε τοίχους, ασχολείται κυρίως με τη ζωγραφική, αλλά και τη δημιουργία εγκαταστάσεων σε δημόσιους χώρους. Έχει πραγματοποιήσει ατομικές εκθέσεις στην Αθήνα, το Λονδίνο και στο Λος Άντζελες και έχει εκθέσει στην γκαλερί Breeder της Αθήνας μία από τις πιο σημαντικές γκαλερί ανά το παγκόσμιο. Στην γκαλερί eins θα παρουσιάσει την έκθεση με τίτλο «AfterParty» όπου, στήνοντας εκ νέου καμβάνες ή γλυπτά από υπάρχοντα υλικά, objet trouvés και στοιχεία που αποσπώνται από καθημερινές πραγματικότητες. Ο Αλέξανδρος Βασμουλάκης δημιουργεί διαστρωματώσεις υλικών που προκύπτουν μέσα από διαδικασίες διατήρησης και ανάκτησής τους ως νέα φόρμα, οντότητα ή εμπειρία. Το έργο του μπορεί συχνά να θεωρηθεί μια σύνθεση που σαν παλιμψιστο φέρνει μαζί παλαιότερα μέλη αποδιδοντάς τα ως αναδιαμορφώσεις στο παρόν.

–Τι θα δούμε στη έκθεσή σας με τίτλο «AfterParty»;

«Αναρωτιέμαι σε τι βαθμό οι κοινωνικές επιταγές επηρεάζουν την αντίληψή μας και πόσο εμπόδιο πολλές φορές στέκονται στην κατανόηση της κατάστασης των πραγμάτων» λέει στην «Κ» ο καλλιτέχνης.

–Είναι μία έκθεση η οποία είχε ως αφετηρία τα απομεινάρια από τα γλυπτά του καρναβαλιού της Πάτρας. Τα συγκεκριμένα κομμάτια προορίζονταν για σκραπ σε κυττήριο μετάλλων, ωστόσο, κατέληξαν στο εργαστήριό μου, ανασυντέθηκαν, χρωματίστηκαν εκ νέου και κατέληξαν στη Λεμεσό. Τα γλυπτά αυτά επηρέασαν έντονα και τη σύνθεση του ζωγραφικού έργου της έκθεσης. Όλα τα έργα της έκθεσης κινούνται ανάμεσα στην παραστατικότητα και την αφαίρεση έχοντας ως βασική θεματική την έννοια της μεταμόρφωσης.

–Πώς συνδέεται το παρελθόν και το παρόν μέσα από τα έργα σας;

–Στην παρούσα δουλειά, το παρελθόν με το παρόν γίνονται ένα μέσα από την αναμόρφωση των υλικών που χρησιμοποιήθηκαν.

–Μιλάτε τη γλώσσα της αισθητικής ή τα έργα σας θέλουν να δώσουν κάποιο μήνυμα στο κοινό;

–Δεν θα έκανα έναν τέτοιο διαχωρισμό. Με ενδιαφέρουν πολύ

«Η δική μου επιθυμία, μέσω της δουλειάς μου να καταφέρω να επικοινωνήσω με άλλους ανθρώπους» λέει ο καλλιτέχνης Αλέξανδρος Βασμουλάκης.

και τα δύο. Επίσης, υπάρχει μεγάλο φάσμα στο τι και για ποιους είναι κάτι αισθητικά θελκτικό ή απεχθές. Για παράδειγμα ένα αυτοκίνητο που έχει συνθλιβεί από

τρακάρισμα είναι για πολλούς ένα αποτρόπαιο θέμα, ωστόσο, έρχεται ένας γλύπτης σαν τον John Chamberlain φερ' ειπείν, παίρνει τις στραπατσαρισμένες λαμαρίνες,

τους αλλάζει το νοηματικό πλαίσιο και εμπλουτίζει το λεξιλόγιο της αισθητικής με νέες λέξεις και έννοιες. Και μιας που ανέφερα τις λαμαρίνες αυτοκινήτων, θυμάμαι προεξοφάσιμα περίπου, περπατούσα κάπου στην Αθήνα και συνάντησα δύο οδηγούς που διευθετούσαν τα διαδικαστικά μετά από ένα σχετικά ανώδυνο τροχαίο ατύχημα. Εκείνη την ώρα περνούσε από το σημείο και ένας παππούς με την εγγονή του. Θυμάμαι να της λέει, δείχνοντας τα χτυπημένα μέρη των αυτοκινήτων: «Κοίτα, Μαρία... άσχημο!». Δεν ξέρω πώς προσεγγίζει σήμερα τις έννοιες «άσχημο» και «όμορφο» η, ενήλικη πια, Μαρία. Αναρωτιέμαι σε τι βαθμό οι κοινωνικές επιταγές επηρεάζουν την αντίληψή μας και πόσο εμπόδιο πολλές φορές στέκονται στην κατανόηση της κατάστασης των πραγμάτων.

–Ως ενεργός καλλιτέχνης πώς αντιμετωπίσατε την κρίση της πανδημίας;

–Η καθημερινότητά μου δεν έχει μεγάλη διαφορά από αυτό που ζήσαμε μέσω του lockdown. Άφρονες ώρες μέσα στο εργαστήριο, το οποίο ενίοτε γίνεται και σπίτι. Σε συλλογικό επίπεδο, όμως, θα έλεγα πως είναι καλή ιδέα να «φρενάρει» για ένα διάστημα ολόκληρη η κοινωνία. Να δίνει χώρο σε ανασύνταξη και περισυλλογή - ανάσες στους ιλιγγιώδεις ρυθμούς της σύγχρονης ζωής.

–Λένε ότι η τέχνη κρύβει αλήθειες; Ποιες είναι οι δίκες σας αλήθειες ή η δική σας αλήθεια; –Δύσκολη ερώτηση. Είναι η

ψευδαισθήση ελευθερίας που νιώθω, κάνοντας αυτή τη δουλειά.

–Υπήρχε στιγμή στην καλλιτεχνική σας καριέρα που θα τη χαρακτηρίζατε σταθμό;

–Η πιο σημαντική στιγμή ήταν στο ξεκίνημα. Η πρώτη φορά που ερωτεύτηκα εικαστικό έργο. Συγκεκριμένα, ήταν το πορτραίτο μιας μύγας καρτούν αισθητικής, ζωγραφισμένο σε τοίχο της γειτονιάς μου από έναν Ελληνογάλλο καλλιτέχνη ονόματι «Ioye». Ανεξίτηλη ανάμνηση.

–Ένας καλλιτέχνης πιστεύετε πρέπει να έχει κάποιο ρόλο στην κοινωνία; Ποιες είναι οι δικές σας ρόλους στην κοινωνία;

–Δεν νομίζω πως τίθεται θέμα ρόλου. Έχουμε παραδείγματα καλλιτεχνών που ήταν πλήρως αποκομμένοι από την κοινωνία και το έργο τους ανακαλύφθηκε μετά τον θάνατό τους, π.χ. ο Αμερικανός Henry Darger, ίσως ο πιο διάσημος σήμερα outsider artist. Δεν ξέρω τι διάδραση ήθελε να έχει με την κοινωνία ο αγαπητός Henry, ξέρω, όμως, πως μέσα από τη δουλειά του ενέπνευσε πάρα πολλούς φιλότεχνους και εικαστικούς. Αυτή είναι και η δική μου επιθυμία, μέσω της δουλειάς μου να καταφέρω να επικοινωνήσω με άλλους ανθρώπους.

Πληροφορίες: Eins Gallery, από το Σάββατο 12 Σεπτεμβρίου μέχρι 12 Οκτωβρίου. Τετάρτη με Παρασκευή 16:00 - 20:00 και Σάββατο 11:00 - 16:00. Θέμιδος 28, Λεμεσός. Τηλέφωνο: 99522977, www.facebook.com/einsgallery

Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ
Η Νο1 ειδησεογραφική εφαρμογή στην Κύπρο

Τι είπαν Αναστασιάδης - Μακρόν στο Παρίσι
Η συνάντηση ήταν ιδιαίτερα παραγωγική, με αποτελέσματα και διεγίχθη σε ένα άριστο, φιλικό κλίμα, αναφέρει σε γραπτή του δήλωση ο Κυβερνητικός Εκπρόσωπος

Εικόνα: Σκοπός της Μέντης: «Αυτά τα ύδατα ανήκουν στην Ελλάδα»

Κύριες ειδήσεις
ΠΟΛΙΤΙΚΗ
Στο Παρίσι ο Πρόεδρος για

Live Ειδήσεις μου Live Scores Φαρμακεία Έξοδος

Available on the App Store | GET IT ON Google Play

Life is short, for bad souvlaki

2000 reasons to go out
wiz-guide.com

wizguide
LiveBetter

Download on the App Store | GET IT ON Google Play

Να αγαπάς σημαίνει ελευθερία

Στην «Κ» οι ηθοποιοί της «Βασίλισσας της ομορφιάς» του Μάρτιν Μακντόνα που ανεβαίνει από το Θέατρο Σκάλα

Συνέντευξη στον
ΑΠΟΣΤΟΛΟ ΚΟΥΡΟΥΠΑΚΗ

Πέτυχα τους ηθοποιούς της παράστασης «Η Βασίλισσα της ομορφιάς» του Μάρτιν Μακντόνα σε σκηνοθεσία Νίκου Νικολαΐδη σε κάποιο διάλειμμα της πρόβας τους στο Θέατρο Σκάλα και μιλήσαμε για το έργο, που τον έκανε γνωστό παγκοσμίως τον συγγραφέα του σε ηλικία 26 ετών. Πρόκειται για ένα σύγχρονο, κλασικό έργο, μια τραγωδία για την ανθρώπινη μοναξιά, με μαύρο, διαβρωτικό χιούμορ, με έντονο ασαπένς και μεγάλες ανατροπές.

–Πώς έγινε η επιλογή του έργου και πώς ταιριάζει με την κυπριακή πραγματικότητα ένα τέτοιο έργο;

– **ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ:** Στη διαδικασία να βρούμε ένα έργο που να ισορροπεί μεταξύ της κωμωδίας και πιο κοινωνικής υφής και να εμπεριέχει πολλά πράγματα, που μιλούν στον πολύ κόσμο, με έναν ωραίο δραματουργικό καμβά και ενδιαφέροντες ήρωες. Ήταν από τα πρώτα έργα που μου ήλθαν στο μυαλό, όταν συζητούσαμε με το Θέατρο Σκάλα για μια νέα πιθανή συνεργασία. Ένα έργο σημερινό, καθημερινό. Ταιριάζει σε όλες τις πραγματικότητες και όλες τις εποχές, μιας και πραγματεύεται ζητήματα που αφορούν τις ανθρώπινες σχέσεις, σχέσεις των γονέων με τα παιδιά τους, και πόσο εγκλωβιστικά μπορεί να λειτουργήσει η αγάπη του γονέα προς το παιδί, πώς, αλλά και πόσο μπορούν να αυτονομηθούν οι άνθρωποι και πόσο μπορούν να προχωρήσουν τη ζωή τους. Είναι θέματα, εν ολίγοις, που συναντάμε στην καθημερινότητά μας, είναι αυτό που λέμε το δράμα της διπλανής πόρτας, που πολύ συχνά αναρωτιόμαστε τα συμβαίνει στους κατ' τ' άλλα ήσυχους γείτονές μας, που δεν ξέρουμε ποια τραγωδία κρύβεται στη διπλανή μας πόρτα και πόσο δράμα μπορεί να υπάρχει στη ζωή κάποιων φιλήσυχων ανθρώπων.

–Πώς θα περιέγραφες την αγάπη της Μαγκ; Η Μορίν αντιλαμβάνεται την εκμετάλλευσή της;

– **ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ:** Νομίζω ότι είναι ένας υπέρμετρος εγωισμός. Η Μαγκ έχει τρεις κόρες, εκ των οποίων μόνο η Μορίν μένει μαζί της. Η ύπαρξή της εξαρτάται από τη βοήθεια και καθημερινή φροντίδα της Μορίν, την εκμεταλλεύεται ψυχολογικά, δεν την αφήνει να πάρει παρακάτω τη ζωή της, με αποτέλεσμα η Μορίν να μένει εγκλωβισμένη μέσα σε ένα σπίτι. Ναι, το αντιλαμβάνεται, αλλά προσπαθεί να ισορροπήσει μεταξύ πραγματικότητας και φαντασίωσης. Αναγνωρίζει το κακό που της έχει κάνει η μητέρα της,

Πρόκειται για ένα έργο σημερινό, καθημερινό που ταιριάζει σε όλες τις πραγματικότητες και όλες τις εποχές, μιας και πραγματεύεται ζητήματα που αφορούν τις ανθρώπινες σχέσεις, σχέσεις των γονέων με τα παιδιά τους.

Ο καθένας έχει το δικίο του στο έργο... Μην δεις μόνο αυτό που φαίνεται. Όλοι έχουν το δικίο τους και το άδικο τους. Αυτή είναι η μαστοριά του Μακντόνα.

αλλά έχει περιορίσει πάρα πολύ τις επιλογές της, αλλά και το εύρος των επιλογών της.

– **ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΚΑΣΚΑΟΥΝΙΑΣ:** Να πούμε ότι και οι δύο απούσες αδελφές φαίνεται στο έργο ότι κι εκείνες εκμεταλλεύονται τη σχέση της Μορίν με τη Μαγκ.

–**Τι είναι η Μαγκ, απλώς μια κακιά, στριμμένη γριά;**

– **ΙΩΑΝΝΑ ΣΙΑΦΚΑΛΗ:** Δεν θα έλεγα ότι είναι μια κακιά γυναίκα, αλλά ότι έχει μια παθολογία. Είναι καταπιεστική γιατί έχει και εκείνη τα θέματά της, γι' αυτό νομίζω ότι εγκαταλείφθηκε από τις άλλες τις δύο κόρες. Υπάρχει μια περίεργη αλληλεξάρτηση με την κόρη της, αν και η Μαρίν μπορεί να μην το δείχνει. Νομίζω ότι η Μαγκ θέλει να καλύψει το κενό...

– **ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ:** Εγώ δεν πιστεύω στην έννοια κακία ή καλοσύνη. Είναι πώς συνδυάζονται διάφορα συναισθήματα ή κατάλοιπα, τα οποία οδηγούν σε μία συμπεριφορά βαπτισμένη καλή ή κακή. Πρόκειται για συμπεριφορές... είμαστε χρώματα και εξαρτάται δίπλα σε ποιο θα μπορούμε και τότε αλλάζει η απόχρωσή μας.

– **ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ:** Οι δυο τους, να πούμε, έχουν και ωραίες στιγμές. Δεν είναι τα πράγματα μαύρα ή άσπρα.

Ενας καμβάς συναισθημάτων –Η Μορίν περιμένει βέβαια κάτι το καλύτερο...

– **ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ:** Το ονειρεύεται, το φαντάζεται, το

φαντασιώνεται, και προσπαθεί να βγει από τον κλοιό που την έχει βάλει η μητέρα της και στο πρόσωπο του Πάτο βλέπει την απόδραση...

– **ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΚΑΣΚΑΟΥΝΙΑΣ:** Σε παρόμοιες καταστάσεις δεν είναι παράξενο να περιμένει μια γυναίκα έναν Πάτο για να καταφέρει να ξεφύγει.

– **Ο Πάτο είναι μια τελευταία ευκαιρία να αγαπήσει και να αγαπηθεί... λέτε στο δελτίο Τύπου, μήπως να αποδράσει;**

– **ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ:** Πρωτίστως να νιώσει ότι αγαπιέται και να αποδράσει, αλλά θέλει να κερδίσει τον χαμένο χρόνο. Θα έλεγα λοιπόν ότι θέλει ταυτόχρονα να αποδράσει και να ξεχάσει ένα κομβικό σημείο του παρελθόντος της...

– **ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΚΑΣΚΑΟΥΝΙΑΣ:** Μα η αγάπη παίζει μεγάλο ρόλο. Πιστεύω ότι η Μορίν θέλει την αγάπη.

– **Σημαντικότερη η σχέση μάνας και κόρης στο έργο, λοιπόν...**

– **ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ:** Ένα μήνυμα προς τα παιδιά, μέσα από αυτό το έργο θα ήταν το αυτονομηθείτε, και προς τους γονείς, αφήστε τα παιδιά σας να ζήσουν. Σε κάθε κοινωνία βλέπουμε καταστάσεις

ρες βγαίνει από τον νεροχύτη του σπιτιού.

– **ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ:** Ο Μακντόνα πιάνει ακραίες καταστάσεις και σχέσεις, ακραίους χαρακτήρες, αλλά με έναν περίτεχνο τρόπο τα συνδυάζει και από κάτι το απεχθές βγαίνει κάτι το κωμικό, αλλά έτσι είναι και η ζωή. Σε πολύ δραματικές καταστάσεις δεν υπάρχει πολλές φορές και η κωμική διάσταση;

– **ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ:** Ένα άλλο είδος θεάτρου, εκτός από τη μαύρη κωμωδία που ενσωματώνει ο συγγραφέας είναι και το in your face theater. Πρόκειται για μία τάση που ξεκίνησε από την Αγγλία και ο Μακντόνα την έχει πιάσει πάρα πολύ επιτυχημένα και που στοχεύει όχι μόνο να αναπαριστά τα γεγονότα, αλλά να βάλει τους θεατές να μπουν στις καταστάσεις και να νιώσουν τα ακραία συναισθήματα των ηρώων.

– **Μια τέτοια θεατρική πράξη μπορεί να σοκάρει; Η κυπριακή κοινωνία είναι κάπως επιφυλακτική με τα μυστικά της πάντως...**

– **ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ:** Σίγουρα είναι μια τάση που ενδιαφέρει... μάλιστα, πριν τα μέτρα που επιβλήθηκαν λόγω του κορωνοϊού, είχαμε σχεδιάσει να κάθονται επί σκηνής σαράντα ηθοποιοί περιμετρικά του σκηνικού, ώστε ό,τι συνέβαινε στο σπίτι να είναι ακριβώς μπροστά τους. Αυτό βέβαια άλλαξε ελέω covid.

– **ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ:** Να πούμε ότι ο Μακντόνα είναι πολύ παλαιός, η «Βασίλισσα της ομορφιάς» ανεβαίνει για τρίτη φορά στην Κύπρο. Συνήθως μας τρομάζουν όλα αυτά τα οποία είναι πολύ κοντά μας και πολύ οικεία και αυτό το έργο έχει πολλά στοιχεία κυπριακής κοινωνίας και καθημερινότητας.

Κάθε ρόλος μια εποχή

– **Μετά από όσα είπαμε πού είναι η «Βασίλισσα της ομορφιάς»;**

– **ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ:** Ο τίτλος βέ-

βαια είναι παραπλανητικός και άκρως ειρωνικός...

– **ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΚΑΣΚΑΟΥΝΙΑΣ:** Κάποιοι ήρωες το εννοούν όμως...

– **ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ:** Στόχος μας ως παράσταση είναι να δουν οι θεατές μια καθημερινή γυναίκα, που θα ιδωθεί ως όμορφη και ως βασίλισσα. Ο κάθε άνθρωπος ανακαλύπτει και καθορίζει τον εαυτό του.

– **Η Μαρίν παρουσιάζει μια τόσο δυσάρεστη εικόνα, ο Πάτο ωστόσο την επιθυμεί...**

– **ΣΟΦΟΚΛΗΣ ΚΑΣΚΑΟΥΝΙΑΣ:** Στον Πάτο ίσως να είναι η δυναμικότητα της Μαρίν. Πιστεύω ότι η αγάπη γενικά στους ανθρώπους δεν ξέρεις από πού ακριβώς πηγάει και πώς σε βοηθάει να είσαι αληθινός και έντονος με έναν άνθρωπο.

– **ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ:** Η μαεστρία του συγγραφέα είναι και στην ανατροπή των αντρικών ρόλων. Υπάρχει και στον Πάτο το μη αναμενόμενο.

– **ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ:** Όλοι οι ρόλοι στο έργο αντιπροσωπεύουν μια άλλη εποχή. Ο κάθε ήρωας αντικατοπτρίζει μια διαφορετική γενιά. Ο Πάτο, λοιπόν, ερωτεύτηκε τη Μορίν επειδή ίσως είχε άλλα πρότυπα, να ήθελε μια γυναίκα που να κάνει όλες τις δουλειές, σε αντίθεση με τον Ρέι, ο οποίος ήθελε νεαρές κοπέλες με μπικίνι. Αυτή είναι και η ομορφιά του Μακντόνα, αν θες, που δείχνει χαρακτηριστικά διαφορετικών γενεών. Αυτό το έργο μοιάζει να είναι ένα παράπονο του Μακντόνα, αυτό ζω στη χώρα μου, κάπως θέλω να ξεφύγω, αλλά όχι να τύχω κακομεταχείρισης, επειδή είμαι Ιρλανδός...

– **ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ:** Εδώ μοιάζει πάρα πολύ με την Κύπρο, διότι οι ευκαιρίες που δίνονται για δουλειά, για ανέλιξη, ακόμα και για προσωπική ανάπτυξη είναι πολύ περιορισμένες.

– **ΗΛΙΑΣ ΑΝΔΡΕΟΥ:** Πόσες φορές ακούσαμε για Κύπριους που έχουν διαπρέψει στο εξωτερικό και λέμε να ήμουν σαν κι αυτόν... ή να λέμε γιατί αυτός και όχι εγώ... Μα αυτός προσπάθησε, ενώ εσύ βολεύτηκες είναι κάποτε η απάντηση... και η Κύπρος είναι –κακά τα ψέματα– είναι μια χώρα του βο-λέματος. Μα, αν δεν ξεβολουεύτες δεν ξέρετε τι μπορείς να επιτύχεις.

– **ΧΡΙΣΤΙΝΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ:** Και μιλάμε και για σπουδαία μυαλά που έχουν φύγει για να μπορέσουν να βρουν τον δρόμο τους...

– **ΝΙΚΟΣ ΝΙΚΟΛΑΪΔΗΣ:** Βλέπεις, λοιπόν, μπροστά σου συνέχεια μια κοινωνία, και πώς αυτή καθρεφτίζεται στους πολίτες της, στους ανθρώπους, που ή τους δίνουν ή αν είναι τόσο δυνατόι γραπώνονται από κάπου και ξεφεύγουν, όταν βλέπουν ότι η κοινωνία η ίδια τους καταπιέζει και εν τέλει τους καταβαρύνει. Ουσιαστικά αυτό που ζουν και οι νέοι σήμερα, οι οποίοι είτε αρπάζουν τις ευκαιρίες είτε όχι και βουλιάζουν.

ΚΡΙΤΙΚΗ | Του ΞΕΝΟΦΩΝΤΑ ΧΑΣΑΠΗ

Πανηγύρι Ζωής – Σκέψεις γύρω από την παράσταση «Αχαρνείς»

Όπως ισχύει για τους κλασικούς τραγώδους, την ίδια προσέγγιση οφείλει ο σύγχρονος θεατής να έχει στα έργα του Αριστοφάνη, κι' ας είναι κωμωδίες: αποτελούν διδασκαλία. Με άλλα λόγια, δεν προσέρχεται στην παράσταση αν δεν έχεις πρώτα μελετήσει σχετικά με το έργο και το ιστορικό πλαίσιο. Επειδή ο Αριστοφάνης δεν προσφέρει κωμωδίες παρεξηγήσεων, γύρω από ερωτικά γαϊτανάκια, όπως έχουμε συνηθίσει με συγγραφείς των τελευταίων αιώνων.

Τα έργα του είναι πολιτικά, με την έννοια ότι ο συγγραφέας παίρνει θέσεις πάνω σε καίρια ζητήματα της εποχής του. Αν επιλέγει να το πράττει μέσα από τη μέθοδο της Κωμικής Ιδέας, είναι για να αποκτήσουν τα μηνύματα μια άλλη εισοδος στη σκέψη του θεατή, διαφορετική από των τραγωδών. Ο

λόγος γίνεται σατιρικός και αθυρόστομος, ίσως για να προσεγγίσει ένα ευρύτερο κοινό, το οποίο αφού γελάσει και σοκαριστεί, δε μπορεί, κάποιες ιδέες θα επεξεργαστεί για την βελτίωση ή και ανατροπή της καθημερινότητας μας.

Με τους Αχαρνείς ο ΘΟΚ τα έχει καταφέρει άριστα. Έστησε μια παράσταση γεμάτη ζωή, προσεγγίζοντας στην σκηνοθεσία, την κίνηση, την ενδυματολογία, τη μουσική και την υποκριτική. Η υπόθεση παρέμεινε στο χώρο και χρόνο, όπως γράφτηκε. Η επιδίωξη της ειρήνης από τον πρωταγωνιστή παίρνει πρωτότυπες, εξωπραγματικές διαστάσεις: ένας απλός πολίτης στο στρατόπεδο των Αθηναίων, ο Δικαιοπόλις, συνάπτει ειρήνη με τον αντίπαλο, τους Σπαρτιάτες, εν μέσω του Πελοποννησιακού πολέμου!

Αυτή είναι η αφορμή για να παρουσιαστούν μπροστά μας μια σει-

ρά από κωμικές καταστάσεις. Οι συντοπίτες του Δικαιοπόλη, που αποτελούν τον Χορό αναστατώνονται, πλην μπαίνουν σε διάλογο μαζί του, αφού ο πρωταγωνιστής απειλήσει να σφάξει ένα τσουβάλι κάρβουνα, το κύριο προϊόν που εμπορεύονται οι Αχαρνείς! Παρακάτω δράττεται της ευκαιρίας ο Αριστοφάνης για να σατιρίσει κάποιες υπερβολές των τραγωδών. Έτσι εμφανίζει επί σκηνής τον Ευριπίδη, τον οποίο παρακαλεί ο πρωταγωνιστής να του δανείσει παλιόρουχα, με τα οποία συνθίζει να ντύνει τους ήρωες του. Ρακένδυτος, πετυχαίνει και κερδίζει τη συμπάθεια των Αχαρνών.

Ο Αριστοφάνης δεν χαρίζεται ούτε στους πολεμοχαρείς, παρουσιάζοντας τους στο πρόσωπο του Λάμαχου να κραυγάζουν από τα μετόπισθεν, αλλά να σκοντάφτουν την ώρα που καλούνται στην πρώ-

τη γραμμή. Οι αντιθέσεις ανάμεσα στους άχαρους πολεμοχαρείς και τους νοικοκυραίους παίρνουν σπαρταριστές διαστάσεις, στη σκηνή κατά την οποία ο Λάμαχος από τη μια ντύνεται τον εξοπλισμό του για να πορευτεί στο μέτωπο, την ώρα που ο Δικαιοπόλις με την οικογένειά του στήνει γλέντι, ψήνοντας και πίνοντας, γιορτάζοντας την δική του ειρήνη.

Οι εκτενείς αναφορές του έργου σε γλέντια και λογής-λογής σαρκικές απολαύσεις οφείλονται στην ίδια τη φύση της αρχαίας κωμωδίας, ως είδος που δοξολογεί την επικράτηση της ζωής σε βάρος της φθοράς. Η παράσταση του ΘΟΚ περιορίστηκε στις αθυσκοφαντίες του Αριστοφάνη, και αντιστάθηκε στον πειρασμό να προσθέσει ξεφωνημένα πράγματα, τα οποία θα μπορούσαν εύκολα να είχαν 'δανειστεί' από σημερι-

νές καταστάσεις. Ίσα-ίσα που οι λίγες προσθήκες στο κείμενο από τις μέρες μας, όπως οι αναφορές στο ΓεΣΥ και το «Ορούς Ρέις» είναι σύντομες και ενταγμένες με χιούμορ στα δρώμενα.

Στη συνέχεια ο Δικαιοπόλις συναλλάσσεται με Μεγαρείς και Βοιωτούς, γείτονες των Αθηναίων, που οι περιστάσεις έφεραν στο αντίπαλο στρατόπεδο, για να βγουν στο προσκήνιο πανανθρώπινα θέματα, της φτώχειας και της στέρησης, με απόγειο τη σκηνή όπου ένας πατέρας μεταμφιέζει τις δυο κόρες του σε γουρουνίσσες, για να τις πωλήσει! Ο Αριστοφάνης καυτηριάζει ακόμη μια μερίδα συμπολιτών του που επιδίδονται στη συσκοφαντία, παρουσιάζοντας τους ως ανταλλάξιμους με μια παρτίδα λαχανικά της Βοιωτίας!

Με τα παραδείγματα που παραθέτουμε, γίνεται εμφανές πως

ο Αριστοφάνης δεν έχει άλλο κύριο στόχο από το να εκθέσει την παρακμή της κοινωνίας των Αθηναίων, των θεατών του, δηλαδή. Υπό το πρίσμα αυτό δεν είναι δυνατό να παραβλέψουμε την βαθιά εμπεδωμένη δημοκρατία της πόλης, χωρίς την οποίαν ο συγγραφέας δεν θα τολμούσε. Με αντίστοιχη αισιοδοξία μπορούμε να ατενίσουμε και το δικό μας μέλλον, κρίνοντας από τη μεγάλη αποδοχή που είχαν στο κοινό οι δυο Παραβάσεις. Οι δυο σκηνές όπου ένα σύγχρονο κορίτσι στράφηκε εμβόλιμα στο κοινό για να εκφράσει την μεγάλη δυσπιστία της νέας γενιάς στο δικό μας κατεστημένο...

Ο κ. Ξενοφών Χασάπης είναι σύμβουλος και εκπαιδευτής Στελεχών Επιχειρήσεων και Εξών. Xenophon.hasapis@gmail.com

Ο κύριός μου George Gavriel Painter

Του ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ ΚΥΡΙΑΚΟΥ

Στο γυμνάσιο ήταν ένας μαθητής, που καλό δεν τον έλεγε. Απουσίες, αποβολές, ταραξίας κτλ. Είχαμε, τότε, έναν καθηγητή, ο οποίος ήθελε να το «γεμίσει» κάπως το σχολείο. Να το κάνει ένα κλικ πάνω από το τσιμεντένιο κτήριο που όλοι ξέρουμε. Είχε, λοιπόν, την ιδέα να μαζέψει όλους τους μαθητές «της αποβολής» να τον βοηθήσουν, για να μην περιφέρονται άσκοπα.

Εκίνησαν, τότε, όλοι, να βοηθούν στη δημιουργία διαφόρων κατασκευών, όπως αγάλματα, ανάγλυφα, installations κτλ. Αυτό ιντρίγκαρε τον συγκεκριμένο μαθητή, ο οποίος ζήτησε από τον καθηγητή να ξεκινήσει ιδιαίτερα μαθήματα τα Σάββατα. Στο πρώτο μάθημα, ο μαθητής ρωτούσε επίμονα «τι είναι Τέχνη». Ο καθηγητής απάντησε «δεν ξέρω. Όλα, υποθέτω». Τα μαθήματα συνεχίζονταν κανονικά τα Σάββατα και ο μαθητής μάθαινε. Καλός, δεν ήταν, αλλά του άρεσε. Χανόταν, έβλεπε αλλιώς τον κόσμο σιγά-σιγά. Παράλληλα ο μαθητής, άρχισε να διαβάζει βιβλία για τους «-ισμούς».

Τι είναι Κομμουνισμός, Φασισμός, Μαρξισμός κτλ. Μια μέρα ρώτησε και τον καθηγητή του, ο οποίος είχε σπουδάσει στην πρώην Σοβιετική Ένωση, τι είναι Αριστερά, Δεξιά κτλ. Ο καθηγητής του είπε «δεν θα σου πω εγώ τι είναι τι. Αν τόσο σε νοιάζει, θα το ανακαλύψεις μόνος σου. Μπορώ, όμως να σου πω ότι στη σχολή μου για να μάθουμε την ανατομία του ανθρώπινου σώματος και πώς το ζωγραφίζεις, πγαίναμε σε νεκροτομεία». Παράλληλα του έδειξε και τον κλασικό πίνακα του Ρεμπράντ με το «Μάθημα Ανατομίας». Ο μαθητής μα-

Το έργο του καλλιτέχνη Γιώργου Γαβριήλ «Αντικατοπτρισμοί».

γεύτηκε από αυτόν τον κόσμο και ένιωσε ακόμα περισσότερο την ανάγκη να ασχοληθεί με την «Τέχνη». Τα μαθήματα γίνονταν κανονικά για δύο χρόνια μέχρι που μια μέρα ο μαθητής λέει στον καθηγητή «τι άλλο να ζωγραφίσω; Θέλω κι εγώ να κάνω τέχνη αλλά δεν ξέρω πώς να το κάνω. Τι άλλο να ζωγραφίσω;». Ο καθηγητής, τότε, με το πράο χαμόγελο και την ήρεμη φωνή που τον χαρακτήριζε απάντησε: «Εγώ δεν είμαι εδώ για να σου πω ΤΙ να κάνεις.

Είμαι, όμως, εδώ για να σου μάθω να κάνεις αυτό που θα επιλέξεις ΕΣΥ να κάνεις». Τα χρόνια πέρασαν και ο μαθητής ενηλικιώθηκε. Τυχαία, μια μέρα, συνάντησε τον καθηγητή και τότε με χαρά του είπε «κύριε, ακόμη το θυμάμαι εκείνο που μου είπατε». Τότε, ο κύριος George Gavriel Painter απάντησε: «Παναγιωτάκο μου, ελπίζω να συνεχίζεις να αμφισβητείς και να εξελίσσεσαι».

Υγ.: Τυχαία, θυμήθηκα τη φρασολάδα

της μητέρας μου. Προσωπικά, τη θεωρώ καλλιτέχνημα. Τέχνη δοσμένη με αγάπη. Την ίδια γνώμη ΔΕΝ την έχει ένας φίλος, ο οποίος μια μέρα που πέρασε από το σπίτι του βάλαμε να φάει από την ίδια κατσαρόλα που τρώγαμε κι εμείς, αλλά την «έβγαλε». Δε βαριέσαι. Ακάλεστος ήρθε. Έφαγε. Δεν την άντεξε. Την απέβαλε. Δεν λες καλά που δε μας πήγε και δικαστικά...

Ο κ. Παναγιώτης Κυριακού είναι ηθοποιός.

«Nous ne sommes pas Charlie»

Του ΔΗΜΗΤΡΗ ΝΕΟΚΛΕΟΥΣ

«Φέρε το δάχτυλό σου εδώ και δες τα χέρια μου, και φέρε το χέρι σου και βάλε το στην πλευρά μου, και μη γίνεσαι άπιστος αλλά πιστός». Αυτά είπε ο Ιησούς στον Θωμά κατά την Καινή Διαθήκη και ο «Άπιστος Θωμάς» τοποθέτησε το δάχτυλό του στην πληγή του Ιησού για να πιστέψει ότι απέναντί του είχε τον αναστημένο δάσκαλο του. Ο Μικελάντζελο Μερτζίντα Καραβάτζιο ζωγράφισε περίπου το 1602 την πιο πάνω στιγμή, χρησιμοποιώντας ως μοντέλα για την αναπαράσταση αγίων καθημερινούς ανθρώπους, εξαθλιωμένους, φτωχούς και ταπεινούς χαρακτήρες, αλήτες από τον δρόμο και ανήμπορους άστεγους γέρους, με λιγοστά μαλλιά και χαραγμένα από τον πόνο πρόσωπα. Ο Καραβάτζιο εξανθρωπίζει την πίστη. Εξανθρωπίζει την εικόνα του Ιησού και του δίνει όμορφη σε όψη μορφή, σάρκα και σώμα.

Δεν ήταν κάτι καινούργιο για την κουλτούρα των αναγεννησιακών καλλιτεχνών. Ο Μιχαήλ Άγγελος 200 περίπου χρόνια νωρίτερα απεικόνιζε την Παναγία και τον Ιησού με ανθρώπινη μορφή. Σχεδόν 600 χρόνια αργότερα και αφού στην ευρωπαϊκή τέχνη έχει κιλοσυζητηθεί η δυνατότητα των καλλιτεχνών να απεικονίζουν τα θεία με ελευθερία εκφράζοντας και τη προσωπική τους θεώρηση έφτασε και η σειρά της Κύπρου να μπει στην κουβέντα. Και μπαίνει όσο πιο άσπαρα θα μπορούσε να φανταστεί κάποιος. Με απειλές κατά της ζωής και της σωματικής ακεραιότητας του καλλιτέχνη, με προσπάθεια κτυπήματος κάτω

από τη μέση, επιδιώκοντας να ασκήσουν πίεση στο ΥΠΠΑΝ για απομάκρυνσή του από το δημόσιο σχολείο, χαρακτηρίζοντάς τον ως επικίνδυνο.

Τρέμω να σκεφτώ πώς θα αντιδρούσε το κυπριακό ποίμνιο αν του πόσταραν τα έργα: «Piss Christ» 1987 του Αμερικαν-

Ο Μιχαήλ Άγγελος 200 περίπου χρόνια νωρίτερα απεικόνιζε την Παναγία και τον Ιησού με ανθρώπινη μορφή.

νού καλλιτέχνη Andres Serrano. Το έργο του Ronald Harrison, «The Black Christ» (1962), το έργο του Chris Ofili «The Holy Virgin Mary» του 1996, το έργο του Cosimo Cavallaro, «My Sweet Lord» (2007) με τον σοκολατένιο γιγάντιο εσταυρωμένο. Το μπρούντζινο γλυπτό του Timothy Schmalz, «Homeless Jesus» (2013-14) που απεικονίζει έναν άστεγο να ξαπλώνει σε παγκάκι, σκεπασμένο ολόκληρο εκτός από τα γυμνά του πόδια στα οποία φαίνονται οι πληγές από τα καρφιά, ή ακόμα τους εσταυρωμένους του Γάλλου εξπρεσιονιστή ζωγράφου Georges Henri Rouault 1871- 1958. «Nous ne sommes pas Charlie», λοιπόν.

• (Για το πιο πάνω κείμενο δανείστηκα σημεία από τα διαδικτυακά περιοδικά Lifo και Art net)

Ο κ. Δημήτρης Νεοκλέους είναι εικαστικός καλλιτέχνης.

29 χρόνια
ΚΑΝΑΛΙ

106.00 | 98.6 | 107.00 | 106.9

για τον άνθρωπο, τον πολιτισμό
και το περιβάλλον

www.kanali6.com.cy | info@kanali6.com.cy | 25-820500

ΤΟ ΔΑΝΕΙΟ
Του Τζόρντι Γκαλθεράν

ΣΑΒΒΑΤΟ
3/10
ΘΕΑΤΡΟ ΠΑΛΛΑΣ
/ 20:30

ΚΥΡΙΑΚΗ
4/10
ΘΕΑΤΡΟ ΡΙΑΛΤΟ
/ 20:30

ΔΙΟΡΓΑΝΩΤΕΣ
Πανεπιστήμιο Κύπρου
Γραφείο Πανεπιστημιακής
Ανάπτυξης και Αποφοίτων

ΧΟΡΗΓΟΙ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ
Η ΚΑΘΗΜΕΡΙΝΗ

Προπώληση Λευκωσία: www.ucy.ac.cy/alumni
Προπώληση Λεμεσός: www.rialto.com.cy

LOVE 100.7 FM 88.7 / 105.7

ΕΞ ΑΦΟΡΜΗΣ

Του ΜΑΝΩΛΗ ΑΝΔΡΙΩΤΑΚΗ

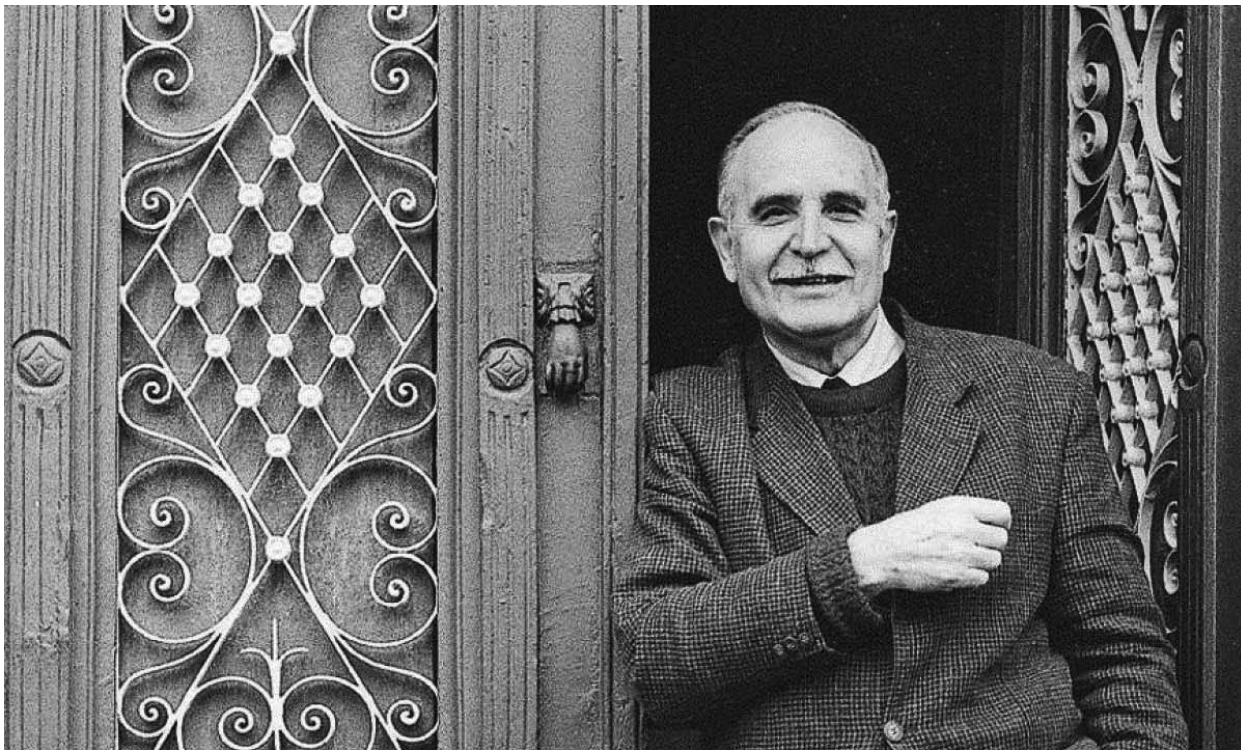
Για τον Ντίνο Χριστιανόπουλο

Το καλοκαίρι που μόλις αποχαιρετήσαμε, χαρακτηρίστηκε από μια οδυνηρή απώλεια. Χάσαμε τον ποιητή Ντίνο Χριστιανόπουλο, έναν άνθρωπο που είχα την τύχη να γνωρίσω πριν από πολλά χρόνια σε οικογενειακό περιβάλλον και τον οποίο εκτιμούσα για πολλούς λόγους. Ήταν ένας περίπλοκος άνθρωπος, με ένα πολύ δημιουργικό καλλιτεχνικό προσώπείο, μια περσόνα που ταυτίστηκε ολοκληρωτικά με το πρόσωπο που υποδύοταν.

Δεν κουράζομαι να λέω πόσο θαυμάζω την τόλημ του. Να είσαι ανοικτά ομοφυλόφιλος, τη δεκαετία του '50 στη Θεσσαλονίκη δεν ήταν καθόλου εύκολο. Ο Ντίνος το πλήρωσε ακριβά, αλλά στάθηκε πάντα στο ύψος του και κέρδισε μια θέση στην Ποίηση. Το κουστούμι που φορούσε πάντοτε και το ρεμπέτικο μουστάκι του διαδήλωνε τη στάση του απέναντι στη ζωή. Ο Ντίνος τιμούσε τη ζωή και τους ανθρώπους με τον δικό του μοναδικό τρόπο. Δεν ήταν σοβαροφάνης, είχε ανástημα, γι' αυτό αρκετοί τον απεχθάνονταν. Γιατί έγραφε κάτι τέτοια: «“όταν πεθάνω, να με θάψετε στο χωριό” / θέλουν να τιμήσουν με το πτώμα τους / την πατρίδα που αρνήθηκαν με το σώμα τους».

Εχω πολλές αναμνήσεις από τον Ντίνο και δεν νιώθω ότι θέλω να τις μοιραστώ με τους πάντες. Θα πω μόνο ότι δεν μου χαρίστηκε ποτέ, όπως δεν χαρίστηκε ποτέ σε κανέναν. Η ποίησή του λάμπει στις γωνίες της και όσο τη διαβάζω, τόσο πείθομαι ότι η αξία της θα διατηρηθεί. «Και τι δεν κάνατε για να με θάψετε / όμως ξεχάσατε πώς ήμουν σπόρος»: οι 13 αυτές λέξεις του συμπυκνώνουν μια σπουδαία κληρονομιά ελευθεροστομίας, ευθύτητας και θάρρους. Για εμένα, αυτό που μετράει περισσότερο είναι ότι η αναίdia του δεν τον εμπόδισε να κάνει τη ζωή του όπως την ήθελε. Δεν συμβιβάστηκε με τα καλούπια των άλλων, και δεν άφησε την πίκρα του επαρχίας να τον νικήσει.

«Στο διάστημα των τελευταίων 40 ετών», έλεγε σε μία από τις πολλές και τρομερές συνεντεύξεις του, «μου ρίχτηκαν επίσης χριστιανοί, αριστεροί, γκέι, χώρια οι λογοτεχνικές κλίκες. Γιατί; Γιατί δεν ανήκα σε κανέναν από αυτούς. Η δικτικότητα των σχολίων του υπαγορευόταν από

«Στο διάστημα των τελευταίων 40 ετών», έλεγε σε μία από τις συνεντεύξεις του ο Χριστιανόπουλος, «μου ρίχτηκαν χριστιανοί, αριστεροί, γκέι, χώρια οι λογοτεχνικές κλίκες. Γιατί; Γιατί δεν ανήκα σε κανέναν από αυτούς».

Ήταν ένας περίπλοκος άνθρωπος, με ένα πολύ δημιουργικό καλλιτεχνικό προσώπείο, μια περσόνα που ταυτίστηκε ολοκληρωτικά με το πρόσωπο που υποδύοταν.

την απαιτητική του περσόνα. Δεν ήταν κακός άνθρωπος ο Ντίνος. Απλά, είχε ένα κυριολεκτικά τρομακτικό χιούμορ, που γείωνε τους πάντες. Να ένα χαρακτηριστικό παράδειγμα της ποίησής του: «ΧΡΙΣΤΟΥΤΕΝΝΑ. Φυσούσε ένας διαβολεμένος βαρδάρης. / Καταφύγαμε σε ένα ακούρι. / Βολευτήκαμε όπως όπως στα άχερα και τους ψύλλους. / Ενιώθα σαν να ήμασταν στη Βηθλεέμ. / Μόνο που αντί για ουράνιες μελωδίες/ ένας μπανιστηριτζής μας έκοψε πάνω στη γλύκα». Και ένα άλλο, πιο γνωστό: «Σας τους αριστερούς σας αγαπώ, αδέρφια μου· κι αυτοί κι εμείς διαρκώς κατατρεγμένοι: αυτοί για το ψωμί - εμείς, για το κορμί, αυτοί για τη λευτεριά - εμείς, για έρωτα, για μια ζωή δίχως φόβο και χλεύη. / Σαν τους αριστερούς σας αγαπώ, αδέρφια μου, παρόλο

που κι αυτοί μας κατατρέχουν».

Κάθε συνάντηση μαζί του ήταν απόλαυση. Ετσι θα τον θυμάμαι: στο γραφείο του, κάτω από το πορτρέτο του Καβάφη και του Τσιτσάνη, να μας κερνάει ιστορίες και γλυκό του κουταλιού, παρέα πάντα με τις αγαπημένες του γάτες. Έναν ευφυή ασκτικό τύπο, που του άρεσαν τα ψιλά γράμματα και οι σαφείς εικόνες. Τον γνώρισα στη δύση της ζωής του, διάσημο ποιητή πια, που είχε χρόνια να γράφει, και είναι σαν να γνώρισα έναν άνθρωπο-μνημείο, που δίδασκε πια με το παράδειγμά του. Μακάρι να είχαμε λίγη από την τόλημ και το πάθος του να ζούμε όπως θέλουμε, πληρώνοντας το αρμόζον τίμημα.

«Δεν φοβάμαι, γιατί είμαι ελεύθερος» έλεγε σε μια άλλη συνέντευξη του, το 1995, «και δεν έχω καμία εξάρτηση ή φιλοδοξία. Κανείς δεν μπορεί να με βλάψει, γιατί πρώτα εγώ φρόντισα να βλάψω τον εαυτό μου, παραιτούμενος απ' όλα. Αλλά κι αν μου κάνουν κακό σαν άνθρωπο, το έργο μου είναι τετελεσμένο και δεν μπορεί πια να πάθει τίποτε. Κι έπειτα, μέσα σ' έναν κόσμο γρακύλων, ας υπάρχει επιτέλους και μια ελεύθερη φωνή!».

Ο Ντίνος, ο οποίος δεν βγήκε ποτέ από τα σύνορα της Ελλάδας και διατυμπάνιζε με όλη του τη δύναμη πόσο απεχθάνοταν τα ταξίδια και πόσο αγαπούσε τον τόπο

του, τη Θεσσαλονίκη, με έστρεψε αιφνίδια φέτος, το καλοκαίρι του κορωνοϊού, στα σύνορα της ποίησης. Πήρα μες στο κατακαλόκαιρο την έκδοση με τα ποιήματά του, εκδόσεις Διαγωνίου 1988, και άρχισα να διαβάζω ξανά και ξανά: «η θάλασσα πδονίζεται με τα ναυάγια / τα προκαλεί / τα κουκουλώνει / είσαι η θάλασσα / είμαι ναυάγιο». Και παρακάτω: «[σε ένα ναύτη] θέλω να πέσω στη θάλασσα των ματιών σου / μια δεν ξέρω κολύμπι / τάχα θα τρέξεις να με σώσεις / ή θα μ' αφήσεις να πνιγώ;». Και «κάθε φορά που βρέχει μοναξιά / φουσκώνουνε της ποίησης τα ρυάκια».

Αυτά τα μικροσκοπικά κείμενα φέρουν μεγάλη ισχύ, σε ηλεκτρίζουν. Έχουν μια αυθεντικότητα, μια φρεσκάδα και μια νεανική ορμή, ένα πάθος που σε καθηλώνει. Φέτος η καλοκαίρι, λίγο πριν κοιμηθούμε, κάναμε αλληπάλληλες βουτιές στα σκοτεινά νερά της ποίησης του Ντίνου για να αλειψούμε λίγο από το ιριδίζον φως της. Ο θάνατός του μας θύμισε ότι θα τον φέρουμε πάντα μαζί μας, στις βιβλιοθήκες και στις αναμνήσεις μας.

Ξαναδιαβάζοντας τώρα το κείμενό μου, διαπιστώνω με κάποια μελαγχολία τη ματαιότητα των πραγμάτων και φαντάζομαι τον Ντίνο να με διαβάζει και να μου λέει χαμογελώντας πονηρά: «Μπορούσε και κα(β)λύτερα, αγαπητέ».

ΚΡΙΤΙΚΗ

Της ΛΙΝΑΣ ΠΑΝΤΑΛΕΩΝ

Η προσδοκία μιας τελετουργίας

ΛΥΔΙΑ ΜΑΡΓΑΡΩΝΗ
Τοτέμ
εκδ. Ιωλκός, σελ. 138

Συχνά ο τίτλος που επιλέγεται για μια διηγηματογραφική συλλογή είναι ενδεικτικός της θεματικής. Άλλοτε, πάλι, το βιβλίο δανείζεται τον τίτλο του εναρκτηρίου διηγήματος. Στη συλλογή της πρωτοεμφανιζόμενης Λυδίας Μαργαρώνη ισχύουν και τα δύο. Στο «Τοτέμ» η ηρώδα, μια παροπλισμένη μουσικός, καταρρέει από επιλόχεια κατάθλιψη και η λαχτάρα της να διαφύγει από τα δεσμά της ευοδώνεται με μια αδόκητη τελετουργία. Η νοσταλγία της μουσικής ενορχηστρώνεται σε αιματοβρεχτη βακχεία. Οι γυναίκες της Μαργαρώνη πλνττονται από τη δραματοποίηση των βασάνων τους. Η Αγαυή, για παράδειγμα, ασφυκτιά μέσα στο αιμάτινο φόρεμά της, πνιγμένη από το φορτίο του ονόματός της, μέχρι που συννεργεί στον μεταφορικό φόνο ενός γιου, όπως είχε κάνει η μυθική συνονοματή της, που σκότωσε τον γιο της, τον Πενθέα.

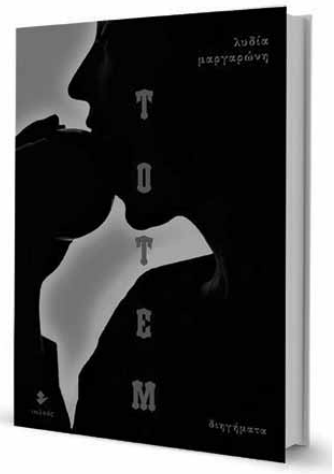
Η ερωτική παραφορά κυριαρχεί στα πεζά. Ωστόσο, ο πόθος θριεγύει στο μυαλό και όχι από τις αιτιάσεις της σάρκας. Τρία ειδυλλία του βιβλίου υποβοηθούνται από λεκτικά παιχνίδια. Ένας άνδρας

βρίσκει τη γυναίκα της ζωής του ακολουθώντας μοβ πεισιθάνατες φράσεις στους τοίχους της πόλης. Ένας άλλος στέλνει ανυπόγραφα λαχανί ραβασάκια σε μια συνάδελφό του. Μια ηρώδα, αναγνωρίζοντας τη φανταστική πτυχή του έρωτα, βασανίζεται με την υπόρρητη σημειολογία του ερωτικού ιδιόλεκτου, επιλέγοντας να μην κάνει ποτέ εραστή της τον παραλήπτη της ηλεκτρονικής αλληλογραφίας της. Ο έρωτάς τους ήταν σκέτα λόγια. «Λόγια που πετούν μακριά αποδημώντας σε καταθέσεις μυαλού».

Από τα ερωτικά πεζά ξεχωρίζει το «Ανεπίδοτο μνημείο», καθότι ωραιότερος πόθος παρμένει ο ανεκπλήρωτος. Ένας άνδρας γράφει «μηνύματα σε χαρτιά μήπως και ταξιδέψουν, να τα πιάσουν χέρια συμπονετικά». Όμως, τα μηνύματα παγιδεύονται σε αταξιδευτα μπουκάλια, μέχρι που γίνονται όλα θρύψαλα, το θυσάλι, οι λέξεις και η απαντοχή. Θα έλεγα ότι είναι το καλύτερο διήγημα του

βιβλίου, αν δεν υπήρχαν τα «Λευκά σεντόνια». Εδώ η Μαργαρώνη εκπλήσσει με την αφηγηματική οικονομία και τη συγκράτηση του συναισθήματος. Στην αφήγηση δεσπόζει ένα χρώμα, το λευκό. Τρεις μαυροφορεμένες αδελφές στοιχειώνονται από μια μακάβρια λευκότητα, από τα πάλλευκα προικία που σκέπασαν άταφους τους γονείς τους. Όταν έβλεπαν να φτεροκοπούν στις ταράτσες απλωμένες σεντόνια, στέκονταν σάδευτες, τυφλωμένες από τη στοιχειωμένη λευκότητα και τα ανομολόγητα που αναρρίπιζε, τελώντας τη μυστική τους τελετουργία,

πιστές σε ένα ανεξόφλητο πένθος. Όταν ο λόγος για γυναίκες, ενσκήπτει μοιραία η γυναικεία γραφή. Η διαπίστωση δεν έχει πάντα ψόγο. Υπάρχουν εκλεκτές γραφίδες που εμμένουν στη θηλυκότητά τους. Η γραφή της Μαργαρώνη είναι σαφώς καλύτερη όταν υπερσπίζει το θηλυκό της πχόχρωμα παρά όταν απομυμείται την αρσε-

νική μαγκιά. Πρωτίστως είναι καλή γραφή. Αυτό οφείλεται κυρίως στο αισθητικό πρόταγμα των αφηγούμενων, καθώς, ως εκαστικός, η συγγραφέας αξιοποιεί προσφυώς τη δύναμη της εικονοποιίας. Άλλες φορές, ωστόσο, η γλώσσα δεν καταφέρνει να αντισταθεί στις υπερβολικά καλολογικές της εξεις. Μια ηρώδα λέει «άλογες ορμές μ' αλώνισαν» και ύστερα ομολογεί πως τη συγκλόνισε «ένας τάραχος χαράς». Σε εκείνη που λάμβανε τα λαχανί ραβασάκια προσφέρεται ένα ποτήρι νερό, «να δροσιστεί από την κάψα των πειρασμών που την οργανώνουν». Μια άλλη συντρίβεται από έναν αιφνίδιο πόνο: «Μια ριπή εσωτερικού μονολόγου τη γάζωσε με μία γλύκα στο στομάχι».

Οπωσδήποτε τα προαναφερθέντα παραθέματα δεν χαρακτηρίζουν τη γραφή της Μαργαρώνη. Υποδεικνύουν κάποιες εκφραστικές αστοχίες, τις οποίες κατά κύριο λόγο η συγγραφέας αποφεύγει, εκδηλώνοντας συχνά ένα αισθητήριο πεπειραμένους πεζογράφου. Ένα επιπλέον στοιχείο που συντηρεί για τη συγγραφική της δυναμική είναι η ικανότητα να διχοτομεί την προσοχή της μεταξύ πλοκής και γραφής. Εν ολίγοις, το «Τοτέμ» δεν περιμένει αδικώς τις αναγνωστικές σπονδές.

500 ΛΕΞΕΙΣ

ΜΕ ΤΗΝ ΤΙΝΑ ΝΑΝΤΣΟΥ

Η Τίνα Νάντσου είναι φυσικός-εκπαιδευτικός. Είναι επιστημονική συνεργάτις του τμήματος Φυσικής του ΕΚΠΑ, συνεργάτις του Εθνικού Αστεροσκοπείου Αθηνών, του Ιδρύματος Ευγενίδου, του ΚΠΙΣΝ και του Mathesis (ΠΕΚ). Έχει την παιδαγωγική επιμέλεια του ελληνικού σκέλους του προγράμματος «Playing with Protons» στο CERN. Η δουλειά της έχει παρουσιαστεί στην κεντρική ιστοσελίδα του CERN. Μετέφρασε το βιβλίο «Γενική Θεωρία της Σχετικότητας για μικρά παιδιά», του C. Ferrie (εκδ. Παπαδόπουλος).

Ποια βιβλία έχετε αυτόν τον καιρό πλάι στο κρεβάτι σας;
Ξαναδιαβάζω το υπέροχο βιβλίο του Σ. Τραχανά «Το Φάντασμα της Οπερας» και το «Ο φόνος είναι χρήμα» του Π. Μάρκαρη. Στο κομμάτι μου έχω σταθερά «Το Σύμπαν στα χέρια σας» του Γκαλφάρ για να «κλέβω» έμπνευση.

Ποιος ήρωας/ηρώδα της επιστήμης θα θέλατε να είστε και γιατί;
Η Μαρία Κιουρί, φυσικά! Γνωρίζετε ότι με τα χρήματα που συγκέντρωσε από τα δύο βραβεία Νομπέλ που έλαβε, έστησε πάνω από 250 ακτινολογικούς θαλάμους στο Μέτσοπ στον Α΄ Παγκόσμιο Πόλεμο;

Διοργανώνετε ένα δείπνο. Ποιους επιστήμονες καλείτε, ζώντας και τεθνεώτες;
Τους Α. Αϊνστάιν, Μ. Κιουρί και τους John Ellis και Γιάννη Ηλιό-

πουλο. Τι υπέροχη βραδιά θα ήταν αυτή!!

Ποιο ήταν το πιο ενδιαφέρον στοιχείο που μάθατε πρόσφατα χάρη στην ανάγνωση ενός βιβλίου;
Η διαφθορά που επικρατούσε στον Μεσοπόλεμο στη Γερμανία και που οδήγησε στον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο. Περιγράφεται εξαιρετικά στην «Τριλογία του Βερολίνου» του Φίλιπ Κερ.

Ποιο κλασικό βιβλίο διαβάσατε πρόσφατα για πρώτη φορά;
Το «Πορτρέτο του Ντόριαν Γκρέι» του Οσκαρ Ουάιλντ.

Και ποιο είναι το βιβλίο που έχετε διαβάσει τις περισσότερες φορές;
Το «Μεγάλη επιστήμη, ενδιαφέρουσες ζωές» του Σ. Τραχανά. Είναι ένα βιβλίο που έχω πάντα μαζί μου. Μου δίνει έμπνευση και «μπουκίες» επιστήμη!

Η Φυσική και γενικά οι θετικές επιστήμες πώς μπορούν να είναι απόλαυση για μικρούς αλλά και για μεγάλους;

Η Φυσική μπορεί να γίνει για όλους απολαυστική μέσα από τον πειρασισμό, αλλά και αν διαβάσεις ένα βιβλίο εκλαΐκευσης και πάρεις λίγη γεύση από όσα συγκλονιστικά λαμβάνουν χώρα στα μεγαλύτερα ερευνητικά εργαστήρια παγκοσμίως.

Δυο λόγια για το μπλογκ σας, που επικεντρώνεται σε θέματα της επιστήμης σας.

Το Πειράματα Φυσικής με Ανάη Υλικά tiananantso.blogspot.com είναι μια ιστοσελίδα εκλαΐκευσης της Φυσικής. Απευθύνεται σε φυσικούς και εκπαιδευτικούς που επιθυμούν να εμπλουτίσουν το μάθημά τους, αλλά και σε όσους δεν είχαν την ευκαιρία να σπουδάσουν Φυσική και γοπεύονται από τον μαγικό κόσμο της επιστήμης.

Επιστήμη και τέχνη: πού και πώς συναντώνται;
Νομίζω ότι και η επιστήμη και η τέχνη απαιτούν ελεύθερο πνεύμα και μεγάλη αφοσίωση και δίνουν νόημα στην ύπαρξή μας.

Πρώτα σε πωλήσεις

Αυτή την εβδομάδα

Ανθρωπιστικές Επιστήμες

1 «The Failure of Politics and the Parting of Friends»
της Anne Applebaum (Allen Lane)

2 «Price of Peace: Money, Democracy, and the Life of John Maynard Keynes»
του Zachary Carter (Random House)

3 «The Ages of Globalization – Geography, Technology, and Institutions»
του Jeffrey Sachs (Columbia Univ. Press)

4 «Freedom: An Unruly History»
της Annelien De Dijn (Harvard Univ. Press)

5 «In the Path of Conquest – Resistance to Alexander the Great»
του Waldemar Heckel (Oxford Univ. Press)

Αυτή την εβδομάδα

Θετικές Επιστήμες

1 «Celestial Tapestry: The Warp and Weft of Art and Mathematics»
του Nicholas Mee (Oxford University Press)

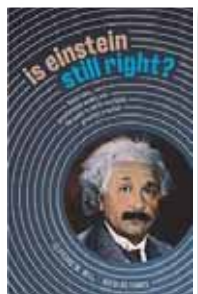
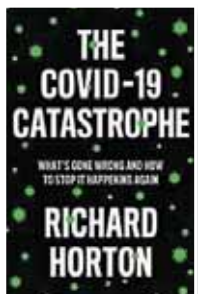
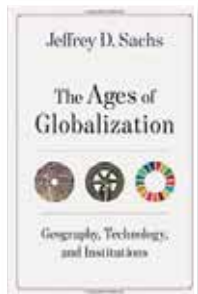
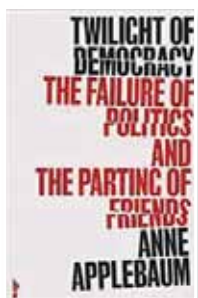
2 «The COVID-19 Catastrophe – What's Gone Wrong and How to Stop It Happening Again»
του Richard Horton (Polity Press)

3 «Is Einstein Still Right? Black Holes, Gravitational Waves, and the Quest to Verify Einstein's Greatest Creation»
του Clifford Will (Oxford University Press)

4 «Calling Bullshit – The Art of Skepticism in an Data-Driven World»
του Carl Bergstrom (Allen Lane)

5 «The Sirens of Mars – Searching for Life on Another Planet»
της Sarah Stewart Johnson (Allen Lane)

• Αυτή την εβδομάδα τα στοιχεία παρέχονται από το Ξενολόγισμο επιστημονικό βιβλιοπωλείο «Bookpath» (Σόλωνος 69, Αθήνα)

ΜΑΤΙΕΣ ΣΤΟΝ ΚΟΣΜΟ

ΗΠΑ Τζάκσον Πόλοκ

Ένα έργο του Τζάκσον Πόλοκ από το 1946 («Red Composition») θα πωληθεί από το Μουσείο Τέχνης Εβερσον στην πόλη Σίρακιουζ, στην πολιτεία της Νέας Υόρκης, προκειμένου να αγοραστούν άλλα έργα από λιγότερο διάσημους και ακριβούς ζωγράφους. Αυτό αποφάσισε η διοίκηση του μουσείου που έδωσε το έργο για πώληση σε δημοπρασία του οίκου Christie's στη Νέα Υόρκη στις 6 Οκτωβρίου, με τιμή εκτίμησης μεταξύ 12 και 18 εκατ. δολ. Θα αγοραστούν έργα από μαύρους και γυναίκες ζωγράφους.

ΛΟΣ ΑΝΤΖΕΛΕΣ Αμίρ Φαλάχ

Τα μουσεία στο Λος Αντζελες δεν έχουν ανοίξει, αλλά όπως αναφέρεται στις ιστοσελίδες για την κίνηση της τέχνης, υπάρχει πλούτος εκθέσεων σε γκαλερί. Μια μεγάλη προθήκη νέων έργων από διεθνείς καλλιτέχνες που ανθούν στο ελεύθερο κλίμα της Καλιφόρνιας, όπως ο ιρανικής καταγωγής Αμίρ Φαλάχ, από τους πολύ ενδιαφέροντες καλλιτέχνες της Δυτικής Ακτής. Ο Αμίρ Φαλάχ εκθέτει αυτή την περίοδο έργα μεγάλων διαστάσεων στην γκαλερί Shulamit Nazarian του Λος Αντζελες.

ΒΟΡΕΙΑ ΙΣΠΑΝΙΑ Ένας διαφορετικός φάρος

Ο Οκούδα Σαν Μιγέλ είναι ένας καλλιτέχνης που εμπνέεται από γεωμετρικά μοτίβα σε έντονα χρώματα στα όρια ενός ποπ σουρεαλισμού. Συχνά μπλέκει οργανικά σχήματα, μεταφορικά σύμβολα, ακέφαλα ζώα και άφυλα σώματα για να μεταφέρει ένα μήνυμα για το νόημα της ζωής. Ένα από τα τελευταία έργα του προκάλεσε οξεία αντιπαράθεση στην Ισπανία. Είναι η ολική μεταμόρφωση ενός φάρου 90 ετών στην Καντάμπρια, στη βόρεια ακτή της Ισπανίας, κοντά στο Σανταντέρ.

ΛΟΝΔΙΝΟ Πορτρέτα καραντίνας

Η νέα ψηφιακή έκθεση στη Νάσιοναλ Πόρτρατ Γκάλερι έχει προκαλέσει το ενδιαφέρον καθώς είναι μια απεικόνιση του πνεύματος της καραντίνας. Ήταν μια ιδέα της δούκισσας του Κέμπριτζ, Κέιτ, που είναι και η ίδια ερασιτέχνης φωτογράφος. Σε συνεργασία με την πινακοθήκη απηύθυνε πρόσκληση στους Βρετανούς να στείλουν φωτογραφίες από τη ζωή σε καραντίνα. Συγκεντρώθηκαν 31.000 φωτογραφίες και μια επιλογή από αυτές συνθέτει τη νέα έκθεση.

ΓΕΡΜΑΝΙΑ Τα βιτρό του Ρίχτερ

Η αποκάλυψη των νέων βιτρό στη Μονή Βενεδίκτων του Αγίου Μαυρικίου στο Tholey στο Ζάαρλαντ είναι ένα γεγονός που δεν μπορεί να περάσει απαρατήρητο, καθώς φέρουν την υπογραφή του 88χρονου Ικέρχαρντ Ρίχτερ. Θυμίζουν ένα καλειδοσκόπιο γεμάτο χρώματα και σχήματα. Τα μοτίβα προέρχονται από το βιβλίο του «Patterns», με σχέδια ανάμεσα στην αφαίρεση και την αφήγηση, με έντονα τα μπλε και κόκκινα χρώματα. Κατασκευάστηκαν σε εργαστήρι υάλου στο Μόναχο.

Επιμέλεια: ΝΙΚΟΣ ΒΑΤΟΠΟΥΛΟΣ

Το νεομεσαιωνικό περιστύλιο του Μητροπολιτικού Μουσείου

ΝΕΑ ΥΟΡΚΗ

Έπειτα από έξι μήνες χωρίς κοινό, αλλά με επιμελή φροντίδα των εσωτερικών χώρων και των εκτεταμένων κήπων, το Met Cloisters ανοίγει και πάλι. Γνωστή στους λάτρεις και στους ερευνητές της μεσαιωνικής τέχνης, η «Μονή» στο βόρειο Μανχάταν, χτισμένη σε ύψος νεομεσαιωνικό στη διάρκεια του δεύτερου μισού της δεκαετίας του '30, είναι το διάσημο παράρτημα του Μητροπολιτικού Μουσείου, το μοναδικό ίσως μουσείο στις ΗΠΑ αποκλειστικά αφιερωμένο

στην παρουσίαση και μελέτη του μεσαιωνικού κόσμου. Γεμάτο από έργα τέχνης από ευρωπαϊκές συλλογές, το Met Cloisters είναι ένας τόπος σχεδόν ουτοπικός, καθώς η αρχιτεκτονική του διάταξη θυμίζει τις στοές των τεχνητών και μαστόρων του Μεσαίωνα στις ευρωπαϊκές πόλεις. Εγκαινιάστηκε το 1938 με σχέδια του αρχιτέκτονα Τσαρλς Κόλενς και εξαρχής η ιδέα ήταν ενός ενιαίου συμπλέγματος κτιρίων και κήπων. Οι κήποι είναι βοτανικοί και ανακαλούν τη φυτολογία των μεσαιωνικών χρό-

νων, με μυριστικά και φαρμακευτικά φυτά και πολλά ανθοφόρα είδη μαζί με οπωροφόρα δέντρα, όπως αχλαδιές και κυδωνιές. Οι κήποι του Met Cloisters είναι ονομαστοί, όπως και αυτή η αίσθηση αναβίωσης των μεσαιωνικών στοών, όπου ζούσαν και εργάζονταν μεταλλοτεχνίτες, χρυσοχόοι, ξυλουργοί. Οι αίθουσες δοξάζουν τη ζωγραφική και τη γλυπτική με σημαντικούς θησαυρούς από την Ευρώπη, και κυρίως τη Γαλλία, όπου θραύσματα από μονές και αβεία αποσυναρμολογήθηκαν

και μεταφέρθηκαν στη Νέα Υόρκη. Ήταν η βάση των συλλογών μεσαιωνικών θησαυρών και αρχιτεκτονικών σπαραγμάτων του γλύπτη, συλλέκτη και μαίκινα Τζορτζ Γκρέι Μπάρναρντ (1863-1938). Χάρη στον Μπάρναρντ κατέστη δυνατή η λειτουργία του μουσείου. Ο Μπάρναρντ πούλησε τη συλλογή του στον Τζον Ροκφέλερ το 1925 και σταδιακά άνοιξε ο δρόμος για τη δημιουργία αυτού του ξεχωριστού παραρτήματος του Μητροπολιτικού Μουσείου. Οι αίθουσες στεγάζουν περίπου 5.000 εκθέμα-

τα από τη βυζαντινή περίοδο έως τις απαρχές της Αναγέννησης και επί της ουσίας картоγραφούν έναν ολόκληρο κόσμο από την Κωνσταντινούπολη έως τις ακτές της Βόρειας Αλάσκας και από την Ιβηρική έως τη Βαλτική. Χειρόγραφα, ταπισέρι, γλυπτά και έργα ζωγραφικής σχηματίζουν τον πυρήνα των εκθεμάτων με πολλά ξεχωριστά αριστουργήματα, όπως το «Τρίπτυχο του Ευαγγελισμού» (Mérode Altarpiece), έργο της δεκαετίας του 1420, χαρακτηριστικό της πρώιμης Αναγέννησης στις Κάτω Χώρες.

Ο ΚΥΡΙΟΣ ΓΚΡΙ

Γράφει ο **ΗΛΙΑΣ ΜΑΓΚΛΙΝΗΣ**

Οι νέοι και η θάλασσα

Είναι 16 Μαΐου του 1943. Μέσα στην απεραντοσύνη του Ειρηνικού ωκεανού, διαθέσιμο αμερικανικό αεροπλάνο σε αναγνωριστική αποστολή παρουσιάζει βλάβη. Ο χειριστής ανθυποπλοίαρχος Άρθουρ Ρέντινγκ, με τον ασυρματιστή Έβερρετ Χάρντιντ Αλμοντ στο πίσω κάθισμα, υποχρεώνεται σε προσθαλάσσωση. Με την πρόσκρουση, ο Ρέντινγκ χάνει τις αισθήσεις του. Τον σώζει από βέβαιο πνιγμό ο Αλμοντ. Το αεροπλάνο βυθίζεται μέσα σε δύο λεπτά.

Ο Αλμοντ φροντίζει ώστε το κεφάλι του αναισθητού πιλότου να βρίσκεται πάνω από την επιφάνεια της θάλασσας και ταυτόχρονα φουσκώνει τα σωσίβια τους. Δυστυχώς δεν προλαβαίνει να διασώσει και τη φουσκωτή βάρκα τους, το «ντίγγκι».

Λίγη ώρα αργότερα, ο Ρέντινγκ συνέρχεται και βλέπει τον Αλ-

Ο Ρέντινγκ κολυμπάει όσο πιο μακριά γίνεται. Τα μεσάνυχτα διασώζεται από αμερικανικό σκάφος.

μοντ να μορφαίνει και να του λέει ότι κάτι χτύπησε το πόδι του, το οποίο πονάει.

Ο Ρέντινγκ κοιτάζει γύρω του τρομαγμένος. Μετράει πέντε καρχαρίες. Ζητάει από τον Αλμοντ να σκαρφαλώσει στην πλάτη του κρατώντας το πόδι του έξω από το νερό. Με τα κιάλια, ο Ρέντινγκ χτυπάει με λύσσα, όταν η ουρά ενός καρχαρία τον «χαστουκίζει» στο πρόσωπο. Όταν συνέρχεται, διαπιστώνει ότι έχει χωριστεί από τον συμπολεμιστή του, τον οποίο τώρα βλέπει να κατασπαράζουν

Οι παφλασμοί των χειρών και των ποδιών, ειδικά των απελπισμένων ναυγών, προσελκύουν τους καρχαρίες από μίλια μακριά.

οι καρχαρίες. Ο Ρέντινγκ κολυμπάει όσο πιο μακριά γίνεται. Τα μεσάνυχτα διασώζεται από αμερικανικό σκάφος.

Την ιστορία ο κύριος Γκρι εντόπισε στο σπάνιο «Myth and Man-eater. The Story of the Shark» του Αμερικανού Ντέιβιντ Κ. Ουέμπστερ, κλασικό βιβλίο για καρχαρίες. Η περίπτωση του Ουέμπστερ είχε τραβήξει το ενδιαφέρον του κυρίου Γκρι από παλιά. Αλεξίπτωτιστής στην 101η Αερομεταφερόμενη Μεραρχία, μέλος του διάσημου 5ου Λόχου (Easy Company) από την τηλεοπτική σειρά της HBO «Band of Brothers», αυτός ο εύπορος απόφοιτος αγγλικής λογοτεχνίας του Χάρβαρντ κατατάχθηκε εθελοντικά, τραυματίστηκε στην απόβαση στη Νορμανδία και στη μάχη του Αρνέμ, ενώ ήταν παρών στην απελευθέρωση γερμανικού στρατοπέδου εξόντωσης, εμπει-

ρία που τον στοίχειωσε. Αρνήθηκε να πάρει βαθμό. Ήθελε να ζήσει από τα κάτω την εμπειρία του πολέμου, την οποία κατέγραψε, αλλά δεν δημοσίευσε ενδω ζωύσε. Συνεργάστηκε με τη Wall Street Journal και τη Los Angeles Daily News, έκανε τρία παιδιά και μελέτησε ωκεανογραφία και θαλάσσια βιολογία. Είχε μανία με τους καρχαρίες.

Είχε ολοκληρώσει το βιβλίο του όταν στις 9 Σεπτεμβρίου του 1961 πήρε το σκάφος του ανοικτά της Σάντα Μόνικα, στην Καλιφόρνια, προς άγραν καρχαριών.

Κανένας δεν τον είδε ξανά. Το σκάφος του βρέθηκε, αλλά όχι ο ίδιος. Ήταν 38 ετών. Χάθηκε και αυτός κάπου στον Ειρηνικό, όπως ο τραγικός Αλμοντ το 1943.

Το βιβλίο του για τους καρχαρίες εξέδωσε η χώρα του το 1962. Σήμερα είναι δυσεύρετο.

Μια άλλη Αγία Σοφία υπέφερε πρώτη...

Η μετατροπή του ναού της Τραπεζούντας σε τέμενος προετοίμασε τον δρόμο για εκείνη της Κωνσταντινούπολης

Του **ΡΙΤΣΑΡΝΤ ΚΛΟΓΚ**

Το καλοκαίρι του 1960 πέρασα τις θερινές μου διακοπές στην Τραπεζούντα, βοηθώντας στην αποκατάσταση τοιχογραφιών στον ναό της Αγίας Σοφίας, έναν από τα ωραιότερα μνημεία της εκκλησιαστικής βυζαντινής αρχιτεκτονικής και τοιχογραφίας του 13ου αιώνα που διασώζονται έως σήμερα.

Την εποχή εκείνη ήμουν προπτυχιακός φοιτητής της Ιστορίας στο Πανεπιστήμιο του Εδιμβούργου στη Σκωτία. Ως ειδικό θέμα σπουδών είχα επιλέξει ένα μάθημα πάνω στην Ιστορία της Βυζαντινής Τέχνης, που παρέδιδε ο καθηγητής Ντέιβιντ Τάλμποτ Ράις. Αποφοιτώντας από το Πανεπιστήμιο της Οξφόρδης, είχε κάνει το διδακτορικό του υπό τον Γκαμπριέλ Μιγέ του Κολεγίου της Γαλλίας, ο οποίος ήταν ένας από τους πρωτοπόρους στη μελέτη της βυζαντινής τέχνης στη Γαλλία, όπως ο Τάλμποτ Ράις έγινε ένας από τους πρωτοπόρους στο ίδιο πεδίο στο Ηνωμένο Βασίλειο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα έναν τόμο που συνέγραψε μαζί με τον Μιγέ, «Βυζαντινή ζωγραφική στην Τραπεζούντα», ο οποίος εκδόθηκε το 1936. Το 1929, ο Τάλμποτ Ράις, με τη ρωσικής καταγωγής σύζυγό του Ταμάρα, είχε εξερευνήσει την ενδοχώρα της Τραπεζούντας. Επισκέφθηκαν χωριά που είχαν εγκαταλείψει Έλληνες του Πόντου λόγω της ανταλλαγής πληθυσμών έπειτα από τη συμφωνία Ελλάδας - Τουρκίας το 1923. Σε ένα από αυτά τα χωριά, βρήκαν ένα εγκαταλελειμμένο σπίτι με το τραπέζι στρωμένο και έτοιμο για γεύμα από τους πρώην ιδιοκτήτες του.

Τη δεκαετία του '50, ο Τάλμποτ Ράις, καθώς ενδιαφερόταν από παλιά για τη βυζαντινή Τραπεζούντα, κατέφερε να εξασφαλίσει άδεια από τις αρχαιολογικές υπηρεσίες της Τουρκίας προκειμένου να αποκαταστήσει τις τοιχογραφίες στην Αγία Σοφία. Αυτές είχαν καλυφθεί με μια στρώση γύψο και ασβέστη όταν η εκκλησία μετατράπηκε σε τζαμί το 1573, πάνω από εκατό χρόνια μετά την κατάκτηση της Αυτοκρατορίας της Τραπεζούντας το 1461 από τους Οθωμανούς, το τελευταίο τμήμα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας που έπεσε στους Τούρκους.

Ο Τάλμποτ Ράις επέβλεψε το όλο πρότζεκτ το οποίο χρηματοδότησε το Ίδρυμα Ράσελ, σκωτσέζικο φιλανθρωπικό ίδρυμα. Την πρακτική εργασία της συντή-

Ο ναός Αγίας Σοφίας στην Τραπεζούντα, ένα από τα ωραιότερα μνημεία της εκκλησιαστικής βυζαντινής αρχιτεκτονικής και τοιχογραφίας του 13ου αιώνα.

Ήταν συναρπαστικό να βλέπεις ένα μικρό τμήμα τοιχογραφίας να αποκαλύπτεται έπειτα από κοπιώδη εργασία με οδοντική σφήνα.

ρησης ανέλαβε ο Ντέιβιντ Ουίνφιλντ, απόφοιτος της Οξφόρδης, ο οποίος είχε εκπαιδευτεί στην τέχνη της συντήρησης τοιχογραφιών στη Μονή Σοποτσάνι στη Σερβία, άλλο μεγάλο μνημείο της τέχνης και της αρχιτεκτονικής του 13ου αιώνα. Ελάχιστοι Βρετανοί μελετητές βοήθησαν στο πρότζεκτ της Αγίας Σοφίας, ενώ οι Τούρκοι εργάτες που προσλήφθηκαν στο έργο είχαν βοήθεια από μια χούφτα φοιτητές, ένας εκ των οποίων ήμουν και εγώ. Το έργο κράτησε από το 1957 έως το 1962. Το 1968, ένας ωραίος τόμος στον οποίο καταγράφηκε η αποκατάσταση, «Ο Ναός της Αγίας Σοφίας της Τραπεζούντας», κυκλοφόρησε από τον εκδοτικό οίκο

του Πανεπιστημίου του Εδιμβούργου. Σε αυτή τη φάση, ο καθαρισμός και η συντήρηση των τοιχογραφιών συνετέλεστικε όταν ακόμα ο ναός ήταν τζαμί. Ο χότζας του στήριξε το έργο του Ιδρύματος Ράσελ, όμως ο μουφτής της Τραπεζούντας διαμαρτυρήθηκε ισχυριζόμενος ότι από τη στιγμή που ένα κτίριο χρησιμοποιούνταν ως τέμενος δεν ήταν δυνατόν να έχει χρήση για κάποιον άλλο σκοπό. Ωστόσο, μετά το στρατιωτικό πραξικόπημα της 27ης Μαΐου του 1960, απομακρύνθηκε από το αξίωμά του.

Ήταν συναρπαστικό να βλέπεις ένα μικρό τμήμα τοιχογραφίας να αποκαλύπτεται έπειτα από κοπιώδη εργασία με οδοντική σφήνα, κάτι που ανθρώπινο μάτι δεν είχε ξαναδεί τα προηγούμενα τετρακόσια χρόνια. Απόλαυσα τον χρόνο που πέρασα στην Τραπεζούντα και, κυρίως, τις εκδρομές που κάναμε με Λαντ Ρόβερ τα Σαββατοκύριακα στην υπέροχη ενδοχώρα της Τραπεζούντας, όπου μερικά από τα πιο ψηλά βουνά που ήταν ορατά από τη θάλασσα ορθώνονταν πίσω από την πόλη. Μία από

αυτές τις εκδρομές ήταν πικνίκ στο κατεστραμμένο μοναστήρι της Παναγίας Σουμελά, έτσι όπως ήταν κολλημένο στην πλαγιά του βουνού, κάπου τριακόσια μέτρα πάνω από τον ποταμό της Παρθένου. Η μικρή μας παρέα ήταν η μοναδική που επισκεπτόταν το μοναστήρι εκείνη την ημέρα, σε έντονη αντίθεση με τους χιλιάδες Τούρκους επισκέπτες που ξεκινούσαν να το επισκέπτονται τα πρόσφατα χρόνια.

Στους περιπάτους μου στα πέριξ της πόλης, με εντυπωσίασε μια σειρά κτιρίων στην όχι και τόσο ελκυστική πόλη της Τραπεζούντας, τα οποία προέρχονταν από τα χρόνια όπου ήκμαζαν μεγάλες ελληνικές και αρμενικές κοινότητες. Πριν από την επίσκεψή μου στην πόλη, είχα σκεφτεί να γίνω βυζαντινός αρχαιολόγος, αλλά τις εβδομάδες που πέρασα στην Τραπεζούντα γεννήθηκε μέσα μου ένα ενδιαφέρον για την ιστορία της καθ' ημάς Ανατολής, για τη μεγάλη ελληνική παρουσία στην Εγγύς Ανατολή, η οποία κράτησε έως τις αρχές της δεκαετίας του 20, και η οποία, όπως στην περίπτωση της

Τραπεζούντας, έληξε απότομα μόλις τριάντα επτά χρόνια πριν από το 1960.

Μονή Σουμελά

Σε κατοπινή μου επίσκεψη στην Τραπεζούντα το καλοκαίρι του 2010, εννοείται ότι επισκέφθηκα ξανά την Αγία Σοφία και χάρηκα όταν είδα ότι οι τοιχογραφίες τύχαιναν καλώς φροντισidas. Επίσης, επισκέφθηκα τη Μονή Σουμελά η οποία είχε πλέον μετατραπεί σε μεγάλη τουριστική ατραχίδα. Ήταν κάπως παράδοξο ότι τρία χρόνια προτού ο ναός μετατραπεί ξανά σε τζαμί, το 2013, δόθηκε άδεια για να εορταστεί στις 15 Αυγούστου η Κοίμηση της Θεοτόκου από τον Πατριάρχη Βαρθολομαίο, σε ό,τι είχε απομείνει από τη Μονή Σουμελά. Αυτή ήταν η πρώτη φορά που χριστιανική λειτουργία πραγματοποιούνταν στο μοναστήρι από τότε που εγκαταλείφθηκε σχεδόν ενενήντα χρόνια πριν, κατά την εποχή της ανταλλαγής πληθυσμών. Αυτό συνέβη παρουσία πολλών Ελλήνων του Πόντου από την Ελλάδα και τη Ρωσία, που είχαν φύγει τον 19ο και τον 20ό αιώνα, στο πλαίσιο των πολέμων ανάμεσα στη Ρωσική

και την Οθωμανική Αυτοκρατορία. Δυστυχώς, η επίσκεψή μου, και της συζύγου μου, στην Τραπεζούντα πραγματοποιήθηκε μερικές εβδομάδες πριν από τη 15η Αυγούστου, και έτσι δεν καταφέραμε να παραστούμε σε μια προφανώς ιδιαίτερως συγκινητική περίπτωση. Ωστόσο, είχαμε την καλή τύχη να συναντήσουμε τυχαία δύο Έλληνες Πόντιους από την Ελλάδα και έναν από τις Ηνωμένες Πολιτείες, και όλοι μαζί κάναμε μια εκδρομή στα βοσκοτόπια πίσω από την πόλη. Ο οδηγός και οικοδεσπότης μας ήταν ντόπιος Τούρκος που μιλούσε εξαιρετικά ελληνικά ποντιακά, από τους ελάχιστους Τούρκους στην πόλη που γνώριζαν ακόμα τη διάλεκτο αυτή.

Η κοπιώδης αποκατάσταση των τοιχογραφιών ολοκληρώθηκε το 1962, όταν ο ναός μετατράπηκε σε μουσείο, και ένα νέο τζαμί ανεγέρθηκε για τους πιστούς στη γειτονιά της Αγίας Σοφίας. Στα χρόνια που ακολούθησαν υπήρξαν κατ' επανάληψη εκκλήσεις για τη μετατροπή του μουσείου σε μουσουλμανικό τέμενος. Τη δεκαετία του '90, ο Νεκμετίν Ερμπακάν, αρχηγός του δεξιού Κόμματος Πρόνοιας και πρωθυπουργός της Τουρκίας το 1995-97, ήταν από αυτούς που καλούσαν σε μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε θρησκευτικό χώρο.

Το 2012, η Αγία Σοφία της Νίκαιας, όπου η έβδομη και τελευταία Οικουμενική Σύνοδος πραγματοποιήθηκε το 787 μ.Χ., η οποία ήταν μουσείο, μετατράπηκε σε τζαμί. Αρχισαν τότε να εντείνονται οι πιέσεις ώστε η Αγία Σοφία στην Τραπεζούντα να έχει την ίδια μοίρα. Το 2012, ξεκίνησε νομική διαδικασία από τη Γενική Διεύθυνση Ιερών Μνημείων (Vakıflar Müdürlüğü), σύμφωνα με την οποία η Αγία Σοφία παρανόμως υπαγόταν στο υπουργείο Πολιτισμού και Τουρισμού. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα ο ναός να μετατραπεί σε τέμενος το 2013. Οι τοιχογραφίες καλύφθηκαν με ψευδοροφή, ενώ το μαρμάρينو δάπεδο, τμήματα του οποίου προερχόνταν από τη βυζαντινή περίοδο, καλύφθηκαν με χαλί. Προφανώς, κάποιο είδος ηλεκτρονικής συσκευής καλύπτει τώρα τα έργα κατά τη διάρκεια της μουσουλμανικής προσευχής. Μεταξύ αυτών που αντιτίθενται στη μετατροπή του ναού σε χώρο προσευχής ήταν οι ιδιοκτήτες των καφέ και των κατστημάτων με τουριστικά είδη κοντά στην εκκλησία, καθώς είναι ένα από τα ελάχιστα σημεία στην πόλη που μπορεί να πει κάποιος ότι προσελκύει τουρίστες.

Πώς όλοι θα στερηθούμε τη μελέτη ενός εκπληκτικού πολιτισμού

Σταδιακά, άρχισε να γίνεται ολοένα και πιο σαφές ότι αυτό που είχε συμβεί στις πρώην βυζαντινές εκκλησίες της Νίκαιας και της Τραπεζούντας θα επαναλαμβανόταν στην Αγία Σοφία της Κωνσταντινούπολης. Στις 29 Μαΐου του 2016, στην 563η επέτειο της κατάκτησης της πόλης από τον Μωάμεθ Β', ένα μεγάλο πλήθος συγκεντρώθηκε για την πρωινή προσευχή έξω από τον ναό. Τον περασμένο Ιούλιο, στην τέταρτη επέτειο του ανεπιτυχούς πραξικοπήματος εναντίον του προέδρου Ερντογάν το 2016, ανακοινώθηκε ότι το μεγάλο αριστούργημα του αυτοκράτορα Ιουστινιανού, η Αγία Σοφία, θα μετατρεπόταν σε τέμενος, σχεδόν ενενήντα χρόνια αφότου έγινε μουσείο το 1934 από τον Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ. Εκτοτε ήταν ένας από τους πλέον ελκυστικούς τουριστικούς προορισμούς σε ολόκληρη την Τουρκία.

Ο Οικουμενικός Πατριάρχης κ.κ. Βαρθολομαίος, και άλλοι θρησκευτικοί ηγέτες, μεταξύ αυτών, ο Ρώσος Πατριάρχης Κύριλλος, συμμεριλαμβανομένου και του Παγκόσμιου Συμβουλίου Εκκλησιών, μαζί με ελληνικές και ξένες κυβερνήσεις, διαμαρτυρήθηκαν κατά της κίνησης αυτής, ενώ ο Πάπας Φρα-

Στις 29 Μαΐου 2016, μέγα πλήθος συγκεντρώθηκε για την πρωινή προσευχή έξω από την Αγία Σοφία.

γκίσκος ανακοίνωσε ότι η απόφαση αυτή ήταν για τον ίδιο οδυνηρή. Μάταια όμως.

Λίγο καιρό αφότου ανακοινώθηκε η απόφαση αυτή, ο πρόεδρος Ερντογάν υπέγραψε προεδρικό διάταγμα σύμφωνα με το οποίο και η Μονή Χώρας θα μετατρεπόταν σε τέμενος. Είχε μετατραπεί σε τέμενος, γνωστό ως Καρίγι Καμίι, μετά την πτώση της Κωνσταντινούπολης. Εγινε μουσείο το 1945 και λίγο αργότερα ο γύψος που κάλυπτε τα μωσαϊκά και τις τοιχογραφίες του 14ου αιώνα, απομακρύνθηκε, διαδικασία που επέβλεψαν Αμερικανοί αρχαιολόγοι. Εκεί τότε αποκαλύφθηκαν μερικά από τα σπουδαιότερα αριστουργήματα της βυζαντινής τέχνης. Καθώς τα μωσαϊκά και οι τοιχογραφίες καλύπτουν το μεγαλύτερο τμήμα του εσωτερικού της εκκλησίας, είναι δύσκολο να γίνει

Ο Ρίτσαρντ Κλογκ (πρώτος από αριστερά) το καλοκαίρι του 1960, μαζί με άλλους συντηρητές, έξω από την Αγία Σοφία της Τραπεζούντας.

αντιληπτό πώς μπορούν όλα αυτά να καλυφθούν ικανοποιητικά κατά τη διάρκεια της μουσουλμανικής προσευχής.

Ήταν ατυχής σύμπτωση το γεγονός πως η μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε τέμενος συνέβη λίγες μόλις ημέρες πριν από το 24ο Διεθνές Συνέδριο Βυζαντινών Σπουδών, το οποίο ήταν να πραγματοποιηθεί στην Κωνσταντινούπολη από τις 23 έως τις 28 Αυγούστου. Αυτή θα ήταν μόλις η δεύτερη φο-

ρά που η πλέον σημαντική συγκέντρωση βυζαντινιστών απ' όλο τον κόσμο θα λάμβανε χώρα στην πόλη που για χίλια χρόνια αποτέλεσε την πρωτεύουσα της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας. Σε ανακοίνωσή τους τον Ιούλιο, οι διοργανωτές, ο Διεθνής Οργανισμός Βυζαντινών Σπουδών, δήλωσαν ότι το συνέδριο αναβλήθηκε για το 2022 και ότι δεν θα πραγματοποιούνταν πλέον στην Κωνσταντινούπολη. Διήλωσαν επίσης ότι η απόφαση αυτή εν μέ-

ρει ελήφθη και λόγω των μέτρων για τον κορωνοϊό «μαζί με άλλους προβληματισμούς που σχετίζονται με θέματα διαχείρισης της πολιτισμικής κληρονομιάς», αναφορά στη μετατροπή της Αγίας Σοφίας σε χώρο προσευχής.

Ήταν διπλά ατυχές ότι το 24ο Βυζαντινό Συνέδριο έπρεπε να αναβληθεί διότι το μόνο άλλο μεγάλο συνέδριο βυζαντινών σπουδών που έλαβε χώρα στην Κωνσταντινούπολη, το 10ο Διεθνές Συνέδριο, είχε πραγματοποιηθεί μεταξύ 15 και 21 Σεπτεμβρίου του 1955, κάτι παραπάνω από μία εβδομάδα μετά τα δραματικά Σεπτεμβριανά ή, αλλιώς, τα γεγονότα που είναι γνωστά στην Τουρκία ως Altı-Yedi Eylül olayları, οι αποτρόπαιες ανθελληνικές ταραχές που έλαβαν χώρα στις 6 και 7 Σεπτεμβρίου του 1955. Αυτές είχαν ως αποτέλεσμα την καταστροφή περισσότερων από 4.000 καταστημάτων, 100 ξενοδοχεία και εστιατόρια, ενώ 70 εκκλησίες υπέστησαν ζημιές ή καταστράφηκαν ολοσχερώς. Εκείνο το πογκρόμ ήταν η αρχή του τέλους της κάποτε μεγάλης ελληνικής κοινότητας στην Κωνσταντινούπολη.

Η ακύρωση του 24ου Συνεδρίου πρέπει να ήταν μεγάλο χτύπημα στους Τούρκους μελετητές που

ενδιαφέρονταν για το Βυζάντιο, την ιστορία του, την τέχνη και την αρχαιολογία του. Το Ερευνητικό Κέντρο Πολιτισμών της Ανατολίας του Πανεπιστημίου Κοτς στην Κωνσταντινούπολη και το Ινστιτούτο Τέχνης Κούρτλντ του Πανεπιστημίου του Λονδίνου, εξέδωσαν το 2016 έναν ωραίο τόμο, σε επιμέλεια του Αντονι Ισθμντ, με τον τίτλο «Η Άλλη Αυτοκρατορία του Βυζαντίου: Τραπεζούντα». Το 2015, το Πανεπιστήμιο Βοζάτζι (πρώην Ροβέρτειος Σχολή) έγινε το πρώτο ανώτατο κρατικό εκπαιδευτικό ίδρυμα με ερευνητικό κέντρο βυζαντινών σπουδών. Η διαδοχική μετατροπή σε χώρους προσευχής μερικών από τα σπουδαιότερα δείγματα της τέχνης και της αρχιτεκτονικής της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας στη Δημοκρατία της Τουρκίας θα καταστήσει σταδιακά όλο και πιο δύσκολο για όσους Τούρκους, αλλά και ξένους, επιθυμούν να εμβυθθούν σε αυτόν τον εκπληκτικό πολιτισμό.

Ο κ. Ρίτσαρντ Κλογκ είναι ιστορικός. Αναγνωρίζεται διεθνώς ως αυθεντία στη σύγχρονη ελληνική ιστορία. Το τελευταίο του βιβλίο, «Ο Επίμονος Ιστορικός», κυκλοφορεί από τις εκδόσεις Παπαδόπουλος.

Ξεχνάμε ότι και εμείς είμαστε ζώα

Από τη σειρά Μικρές Εισαγωγές των εκδόσεων Παπαδόπουλος, ένας νέος τίτλος για τη θέση του ανθρώπου στο ζωικό βασίλειο

ΕΛΛΗ ΒΙΝΤΙΑΔΗ
Τα ζώα και εμείς
εκδ. Παπαδόπουλος, 2020
σελ. 111

Της **ΣΤΑΜΑΤΙΝΑΣ ΣΤΑΜΑΤΑΚΟΥ**

Ο **άνθρωπος** είναι πράγματι το κυρίαρχο είδος στον πλανήτη μας αλλά όχι το μοναδικό. Ακόμη κι αν ο σπισισμός (ή ειδισμός: η διάκριση μεταξύ των διαφορετικών ζωικών ειδών, η οποία επιφέρει την εκμετάλλευση του ενός είδους από το άλλο) μέχρι πρότινος έμοιαζε μονόδρομος και τα μη ανθρώπινα ζώα σχεδόν αόρατα, αυτή τη στιγμή η ηθική περί αυτών γίνεται αντικείμενο ανάλυσης ολόένα και συχνότερα. Ένα βιβλίο που ουσιαστικά πραγματεύεται την «ηθική των ζώων» –με τη συγγραφέα να διευκρινίζει από τις πρώτες σελίδες ότι εννοεί τη σχέση μας με αυτά, τη συμπεριφορά μας απέναντι σε αυτά και τον τρόπο που πρέπει να τους φερόμαστε– είναι το «Τα ζώα και εμείς».

Η συγγραφέας Ελλην Βιντιάδη, διδάκτωρ Φιλοσοφίας του Graduate Center του City University of New York και καθηγήτρια Φιλοσοφίας στο Αμερικανικό Κολέγιο Ελλάδος, επικεντρώνεται στη φιλοσοφία του νου και της ψυχιατρικής και της εφαρμοσμένης ηθικής. Με το βιβλίο της παραθέτει επιχειρήματα και δείχνει πώς το μέχρι σήμερα λογικό και συνηθισμένο μπορεί να είναι παράλογο, πώς το ηθικά αποδεκτό ως προς τη συμπεριφορά μας απέναντι στα ζώα, τελικά είναι απαράδεκτο, και αντίστροφα. Το βιβλίο θέτει διάφορα ερωτή-

ματα που αφορούν από την ηθική υπόσταση των ζώων και την κρεατοφαγία, που συνδέεται με την περιβαλλοντική καταστροφή, μέχρι τους ζωολογικούς κήπους και τα καταφύγια. Από την εισαγωγή επισημαίνεται η τάση των ανθρώπων να διαχωρίζουμε τον εαυτό μας από τα ζώα, ξεχνώντας φυσικά ότι και οι ίδιοι είμαστε ανθρώπινα ζώα. Βέβαια ο πολιτισμός μας έχει στηριχτεί πάνω στην πεποίθηση του

Η συγγραφέας παραθέτει επιχειρήματα και δείχνει πώς το ηθικά αποδεκτό ως προς τη συμπεριφορά μας απέναντι στα ζώα τελικά είναι απαράδεκτο, και αντίστροφα.

πόσο μοναδικοί και διαφορετικοί αλλά και ανώτεροι είμαστε από τα υπόλοιπα ζώα. Κάτι, που όπως επισημαίνεται και στο βιβλίο, έχουμε κάνει και για να «δικαιολογήσουμε» τις διακρίσεις ακόμη και ανάμεσα στους ανθρώπους λόγω φύλου, χρώματος, σεξουαλικού προσανατολισμού κ.ά.

«Τα κυνήγαμε και τα σκοτώνουμε, τα τρώμε, τα χρησιμοποιούμε για να κάνουν βαριές δουλειές, για να κάνουν πειράματα, τα αιχμαλωτίζουμε για τη διασκέδασή μας κ.ο.κ. Αυτό ίσως πρέπει να μας κάνει να αναρωτηθούμε αν δικαιολογούμαστε να ενεργούμε έτσι και,

«Τα κυνήγαμε και τα σκοτώνουμε, τα τρώμε, τα χρησιμοποιούμε για να κάνουν βαριές δουλειές, για να κάνουμε πειράματα, τα αιχμαλωτίζουμε για τη διασκέδασή μας κ.ο.κ. Αυτό ίσως πρέπει να μας κάνει να αναρωτηθούμε αν δικαιολογούμαστε να ενεργούμε έτσι και, αν ναι, τι είναι αυτό που μας δικαιολογεί», γράφει στο βιβλίο της (δεξιά), η Ελλην Βιντιάδη.

αν ναι, τι είναι αυτό που μας δικαιολογεί», γράφει χαρακτηριστικά η Ελλην Βιντιάδη και κάνει αναφορά από την Βίβλο αλλά και την «Ηθική» του Σπινόζα και του Θωμά Ακινάτη που επιτρέπουν στον άνθρωπο να χρησιμοποιεί τα ζώα μέχρι το κάλεσμα των Τζέρεμι Μπένθαμ, Τζον Στιούαρτ Μιλ, Μοντένιου και Βολταίρου «να φερόμαστε ανθρώπινα στα ζώα». Ένα ζώο έχει ηθική υπόσταση, δηλαδή αξίζει ηθικής αντιμετώπισης. Επιχειρηματολογώντας για αυτό η συγγραφέας θυμίζει τη συμπεριφορά των ανθρώπων τα παλαιότερα χρόνια απέναντι στους σκλάβους, τότε που επιτρεπόταν η

ιδιοκτησία τους και δεν ήταν μέρος της ηθικής κοινότητας, άρα αντιμετωπιζόνταν ως αντικείμενα. Το ίδιο ίσχυε και για τις γυναίκες που αποτελούσαν κι αυτές ιδιοκτησία είτε πατεράδων είτε συζύγων. Άρα το ποιος έχει ηθική υπόσταση έχει αλλάξει ιστορικά.

Ως προς την κρεατοφαγία η συγγραφέας θέτει ηθικά διλήμματα αλλά παραθέτει και ανθρωποκεντρικά επιχειρήματα καθώς η βιομηχανική κτηνοτροφία συνδέεται με την κλιματική αλλαγή. Η προσέγγισή της ως προς τα κατοικίδια ζώα δεν είναι ιδιαίτερα εύστοχη καθώς τα χαρακτηρίζει «αιχμάλωτα» σχεδόν

αγνοώντας ότι έχουν εξημερωθεί εδώ και χιλιάδες χρόνια ως ζώα συντροφιάς ή και εργασίας από τον άνθρωπο και είναι πλέον αδύνατο να ζήσουν ελεύθερα, όπως τα άγρια ζώα.

Τα πειράματα

Κάθε χρόνο πάνω από 20 εκατομμύρια ζώα υποβάλλονται σε πειράματα και τίθεται το ερώτημα κατά πόσον έχουμε το δικαίωμα να βασανίζουμε ή και να σκοτώνουμε ζώα στο όνομα της επιστήμης και, αν ναι, τι ακριβώς μας δίνει αυτό το δικαίωμα. Το επιχείρημα είναι ωφελμιστικό. Όπως μπορεί

να συμπεράνει κανείς, τα ζώα θυσιάζονται στον βωμό του κοινού καλού, για την ακρίβεια του καλού των ανθρώπων. Και όταν τίθεται το ερώτημα η ζωή 100 πηθήκων και η ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων, η απάντηση ίσως να είναι ευλογη για τους περισσότερους –αν και όχι απαραίτητα ηθική–, το ίδιο δε συμβαίνει με τα πειράματα για καλλυντικά που προκαλούν πολύ πόνο και συνεισφέρουν ελάχιστα.

Οπότε, τι κάνουμε αν τα δικαιώματα των ανθρώπων συγκρούονται με τα δικαιώματα των ζώων; Η συγγραφέας επικαλείται τον Ρέιγκαν και την Κόρζγκαρντ που δίνουν προτεραιότητα στη ζωή του ανθρώπου. Όχι γιατί η ζωή ενός ανθρώπου έχει μεγαλύτερη αξία απ' ό,τι ενός ζώου, αλλά γιατί ο θάνατος ενός ανθρώπου συνεπάγεται την απώλεια περισσότερων δυνατοτήτων. Πάντως, όπως αναφέρεται και στον επίλογο του βιβλίου, τα ζώα και το πώς τους φερόμαστε, έχουν σημασία για αυτά, αλλά και για εμάς.

ΠΡΩΤΗ
Στέλλα Μάρκου | Γιώργος Λογίδης | Αντρέας Γιωργαηλίδας

ΠΙΑΣΑ

ΔΕΥΤΕΡΑ-ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ
7:00 - 10:00

Listen Live Radio Live

Available on the App Store | Google Play

24sports.com.cy

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

οι άντρες ακούν

ΣΠΟΡ FM 95.0!

ΤΡΙΤΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ	20.5
KANAL 6	17.2
ΡΑΔΙΟ ΠΡΩΤΟ	16.7
ΣΠΟΡ FM 95.0	14.8
SUPER ΣΠΟΡ	13.5
ACTIVE	12.8
MIX FM	12.3
SFERA	11.1
ANT 1	10.1
POLITIS	9.7
DEE JAY RADIO	9.6
LOVE FM	9.0
SUPER FM	8.9
ASTRA	8.7
KAIF FM	7.4
KISS FM	7.3
ΔΙΕΣΗ	7.0
ΠΡΩΤΟ/ΡΙΚ	6.3
ENERGY	4.7
ΡΙΚ CLASSIC	3.4

Listen Live Radio Live

Available on the App Store | Google Play

24sports.com.cy

Επίσημη έρευνα ακροαματικότητας
Μάιος-Ιούλιος 2020
Καθημερινές

ΣΠΟΡ FM 95.0

ΤΟ ΑΘΛΗΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

Η αλλοπρόσαλλη πολιτική σκηνή της Αμερικής

Ο παρουσιαστής Τζον Στιούαρτ σκηνοθετεί μια διεισδυτική κωμωδία

Ακαταμάχητος ★★★ ΚΩΜΩΔΙΑ (2020)

Σκηνοθεσία: Τζον Στιούαρτ
Ερμηνείες: Στιβ Καρέλ, Ρόουζ Μπερν, Κρις Κούπερ

Του **ΑΙΜΙΛΙΟΥ ΧΑΡΜΠΗ**

Ο **επί χρόνια** παρουσιαστής της πολυβραβευμένης ενημερωτικής-σατιρικής εκπομπής «The Daily Show», Τζον Στιούαρτ, περνά πίσω από την κάμερα με μια μυθοπλαστική μεν, πολύ συνδεδεμένη με τη σύγχρονη αμερικανική πραγματικότητα δε, πολιτική κωμωδία. Πρωταγωνιστής της είναι ο Στιβ Καρέλ, ο οποίος υποδύεται τον Γκάρι, έναν υψηλόβαθμο επικοινωνιολόγο του Δημοκρατικού Κόμματος, ο οποίος πασχίζει να χαράξει νέες στρατηγικές μετά την οδυνηρή ήττα στις εκλογές του 2016. Την απάντηση φαίνεται να βρίσκει στο πρόσωπο ενός βετεράνου πεζοναύτη (Κρις Κούπερ), τον οποίο βλέπει σε κάποιον βίντεο να υπερασπίζεται τα δικαιώματα των μεταναστών σε μια επαρχιακή πόλινχη του (παραδοσιακού ρεπουμπλικανικού) Ουισκόνσιν. Δίκως να χάσει χρόνο, ο Γκάρι ταξιδεύει εκεί προκειμένου να πείσει αυτόν τον ανέλπιστο ήρωα να κατέβει υποψήφιος στις δημοτικές εκλογές και να γίνει έτσι το παράδειγμα για ολόκληρο το έθνος. Οι πολιτικοί αντίπαλοι ωστόσο έχουν «μυριστεί» τον κίνδυνο και η προεκλογική μάχη ξεκινά.

Επικειρώντας να κάνει τις δικές του παρατηρήσεις πάνω στην αλλοπρόσαλλη πολιτική-κοινωνική πραγματικότητα των σημερινών Ηνωμένων Πολιτειών, ο Στιούαρτ δημιουργεί ένα φαινομενικά ανάλαφρο φιλμ, με πολύ σοβαρές ωστόσο προθέσεις. Ο Γκάρι, ένας καριέρι-

στας της επικοινωνίας, μαθημένος στην πολυτελή «φούσκα» της Ουάσινγκτον, προσγειώνεται στον τελείως διαφορετικό κόσμο της αμερικανικής επαρχίας. Εκεί βρίσκεται κλειστά μαγαζιά, απόρροια της συνεχιζόμενης κρίσης, μπόλοκο συντηρητισμό αλλά και αρκετούς φιλικούς ντόπιους που θα τον βοηθήσουν να στήσει την εκστρατεία του. Σύμφωνα πάντως θα καταλάβει πως τα κόλπα και οι τακτικές της κεντρικής πολιτικής σκηνής δεν έχουν πάντα εφαρμογή στον πυρήνα των τοπικών κοινωνιών. Το φιλμ, αν και εξαρχής παρουσιάζει το στρατόπεδο των Ρεπουμπλικανών με τα χρώματα της καρικατούρας –ο δημιουργός του υπήρξε άλλωστε επί χρόνια από τους πιο απολαυστικούς επικριτές τους– δεν χαρίζεται ούτε στους Δημοκρατικούς. Ο ελιτισμός και η σταδιακή αποξένωση από τους πραγματικούς ανθρώπους, ειδικά εκείνους εκτός των μεγάλων αστικών κέντρων, είναι εξίσου μεγάλα πολιτικά αμαρτήματα με τις παλαβομάρες των συντηρητικών, ιολάζει να λείει ο ίδιος ο πρωταγωνιστής σε κάποιο σημείο παρατηρεί ψυχρά σχετικά με τις εκλογές: «δεν είναι πολιτική, είναι μαθηματικά».

Η κωμική ματιά βέβαια οδηγεί και σε κάποιες υπερβολές, όμως, αυτές είναι λίγες συγκριτικά με τα εύστοχα σχόλια και (κυρίως) την ευφυέστατη ανατροπή του φινάλε. Ο Στιβ Καρέλ από την πλευρά του συνεχίζει στους ρυθμούς των επίσης πολιτικά φορτισμένων «Space Force» και «The Morning Show», ενώ κορυφαίος όλων είναι αναμφισβήτητα ο Κρις Κούπερ, ο οποίος εκπέμπει την αυθεντικότητα ενός ανθρώπου που νοιάζεται για τη Δημοσηνημένη ουσία της πολιτικής και όχι για τις εντυπώσεις.

Ο **Στιβ Καρέλ** (εδώ με τη Ρόουζ Μπερν) υποδύεται τον Γκάρι, έναν υψηλόβαθμο επικοινωνιολόγο του Δημοκρατικού Κόμματος, ο οποίος πασχίζει να χαράξει νέες στρατηγικές μετά την οδυνηρή ήττα στις εκλογές του 2016.

HOME CINEMA

Η δυστοπία των social media και ο... Οσκαρ Ουάιλντ

Το κοινωνικό δίλημμα ★★★½ ΝΤΟΚΙΜΑΝΤΕΡ (2020)

Σκηνοθεσία: Τζεφ Ορλόφσκι
Εμφανίζονται: Σκόλιερ Γκισόντο, Κάρα Χέιγουορντ, Βίνσεντ Καρτχάιζερ

Σκοπό να μας προβληματίσει –αν όχι αφυπνίσει– έχει το καινούργιο ντοκιμαντέρ του Netflix, το οποίο παρουσιάζει τη λιγότερο ελκυστική, σκοτεινή πλευρά των μέσων κοινωνικής δικτύωσης. Μέσα από δεκάδες συνεντεύξεις με υψηλόβαθμα (πρώην) στελέχη διαδικτυακών κολοσσών όπως η Google, το Facebook, το Instagram, το Twitter κ.ο.κ., το φιλμ του Τζεφ Ορλόφσκι μιλά για μια σύγχρονη δυστοπία, η οποία σταδιακά σχηματίζεται γύρω μας, λόγω της ανεξέλεγκτης, αρρυθμιστικής ανάπτυξης των σόσιαλ μίντια. Με τρόπο παραστατικό, ακόμα κι όταν υπερβάλλει κάπως, απεικονίζει το πώς όλοι μας βυθιζόμαστε όλο και περισσότερο στον εθισμό της θόνης, παραλληλίζοντας ευθέως την κατάσταση με τη χρήση ναρκωτικών ουσιών.

Τα παραπάνω τα βλέπουμε κυρίως μέσα από τη δραματοποιημένη ιστορία μιας οικογένειας, ενώ οι ει-

δικοί (ψυχολόγοι, ακαδημαϊκοί, στελέχη της Σίλικον Βάλεϊ) μας μιλούν για τον κοινωνικό αντίκτυπο: το πώς δηλαδή οι γίγαντες του Ιντερνετ μεταχειρίζονται τους χρήστες τους σαν προϊόντα, εκθέτοντας τα προσωπικά τους δεδομένα σε κάθε είδους σκοπό· από τον στοχευμένο βομβαρδισμό διαφημιστικών μηνυμάτων μέχρι τη διασπορά ψευδών ειδήσεων, θεωριών συνωμοσίας, ακόμα και τη διαμόρφωση πολιτικών συνειδήσεων. Μια σύγχρονη ποδηγέτηση με την επίφαση της απόλυτης ελευθερίας, η οποία μπορεί να έχει ολέθριες συνέπειες ιδιαίτερα στις νεότερες γενιές που δεν έχουν γνωρίσει καμιά εναλλακτική πραγματικότητα.

Ευτυχισμένος πρίγκιπας ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ (2018)

Σκηνοθεσία: Ρούπερτ Έβερτ
Ερμηνείες: Ρούπερτ Έβερτ, Κόλιν Φερθ, Έμιλι Γουότσον

Από την πλατφόρμα του Cinobo επιλέγουμε το πιο πρόσφατο κινηματογραφικό πορτρέτο του μεγάλου Οσκαρ Ουάιλντ, διά χειρός Ρούπερτ Έβερτ. Ο Βρετανός ηθοποιός, που

εδώ υπογράφει επίσης σκηνοθεσία και σενάριο, επιλέγει να μη βιογραφήσει ακριβώς τον Ουάιλντ, αλλά να επικεντρωθεί σχεδόν αποκλειστικά στην τελευταία, λιγότερο ένδοξη – και γνωστή– περίοδο της ζωής του. Ο 19ος αιώνας πλησιάζει στο τέλος του και ο άλλοτε «διασημότερος άνθρωπος στο Λονδίνο» ζει πια στο Παρίσι, ανάμεσα σε απόβλητους και παρανόμους, με ελάχιστους πιστούς φίλους στο πλευρό του. Έχουν προηγηθεί η αποφυλάκιση του, μετά την κράτηση και τη δημόσια διαπόμπευση που υπέστη λόγω των σεξουαλικών επιλογών του, καθώς και η θυελλώδης επανασύνδεση με τον λόρδο Άλφρεντ (Μπόζι) Ντάγκλας.

Ο Έβερτ φτάνει ένα σε γενικές γραμμές ακαδημαϊκό φιλμ –με τη βρετανική ταυτότητα του όρου– το οποίο αναδεικνύεται κυρίως χάρη στη δική του αφοσιωμένη ερμηνεία. Η σεξουαλικότητα του Ουάιλντ και η κοινωνική κατακραυγή που γνώρισε εξαιτίας της βρίσκονται εδώ στο επίκεντρο, συμφωνώντας προφανώς με το πνεύμα της (δικής μας) εποχής. Ο Οσκαρ του Έβερτ είναι ένας άνθρωπος ευαίσθητος, γεμάτος, ακόμα και σε αυτή την ηλικία, δίψα για νέες περιπέτειες και απολαύσεις.

PIK1

ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Παραδοσιακή βραδιά
07.30 Θεία Λειτουργία
10.00 Καμώματα τζι' αρώματα
Κωμική σειρά εποχής.
11.00 EU4U, II - (Ε)
Ενημερωτική εκπομπή.
12.00 Χωρίς αποσκευές - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
12.30 Στην άκρη του παράδεισου
Κυριακή σειρά εποχής.
13.30 Αμύνεσθαι περί πάτρης
Ενημερωτική εκπομπή.
14.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
14.15 Art Café, III - (Ε)
Εκπομπή πολιτισμού.
15.15 Σπίτι στη φύση, III - (Ε)
Περιβαλλοντική εκπομπή.
15.45 Τετ - Α - Τετ - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
17.00 Μαζί / Birlikte - (Ε)
Δικονομική εκπομπή.
18.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοσηματική)**
18.20 Η κυρά του μεταξοει - (Ε)
Δραματική σειρά εποχής.
18.55 Ο δρόμος έχει τη δική του ιστορία - (Ε)
Ντοκιμαντέρ.
19.05 Ο πιο αδύναμος κρίκος
Τηλεπαχνίδι.
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
21.00 Αθλητική Κυριακή
Αθλητική εκπομπή.
21.30 Παραδοσιακή βραδιά
Ψυχαγωγική εκπομπή με την Άντριτ Καραντώνη.
23.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
23.15 Χωρίς αποσκευές - (Ε)
23.45 Μαζί / Birlikte - (Ε)
00.30 Τετ - Α - Τετ - (Ε)
01.45 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
02.45 Αθλητική Κυριακή - (Ε)
03.15 EU4U, II - (Ε)

PIK2

ΤΗΛ.: 22862000

21.30 Tumbledown
07.30 Μορμόλης - (Ε)
Κωμική παράσταση.
08.40 Παιδική ζώνη
α. Μάγια η μέλισσα
β. Το θαυμαστό ταξίδι του Νίκι Χόλγκερσον
γ. Ο μικρός Χνουδωτός
δ. Ο μικρός Χνουδωτός
11.00 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
11.30 Παιδική ζώνη
15.30 Στη Χώρα του Γιατί - (Ε)
16.00 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
Κυριακή κωμική σειρά.
16.20 Φύρδην Μιγδόν - (Ε)
Κυριακή κωμική σειρά.
16.40 Η Πλατεία - (Ε)
Κυριακή κωμική σειρά.
17.05 Μοιραία φεγγάρια
Δραματική σειρά.
18.05 Huston We Have a Problem
Ντοκιμαντέρ.
19.30 Ο δρόμος έχει τη δική του ιστορία
Ντοκιμαντέρ.
19.40 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Αγγλική)**
19.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (Τουρκική)**
20.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοσηματική)**
21.05 Χωρίς αποσκευές - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
21.30 Καινούργια αρχή
(Tumbledown).
Ρομαντική κομεντί, με τους Ρεμπέκα Χολ, Τζέισον Σουντέικις, κ.ά.
23.10 Zagari: Zagari Brothers
Ντοκιμαντέρ.
00.20 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ - (Ε)**
00.40 Μανώλης και Κατίνα - (Ε)
01.00 Φύρδην Μιγδόν - (Ε)
01.20 Πλατεία - (Ε)
01.45 Μοιραία φεγγάρια - (Ε)
02.45 ΓΙΟΥΠΟΝΙΟΥΣ

OMEGA

ΤΗΛ.: 22477777

22.10 The Devil's Advocate
05.30 Τώρα ό, τι συμβαίνει
Ενημερωτική εκπομπή, με τη Φαίν Μαυραγάνη.
09.45 Έλα χαμογέλα
Κωμική σειρά, με τη Σίσσυ Χριστίδου.
13.00 Τροχός της τύχης - (Ε)
Τηλεπαχνίδι.
15.00 Η μαμά λείπει ταξίδι
για δουλειές - (Ε)
Κωμική σειρά.
16.00 Greece's Next Top Model
Διαγωνισμός ομορφιάς με την Βίκι Καγιά.
18.00 **OMEGA NEWS**
18.10 Επιπλογοκυμεδίες - (Ε)
Ο Σταυρής Γεωργίου σε ένα εντελώς ανατρεπτικό Μαγειρικό show, μας γνωρίζει νέους ορίζοντες στη μαγειρική, παρέα με τους καλεσμένους του.
19.10 Χαρούμενος ταξιδιώτης
Ταξιδιωτική εκπομπή, με τον Αλέξανδρο Ταραμουντά.
20.10 **OMEGA NEWS**
21.10 Fars Attack - (Ε)
Με τον Χάρη Αριστείδου.
22.10 Δικηγόρος του διαβόλου
The Devil's Advocate
Θρίλερ, με τους Κιάνου Ριβς, Άλ Πατσίνο, κ.ά.
00.20 It's showtime
Ψυχαγωγική εκπομπή.
01.20 Έλα χαμογέλα - (Ε)
Κωμική σειρά.
04.30 Daddy cool - (Ε)
Κωμική σειρά.
05.30 DanSing Junior - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.

ANT1

ΤΗΛ.: 22200200

21.20 The mummy
05.40 Πάρης κι Ελένη - (Ε)
Κωμική σειρά.
06.30 Δεληγιάννεια
παρθενωγαγείο - (Ε)
Κωμική σειρά.
08.00 Λίτσα.com - (Ε)
Κωμική σειρά.
09.30 Taxi - (Ε)
Κωμική σειρά.
10.20 La Pasta Pomilióri, III - (Ε)
Κωμική σειρά.
12.00 Υγεία πάνω απ' όλα
Εκπομπή για την υγεία.
12.50 Συντεντεύξεις το πρωινό
Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.50 Casa De Mikel, II - (Ε)
Κωμική σειρά.
15.20 Papa A Toda Madre
Κωμική μεζανική σειρά.
16.40 Εργαζόμενη γυναίκα - (Ε)
Κωμική σειρά.
17.30 Πέτα τη φριτζέζα, II - (Ε)
Κωμική σειρά.
18.00 **Τα νέα του ANT1 σε 10΄**
18.10 Συνέχεια της σειράς
18.30 Το καφέ της Χαράς
Κωμική σειρά.
19.30 Taxi
Τηλεπαχνίδι, με τον Αλέξανδρο Τσουβέλα.
20.20 **Τα νέα του ANT1**
21.20 Η μούμια-The mummy
Περιπέτεια, με τους Μπρένταν Φρέιζερ, Ρέιμπελ Βάις, κ.ά.
23.15 Κούρα θανάτου
(Death Race).
Περιπέτεια.
00.50 Το σόι μου μέσα - (Ε)
01.40 Ευτυχισμένες μέρες - (Ε)
02.30 Πρόβα του νυφικού - (Ε)

ΣΙΓΜΑ

ΤΗΛ.: 22580100

21.15 The Voice of Greece
05.30 Οι Αδιάρθεροι - (Ε)
Κωμική σειρά.
06.30 Μια βαλίτσα γεύσεις - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής.
07.30 Παντρεμένοι κι οι δυο
Κωμική σειρά.
08.00 Love it - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
09.30 Καλό μεσημέρακι - (Ε)
Ψυχαγωγική εκπομπή.
11.00 Τα χρυσόψαρα - (Ε)
Κωμική σειρά.
11.30 Στο χωρικό μας - (Ε)
Κυριακή σειρά.
12.00 Προορισμός Ευτυχία - (Ε)
Ταξιδιωτική εκπομπή.
12.50 Βουράτες γεπτόνοι - (Ε)
Κωμική σειρά.
14.20 Ζωή ποδήλατο - (Ε)
Κοινωνική σειρά.
14.50 Όρα για φαγητό - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής, με την Αργυρώ Μπαρμπαρίογιο.
15.40 My Style Rocks Gala
Διαγωνισμός μόδας.
18.00 **Γεγονότα σε συντομία**
18.10 My Style Rocks Gala
(Συνέχεια)
18.50 The Voice of Greece - (Ε)
Μουσικός διαγωνισμός.
20.20 **Τοιές στα γεγονότα**
21.15 The Voice of Greece
Μουσικός διαγωνισμός.
00.20 **Γεγονότα σε τίτλους**
00.30 My Style Rocks Gala - (Ε)
Διαγωνισμός μόδας.
02.50 Happy Traveller - (Ε)
03.50 Καταγίδα - (Ε)
Δραματική σειρά.
04.50 Σε φόντο κόκκινο - (Ε)

ALPHA

ΤΗΛ.: 22212400

21.20 Αστέρια στην άμμο
06.00 Η κουζίνα της μαμάς - (Ε)
Εκπομπή μαγειρικής.
06.45 Με επιδόση ΟΓΑ - (Ε)
Κωμική σειρά.
07.15 24 ώρες - (Ε)
Ντοκιμαντέρ με τον Κων/νο Κωνσταντίνου.
08.15 60΄ Ελλάδα - (Ε)
09.30 Εύκολα και σπικτικά
Εκπομπή μαγειρικής, με την Αθηνά Λοϊζίδου.
10.00 Σαββατοκύριακο
με τον Μάνεσα
Ενημερωτική εκπομπή, με τον Νίκο Μάνεσα.
13.00 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ**
13.50 Καλύτερα δεν γίνεται
Ψυχαγωγική εκπομπή, με τη Ναταλία Γερμανού.
16.45 Δώσε βάση - (Ε)
Κωμικό show με την Ιωάννα Λαμπροπούλου.
17.50 **ΕΙΔΗΣΕΙΣ (νοσηματική)**
18.00 Η φαρίλα - (Ε)
Κωμική σειρά.
18.45 Έλα στη θέση μου, V
Κωμική σειρά.
20.20 **ALPHA NEWS**
21.20 Αστέρια στην άμμο
Δραματική σειρά.
22.15 Κάρομα - (Ε)
Κοινωνική σειρά της Χριστιάνας Αρτεμίου.
23.30 Μετά τα μεσάνυχτα
Late night εκπομπή με την Ελεονώρα Μελέτη.
01.15 10η εντολή - (Ε)
Αστυνομική σειρά.
03.00 Σ/Κ με τον Μάνεσα - (Ε)
Ενημερωτική εκπομπή, με τον Νίκο Μάνεσα.

CAPITAL

ΤΗΛ.: 25577577

07.00 Τηλεαγορά
08.00 Τετράποδο θάυμα
10.00 Ξένη ταινία
11.30 Τηλεαγορά
12.05 Τα παιδιά του λιμανιού
14.00 Τηλεαγορά
15.15 Επίσημη αγαπημένη
17.00 Τηλεαγορά
19.00 Ξένη ταινία
21.00 Ξένη ταινία
23.00 Ο βομβιστής
01.00 Ξένη ταινία
03.00 Η διαγραφή

TV PLUS

ΤΗΛ.: 22259000

06.15 Παιδική ζώνη
09.30 Cook Eat - (Ε)
11.00 Τηλεαγορά
13.00 Travel Guide
13.50 ANNITA κοίτα - (Ε)
16.35 Τηλεαγορά
18.30 Αόρατος φράκος
19.00 Ταξίδι γεύσεων, II - (Ε)
20.15 Ο καιρός
20.20 Για πάντα νέοι - (Ε)
21.30 Το ταξίδι της ζωής, III
22.30 Ξένη ταινία
00.05 Ξένη ταινία
01.50 Ξένες σειρές

THT

ΤΗΛ.: 22270745

07.55 Ξυπνάμε αλλιώς
08.00 Comedy Club
Ψυχαγωγική εκπομπή.
12.00 Comedy Woman
Ψυχαγωγική εκπομπή.
13.00 Comedy Club
18.00 Patriot - Κωμική σειρά.
20.00 Κάποτε στη Ρωσία
Ψυχαγωγική εκπομπή.
23.00 Stand Up
Ψυχαγωγική εκπομπή.
00.00 Haters
Κωμική εκπομπή.
01.00 Σπίτι 2
Reality Show.
03.00 THT Best

MOVIES BEST

21.00 Dark Crimes
05.30 Amoureux De Ma Femme
07.00 Ender's Game
09.00 Hearts Of Spring
10.30 Casanova
12.30 Chronicles Of Narnia: Lion, Witch And The Wardrobe
15.00 Modus 2
19.00 Rushmore
21.00 Dark Crimes
23.00 Hit & Miss
00.00 The New Pope
01.00 Casanova

GREEK CINEMA

20.05 Μπετόβεν και μουζούκι
05.55 Αγάπη μου ουά-ουά
07.40 Ο λουστράκος
09.20 Το κοροϊδάκι
της ηγικιπέσσας
11.15 Το κλωτσοσκουφι
12.55 Και δειλός και τολμής
14.30 Ο θεός απ' τον Καναδά
16.10 Ένας ξένοιαστος
παλαβιάρης
18.00 Οργή
20.05 Μπετόβεν και μουζούκι
22.00 Κάτι να κείσει
23.55 Το έτερον ήμισυ
01.20 Ο Παπατρέχας
02.55 Εταιρεία θαυμάτων
04.20 Η Αθήνα μετά
τα μεσάνυχτα

Μελίνα Μερκούρη, μια αστή αντάρτισσα

Μεγάλη παράσταση στο Ρεξ στις 20 Οκτωβρίου, στο πλαίσιο των εκδηλώσεων για τα 100 χρόνια από τη γέννησή της

Της **ΓΙΩΤΑΣ ΣΥΚΚΑ**

Στον τρίτο ήχο του κουδουνιού, μια λευκοντυμένη γυναίκα κατευθύνεται με σιγουριά στην πρώτη σειρά του θεάτρου και κάθεται στην άδεια θέση. Τα φώτα βρύνουν. Λένα Παπαληγούρα, Γιούλικα Σκαφίδα, Ιωάννα Κολλιοπούλου, Μαρία Κίτσου, Λένα Δροσάκη, Μαρίνα Ασλάνογλου, Ιωάννα Παππά,

Αλεξάνδρα Αϊδίνη, Ανθή Ευστρατιάδου, Στεφανία Γουλιώτη, Ελενα Μαυρίδου, Εύη Σαουλίδου και Λουκία Μιχαλοπούλου, 13 από τις σημαντικότερες ηθοποιούς της νεότερης γενιάς, τιμημένες όλες με το βραβείο «Μελίνα Μερκούρη», ξεκινούν ισάριθμες αφηγήσεις. Καθεμία παίρνει μία από τις χαρακτηριστικές πόζες της Μελίνας και αρχίζει το «Μελίνα Στοπ Καρέ

- Αναζητώντας τη σύγχρονη ελληνικότητα», που έγραψε και σκηνοθέτησε ο Μάνος Καρatzογιάννης στο πλαίσιο των εκδηλώσεων για τα 100 χρόνια από τη γέννηση της Μελίνας Μερκούρη.

Η παράσταση επρόκειτο να ανέβει τον περασμένο Απρίλιο στο Ρεξ - Εθνικό Θέατρο, όμως το lockdown τη μετέθεσε για τις 20 Οκτωβρίου. Στο Ρεξ και πάλι, αλλά μαγνητο-

σκοπημένη για λόγους ασφαλείας. Επειτα θα ακολουθήσει η απονομή του βραβείου «Μελίνα Μερκούρη».

«Όταν συζητήσαμε με τη Μαριουέλλα Παυλίδου από το Ίδρυμα Μελίνα Μερκούρη και τον Δημήτρη Λιγνάδη από το Εθνικό Θέατρο για το αφιέρωμα με αφορμή τα 100 χρόνια από τη γέννηση της Μ. Μερκούρη που διοργανώνει το ΥΠΠΟΑ με τη συνεργασία του ιδρύματος

και της πρώτης κρατικής σκηνής, σκέφθηκα ότι οι 13 βραβευθείσες θα μπορούσαν να ερμηνεύσουν καθεμία από τις πλευρές αυτής της χαρισματικής Ελληνίδας», λέει στην «Κ» ο Μάνος Καρatzογιάννης. «Η Μελίνα είχε μια σπάνια ειλικρίνεια για δημόσιο πρόσωπο στην Ελλάδα. Συμβάδιζε ο ιδιωτικός της εαυτός με τον δημόσιο. Το κείμενο αναφέρεται στη χαμένη ελληνικότητα

μας. Θυμάμαι την απάντησή της στην ερώτηση “Τι είναι η Ελλάδα”: “Μαγεία και καταστροφή”, απάντησε. Αυτά αναζητάει το κείμενο».

Στις 18/10, ημέρα των γενεθλίων της, θα γίνει μία εκδήλωση με τίτλο «Σαν σήμερα» στο Δημοτικό Θέατρο του Πειραιά, ενώ για το 2021 μεταφέρθηκε η μεγάλη έκθεση στην Τεχνόπολη και άλλες δράσεις.

Οι σπουδαίοι ρόλοι, ο Ζυλ Ντασσέν και ο αντιδικτατορικός αγώνας

Τη **Μελίνα Μερκούρη** τη λάτρευαν ή την αντιπαθούσαν. Εντονη προσωπικότητα, γεμάτη πάθος για ό,τι έκανε, μία γυναίκα με αυθεντική λάμψη και κυρίως μία ευθύτητα σπάνια που δεν άντεχαν όλοι. Γεννήθηκε στο σπίτι φημισμένης πολιτικής οικογένειας.

«Ο πρώτος άντρας που αγάπησα ονομαζόταν Σπύρος. Ήταν υπερβολικά όμορφος, υπερβολικά γοητευτικός. (...) Λάτρευα το αγάλισμά του, ένα αγκάλιασμα που ήταν αρωματισμένο με ροδόκερο και βασιλικό. Ήταν δυνατός. Ήταν ψηλός».

Ήταν ο παππούς της, δήμαρχος Αθηναίων επί 30 χρόνια. Της έμαθε να αγαπά την Ελλάδα και την ελευθερία. Ο πατέρας της Σταυριάνης, ήταν επίσης φτιαγμένος για την πολιτική, ενώ η μητέρα της Ειρήνη και η γιαγιά της Αμαλία προορισμένες για το σπίτι.

Η Μελίνα ήταν μια αστή αντάρτισσα. Με το σχολείο έληπτε. Το θέατρο ήταν ένας δυνατός έρωτας. Και ο Γιώργος Παππάς το εφηβικό καρδιοχτύπι, μόλις στα 14 της. Δεκαπέντε φορές είδε την παράσταση. Μέχρι που ζητιάνευε στους δρόμους για να εξασφαλίσει τα

Αποχωρώντας για τελευταία φορά από το ΥΠΠΟ, πήρε στα χέρια της τη μικροσκοπική λατέρνα που της είχε δωρίσει ο Γιάννης Τσαρούχης, έβαλε να παίζει το «Ποτέ την Κυριακή» και έφυγε σιωπηλή.

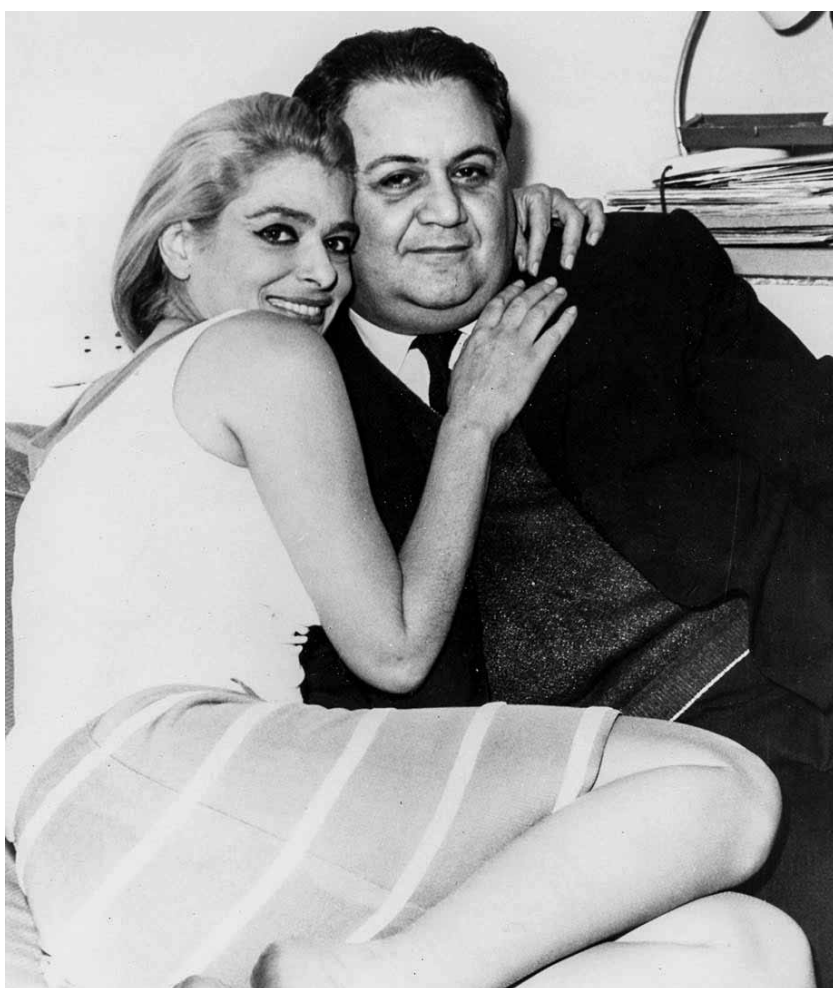
χρήματα για το εισιτήριο, δίδεν ότι έχασε το πορτοφόλι της.

Στον καθρέφτη έκανε ώρες πρόβα πώς να δακρύζει με γοητεία. Ήθελε να πείσει τη μητέρα της για να βγει στο θέατρο. Εκείνη, ανένδοτη. Ο Τάκης Χορν τη συμβούλεψε να δώσει κρυφά το 1938 εξετάσεις στη Δραματική Σχολή του Εθνικού Θεάτρου. Πέτυχε. Οι γονείς χωρισμένοι πια –ο πατέρας της εξόριστος της κυβέρνησης Μεταξά– δεν ενέκριναν τα όνειρά της. Την πίστεψε ο Δημήτρης Ροντήρης αλλά ένα χρόνο μετά, ο πλούσιος θαυμαστής της Παναγής Χαροκόπου της υποσχέθηκε μια ζωή ελευθερία για να τον παντρευτεί. Παντρεύτηκαν κρυφά. Ενώθε ελεύθερη, αλλά ήταν Κατοχή πια.

Ο Κάρλος Κουν της πρότεινε να πρωταγωνιστήσει στο «Λεωφορείον ο πόθος», αλλά πώς να το ξεστομίσει στον Ροντήρη, ο οποίος θεωρούσε το Θέατρο Τέχνης «φιδοφωλιά»; Απέληξε να πείσει στις ρόδες ενός τραμ, για να τον πείσει. Εκείνος, όχι μόνο της έδωσε την άδεια του αλλά πήγε να τη δει στη «φιδοφωλιά» του ανταγωνιστή του.

Ο Κουν ήταν αναστράτος. Στις πρώτες του έργου του Φίλιπ Γιόρνταν «Αννα Λουκάστα», ξεσπούσαν με τον Λυκούργου Καλλέργη στα γέλια. «Δεν θα γελάτε καθόλου στο διάστημά της παράστασης», τους είπε. Ένας θεατής καταλάβαινε και απολάμβανε την πίεση των πρωταγωνιστών. Ήταν ο Πύρρος Σπυρομήλιος στον οποίο έδωσε την καρδιά της.

Στο Θ.Τ. γνώρισε και τον Μάνο Χατζιδάκι, κι έγινε «σκλάβος της

«**Θυμάμαι** την απάντησή της στην ερώτηση “Τι είναι η Ελλάδα”: “Μαγεία και καταστροφή”. Αυτά αναζητάει το κείμενο», λέει ο Μάνος Καρatzογιάννης, συγγραφέας και σκηνοθέτης της παράστασης «Μελίνα Στοπ Καρέ - Αναζητώντας τη σύγχρονη ελληνικότητα». Ανάμεσα στους ανθρώπους που επηρέασαν τη ζωή της, ο Μάνος Χατζιδάκις (κάτω αριστερά), ο Ζυλ Ντασσέν (δεξιά, μαζί με τον Μπερνάρντο Μπερτολούτσι) και ο Κάρλος Κουν (κάτω δεξιά, με τη Δέσπω Διαμαντίδου).

γοητείας του» αλλά κι εκείνος της δικής της. Επειτα ήρθε η «Στέλλα», άλλωστε ο Ιάκωβος Καμπανέλλης της το είχε πει «είσαι η πιο χειραφετημένη γυναίκα στην Ελλάδα». Ο Μιχάλης Κακογιάννης μετέφερε την ιστορία στον κινηματογράφο. Ήταν 1955 πια, και ο σκηνοθέτης πίστευε ότι η Μελίνα θα πάρει το βραβείο πρώτου γυναικείου ρόλου στις Κάννες. Η γιορτή ήταν ξέφρενα ελληνική, όμως το βραβείο η Μελίνα δεν το πήρε. «Έχει τόσο μεγάλη σημασία;», τη ρώτησε ο γαλανομάτης νέος Αμερικανός σκηνοθέτης, πλησιάζοντάς την. «Αξίζεις περισσότερα από αυτό».

Τη φίλησε στο μάγουλο κι έφυγε. Ήταν ο Ζυλ Ντασσέν.

Στην Αθήνα πια, η Μελίνα έλαβε δύο γράμματά του από το Παρίσι για να παίξει τη Μαρία Μαγδαληνή στο «Ο Χριστός ξανασταυρώνεται» του Νίκου Καζαντζάκη. Όταν τον συνάντησε στη γαλλική πρωτεύουσα, ένωσε αμέσως ότι είναι ο άντρας της ζωής της.

Στην Ελλάδα όταν ήρθε, του άρεσαν όλα. Η χώρα, οι άνθρωποι, η μουσική, το μπουζούκι. Τον Ν. Καζαντζάκη τον συνάντησαν μαζί στην Αντίπη. Ήταν άρρωστος αλλά έλεγε ότι «δεν είχε χρόνο να πεθάνει». Τα γυρίσματα ξεκίνησαν

στην Κρήτη αλλά οι Κρητικοί, όσο κι αν απολάμβαναν να ακούνε τη Μελίνα να μιλάει για το σενάριο, δεν πείστηκαν να παίξουν τους Τούρκους στις σκηνές του πλήθους. Το δέχτηκαν κάποιοι από τους Αμερικανούς πεζοναύτες από τη γειτονική στρατιωτική βάση. Η ταινία με τίτλο «Αυτός πρέπει να πεθάνει» κέρδισε διεθνή βραβεία και επαίνους από τον Κοκτό.

«**Αλυσοδεμένη χώρα**»

Ακολούθησε το «Ποτέ την Κυριακή». Τα γυρίσματα έγιναν στο Πέραμα και η Ιλβια, η ανυπότακτη πόρνη του λιμανιού που έπαιζε η

Μελίνα, έγινε η αγαπημένη όλων των «κοριτσιών». Ήταν στο μπάνιο όταν ο Ντασσέν της ανήγγειλε ότι κέρδισε το βραβείο της καλύτερης ηθοποιού στις Κάννες.

Επειτα από επτά χρόνια σχέσης και μία ακόμα ταινία, το «Τοπ Καπί», παντρεύτηκαν στη Λωζάνη και έπειτα ανέβασαν το «Ιλβια Ντάλινγκ» στο Μπρόντγουεϊ. Ωσπου ένα βράδυ, αναστατωμένος ο Μάνος Χατζιδάκις της τηλεφώνησε ότι έγινε πραξικόπημα στην Αθήνα. «Σιχαίνομαι να παίζω την Ιλβια γιατί είναι ένα ψέμα. Δεν υπάρχει ευτυχία στην Ελλάδα σήμερα. Είναι μία αλυσο-

δεμένη χώρα», δήλωσε εκείνη λίγες ημέρες μετά.

Τις καταγγελίες της για τη χούντα διαδέχθηκαν απειλές. Το FBI την προειδοποίησε ότι ετοιμάζεται απόπειρα δολοφονίας. Στις 12 Ιουλίου την πληροφόρησε ξένος δημοσιογράφος ότι ο τότε υπουργός των Εσωτερικών Παττακός, την «κήρυξε εκθρό του λαού». Οτι η παρουσία της θα δημευθεί και θα της αφαιρεθεί η ελληνική ιθαγένεια. «Εγώ γεννήθηκα Ελληνίδα, αυτός γεννήθηκε φασίστας. Αυτός θα πεθάνει φασίστας κι εγώ θα πεθάνω Ελληνίδα», απάντησε.

Πολλοί καλλιτέχνες και διανοούμενοι συμπαραστάθηκαν στον αντιδικτατορικό αγώνα που έκανε. Ο Μίλερ απαγόρευσε το ανέβασμα οποιουδήποτε έργου του στην Ελλάδα, ο Αλμπι ζήτησε να μη συμμετάσχει κανείς καλλιτέχνης στο Φεστιβάλ Αθηνών, η Φαλάτσι, ο Ζαν-Πολ Σαρτρ, ο Αντρέ Μαλρό την υποστήριζαν. Στο Παρίσι πια το ζευγάρι το 1969, δίνει χρήματα, στέγη, βοήθεια αλλά και νομική υποστήριξη σε όποιον Έλληνα ερχόταν φυγής από την πατρίδα. Οι Κώστας Γαβράς, Νίκος Πουλαντζάς, Ιάννης Ξενάκης, Νίκος Κούνδουρος, Γιώργος Σεβαστίκογλου, Βασίλης Βασιλικός, Αλκή Ζέη γέμιζαν το σπίτι τους κάθε βράδυ. Μαζί και η Σιμόν Σινιορέ με τον Ιβ Μοντάν. Ενώ οι Αρθουρ Μίλερ, Λόρενς Ολίβιε, Λίλιαν Χέλμαν, Μαξιμίλιαν Σελ, εμφανίστηκαν μαζί και με τον Μίκη Θεοδορόπουλο στη «Δοκιμή» που γύρισε ο Ντασσέν μετά την εξέγερση του Πολυτεχνείου.

Η πολιτική

Στη δημοκρατική Ελλάδα πια, η Μελίνα ονειρευόταν τη «Μήδεια». «Ρόλος με ιδεολογία», έλεγε. Την έπαιξε όταν ο Μίνως Βολαντάκης την κάλεσε στο ΚΘΒΕ με τον Δημ. Παπαμιχαήλ. Ακολουθήσε ο ρόλος της Κλυταιμνήστρας στην «Ορέστεια» που ανέβασε ο Κουν το 1981. Ήταν η πρώτη της φορά στην Επίδαυρο και η τελευταία στο θέατρο. Γιατί υπήρχε και η πολιτική, από το 1977 την κατέβασε στην Β΄ Πειραιώς ο Ανδρέας Παπανδρέου. Στις γειτονιές της Κοκκινιάς αρνούνταν να υποδυθεί μια άλλη. Πήγαινε καλοντυμένη στις λαϊκές, έπαιζε τάβλι στα καφενεία. Στη Βουλή είχε τρακ. Όταν της φώναζε ένας βουλευτής της αντιπολίτευσης ότι δεν αρκεί να τους δείχνει τις γάμπες της, δάκρυσε.

«Ελάτε να ονειρευτούμε», είπε όταν έγινε υπουργός Πολιτισμού. Αντέξε και στους 16 ανασχηματισμούς του ΠΑΣΟΚ. Είπε στο Βρετανικό Μουσείο «Give them back» για τα Μάρμαρα του Παρθενώνα, καθιέρωσε τις Πολιτιστικές Πρωτεύουσες, τον θεσμό των ΔΗΠΕΘΕ, το πρόγραμμα ΜΕΛΙΝΑ - εισαγωγή του Πολιτισμού και της Θεατρικής Αγωγής στα σχολεία, έδωσε έμφαση στην πολιτιστική κληρονομιά και την αναστήλωση των μνημείων. Είχε σχέδια ως το τέλος.

Φεβρουάριος του 1994. Αποχαιρέτησε τα κορίτσια του γραφείου της, ήταν η τελευταία της ημέρα στο υπουργείο Πολιτισμού πριν ταξιδέψει για νοσηλεία στο Memorial. Πριν φύγει, πήρε στα χέρια της τη μικροσκοπική λατέρνα που της είχε δωρίσει ο Γιάννης Τσαρούχης, έβαλε να παίζει το «Ποτέ την Κυριακή» και έφυγε σιωπηλή.

19^η ΑΠΟΝΟΜΗ

Τράπεζα Κύπρου
MAN
OF THE YEAR

Οι νικητές**MANAGER / ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΑΣ**

by Cyta Business

Αντώνης Πολεμίτης**ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΑΣ****Αντώνης Αντωνίου****ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ / ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΗΣ****Γιώργης Τσουρής****ΑΘΛΗΤΗΣ****Μίλαν Τραϊκοβιτς****ΤΙΜΗΣ ΕΝΕΚΕΝ**

στηρίζει ο ΟΠΑΠ Κύπρου

Μιχαλάκης Ζαμπέλας**ΣΥΝΟΛΙΚΗΣ ΠΡΟΣΦΟΡΑΣ****Μάρκος Παγδατής****MAN OF THE YEAR****Μάρκος Τράγκολας**Επισκεφθείτε το www.kathimerini.com.cy και γνωρίστε τους νικητές

«Τα
σπουδαία
μυαλά συζητούν
τα μέτρια
ιδέες, γεγονότα
και τα αδύναμα μυαλά
συζητούν
για τους άρχοντες»
Σωκράτης (+70/+69 -
399 π.Χ.)

Στηρίζουν

Ελεγκτές της διαδικασίας

